

FUNDACIÓ NOGUERA

Col·lecció ESTUDIS

FUNDACIÓ NOGUERA

ESTUDIS, 38

LA CATEDRAL
DE TORTOSA ALS
SEGLES DEL GÒTIC

VOLUM II

VICTÒRIA ALMUNI BALADA

BARCELONA, 2007

© Victòria Almuni Balada, 2007

Edita: Pagès Editors

Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida

ed.pages.editors@cambrescat.es

www.pageseditors.com

Primera edició: agost de 2007

ISBN del volum II: 978-84-9779-555-5

ISBN de l'obra completa: 978-84-9779-556-2

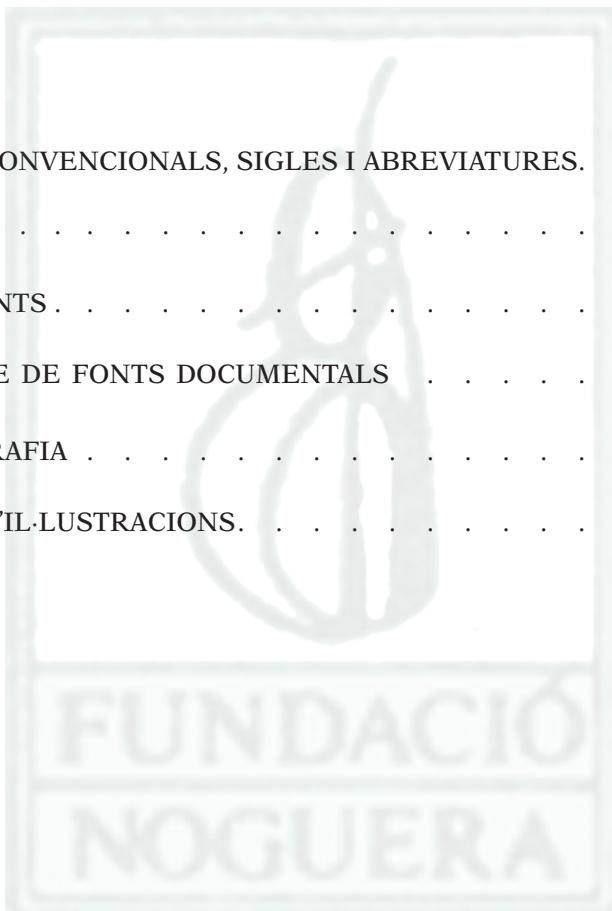
Dipòsit legal: L-1.047-2007

Impressió: Arts Gràfiques Bobalà, S L

Enquadernació: Fontanet

SUMARI

SIGNES CONVENCIONALS, SIGLES I ABREVIATURES	579
TAULES	581
DOCUMENTS	641
REGISTRE DE FONTS DOCUMENTALS	867
BIBLIOGRAFIA	875
ANNEX D'ILLUSTRACIONS.	I

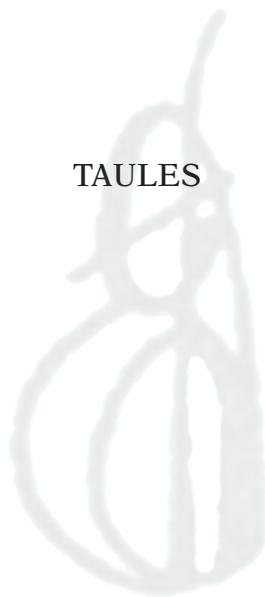

SIGNES CONVENCIONALS, SIGLES I ABREVIATURES

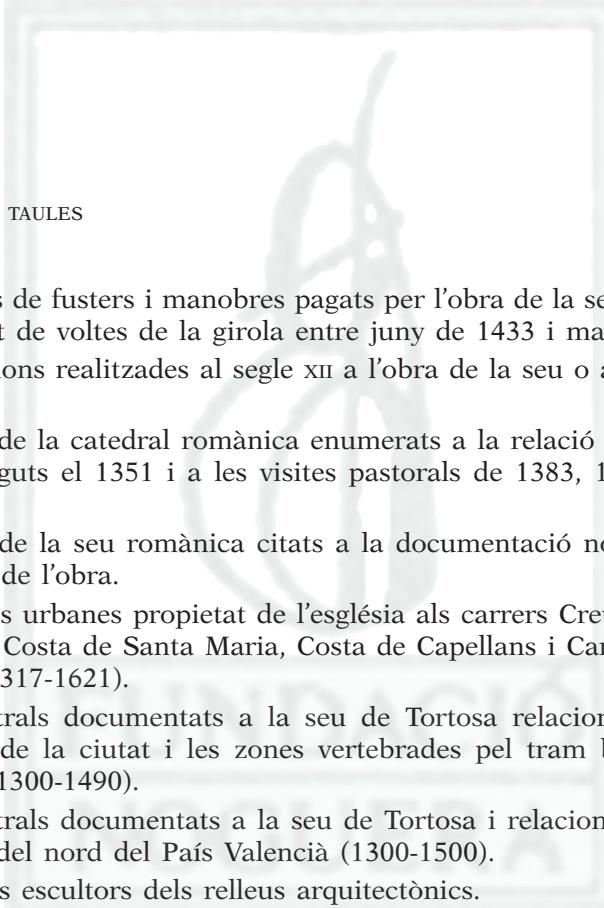
()	Transcripció d'un mot o desenvolupament d'una abreviatura en casos dubtosos
(...)	Mots o lletres de difícil lectura que no hem pogut interpretar
[...]	Reconstrucció impossible de lletres, paraules o línies a causa del mal estat de la versió manuscrita (taques, forats, etc.)
[]	Lletres o paraules reconstruïdes
{ }	Escript a sobre o a sota la ratlla
Actes	Llibre d'Actes Capitulars
ACTo	Arxiu Capitular de Tortosa
ADTo	Arxiu Diocesà de Tortosa
AHCTE	Arxiu Històric Comarcal de les Terres de l'Ebre
Constitucions-2	Llibre de Constitucions Episcopals, núm. 2
IAC	Índex d'Actes Capitulars 1327-1570
NC	Manual notarial de Capítol
Ll. o.	Llibre de l'obra de la Seu

S'ha fet una transcripció fidel del document. La puntuació i l'apostrof segueixen els criteris actuals.

TAULES

FUNDACIÓ
NOGUERA

RELACIÓ DE TAULES

1. Journals de fusters i manobres pagats per l'obra de la seu en el tancament de voltes de la girola entre juny de 1433 i maig de 1434.
2. Donacions realitzades al segle XII a l'obra de la seu o a algun dels altars.
3. Altars de la catedral romànica enumerats a la relació de beneficis reconeguts el 1351 i a les visites pastorals de 1383, 1423, 1493 i 1554.
4. Altars de la seu romànica citats a la documentació notarial o als llibres de l'obra.
5. Finques urbanes propietat de l'església als carrers Creuera, Taules Velles, Costa de Santa Maria, Costa de Capellans i Carrer de Sant Blai (1317-1621).
6. Menestrals documentats a la seu de Tortosa relacionats amb el terme de la ciutat i les zones vertebrades pel tram baix del riu Ebre (1300-1490).
7. Menestrals documentats a la seu de Tortosa i relacionats amb les terres del nord del País Valencià (1300-1500).
8. Mestres escultors dels relleus arquitectònics.
9. Professionals de la construcció documentats. Ordenació alfabètica.
10. Professionals de la construcció documentats. Ordenació cronològica.
11. Índex de documents.

Taula 1

Journals de fusters i manobres pagats per l'obra de la seu en el tancament de voltes de la girola entre juny de 1433 i maig de 1434¹

<i>Cronologia</i>	<i>Journals de manobres</i>	<i>Journals de fusters</i>	<i>Concepte</i>
1434, juny, 2	3		Fan morter i pugen material amb el torn per a reblir la volta de davant de la capella de Sant Andreu
1434, juny, 3	3		Íd.
1434, juny, 4	2		Fan mescla
1434, juny, 5	2		Íd.
1434, juny, 6	1		Íd.
1434, juny, 18	1		Íd.
1434, juny, 19	1		Íd.
1434, juny, 26		1	Desfà la bastida de la volta de davant de la capella de Santa Caterina
1434, juliol, 1	2		Fan morter i pugen material amb el torn
1434, juliol, 2	1		Puja material amb el torn
1434, juliol, 3	1		Íd.
1434, juliol, 13	1		Fan morter
1434, juliol, 14	1		Ajuda al mestre
1434, juliol, 16	4		Giten trespol sobre la volta del davant del portal de la sagristia nova
1434, juliol, 17	4		Íd.
1434, juliol, 18-23	5		Ajuda per al mestre o picapedrers
1434, juliol, 24		1	Obra al bastiment de la volta del davant de la capella de Sant Vicent
1434, juliol, 31		1	Col·loca les cintres dels arcs de l'esmentada volta
1434, agost, 1	2		Ajuden el mestre, que comença a tancar la volta, i fan morter
1434, agost, 3-5	3		Ajuda al mestre en el tancament

1. Font: ACTo, ll. o. 1433-1434, fols. 40r-50r.

Cronologia	Jornals de manobres	Jornals de fusters	Concepte
1434, agost, 5		1	Col-loca les cintres de les duelles de la volta del davant de la capella de Sant Joan
1434, agost, 6-19	8		Fan morter i pugen material amb el torn
1434, agost, 17		1	Obra en la grua
1434, agost, 19	2		Ajuden a reblir
1434, agost, 20	4		Ajuden a reblir
1434, agost, 21-22	4		ajuden
1434, agost, 27		2	Retiren la bastida de la volta del davant de la capella de Sant Vicent
1434, setembre, 2	2		Ajuden al picapedrer Bernat Paler que comença a arrasar el trespol de la coberta d'aquesta volta
1434, setembre, 10-11	4		ajuden
1434, setembre, 13			Es gita una nova capa de trespol sobre la volta
1434, setembre, 13-27	8		ajuden
1434, setembre, 27		2	Comencen a obrar el bastiment de les tres voltes de la girola que falten per tancar
1434, novembre, 9		1	Obra les cintres de la volta del davant de la capella de Santa Anna o de Bernat Macip
	1		Ajuda a col-locar el <i>prenupal</i> davant de la capella del Sant Esperit
1434, novembre, 10		2	Obren als bastiments de les voltes
1434, novembre, 11-12	2		Ajuda a fer morter prim per a la volta del davant de la capella de Santa Anna
1434, novembre, 19		1	Col-loca les cintres d'una volta
	1		ajuda
1434, novembre, 21-28	5		ajuden

<i>Cronologia</i>	<i>Jornals de manobres</i>	<i>Jornals de fusters</i>	<i>Concepte</i>
1434, novembre, 27		1	Col-loca les cintres d'una volta
1434, desembre, 3			Acaben de tancar una de les voltes en construcció
1434, desembre, 3-30	22 i mig		Fan mescla, pugen material amb el torn i ajuden a reblir aquesta volta
1434, desembre, 31	5		Fan mescla per al terrat de la volta del davant de la capella de Santa Caterina
1434, gener, 1	2		Fan mescla
1434, gener, 4	3		Fan mescla per al trespol de la volta del davant de la capella de Santa Anna
1434, gener, 12-13	2		Ajuden el picapedrer Bernat Paler a paredar un arbotant
1434, gener, 14		2	Al dematí posen la cintra del quart arbotant del sector del dormitori. Bernat Paler el pareda sencer el mateix dia
		2	Ajuden a paredar el darrer principal de la cerca
1434, febrer, 4		2	Posen les cintres de la darrera volta de la girola. immediatament els picapedrers col-loquen la clau i comencen a obrar els nervis del creuer
1434, març, 2-4	6		Ajuden a gitar trespol a la volta nova
1434, març, 15	5		Ajuden a reblir la darrera volta
1434, març, 27	3		Ajuden a cobrir la reblada
1434, abril, 1	2		Fan mescla per als trespols que resten fer a sobre les voltes
1434, abril, 9	1		Fa morter i ajuda al mestre que comença a paredar un arbotant
1434, abril, 19	1		Puja mescla per al trespol del terrat de les darreres voltes
1434, abril, 20	4		Llencen el trespol
1434, abril, 21-22	4		Piquen el trespol

<i>Cronologia</i>	<i>Jornals de manobres</i>	<i>Jornals de fusters</i>	<i>Concepte</i>
1434, abril, 26	1		Fa morter prim per a arrasar les torretes de la coberta
1434, maig, 18	1		Fa morter prim
1434, maig, 20			S'acaba de tancar la darrera de les voltes
1434, maig, 21			Comencen a reblir aquesta volta
1434, maig, 22	3		Ajuden a reblir la volta
1434, maig, 23			S'acaba del tot la coberta i 13 mariners retiren els bastiments
1434, maig, 24-25	10		Arrasen la reblada, llencen trespol, el piquen, tiren el de la primera volta que no en tenia i escombreu el terrat de la girola.

Taula 2

Donacions realitzades al segle XII a l'obra de la seu
o a algun dels altars

<i>Data</i>	<i>Benefactor</i>	<i>Tipus de donació</i>	<i>Donació</i>	<i>Destinació</i>
1167, juny, 9	Raimon de Monells		Una honor comprada a Ramon de la Roveria	Per a la vestimenta del capellà de l'altar de Sant Andreu
1170, agost, 31	Flor	testamentària	3 morabatins	A l'obra de Santa Maria
1171, octubre, 10	Droet de Tamarit	testamentària	3 morabatins	Íd.
1171, juliol, 15	Arnaud Lavador	testamentària	5 sous	Íd.
1172, agost, 23	Ramon Espeleu	Íd.	10 morabatins	Íd.
1173, setembre, 18	Pere Oleguer	Íd.	Tot el seu acer i un esclau dit Cechelin	Íd.
1174, març, 14	Esteve Correger	Íd.	4 morabatins	Íd.
1174-1181, s/d	Pere Coc	Íd.	2 morabatins	Íd.

<i>Data</i>	<i>Benefactor</i>	<i>Tipus de donació</i>	<i>Donació</i>	<i>Destinació</i>
1176, desembre, 15	Pere Esteve	Íd.	5 morabatins	Íd.
1177, gener, 10	Raimon de Molnells	Per a remissió de pecats	Dóna horts a Bítem	A l'altar de Sant Andreu Apòstol, edificat a expenses seues
1178-1191, s/d	Maiasenda, vídua de Guillem Garidell		30 morabatins	Donació a la sagristia per fer cremar dues llànties a l'altar de Sant Pere de la seu
1178, agost, 25	Pons de Monells		Un hort a Tivenys	Donació a la sagristia per fer cremar una llàntia a l'altar de Santa Maria
1183, juny, 18	Sança, reina		La meitat de dos horts d'Andust, comprats per ella a Pons Agorer	Íd.
1193, octubre, 15	Pons, bisbe de Tortosa	testamentària	La capella seu existent a la seu	Ho dóna a l'església de Santa Maria
1194, novembre, 23	Alfons, rei	Institució d'una capellania	120 sous jaquesos	Institució d'una capellania a la capella de l'Esperit Sant i perquè creme una llàntia a l'altar de Santa Maria

Fonts: VIRGILI, A., 1997, docs. 207, 214, 218, 233, 246, 253 ,254, 282, 285, 291, 282, 299, 301, 355, 493. BAYERRI, E., VIII, 1957, pàgs. 492-493.

Taula 3

Altars de la catedral romànica enumerats a la relació de beneficis reconeguts el 1345 i a les visites pastorals de 1383, 1423, 1493 i 1554

<i>1345</i>	<i>1387</i>	<i>1423</i>	<i>1493</i>	<i>1554¹</i>
Sant Pere	Altar Major	Cos de Crist	Altar major	Altar de Sant Vicent
Sant Andreu	Altar de Sant Agustí	Altar Major	Altar de la Transfiguració, darrere l'altar major	Altar de Sant Mateu
Sant Llorenç	Altar de Sant Jaume	Capella de Sant Agustí	Altar de Sant Agustí	Altar de Sant Pau
Sant Tomàs	Altar del Corpus Christi	Altar de Sant Miquel Arcàngel	Altar de Sant Miquel	Altar de Sant Pere
Sant Miquel	Altar de Santa Anna	Capella de Sant Domènec	Altar de Sant Pere	Altar de Sant Miquel
Sant Andreu	Altar de Sant Vicent	Capella de Sant Mateu	Altar de Sant Pau	Altar de l'Assumpció
Santa Anna	Altar de Sant Domènec	Altar de la Santa Creu	Altar de Sant Vicent	Altar de les ànimes del Purgatori
Sant Esperit	Sant Mateu	Altar de Sant Martí ²	Altar de Santa Maria Magdalena	Altar de Santa Llúcia ³
Sant Domènec	Sant Antoni	Altar de Sant Martí	Altar de Santa Maria de Gràcia	Altar de Sant Mateu ⁴
Sant Vicent	Santa Llúcia	Capella de Sant Luc	Altar de Sant Simó i Sant Judes	Altar de Sant Roc ⁵
Sant Agustí	Santa Maria l'Anunciada	Capella de Santa Anna	Altar de Sant Eligi	Altar de l'Esperança
Sant Mateu	Sant Joan Baptista	Altar de Sant Andreu	Altar del Sant Esperit	Altar de Sant Esteve

1. Falten els altars de la primera fulla, il·legibles. Només es llegeix el de Sant Vicent.

2. Al marge indicat “altar de Santa Elena.”

3. Prop del sector en obra.

4. Sense ornamentals per la proximitat del tall d'obra

5. No s'hi celebra per la proximitat de les obres.

1345	1387	1423	1493	1554
Sant Martí		Altar de Sant Tomàs de Canterbury	Altar de Sant Cosme i Sant Damià	Altar de Santa Elena i de la Santa Creu
		Altar de Sant Vicent	Altar de Santa Anna	Altar de Sant Domènec i de Sant Antoni ⁶
		Altar de Sant Esteve	Altar de Sant Sebastià	Altar de la Verge del Roser
		Altar de Sant Llorenç	Altar de Sant Tomàs	Altar de Sant Bartomeu
		Altar de Sant Antoni	Altar de Sant Llorenç	Altar de Santa Caterina
		Capella de Sant Pere	Altar de Sant Andreu	Altar de Sant Andreu
		Altar de Sant Pau	Altar de Santa Caterina	Altar de Sant Llorenç
		Capella de Sant Llorenç	Altar de la Verge del Roser	Altar de Sant Tomàs d'Aquino
		Capella de Sant Simó i Sant Judes	Altar de Sant Mateu	Altar de Sant Sebastià
		Capella de Sant Tomàs	Altar de la Passió de Crist	Altar de la Concepció
		Capella de la Concepció de la Verge	Altar de Sant Martí	Altar dels Sants Cosme i Damià
		Capella de Sant Andreu	Altar de Santa Llúcia	Altar de Santa Maria Magdalena
		Capella de Santa Caterina	Altar de Santa Ivon	Altar de la Resurrecció
			Altar de l'Esperança	Altar de Sant Josep

6. Sense ornament per la proximitat de les obres.

1345	1387	1423	1493	1554
			Altar de Sant Esteve	
			Altar de Santa Elena	
			Altar de Sant Domènec	
			Altar del Corpus Christi	
			Altar de Sant Jaume	
			Altar de l'Arxiu	
			Altar de les Onze mil Verges ⁷	

7. Al claustre.

Taula 4

Altars de la seu romànica citats a la documentació notarial o als llibres de l'obra

Altar o capella	Data	Concepte
Sant Miquel	1345	Es confecciona l'altar i el brescat. Té reixa tancada
Sant Domènec	1345	Es confecciona l'altar i l'antipendi
Sant Vicent	1345	Es confecciona l'altar
Sant Pere	1346	Es confecciona el brescat
Sant Esteve	1346	Es situa la sagristia al seu damunt
Sant Llorenç	1346	S'hi realitzen obres d'adob
Santa Maria	1346	Es rectifica l'altar, es fa una reixa i s'adoba l'armari
Santa Maria o altar major	1428	S'inicien les obres d'enderroc
Sant Agustí	1440	S'enderroca
Santa Maria Magdalena	1440	S'enderroca
Sant Antoni	1442	Es desmantella per procedir a l'enderroc

Taula 5

Finques urbanes propietat de l'església als carrers Creuera, Taules velles, Costa de Santa Maria-Costa de Capellans i carrer de Sant Blai (1317-1621)

<i>Data</i>	<i>Propietari</i>	<i>Censatari o comprador</i>	<i>Tipus de propietat i carrer</i>	<i>Afrontacions</i>
1317 (NC 1317)	Ramon Andreu, ardiaca	Bernat Aera, rector d'Horta	[Costa de Santa Maria] corral o hort	<ul style="list-style-type: none"> · Mur de la ciutat · Casa de Bernat Aera · Paret de l'hort del castell · Censal de l'ardiaca
1339 (NC 1339)	Guillem de Sentmenat, ardiaca	Bernat Descamps, beneficiat	Casa que havia estat pallissa de l'ardiacionat. Costa de Santa Maria	<ul style="list-style-type: none"> · Casa que Guillem Berenguer, prevere, té pel capellà Joan Vitalis i casa que tenia pel priorat · Solar per a construir · Casa de Pere Roca · Carrer
1339	Guillem de Sentmenat, ardiaca	Bernat Descamps, beneficiat	Solar per a construir i vinya	<ul style="list-style-type: none"> · Casa que té Andreu Curró pel benefici de Sant Pere · Casa d'Andreu Quexal, curritoris · Mur del castell · Mur de la ciutat que baixa del castell
1349	Nicolaua, vídua de Mateu Riba	Fàbrica de Santa Maria (venda)	Casa [Carrer de Sant Blai], prop de la porta de Tamarit	<ul style="list-style-type: none"> · Casa dels trinitaris · Riu · Carrer
1350	hospitaler	Guillem Clarà, prevere (establiment)	casa [costa de Santa Maria]	<ul style="list-style-type: none"> · Casa de la vídua de Domènec Belsa, picapedrer · Hort de l'ospitaler · Carrer · Casa de l'hospitaleria
1350	Francesc de Montoliu, prior	Ramon Gisbert, habitant de Tortosa (establiment)	Taules Velles	<ul style="list-style-type: none"> · Casa de Pere Sacalm, ballester · Refetor o Palau · Casa del priorat que havia estat d'un prevere · Carrer

<i>Data</i>	<i>Propietari</i>	<i>Censatari o comprador</i>	<i>Tipus de propietat i carrer</i>	<i>Afrontacions</i>
1355	Mateu Martí i la seu muller	Pere Urgellés, infermer (venda)	Taules Velles	<ul style="list-style-type: none"> · Refectori o palau · Casa de Pere Sacalm que té en emfiteusi pel priorat · Carrer · Casa de Ramon Gisbert que té en emfiteusi pel priorat (el 1356 cedeix la casa per a infermeria de canonges NC 1356)
1357 (NC 1357, 22 maig)	Joan de Castres, tresorer	Guillem Pineda, canonge (establiment)	Taules Velles (<i>intus canoniam</i>)	<ul style="list-style-type: none"> · Casa de l'infermeria · Carrer públic Taules Velles · Casa que A de Tayà té pel priorat · Refetor
1358 (ll. o. 9, tapa)	Benencasa i el seu fill Joan Valença (la tenen en cens de Guillermo Pinyol, ciutadà de Tortosa)	Miquel Xiprana, sastre ciutadà de Tortosa (venda)	Davant de la seu. [Carrer Creuera]	<ul style="list-style-type: none"> · Casa de Berenguer Oller · Casa de Pere Girona · Fossar de Santa Maria · Carrer
1378	Miquel Cirera, prior	Domènec Sanui, canonge (referència a un establiment ja fet)	[Taules Velles] (<i>intus canoniam</i>).	
1385	Antoni Cavallo	Litigi amb el Capítol per l'ocupació del carrer	Carreró contigu al palau del bisbe	
1386 (Ardiaca Major, 1)	Ardiaca major	Domènec Guillermo, prevere beneficiat (establiment)	Carrer de l'obra de la seu [Costa de Santa Maria]	<ul style="list-style-type: none"> · Mur Vell · Casa de la mare de na Benasquera · Carreró sense sortida · Carrer

Data	Propietari	Censatari o comprador	Tipus de propietat i carrer	Afrontacions
1401 (Ardiaca Major-2, 63)	Antoni Marsal, prevere difunt (la tenia pel benefici de Borràs de Reims, i la gaudeix en cens el prevere beneficiat Andreu Castellbò)	Ardiaca Major (venda)	Costa de Santa Maria	<ul style="list-style-type: none"> · Propera a l'obra nova · Murada —menia— del castell · Casa de Domènec Guillem · Casa d'Andreu de Castellbò · Carrer
1404 (NC 1439-1443, 1 d'octubre)	Joan Mercer, precentor	Pere Guaita (establiment)	Taules Velles?	Casa superior i escala contigua, situades al davant de la casa del precentor
1423 (NC 1423, juny)	Ramon de Vilafranca, successor mort	Venda en encant públic per la seu mort	Costa dita dels Capellans	<ul style="list-style-type: none"> · Casa d'Antoni Compte · Casa de Joan Joan, prevere · Casa de Bernat Guiu · Plaça o via pública
1423 (NC 1423, juny)	Ramon de Vilafranca, successor mort	Venda en encant públic per la seu mort	Costa dita dels Capellans	<ul style="list-style-type: none"> · Casa del discret Bartomeu Calaf · Carreró dels Capellans · Casa del beneficiat de Sant Pere
1428-1436 (NC 1428-1436, s/d)	Sanç d'Asquera, canonge mort	Venda en encant públic per la seu mort (són dues cases)	Carrer vulgarment dit de l'hospital de Santa Maria de la dita seu	<ul style="list-style-type: none"> · Dos carrers públics · Cases del canonge Joan Pellicer · Carreró
1436, 28 de setembre (NC 1428-1436)	Miquel Segarra, canonge mort (la té en emfiteusi pel Capítol)	Bartomeu Ponç, prevere i rector de Batea	Prop de l'hospital de la seu	<ul style="list-style-type: none"> · Casa de Nicolau Narbona · Carrers
1441, 13 d'octubre (NC 1439-1443)	Pere Guaita	Capítol de la seu	Taules Velles?	Torna la casa que li havia estat cedida el 1404
1448 (ll. o. 1447-1448, fol. 39r)	Pere Roig		Casa davant de la seu	Es fa empedrar el carrer davant la seu i aquesta casa a càrrec de l'obra del temple

<i>Data</i>	<i>Propietari</i>	<i>Censatari o comprador</i>	<i>Típus de propietat i carrer</i>	<i>Afrontacions</i>
1448 (íd)	Mossèn Cardona		Íd.	Íd.
1496 (ardiaca major-2,25)	Joan de Sant Joan, cambrer (en emfiteusi per l'ardiaca)	Jaume Conet	Darrere de la catedral	
1582, (AC 1582)	Capítol	Martín Garcia, mestre de l'obra		Era de mossèn Joan Monreal i afronta amb la casa de Miquel Cassà
1583				Manament de fer derrocar les cases de davant de la seu
1583	Joan Estopinyà			Que es tanque la finestra d'una casa que té davant de la seu
1601	Martín Garcia (en emfiteusi pel Capítol)	Lop d'Avària, mestre de l'obra (venda)	Carrer de Sant Blai	<ul style="list-style-type: none"> · Cases i horts que té en aquest carrer al costat de la seu · Casa dels hereus de Pascasi Jaume, prevere comensal de la seu · Carrer que puja a la costa de Capellans, cap a l'hospital de Santa Maria · Solar al darrere
1621	Joan Talar, prevere			

Taula 6

Menestrals documentats a la seu de Tortosa relacionats amb el terme de la ciutat i les zones vertebrades pel tram baix del riu Ebre (1300-1490)

<i>Cronologia</i>	<i>Nom</i>	<i>Ofici o categoria</i>	<i>Procedència</i>	<i>Altres localitzacions</i>
1341	Guillem Cirera	pedrapiquer	Tortosa	
1341	Jaume Cirera	pedrapiquer, germà de Guillem	Tortosa	
1346-1347	Bernat Dalguaire	mestre major	Horta de Sant Joan	Sant Mateu

<i>Cronologia</i>	<i>Nom</i>	<i>Ofici o categoria</i>	<i>Procedència</i>	<i>Altres localitzacions</i>
1346-1347	Pere Dalguaire	pedrapiquer qualificat (aparellador)	Horta de Sant Joan	
1346-1347	Domingo Prunyonsa	pedrapiquer qualificat	Horta de Sant Joan	Morella (mestre major de Santa Maria i Sant Francesc)
1346-1347	Arnaud Dalguaire	pedrapiquer de baixa qualificació	Horta de Sant Joan	
1346-1347	Pere d'Alarç	pedrapiquer tallador a preu fet	Horta de Sant Joan	
1346-1347	Bernat Galceran	pedrapiquer tallador a preu fet, soci d'Alarç	Horta de Sant Joan	
1346	Pere Benet	pedrapiquer tallador	Ascó	
1346	Miquel Bellmunt	pedrapiquer tallador, soci de Benet	Ascó	
1346	Ramon Riba	pedrapiquer tallador a preu fet	Tortosa	
1349	Joan Oliveres	pedrapiquer tallador a jornal	Horta de Sant Joan	
1349	Jaume Oliveres	pedrapiquer tallador a jornal	Horta de Sant Joan	
1356-1367	Joan Valença	pedrapiquer mestre major	Tortosa	
1382-1383	Bartomeu Guerau	pedrapiquer tallador a preu fet	Batea	
1396-1397	Domingo Valls	pintor	Tortosa	Poblacions de la diòcesi
1390-1402	Domingo Roca	pedrapiquer tallador a preu fet	Batea	
1390-1402	fill de D. Roca	pedrapiquer tallador	Batea	
1421-1422 i 1439	Bernat Eixeric	pedrapiquer tallador a preu fet	Maella	

Cronologia	Nom	Ofici o categoria	Procedència	Altres localitzacions
1421 a 1455	Pere Guaita	pedrapiquer tallador a preu fet pedrapiquer d'alta qualificació a jornal	Horta de Sant Joan	
1425	Nicolau Blanch	argenter	Tortosa	
1427-1428	Miquel Mercer	argenter	Tortosa	
1429	Bertomeu Blanch	argenter	Tortosa	Catí
1439	nebot de Pere Guaita	pedrapiquer	Horta de Sant Joan	
1412 i 1440	Guillem Saera	pedrapiquer mestre d'esglésies		Ullddecona obres municipals a Tortosa
1467 i 1489	Antoni Taix	mestre de cases mestre major	Tortosa	

Taula 7

Menestrals documentats a la seu de Tortosa i relacionats amb les terres del nord del País Valencià (1300-1500)

Cronologia	Nom	Ofici o categoria	Procedència	Altres localitzacions
1341	Joan Guarc	argenter	Morella	
1346-1347	Bernat Dalguaire	mestre major	Horta de Sant Joan	Sant Mateu
1346-1347	Domingo Prunyona	pedrapiquer	Horta de Sant Joan	Morella (mestre major de Santa Maria i Sant Francesc)
1349	Pere Palau	pedrapiquer		relacionable amb Pere Palau, pedrapiquer del taller de Pere Bonares (1338)
1379-1382	Antoni Guarc	imaginer mestre d'esglésies		Sant Mateu València

<i>Cronologia</i>	<i>Nom</i>	<i>Ofici o categoria</i>	<i>Procedència</i>	<i>Altres localitzacions</i>
1382-1383	Guillem Bonares	pedrapiquer de baixa qualificació		relacionable amb Pere Bonares, documentat com a mestre el 1338 a Vilafranca i el 1383 a Xàvea
1384	Guillem Ferrer	pintor	Morella	obres al territori diocesà
1385-1386	Bonfill	pedrapiquer tallador a preu fet		relacionable amb Simó i Domingo Bonfill, pedrapiquers al servei de Pere Bonares (1338)
1386-1387	Domingo Valls	pintor	Tortosa	obres al territori diocesà

Taula 8

Mestres escultors dels relleus arquitectònics

<i>Núm.</i>	<i>Sector</i>	<i>Possible escultor</i>	<i>Cronologia</i>	<i>Mestre major</i>
1	Torre de Sant Pere		1376-1379	Andreu Julià
2	Capelles de Sant Pere i Sant Pau	Antoni Guarç	1379-1382	Andreu Julià, Antoni Guarç
3	Capelles de Sant Pere i Sant Pau	Pere Moragues	1382-1388	Pere Moragues
4	Capelles de Sant Vicent, Sant Simó i Sant Judes i del Sant Esperit	Joan de Mainí?	1388-v. 1410	Joan de Mainí
5	Capelles de Santa Anna, Sant Tomàs, Sant Andreu i Santa Caterina Sectors de la girola Tres claus de volta de la girola	Pasqual de Xulbi?	v. 1402-v. 1420	Pasqual de Xulbi
6	Sectors de la girola	Jaume Blau?	1420-v. 1432?	Joan de Xulbi

Núm.	Sector	Possible escultor	Cronologia	Mestre major
7	Sectors de la girola Capitells de la traceria central Claus de volta de la girola	Joan de Xulbi?	1420-1434	Joan de Xulbi
8	Sectors de la girola		1420-1432	Joan de Xulbi
9	Sectors de la girola		1420-1432	Joan de Xulbi
10	Sectors de la girola		1420-1432	Joan de Xulbi
11	Sectors de la girola i el presbiteri	Bartomeu Santa-línia	1420-1440	Joan de Xulbi
12	Clau major del presbiteri	Bartomeu Santa-línia	1439-1440	Joan de Xulbi
13	Capella de Sant Miquel i la Verge del Roser	Pere Garçó	c. 1450	Joan de Xulbi, Pere Garçó
14	Capella de la verge del Roser		1476-1490	Pere Piquer, Antoni Taix, Antoni Queralt i Pere Compte
14	Primer tram de nau		1476-1490	Pere Piquer, Antoni Taix, Antoni Queralt i Pere Compte
15	Clau de volta major del primer tram de nau		v. 1480-v. 1495	Antoni Queralt i Pere Compte

Taula 9
 Professionals de la construcció documentats
 Ordenació alfabètica

Nom	Anys	Categoria	Jornal	Jornal	Altres
Abeylo, P.	1348-1349				
Aguat, Andreu	1422-1423		3/		treballa en la confecció d'una tàpia
Aguiló	1496	mestre de cases			confecciona un cancell
Alamany, l'	1390-1391	picapedrer	3/		
Alarç, Pere d'	1346-1347	picapedrer			ven pedra a l'obra
Albés, Antoni l'	1462-1463	picapedrer			
Alcabeç, Benet	1348-1349	picapedrer	2/		
	1349		2/4		
Alegret, P.	1348-1349	picapedrer	2/		

<i>Nom</i>	<i>Anys</i>	<i>Categoria</i>	<i>Jornal</i>	<i>Jornal</i>	<i>Altres</i>
Aleziar, Joan	1439-1440	picapedrer	3/6		
Alfonso, Joan	1433-1434	mosso	3/2	2/6	
Alfonso, Lohis	1440-1441	picapedrer	3/6		
Alfonso, Lois	1448-1449	picapedrer	3/6		
Algaire, A.					v. Dalguaire, A.
Alguer, Jacme	1422-1423	picapedrer	3/6		
Aluez, Guillem	1444-1446	picapedrer	3/6		
Alvero	1383-1384	picapedrer	2/6		
Amargós, Jachme	1435-1436	manobre	2/		
Amaruç	1378	mestre de cases	4/		repara la casa del mestre
Amazuç					v. Amaruç
Ameruç					v. Amaruç
Amerug					v. Amaruç
Amigó, Andreu	1348-1349	fadrí?	2/	/15	
Antoni	1345	macip	1/6		
Antoni	1461-1463	picapedrer			
Antonico	1422-1423	mosso	2/6		mosso de Joan de Xulbi
Arbonés	1412	fadrí	1/8		fadrí de Domènec mestre de cases
Arnalte, Martí					v. Dernalde, Martí
Arnaud, Tomàs	1429-1439	picapedrer			ven pedra per paredar
Avinyó, Joan d'	1378-1379	picapedrer	3/		
Aznar, Pasqual	1429	picapedrer			ven pedra per a la llibreria
Balero	1412	manobre	2/6		carrega el carro
Balester, Marco	1346-1347	picapedrer	1/6	1/3	pica pedres
Balester, P.	1348-1349	paredador	2/4	2/	
Barberà, Bartomeu	1346-1347	manobre	1/8		
Barberà, Pere	1435-1436	manobre	2/		fa morter
Belanta, Lope					v. Berlanza, Lope
Bella Faya, Peire	1429-1430	picapedrer			talla a la pedrera
Bellmunt, Miquel	1346-1347	picapedrer			ven pedra. Soci de Pere Benet
Belsa	1387-1388	mestre de cases	5/		
Belsa, Domingo	1346-1347	picapedrer	1/6	2/	treballa a l'obra i a la pedrera

<i>Nom</i>	<i>Anys</i>	<i>Categoría</i>	<i>Jornal</i>	<i>Jornal</i>	<i>Altres</i>
Benet, Pere	1346-1347	picapedrer			ven pedra. Soci de Miquel Bellmunt
	1348-1349		2/	/22	
Berenguer	1387-1388	picapedrer	3/		
Berlaza, Lope	1439-1440	picapedrer	3/		Treballa a l'obra
Bernat, Sola	1346-1347	picapedrer	1/6		
Bartomeu	1382-1383				
Bijon, Simón	1444-1446	picapedrer	3/6		
Binader	1433-1434	mosso	2/6		
Biscaí, lo					v. Vilabona, Martí de
Bítem	1422-1423	mestre de cases	3/6		dirigeix la construcció d'una tàpia
Bítem, Domingo	1435-1436	home	2/6		
Blanch, D.	1348-1349	picapedrer	2/4		
Blau, Jacme	1424-1425	picapedrer	4/		
Bonarres, G.	1382-1383	manobre?	2/6		
Bonfill	1385-1386	picapedrer			contracta el tall a preu fet
Bonfill, Simó	1433-1434	picapedrer			
Bosch, Guillem	1348-1349	picapedrer	1/10		
Bosol, G.	1348-1349	picapedrer	1/10		
Breçó, Llorenç	1393-1394	picapedrer	3/		
Broto, Mateu	1383-1384	picapedrer	3/		
Burces, Joan	1349	picapedrer	2/4		
Burçes, Joan	1348-1349	menestral	2/4	2/	
Burgos, Alfonso de	1433-1434	picapedrer	3/6?		talla a la pedrera
Buscharo, Miquel					v. Busquero, M.
Busquero, Jacme	1346-1347	picapedrer	1/6		
Busquero, Miquel	1439-1440	picapedrer	4/	3/6	talla a la pedrera
Busquero, Berenguer	1346-1347	picapedrer	1/8		
Busquets	1421-1422	picapedrer	4/		
Busto, Miquel	1439-1440	picapedrer	2/		talla a la pedrera
Çabater	1412	manobre	2/6		fa morter
Çabater, Domingo	1431-1432	manobre	2/2		obra, trau runa
	1435-1436		2/6		
Cabrer, Guillem	1440-1441	picapedrer	3/6		
Çaera, Guillem	1412	mestre			ajuda a traçar la grua
	1440				visura el clot d'un fonament

<i>Nom</i>	<i>Anys</i>	<i>Categoría</i>	<i>Jornal</i>	<i>Jornal</i>	<i>Altres</i>
	1444-1446	picapedrer	3/6		treballa a l'obra
Calafora	1348-1349	picapedrer	2/		
Calataly, Joan	1435-1436	manobre?	3/		
Caldes, Francesch	1444-1446	manobre?	3/		
Çalom, Gabriel	1422-1423	picapedrer	3/6		
Campos, Pere de	1459	mestre major			
Camps, Bernat de	1459	picapedrer	1/8		obra a la llotja i a la pedrera
Capalbo	1412	manobre	2/4		tira morter
Carajena, Bartomeu	1390-1391	picapedrer	3/	3/6	obra a la llotja i a la pedrera
Cardona, P.	1348-1349	picapedrer	2/4		
Caros, Ramon	1400-1401	picapedrer	4/		
	1401-1402		4/		
Carosa, Pere	1431-1432	manobre	2/2	2/6	fa morter; ajuda a carre- gar, etc.
	1435-1436		2/		ajuda a donar manobra
Caseles, Aparici de	1348-1349	picapedrer	1/8		
Castellà, Rodrigo lo	1438-1439	picapedrer	3/6		
Cavall, Pere	1433-1434	mosso	2/6		mosso
	1435-1436	manobre	2/2		
Celoni	1348-1349	picapedrer	2/4		
Cerdà, Bernat	1412	manobre	2/6		fa morter
Cetmela, Berenguer	1348-1349	picapedrer			
Chinosa, Garcia	1439-1440	picapedrer	4/		talla a la pedrera
Chivaya, Garcia					vegeu Chinosa, Garcia de
Cirera, G.	1346-1347	picapedrer	1/6		
Cirera, Guillem	1341	picapedrer			construeix un forn de calç
Cirera, Jaume	1341	picapedrer			construeix un forn de calç
Cirera, Jacme	1346-1347	picapedrer	1/6		obra i pica
Cirera, Jacme	1348-1349	menestral	2/4	2/	
Codina, Bartomeu	1422-1423	manobre	2/4		
Coera	1348-1349	picapedrer	2/3		
Cogombro	1424-1425	picapedrer	4/3		
Coll de Jou, Pere	1433-1434	mosso			mosso
Comes, P.	1346-1347	picapedrer	1/6		pica
Conxelo	1412	manobre	2/4		

<i>Nom</i>	<i>Anys</i>	<i>Categoria</i>	<i>Jornal</i>	<i>Jornal</i>	<i>Altres</i>
Cordà, Bernat	1412	manobre	2/6		fa morter
Cort, Joan	1412	manobre	2/4		tira morter
Cortés, Miquel	1439-1440	picapedrer	3/		Treballa a l'obra
Cortit, Berenguer	1348-1349	picapedrer	1/10		
Cortit, R.	1348-1349	picapedrer	1/10		
Cova, Joan de la	1435-1436	mestre de cases	4/		obra en una tàpia
Creetes	1412	mestre de cases			ajuda a la confecció de la grua
Cudina					v. Codina
Cuesta, Pedro de	1440-1441	picapedrer	3/6		
Dalguaire, A.	1346-1347	picapedrer	1/6		fill o nebot de Bernat
Dalguaire, Bernat	1346-1347	mestre major	2/6		
Dalguaire, Pere	1346-1347	picapedrer	2/		germà de Bernat
Darnialdi, Martí					v. Dernalld, Martí
Dels Camps, Bernat	1346-1347	picapedrer	1/4		pica pedres
Dernalld, Martí	1439-1440	picapedrer	3/6		Treballa a l'obra
Dez Pug, Pere	1348-1349	picapedrer	2/4		
Diago	1383-1384	jove	2/2		
Domènech	1401-1402	manobre	2/10		obra
Domènech	1412	mestre de cases	4/6		dirigeix l'ampliació de Tamarit
Domènech, Antoni	1412		3/6		treballa en l'ampliació de Tamarit
Duch, Bernat	1346-1347	picapedrer	1/6		pica pedres
Durant, Bartomeu	1383-1384	picapedrer	3/?		
Eixerich, Bernat	1438-1439	picapedrer			contracta el tall de pedra a preu fet
	1439-1440		3/6		treballa a la pedrera i a l'obra
Escapolat, Pasqual	1377-1378	picapedrer	3/		
Escoda	1412	manobre	2/6		fa morter
Escoda, Bernat	1428-1429	obrer			ajuda a paredar
Esmerich, Pere	1435-1436	manobre	2/		
Esteve, Domingo	1433-1434	mosso	3/2		
Esteve, Simó	1348-1349	picapedrer	2/4		
Estor					vegeu Estor, Pere de

<i>Nom</i>	<i>Anys</i>	<i>Categoría</i>	<i>Jornal</i>	<i>Jornal</i>	<i>Altres</i>
Estor, Bernat de l'	1376	mestre de cases			construeix una escala
Estor, Bernat de l'		algepcrador			
Estor, Pere de l'	1346-1347	picapedrer	1/6		pica pedres
Exea, Guillem	1401-1402	manobre	2/		
Exulbi, Joan					v. Xulbi, Joan de
F.	1377-1378	picapedrer	3/		
	1378-1379		3/		
	1379-1380		3/		
	1375-1376	Macip	2/8		Ajuda a Marco
Falcó, Mateu	1412	manobre	2/4		tira morter
Ferando	1387-1388	picapedrer	3/		
Ferrer, Bernat	1444-1446	manobre	2/6		
Ferrer, Domingo	1346-1347	picapedrer	1/6		pica
Ferrer, Guillem	1377-1378	picapedrer	2/	2/6	
	1378-1379		3/		
	1379-1380		3/		
	1379-1381		3/		
	1382-1383		3/		
	1383-1384		3/		
	1390-1391		3/	3/6	
	1391-1392		3/	3/6	
	1392-1393		3/		treballa a l'obra i a la pedrera
	1393-1394		3/6		
	1396-1397		3/6		
	1400-1401		3/		
	1401-1402		3/		
Ferrer, Pere	1346-1347	picapedrer	1/6		obra i pica pedres
	1348-1349		1/10		
Ferrer, Ramon	1348-1349	picapedrer	1/10		
Folquer, Tomàs	1424-1425	picapedrer	3/6		
	1425-1426		3/6		Obra
	1428-1429		3/6	/6	pedrera i obra
	1429-1430				Obra a la pedrera
	1429-1430		3/6		
	1439-1440				

Nom	Anys	Categoria	Jornal	Jornal	Altres
	1440-1441		3/6		
	1446-1447				
	1447-1448		3/6		
Folquer, Tomàs	1448-1449	picapedrer	3/6		
Fonollosa, Joan	1401-1402	manobre	3/		obra
Font, Bernat	1439-1440	picapedrer	3/6		treballa a l'obra
Fonter, Miquel	1439-1440	picapedrer	3/6		treballa a l'obra
Fortia, Bernat	1428-1429	manobre	2/6		treballa en l'enderroc de la seu vella
	1433-1434		3/6		home
Francés, Arnaldo	1425-1426	picapedrer	3/6		
Françés, Guillem	1346-1347	picapedrer	1/6		pica pedres
Francés, lo	1422-1423	picapedrer	3/6		
Francesc	1379-1381	picapedrer			
Francoi	1379-1381	picapedrer	3/		
	1382-1383		3/		
	1390-1391		3/		
	1391-1392		3/		
	1392-1393		3/		
Francoy					Francoi
Frexenes, Jacme	1412	llaurador	2/4		tira morter
Fuster, Domingo	1346-1347	picapedrer	1/6	1/8	pica pedres
G. F.					Ferrer, Guillem
Galceran, Bernat	1346-1347	picapedrer			Ven pedra. Soci de Pere d'Alarç
Gallart, Joan	1444-1446	picapedrer	3/		
Gamiça, Gabriel	1444-1446	picapedrer	3/		
Garcia, Berenguer	1401-1402	manobre	2/		
Garcia, Jacme	1390-1391	picapedrer	3/	3/6	treballa a la pedrera i a l'obra
	1391-1392		3/		
Garcia, Lop	1348-1349	picapedrer	1/10		
Garcia, Pere	1425-1426	picapedrer	3/6		obra
	1425-1426		3/6		
	1427-1428		3/6		
	1428-1429		3/6		treballa a la pedrera i a l'obra
Garçó, Pere	1453-1459	picapedrer	4/		
	1459-1476	mestre major	4/6		

Nom	Anys	Categoría	Jornal	Jornal	Altres
	1464	escultor			<i>marmorarius. Contracta 2 escultures</i>
Gascó, Miquel	1433-1434	mosso	2/6		
	1435-1436		3/		
Gedes, R.	1348-1349				
Genís, Domingo	1421-1422	picapedrer	3/6		
Gil, Bernat	1412	manobre	2/4		
Giner, Bernat	1433-1434	mosso			
Giner, Pasqual	1435-1436	manobre	2/		dóna manobra
Gironés, Bernat	1412	manobre	2/6		fa morter
Gombau, Bartomeu	1454-1455	picapedrer			treballa a la pedrera a preu fet
Granadella, Guillem	1392-1393	manobre	2/6		
Guaita, Pere	1421-1422	picapedrer	a preu fet		talla pedres
	1424-1425				
	1425-1426				talla pedra
	1427-1428				pica pedra a preu fet
	1428				contracta el tall de pedra a preu fet
	1428-1429				pedrera
	1429-1430				Talla a la pedra
	1429-1430				
	1433-1434		3/6	a preu fet	talla a la pedra
	1435-1436		a preu fet		talla pedra
	1437-1438				
	1438-1439				
	1439-1440		4/	3/6	a la pedrera i a l'obra
	1440				contracta el tall de pedra a preu fet
	1448-1449				talla pedra
	1450-1451				talla pedra
Guarc, Antoni	1378-1379	mestre imatger	a preu fet		obra sis capitells de finestres
	1382-1383	mestre			renuncia al càrrec d'aparellador
Guarcia, Pere					Pere Garcia
Guerau, Berenguer	1412	mestre de cases			ajuda a confeccionar la grua

<i>Nom</i>	<i>Anys</i>	<i>Categoría</i>	<i>Jornal</i>	<i>Jornal</i>	<i>Altres</i>
Guerau, Bartomeu	1382-1383	picapedrer			contracta el tall de pedra a preu fet
Guerau, Miquel	1382-1383	picapedrer			treballa a preu fet
Guetart	1348-1349				
Guiamó	1387-1388	picapedrer	3/		
Guilamany	1346-1347	picapedrer	1/8		obra
Guillermo	1378-1379	picapedrer			
	1379-1380		3/		
Guitart	1348-1349	picapedrer	1/8		
Guitart, Joan	1401-1402	manobre	2/		
Hermínia, Miquel de	1401-1402	manobre	2/		
Jacme	1378-1379	picapedrer	3/6		
	1379-1380		3/6		
Jacmet	1382-1383	picapedrer	3/6		
	1383-1384		3/6		
Joan	1348-1349	mestre major	3/		
	1375-1376	mestre			torna la traça de l'obra
	1379-1381	mestre	4/6		substitut d'Andreu Julià
Jove, Pere lo	1383-1384	manobre	2/		
Julià, Andreu	1376-1377	mestre major	4/		
	1377-1378	mestre de l'obra	4/		
Lancray, Joan de	1382-1383	picapedrer	4/		
Latzer, Miquel	1400-1401	picapedrer	3/6		
	1401-1402		3/6	3/	
Liminya	1412	manobre	2/6		tira morter
Lombart, Guillem	1428	picapedrer			signa com a testimoni
Lombart, Francesc	1346-1347	picapedrer	1/6		obra
	1439-1440		3/6		treballa a l'obra
Lop	1348-1349	picapedrer			
Lop, Antoni	1439-1440	picapedrer	3/6	3/	treballa a l'obra
Lop, Domingo	1348-1349				
Lorenç, P.	1348-1349	picapedrer	2/4		
Losth, G.	1346-1347	picapedrer	1/4		
Luiaga, Garcia	1439-1440	picapedrer	2/6	3/	treballa a l'obra
Luna, Guillem de	1384-1385	picapedrer			

<i>Nom</i>	<i>Anys</i>	<i>Categoría</i>	<i>Jornal</i>	<i>Jornal</i>	<i>Altres</i>
	1379-1381		3/6		
	1382-1383		3/6		
	1383-1384		3/6		
	1387-1388		3/6		
	1390-1391		3/6	4/	treballa a l'obra i a la pedrera
	1391-1392		3/6		
	1392-1393		3/6		pedrera, obra
	1393-1394		3/6		
	1396-1397		3/6		
Lunes	1379-1381	picapedrer			
Macià	1391-1392	picapedrer	3/		
Mag	1378-1379	picapedrer	3/		
Mag, Guillermo	1348-1349	picapedrer	2/4	2/	
Mainí, Joan	1387-1402	mestre major	4/6		
Mallorquí, Pere	1444-1446		3/		
Manistrilla, Pedro	1440-1441	picapedrer	3/6		
Marco	1375-1376	picapedrer	3/6		
	1376-1377		3/6		trenca pedra
	1377-1378		3/6	4/	tasques d'encarregat. Pica pedres
	1378-1379		4/		
	1379-1380		4/		
	1380-1381		4/		
	1382-1383		4/		
	1383-1384		4/	a preu fet	treballa a l'obra i a la pedrera
	1384-1385				
	1385-1386				
Margenat, Bernat	1421-1422	picapedrer	4/	3/6	
Margenat, Bernat	1422-1423	picapedrer	3/6		
	1425-1426		4/		
	1426-1427		4/		
	1428-1429		3/6	/6	pedrera i obra
	1429-1430				obra a la pedrera
Marí, Joan	1438-1439	picapedrer	3/6		a l'obra i a la pedrera

Nom	Anys	Categoria	Jornal	Jornal	Altres
	1439-1440		3/6		obra
Marquo	1348-1349	picapedrer	2/4		
Marquo	1349	picapedrer	2/4		
Martí, Bernat	1439-1440	picapedrer	2/6		treballa a l'obra
	1439-1440		4/		talla a la pedrera
	1440-1441		3/6		
Martí, Joan	1390-1391		3/6		
Martí, Joan	1439-1440	picapedrer	4/		treballa a l'obra
May, G.	1377-1378	picapedrer	3/		
Medina, Joan de	1444-1446	picapedrer	3/6		
Mijavila, R.	1383-1384	picapedrer	3/		
Minguet lo Coj	1412	manobre	2/4		tira morter
Miquel, Pere	1439-1440	picapedrer	3/6		treballa a l'obra
Mir, Bernat	1421-1422	picapedrer	4/	3/6	
	1422-1423		3/6		
Miralles	1400-1401	manobre	2/6		
Miralles	1412	manobre	2/6		fa morter
Miralles, Andreu	1431-1432	manobre			.
Miravet	1379-1381	picapedrer	3/		
	1387-1388		3/		
	1390-1391		3/		
	1391-1392		3/		
	1392-1393		3/4		fa morter (i pareda)
Miravet, Jaume	1396-1397	picapedrer	3/6	3/	treballa a l'obra i a la pedrera
Monsó, Domingo	1346-1347	picapedrer	1/8	1/10	
Montbrú, Bernat	1401-1402	manobre	2/6		obra
Montpalau, Bartomeu	1331	picapedrer			esculpix les imatges d'una capella
Moragues, Pere	1382-1385	mestre major	5/		
Morel, R.	1383-1384	picapedrer	3/		
na Mazuç					vegeu Namazuç
Namazuç	1387-1388	mestre de cases	4/	3/	treballa amb un companyó
	1390-1391				
Narbonés	1377-1378	picapedrer	1/6	1/	
	1382-1383		3/6		

<i>Nom</i>	<i>Anys</i>	<i>Categoría</i>	<i>Jornal</i>	<i>Jornal</i>	<i>Altres</i>
Narbonés, Guillem	1439-1440	picapedrer	3/6		treballa a l'obra
Narbonés, F.	1377-1378	picapedrer	3/		.
Narbonés, Jacme	1376-1377	picapedrer	3/		
	1377-1378		3/		.
Navago	1348-1349	picapedrer	1/10		
Navarro, Martí lo	1421-1422	picapedrer	3/6		
Navas, Domingo	1444-1446	picapedrer	3/6		
Nella, Lop de	1439-1440	picapedrer	3/		treballa a l'obra
Nicolau	1431-1432	manobre	2/4		
Nivayes	1412	manobre	2/6		fa morter
Nolrices	1348-1349	picapedrer	1/10		
Normant, Tomàs	1391-1392	picapedrer	2/6		
Novo	1401-1402	manobre	2/6		
Oliveres, Guillem	1348-1349	picapedrer	1/10		
Ortolà, Albiol lo	1433-1434	mosso	2/6		
Osona, Jacme d'	1346-1347	picapedrer	1/1	1/2	
P.	1384-1385	picapedrer			pareda
P. R.	1383-1384	picapedrer	3/6		
Palafanguer, Vidal	1424-1425	picapedrer	3/6		
Palarés	1387-1388	mestre de cases	5/		
Palau, Bartomeu					vegeu Montpalau, Bartomeu
Palau, Jacme	1346-1347	picapedrer	1/6		pica
Palau, P.	1346-1347	picapedrer	1/5		pica
Paler, Antoni	1433-1434	mosso			
Paler, Bernat	1433-1434	picapedrer			
Paler, Joan	1433-1434	mosso			
Paleres, Jacme	1346-1347	picapedrer	1/6		
Palleres, Jacme	1433-1434	manobre	2/		
Paschal, Pere	1421-1422	picapedrer	4/		
Pasqual, Bernat	1426-1427	picapedrer	3/6		
	1427-1428		3/6		
	1428-1429	moço del mestre	3/6	/6	
	1429-1430	picapedrer			obra a la pedrera
	1429-1430				

<i>Nom</i>	<i>Anys</i>	<i>Categoria</i>	<i>Jornal</i>	<i>Jornal</i>	<i>Altres</i>
	1430-1431		3/6		
	1437-1438		3/6		
	1438-1439		3/6		
	1439-1440		3/6		obra
	1440-1441		3/6		
	1447-1448		3/6		
	1450-1451				
	1459-1460				
Pasqual, Bertomeu	1439-1440		3/6		
Pasqual, Joan	1435-1436	home	2/2		
Pasqual, Joan	1459-1460	picapedrer			
Pasqual, Pere	1425-1426	picapedrer	3/6		obra
	1427-1428		3/6		
	1428-1429		3/6		.
	1438-1439				
	1439-1440		3/6		treballa a la pedrera i a l'obra
	1444-1446		2/		
Pastor	1401-1402	manobre	2/		
Pastor, Pere	1435-1436	manobre	2/4		
Pedrar, Jaume	1439-1440	picapedrer	3/6		obra
Pedro	1383-1384	manobre	2/8		
Pedro	1401-1402	manobre	2/		
Pelliçà, Guillem	1421-1422	picapedrer	4/	3/6	
	1422-1423		3/6		
	1428-1429		/6		pedrera
	1429-1430				obra a la pedrera
	1433-1434		3/6?		talla a la pedra
	1438-1439				a la pedrera
	1439-1440		3/6		a la pedrera i a l'obra
	1440-1441		3/6		
Pepió	1348-1349	picapedrer	2/4		
	1349		2/4		
Pere	1375-1376	mestre			obres auxiliars
	1382-1383		3/6		
	1385-1386				
Pere, Guillem	1382-1383	picapedrer	4/		

<i>Nom</i>	<i>Anys</i>	<i>Categoria</i>	<i>Jornal</i>	<i>Jornal</i>	<i>Altres</i>
Pere, Guillem	1412	mestre de cases	4/6		ajuda a la confecció de la grua
	1435-1436		4/		obra una tàpia
	1441-1442		4/		trespola l'altar major i fa un banc
Pere, Joan	1435-1436	manobre	2/2		
Pereló, Domingo	1387-1388	mestre de cases	4/6		
Peret, Guillem de	1346-1347	picapedrer	1/6		pica
Perfeta, Arnau	1428-1429	picapedrer	2/6		
Perfeta, Pere	1435-1436	manobre	2/		fa morter
Peric, Antoni					vegeu Peris, Antoni
Peris, Antoni	1433-1434	picapedrer	3/6		talla a la pedrera
	1439-1440		3/6		
	1444-1446		3/6		
Peyteu, lo	1390-1391	picapedrer	3/	3/6	treballa a la pedrera i a l'obra
Piquer	1412	manobre	2/6		fa morter
Piquer	1422-1423	manobre	2/8		
Piquer, Pere	1489	mestre major			
Pla, Andreu	1422-1423	picapedrer	3/6		
Pla, Antoni	1424	mestre de cases			
Pocolull, Bartomeu	1433-1434	mosso	2/6	3/	
	1435-1436		2/6		obra en una tàpia
Poll, Guillem	1425-1426	picapedrer	3/6		
Polo, Francesc	1421-1422	mosso del mestre	3/6	3/	
	1422-1423		3/		
	1424-1425	picapedrer	3/6		
Polo, Guillem	1426-1427	picapedrer	3/6		
	1427-1428		3/6		
Prunyonsa, Domingo	1346-1347	picapedrer	1/8		gendre de Bernat Dalguaire
Prunyonsa, P.	1346-1347	picapedrer	1/8		germà de Domingo Prunyonsa
Pug	1400-1401	picapedrer			

<i>Nom</i>	<i>Anys</i>	<i>Categoria</i>	<i>Jornal</i>	<i>Jornal</i>	<i>Altres</i>
Pug, Berenguer	1383-1384	picapedrer	3/		
Pugbriau, Pere	1444-1446	picapedrer	3/6		
Puget, P.	1348-1349	picapedrer	2/4		
Quadres, P. de	1348-1349	picapedrer	2/4	2/	
Quarosa	1430-1431	manobre	3/		
Queral, Antoni					vegeu Queralt, Antoni
Queralt, Antoni	1496-1497	mestre major			
Queretes	1396-1397	mestre de cases	4/		
Querol, Ramon	1387-1388	picapedrer	3/		
Rael, Nicholau	1348-1349	picapedrer	2/4		
Ramon, P.	1382-1383	obrer	3/6	3/	pareda
Ramon, Pere	1392-1393	picapedrer	3/		
Raxac, Lorenç	1440-1441	picapedrer	4/		esculpeix gàrgoles
Redorat, Miquel	1431-1432	manobre	2/	2/	fa mescla
Redorat, Vicent	1433-1434	mosso	2/6		
Reg, Miquel	1348-1349				
Reye, Joan lo	1401-1402	manobre	2/		
Riba, Ramon	1345-1345	picapedrer	1/6		treballa a l'obra i a la pedrera
	1346-1347		1/8		
Ribera, Joan	1429-1430	picapedrer			.
Ribes, Ramon					vegeu Riba, Ramon
Robio, Joan	1346-1347	picapedrer			Ven pedra a l'obra
Roca	1375-1376	mestre			visita l'obra amb un altre mestre
Roca, Domingo	1348-1349	picapedrer	1/8		
Roca, Domingo	1390-1391	picapedrer			talla pedra a preu fet
Rodorat, Vicent	1435-1436	manobre	2/6	3/	
Rodrigo	1383-1384	picapedrer	3/6		
Rogals	1348-1349	picapedrer	2/		
Roig, Bartomeu	1429-1430	picapedrer			talla a la pedrera
Romeu	1392-1393	manobre	1/		
Romeu, F.	1383-1384	picapedrer	a preu fet		talla a la pedrera a preu fet
Roqua, Domingo					vegeu Roca, Domingo
Roquer, Nadal	1348-1349	picapedrer	1/10		

Nom	Anys	Categoría	Jornal	Jornal	Altres
Rotlan	1387-1388	picapedrer	3/		
Royo	1401-1402	manobre	2/		
Rull, Jacme	1433-1434	picapedrer			talla a la pedrera
	1439-1440		3/6	4/	a l'obra i a la pedrera
	1440-1441		3/6		
Sagoles	1378-1379	picapedrer			dos germans. Tallen pedra a preu fet
Salamanca, Fernando	1440-1441	picapedrer	3/4		Fernando de Salamancha
Salvador	1401-1402	manobre	2/		
Salvador, Antoni	1425-1426	picapedrer	3/6		
Sanauga, Pere	1382-1383	picapedrer			contracta el tall de pedra a preu fet
Sàncchez, Joan	1422-1423	manobre	2/4		
Sancho, Antoni	1435-1436	manobre	2/6		dóna morter als terrats
	1435-1436		3/		ajuda als mestres a menar les taules
Sancta Linea					vegeu Santalínea
Santalínea	1438-1439	picapedrer	4/		
Santjoan, Antoni	1435-1436	manobre	2/6		
Saportella, Ramon	1344	mestre			dirigeix les obres del dormitori
Saragossa, Miquel	1430-1431	picapedrer	3/6		
Sartre, Bernat	1345	mestre	1/10		dirigix adobs a la seu romànica
Sartre, R.	1348-1349	picapedrer			
Scapara, Joan	1433-1434	manobre	2/		
Sebria	1387-1388	mestre de cases	5/6		
Segadó, Àlvaro	1382-1383	manobre	2/6		
Segarra, Guillem	1401-1402	manobre	2/		
Segrera, Joan	1440-1441	picapedrer	3/6		
Sent Pere, Garcia	1346-1347	picapedrer	1/6		obra i pica
Sentin, Joan	1439-1440	picapedrer	3/6		obra
Serà	1439-1440	picapedrer	3/6		treballa a l'obra
Serrano, lo	1412	manobre	2/6		tira morter
Síbría	1379-1380	picapedrer	3/		

<i>Nom</i>	<i>Anys</i>	<i>Categoria</i>	<i>Jornal</i>	<i>Jornal</i>	<i>Altres</i>
	1380-1381	mestre de cases	4/		
	1383-1384	picapedrer	?		
Sinom, Garcia de	1439-1440	picapedrer	3/		vegeu Chinosa, Garcia
Solà, Francesc	1450-1451	obrer de vila			
Soler, Joan	1346-1347	macip	1/6		pica
Soler, Bernat	1346-1347	macip	1/6		
Soria	1378	mestre de cases	4/		repara la casa del mestre
Sortor, R.	1349	picapedrer	2/4		
Sosleva	1349	picapedrer	2/4		
Sosleva, Guillem	1348-1349	picapedrer	2/4		
Subirats, Nicolau	1428-1429	manobre	2/6		
	1433-1434		2/4	3/6	
Tabaler, Alí	1435	mestre de cases	4/6		dirigeix l'obra d'una tàpia
Taix, Antoni	1448	mestre de cases	3/6		dirigeix l'obra de l'arxiu
Taix, Antoni	1489	mestre major			
Tarazona, Pere	1421-1422	picapedrer	4/	3/6	
	1422-1423		3/6		
Thomas	1401-1402	obrer	3/		ajuda a paredar
Tomàs, D.	1435-1436	obrer	3/6		adoba trespols
Tornae, Pere	1383-1384	manobre	2/6		ajuda a paredar
Torrabeces	1412	manobre	2/6		tira morter
	1433-1434	mossó	2/		mossó
	1435-1436	home	2/		
Torres, Guillem	1396-1397	manobre	2/4		
Torres, Joan	1433-1434	picapedrer	3/6		talla a la pedra
Torres, Joan de	1440-1441	picapedrer	3/6		
Torres, Miquel	1439-1440	manobre	3/		
Torres, Pere	1401-1402	manobre	2/6		obra
Torres, Pere	1461-1463				
Tost, Domingo	1348-1349	picapedrer	1/6		
Trinell, Gibert	1431	picapedrer			contracta el tall de pedra a preu fet

<i>Nom</i>	<i>Anys</i>	<i>Categoria</i>	<i>Jornal</i>	<i>Jornal</i>	<i>Altres</i>
	1432				
Ulldemolins	1346-1347	picapedrer	1/6		pica pedres
Urgell, Esteve	1422-1423	manobre	2/		
Valença, Joan	1364-1369	mestre			obra la capella de Sant Joan a preu fet
Valls, Tomàs	1433-1434	mosso			
Veciat	1454-1455	picapedrer			talla pedra a preu fet
Vencall	1390-1391	mestre de cases			obra amb Amaruç
Vic, Joan de	1454-1455	picapedrer			
Vich, Joan de	1433-1434	picapedrer	3/6		talla a la pedrera
Vidal, Bartomeu	1421-1422	picapedrer	4/	3/6	
	1422-1423		3/		
	1431-1432		3/6		
Vilabona, Martí	1450-1451	picapedrer			treballa a la pedrera
Xulbe, Joan					vegeu Xulbi
Xulbi, Joan	1421-1458	mestre major	4/6		
Xulbi, Pasqual	1410	mestre major			signa com a testimoni
	1380-1381		4/		
	1383				contracta el tall de pedra a preu fet
	1388-1389	mestre de cases	4/		cobreix la casa de guardar la calç
	1400-1401	picapedrer	a preu fet		contracta el tall de pedra a preu fet
	1439-1440				

Taula 10

Professionals de la construcció documentats
Ordenació cronològica

<i>Nom</i>	<i>Anys</i>	<i>Categoria</i>	<i>Jornal</i>	<i>Jornal</i>	<i>Altres</i>
Montpalau, Bartomeu	1331	picapedrer			esculpeix les imatges d'una capella
Cirera, Guillem	1341	picapedrer			construeix un forn de calç

<i>Nom</i>	<i>Anys</i>	<i>Categoria</i>	<i>Jornal</i>	<i>Jornal</i>	<i>Altres</i>
Cirera, Jaume	1341	picapedrer			construeix un forn de calç
Saportella, Ramon	1344	mestre			dirigeix les obres del dormitori
Antoni	1345	macip	1/6		
Riba, Ramon	1345	picapedrer	1/6		treballa a l'obra i a la pedrera
Sartre, Bernat	1345	mestre	1/10		dirigeix adobs a la seu romànica
Alarç, Pere d'	1346-1347	picapedrer			ven pedra a l'obra
Bellmunt, Miquel	1346-1347	picapedrer			ven pedra. Soci de Pere Benet
Benet, Pere	1346-1347	picapedrer			ven pedra. Soci de Miquel Bellmunt
Dalguaire, A.	1346-1347	picapedrer	1/6		fill o nebot de Bernat
Dalguaire, Bernat	1346-1347	mestre major	2/6		
Dalguaire, Pere	1346-1347	picapedrer	2/		germà de Bernat
Dels Camps, Bernat	1346-1347	picapedrer	1/4		pica pedres
Galceran, Bernat	1346-1347	picapedrer			ven pedra. Soci de Pere d'Alarç
Robio, Joan	1346-1347	picapedrer			ven pedra a l'obra
Balester, Marco	1346-1347	picapedrer	1/6	1/3	pica pedres
Barberà, Bartomeu	1346-1347	manobre	1/8		
Belsa, Domingo	1346-1347	picapedrer	1/6	2/	treballa a l'obra i a la pedrera
Bernat, Sola	1346-1347	picapedrer	1/6		
Busquero, Jacme	1346-1347	picapedrer	1/6		íd.
Busquero, Berenguer	1346-1347	picapedrer	1/8		
Camps, Bernat de	1346-1347	picapedrer	1/8		obra a la llotja i a la pedrera
Cirera, G.	1346-1347	picapedrer	1/6		íd.
Cirera, Jacme	1346-1347	picapedrer	1/6		obra i pica
Comes, P.	1346-1347	picapedrer	1/6		pica
Duch, Bernat	1346-1347	picapedrer	1/6		pica pedres
Estor, Pere de l'	1346-1347	picapedrer	1/6		pica pedres
Ferrer, Domingo	1346-1347	picapedrer	1/6		pica
Ferrer, Pere	1346-1347	picapedrer	1/6		obra i pica pedres
Françés, Guillem	1346-1347	picapedrer	1/6		pica pedres
Fuster, Domingo	1346-1347	picapedrer	1/6	1/8	pica pedres

<i>Nom</i>	<i>Anys</i>	<i>Categoría</i>	<i>Jornal</i>	<i>Jornal</i>	<i>Altres</i>
Guilamany	1346-1347	picapedrer	1/8		obra
Lombart, Francesc	1346-1347	picapedrer	1/6		obra
Losth, G.	1346-1347	picapedrer	1/4		
Monsó, Domingo	1346-1347	picapedrer	1/8	1/10	
Osona, Jacme d'	1346-1347	picapedrer	1/1	1/2	
Palau, Jacme	1346-1347	picapedrer	1/6		pica
Palau, P.	1346-1347	picapedrer	1/5		pica
Paleres, Jacme	1346-1347	picapedrer	1/6		
Peret, Guillem de	1346-1347	picapedrer	1/6		pica
Prunyona, Domingo	1346-1347	picapedrer	1/8		gendre de Bernat Dalguaire
Prunyona, P.	1346-1347	picapedrer	1/8		germà de Domingo Prunyona
Riba, Ramon	1346-1347	picapedrer	1/8		
Sent Pere, Garcia	1346-1347	picapedrer	1/6		obra i pica
Soler, Joan	1346-1347	macip	1/6		pica
Soler, Bernat	1346-1347	macip	1/6		
Ulldemolins	1346-1347	picapedrer	1/6		pica pedres
Abeylo, P.	1348-1349				
Alcabeç, Benet	1348-1349	picapedrer	2/		
Alegret, P.	1348-1349	picapedrer	2/		
Amigó, Andreu	1348-1349	fadri?	2/	/15	
Balester, P.	1348-1349	paredador	2/4	2/	
Belmont, Miquel	1348-1349	picapedrer			
Benet, Pere	1348-1349	picapedrer	2/	/22	
Blanch, D.	1348-1349	picapedrer	2/4		
Bosch, Guillem	1348-1349	picapedrer	1/10		
Bosol, G.	1348-1349	picapedrer	1/10		
Burces, Joan	1348-1349	menestral	2/4	2/	
Calafora	1348-1349	picapedrer	2/		
Cardona, P.	1348-1349	picapedrer	2/4		
Caseles, Aparici de	1348-1349	picapedrer	1/8		
Celoni	1348-1349	picapedrer	2/4		
Cetmela, Berenguer	1348-1349	picapedrer			
Cirera, Jacme	1348-1349	menestral	2/4	2/	
Coera	1348-1349	picapedrer	2/3		
Cortit, Berenguer	1348-1349	picapedrer	1/10		
Cortit, R.	1348-1349	picapedrer	1/10		

<i>Nom</i>	<i>Anys</i>	<i>Categoria</i>	<i>Jornal</i>	<i>Jornal</i>	<i>Altres</i>
Dez Pug, Pere	1348-1349	picapedrer	2/4		
Esteve, Simó	1348-1349	picapedrer	2/4		
Ferrer, Pere	1348-1349	picapedrer	1/10		
Ferrer, Ramon	1348-1349	picapedrer	1/10		
Garcia, Lop	1348-1349	picapedrer	1/10		
Gedes, R.	1348-1349				
Guetart	1348-1349				
Guitart	1348-1349	picapedrer	1/8		
Joan	1348-1349	mestre major	3/		
Lop	1348-1349	picapedrer			
Lop, Domingo	1348-1349	picapedrer			
Lorenç, P.	1348-1349	picapedrer	2/4		
Mag, Guillermo	1348-1349	picapedrer	2/4	2/	
Marquo, Don	1348-1349	picapedrer	2/4		
Navago	1348-1349	picapedrer	1/10		
Nolrices	1348-1349	picapedrer	1/10		
Oliveres, Guillem	1348-1349	picapedrer	1/10		
Pepió	1348-1349	picapedrer	2/4		
Puget, P.	1348-1349	picapedrer	2/4		
Quadres, P. de	1348-1349	picapedrer	2/4	2/	
Rael, Nicholau	1348-1349	picapedrer	2/4		
Reg, Miquel	1348-1349				
Roca, Domingo	1348-1349	picapedrer	1/8		
Rogals	1348-1349	picapedrer	2/		
Roquer, Nadal	1348-1349	picapedrer	1/10		
Sartre, R.	1348-1349	picapedrer			
Sosleva, Guillem	1348-1349	picapedrer	2/4		
Tost, Domingo	1348-1349	picapedrer	1/6		
Alcabeç	1349	picapedrer	2/4		
Burces, Joan	1349	picapedrer	2/4		
Marquo	1349	picapedrer	2/4		
Pepió, Dom	1349	picapedrer	2/4		
Sortor, R.	1349	picapedrer	2/4		
Sosleva	1349	picapedrer	2/4		
Valença, Joan	1364-1369	mestre			obra la capella de Sant Joan a preu fet

<i>Nom</i>	<i>Anys</i>	<i>Categoría</i>	<i>Jornal</i>	<i>Jornal</i>	<i>Altres</i>
F.	1375-1376	macip	2/8		ajuda Marco
Joan	1375-1376	mestre			torna la traça de l'obra
Marco	1375-1376	picapedrer	3/6		
Pere	1375-1376	mestre			obres auxiliars
Roca	1375-1376	mestre			visita l'obra amb un altre mestre
Estor, Bernat de l'	1376	mestre de cases			construeix una escala
Julià, Andreu	1376-1377	mestre major	4/		
Marco	1376-1377	picapedrer	3/6		trenca pedra
Narbonés, Jacme	1376-1377	picapedrer	3/		
Escapolat, Pasqual	1377-1378	picapedrer	3/		
F.	1377-1378	picapedrer	3/		
G. F.	1377-1378	picapedrer	2/	2/6	íd.
Julià, Andreu	1377-1378	mestre de l'obra	4/		
Marco	1377-1378	picapedrer	3/6	4/	Tasques d'encarregat. Pica pedres
May, G.	1377-1378	picapedrer	3/		
Narbonés	1377-1378		1/6	1/	
Narbonés, F.	1377-1378	picapedrer	3/		íd.
Narbonés, Jacme	1377-1378	picapedrer	3/		íd.
Amaruç	1378-1378	mestre de cases	4/		repara la casa del mestre
Soria	1378-1378	mestre de cases	4/		repara la casa del mestre
Avinyó, Joan d'	1378-1379	picapedrer	3/		
F.	1378-1379	picapedrer	3/		
G. F.	1378-1379		3/		
Guarc, Antoni	1378-1379	mestre imatger	a preu fet		obra sis capitells de finestres
Guillermo	1378-1379	picapedrer			
Jacme	1378-1379	picapedrer	3/6		
Mag	1378-1379	picapedrer	3/		
Marco	1378-1379	picapedrer	4/		
Sagoles	1378-1379	picapedrer			dos germans. Tallen pedra a preu fet

<i>Nom</i>	<i>Anys</i>	<i>Categoria</i>	<i>Jornal</i>	<i>Jornal</i>	<i>Altres</i>
F.	1379-1380	picapedrer	3/		
G. F.	1379-1380	picapedrer	3/		
Guillermo	1379-1380	picapedrer	3/		
Jacme	1379-1380	picapedrer	3/6		
Marco	1379-1380	picapedrer	4/		
Síbria	1379-1380	picapedrer	3/		
Francesc	1379-1381	picapedrer			
Francoy	1379-1381	picapedrer	3/		
G. F.	1379-1381	picapedrer	3/		
Joan	1379-1381	mestre	4/6		substitut d'Andreu Julià
Luna, Guillem de	1379-1381	picapedrer	3/6		
Lunes	1379-1381	picapedrer			
Miravet	1379-1381	picapedrer	3/		
Marco	1380-1381	picapedrer	4/		
Síbria	1380-1381	mestre de cases	4/		
Bartomeu	1382-1383				
Bonarres, G.	1382-1383	manobre?	2/6		
Francoy	1382-1383	picapedrer	3/		
G. F.	1382-1383	picapedrer	3/		
Guarc, Antoni	1382-1383	mestre			renuncia al càrrec d'aparellador
Guerau, Bartomeu	1382-1383	picapedrer			contracta el tall de pedra a preu fet
Guerau, Miquel	1382-1383	picapedrer			treballa a preu fet
Jacmet	1382-1383	picapedrer	3/6		
Lancray, Joan de	1382-1383	picapedrer	4/		
Luna, G. de	1382-1383	picapedrer	3/6		
Marco	1382-1383		4/		
Narbonés	1382-1383	picapedrer	3/6		
Pere	1382-1383		3/6		
Pere, Guillem	1382-1383	picapedrer	4/		
Ramon, P.	1382-1383	obrer	3/6	3/	pareda
Sanauga, Pere	1382-1383	picapedrer			contracta el tall de pedra a preu fet
Segadó, Àlvaro	1382-1383	manobre	2/6		
Moragues, Pere	1382-1385	mestre major	5/		

<i>Nom</i>	<i>Anys</i>	<i>Categoría</i>	<i>Jornal</i>	<i>Jornal</i>	<i>Altres</i>
Marco	1383-1383				contracta el tall de pedra a preu fet
Alvero	1383-1384	picapedrer	2/6		
Broto, Mateu	1383-1384	picapedrer	3/		
Diago	1383-1384	jove	2/2		
Durant, Bartomeu	1383-1384	picapedrer	3/?		
G. F.	1383-1384	picapedrer	3/		
Jacmet	1383-1384	picapedrer	3/6		
Jove, Pere lo	1383-1384	manobre	2/		
Luna, G.	1383-1384	picapedrer	3/6		
Marco	1383-1384	picapedrer	4/	a preu fet	treballa a l'obra i a la pedrera
Mijavila, R.	1383-1384	picapedrer	3/		
Morel, R.	1383-1384	picapedrer	3/		
P. R.	1383-1384	picapedrer	3/6		
Pedro	1383-1384	manobre	2/8		
Pug, Berenguer	1383-1384	picapedrer	3/		
Rodrigo	1383-1384	picapedrer	3/6		
Romeu, F.	1383-1384	picapedrer	estall		talla a la pedrera a preu fet
Sibria	1383-1384	picapedrer	?		
Tornae, Pere	1383-1384	manobre	2/6		ajuda a paredar
Luna, Guillem de	1384-1385	picapedrer			
Marco	1384-1385				
P.	1384-1385	picapedrer			pareda
Bonfill	1385-1386	picapedrer			contracta el tall a preu fet
Marco	1385-1386				
Pere	1385-1386				
Belsa	1387-1388	mestre de cases	5/		
Berenguer	1387-1388	picapedrer	3/		
Ferando	1387-1388	picapedrer	3/		
Guiamó	1387-1388	picapedrer	3/		
Luna, G. de	1387-1388		3/6		
Miravet	1387-1388	picapedrer	3/		
Namazuç	1387-1388	mestre de cases	4/	3/	treballa amb un companyó
Palarés	1387-1388	mestre de cases	5/		

<i>Nom</i>	<i>Anys</i>	<i>Categoria</i>	<i>Jornal</i>	<i>Jornal</i>	<i>Altres</i>
Pereló, Domingo	1387-1388	mestre de cases	4/6		
Querol, Ramon	1387-1388	picapedrer	3/		
Rotlan	1387-1388	picapedrer	3/		
Sebria	1387-1388	mestre de cases	5/6		
Mainí, Joan	1387-1402	mestre major	4/6		
Ameruç	1388-1389	mestre de cases	4/		cobreix la casa de guardar la calç
Roca, Domingo	1390-1391	picapedrer			talla pedra a preu fet
Alamany, l'	1390-1391	picapedrer	3/		
Carajena, Bartomeu	1390-1391	picapedrer	3/	3/6	obra a la llotja i a la pedrera
Francoi	1390-1391	picapedrer	3/		
G. F.	1390-1391	picapedrer	3/	3/6*	
Garcia, Jacme	1390-1391	picapedrer	3/	3/6	treballa a la pedrera i a l'obra
Luna, Guillem de	1390-1391	picapedrer	3/6	4/	treballa a l'obra i a la pedrera
Martí, Joan	1390-1391		3/6		
Miravet	1390-1391	picapedrer	3/		
Namazuç	1390-1391	mestre de cases			
Peyteu, lo	1390-1391	picapedrer	3/	3/6	treballa a la pedrera i a l'obra
Vencall	1390-1391	mestre de cases			obra amb Amaruç
Francoy	1391-1392	picapedrer	3/		
G. F.	1391-1392	picapedrer	3/	3/6	
Garcia, Jacme	1391-1392	picapedrer	3/		
Luna, Guillem de	1391-1392	picapedrer	3/6		
Macià	1391-1392	picapedrer	3/		
Miravet	1391-1392	picapedrer	3/		
Normant, Tomàs	1391-1392	picapedrer	2/6		
Ferrer, Guillem	1392-1393	picapedrer	3/		treballa a l'obra i a la pedrera
Francoi	1392-1393	picapedrer	3/		
Granadella, Gui- llem	1392-1393	manobre	2/6		
Luna, Guillem de	1392-1393	picapedrer	3/6		pedrera, obra
Miravet	1392-1393	picapedrer	3/4		fa morter (i pareda)
Ramon, Pere	1392-1393	picapedrer	3/		

<i>Nom</i>	<i>Anys</i>	<i>Categoría</i>	<i>Jornal</i>	<i>Jornal</i>	<i>Altres</i>
Romeu	1392-1393	manobre	1/		
Breçó, Llorenç	1393-1394	picapedrer	3/		
Ferrer, Guillem	1393-1394	picapedrer	3/6		
Luna, Guillem de	1393-1394	picapedrer	3/6		
Ferrer, Guillem	1396-1397	picapedrer	3/6		
Luna, Guillem de	1396-1397	picapedrer	3/6		
Miravet, Jaume	1396-1397	picapedrer	3/6	3/	treballa a l'obra i a la pedrera
Queretes	1396-1397	mestre de cases	4/		
Torres, Guillem	1396-1397	manobre	2/4		
Caros, Ramon	1400-1401	picapedrer	4/		
Ferrer, Guillem	1400-1401	picapedrer	3/		
Latzer, Miquel	1400-1401	picapedrer	3/6		
Miralles	1400-1401	manobre	2/6		
Pug	1400-1401	picapedrer			
Roca	1400-1401	picapedrer	estall		contracta el tall de pedra a preu fet
Caros, Ramon	1401-1402	picapedrer	4/		
Domènec	1401-1402	manobre	2/10		obra
Exea, Guillem	1401-1402	manobre	2/		
Ferrer, Guillem	1401-1402	picapedrer	3/		
Fonollosa, Joan	1401-1402	manobre	3/		obra
Garcia, Berenguer	1401-1402	manobre	2/		
Guitart, Joan	1401-1402	manobre	2/		
Hermínia, Miquel de	1401-1402	manobre	2/		
Latzer, Miquel	1401-1402	picapedrer	3/6	3/	
Montbrú, Bernat	1401-1402	manobre	2/6		obra
Novo	1401-1402	manobre	2/6		
Pastor	1401-1402	manobre	2/		
Pedro	1401-1402	manobre	2/		
Reye, Joan lo	1401-1402	manobre	2/		
Royo	1401-1402	manobre	2/		
Salvador	1401-1402	manobre	2/		
Segarra, Guillem	1401-1402	manobre	2/		
Thomas	1401-1402	obrer	3/		ajuda a paredar
Torres, Pere	1401-1402	manobre	2/6		obra
Xulbi, Pasqual	1410	mestre major			signa com a testimoni

Nom	Anys	Categoria	Jornal	Jornal	Altres
Arbonés	1412	fadrí	1/8		fadrí de Domènech mestre de cases
Balero	1412	manobre	2/6		carrega el carro
Çabater	1412	manobre	2/6		fa morter
Çaera, Guillem	1412	mestre			ajuda a traçar la grua
Capalbo	1412	manobre	2/4		tira morter
Cerdà, Bernat	1412	manobre	2/6		fa morter
Conxelo	1412	manobre	2/4		
Cordà, Bernat	1412	manobre	2/6		fa morter
Cort, Joan	1412	manobre	2/4		tira morter
Creetes	1412	mestre de cases			ajuda a la confecció de la grua
Domènech	1412	mestre de cases	4/6		dirigeix l'ampliació de Tamarit
Domènech, Antoni	1412		3/6		treballa en l'ampliació de Tamarit
Escoda	1412	manobre	2/6		fa morter
Falcó, Mateu	1412	manobre	2/4		tira morter
Freixenes, Jacme	1412	llaurador	2/4		tira morter
Gil, Bernat	1412	manobre	2/4		
Gironés, Bernat	1412	manobre	2/6		fa morter
Guerau, Berenguer	1412	mestre de cases			ajuda a confeccionar la grua
Liminya	1412	manobre	2/6		tira morter
Minguet lo Coj	1412	manobre	2/4		tira morter
Miralles	1412	manobre	2/6		fa morter
Nivayes	1412	manobre	2/6		fa morter
Pere, Guillem	1412	mestre de cases	4/6		ajuda a la confecció de la grua
Pere, Guillermo	1412	mestre de cases	4/6		ajuda a la confecció de la grua
Piquer	1412	manobre	2/6		fa morter
Serrano, lo	1412	manobre	2/6		tira morter
Torrabeces	1412	manobre	2/6		tira morter
Busquets	1421-1422	picapedrer	4/		
Genís, Domingo	1421-1422	picapedrer	3/6		
Guaita, Pere	1421-1422	picapedrer	a preu fet		talla pedres
Margenet, Bernat	1421-1422	picapedrer	4/	3/6	

<i>Nom</i>	<i>Anys</i>	<i>Categoría</i>	<i>Jornal</i>	<i>Jornal</i>	<i>Altres</i>
Mir, Bernat	1421-1422	picapedrer	4/	3/6	
Navarro, Martí lo	1421-1422	picapedrer	3/6		
Paschal, Pere	1421-1422	picapedrer	4/		
Pelliçà, Guillem	1421-1422	picapedrer	4/	3/6	
Polo, Francesc	1421-1422	mosso del mestre	3/6	3/	
Tarazona, Pere	1421-1422	picapedrer	4/	3/6	
Vidal, Bartomeu	1421-1422	picapedrer	4/	3/6	
Xulbi, Joan	1421-1458	mestre major	4/6		
Aguat, Andreu	1422-1423	picapedrer	3/		treballa en la confecció d'una tàpia
Alguer, Jacme	1422-1423	picapedrer	3/6		
Antonico	1422-1423	mosso	2/6		mosso de Joan de Xulbi
Bítem	1422-1423	mestre de cases	3/6		dirigix la construcció d'una tàpia
Çalom, Gabriel	1422-1423	picapedrer	3/6		
Codina, Bartomeu	1422-1423	manobre	2/4		
Francés, lo	1422-1423	picapedrer	3/6		
Margenet, Bernat	1422-1423	picapedrer	3/6		
Mir, Bernat	1422-1423	picapedrer	3/6		
Pelliçà, Guillem	1422-1423	picapedrer	3/6		
Piquer	1422-1423	manobre	2/8		
Pla, Andreu	1422-1423	picapedrer	3/6		
Polo, Francesc	1422-1423	picapedrer	3/		
Sànchez, Joan	1422-1423	manobre	2/4		
Tarazona, Pere	1422-1423	manobre	3/6		
Urgell, Esteve	1422-1423	manobre	2/		
Vidal, Bartomeu	1422-1423	manobre	3/		
Pla, Antoni	1424	mestre de cases			
Blau, Jacme	1424-1425	picapedrer	4/		
Cogombro	1424-1425	picapedrer	4/3		
Folquer, Tomàs	1424-1425	picapedrer	3/6		
Guaita, Pere	1424-1425	picapedrer			
Palafanguer, Vidal	1424-1425	picapedrer	3/6		
Polo, Francisco	1424-1425	picapedrer	3/6		

<i>Nom</i>	<i>Anys</i>	<i>Categoria</i>	<i>Jornal</i>	<i>Jornal</i>	<i>Altres</i>
Folquer, Tomàs	1425-1426	picapedrer	3/6		obra
Francés, Arnaldo	1425-1426	picapedrer	3/6		
Garcia, Pere	1425-1426	picapedrer	3/6		obra
Guaita, Pere	1425-1426	picapedrer			talla pedra
Margenet, Bernat	1425-1426	picapedrer	4/		
Pasqual, Pere	1425-1426	picapedrer	3/6		obra
Poll, Guillem	1425-1426	picapedrer	3/6		
Salvador, Antoni	1425-1426	picapedrer	3/6		
Margenet, Bernat	1426-1427	picapedrer	4/		
Pasqual, Bernat	1426-1427	picapedrer	3/6		
Polo, Guillem	1426-1427	picapedrer	3/6		
Garcia, Pere	1427-1428	picapedrer	3/6		
Guaita, Pere	1427-1428	picapedrer			pica pedra a preu fet
Pasqual, Pere	1427-1428	picapedrer	3/6		
Polo, Guillem	1427-1428	picapedrer	3/6		
Guaita, Pere	1428	picapedrer			contracta el tall de pedra a preu fet
Lombart, Guillem	1428	picapedrer			signa com a testimoni
Escoda, Bernat	1428-1429	obrer			ajuda a paredar
Folquer, Tomàs	1428-1429	picapedrer	3/6	/6	pedrera i obra
Fortia, Bernat	1428-1429	manobre	2/6		treballa en l'enderroc de la seu vella
Garcia, Pere	1428-1429	picapedrer	3/6		treballa a la pedrera i a l'obra
Guaita, Pere	1428-1429	picapedrer			pedrera
Margenet, Bernat	1428-1429	picapedrer	3/6	/6	pedrera i obra
Pasqual, Pere	1428-1429	messo del mestre	3/6	/6	
Pasqual, Pere	1428-1429	picapedrer	3/6		íd.
Pelliça, Guillem	1428-1429	picapedrer	/6		pedrera
Perfeta, Arnau	1428-1429	picapedrer	2/6		
Subirats, Nicolau	1428-1429	manobre	2/6		
Aznar, Pasqual	1429	picapedrer			ven pedra per a la llibreria
Bella Faya, Peire	1429-1430	picapedrer			talla a la pedrera
Folquer, Tomàs	1429-1430	picapedrer	3/6		
Guaita, Pere	1429-1430	picapedrer			
Margenet, Bernat	1429-1430	picapedrer			obra a la pedrera
Pasqual, Bernat	1429-1430	picapedrer			obra a la pedrera

<i>Nom</i>	<i>Anys</i>	<i>Categoría</i>	<i>Jornal</i>	<i>Jornal</i>	<i>Altres</i>
Pasqual, Bernat	1429-1430	picapedrer			
Pelliça, Guillem	1429-1430	picapedrer			obra a la pedrera
Ribera, Joan	1429-1430	picapedrer			íd.
Roig, Bartomeu	1429-1430	picapedrer			talla a la pedrera
Arnau, Tomàs	1429-1439	picapedrer			ven pedra per paredar
Pasqual, Bernat	1430-1431	picapedrer	3/6		
Quarosa	1430-1431	manobre	3/		
Saragossa, Miquel	1430-1431	picapedrer	3/6		
Trinell, Gibert	1431	picapedrer			contracta el tall de pedra a preu fet
Çabater, Domingo	1431-1432	manobre	2/2		obra, trau runa
Carosa, Pere	1431-1432	manobre	2/2	2/6	fa morter, ajuda a carregar, etc.
Miralles, Andreu	1431-1432	manobre			íd.
Nicolau	1431-1432	manobre	2/4		
Redorat, Miquel	1431-1432	manobre	2/	2/	fa mescla
Vidal, Bartomeu	1431-1432	picapedrer	3/6		
Trinell, Gibert	1432	picapedrer			contracta el tall de pedra a preu fet
Alfonso, Joan	1433-1434	mosso	3/2	2/6	
Binader	1433-1434	mosso	2/6		
Bonfill, Simó	1433-1434	picapedrer			
Burgos, Alfonso de	1433-1434	picapedrer	3/6?		talla a la pedrera
Cavall, Pere	1433-1434	mosso	2/6		mosso
Coll de Jou, Pere	1433-1434	mosso			mosso
Esteve, Domingo	1433-1434	mosso	3/2		
Fortià, Bernat	1433-1434	manobre	3/6		home
Gascó, Miquel	1433-1434	mosso	2/6		
Giner, Bernat	1433-1434	mosso			
Guaita, Pere	1433-1434	picapedrer	3/6	a preu fet	talla a la pedra
Ortolà, Albiol lo	1433-1434	mosso	2/6		
Paler, Antoni	1433-1434	mosso			
Paler, Bernat	1433-1434	picapedrer			
Paler, Joan	1433-1434	mosso			
Pallerés, Jacme	1433-1434	manobre	2/		
Pelliça, Guillem	1433-1434	picapedrer	3/6?		talla a la pedrera
Peris, Antoni	1433-1434	picapedrer	3/6		talla a la pedrera

<i>Nom</i>	<i>Anys</i>	<i>Categoría</i>	<i>Jornal</i>	<i>Jornal</i>	<i>Altres</i>
Pocolull, Bartomeu	1433-1434	mosso	2/6	3/	
Redorat, Vicent	1433-1434	mosso	2/6		
Rull, Jacme	1433-1434	picapedrer			talla a la pedrera
Scapara, Joan	1433-1434	manobre	2/		
Subirats, Nicolau	1433-1434	manobre	2/4	3/6	
Torrabeces	1433-1434	mosso	2/		mosso
Torres, Joan	1433-1434	picapedrer	3/6		talla a la pedrera
Valls, Tomàs	1433-1434	mosso			
Vich, Joan de	1433-1434	picapedrer	3/6		talla a la pedrera
Tabaler, Alí	1435	mestre de cases	4/6		dirigeix l'obra d'una tàpia
Amargós, Jachme	1435-1436	manobre	2/		
Barberà, Pere	1435-1436	manobre	2/		fa morter
Bítem, Domingo	1435-1436	home	2/6		
Çabater, Domingo	1435-1436	manobre	2/6		
Calataly, Joan	1435-1436	manobre?	3/		
Carosa, Pere	1435-1436	manobre	2/		ajuda a donar manobra
Cavall, Pere	1435-1436	manobre	2/2		
Cova, Joan de la	1435-1436	mestre de cases	4/		obra en una tàpia
Esmerich, Pere	1435-1436	manobre	2/		íd.
Gascó, Miquel	1435-1436	manobre	3/		
Giner, Pasqual	1435-1436	manobre	2/		dóna manobra
Guaita, Pere	1435-1436	picapedrer	estall		talla pedra
Pasqual, Joan	1435-1436	home	2/2		
Pastor, Pere	1435-1436	manobre	2/4		
Pere, Guillem	1435-1436	mestre de cases	4/		obra una tàpia
Pere, Joan	1435-1436	manobre	2/2		
Perfeta, Pere	1435-1436	manobre	2/		fa morter
Pocolull, Bartomeu	1435-1436	manobre	2/6		obra en una tàpia
Rodorat, Vicent	1435-1436	manobre	2/6	3/	
Sancho, Antoni	1435-1436	manobre	2/6		dóna morter als terrats
Sancho, Antoni	1435-1436	manobre	3/		ajuda als mestres a menar les taules
Santjoan, Antoni	1435-1436	manobre	2/6		
Tomàs, D.	1435-1436	obrer	3/6		adoba trespolis

<i>Nom</i>	<i>Anys</i>	<i>Categoría</i>	<i>Jornal</i>	<i>Jornal</i>	<i>Altres</i>
Torrabeces	1435-1436	home	2/		
Guaita, Pere	1437-1438	picapedrer			
Pasqual, Bernat	1437-1438	picapedrer	3/6		
Castellà, Rodrigo lo	1438-1439	picapedrer	3/6		
Eixerich, Bernat	1438-1439	picapedrer			contracta el tall de pedra a preu fet
Guaita, Pere	1438-1439	picapedrer			
Marí, Joan	1438-1439	picapedrer	3/6		a l'obra i a la pedrera
Pasqual, Bernat	1438-1439	picapedrer	3/6		
Pasqual, Pere	1438-1439	picapedrer			
Pelliça, Guillem	1438-1439	picapedrer			a la pedrera
Santalínea	1438-1439	picapedrer	4/		
Aleziar, Joan	1439-1440	picapedrer	3/6		
Berlaza, Lope	1439-1440	picapedrer	3/		treballa a l'obra
Busquero, Miquel	1439-1440	picapedrer	4/	3/6	talla a la pedrera
Busto, Miquel	1439-1440	picapedrer	2/		talla a la pedrera
Chinosa, Garcia	1439-1440	picapedrer	4/		talla a la pedrera
Cortés, Miquel	1439-1440	picapedrer	3/		treballa a l'obra
Dernaldde, Martí	1439-1440	picapedrer	3/6		treballa a l'obra
Eixerich, Bernat	1439-1440	picapedrer	3/6		treballa a la pedrera i a l'obra
Folquer, Tomàs	1439-1440	picapedrer	3/6		
Font, Bernat	1439-1440	picapedrer	3/6		treballa a l'obra
Fonter, Miquel	1439-1440	picapedrer	3/6		treballa a l'obra
Guaita, Pere	1439-1440	picapedrer	4/	3/6	a la pedrera i a l'obra
Lombart, Francesc	1439-1440	picapedrer	3/6		treballa a l'obra
Lop, Antoni	1439-1440	picapedrer	3/6	3/	treballa a l'obra
Luiaga, Garcia	1439-1440	picapedrer	2/6	3/	treballa a l'obra
Martí, Joan	1439-1440	picapedrer	3/6		obra
Martí, Bernat	1439-1440	picapedrer	2/6		treballa a l'obra
Martí, Bernat	1439-1440	picapedrer	4/		talla a la pedrera
Martí, Joan	1439-1440	picapedrer	4/		treballa a l'obra
Miquel, Pere	1439-1440	picapedrer	3/6		treballa a l'obra
Narbonés, Guillem	1439-1440	picapedrer	3/6		treballa a l'obra
Nella, Lop de	1439-1440	picapedrer	3/		treballa a l'obra
Pasqual, Bernat	1439-1440	picapedrer	3/6		obra
Pasqual, Bartomeu	1439-1440	picapedrer	3/6		
Pasqual, Pere	1439-1440	picapedrer	3/6		treballa a la pedrera i a l'obra
Pedrar, Jaume	1439-1440	picapedrer	3/6		obra

<i>Nom</i>	<i>Anys</i>	<i>Categoria</i>	<i>Jornal</i>	<i>Jornal</i>	<i>Altres</i>
Pelliça, Guillem	1439-1440	picapedrer	3/6		a la pedrera i a l'obra
Peric, Antoni	1439-1440	picapedrer	3/6		
Rull, Jaume	1439-1440	picapedrer	3/6	4/	a l'obra i a la pedrera
Sentin, Joan	1439-1440	picapedrer	3/6		obra
Serà	1439-1440	picapedrer	3/6		treballa a l'obra
Sinom, Garcia de	1439-1440	picapedrer	3/		vegeu Chinosa, Garcia
Torres, Miquel	1439-1440	manobre	3/		
Çaera, Guillem	1440	mestre			visura el clot d'un fonsament
Guaita, Pere	1440	picapedrer			contracta el tall de pedra a preu fet
Alfonso, Lohis	1440-1441	picapedrer	3/6		
Cabrer, Guillem	1440-1441	picapedrer	3/6		
Cuesta, Pedro de	1440-1441	picapedrer	3/6		
Folquer, Tomàs	1440-1441	picapedrer	3/6		
Manistrilla, Pedro	1440-1441	picapedrer	3/6		
Martí, Bernat	1440-1441	picapedrer	3/6		
Pasqual, Bernat	1440-1441	picapedrer	3/6		
Pelliça, Guillem	1440-1441	picapedrer	3/6		
Raxac, Lorenç	1440-1441	picapedrer	4/		esculpeix gàrgoles
Rull, Jacme	1440-1441	picapedrer	3/6		
Salamancha, Fernando	1440-1441	picapedrer	3/4		Fernando de Salamancha
Segrera, Joan	1440-1441	picapedrer	3/6		
Torres, Joan de	1440-1441	picapedrer	3/6		
Pere, Guillem	1441-1442		4/		trespolà l'altar major i fa un banc
Aluez, Guillem	1444-1446	picapedrer	3/6		
Bijon, Simon	1444-1446	picapedrer	3/6		
Çaera, Guillem	1444-1446	picapedrer	3/6		treballa a l'obra
Caldes, Francesch	1444-1446	manobre?	3/		
Ferrer, Bernat	1444-1446	manobre	2/6		
Gallart, Joan	1444-1446	picapedrer	3/		
Gamiça, Gabriel	1444-1446	picapedrer	3/		
Mallorquí, Pere	1444-1446		3/		
Medina, Joan de	1444-1446	picapedrer	3/6		
Navas, Domingo	1444-1446	picapedrer	3/6		
Pasqual, Pere	1444-1446		2/		

<i>Nom</i>	<i>Anys</i>	<i>Categoría</i>	<i>Jornal</i>	<i>Jornal</i>	<i>Altres</i>
Peric, Antoni	1444-1446		3/6		
Pugbria, Pere	1444-1446	picapedrer	3/6		
Folquer	1446-1447	picapedrer			
Folquer, Tomàs	1447-1448	picapedrer	3/6		
Paqual, Bernat	1447-1448	picapedrer	3/6		
Taix, Antoni	1448	mestre de cases	3/6		dirigeix l'obra de l'arxiu
Alfonso, Lois	1448-1449	picapedrer	3/6		
Folquer, Tomàs	1448-1449	picapedrer	3/6		
Guaita, Pere	1448-1449	picapedrer			talla pedra
Guaita, Pere	1450-1451	picapedrer			talla pedra
Pasqual, Bernat	1450-1451	picapedrer			
Solà, Francesc	1450-1451	obrer de vila			
Vilabona, Martí	1450-1451	picapedrer			treballa a la pedrera
Garçó, Pere	1453-1459	picapedrer	4/		
Gombau, Bertomeu	1454-1455	picapedrer			treballa a la pedrera a preu fet
Veciat	1454-1455	picapedrer			talla pedra a preu fet
Vic, Joan de	1454-1455	picapedrer			
Campos, Pere de	1459	mestre major			
Pasqual, Bernat	1459-1460	picapedrer			
Pasqual, Joan	1459-1460	picapedrer			
Garçó, Pere	1459-1476	mestre major	4/6		
Antoni	1461-1463	picapedrer			
Torres, Pere	1461-1463				
Albés, Antoni l'	1462-1463	picapedrer			
Garçó, Pere	1464	escultor			<i>marmorarius. Contracta 2 escultures</i>
Piquer, Pere	1489	mestre major			
Taix, Antoni	1489	mestre major			
Aguiló	1496	mestre de cases			confecciona un cancell
Queralt, Antoni	1496-1497	mestre major			

Taula 11
Índex de documents

			Pàg.
1.	1278, octubre, 25	Constitució per a regular la transmissió dels béns dels canonges morts	643
2.	1298, maig, 27	Ordinacions sobre el manteniment de les lloses sepulcrals del claustre	643
3.	1307, maig, 21	Constitució per a regular normes de comportament dels membres de la canònica	644
4.	1307, octubre, 11	Constitució per a regular normes de vida dels canonges i obligacions d'algunes dignitats	645
5.	1307, desembre, 18	Compromís entre bisbe i Capítol perquè el primer puga utilitzar els ornaments pastorals deixats pel seu antecessor	646
6.	1320, octubre, 18	Constitució per a ampliar el nombre de canonges i actualitzar alguns drets i deures	647
7.	1325, octubre, 10	Constitució per a regular la institució de capellanes	648
8.	1331, abril, 5	Contracte entre el cambrer i Bartomeu de Montpalau per a la decoració d'una capella a la seu	654
9.	1339, agost, 28	Deliberació capitular per a utilitzar part del solar de la infermeria per a la construcció del nou dormitori comunitari	655
10.	1339, octubre, 2	Presa de possessió de Bernat Eimeric com a tresorer	656
11.	1339, octubre, 2	Presa de possessió de Francesc de Crebei com a prior claustral	657
12.	1339, novembre, 27	Fundació d'una capellania per l'ànima de Ponç Saguardia, cambrer, a la capella de l'Expectació del Part de Santa Maria	658
13.	1339, desembre, 21	Constitució a favor de l'inici de les obres d'ampliació i renovació de la seu	660
14.	1341, abril, 3	Nomenament de procuradors i administradors de la nova fàbrica de la seu	662
15.	1342, desembre, 28	Nomenament de procuradors i administradors de la fàbrica de la seu	664
16.	1344, setembre, 14	Document sobre l'obligació del prior de finançar la construcció de l'aula capitular i del dormitori	666
17.	1345-1346	Despeses realitzades en obres d'adaptació a la seu romànica	668
18.	1345-1346	Despeses de l'obra de la seu en concepte de claus i ferramentes	670

		Pàg.
19.	1345-1346	Despeses realitzades a la seu romànica en concepte de fusta i salaris de fusters
		673
20.	1345-1347	Despeses de l'obra de la seu per a la construcció de la llotja i trasllat de material a edificis auxiliars
		678
21.	1346, [març-abril]	Despeses de l'obra de la seu en concepte d'obres a la canònica
		681
22.	1346, abril, 20	Capitulacions per designar Bernat Dalguaire mestre major de les obres de la catedral
		683
23.	1346, juliol, 22	Contracte amb el pedrapiquer Ramon Riba pel tall de dos mil pedres per a l'obra de la seu
		685
24.	1346, agost, 13	Despeses realitzades pel mestre major a l'hora de preparar una mostra, en un descampat, que havia de ser el model de la nova seu
		687
25.	1346, agost, 13	Despeses realitzades per Bernat Dalguaire en anar per diverses ciutats a prendre model per a traçar el disseny de la nova seu
		688
26.	1346-1347	Despeses per la compra i el transport de pedres des de Flix a Tortosa
		689
27.	1346-1347	Despeses de material per a confeccionar estris de mesura
		690
28.	1346-1348	Taula d'indulgències concedides als benefactors de l'obra de la seu
		690
29.	1347, maig, 18	Donació de 200 lliures per a la construcció d'una capella dedicada als sants Simó i Judes
		693
30.	1347, juny, 24	Còpia del document signat entre el bisbe i el Capítol amb motiu de la col-locació de la primera pedra de l'edifici de la nova seu, i relació de les condicions a complir per aquells que vulguen finançar una capella
		695
31.	1347, juny, 24	Constitució sobre les condicions per a fer construir una capella, instituir una capellania o rebre sepultura a la seu
		699
32.	1350, abril, 9	Constitució que regula la gestió dels béns dels canonges morts i el seu funeral
		700
33.	1350, maig, 4	Establiment d'una casa veïna del refectori
		702
34.	1353, juny, 15	Constitució per a regular l'ús de les cases de canonges i la seua reparació
		703
35.	1353, novembre, 1	Fragment del procés judicial entre l'hospitaler i el prior per danys causats en una casa i un forn del segon
		705
36.	1353, novembre, 13	Cèdula sobre danys que l'obra de la seu va provocar a la casa de l'hospital
		708

Pàg.

37.	1353, desembre, 19	Obligació tramesa a Mateu Joan, que té unes cases i un forn en nom del priorat, perquè faça les reparacions que aquest darrer necessita i hi torne a coure el pa dels canonges com era costum	709
38.	1358, gener, 18	Creació de la dignitat de sotstresorer, amb enumeració de drets i deures	711
39.	1355, juny, [12]	Obligació de dos anells i un camafeu d'or propietat de la fàbrica com a penyora del pagament d'un deute pel tall de pedra	716
40.	1357, maig, 22	Establiment d'una casa dins del recinte de la canònica	717
41.	1358, febrer, 23	Fragments de la constitució on es publiquen els drets i els deures de la dignitat d'hospitaler	719
42.	1360, desembre, 9	Acord de construir la nova infermeria de canonges i mecanismes de finançament	722
43.	1360, desembre, 19	Document del procés judicial existent entre el prior i el cabiscol per danys en el terrat de la sala capitular	723
44.	1361, gener, 11	Contestació del representant del cabiscol a les queixes del prior pels danys en el terrat de la sala capitular	724
45.	1362, abril, 26	Fundació de dos aniversaris per l'ardiaca major	725
46.	1364, juny, 3	Nomenament de procuradors per a rebre la tomba del bisbe Jaume, fabricada pel mestre Aloi de Tarragona	727
47.	1364, juliol, 12	Nomenament de procuradors per a negociar l'acord de construir la capella de Sant Joan del Capítol	729
48.	1364, juliol, 12	Acord per construir la capella de Sant Joan del Capítol, amb concreció de les condicions tècniques i financeres	730
49.	1364, novembre, 26	Contracte amb Bernat Portell, argenter de València, per a la realització d'un encenser	734
50.	1367, octubre, 2	Institució d'una capellania a l'altar de santa Maria Magdalena de la seu i compromís de finançament d'una futura capella a l'obra nova	736
51.	1375, setembre, 7	Constitució del bisbe Guillem i el Capítol a favor de les obres de la seu	738
52.	1375, octubre, 10	Manament episcopal de publicar un cartell sobre les indulgències concedides als benefactors de les obres de la seu	742

53.	1375	Cartell d'indulgències als benefactors de l'obra de la seu	743
54.	1376, juny, 18	Geraldona, vídua de Pere Sarral, fa donació de 4.000 sous a la fàbrica de Santa Maria	746
55.	1376, juny, 18	Resum en català de la donació de Geraldona	748
56.	1376, juliol, 31	Compromís per a la construcció d'un embigat dins de la seu	749
57.	1376, agost, 21	Concordia entre l'obra de la seu, el senyor del castell de Flix i la universitat d'aquesta població per a l'extracció de pedra per a la fàbrica	750
58.	1376-1377	Despeses realitzades per la compra de pedres als senyors de Flix i treballs d'extracció	751
59.	1377-1378	Préstec de particulars a l'obra de la seu	752
60.	1378, juny, 4	Constitució a favor de la continuació de les obres de la seu, que especifica les quantitats a pagar en cinquanta anys pels membres de la canònica	752
61.	1378, novembre, 18	Contracte amb Joan de Tornai per a la fabricació d'un rellotge a la seu	754
62.	1378-1379	Despeses per la compra i adob d'una barca per a la fàbrica	757
63.	1379, juny, 4	Constitució a favor de les obres de la seu on es concreta l'aportació a l'obra del bisbe i el prior, així com el dret d'aquest darrer a utilitzar el mestre major en les obres de la canònica	757
64.	1382, setembre, 15	Contracte amb Pere Moragues i Joan de Mainí per a ocupar els càrrecs de mestre major i aparellador de l'obra	759
65.	1382-1383	Notícies relatives a la presència de Pere Moragues a la fàbrica de la seu	761
66.	1382-1383	Despeses relacionades amb la pedrera i el tall de pedra	762
67.	1384, octubre, 24	Compromís amb Guillem Ferrer per la pintura d'unes brandoneres de l'altar major	764
68.	1385, febrer, 27	Referència a la construcció de la capella de la Petja	764
69.	1385, abril, 8	Conflicte entre el capítol i Antoni Cavall a causa de la propietat d'un carreró contigu al palau del bisbe	765
70.	1386-1387	Despeses per la construcció de dues voltes de capella i la pintura de dues finestres	768
71.	1387-1388	Registre de rebuda de l'any per les vacants de beneficis de parròquies del bisbat	769

		Pàg.
72.	1388-1389	Avinença pel tall de pedra per a la fabrica 770
73.	1390, juny, 13	Compromís del prior d'ajudar a l'obra del dormitori amb diners procedents de la tinença d'Alcalatén 772
74.	1390, juny, 30	Constitució per a regular els mecanismes de manteniment de les cases cedides a membres de la comunitat 775
75.	1390, desembre, 3	Donatiu a l'obra de 1.000 florins d'or que el bisbe Hug havia deixat al seu familiar Sanç de Conca 776
76.	1401	Despesa del tall de les pedres necessàries per a construir una capella de l'absis 777
77.	1408, juny, 21	Concessió de la capella de Sant Pau a Lluís de Tous i la seua dona Altadona a canvi de la institució d'un benefici 778
78.	1412, agost-setembre	Despeses per la construcció de la grua nova del temple 781
79.	1417, juliol, 8	Nomenament de procuradors de l'obra i detall dels drets i les obligacions que tindran com a tals 785
80.	1421-1422	Relació de l'acapte per carrers fet a Tortosa a favor de l'obra de la seu 787
81.	1421-1422	Anotació de rebuda de 100 florins donats per la Generalitat a l'obra de la seu 788
82.	1421-1422	Despeses realitzades en el cobrament dels 100 florins donats per la Generalitat i en la col·locació de dos escuts commemoratius 788
83.	1421-1422	Despesa pel tall de pedra a la pedrera feta al llarg de l'any 789
84.	1421-1422	Despesa pel nòlit de pedra de la pedrera a Tortosa i del port de Tamarit a la seu 793
85.	1421-1422	Despeses de reparació de la casa del mestre de l'obra 797
86.	1422-1423	Despeses pel tall de pedra per a l'obra 799
87.	1424, octubre, 3	Inspecció de la casa de la dignitat de sagristà i estimació de les reparacions que necessita 800
88.	1427, febrer, 14	Contracte amb Antoni Martí per a la fabricació d'un seny nou 801
89.	1427, novembre, 15	Contracte amb Pere Garcia del tall de mil quatrecents pedres per a la seu 802
90.	1427, novembre, 18	Inspecció de la casa del cambrer i estimació del valor de les reparacions que necessita 804

			Pàg.
91.	1428, març, 24	Contracte amb Pere Guaita pel tall de vuit-centes pedres per a l'obra de la seu	804
92.	1429, març, 13	Compromís de l'argenter Gabriel Jaques de realitzar un reliquiari d'argent per a la seu dedicat a sant Pere i sant Pau	805
93.	1430, abril, 18	Despeses pel port, des d'un molí draper de Barcelona, d'un fust de xop per a fer rodes al carretó de l'obra	806
94.	1431, maig, 16	Contracte, amb Gibert Trinall i Berenguer Campredó, pel tall de quatre-centes pedres per a l'obra	806
95.	1432, maig, 26	Document en llatí amb l'estimació dels diners que cal desprendre en la reparació de les cases de dignitats	807
96.	1432, maig, 26	Document en català de l'estimació de la despresa en reparació de les cases de dignitats	808
97.	1435, setembre, 15	Acord de fer aixecar una capella a l'obra nova amb els béns deixats per Joan Pellicer en morir	809
98.	1436, març, 13	Trasllat de la constitució de 1401 a favor de les obres de la seu, així com de les confirmacions de l'administrador diocesà i del Papa	809
99.	1428-1436	Anunci de venda pública de dues cases del Capítol al carrer de l'hospital de Santa Maria	813
100.	1438, agost, 25	Acord de destinar 4.000 sous procedents de la venda de béns de Joan Pellicer a la construcció d'una capella a l'obra nova de la seu	814
101.	1439, març, 26	Concordia entre el Capítol i la ciutat de Tortosa per a aconseguir finançament que permeta acabar l'obra del cap de la seu	814
102.	1439, octubre, 14	Contracte amb Bernat Eixeric pel tall de mil pedres per a l'obra	816
103.	1440, setembre, 27	Visura del fonament d'un nou pilar de la seu	818
104.	1440, gener, 30	Butlla a favor de la fàbrica de la seu aprovada al concili de Basilea	819
105.	1441, gener-abril	Despeses per la col·locació del retaule major i per obres al sector de la seu romànica	822
106.	1440-1441, desembre-abril	Despeses per obres fetes a la zona de l'altar major de la seu	825
107.	1441, març-juliol	Despeses pel tancament de finestres i per la confecció de draps encerats	825
108.	1441	Inventari dels béns de l'hospital de Santa Maria	826
109.	1441	Inventari dels béns de la sotstresoreria	828

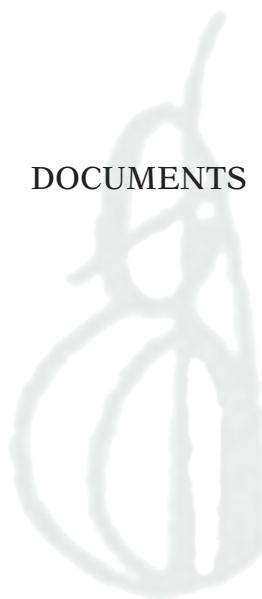
Pàg.

110.	1442, agost, 13	Visura del fonament d'un pilar nou de la seu	829
111.	1446-1447	Despeses per la construcció de finestres i obres d'adob a la seu	830
112.	1449, desembre, 23	Capitulacions entre el capítol i el comensal Pere Ferrer per a disposar d'espai de sepultura a la seu	831
113.	1450, gener, 15	Acord per rectificar el nombre de grases que permeten l'accés de la nau al cap de la seu	834
114.	1450, juliol-octubre	Despeses per l'enderroc del forn de la canonja, que entorpia l'avenç de l'obra, i per la confecció de motles	835
115.	1451, octubre, 2	Capitulacions per a la construcció del nou hospital de Santa Maria	836
116.	1451, desembre, 12	Donació del castell de Paüls a l'obra de la seu	838
117.	1451	Despeses per la renovació de la grua de l'obra	841
118.	1456, maig, 21	Capítols per a situar l'altar de la confraria de sant Aloi dels ferrers a l'obra nova	842
119.	1457, abril, 1	Acord de reconstruir la casa del priorat claustral i condicions del seu usdefruit	843
120.	1458, maig, 19	Establiment d'una casa situada entre el cementiri de Santa Maria i el riu	846
121.	1459, juliol, 11	Petició de permís, per part dels beneficiats de la seu, de disposar d'una capella al temple	847
122.	1459, agost, 3	Contracte pel manteniment de les campanes, el terrat, el cor i els bancs de la seu	847
123.	1459, setembre, 17	Llicència a Pere de Compte per a deixar d'ocupar el càrrec de mestre major de les obres de la seu	848
124.	1459, octubre, 11	Nomenament de Pere Garçó com a mestre major de la seu	849
125.	1460, setembre, 22	Sentència arbitral sobre el conflicte que enfronta Miquel de Brusca i el Capítol de Tortosa sobre la possessió del castell de Paüls	850
126.	1462, gener, 9	Visura de l'olla del forn de la canonja	854
127.	1462, febrer, 8	Acord de reprendre les obres de la seu i encarregar el seu mestratge a Pere Garçó	854
128.	1462, novembre, 12	Permís per a acollir l'almoina de santa Bàbara a la capella de Sant Joan del Capítol	857
129.	1463, març, 29	Permís per a obrir un portal darrere l'altar major	858
130.	1464, juliol, 7	Pere Garçó accepta l'encàrrec de confeccionar una imatge de pedra de sant Miquel i una del diable	859
131.	1464, juliol, 7	Lluís Montoliu es compromet a acabar el retaule de la lluminària de la Verge iniciat pel seu pare	859

132.	1487, gener, 19	Concessió de permís a Miquel Terçà per a la construcció d'un altar dedicat a Jesucrist	859
133.	1489, setembre, 4	Llicència a Miquel Terçà per a construir un altar amb les imatges de la Crucifixió a l'absis de la seu	860
134.	1490, març, 12	Deliberació sobre la proposta de Joan Girona d'ajudar econòmicament l'obra	861
135.	1494, juny, 7	Acord per acceptar la proposta de Joan Girona sobre l'oferta d'ajut econòmic a l'obra i poder, a canvi, ser-hi sepultat	861
136.	1496, abril, 14	Comissionat per a recollir una peça de brocat oferida a la seu per Elisabet de Castella	863
137.	1496, setembre, 12	Acord per donar al pintor Lluís Montoliu els colors necessaris per a pintar la clau de volta major del primer tram de nau	864
138.	1499, març, 22	Comissió per a negociar la sepultura d'Antoni Boteller a la capella de Sant Pau	865
139.	1499, abril, 15	Conflicte sobre una canal que afecta la capella de Sant Joan del Capítol	865

DOCUMENTS

FUNDACIÓ
NOGUERA

1

1278, octubre, 25

Arnau de Jardí, bisbe de Tortosa, i Pere de Puig, prior de la canònica de Santa Maria, editen una constitució en la qual es determina que els béns que els canonges morts tenien per raó del seu ofici o dignitat han de passar a mans, després de l'òbit, del bisbe i Capítol, o de les persones per ells facultades. Estipulen també que un dels seus millors llibres és per als fons de l'església de Santa Maria.

ACTo, Constitucions-2, fol. 29r.

De bonis canoniconum mortuorum.

Ordenamus et statuimus ut decenter quolibet canonico Dertuse tam in dignitate vel administratione aliqua constituto, quam simplici, omnia bona mobilia que dum viveret posidebat ratione dignitatis, vel officii, vel alius adquisita, veniant ad manus episcopi et capituli, vel illarum personarum quibus ipsi hoc duxerint commitendum, qui ex inde solvant debita canonici mortui, et ipsius servitores iuxta servicii meritum moderate remunerent prout ipsius paciantur canonici facultates (...). Assignato ecclesie uno de melioribus libris quos habuerint. Et utensilibus vasis coquine, et mensis, ac scannis, et aliis instrumentis ligneis, et marficiis successori dimissis si in dignitate vel officio defunctus fuerit constitutus.

2

1298, maig, 27

Arnau de Jardí, bisbe de Tortosa, Guillem Guiot, prior de la canònica de Santa Maria, i el Capítol d'aquesta estableixen l'obligació de

repositor les lloses del claustre aixecades en sepultar els morts. La restitució ha d'anar a càrrec del cambrer a la galeria dels canonges; del tresorer, a la galeria del davant de l'aula capitular, i del prior, en les altres dues galeries. S'obliga també les esmentades dignitats a controlar que els difunts portin els llits de draps sirians i altres coses necessàries d'acord amb la seu dignitat.

ACTo, Comú de Capítol-1, 26.

Noverint universi quod nos Arnaldus, divina miseratione der-tusensis episcopus, assensu et voluntate Guillelmi Guisti, prioris, et totius capituli eiusdem sedis, per nos et omnes successores nostros, constituimus et ordinamus nunc et imperpetuum ut non aliqua persona sepulta fuerit in claustro sedis Dertuse, quod lose ille que remote fuerint de suis locis propter illam fossam faciendam, facta absolutione illius persone post tertiam diem, ut moris est, predicte lose inde remote vel alie eiusdem nature si necesse fuerant restituantur in eodem loco bene et competenter, eo modo sicut prius posite fuerant. Ita quod illa restitucio que non necessario fuerit facienda in claustrono canonico-rum fiat per camerarium. Et in claustrono ante januam capituli fiat per thesaurarium. Et in aliis duobus claustronibus fiat per priorem. Predictum honus volumus imponere et imponimus predictis priori, camerario et thesaurario hoc modo tamen quod ad quem spectat emolumen-tum ad illum spectare debet et honus (...) cum ipsi percipient et habeant lectos pannos siricos et alia, candelas, pannos siricos et alia que pervenient per defunctos dignum est enim rationibus antedictis ut etiam in predictis omnibus honus portent. Quod est actum in civitate Dertuse, quinto kalendas junii anno Domini incarnationis Millesimo CC Nonagesimo octavo.

3

1307, maig, 21

Pere de Betet, bisbe de Tortosa, i el Capítol de la catedral de Santa Maria editen una constitució en la qual estableixen algunes de les normes de comportament que els membres de la canònica de Santa Maria de Tortosa han de seguir. Es refereixen, en concret, a la prohibició de deixar entrar dones al dormitori comunitari, que els canonges no puguen tenir casa fora de la canònica sense permís del bisbe i Capítol i que no puguen sortir de la diòcesi sense llicència del bisbe o del seu vicari.

ACTo, Constitucions-2, fol. 30r-30v.

Dominus Petrus Beteti, septimus episcopus dertusensis. De vita et honestate canonorum XI Kalendas junii anno Domini MCCCVII.

Nos Petrus, dertusensis episcopus, cupientes, ut tenemur, religionem a Sanctis Patribus institutum in dertusensi ecclesia confovere et in ea dissolutionis materiam amputare, de consilio et consensu venerabilium Astruch de Almenara, prioris et capituli dertusensis, statuimus et ordinamus quod nullus canonicus dertusensis cuicunque status aut conditionis existat, introducat per se vel per alium mulierem vel mulieres per gradarium granerii quo ascenditur ad dormitorium, nostri vel successorum nostrorum, aut prioris claustralibus ipsius ecclesie licentia non obtenta. Qui vero contra premissa deliquerit excommunicationis sententies subiaceat ipso facto.

Quod canonici simplices non habeant hospitia extra canoniam.

Dicto die idem . Item statuimus et ordinamus quod nullus canonicus eiusdem ecclesie non habens dignitatem, personarum administrationem vel officium in ecclesia dertusensi habeat seu teneat domos ad morandum seu habitandum ibi extra septa seu clausuras eiusdem ecclesie, absque consensu episcopi et capituli. Quicunque autem contra fecerit excommunicationis sententiam se noverit incursum.

Quod canonici non proficiscentur extra diocesi sine licencia.

Dicto die idem. Item ordinamus et statuimus quod canonici ecclesie Dertusensis, cuiuscumque conditionis aut status existant sine licencia episcopi seu eius vicarii non proficiscantur seu exeant extra diocesim dertusensem quamdiu episcopus presens fuerit in ecclesia vel diocesi dertusensi. Seu episcopo absente, absque licentia vicarii ipsius episcopi vel prioris claustralibus, nisi necessitas vel utilitas persone sue vel dertusensis ecclesie hoc exposat.

4

1307, octubre, 11

Pere de Betet, bisbe de Tortosa, i el Capítol de la catedral de Santa Maria editen una constitució en la qual s'estableixen les normes de comportament que els membres de la canònica han de respectar. Es refereixen, en concret, a l'obligació de dormir i menjar en comunitat, assistir als oficis, vestir sense luxes i controlar les absències. Estableixen també les obligacions bàsiques de les dignitats de sagristà, tresorer i hospitaler.

ACTo, Constitucions-2, fol. 30v-31r.

De vita et honestate canonicorum. Quarto idus octobris MCCC-VII.

Cupientes ut ordo regularis in dertusensi ecclesia institutus perpetuis ibidem temporibus observetur. Quod nos Petrus, episcopus der-

tusensis in visitatione quam in ipsa ecclesia fecimus invenerimus circa infrascripta aliqua corrigenda, ideo precipimus et ordinamus quatenus omnes canonici dicte ecclesie jaceant in communi dormitorio nisi selecte vel infirmitate fuerint impediti. Comedant etiam in communi refectorio continue nisi propter hospites vel infirmitates habuerint comedere in infirmeria vel hospitiis beneficiorum suorum. Intersint etiam divinis officiis tam diurnis quam nocturnis, et chorum non exeant officio imperfecto nisi ex necessaria et honesta causa. Sellas, frena et calcaria habeant ordinata et in sellis pannum rubeum non portent, indumenta superiora scissa non portent sed clausa omnino. De nocte ad balnea non vadant, nisi cum honesta et idonea comitativa. Dum missa vel vespere celebrantur in ecclesia per villam non equitent causa spatiandi nec ante nonam dum canonici dormiunt nec nisi semel in die nisi necesitas, vel rationabilis causa aliud suadeat vel requirat. Nullus etiam canonicus ducat secum aliquem cappellanum comensalem extra civitatem Dertuse causa spaciandi vel recreandi, nisi presbiter interfuerit matutinis et missam celebraverit et redeat die ipsa, alias ipse presbiter canonicam non recipiat portionem. Nec talem cappellanum extrahat canonicus de refectorio ad comedendum secum in suo hospitio, vel infirmeria, nisi cum ipse canonicus propter infirmitatem vel hospites habuerit ibi comedere. Canonici vero, dum lectio legitur in refectorio et capitulo, cessent a colloquio et tumultu. Prior etiam et sacrista, camarerius, thesaurarius, hospitalarius et infirmarius faciant et compleant ea, que ratione suorum officiorum eis incumbere dignoscuntur. Sacrista autem non ommitat in sacristia annuatim ponere in posse capituli LXXX ta mazmodinas pro reparandis campanis et reparatione claustris. Thesaurarius etiam paret ecclesiam de ornamentis et libris in quibus defectum ecclesia patiatur et pro his faciendis ponat in thesauraria in posse capituli quadrigentos solidos barchinonenses annuatim. Et hospitalarius ad minus pro pannis et lectis quingentos solidos ponere teneatur. Quibus omnibus B. de Jardí Prior et capitulum presentes suum prebuerunt consensum.

5

1307, desembre, 18

Pere de Betet, bisbe de Tortosa, Bernat de Jardí, prior de la canònica de Santa Maria, i tot el Capítol d'aquesta signen un compromís referit a la utilització per part del primer dels ornaments pastorals deixats pel seu antecessor, el bisbe Arnau de Jardí.

ACTo, Comú de Bisbe i Capítol, 19.

Noverint universi quod anno Domini millesimo CCC^o octavo, die jovis que fuit XIII^{II}^a kalendas januarii, convenerunt dominus Petrus epis-

copus ecclesie Dertusensis ac venerabiles Bernardus de Jardino, prior, et capitulum eiusdem ecclesie super cappella seu cappellis quam vel quas dominus Arnaldus bone memorie, episcopus Dertusensis, legavit in ornamentis et usu Ecclesie Dertusensis. Quod donet ipse dominus Petrus Episcopus sibi propriam capellam emerit quandocumque idem dominus Petrus Episcopus voluerit celebrare in civitate Dertuse habeat usum dictarum capellarum. Et si contingat egredi dictum dominum Episcopum civitatem Dertuse, et voluerint portare seu portare facere aliquam de dictis capellis, que possit eam habere, et portari facere, infra diocesim vel extra diocesim Dertosensem. Cum baculo pastorali et mitra et aliis apparamentis unius cappelle quam magis habere voluerit. Et postquam idem dominus Episcopus redierit ad Ecclesiam Dertosensem, ipsam capellam idem dominus Episcopus faciat reponeri in sacrarium ecclesie Dertusensis. Et quod ipse capelle in ipso sacrario custodiantur et fideliter conserventur. Et predicta omnia et singula permiserunt sibi ad invictam inviolabiliter observare. Et postquam dictus dominus Episcopus emerit capellam propriam ex tunc omnes capelle predicte, remaneant proprie ad servitium et honorem ecclesie Dertusensis. Et in testimonium premissorum predicti dominus episcopus, prior et capitulum mandant presentem peragameneum sigillorum suorum munimine roborari. Quod fuit actum die et anno predictis.

6

1320, octubre, 18

Berenguer de Prats, bisbe de Tortosa, juntament amb el Capítol de la catedral de Santa Maria editen una constitució mitjançant la qual amplia el nombre de canonges a vint, estableixen el dret dels dits canonges a rebre oficis, casa i el poder d'ocupar una dignitat, així com l'obligació d'atenir-se a la regla de Sant Agustí.

ACTo, Constitucions-2, fol. 31r-v.

Ut determinatus sit numerus canonorum XIII kalendas novemboris MCCCXX Berengarius de Prato, episcopus XIII Dertuse.

Iuri consonum esse dignoscitur et consuetudo comprobatur generalis ut in singulis ecclesiis cathedralibus, consideratis earum facultatibus, certus sit numerus canonorum prout patiantur ecclesie facultates honore ecclesie conservato. Hec itaque nos Berengarius episcopus et capitulum dertusensis ecclesie, et facultates ecclesie, debita premeditatione pensantes, habitis super hoc diversis tractatibus in communi ac deliberatione et consilio diligenti, unanimi consensu et communi concordia ac nemine discrepante, hoc presenti statuto perpetuo valituro numerum XX ti canonorum actu iam receptorum et institutorum in ecclesia

dertusensi instituimus. Et solidamus, statuimus et firmamus decernentes, quod amodo ultra dictum numerum, qui nunc plenum existit, nullus in canonicum admittatur nec quemquam in canonicum amodo admittere valeamus, nisi in locum deficientis vel deficientium canonicorum existentium de numero vicennario supradicto. Nullus etiam ammodo valeat in ipsa ecclesia obtainere, percipere, habere aut quavis autoritate consequi dignitatem, personatum administrationem vel officium aut domos vel hospitia canonici assignari solitas vel solita, nisi dumtaxat aliqui fuerint de numero vicennario prelibato. Etiam si autoritate apostolica fuerit aliquis canonicatum, vel dignitatem, personarum administrationem vel officium seu domos vel hospitium expectaturus nec sibi ad hoc locus vel via detur quomodolibet per episcopum et capitulum Dertuse. Salva in his omnibus auctoritate Sedis Apostolice que ex certa scientia de statuto huismodi et canonica regula ordinis Sancti Agustini expressam fecerit mentionem. Et ut hoc statutum laudabile perpetuis temporibus observetur per nos et successores nostros, iuramus ad Sancta Dei Evangelia ab unoquoque nostrum corporaliter tacta ipsum perpetuo observare et non contra facere vel venire, statuentes quod quilibet episcopus et quilibet canonicus, quando noviter intrabunt, iurent ad Sancta Dei Evangelia super altare Sancte Marie eiusdem ecclesie posita, corporaliter tacta, ipsum statutum perpetuo observare et facere pro suo posse, quod perpetuo observetur.

7

1325, octubre, 10

Berenguer de Prats, bisbe de Tortosa, Raimon de Paolac, prior de la canònica de Santa Maria, i tot el Capítol d'aquesta editen una constitució en la qual estableixen les normes que en endavant han de regir la institució de capellanies a l'església de Santa Maria, així com els drets i emoluments que als seus titulars pertoquen. Al mateix temps, regulen qui les pot ocupar i les obligacions que el seu benefici comporta.

ACTo, Constitucions-2, fols. 31v-35v.

De institutionibus cappellaniarum, et earum iuribus et qui ipsas habet conferre, et de oneribus beneficiatorum. V idus octobris MCC-CXXV.

Scriptum esse novimus quod in novis rebus constituendis quedam debet esse utilitas quodque, cum utilitas vel necessitas exigit, non est reprehensibile iudicandum si ad varietatem temporum statuta variantur humana. Hinc est quod cum in ecclesia dertusensi aliqui cappellani comensales consueverunt hactenus esse temporales, nec ministrabantur

eis nisi cibaria in refectorio et vestiaria in modica quantitate. Et propterea persone idonee et habiles ad ipsas cappellanias deserviendas inveniri non poterant seu haberri. Ideo nos Berengarius, episcopus, et Raimundus de Paolacho, prior, et capitulum Dertuse zelantes honorem ecclesie, ut meliores personae ad dictas cappellanias institutas et insituendas in posterum in ipsa ecclesia valeant inveniri, statuimus et ordinamus quod omnes capellani et diaconi et subdiaconi dicte ecclesie qui sunt et fuerint comensales de cetero sint perpetui: nec capellani a capellaniis, nec diaconis, et subdiaconis a suis officiis amoveri seu privari valeant, nisi secundum iura et canonicas sanctiones. Insuper ordinamus, constituimus et concedimus quod ad dictas cappellanias cappellani, et ad alia officia et servicia ecclesie diaconi et subdiaconi eligantur, sub forma que sequitur. Volumus enim quod collatio cappelliarum parrochialium Sancti Stephani et etiam cappellanie quam instituit dominus Arnaldus bone memorie, episcopus, et capellani Sancti Joannis de la Suda spectent ad priorem tantum. Collatio vero illarum duarum cappelliarum institutarum per bone memorie Berengarium, Geraldii olim, sacristam, sicut iam consuevit, spectet ad sacristam tantum. Illius autem capellanie solum Sancti Andree cui camerarius dat vestiarium collatio spectet ad camerarium tantum. Collatio vero unius diaconatus qui vocatur monachus maior spectet ad thesaurarium tantum. Collatio autem ceterarum cappelliarum, diaconatum et subdiaconatum spectet ad priorem et ad capitulum canonicorum qui presentes erunt. Et collatione facta per superius nominatos, in signum investiture precentor vel succendor assignet eis locum in choro, et ponat coram eis in refectorio duos panes. Ita tamen quod ad cappellanias predictas ipsi electores et conferentes non possint eligere, sive assumere, nisi presbiterum vel alium, qui infra annum tantum fiat presbiter, alias cappellania sibi collata ipso facto censeatur vacare, et aliis assumatur. Nec ad cappellanias Sancti Stephani, que parrochiales sunt, possint eligi seu assumi nisi presbiteri. Preterea constituimus et ordinamus quod aliquis de predictis capellanis non possit habere seu retinere aliquod beneficium ecclesiasticum cum cura vel sine cura simul cum capellania nostre ecclesie. Et si quisquam contrarium attentaverit, cappellania, quam in nostra ecclesia possidet vel obtinuerit in posterum, censeatur eo ipso vacare. Et si predicti electores et conferentes infra spacium unius mensis neglegerint eligere vel assumere personam seu personas prout eis superius est concessum, ex tunc nos episcopus et successores nostri possimus conferre libere illa vice cappellanias, beneficia et officia antedicta quoties ea vacare contigerit. Exceptis capellaniis Sancti Petri, quas volumus remanere in tempore electionis iuxta voluntatem instituentis. Et quia dicti clerci, tam in missis et

officiis divinis, quam horis canonicis nocturnis pariter et diurnis quamplurimum, et quasi incesanter laborare habent et qui ad onus eligitur a mercede non debet expelli, volumus, constituimus, et ordinamus quod omnes capellani, diaconi et subdiaconi, qui nunc sunt et in posterum erunt comensales custodes ecclesie, qui alias monachi nuncupantur, et dormitorarius diebus singulis habeant integras portiones panis, et vini, carnium, piscium, et avium, et aliorum de quibus datur portio canonice prout in quantitate, et penso seu pondere dari consueverunt capellanis, diaconis et subdiaconis, monachis, et dormitorio in refectorio ecclesie Dertuse. Quas portiones dicti capellani, diaconi et subdiaconi et prenominati servitores sua et sui iuris faciant. De vestiariorum autem dictorum capellanorum diaconorum et subdiaconorum et aliorum predictum omnium ita duximus ordinandum. Quod cappellani Sancti Stephani parrochiales, qui duo sunt, quilibet habeat centum solidos iaccenses. Item capellanus capellanie domini Arnaldi bone memorie C solidos iaccenses. Capellani Sancti Petri, qui duo sunt, quilibet habeat C solidos iaccenses. Capellanus vero Berengarii Geraldii quondam sacriste, qui celebrat in altari Sancti Andree, habeat C solidos iaccenses. Item capellanus Arnaldi de Fons de Mans, qui celebrat in altari Beati Laurencii, habeat C solidos iaccenses. Duo capellani qui cenebrant in altari Beati Thome quilibet habeat C solidos iaccenses. Capellanus qui celebrat in altari Beati Michaelis habeat XC solidos iaccenses. Capellanus qui celebrat missam in ecclesia Sancti Joannis de la Suda habeat XC solidos iaccenses. Item aliis capellanus qui celebrat in altari beati Laurencii habeat LXXX solidos iaccenses. Item aliis capellanus qui celebrat in altari Beati Andree, cuius vestiarium habet solvere camerarius Dertuse, habeat LXXX solidos iaccenses. Capellanus qui celebrat in altari Beate Anne habeat LXXX solidos iaccenses. Capellanus qui celebrat in altari de Sancto Spiritu habeat LXXX solidos iaccenses. Capellanus qui celebrat in altari Beati Dominici habeat LXXX solidos iaccenses. Item capellanus qui celebrat in altare Beate Vincentii habeat LXXX solidos iaccenses. Capellanus qui celebrat in altari Beati Augustini habeat LXXX regentes. Capellanus qui celebrat in altari Sancti Martini pro Berengario Geraldii quondam sacriste habeat CXL. Duo diaconi quibus habet solvere vestiarium camerarius, quilibet habeat L solidos iaccenses. Diaconus qui est monachus maior et cui habet Thesaurarius solvere vestiarium habeat L solidos iaccenses. Sex subdiaconi quibus habet prior solvere vestiarium, quilibet habeat XXX Solidos iaccenses. Omnia vestiaria supradicta solvantur in solutionibus et terminis consuetis tam per priorem quam per camerarium et thesaurarium. Item volumus et ordinamus quod monachi de cetero de canonice dertusensibus habentibus dignitatem in morte cuiuslibet

non possint habere pro pulsatione cimbalorum nisi quinque solidos. De canonicis vero simplicibus nihil habeant. Item omnes predicti cappellani comensales diaconi et subdiaconi, et alii superius nominati habeant comedere qualibet die in reectorio in prandio tantum. Et si aliquoties propter hospites vel alia causa legitima haberent extra refectorium comedere, hoc possint facere petita licencia et obtenta prioris vel prioris claustral, vel eius locum tenentis, alias si auctoritate propria attemptaverint extra comedere portione illius diei careant. Nec prior vel prior claustral quilibet eorum una die possit licenciare nisi duos solum ad comedendum extra refectorium, exceptis cappellanis parrochialibus qui non intelligantur in numero dictarum quatuor personarum licenciandarum. Et si quis dictorum priorum contrafecerit, teneatur ad integrum restitutionem portionis vel portionum illius vel illorum, quem vel quos ultra dictum numerum licenciaverint. Que porcio vel porciones per hebdomadarium in frusta divise erogentur pauperibus hospitalis per nuncium ipius hospitalis. Item, quod quilibet dictorum omnium in refectorio comedendum qualibet die, dum in mensa fuerit, eroget in elemosinam ad refectionem pauperum tantum nuncio hospitalis nostre ecclesie unum frustum panis et carnium secundum quod porcio erit, et dominus sibi ministrabit. Et si in erogatione predicta quis fuerit negligens, vel remissus, per priorem claustrales reprehendi et cogi valeat. Item quod si canonici volunt aliquoties aliquem cappellanum ad prandium invitare, quod possint facere semel in septimana tantum. El cappellani, licet in refectorio non comedant habeant integre portionem suam dum modo hoc ex fraude non fiat, quod posset presumi ex frequenti invitatione, et tunc omnino careat portione illa die. Et quia aliquoties inimico hominis instigante, aliqui propter desidiam vel negligentiam, stultitiam, seu superbiam (malciore) horis canonicis diurnis pariter et nocturnis negligunt interesse. Et qui non laborat manducare non debet, ea propter circa tales tale duximus remedium apponendum. Ut quicumques clericus secularis ecclesie nostre commensalis, qui onmbus horis tocius diei nocturnis et diurnis interesse contempserit, per priorem claustralem vel suum locum tenentem in tota porcione illius diei puniatur. Si quis autem de predictis matutinis interesse non curaverit, puniatur in porcione vini tantummodo. Si vero matutinis interfuerit, et missam pro anima illius cuius cappellaniam celebrat celebrare contempserit, carnis recentibus unius speciei, vel piscibus unius speciei, ovis, vel casseo illus diei careat. Si misse maiori interesse contempserit, uno pane careat de porcione. Si vero vesperis non interfuerit alio pane careat. In reliquis vero horis, et missis conventionalibus, si defecerit, per priorem claustralem vel eius locum tenentem in aliqua parte portionis secundum quod sibi

visum fuerit puniatur. Illos autem qui infirmitatis molestia gravabuntur, vel iustum, vel legitimum impedimentum habuerint, poenas incurrere nolumus pretaxatas. Si vero aliquis de predictis negligencia, vel superbia, seu alias predictis poenis suprascriptis horis contempserit sepe et pluries interesse, prior claustral, vel eius locum tenens, eorum malicia exigente, durius et fortius possit eos punire quam supradictum est. De clericis vero non commensalibus habentibus cappellanias perpetuas institutas iam, vel in sede vel infra ambitum canonice presentibus et futuris, iam duximus ordinandum quod teneantur interesse omnibus horis in sede Dertuse nocturnis pariter et diurnis, et processionibus et aliis divinis officiis tam in sede quam extra. Prout de missis et processionibus consuetum est fieri in ecclesia dertusensi. Item volumus quod predicti cappellani qui interesse tenentur iamdictis horis ad processionem sepulturarum sicut commensales admittantur. In predictis vero vel in aliquo predictorum non intelligatur capellanus Raymundi de Coniles, qui celebrat in capella Sancti Jacobi in domo episcopali. Et si quis eorum negligens fuerit inventus qui matutinis non interfuerit, solvat duos denarios: si vero missam non celebraverit quatuor denarios. Si misse maiori non interfuerit alios duos. Si vesperis alios duos, qui denarii per priorem claustralem pauperibus erogentur. Si vero aliquis de predictis capellanis commensalibus, vel aliis una, vel duabus vicibus in septimana abstinuerit a matutinis, vel missa, dum tamen plures ad hoc non concordent, non puniantur. Item ordinamus quod totum illud in quo clerici commensales punientur rationibus supradictis hospitali nostre ecclesie pro pauperum refectione tantum fideliter erogetur. Et qui in exigendis dictis poenis negligens fuerit, vel dictas poenas in alios usus quam pauperum converterit, ad restitutionem integrum teneatur eisdem pauperibus faciendam. Si vero aliquis predictorum clericorum commensalium habet ire per se ad aliqua loca extra civitatem a priore licenciam petere teneatur vel in eius absencia a priore claustral. Item si aliquis canonicus vult ire spaciatum per villam, vel per aliqua spaciamina iuxta villam, et ducat secum aliquem presbiterum de predictis commensalibus, qui eum associet, et continet horis aliquibus interesse non posse, ex hoc dictus clericus non puniatur, nec etiam puniatur si fuerit in associando canonicum extra civitatem dum tamen omni die intersit matutinis, et celebret missam in sede pro anima illius, ciuius cappellaniam celebrat. Nisi canonici illud in abusum vellent deducere, quia tunc bene possunt puniri ad arbitrium prioris, vel prioris claustral. Et si quis clericorum dictorum commensalium ab ecclesia sine licencia absens fuerit ultra duorum mensium spacium, ipso facto eius beneficium seu cappellania teneatur vacare, et iuxta modum predictum alteri libere conferatur. In hoc au-

tem non intelligimus capellanos, qui associaverint prelatum vel canonicum ecclesie dertusensis. Et si infra spaciū dictorum duorum mensium redierit de absencia sua, arbitrio prioris et capituli puniatur. Si vero cum licentia absens fuerit, et infra tempus licencie ad ecclesiam non redierit, cessante impedimento legitimo, et per mensem tantummodo ultra spectatus non redierit, ipso facto eis beneficium v'accet. Nichilominus tamen puniatur per predictos de hoc quod steterit ultra tempus licencie si redierit infra mensem, et per predictos iuxta modum predictum libere conferatur. In aliis vero casibus in quibus destitu meruerint, seu privari per ordinarium ut de iure fuerit, procedatur. Alios quoque excessus, et defectus simplices corrigat, et castiget prior claustral, aliquoties per se, aliquoties cum capitulo, sicut huius ecclesie moris est usitatum. Et potestati prioris maioris in ferendis poenis in aliquo non derogetur. Et quia indignum esset quod ecclesia sine causa debitibus fraudaretur obsequiis, volumus et ordinamus quod incontinenti, cum aliquem predictorum clericorum mori contigerat vel sui privari beneficio, maiordomus prioris procuret aliquem presbiterum, et secum conveniat, qui loco illius mortui vel privati reddat ecclesie debitum servicium, sicut ille alius tenebatur alius maiordomus predictus hunc presbiterum neglexerit procurare, prior claustral seu eius locum tenens procuret aliquem presbiterum, cui provideatur de aliqua parte porcionis, vel, si necesse fuerit, de tota porcione, donec ipsi capellanie de persona idonea fuerit provisum. De absencia vero diaconorum et subdiaconorum, de poenis inferendis eisdem de privacione beneficiorum suorum idem intelligimus ut de presbiteris est iam dictum. Item quod clerici, qui aliquoties substituuntur in casu promiso non comedant in refectorio sed extra ubi voluerint. Et si contempserit horis interesse nocturnis pariter et diurnis, puniantur sicut punirentur illi pro quibus sunt substituti. Insuper, quia ipsi capellani et ceteri supradicti consueverunt omnes dormire sive cubare infra septa monasterii canonice ad vitandam materiam dissolucionis et evagacionis; nunc vero, in quantum excrevit numerus canonorum et capellanorum ipsorum, quia canonici non consueverunt esse nisi tantum XIII, et nunc sunt in numero XX ti et capellani presenti tempore sunt XX qui non consueverunt esse nisi XV et speratur etiam eorum numerus augmentari et ideo propter augmentum personarum et famulorum earundem, non possint sufficienter seu commode recipi ut persone ad dormiendum seu cubandum infra ambitum canonice constituimus et ordinamus quod omnes capellani, tam parochiales quam alii diaconi et subdiaconi nostre ecclesie qui infra septa et clausuram canonice dormire seu cubare consueverunt procurent et procurare teneantur sibi quilibet per se ad dormiendum, seu iacendum in locis decentibus et

honestis in civitate Dertuse et canonica, exceptis custodibus ecclesie, qui alias monachi vocantur.

8

1331, abril, 5

Bartomeu de Montpalau, picapedrer i pintor de la ciutat de Lleida, convé amb Ponç Saguardia, cambrer de la catedral de Santa Maria de Tortosa, la fabricació de tres imatges de pedra, amb els respectius tabernacles i represes, un retaule amb la història de Santa Maria i la decoració de la pintura d'una capella acabada de construir a la seu, on tot l'esmentat anteriorment ha de ser col·locat.

ACTo, NC 1331, nones d'abril.

Quod ego Bartholomeus de Montepala[ci]o, lapicida et pictor civitatis Ilerde, per me et meos, firma ac legitima stipulatione intercedente, promito et convenio vobis venerabili Poncio Çaguardia, camerario sedis Dertuse, et vestris operari et facere meis propriis missionibus et expensis in capella quam construi fac[i]tis in ecclesia sedis. Predictas imagines et opera contentas et contenta in duobus foliis de papiro que v[obis] de presenti trado iuxta conditiones videlicet contentas in quadam scriptura tenor cuius talis est.

Item primerament III ymatges de pedra e III tabernacles e III represes pintades et daurades. Item lo retaule devant l'altar ab l'estoria de Santa Maria daurat d'or fi. D'altra part los capitells [e] les represes ab la timara a entaylor a pintar daurar ab los escuts a daurar e pintar. Item a pi[nt]jar en tern d'azur fi a totes les images freades d'or e pintar la paret de obr[a] bels [...] desus la capela del sobre rocle. Item les images de pedra agen d'alt les [unes] VI palms dalt [...] a]nunciacio [...] de mig VII palms d'alt. Quas imagines et opera promito facere et op[erare] et perficere diem ad proximum venturum festum Sancte Marie mensis augusti. Ita quod non operabor in alio opere quocumque profe[...] vobis promissi sub hac cum conditione promito facere et operari predicta que vos teneamini mihi dare pro predictis mille solidos cum et non ultra quos mihi solvatis prout mihi necessarium fuerit in faciendo opere supradicto et ita (...) propter que obligo et cetera bona mea res. Et ad maiorem securitatem de predictis per me promissis habenda dabo et offero vobis venerabili camerario supradicto fidantiam Raimundi Fortea lapici[de] (...) et cetera quam quod fidantiam ego dictus Raimundi libere facio et concedo omnia bona mea [...] obligando.

Ad hec nos dictus Poncius Çaguardia, camerarius, promittimus vobis dicto [Bart]olomeo predicta [...]tende et complere propter que obligamus vobis instrumentis [.....] omnia bona nostra [...].

Testes sunt venerabiles Franciscus de Crebeyno, decanus et Geraldus de Robione, canonicus sedis predicte.

9

1339, agost, 28

El Capítol de Santa Maria de Tortosa, en virtut de l'acord adoptat anteriorment de construir un nou dormitori per als canonges, i davant la nosa que l'hospici de la infermeria fa a l'obra nova, dóna permís a Guerau de Robio, infermer i operari de l'obra del dormitori, per utilitzar un tros de l'hospici d'infermeria en la nova obra. Aquest ha de tenir una longitud d'onze canes i mitja de mesura de Tortosa i dues canes i mitja d'amplada. Correspon, en concret, a un sector on hi ha bastida una torre de pedra amb dues cambres superposades, conegeudes com "l'algorfa", i una cuina gran.

ACTo, NC 1339, 3 de les calendes de setembre.

Noverint universi. Quod nos capitulum ecclesie dertusensis, attentes et recognoscentes quod cum reverendus in Christo Pater et Dominus dominus Berengarius, divina providencia dertusensis episcopus, et nos in simul pluries tractatum longincum cum plena deliberatione habuerimus, super construendo de novo in dicta ecclesia dormitorio, in quo omnes canonici dicte ecclesie, qui sunt numero viginti, possent decenter et congrue iuxta eorum regulam in simul in singulis cellis jacere et dormire cum in iam constructo non possent prout expedit collocari. Attendentes etiam quod predictum dormitorium absque parte infrascripta hospicij infirmarie ipsius ecclesie non posset in longitudine et latitudine sufficienti et debita aliquatenus construi seu hedificari. Idcirco nos dictum capitulum convocati ad ipsum capitulum prout moris est in eadem ecclesia capitulum convocari congregarique una cum prefato reverendo domino episcopo pro capitulo specialiter et signanter pro presenti negocio in dicto hospicio infirmarie. Cum hoc et cetera de voluntate tamen et assensu predicti reverendi patris domini episcopi ut prefertur presentis, et ad infrascripta assensum suum prestantis, confitemur et recognoscimus vobis venerabili Geraldo de Robione, infirmario predicte ecclesie presenti, et successoribus vestris, nos accepisse e consignasse ad opus et necessitatem dicti dormitorii novi quoddam trocium seu partem dicti hospicij infirmarie, habens seu habentem de longitudine sive de cou, undecim canas et medium, ad mensuram Dertuse, et duas canas et medium de latitudine sive amplitudine. In quoquidem trocio seu parte hospicij sunt constructe quedam turris magna de lapidibus et due camere, una super aliam, vulgariter

appellate lalgorfa, et quedam coquina magna, cum sine ipso trocio seu parte predictum dormitorium novum iuxta eius mensuras longitudinis et latitudinis non posset aliquo modo, ut predictitur, sufficienter nec debite construi seu hedificari prout potest ad oculum liquide apparere cuilibet intuenti. Ex quoquidem trocio seu parte plurimum dictum hospicium infirmarie minuitur et deterioratur tam ex dicto trocio seu parte quam ex operibus seu hedificiis supradictis que habent propterea dirui. Nosque videntes et recognoscentes una cum prefato domino episcopo quod congruum et decens est quod vos dictus infirmarius et prefata infirmaria a predictis diminutione et deterioratione debeatis indemnes conservari. Ea propter, volente et assensum suum prestante reverendo patre domino episcopo antedicto, promittimus et convenimus vobis, iamdicto infirmario presenti et vestris, quod nos faciemus vobis seu vestris successoribus deliberari et solui de bonis seu redditibus prioratus dicte ecclesie ex quibus debent predictum dormitorium et omnia opera communia dicte ecclesie fieri construi et hedificari, illud videlicet ad quod valere extimabitur dicta pars accepta ex dicto hospicio infirmarie ad opus et necessitatem dormitorii antedicti. Et hoc absque omni dampno, interesse et missione vestri e successorum vestrorum, pro quibus omnibus complendis, solvendis et deliberandis, obligamus, de voluntate et assensu dicti domini episcopi, vobis, dicto infirmario, et dictis vestris successoribus bona, redditus et iura prioratus iamdicti presentia et futura. (...) nos dictus episcopus predictis voluntatem nostram prestamus pariter et assensum.

Testes Jacobus Sortor, rector ecclesie Sancti Jacobi, et Berengarius Baiuli, scriptor domini episcopi supradicti.

10

1339, octubre, 2

Guillem de Sentmenat, ardiaca major de Santa Maria de Tortosa, amb el consentiment del Capítol i per manament del bisbe de Tortosa, Berenguer, cedeix a Bernat Eimeric, nou tresorer de la canònica, la casa de la sotstresoreria i la de la sagristia, així com la cadira que els anteriors tresorers acostumaven a ocupar al cor i a l'aula capitular.

ACTo, NC 1339, 6 de les noches d'octubre.

Noverint universi. Quod die sabbati post vesperas intitulata sexto nonas octobris anno et cetera. M.CCC.XXX. nono, in presencia mei Guillelmi Geraldii notarii publici dertusensis in presentiaque venerabilis Berengarii Ferrariai, rectoris ecclesie de Gandesia, et discreti Arnaldi Co[n]illes], presbiteri, testium ad hec vocatorum et rogatorum, et in

presencia [...] plurium aliorum presentium et existentium, venerabilis {et discretus} vir Guillelmus de Sanctominato, archidiaconus {maior} ecclesie dertusensis, de mandato et ex comissione [...] asseruit verbo tenus sibi factis per reverendum in Cristo Patrem et Dominum dominum Berengarium, divina providencia dertusensem Episcopum, misit et posuit venerabilem et discretum Bernardum Eimerici, canonicum et priorem claustrallem olim dicte ecclesie, nunc autem thesaurarium, in possessionem hospicij thesaurarie tradendo sibi claves eiusdem hospicij, et introducendo ipsum intus dictum hospicium. Et exientibus a dicto hospicio illi qui ibidem erant, dictus venerabilis thesaurarius remansit ultimus et solus in dicto hospicio et clausit portas principales ipsius hospicij cum clave, et recedendo ab inde posuit eundem venerabilem thesaurarium {in presencia mei et dictorum} testium et plurium aliorum in possessionem katedre assignate thesaurario, et in qua, ut aprobatur, alii thesaurarii sedere consueverunt in coro. Et recedendo ab inde posuit eundem venerabilem thesaurarium in presencia mei dicti notarii et dictorum testium et plurium aliorum ibidem presencium in possessionem domus sacristie, tradendo sibi claves eiusdem domus. Et fuerunt aperte porte principales ipsius sacristie et postmodum clause per eundem venerabilem thesaurarium, in presencia mei dicti notarii ac prefatorum testium et aliorum ibidem presencium in possessionem loci in quo alii thesaurarii sedere consueverunt in domo capituli ipsius ecclesie et ibidem designabatur per illos qui dicebant et asserebant pro certo scire quod in eodem loco thesaurarii preteriti sedere consueverunt. Et ut de premissis et cetera. Que fuerunt acta in civitate Dertuse videlicet in locis et partibus supradictis die hora et anno quibus supra et presentibus ac {ad hec} vocatis testibus antedictis.

11

1339, octubre, 2

Guillem de Sentmenat, ardiaca de la seu de Santa Maria de Tortosa, per encàrrec del bisbe Berenguer i amb consentiment del Capítol, atorga la dignitat de prior claustral a Francesc de Crebei, degà. Al mateix temps, li assigna el lloc que ha d'ocupar al cor i a l'aula capitular, així com l'hospici pertanyent a aquesta dignitat.

ACTo, NC 1339, 3 de les nones d'octubre.

Noverint Universi. Quod die sabbati post vesperas intitulata sexto mensis octobris anno et cetera . MCCCXXX nono . In presencia mei Guillelmi Geraldii, notarii publici dertusensis, in presenciaque venerabilis Berengarii Ferrarii, rectoris ecclesie de Gandesia, et Arnaldi de Conilles, presbiteri, testium ac hec vocatorum et rogatorum. Venerabilis et dis-

cretus Guillelmus de Santominato, archidiaconus ecclesie dertusensis, de mandato et ex comissione ut asseruit verbotenus sibi factos per reverendum in Cristo Patrem et Dominum dominum Berengarium, divina providencia dertusense episcopum, misit et posuit venerabilem et discretum Franciscum de Crebeyno, decanus ecclesie supradicte, nomine, vice ac loco venerabilis et discreti Francisci de Monte Olivo, canonici dicte ecclesie, cui per eundem dominum episcopum promisum extiterat in personam dicti venerabilis decani de prioratu claustralii, In corporalem possessionem katedre assignate priori claustralii in coro ecclesie supradicte. Et recedendo ab inde possuit et missit {in presencia mei notarii et testium predictorum} decanum dicto nomine in possessionem loci in quo, ut asserebatur, prior claustralii sedere consuevit in domo capituli ecclesie antedicte. Et recedendo a dicta domo capituli omnes predicti et alii plures. Et ego dictus notarius cum eis accessimus ad hospicium dicti prioratus claustralii. Et in presencia predictorum testium et plurium aliorum ac mei notarii supradicti prefatus venerabilis archidiaconus posuit et misit prefatum venerabilem decanum dicto nomine in possessionem hospicii prioratus predicti, tradendo sibi claves eiusdem hospicii et introducendo ipsum intus dictum hospicium. Et exclusis omnibus ibidem presentibus, dictus venerabilis decanus exivit ultimus et clausit januas principales hospicii supradicti. Et ut de promissis et cetera. Que fuerunt acta in civitate Dertuse. Die, hora, locis et anno predictis et presentibus testibus antedictis.

12

1339, novembre, 27

Berenguer de Prats, bisbe de Tortosa, i el Capítol de la catedral de Santa Maria ordenen la fundació d'una capellania perpetua per l'ànima del difunt Ponç Saguàrdia, cambrer de la seu, a la qual són assig-nats els diners procedents de la venda dels seus béns mobles. El benefici es funda en la capella o altar de l'Expectació del Part de Santa Maria, feta fabricar per l'esmentat cambrer. S'estableix els diners que ha de rebre el prevere beneficiat en aquesta capellania, així com la seua font de procedència.

ACTo, NC 1339, 5 de les calendes de desembre.

In Cristi nomine et eius gratia amen. Noverint universi. Quod nos Berengarius, miseratione divina, episcopus, et capitulum ecclesie dertusensis, convocati ad capitulum prout moris est in ecclesia antedicta capitulum vocati congregatique pro capitulo et capitulum facientes signanter pro negocio infrascripto in camera episcopali pre-meditantes et ad memoriam reducentes qualiter venerabilis Poncius

de Guardia, camerarius quondam dicte ecclesie in eadem longo tempore fecit et servivit ac diversimode laboravit circa incrementum et honorem divini oficii et utilitatis ac comodi ipsius ecclesie et iurium eiusdem. Attendentes etiam nos emisse a Guillemo Pallares, mercatore dicte civitatis, de precio habito ex bonis mobilibus que remanserunt venerabilis Ca[m]era[ri]i supradicti censuale et alia, de quibus inferius mentio habentur ea vi[delicet] intentione et proposito ut pro anima dicti venerabilis camerarii tanquam bene [...] capellania perpetualis ordinaretur celebranda. Volentesque et acceptantes predictum propositum ad effectum producere opereque complere. Ideo nos, dicti episcopus et capitulum, unanimiter et concorditer, et cum bona conscientia, fa[c]imus, tenemus et ordinamus capellaniam perpetuam celebrandam pro anima dicti venerabilis camerarii in altari videlicet per ipsum de voluntate consensu nostri constructo et ordinato in predicta ecclesia dertusensi, sub invocatione spectacionis partus Beate Marie, verum cum scriptum sit quod [qui] altari servit vivere debeat de altari. Et qui ad onus eligitur repelli non debeat a mercede. Ea propter ad sustentationem vite presbiteri dictam capellaniam celebrantis, et successorum eiusdem, damus et assignamus cum presenti publico instrumento suo pleno robore firmiter et [perpet]uo valituro viginti libras et sex decim solidos monete barchinonensis de terno censuales, cum omni iure, dominio et fatica eorundem. Que et qui fuerunt diversis temporibus per emphiteotas contentas in instrumento infrascripto singulariter et distincte. Necnon etiam quinque hospicia et quatuor operatoria, et quidquid iuris seu comoditatis ex ipsis ratione census seu logerii nunc habetur, et ex inde consequi poterit et haberet in singulis quidem hospitiis et operatoriis tempore dicte exceptionis nullus habitatur. Et predicta omnia et singula per nos supra data et assignata ad sustentationem vite presbiteri celebrantis capellaniam predictam, tenentur sub censu duodecim mazmodinarum pro capellania constructa in altari predicto per venerabilem camerarium antedictum, quam celebrat nunc Bartholomeus de Podiatis, presbiter. Quod quibusquidem duodecim mazmudinis censualibus medietas solvetur annuatim in festo Beate Marie mensis augusti et alia medietas in festo Nativitatis Domini. Prout hec omnia plenius et lacijs continentur in instrumento emptionis censualium et aliorum predictorum confecto per notarium infrascriptum [in] die idus junii anno et cetera. Millesimo Trecentesimo XXX octavo. Quod (quidem) instrumentum trademus et delliberabimus presbitero cui data sive assignata extiterit capellania predicta. Retinemus (tamen) et solvimus dicto Bartholomeo de Podiatis et eius successoribus in dicta capellania in et super promissis per nos datis et assignatis presbitero dictam capellaniam per nos ordinatam celebranti predictum censum ·duodecim· mazmodinarum (...) dominium [faticam] et laudium ut

in eodem instrumento continetur. Volumus et ordinamus quod presbiter qui in dicta capellania fuerit institutus teneatur interesse horis nocturnis pariter et di[urn]is in ecclesia supradicta, vel (...) sicut clerici comensales ipsius ecclesie, vel sicut alii clericci in eadem ecclesia capellanias perpetuas obtinentes in (quorum) (...) testimonium presens publicum instrumentum fieri volumus et mandamus per notarium infrascriptum. Quod est actum in civitate Dertuse videlicet in dicta ecclesia episcopali et cetera.

Testes Berengarius Ferrarrii, rector ecclesie de Gandesia, et Guillelmus de Nogaria, rector Ecclesie Vallis Trahigerie.

13

1339, desembre, 21

Berenguer de Prats, bisbe de Tortosa, i el Capítol de la canònica de Santa Maria editen una constitució a favor de la fàbrica de la seu, atès que l'edifici existent no és suficientment gran ni apte per a les necessitats del moment. Seguint l'exemple d'altres bisbes de la província eclesiàstica i el model establert per l'arquebisbe de Tarragona, indiquen quins han de ser els mecanismes de finançament ordinaris de la fàbrica per a poder procedir a l'ampliació i renovació de l'edifici.

ACTo, Fàbrica, 16. Trasllat datat el dia 14 de les calendes d'agost de 1341.

Hoc est translatum bene et fideliter translatum XIII kalendas augusti anno domini millesimo CCC quadragesimo primo a quadam statuto seu constitutione edita per reverendum in Christo Patrem Dominum Berengarium felicis recordationis episcopum Dertusensem. Scripta et contenta in registro dicti domini episcopi, sumptum auctoritate et decreto venerabilis et discreti Jacobi Astruch, officialis dertusensis, ipsa sede dertusense vacante. Cuiusquidem constitutionis seu statuti tenor sequitur in hunc modum.

Cum in ecclesia dertusensi liberata civitate Dertuse per Cristi fideles a faucibus paganorum, et capta, fundata fuit cathedralis, et ab ipsis fidelibus hedificata atque constructa satis decens et capax. Considerato clero et populo qui tunc erant, nunc autem, Dei favente gratia, populus et clerici in duplo et in tantum creeerunt, quod nec clerici ad psallendum habet ibidem vel habere potest locum capacem aut congruum ad excludendum divinum officium, prout decet, nec populus civitatis ibi recipi congruenter. Idcirco nos Berengarius miseratione divina, episcopus dertusensis, cupientes divinum cultum augeri et (congrue), et cum devocione, honorificencia inibi nunc fieri, et temporibus successivis populumque nobis comissum ad devacionem

invitari pariter et (...) deliberavimus cum nostro capitulo dictam ecclesiam augmentari et ampliari, et pulcrioribus et aptioribus operibus ad laudem Divini Nominis fabricari et construi, taliter quod clerus ad suum officium exercendum et (impetendum), et populus ad orandum, et divina officia audienda liberius et cum maiore devocione valeant convenire. Dum igitur ecclesia iamdicta certos (...) nec aliquos redditus habeat ipsius fabrice deputatos reverendorum patrum et dictorum archiepiscoporum terraconensis ecclesie metropolitane nostre necnon et aliorum episcoporum provincie ipsius sequentes vestigia et exempla, qui pro fabrica et ornamentis ecclesiarum suarum simila sepins statuerunt, deliberacione divina et matura cum nostro capitulo habita, et eius consilio et expresso assensu, ordinamus et statuimus quod fructus, redditus, exitus et proventus dignitatum personatum et officiorum ac quorumcumque beneficiatorum ipsius ecclesie necnon et omnium aliarum ecclesiarum ac beneficiorum civitatis et diocesis dertusensis, quocumque nomine (conseantur) nunc et infra viginti annos proximos a die constitutionis huiusmodi numerandos vacantium e vacaturorum per unum annum a die vacacionis cuiuslibet eorundem quos nos ad infrascripta applicandos. Statuimus et decernimus, reservamus et etiam deputamus in opera et fabrica dicte nostre dertusensis ecclesie convertantur per illum vel illos quem vel quos ad hec duxerimus ordinandos (...) constitutio predicta lecta et publicata fuit in camera episcopali domini episcopi supradicti die veneris intitulata XI kalendas januarii anno Domini millesimo trecentesimo quadragensimo. Presentibus venerabilibus et discretis viris dominis canonicis, tam dignitates quam non dignitates habentibus ecclesie Dertuse pro capitulo vocatis ut moris est, et capitulum facientibus pro negocio predicto. Presentibus etiam venerabilibus et discretis Francischo de Olivariis de Castellione, Berengario Ferrario de Gandesia, Bertrando Navarre de Vistabella et officiali Dertuse, ecclesiarum rectoribus diocesis dertusensis. Necnon etiam Jacobo Astruch, Guilelmo Guasch et Guilelmo Pastoris, iuris peritis. Bernardo Quexal, draperio, Raymundo de la Sala, notario, Petro Belsa, Dominico Aragones, Johanne Serrani et Johanne de Robione, civibus Dertuse, et pluribus aliis, tam clericis quam laicis, in multitudine copiosa ad hec vocatis pro testibus specialiter et rogatis, et me Berengario Baiuli, preffati domini episcopi notario. Quoquidem transumpto bene et fideliter cum suo originali comprobato, nos Jacobus Astruch, officialis predictus, auctoritatem nostram interponimus pariter et decretum. Et ad maiorem ipsius transumpti corroborationem presens transumptum sigillo appendicio curie officialatus Dertuse iussimus communiri. Quod fuit actum in curia officialatus, die et anno predictis, presentibus Petro Rocha,

presbitero, beneficiato in sede dertusensi, Bernardo Lorach, presbitero beneficiato in ecclesia de Peniscola, et Mascarosio.

D'Olesa, cive Dertuse, ad hec pro testibus vocatis specialiter et rogatis.

Nos Jacobus Astruch, officialis predictus, huic transcripto cum suo originali (predictus) comprobato autoritatem nostram prestantes pariter et decretum sigillum apendicium nostre curie huius apponi fecimus ut maior ipsi trassumpto fides adhibeatur.

Sig+num Petri de Azchone, notario curie officialatus Dertuse, qui hoc transumptum cum suo originali fideliter examinatum et comprobatum scribi fecit et clausit. Die, loco et anno prenotatis. Ac de mandato dicti domini officialis sigillum carte predicte officialatus appendicium hic apposuit in testimonium premissorum.

14

1341, abril, 3

El Capítol de la Catedral de Tortosa i Gaufred d'Espinells, hospitaler i vicari general en seu vacant per la mort del bisbe Berenguer de Prats, congregats al cor, nomenen procuradors i administradors de la fàbrica de l'església de Santa Maria de Tortosa Pere Coll, sagristà, i Romeu Martí de Peralta, succendor. Com a tals, aquests hauran de recollir els beneficis i béns destinats a l'obra, tenir cura de la seua conservació i administrar-los correctament.

ACTo, NC 1341, 2 de les noches d'abril.

In nomine Domini amen. Noverint universi. Quod vacc[ant]e ecclesia dertusensi [hono]rabile [ca]pitulum ipsius ecclesie. Attendentes et [recognoscentes mediantes] iam per bone memorie reverendum patrem dominum Berengarium, divi[na] pr[ovid]encia dertusensem episcopum, et per ipsum capitulum, etiam ordinacionem [fac]tam fore super fabricha et ratione fabrice predicte ecclesie dict[aru]m. Prout const[a]t de dicta ordinatione per [con]stit[ut]ionem editam [per] dictum reverendum dominum episcopum et honorabile capi[tulum] volentesque et cupientes quod cum deo [...] poterint ut tam pium et lauda[bile] opus ad effectum debitum producatur. Ideo iamdictum capitulum convocat[um in ca]pitulum prout moris in eadem ecclesia capitulum convocari congregatum [pro] presenti neg[oci]o in coro ecclesie [supradicte]. Cum hoc et cetera unani[m]iter et concorditer ac deliberatione super hoc prehabita di[li]genti et de voluntate eorum, et expresso consensu, venerabiles et discreti viri Ga[ufred]us de Spinels, hospitalarius ecclesie supradicte ac dicta sede vacante vicarius generalis, fecerunt, constituerunt et ordinaron[certos] et speciales ac generales procuratores, sindicos, economos,

[actores] et administratores operis seu fabrice ecclesie supradicte. Vide-licet venerabiles [et] discretos Petrum de Colle, sagristam, et Romeum Martini de Peralta, succentorem ecclesie antedicte, ambos in simul et utrumque insolidum. Ita quod non sit potior condicio occupantis ad petendum, colligendum, congregandum et recipiendum omnes et singulas predictas quantitates obten[tas], et alias quaslibet res, bona et iura que comodocumque vel qualitercumque (...), reliquantur seu aliter concedantur operi fabrice antedicte. Necnon etiam quos[cu]mque redditus, exitus, proventus et iura omnium et singulorum beneficiorum eclesiasticorum vaccantium in civitate et diocesi dertusensi iuxta ordinationem fabrice antedicte ac vendendum etiam illi vel illis, et pro illo precio vel preciis de quibus eis seu alteri eorum videbitur expedire. Et in ipsis venditionibus omnia bona et iura dicte fabrice obligandum. Ac iura si[ve] precia dictorum beneficiorum necnon omnia alia et singula [que] dicto oper[i pertine]bunt seu [im]petrabunt, que titulo predictorum seu quocumque alio in [cons]titutionem [dic]te [f]abri[ce] [eius]dem operis expendendum ac etiam convertendum vel [res]guardandum, [reservandum et] conse[rvan]dum per ipsos vel per alium seu [ali]os eorum nomine seu loco. Et s[upra] pred[icto] [opere] seu fabrica magistros et opera[rios] et su[pra] [elemosinis] [pre]fati operis ad quommod[o] acaptatorem seu acaptatores vel questores [q]uolibet etiam alios ad predictam et quolibet predictorum utiles vel necessarios [pro]u[t] discretione eorum et [vobis] (un[usq]uisque) ipsorum videbitur eligendum, ponendu[m] et constituendum [ips]osque et u[numquemque] eorum, si eis videbitur, removendum et alios de n[o]vo ponendum et as[sig]nand[um]. Et ab eisdem (dicto) computu et rationem [a]udiendum et recipiendum (impugnandum), et aprobandum, et reliqua recipiendum eisdemque iura (habentibus) laboris satisfaciendum et apocam absoluciones et liberationes tam specialem quam generalem [faciendum]. Necnon pro ipso opere munito vobis [seu s](ub) quovis alio contentu [quasc]umque perti[nere] peccunie prout eis seu alteri eorum v[ide]bitur recipiendum [dictis] quantitatibus [sol]vendis et restituendis bona et iura dicte fabrice. Cum instrumentis et aliis obligandum [in]dulgentias ad opus dictae fabrice necessarias impetrandum et obtainendum et quoscumque press[tandum] et bona earum que in aliquo obligare (...) oper[e] s[upra]dicto in iudicium trahendum coram iudicibus quibuscumque tam fori ecclesiastici quam etiam civilis. Et contra eas et quamlibet eorum libellum vel libellos dandum, offerendum et recipiendum literam vel literas contestandum, agendum, deffendendum, excipiendum, componendum, transigendum [et pacis]cendum. Et de calumnia ac de veritate dicenda in animas eorundem constituendum iurandum. Testes, instrumenta et

alia quecumque probationum genera producendum et prod[uc]tus seu producendos ex adverso inpugnandum, reprobandum et disputandum, renunciandum et concludendum. Et personas tam interloquitorias quam diffinitivas firi pretendum et audiendum ac apellantum. Et appellatio-num causas prosequendum et finiendum ac [in] (...) d[e]mandandum et demandari petendum. Et in conservatione iuris dicte [fabr]ice tam verbo quam scriptis requirendum et protestandum ac [protestatis] seu requisitis ex adverso replicandum et triplicandum. Et instrumen-ta in et super predictis et singulis eorum nomina fieri faciendum et recipiendum et procuratores unum et plures et alias quoscumque, ut prefetur, ad dictum et quodlibet predictorum necesarios substituen-dum, ponendum et assignandum ipsosque removendum si et que ac quotiens dictis procuratoribus vel eorum alteri videbuntur expedire et (demum) omnia alia et cetera. Etiam si v[obis] mandatum exhiga[nt] speciale, dantes et comitentes eisdem procuratribus et unicui[que] eo[rum] p[ro] super predictis omnibus et singulis generalem et plenam ac liberam po[tes]atem. [V]olentes et cetera [su]b ypotecha et cetera. Et [...] pro maiori cautela et corroborat[i]on[i] predicta [accept]arunt (presens) (procuratorum) sigilli dicti [venerabili] capituli (in nomine) (commune). Testes Raimundus Licerii et Dominicus [Deulo]feu [pres-biteri] ecclesie supradicte.

15

1342, desembre, 28

Arnau de Lordat, bisbe de Tortosa, i el Capítol de la catedral de Santa Maria nomenen procuradors de la fàbrica de la dita església Francesc de Montoliu, ardiaca de Culla, i Raimon Martí de Peralta, succendor, perquè recullen i reben les quantitats, béns i drets pertanyents a la dita fàbrica i els administren correctament.

ACTo, NC 1343, 4 de les calendes de gener.

Noverint universi. Quod nos Arnaldus, miseratione divina episco-pus, et capitulum ecclesie dertusensis. Convocati ad capitulum prout consuetum est in dicta ecclesia capitulum convocari congregarique pro presente negocio hospicii episcopal. Convocatis predictis unanimiter et concorditer cum hoc et cetera. Stabilimus et constituimus et ordi-namus certos et speciales procuratores sindicos, yconomos, actores et administratores operis seu fabrice ecclesie supradicte vos venerabiles et discretos Francischum de Monte Olivo, archidiacorum de Cuya, in ecclesia supradicta, et Raimundum Martini de Peralta, succentorem eiusdem ecclesie, presentes et hanc prourationem accipientes ambos in simul et utrumque [vestrum] insolidum. Ita quod non sit [potior condicio] occupantis. Set quod per unum incepit per alium

continuari valeat et (...) ad petendum, videlicet colligendum, congregandum et recipiendum omnes et singulas predictas quantitates obtentas, et alias quaslibet res, bona et iura quomodocumque vel qualitercumque fuerint promissa, legata, relicta vel concessa, seu promiterentur legabuntur, reliquantur seu aliter concedentur vel pertineant ac pertinebunt operi fabrice antedicte. Necnon etiam quoscumque redditus, exitus, proventus et iura omnium et singulorum beneficiorum ecclesiastico- rum vaccantium in civitate et diocesi dertusensi, iuxta ordinationem fabrice antedicte ac [vendendum] etiam illi vel illis et pro illo precio vel preciis de quibus vobis vel alteri vestrum videbitur expedire. Et instrumenta inde necessaria firmandum et faciendum. Et in eisdem per vendicionem seu vendicionibus omnia bona et iura dicte fabrice obligandum, et dicta precia ac iura dictorum beneficiorum necnon omnia alia et singula que dicto operi pertinent aut pertinebunt quo- vis titulo predictorum seu quorumcumque aliorum in constructionem et fabricam eiusdem operis expendendum ac etiam convertendum vel reservandum aut conservandum per vos vel per alium seu alios no- mine seu loco vestri. Et supra predicto opere seu fabrica magistros et operarios et supra elemosinis prefato operi ad quomodo acapta- torem seu acaptaores vel questores quolibet etiam alios ad predictam et quolibet predictorum utiles vel necessarios prout discretione vobis videbitur recipiendum, eligendum, petendum et constituendum ipsosque et unumquemque eorum, si vobis videbitur, rationem [audiendum] et alios de novo ponendum et assignandum. Et ab eisdem compotum et rationem audiendum et recipiendum, impugnandum et aprobandum, et reliqua recipiendum eisdemque iura habentibus iuxta (satisfacien- dum) et apocham absolutiones et liberationes, tam specialem quam generalem, faciendum. Necnon pro ipso opere munito seu sub quovis alio contentu quascumque quantitates pertinere, prout vobis seu alteri vestrum videbitur, recipiendum. Et pro ipsis quantitatibus solvendis et recipiendis bona et iura dicte fabrice cum instrumentis et aliis obligan- dum, et indulgencias ad opus dicte fabrice necessarias impetrandum et obtainendum. Et quascumque personas et bona earum que in aliquo obligate sunt [...] per presente vel aliquo seu aliquibus predictorum in iuditum trahendum coram iudicibus, tam ecclesiasticis quam civili- bus, competentibus quibuscumque Et contra eas et quoslibet eorum libellum vel libellos dandum, offerendum et recipiendum, agendum deffendum, excipendum et opponendum litteras contestandum, componendum, transigendum et paciscendum Et de calumpnia ac de veritate dicenda ad animas nostras iurandum. Testes, instrumenta et alia probationum genera producendum et producta seu producenda ex ad- verso impugnandum et disputandum, renunciandum et concludendum.

[Et sententias] supradictas vel supradicta, tam interlocutorias quam diffinitivas, fieri petendum et audiendum, et eiusdem consentiendum concedendum, et ab ea vel eis et cetera apellationes petendum et cetera. Et apellationes dictas et cetera. Et in conservationem iuris dicte fabrice protestandum, et requirendum at protestatis seu requisitis ex adverso et cetera. Et instrumenta super hiis necessaria et procuratores et cetera. Et demum omnia alia et cetera. Et que nos facere possemus et cetera. Etiam si talia firmiter et cetera, dantes et comitentes vobis e unicuique vestrum in solidum ac substituendum a vobis seu vestrum altero supra predictis omnibus et singulis generalem ac plenam et liberam potestatem. Et volentes nos et cetera promittimus vobis et notario et cetera iudices satis et cetera. Et non habente proprio recibo et cetera, sub bonorum ecclesie ac fabrice predictarum presentium et futurorum omnium hypothecam.

16

1344, setembre, 14

El Capítol de la catedral de Santa Maria de Tortosa, amb relació al conflicte existent entre ell i el prior de la canònica, Pere de Pinós, per les obres del dormitori, fa publicar una carta en la qual s'indica de quina manera el bisbe Berenguer de Prats i el Capítol catedralici van fer construir al prior l'aula capitular i al seu damunt iniciar les obres del dormitori canonical.¹

ACTo, NC 1344, 18 de les calendes d'octubre.

Noverint universi. Quod die martis, paulo ante horam tercie, intitulata .XVIII. kalendas octobris anno Domini et cetera millesimo CCC^o XL quarto. Honorabiles religiosi viri capituli ecclesie dertusensis existentes in [retro] claustrum quod est ante hospitium prioratus ecclesie antedicte, fecerunt fieri et publicari coram venerabili et religioso viro Petro de Pinosio, priore ecclesie antedicte, per me Guillelmum Geraldum, notarium publicum dicte civitatis, in presencia discretorum Bernardi de Orta et Dominici de Arnis, presbiterorum, testium ad hec vocatorum et rogatorum, quandam cedulam papiream continentie subsequentis.

Cum bone memorie dominus Berengarius episcopus et venerabile capitulum ecclesie dertusensis, ex summa et evidente necessitate ipsius ecclesie construxerint seu construi fecerint in eadem ecclesia vobis venerabili Petro de Pinosio, priori dicte ecclesie ex adiuvante et ad finem debitum producente capitulum sive domum communem, ad quam episcopus et capitulum convenienter et communiter congregantur pro suis et dicte ecclesie negociis et tractatibus [et] aliis gerendis, prout in aliis ecclesiis eiusdem religionis maxime kathedralibus est

fieri assuetum de bonis videlicet de preciis administrationis prioratus, que sunt bona communia capituli dicte ecclesie, ad provisionem canonicorum aliorumque dicte ecclesie deserventium, et ad predicta opera et alia et similia construenda. Et ad dictas expensas per prefatos capitulum comuniter faciendo deputata et ordinata inceperint etiam seu incipi fecerint prefati episcopus et capitulum, super domum dicti capituli, dormitorium in quo canonici dicte ecclesie possint communiter requiescere et dormire, iuxta eorum regulam et canonica instituta. Quodquidem dormitorium ut vos venerabilis prior [debea]tis et summe (venerum) et utile ac totaliter fiendum, cum nullum dormitorium dicti canonici haberant immo, ut scitis, habent spes in jacere et dormire contra eorum statutum et regulam, et aliqui ipsorum per hospicia aliena discurrerent, non sine magno (viri) et totius ecclesie at religionis eiusdem oprobrio et scandalo quibus omnibus occurrentum existit. Et propterea prefatum capitulum requisiverit pluries vos venerabilem priorem ut opus dicti dormitorii continuaretis seu continuari et perfici faceretis, prout de dictis requisitionibus constare potest per publica instrumenta. Quod licet per vos fuerit promissum et aliquam columnis cum lente inceptum non tamen curastis dictum opus debite continuare nec ad debitum effectum producere, immo ipsum totaliter pretermisistis absque aliqua causa (tam) propter quod (...) predicti (capitulum) vos sentenciam excommunicationis per reverendum priorem et dominum Arnaldum, divina providencia episcopum nostrum, iam (pridem) generaliter promulgatam. Quod vos et aliae personae dicte ecclesie non facientes opera ad quod facienda ratione suorum administrationum tenentur dampnabiliter [...] presenti. Cum post apellationem per nos licet ex finalibus causis a dicta (suma intersectam) eidem tacite renunciando ac prefate sentencie aquiescendo processeritis aliquatemus tamen nimium tarde et lente ut (promissum), et in opere dormitorii supradicti [...] prefatum capitulum [...] necessitatem dicte ecclesie requirunt iterum et defectu vestri et preiudicio dicte ecclesie, et de mala etiam administracione vestra (...) vos quod si ex tunc in predicto oppere construendo negligens fueritis vel remissus vobiscum nullatenus participabunt immo vicabunt vos penitus sicut et nunc vicant (...) excommunicatum et ligatum sententia excommunicationis predicta et aliis sumis (exemptionis) quos dampnabiliter incurristis. Et ut de premissis possit haberi memoria petierunt prefati capitulum sub eisdem publicum instrumentum, unum vel pluria, per vos discretum Guillelmum Geraldum publicum dertusensem notarium.

De quibus dictus benerabilis prior petit copiam sibi tradi, que fuit eidem tradita die mercurii sequenti, hora medie tercie.

1. *El document forma part del text d'un procés engegat pel prior de la canònica per a demanar l'aixecament de la sentència d'excomunicació que va imposar-li el papa a petició del Capítol de Santa Maria de Tortosa.*

17

1345-1346

Ramon Clergue, procurador de l'obra de Santa Maria de Tortosa, anota les despeses realitzades en concepte d'obres fetes en la seu romànica per part de Bernat Sartre i altres picapedrers.

ACT, ll. o. 1345-1347, fols. 2r-3v.

Anno Domini MCCC Quadragesimo Quinto XVII kalendas aprilis. Comenci yo, en Pere Clergue, a fer libre de les despeses que fahen les obres que's fan en la seu de piquers e de fusters e de fusta a cobrar e de les pedres que compram e de calç e d'algepç e de clavo.

Domenica II de març.

Primerament de piques

Feria V piquereren les pedres del altar de Sent Miquell

Item obra en Bernat Sartre aquesta setmana III jorns a piquar les dites pedres prenia XXII diners fan V sous VI diners. Item obra lo seu macip III jorns a rao de XIIIII diners fan III sous VI diners.

Domenica III de març.

Item obra en Bernat Sartre V jorns piqua pedres per a fer los altars de Sent Domingo e de Sent Vicent e per piquar les pedres dels pilars de la esquella vedada prenia XXII diners IX sous II diners.

Item piqua lo macip seu ab ell V jorns a rao de XIIIII diners V sous X diners.

Anno Domini MCCC Quadragesimo sexto VIII kalendas aprilis.

Domenica IIII de març apres.

Item en Bernat Sartre VI jorns faya los pilars [de la esquella] ço es que piquava les pedres prenia XXII diners valen XI sous.

Item piqua lo seu macip ab ell VI jorns a rao de XIIIII diners fan VII sous.

Vera suma de plana XLII sous.

Item piqua ab el altre macip que dien n'Antoni VI jorns a rao de XVIII diners fan ... IX sous.

Domenica prima d'abril.

Item obra en Bernat Sartre que feu lo payment de la segristia e piquaren pedres als pilars de la squella vedada VI jorns a rao de XXII diners fan ... XI sous.

Item obra ab ell en Ramon Riba que piqua les pedres dels pilars VI jorns a rao de XVIII diners fan ... IX sous.

Item I macip que dien Antoni que li aydava a gitar lo payment e piqua pedres a rao de XVIII diners piqua VI jorns fan ... IX sous.

Item lo seu macip que piqua a rao de XIII diners VI jorns fan ... VII sous.

Item I fadri que stava ab ell prenia XII diners foy VI jorns... VI sous.

Item lucea en Guargalo IIII dotzenes de broques a rao de III diners la dotzena ... XVI diners.

Vera suma de plana LXI sous IIII diners.

Domenica II d'abril.

Item obra en Bernat Sartre en lo trespol a gitar de la sechristia e en fer piquar les pedres dels pilars e en gitar lo payment de la segristia prenia XXII diners obra V jorns fan ... IX sous menys II diners.

Item obra en Ramon Riba en piquar pedres als pilars V jorns a rao de XVIII diners fan ... VII sous VI diners.

Item obra N'Antoni que solia estar ab el V jorns a rao de XVIII diners aydava al trespol e al payment a gitar fan ... VII sous VI diners.

Item obra a piquar lo seu macip V jorns a rao de XIII diners valen ... V sous X diners.

Item pagui a'n Guargalo dels pichs que lucea II dotzenes e VII broques a rao de IIII \ iners / la dotzena ... X diners.

Domenica III d'abril.

Item obra en Bernat Sartre aquesta setmana feu permodols ab lo seu macip que volien bexar la entrada del cor e feu los lavadors de la sechristia obra III jorns a rao de XXII diners lo jorn valen ... V sous VI diners.

Vera suma de pagina XXXVI sous.

Item obra lo seu macip ab ell feren lo portal del cor e trenquaren en lo mur veill que pogues hom passar al graner obra III jorns a rao de XIII diners valen ... III sous VI diners.

Item pagui lo loceu a'n Guargalo de I dotzena miga que luçea a rao de III diners la dotzena fan ... VI diners.

Domenica III diners d'abril.

Feria II apres acaba en Bernat Sartre los lavadors de la secrestia doniLi/ en tro a vespres que obra ... XVI diners [fol. 2r-3v].

Item compri de'n Guillermo Forcadell X barcelles d'algepç lo qual

aviem mester a fermar los permodols de la segristia que an muda damunt la capella de Sant Esteve costaren a rao de V diners piquat val ... IIII sous II diners [fol. 30v].

Item compri del Tresorer I miler de regola per al payment de la segristia e eren regoles de Barçalona ... [fol. 31r].

18

1345-1346

Ramon Clergue, administrador de l'obra de la seu de Santa Maria, anota les despeses en concepte de compra de claus i ferramentes.

ACTo, ll. o. 1345-1347, fols. 34r-39r.

Libre de la clavo que despenem e de tots ferraments.

Primerament compri a la porta de la segristia I forreillat ab III claus de'n Pinos costa mes en les portes de la segristia ... XIII sous VI diners.

Item compri del mateis II anelles per a les portes de la segristia costaren abdui ... X sous.

Item pagui plom lo qual avia comprat en Cervera a fermar les tanques de les portes de la segristia de la part de dintre eren XV lliures ... II sous VII diners.

Item prengui de'n Mafumet claus de quart mil e C a rao de VI sous lo miler los quals clavo aviem mester a la truna de la segristia... VI sous VII diners [fol. 34r].

Item compri per al brescat de Sant Miquell de'n Ramon Francesch IIII lliures de claus a rao de IIII diners ... XVI diners.

Item costaren IIII frontiçes per a la porta de la capella de Sent Miquell les quals feu en Guargalo ... XII diners.

Item costaren VI frontiçes per a les fenestres de la segristia les quals feu en Guargalo ... II sous.

Item costaren II lliures de claus de lliura de'n Mafumet a obts de la escala de la trona a rao de IIII diners ...VIII diners.

Item compri I ferreillat a la capella de Sent Miquell ab son payn de'n Pinos costa ... II sous.

Item compri XIIIII canalobres de'n Guargalo per al brandat de la capella de Sent Miquell costaren ... III sous VIII diners [fol. 34v].

Item compri I forreillat ab payn a la porta de la truna on jaen los monges costa de'n Pinos ... II sous II diners.

Item compri II lrs de claus de lliura a la escala a clavar de la segristia a rao de IIII diners ... VIII diners.

Item compri I C de claus de terç a la truna de'n Pinos ... XII diners.

Item compri II lliures de claus a fer lo bastiment dels pilars de la esquella a rao de IIII diners ... VIII diners.

Item II claus a la porta de la truna als monges per manament de'n Pere Aragó de'n Pinos costaren ... XII diners.

Item compri I forreillat a la sots segristia de'n Pinos forreillat pla ... V sous.

Item compri a fer lo cano del lavador de la segristia I rova de plom de modolo a rao de III sous VI diners.

Item pris III lliures de claus de lliura de'n Pinos a obs de clavar la fusta de la entrada des cor a raó de IIII diners ... XII diners [fol. 35r].

Item doni a'n Pinos que feu lo cano de plom per a llavador de mans ... IIII sous.

Item pris de'n Pinos CCL claus de quart los quals aviem mester a la entrada del cor a rao de X ... II sous I diners.

Item II lliures de claus de lliura de'n Pinos a obs de la entrada del cor a rao de IIII diners ... VIII diners.

Item fin fer an Guargalo I ganxo de ferre en que estigues la lanthia de Sant Miquell I pern a la corriola costa ... V diners [fol. 35v].

Item compri de la dona de'n Pinos I forreillat ab son payn a la sotssegristia costa mes en la porta ... V sous.

Item compri I cent de claus per als taulers que fem de la segristia ali on se vist lo canonge {a misa}, costa ... X diners [fol. 36r].

Item prenguem de'n Mafumet, ferrer, per a fer lo bastiment de la segristia que mudaven VIII lliures de clavo a rao de IIII diners la lliura fan ... II sous VIII diners.

Item agui I sarray que tarragina la clavo que traguem de la segristia que desfem costa en fre II jorns quy la guia ... XX diners [fol. 37r].

Item costa I^a copa que feu n'Antoni, ferrer, a la caxa del acapte ... XX diners.

Item compri III (dinades) de taxxes per a clavar lo sobrapayn de la caxa de l'acapte ... III diners.

Item prenguem de'n Mafumet, ferrer, clavo per a fer la cuberta de la segristia X lliures a raó de IIII diners la lliura fan ... III sous III diners.

Item prenguem del mateix per als banchs que fem en la seu en que siguen les gens XVII lliures de claus de lliura a raó de IIII diners fan ... V sous VIII diners.

Item feu fer lo mestre a'n Bernat Sola IIII escarpres del nostre ferre los quals aviem mester a fer los forats on posen les barres del brandat de Sancta Maria romanen en la obra costaren de fer ... XVI diners.

Item prenguem de Mafumet, ferrer, d'altra part clavo per als als (sis) banchs que feren de la seu XII lliures de claus a rao de IIII diners la lliura que fan ... IIII sous [fol. 37r].

Item feu en Guargalo, ferrer, IIII lliures e miga de claus per a les cithares los quals costen a rao de V diners la lliura fan ... XXII diners.

Item ne feu al mateix del nostre ferre per a les cithares XIII claus costen de fer ... VI diners.

Item costaren de'n Muça, jueu, V onzes menys quarta de fil de ferre per a les cortines de l'altar de Sancta Maria fan a rao de III diners la onza ... XIX diners.

Item prenguem de'n Modolo II quintars e XX e VII lliures de plom a rao de XIII sous lo quintar. Lo qual aviem obs de les rexes que son davant l'altar de Sancta Maria valen ... XXXI sous [fol. 38r].

Item compti ab Antoni, ferrer, que'ns feu obra segons que's segueix.

Item feu I barra de ferre que esta davant la caxa del acapte la qual pesa XXX lliures coste a rao de VI diners la lliura fan ... XV sous.

Item fora la dita caxa de launes de ferre costa ... VIII sous.

Item feu II barres de ferre que posasem en la fenestra de la segristia que avem mudada les quals pesaren I^a rova IIII lliures a rao de V diners la lliura fan ... XIII sous.

Item per V perns que feu a les corrioles de les lanties costen ... II sous.

Item feu les rexes que son davant l'altar de Sancta Maria en les quals meten mig quintar e XXVI lliures de ferre a raó de V diners la lliura fan ... XXXV sous VI diners.

Item feu II lliures de gualfs ... XI diners.

Item feu les portes de les rexes que son davant Sancta Maria costen ... XXX sous.

Item feu I cercle hon estan V lanthies davant Sent Pere costa ... XVIII diners.

Item feu II barres de ferre hon estan les cortines de Sancta Maria ab nostre ferre costen ... XII diners [fol. 38v].

Item pris de'n Mafumet, ferrer sarray, II lliures de claus per adobar los banchs que avien trenquats als fors a raó de IIII diners la lliura fan ... VIII diners.

Item fem adobar les portes de les rexes del altar de Sancta Maria adobales en Gargalo Ferrer costaren de adobar ... XII diners.

Item prenguem de'n Mafumet, ferrer, cent claus de terç a rao de VIII diners lo cent los quals aviem mester al altar de Sancta Maria e a les pasteres ... VIII diners [fol. 39r].

19

1345-1346

Ramon Clergue, administrador de l'obra de la seu de Santa Maria, anota les despeses efectuades en concepte d'obra de fusta i salariis de fusters per a realitzar adobs a la seu romànica.

ACTo, ll. o. 1345-1347, fols. 42r-52r.

Rubrica de fusta e prefetes.

Domenica II^a de març.

Primerament obra N'Antontoli aquesta setmana II jorns, prenia II sous II diners cascun jorn. Faya la trona de la segristia, fan ... IIII sous IIII diners.

Item obra Abello, lo seu macip, prenia cascun jorn XII diners, foy II jorns ... II sous.

Domenica III^a de març.

Item obra aquesta setmana N'Antontoli V jorns, a rao de II sous II diners lo jorn. Faya la cuberta de la segristia e les portes devers aquella, fan ... X sous X diners.

Item obra lo seu macip V jorns a rao de XII diners lo jorn, fan ... V sous.

Item compri de'n Canader IIII cayrats a obs de la dita truna, costaren a rao de III sous II diners lo cayrat, fan ... XII sous VIII diners.

Domenica IIII de març.

Item obra aquesta setmana N'Antontoli VI jorns en fer la dita truna e portes, e I^a escala e portes a finestres, e feu I brescat a l'altar de Sent Miquell, prenia tots jorns II sous II diners, fan ... XIIIII sous [fol. 42r].

Item obra Abello lo seu macip VI jorns, a rao de XII diners lo jorn, fan ... VI sous.

Item obra en Pere Francesch II jorns, a rao de XXII diners, aydals per taill que acabasen, fan ... III sous VIII diners.

Item pinta en Çapatra pintor los dintells de la truna, costaren ... III sous VI diners.

Item serraren II serradors I cayrat de V fills per a la truna, a rao de III diners lo fill, fan ... XV diners.

Obra lo macip de'n Pere Francesch ab N'Antontoli IIII jorns a la truna, a rao de XVI diners lo jorn, fan ... V sous IIII diners.

Item me dix lo senyor degua que fes adobar los sitis hon sien a hoir les confessions los quals adoba en Redon e adoba l'altar de Sent Vicent e de Sent Domingo obra I jornal e l'altre en tro a ora d'oranona donili ... II sous X diners.

Item serraren dos serradors V fills per a fulla a la truna a rao de III diners lo fill ,fan ... XX diners.

Item pris de'n Pere Francesch I listo de terç per a l'altar de Sent Vicent, costa ... XIIIII diners.

Item una taula de quart per a fer lo retaule devant l'altar de Sent Domingo costa ...XVI diners [fol. 42v].

Item costa I arquibanch a obs de Sent Miquell ab se tancadura, ques ... VI sous.

Item agui en Molines primerament del senyor degua feri-lo començar a bexar la entrada del cor, obray IIII jorns, prenia II sous tots jorns, e tancha la escala que puge el cor, valen IIII jorns ... VIII sous.

Item obra ab ell I macip de'n Bitem IIII jorns a rao de XVIII diners lo jorn, fan ... VI sous.

Item compri ab en Pere Francesch de fusta que'n prengue a obts de la segristia.

Item prenguem de'n Pere Francesch IIII listons de terç a obs de la truna de la segristia costen a rao de XVII diners fan ... V sous VIII diners.

Item prenguem del mateix IIII listons e mig de V a obs de la dita truna costen a rao de XI diners fan ... IIII sous I diner.

Item ne prenguem I^a taula de lindar per a la scala de la segristia costa ... XVIII diners.

Item costa la fusta de aportar a la segristia ... I diner malla.

Item prenguem de'n Miquell Palet I a taula de lindar de mig partit per a la scala de la dita segristia costa ... II sous II diners [fol. 43r].

Item pagui an Johan de Mur que n'adoba los canalobres dels fors en la bigua on estan, donili per manament del senyor degua, los quals deu pagar lo sagristà ... XII diners.

Item costaren de aportar de dela lo pont, pugaren los ell terrat de la seu, qualls aviem mester al bastiment dels pilars que fayem de la esquela vedada ... II diners.

Item doni a I hom que'ns aporta II cayrats que aviem obs al dit bastiment, aportals de la casa de la fusta de la obra III I diner.

Item compri de'n Canader II filles, que'n fesem fula a tanquar la escala que puge ell cor, costaren ... IX sous [fol. 43v].

Item costaren de aportar de dela lo pont ... III diners.

Item doni a I hom que'ns aporta II cayrats que aviem obts al dit bastiment aportals de la casa de la fusta de la obra ... I diner.

Item compri de'n Canader II filles que'n fesem fulla a tanquar la escala que puge ell cor, costaren ... IX sous [fol. 43v].

Item costaren de aportar de dela lo pont ... III diners.

Item serraren II serradors VIII fils a rao de IIII diners lo fil feren ne fula a tanquar la dita escala fan VIII fils ... II sous VIII diners.

Item pagui a II homens que aportaren la fusta de dela lo pont la qual aviem mester a bastiment adobar la entrada del cor ... VI diners.

Item compri de'n Pere Francesch II listons de terç coste a rao de XVI diners lo quals aviem mester adobar la dita entrada fan ... II sous VIII diners [fol. 44r].

Item fiu adobar an Redon en lo cor la on stan los libres que ligen en concest costa ... X diners.

Item fui fer II taulers en la segristia que estan davant l'archa on se visten los canonges a misa los quals feu en Redon e devials fer lo segrista prenia ... II sous [fol. 44v].

Item compri II cayrats del quals fiu fer fula de terç per a fer los taulers ... V sous VIII diners [fol. 45r].

Feria V [setembre] compri de'n Canader IIII cayrats los quals avien mester a la segristia que mudam, costen a rao de III sous VI diners ... IX sous IX diners.

Item compri de'n Ramon Batlle II fusts, la I sise l'altre V a, eren de XXX palms, aviem los mester a la segristia que cobrim sobre Sent Esteve, coste a rao de LXX sous fan ... LXXIII sous II diners.

Item costaren de aportar del temple los quals aporta en Johan ab altres homens de ribera ... III sous.

Item costaren de aportar a la obra VI cayrats de la lo pont ... VI diners.

Item compri de sa muler que lo de'n Pere Berenguer II cayrats

a rao de III sous e VI diners fan costen de portar a la seu ... VII diners.

Item costaren V cayrats de'n Pere de Castre a raó de III sous III diners los quals aviem mester a bastiment de la segristia fan ... XVI sous III diners.

Item prenguem de'n Miquell Pallet II cayrats I mig a altre coster la I costa IIII sous l'altre que ere coster III sous VI diners fan ... VII sous VI diners.

Item obra en Francesch Vicent II dies adobar la fusta de la segristia prenia II sous lo jorn ... IIII sous [fol. 48r].

Domenica III^a de uytobre.

Feria II^a comença a obrar en P. Ferrer, fuster, en feer la cuberta de la segristia e obra V jorns pren II sous III diners fan ... XI sous III diners.

Item obra en Guillermo Amat, fuster, ab ell V jorns a rao de II sous fan ... X sous.

Item obra en Pere Aguilar fuster II jorns prenia II sous lo jorn ... IIII sous.

Item obra N'Esteve De Montreal fuster III jorns a rao de XX diners ... V sous.

Domenica V^a de uytobre a XX e IX jorns antes del mes.

Item obra en Pere Ferrer, fuster, en fer la cuberta de la segristia obra V jorns a rao de II sous III diners valen ... XI sous III diners.

Item obraren ab ell II macipts la IIII jorns l'altre III jorns a rao de XVIII diners valen X sous VI diners.

Domenica I a de Noembre.

Item obra en Pere Ferrer fuster en fer la cuberta de la segristia e fer migans en aquella VI jorns a rao de II sous III diners valen ... XIII sous VI diners .

Item obra son fil en Domingo Ferrer VI jorns a rao de II sous ... XII sous.

Item obra don Curça ab ells IIII jorns a rao de XVIII diners fan ... IIII sous VI diners [fol. 48v].

Domenica II^a de Noembre.

Feria II apres adoba en Pere Ferrer les portes de la sagristia e adoba en la segristia altres coses prenia ... II sous III diners .

Domenica I^a de Deembre ço es feria II^a apres torna a fer en Pere Ferrer los brescats de Sent Pere e de Sent Andreu.

Item obra {lo dit} En Pere Ferrer VI jorns feu los brescats de Sent Pere e de Sent Andreu, e posaren les piques hon estan les lanthies e la cera davant l'altar de Sancta Maria, pren tots jorns II sous III diners e obra lo disapte abans fan ... XIII sous III diners.

Item obra en Domingo Ferreer son fil V jorns a rao de II sous fan ... X sous.

Item obra en Domingo Ferrer son fil V jorns a rao de II sous fan ... X sous.

Item obra don Curça IIII jorns e mig a rao de XVIII diners pucave (sic) en los bastiments a posar les lanthies e la cera fan ... VI sous IX diners.

Item costaren II tailles poques per a les lanthies que estan davant l'altar de Sancta Maria ... XXII diners [fol. 49r].

Domenica II^a de desembre.

Item obra en Pere Ferrer fuster IIII jorns a rao de II sous III diners lo jorn feren los banchs per a seure en la seu V jorns ... IX sous.

Item obra son fil en Domingo Ferrer IIII jorns a rao de II sous lo jorn fan ... VIII sous.

Item obra don Curça ab els IIII jorns a rao de XVIII diners fan ... VI sous.

Item serraren II serradors fusta per als banchs que feren en la seu.

Primerament II fils a IIII diners fan ... VIII diners.

Item serraren I fil costa ... III diners.

Item II fils a III males lo fil fan ... III diners.

Item serraren d'altra part per estret IIII fils a rao de diners fan ... XVI diners.

Item feren d'altra part IIII fils a rao de V diners fan ... XX diners.

Item costaren VI poliges que feu I moro per a les lanthies de la seu ... XII diners [fol. 49v].

Domenica III de deembre.

Feria obra en Pere Ferrer ab d'altres fusters banchs en la seu per a seure a les gens, e feren cabitels a les citares qu'y estiguen obray IIII jorns a rao de II sous III diners lo jorn fan... IX sous.

Item obra son fill en Domingo Ferrer IIII jorns a rao de II sous fan ... VIII sous.

Item obra don Curça IIII jorns a rao de XVIII diners fan VI sous.

Item serraren fustes II serradors VII fils a rao de II diners lo fil la qual fusta aviem mester als banchs fan ... XIII diners [fol. 50r].

Item obra altre jorn {en Pere Ferrer} a posar los fusts on esta la cortina de Quaresma, e adobar los canalobres que estan detras de l'altar maior ... II sous III diners.

Item lo mig jorn en Pere Ferrer adoba lo retaule del altar mayor e puys leva fusta del alberch que fo de'n Pinos ... XIII diners.

Item obra ab ell en Domingo son fill I jorn, prenia ... II sous.

Item obra en Guillem de Pena Roja mig, a rao de II sous XII diners [fol. 50v].

Item compram de'n Esteve Arnaldi I fust de XL palms per als banchs que seen en la seu, alli on sien les gens ere de quart coste ... XXIII sous.

Item trenguaren com fayen lo pas III banchs fiu los adobar a son fill de'n Mur costaren ... VI diners.

Item obra en l'altre dia que alçaren la pedra del altar de Santa Maria qu'y metesen les reliquies feu los congrenys e puys feu regles als piquers, pren ... II sous III diners.

Item adoba en Pere Ferrer l'altar de Sancta Maria ço es que'll encaxa de les posts que jay eren, començay apres dinar donili ... XII diners.

Item adoba en Redon les fenestres que ixen en la claustra e adoba los armaris que son en la capella de Sancta Maria donili ... XV diners [fol. 51r].

Item costaren XVIII cayrats de aportar de dela lo pont a Sancta Maria los quals aviem mester a fer bastiment a la representacio que feren davant l'altar de Sancta Maria despuds los si tornat ... XV [fol. 51v].

Item obra en Pere Ferrer, fuster, aquesta setmana VI jorns, feu livels e maces que donasen a les pedres com paredasen, e muda la escala que pugave al terrat de la seu, prenia tots jorns II sous III diners VI jorns fan... XIII sous VI diners [fol. 52r].

ACTo, ll. o. 1345-1347, fols. 31r-50v.

Item compri de n'Alcollet, araiç de Benifallet, V Kafis e VIII quarteres del algepç, a rao de XX diners lo kafis, fan ... IX sous IX diners malla.

Item coste de thirar a rao de III diners lo kafic a la casa de la obra ... XVII diners [fol. 31r].

Item compri I payn ab clau a la casa on tenim la menobra, costa d'en Pinos ... XII diners [fol. 34r].

Item compri de Mafumet, ferrer, per obts dels motles per a la cuberta de la lotja claus de lliura, XVIII lliures a rao de IIII diners fan VI sous.

Item compri Mafumet, ferrer, d'altra part XV lliures de claus de lliura per a la cuberta de la lotja, costen a rao de IIII diners la lliura, fan ... IIII sous VIII diners.

Item prengui de Mafumet, ferrer, per a clavar lo brandat de la lotja XVI lliures, a rao de IIII diners la lliura, fan ... V sous.

Item compri de n'Antoni, ferrer, I forreillat a la lotja, costa ... XV diners.

Item compri claus de lliura den Mafumet per a la cuberta de la lotja, III lliures a rao de IIII diners la lliura, fan ... XI diners [fol. 36v].

[Rúbrica de fusta i fusters]

Item fiu portar fusta que aviem en la seu a la casa hon tenim la fusta, costaren II homens ... IIII diners [fol. 43r].

Item compri d'en Canader V filles de XX palms, les quals compram ab consell del senyor degua, aviem les obts a cobrir la lotja costaren a rao de V sous mig la fila, fan ... XXVII sous VI diners [fol. 45v].

Feria III comencaren a obrar la lotja, obray en Francesch Vicent e en Guillermo Vicent e en Redon, fusters, a posar la fusta de la cuberta e obraren en los motles, prenien II sous III diners cascu... VI sous IX diners.

Item feria IIII obra en Guillermo Vicent e en Redon en la lotja a cobrir prenien II sous III diners cascu ... IIII sous VI diners.

Item compri d'en Canader II filles de XX palms a rao de IIII sous VI diners les quals aviem obts a la cuberta de la lotja ... IX sous [fol. 46r].

Item prengui del mateix II files de XXII palms a rao de V sous a cobrir la lotja fan ... X sous.

Item compri del mateix a obts de lindar al portal de la lotja eren II lindars costaren ... V sous VI diners.

Item d'en Pere Campredon II files de XXII palms per a la cuberta de la lotja a rao de I^a IIII sous VI diners l'altra a raó de V sous ... IX sous VI diners.

Item ne compri d'en Pere Jover II filles de XXII palms les quals costen a rao de V sous fan ... X sous.

Item pris d'en Pere de Castre II files de XXIII palms a rao de V sous fan ... X sous.

Item costa la fusta de aportar a la obra de la lotja ... XVIII diners.

Feria V serraren II serradors II filles a listons que aviem obts a cobrir la lotja faien de la fila III fils la I per taula coste V diners los II a travers costen cascun fil III diners fan ... XXII diners.

Feria VI serraren II serradors listons per a la cuberta de la lotja II fils per taula a rao de V diners lo fil e IIII fils a travers a III diners lo fil fan ... XXII diners.

Sabbato obrem en la lotja [fol. 46v].

Item obra en Guillermo Vicent e en Redon que fayen lo brescat de la lotja prenien II sous III diners cascú valen ... IIII sous VI diners.

Item obraren a fer lo brandat de la lotja en Guillermo Vicent e en Redon e en Francesch Vicent prenien II sous III diners cascú fan ... VI sous IX diners.

Item costa I^a post de terç d'en Redon a obts de les portes ... XVI diners.

Item del mateix prenguem II posts de quart de lindar a obts de les portes de la lotja costen a rao de XV diners la post fan ... II sous VI diners.

Item compram IIII fusts de caspt a obts del enva de la lotja, los quals aguem de n'Estadella costaren XI diners fan ... III sous VIII diners [fol. 47r].

Domenica IIII de setembre.

Feria II compri de sa muler que fo d'en Pere Francesch XII listons de quart, a rao de XII diners lo listo, los quals aviem mester a la cuberta del envà de la lotja fan ... XII sous.

Item compri d'altra part del mateix II cayrats los quals aviem mester a les canals que donaven del terrat del alberch del segrista en lo terrat de la lotja, que no afolas l'ayga com plogues en lo terrat, costaren de aportar dela lo pont III males ... VI sous IX diners mala.

Item compri miga dotzena de fusts de capst per fer cabre-les al enva de la lotja, los quals agui de-n Miquell Jerona ... XIII diners.

Item obraren en Johan de Mur e son fill e lo macip d'en Bitem les canals, e feren les cabrelles a l'enva, prengue en Mur de ço que y obra XVI diners, e los macipts XIIIII diners cascu, fan ... III sous VIII diners [fol. 47v].

Item costaren IIII homens que thiraren fusta grossa que trahien del alberch que fo de'n Pinos e portaven la a la casa de la obra ... III sous [fol. 50v].

21

1346, [març-abril]

Ramon Clergue, procurador de l'obra de Santa Maria de Tortosa, anota les despeses realitzades en concepte d'obres fetes en el sector oriental de la canònica, corresponent a la sala capitular, la casa del cabiscol i la infermeria.

ACTo, ll. o. 1345-1347, fols. 3v-45v.

Domenica III d'abril.

Item obra en Bernat Sartre aquesta setmana...

Item obra lo seu macip ab ell feren lo portal del cor e trenquaren en lo mur veill que pogues hom passar al graner obra III jorns a rao de XIIIII diners valen ... III sous VI diners.

Domenica IIII d'abril.

Item feria V agui en Bernat Sartre que trenqua la paret del capitol on estiguesen los escalons de pont de la entrada {del alberch} del cabiscol e trenqua del mur veill, prenia ... XXII diners.

Item feriaVI obra en Bernat Sartre a piquar la entrada de la enframericia e del alberch del cabiscol, e derocha del mur veill que poguessen pasar al graner ... XXII diners.

Obra en Bernat Sartre a trenchar lo mur prenia ... XXII diners [fol. 3v].

Domenica prima de maig.

Feria II fo en Bernat Sartre a trenchar la torre del cabiscol e a fer lo pas que poguesenentrar les besties prenia... XXII diners [fol. 4r].

Item ne compri [algepç] de na Cavalona VI barcelles qual aviem obts a les grases que son com hix hom el terrat de la claustra ere piquat a rao de IIII diners la barcella val... II sous [fol. 30r].

Item compri d'en Guillermo Forcadell XI barcelles d'algepç [piquat] a rao de IIII diners la barcella lo qual aviem mester a la escala a cloure del artiacha valen ... IIII sous VIII diners [fol. 30r].

Despesa de claus i ferro

Item compri II lliures de claus de lliura que pres en Redon a fer los prestans de la escala del artiacha, a rao de IIII diners la lliura ... VIII diners [fol. 35r].

Item compri III lliures de claus de lliura a IIII diners la lliura, aviem los mester al pont del alberch del cabiscol ... VII diners.

Item pris d'en Redon fuster VI lliures de claus a IIII diners la lliura, los quals haviem mester a fer lo pont del cabiscol... II sous.

Item fiu adobar lo ferreillat e lo payn de la porta dejus del alberch on esta n'Orgelles Savi, costa ... III diners.

Item costaren III lliures de claus a clavar los estans del pont del cabiscol, a rao de IIII diners ... XII diners.

Item compri a fer clavar la tanqua de la entrada del cabiscol II lliures de claus de lliura, a rao de IIII diners ... VIII diners [fol. 35v].

Item compri a la porta del cabiscol que hix a les Taules Velles I^a clau per manament del senyor degua, car l'enfermer no ere tota via en loch que lans pogues prestar. Fayem ne traure menobra per aquell portal que ere en lo graner costa ... III diners [fol. 36r].

[Rubrica de fusta i de fusters]

[després de la 4^a setmana de març]

Item agui en Redon que tanqua la escala del artiacha e despuds algepçam-la que no poguesen pasar en lo terrat de la segristia, prenia ... XXII diners [fol. 42v].

Item compri III fusts d'alvera al mas de na Garidella, los quals aviem mester per a fer lo pont de la entrada del alberch del cabiscol per tail com lo desfem com escombraven lo pas, aguem-lo a fer de fusta, costaren los III fusts ... V sous IX diners.

Item compri d'en Canader III cayrats que aviem obts aquell pont a fer, a rao de III sous lo cayrat, fan ... IX sous.

Item obra en Redon fuster faya lo dit pont, prenia ... XXII diners.

Item doni a II homens que aportaren la fusta della lo pont ... VI diners.

Item obra en Redon l'endema a fer la dita entrada, pren ... XXII diners.

Item serraren II serradors V cayrats de I fil lo cayrat, faren VI fils a rao de IIII diners lo fil, fan ... XX diners.

Item compri -II- fusts de caspt per a cobrir la {dita} entrada, que eren ... II sous III diners [fol. 44r].

Item obra en Redon fuster acaba la dita entrada, prenia ... XXII diners.

Item compri fusta de loger e d'aportar per al bastiment que fem a fer aquella entrada del cabiscol ... VI diners.

Item compri fusta en que estolonam la cuberta de la entrada de la enfermeria e del alberch del cabiscol ... II sous.

Item prenguem d'en Pere Francesch II fusts de V a obts de la dita entrada, a rao de IX diners lo lista fan ... XVIII diners.

Item obra en Redon, mudam l'alerotge e posay lo torn e aquells fusts en que esta dalt, e feu lo brandat de la entrada del alberch del cabiscol, prenia ... XXII diners.

Item diu adobar la polegera de la porta del cabiscol que no es podia tanquar, per la qual fayem traure menobra que ere {en} lo graner, costa ... III diners [fol. 44v].

Item obra en Francesch Vicent, faya los motles II jorns prenia, ere en temps que obraven en los celers, II sous III diners ... IIII sous VI diners.

Item costaren IIII homens que thiraren fusta grossa que trahien del alberch que fo d'en Pinos, e portaren la a la casa de la obra ... III sous.

Item obra altra part en Pere Ferrer, tanqua la scala que puge al enfermeria I jorn ... II sous III diners.

Item li ayda I fadri aquell dia, prenia ... VI diners [fol. 45v].

22

1346, abril, 20

Arnau, bisbe de Tortosa, i el Capítol de la canònica de Santa Maria de la mateixa ciutat signen amb Bernat Dalguaire, mestre pedrapiquer de la vila d'Horta, les capitulacions que converteixen aquest en mestre major de les obres de la catedral. El document estableix els drets i deures de cadascuna de les parts, així com el salari i altres retribucions ordinàries i extraordinàries que ha de rebre el mestre. Aquest darrer s'obliga a respectar els termes del contracte mitjançant cerimònia de sagrament i homenatge al bisbe.

ACTo, NC 1346. 11 de les calendes de maig.

Noverint universi. Quod die veneris intitulata undecimo kalendas madii anno incarnationis MCCCXL sexto. In presencia mei, Guillelmi Geraldii, notari publici Dertuse. Necnon Raymundi de Morros, rectoris ecclesie de Colonca, uscensis diocesis, Raymundi de Santa Columba, rectoris ecclesie de Genova, dertusensis diocesis, magistri Dominici de

Vallibus, Bernardi Vincencii, presbiterorum, ac Petri Çarreal, Raymundi Barberani, Bernardi Quexal, Arnaldi Nigri, Nicholai de Bagneriis, Guillelmi Bertrandi, Joannis de Mateus et Francisci Bretonis, civium dicte civitatis, ad infrascripta pro testibus vocatorum et rogatorum. Reverendus in Cristo Pater et Dominus dominus Arnaldus divina providencia episcopus, honorabile Capitulum sedis dertusensis, videlicet Guillelmus de Santominato, archidiaconus, Franciscus de Crebeyno, decanus, Bernardus Eymerici, thesaurarius, Jacobus Sortor, prior claustral, Romeus Martini de Peralta, precentor, Guillelmus de Villa Francha, Petrus Aragonis, Jacobus de Banyeriis, Guillelmus Escalerii et Jacobus Laboratoris. Convocati ad capitulum prout moris est in dicta ecclesia, capitulum convocati congregatique pro capitulo ac capitulantes in camera episcopali hospicci episcopalii civitatis Dertuse. Predicti dominus Episcopus et capitulum ex parte una et Bernat Delguayre, magister piquerius ville de Orta ex parte altera, convenerunt communiter inter se super opera dicte sedis fiende, iuxta modum videlicet in continentia scripture et capitulorum inferius contentorum.

En nom de nostre senyor Ihesu Crist, qui es actor de tota bona obra, lo molt honrat en Crist Pare e Senyor, senyor Arnau per la gracia de Deu bisbe, e lo honrat capitol de la seu de Tortosa de la I part, e en Bernat Dalguayre, maestre piquer de la vila d'Orta, de la altra, se son avenguts sobre la obra de la dita seu, segons la forma e continencia dels capitols dejus contenguts.

Primerament, los dits senyors bisbe e capitol volen e atorguen que el dit en Bernat Dalguayre sia maestre major e principal de la dita obra, en aytal manera que el dit en Bernat ,com mills e pus leyalment pora, sia curos de fer e de fer fer continuadament la dita obra pus comencada sera. Empero si als dits senyors bisbe e capitol era vist que altre maestre ho maestres fossen necessaris en la dita obra, quen puyen fer aquella previsio que a ells paira.

Item volem que el dit en Bernat Dalguayre aja per son treball cascun dia, axi feiner com de festa colet, III sous barcelonesos, los quals li sien pagats cada dia ho al cap de la setmana ho al cap del mes, segons que a ell plaura. Lo qual salari lo dit en Bernat deja aver com començara d'obrar, a coneугda del obrer de la dita obra ho de son loch tinent.

Item volem que si per rahon de la dita obra hauria anar en terra de la jaquesa, que aia per cascun dia axi festa colet com altre III sous jaquesos.

Item que tota vegada que el dit en Bernat aia anar cavalcant fora la ciutat, li agen a dar cavalcadura franca e a fer la provisio del hom e de la bestia.

Item que el dit en Bernat aia estar ab sa muller e ab sa companya en la dita ciutat continuament aitant com viura e per a maestre de la dita obra, la qual obra no puxa deixar per ninguna altra. E que de la dita ciutat no gos exir per anar en altre loch, sens licencia demandada e obtenguda dell honrat en Francesch de Crebey, dega, ara obrer de la dita obra, ho dels altres qui seran obres d'aquella.

Item que li ajen a dar alberch hon lo dit en Bernat estia en la ciutat franchament, ho li agen a dar cascun any XL s per loguer d'alberch. Item que el dit en Bernat deia fer sagrament et homenatje que attendra observara et que complira totes e sengles coses els dits capitols contengudes sota frau e (...) remogudes.

Et pro predictis per dictos dominum Episcopum et capitulum attendendis et complendis, obligarunt dicti Bernardo presenti et michi notario vestro ipsius et suorum recipiens omnia bona ecclesie supradicte habita et habenda usque; et similum dictus Bernardus pro predictis per eum concendendis et complendis ut scriptus continentur obligant eiusdem domino episcopo et capitulo et eorum successoribus. Et michi dicto notario nomine ipsorum recipiens omnia bona sua et cetera. Et nichilominus pro majori securitate predictarum fient homagium hinc et manibus, [...] (posse michi) dicti [notarii] predictam omnia et singula attendere et completere ut superius con[tinetu]r. Volens et concedens quod si contrafaceret quod confessim ipso (...) incureret penam bausie secundum consuetudinem Catalonie et (...) iuxta forum Aragonum. A quibus bausia et predictione negaret se deffendere vel excusare in iudicio aut ex propriis armis seu etiam alienis. Et nichilominus iuravit ad sancta divina evangelica; carta (eo) positam, et a manu sua carta promissa omnia et singula observare accedere et complere.

23

1346, juliol, 22

Francesc Crebei, degà de l'església de Santa Maria de Tortosa i operari de la fàbrica d'aquesta, d'una banda, i Ramon Riba, pedrapiquer de Tortosa, de l'altra, signen un contracte segons el qual el segon es compromet a tallar dues mil pedres per a l'obra de la seu. S'obliga igualment a portar-les fins al fossar situat davant del temple. Les pedres hauran de ser extretes de la pedrera que hi ha prop de les fites entre Flix i Ascó, o d'una de tan bona com aquesta, i tindran les mides estipulades per l'obrer. Es determina igualment que el tipus de pedra ha de ser de qualitat.

ACTo, NC 1346, 10 de les calendes d'agost.

Noverint universi. Quod die dominica intitulata decimo kalendas augusti anno millesimo CCCXL sexto. In presencia mei Guillelmi Gerau, notarii publici Dertuse, in presentiaque Bernardi Vincencii, presbiteri, Raimundi (Lucerti), diachoni ecclessie dertusensis, et Francisci Vincencii, fusterii dicte civitatis, ad hec pro testibus vocat et rogit. Venerabilis et discretus religiosus Francischus de Crebeyno, decanus ecclesie supradicte, operarius fabrice dicte ecclesie, ex parte una, et Raymundus Rippe, piquerius dicte civitatis, ex parte altera. Convenerunt inter se super quadam quantitate lapidum que idem piquerius habebat scindere ad opus et necessitatem fabrice antedicte, super formam et tenorem capitulorum sequentem.

Aquestes son les formes de les II milles pedres degastades segons que acostumat es, les quals en Ramon Riba, piquer de Tortosa, deu fer al honrat en Francesch de Crebey, dega de la seu de Tortosa, obrer de la obra de la dita seu, a ops et necessitat de la obra damunt dita.

Primerament deu aver la menor galga d'alt I palm de cana a mesura de Tortosa et II dits.

Item la segona galga I palm et VI dits donats a travers d'alt.

Item la quarta galga I palm et II terços del dit palm d'alt, les quals galgues son senyalades dins lo portal de la ymatja de Natzaret, ten ne unes lo dega axi com a obrer, e les altres lo dit en Ramon Riba.

Item deu aver cascuna de les pedres de siti I palm e mig de la dita cana.

Item en les dites pedres ne deu aver algunes de II palms e mig e algunes de III palms, e si de mes ho de menys ni havia de les dites pedres, que sia a conevida del obrer ho d'aquell ho d'aquells qui per ell hi seran deputats.

Item que el dit en Ramon deia ab ses propies messions e a son carrech fer portar les dites pedres a Tortosa, e fer posar dins lo fossar davant la seu.

Item que lo obrer sia tengut de dar al dit en Riba per cascuna dotzena de les dites pedres posada davant de la dita seu IX sous barcelonesos, e que lo preu de cascuna barcada sia pagat la pedra rebuda.

Item que tota la dita pedra lo dit en Ramon deja haver en Tortosa d'aci a la pus propvinent festa de Omnia Santorum e que de la dita pedra no deja vendre ni fer vendre a altri entro que les dites II mille pedres aja lliurades al obre de la dita seu.

Item que les dites pedres s-ayen a tallar de la pedrera que és prop les fites d'Azcho et de Flix ho daltra axi apta ho millor, e qu'e's

tallen de pedrera de pez et no de to{e]rms ne de reesol ne de pedra ques menyg. E si les dites pedres eren acabades en contrari d'aço que no sien reebudes.

Et pro predictis omnibus et singulis attendendis et complendis, ut superius continetur, obligo vobis dicto venerabili decano, operario et notario infrascripto ac me nomine omnium qui interest vel intererit stipulanti et recipienti omnia bona mea habita et habenda usquequaque.

Et ad maiorem corroborationem et firmitatem de predictis habendum iuro per Deum et eius Sancta (quatuor evangelia) coram me posita et a manu mea corporaliter tacta promissa omnia et singula attendere firmiter et completere, et non in aliquo contrafacere vel contravenire aliquo modo [...] vel ratione.

Ad hec ego, dictus Franchiscus de Crebeyno, decanus operarius, acceptans predicta ut scriptis continentur promito et bona fide commend vobis, dicto Raimundo et vestris, solvere precium dictorum lapidum superius expressatum, tunc statim sine diffugio atque mora sub obligatione bonorum dicte fabrice habitorum et habendorum usquequaque.

24

1346, agost, 13

Pere Clergue, procurador de l'obra de Santa Maria de Tortosa, anota les despeses realitzades pel mestre de l'obra, Bernat Dalguaire, en fer una mostra del model escollit per a la nova seu gòtica, en un descampat del Mas del Bisbe a la població veïna de Bitem.

ACTo, ll. o. 1345-1347, fols. 5v a 45r.

Domenica II^a d'aguosch a XIII jorns del dit mes.

Item me mana lo senyor degua que pagas an Bernat Alguayre maestre de la obra de la seu de Sancta Maria de Tortosa, segons I^a cedula quell dit mestre mostra a ell en la qual done mesions e dies que avia estat en Tortosa per afers de la obra de la seu segons ques segueix.

Primerament mostre en la cedula que fo en Tortosa diluns a XIII dies del mes d'aguost lo qual dia ere vigilia de Sancta Maria d'aguost, e estech aqui per afers de la obra de la seu ab voluntat del senyor bisbe e del capitol fo li manat quen logar hon pogues esser ben vist quell et en Bernat Dalguaire degues fer e mostrar I eligiment de la seu. El dit mestre ab son frare, en Pere Dalgayre e ab en Berenguer Busquero e en Ramon Riba, piquers, foren per ordenar la mostra de la obra e

estech per aquestes faenes lo maestre VII jorns e paguil a rao de III sous lo jorn. Valen ab lo dicmenge ... XXI sous.

Item hi fo en Pere Algayre a la dita mostra II dies a rao de II sous ...III sous.

Item en Ramon Riba II jorns a rao de XX diners valen ... III sous IIIII diners.

Item en Berenguer Busquero II jorns a rao de XX diners valen ... III sous IIIII diners [fol. 5v].

Domenica III d'agost a XX jorns del dit mes.

Feria II ana lo senyor bisbe a veure la mostra ab alguns senyors de canonges a Bitem.

Primerament lo disapte apres compti ab en Bernat Dalguayre, mestre de la seu, lo qual pren tots dies e dicmenges e festes seguens segons quell senyor degua ha dit a mi III sous quell sia en la obra o per la obra, així que yo compte ab ell e ab los altres piquers tots dissaptes e pag lo del dicmenge apres ques segueix. Fan a III sous {lo jorn} VII jorns fan ... XXI sous.

Item obra en Pere Algaire lo diluns, ço es que ana ab lo maestre a la mostra que feren de la seu a Bitem [fol. 6r].

Item costaren per a fer la mostra que feren a Bitem {de la seu} claus ... III males [fol. 36r].

Item prenguem den Francesch Vicent per als puns a pendre de la mostra que feren de la seu II taules de fulla de XII palms de lindar costaren ... II sous [fol. 45r].

25

1346, agost, 13

Pere Clergue, administrador de l'obra de Santa Maria de Tortosa, anota les despeses realitzades per Bernat Dalguaire, mestre de l'obra, en un viatge que va fer els mesos d'abril i maig per a veure obres i prendre models per a la nova catedral.

ACTo, ll. o. 1345-1347, fol. 5r.

Anno Domini MCCC quadragesimo sexto XIX kalendas septembbris. Comenci a fer libre de les messions dels piquers que obren del temps den Bernat Alguayre mestre de la obra de la seu ença. Primerament meti en lo libre una cedula la qual en Bernat Dalguayre mostra al senyor degua que lli fes donar messions que avia feytes, en anar Avinyo e altres molts lochs per manament del senyor bisbe e capitol per cerquar e veure obres, e vistes e cerquades d'aquells treeslats e mostres aporta. Per que lo senyor degua dix quell pagas exceptat ço quell avia

dampnat en la cedula. Axi quell parti d'aci dijous a XXVII jorns del mes d'abril e vench lo dimecres, derrer dia del mes de maig. Estech per tot anant e vinent XXXV jorns los quals valen a rao de III sous lo jorn CV sous. Item costa la bestia de loguer cascun jorn XIII diners e son XXXV jorns que valen LVI sous VIII diners.

Item costa la mesio e son XXX e V jorns de la bestia e del macip per cascun jorn III sous, valen a rao de III sous CV sous dels quals diners li he pagats yo los altres en Pere Arago e en Jachme [de Banyeres], los li prestaren com hinch parti ... CXLVI sous VIII diners.

26

1346-1347

Pere Clergue, procurador de l'obra de Santa Maria de Tortosa, anota les despeses realitzades per la compra de pedres als prohoms de Flix i el cost del seu nòlit fins a Tortosa.

ACTo, ll. o. 1345-1347, fol. 26r-v.

Item compraren en Pere Alguayre e en Ramon Ribes, piquers, per a la obra de la seu, ab consell del senyor degua, dels promens de Flix IX [centes] pedres. Son pedres les demes carretals. Coste la dotzena lla en la pedrera IIII sous de jaqueses.

Primerament aportaren de les dites pedres en Sayt Fartó, sarray arraiç de Miravet, una barchada. Descarrega a la porta de Tamarit. Son LXXXIII pedres. Feu la avinença en Ramon Ribes del nolit que ere a Flix, a rao de IIII sous e VI diners la dotzena. Son estimades al port de la barcha X dotzenes e miga. Fan de nolit ... XLVIII sous III diners.

Item n'aporta Mafuma Daxo, sarray, XCIII pedres de les damunt dites pedres. Son estimades al port de la barcha XI dotzenes. Costen de nolit la dotzena IIII sous VI diners, les quals descarrega a la porta de Tamarit. Fan de nolit ... XLIX sous VI diners.

Item aporta de les dites pedres en Bernat Dols de Mora LVIII pedres. Son estimades al port de la barcha ·X· dotzenes. Costen de nolit IIII sous VI diners fan ... XLV sous.

Item aportaren de les dites pedres en Guillermo de Muntornes e na Alexar, arraiç de Mora, CLXXVI pedres, les quals son estimades al port de la barcha per lo mestre XXI^a dotzena e VI pedres. Costen de nolit la dotzena IIII sous VI diners. Fan ... XCVI sous.

Item aportaren de les dites pedres n'Alcolet sarray arraiç de Mora LXIII pedres, les quals son estimades al port de barcha VIII dotzenes e miga. Costen de nolit la dotzena IIII sous VI diners. A descarregat a la porta de Tamarit fan ... XXXVIII sous III diners.

Item ha portades Pastoret, arraiç de Mora, entre IIII viatges CC-CXXXVIII pedres, les quals son estimades de port a la barcha per lo mestre de la obra LI^a dotzena e miga, e descarrega a la porta de Tamarit. Fan de nolit a rao de IIII sous la dotzena ... CCVI sous.

Item ha portat Pastoret altra barchada de les dites pedres de Flix LXXIII pedres, que son estimades al port de la barcha IX dotzenes. Costen de nolit la dotzena a III sous VI diners. Fan IX dotzenes a rao de III sous VI diners ... XXXI sous VI diners.

27

1346-1347

Pere Clergue, administrador de les obres de la seu de Santa Maria de Tortosa, anota les despeses realitzades pel mestre major de la fàbrica, Bernat Dalguaire, en la compra de ferro i fusta per a confeccionar estris de mesura per a traçar el perímetre de la nova capçalera del temple.

ACTo, ll. o. 1345-1347, fols. 36r-46r.

Item compri VI lliures de claus per a les gualgues a ferrar, les quals costaren a rao de V diners las lliura de n'Antoni Ferrer. Fan ... II sous VI diners.

Item compri XIIIII viroles a les gualgues les quals costarien a II sous la dotzena. Feu les n'Antoni Ferrer. Fan ... III sous [fol. 36].

Item féu fer lo mestre de la obra an Antoni, ferrer, una cana de ferre per a pendre mesures de la obra. Costa ... V sous [fol. 36v].

Item compri de la dona que fo de'n Ramon Francesch miga dotzena de manechs de exada, los quals avia obts lo mestre a gualgues ... XII diners [fol. 45r].

Item comprí II perxes per al mestre que lles avie mester a mesures. Costaren de Pariço Estadela ... II sous.

Item compra lo mestre I^a perxa per a mesures. Costa ... IIII diners [fol. 46r].

28

1346-1348

Bernat Oliver, bisbe de Tortosa, fa publicar una taula d'indulgències en la qual especifica les gràcies i indulgències concedides a totes aquelles persones de la diòcesi que actuen com a benefactors de la fàbrica de l'església catedral de Santa Maria, o que l'ajuden d'alguna manera o altra. Estableix que la dita taula sia llegida tots els diumenges i

festes solemnes per part dels rectors i vicaris de la diòcesi i que el bací de l'acapte de la fàbrica tinga preferència sobre qualsevol altre. Mana que, mentre dure la fàbrica, cada primer divendres de mes se celebren misses per l'ànima dels benefactors de la fàbrica. En la segona part del document, redactada posteriorment, s'afegeixen els dies de perdó que, fins a l'episcopat d'Ot de Montcada (1415-1473), han estat donats als dits benefactors per papes i bisbes.

ACTo, Fàbrica, 34.

En la present taula son contengudes les gracies he indulgencies atorgades a tots benfeytos e aiudans de la obra de la seu de Tortosa.

Primerament frare Bernat Oliver maestre en taulegia, bisbe de la dita seu, atorgua les indulgencies desus escrites als dits benfeytos en remisio de lurs [pec]ats.

Item lo dit senyor [indulgenc]ia especial atorgua a tots segons benfeytos de la dita obra que seran ue[...]dens e confesats [...].

Item que lo senyor bisbe de part Deu remet a tots los benfeytos de la dita obra tots pecats venials e mortals que per nobblit no agen pugut confesar.

Item lo dit senyor remet per lo poder desus trencaments de diumenges e de festes.

Item remet e perdona [...] de quatre tempres e altres que sien manats per Santa Mare Esglesia que no sien estats complits.

Item penitencies manades per oblit o per inpotencia no complides.

Item eniuries fetes a pare ho a mare sens toquament de mans o de peus.

Item trespassament devot ab quel tornen a complirs.

Item sagraments trenquats ab que no [...] alesio de son proisme.

En totes les coses damunt dites lo dit senyor bisbe açi en pero que de les coses desus dites se confesen a qual prevere se vullen. Lo dit senyor bisbe los dona leçencia en les coses desus dites de confesar e de elegir qual prevere se vullen ab que a conevida del dit prevere facen be e aiuda a la dita obra de la seu de Tortosa.

Item lo dit senyor bisbe dona leçencia al dit prevere quels puya absoldre de vet o de escomunicacio si alguns son enavenguts segons la constitucio de Tarragona per no paguar delmes o primicies paguen e restituesquen si res ne deuen o han degut aquests qui u deuen.

Item mana lo dit senyor bisbe a rectos e vicaris del bisbat de Tortosa de vertud de obediencia, que tots diumenges e festes solemnes

ligen e declaren a lurs pobles les indulgencies desus dites atorguades als benfeytos de la dita obra e aquells indoesquen a fer be açi que en les quatre festes de l'any maiors, en la festa de Tots Sants, en la festa principal del altar maior de cascuna església no consenten ni sofiren (a bé) altres indulgencies sien legides ni mostrades sino aquestes.

Vol açi matex lo dit senyor bisbe e mana als dits rectos e vicaris que tota beguada que seran trameses algunes personnes que predicar e mostrar les indulgencies o pleguaries avides dels fills de Ihesu Cristi, aquells qui per les dites faenes hi seran transmesos siguen benignament rebutss e presentats a lurs pobles.

Vol açi matex lo dit senyor que lo baci de aquests vaia per les dites esglésies davant tots los altres acaptes.

Vol encara lo dit senyor bisbe que los dits rectos e vicaris facen ab lurs pobles que sia asignat hun prohom o dos que ab hun baci vagen davant tots los altres bacins tots diumenges e festes per [a] demanar almoyna e aiuda a la dita fabriqua de la seu.

E per co aquells feels de Deu sien més animats en fer be e aiuda a la dita obra mana lo dit senyor a tots los preveres en virtut de santa obediencia que cascun any, mentres que dura la fabriqua de la obra sobre dita, que lo primer divendres de cascun mes del any o altre dia si aquel divendres fer nos pora celebren misses per les animes dels defunts e benfeytos per tall que abans sien deliurats de les penes del purgatori.

E lo senyor bisbe e canonges de la dita seu reben los benfeytos de la dita obra en misses e oracions e almoynes e tots altres bens que faran d'aqui avant en la dita seu e volen que aien aci bona part com cascun d'els.¹

Item lo frare Bernat Oliver XL dies.

Item lo dit bisbe en Berenguer XL dies.

Item lo bisbe en Torroelles XL dies.

Item lo bisbe n'Uch XL dies.

Item lo bisbe en Climent XL dies.

Item lo bisbe en Garet XL dies.

Item lo bisbe Maestre Presto XL dies.

Item Papa Gregori ha donat e atorgat cent dies de perdo e de indulgencies als benfeytos de la dita obra de la seu de Tortosa.

Item Papa Benet XIII ha donat e atorgat a tots aquells qui faran be a la dita obra de la seu tres anys tres quarantenes de indulgencia ne lexean leguats en lurs testaments axi matex aquells qui portaran

los bacins del acapte de la dita obra e aquells qui aiudaran de ses mans.

Lo qual cartell e coses en aquell contengudes lo dit reverent senyor Ot ara bisbe per sa actoritat pontifical accepte ells conferme aquells perdons e gracies desus contengudes als dits benfeytos atorgue confermant encara per maior consolacio, corroboració de aquells tots e qualselvol bisbe o prelats aien donats lo dit reverent senyor Ot, ara bisbe, per sa propia auctoritat graciosament atorgua als benfeytos de la dita obra XL dies de perdo.

Son en suma tots los desus dits perdons quatre anys CXXXIII dies de perdo.

1. *A partir d'aquí el text és afegit posteriorment, en temps del bisbe Ot de Montcada i de Luna (1415-1446/47).*

29

1347, maig, 18

Francesc Sesoliveres, rector de l'església parroquial de Castelló, fa donació a l'obra de la seu de Santa Maria de Tortosa de 200 lliures que havia promès en temps del bisbe Arnau. Demana que es destinen a la construcció d'una capella dedicada als sants Simó i Judes, aixecada en el sector contigu a la bastida en memòria d'aquest bisbe. Al seu altar haurà de poder cantar el mateix capellà que ho fa a l'altar de Santa Anna, segons capellania ordenada en aquest per Guillem Sesoliveres, germà seu. Estableix també dos aniversaris de quaranta sous cadascun per a salvació de la seua ànima i la dels seus pares i benefactors.

ACTo, Fàbrica-10.

ACTo, NC 1353, 2 de maig. Inserit en un procés sobre censals que comença el dia 24 de març.

XIIII kalendas junii anno [Domini] intitulato Millesimo CCC quadragesimo septimo. Quod nos frater Bernardus, miseratione divina episcopus, Guillelmus de Sancto Minato, prior, et totum capitulum sedis Dertuse. Attendentes nobis suplicatum fore per vos venerabilem Franciscum de Olivariis, iuris peritum dicte civitatis, rectorem ecclesie Castellonis Campi de Burriana sub forma sequenti:

Com jo en Francesch Çes Oliveres, rector de la esgleya de Castello agues promes en vida del senyor Harnau de bona memoria bisbe de Tortosa, a instantia e a requisitio sua, metre en obra de una capella d'aquelles ques deuen construir en la obra de la seu CC lliures barceloneses, e vulla e entena nostre senyor atorgant lo meu bon e piados proposit quant en mi es e sera dur a acabament. Empero ab aquella

humil e deguda reverencia ques conve, suplich humilment a vos, molt honrat en Crist pare e senyor senyor frare Bernat per la gracia de Deu, bisbe, e a vosaltres, honrats senyors, prior e capitol, ques placia voler e concedir, e a mi graciosament atorgar que en lo pati que es ordenat per a capella tantost e apres o demunt lo pati de la capella ques deu fer e construir per anima del dit senyor bisbe n'Arnau, vos dejats fer menar e convertir ho fer convertir en la obra de la dita capella les dites CC lliures, e fer fer en la dita capella lo meu senyal per memoria avedora. E que en la dita capella façats fer e construir un altar sots invocacio dels benaurats Sent Simon e Sent Judes apostols, en lo qual altar canten e puxen cantar per tots temps lo capella qui canta en l'altar de Santa Anna la capellania ordenada per la anima den Guillem Çes Oliveres, frare meu,ça enrera, e lo capella de la capellania la qual ja enten deu volent ordenar e dotar per anima mia e per les anime de mon pare e de ma mare e de mos benfaytos. Et aquell capella de la dita mia capellania, tant primer en la dita capella e apres en la capella de la dita capellania den Guillem Çes Oliveres. E que en la dita capella façats fer I vas pla en terra en lo qual jo puxa eser soterrat. Promet encara a vosaltres senyors que ordenare II aniversaris, un general de LX sous e altre special de L sous per la anima mia e per les anime de mon pare e de ma mare e de mos bens faytos, los quals apres la mia fi se faran en la seu damunt dita. E Plaçia a vosaltres, senyors, que si a algu altre qui fees o fer construir fees capella en la dita seu atorgaveu o feieu major gracia, que aquella semblant gracia sia a mi e als meus graciosament atorgada.

Hocque dicti episcopus, prior et capitulum, laudantes vestrum bonum propositum ac eiusdem, et suplicatis per nos tanquam iuri rationi et equitati consonum benigne annuentes et gracie concedentes bona fide. Promittimus et convenimus per nos et successores nostros, vobis, prefato Francischio, presenti et vestris, contenta in dicta supplicatione attendere ac firmiter et inviolabiliter complere et observare et in aliquo non contravenire, sub obligatione omnium bonorum nostrorum et sedis predicte presentium et futurorum ubicunque vobis cum adimplere vel adimplere faciente cum effectum contenta in supplicatione predicta.

Ad hoc ego dictus Franciscus acceptans cum gratiarum actione a vobis reverendo domino episcopo et honorabilibus priore et capitulo supradictis gratiam per nos michi factam de contentis in supplicatione predicta bona fide. Promito et convenio per me et meos vobis prefatis domino episcopo, priori et capitulo, attendere et (cum effectum) adimplere omnia illa que per me attendi et compleri debent, iuxta predicte mee supplicationis seriem et tenore, sub obligatione omnium bonorum meorum habitorum et habendorum. Testes frater Guillelmus

de Termio, Prior monasterii de la Lacuna, diocesis Barchinone, et frater Petrus Andree, socius domini episcopi [supradicti]. Nos frater Bernardus Dei gratia dertusensis Episcopus predicta firmamus. Ego Guillemus de Sancto Minato prior Dertuse subscribo. Ego Franciscus de Crebeyno, archidiaconus Dertuse, subscribo. Ego Raymundus de Tayano, hospitalarius Dertuse subscribo. Ego Franciscus de Monteolivo, Archidiaconus de Culla, subscribo. Ego Ra[ymund]us Martini de Peralta, succendor Dertuse, subscribo. Ego Guillelmus de Villafrancha, canonicus Dertuse subscribo. Ego Jacobus Sortor, prior claustral, dertuse subscribo. Ego Petrus de Castro Veteri, canonicus dertusense, subscribo. Ego Johannes de Castris, canonicus Dertuse subscribo. Ego Jacobus de Banyeris, canonicus Dertuse, subscribo. Ego Geraldus de Robione, infirmarius ecclesie Dertuse subscribo. Ego Guillelmus de Scaldis, canonicus dertuse, subscribo.

30

1347, juny, 24

Guillem de Sentmenat, prior de Santa Maria de Tortosa, i part del Capítol d'aquesta, reunits a la casa del priorat, fan llegir i publicar un document signat el dia anterior per part del bisbe de Tortosa i representants de l'esmentat Capítol, en el qual s'inclou una còpia del document signat entre les dues parts amb motiu de la col·locació de la primera pedra de la nova catedral gòtica per part del bisbe i representants del Capítol i de la universitat de Tortosa. En aquest darrer document s'estableixen també quines han de ser les condicions a pactar amb aquells que vulguen fer aixecar una capella a la seu. Determina igualment les condicions necessàries per a rebre sepultura en el claustre, les quantitats que han de rebre preveres i diaques i els ornaments de què han de disposar els canonges.

ACTo, Capellanies-5.

Inchoatio fabrice sedis Dertuse et ordinationes super cappellaniis et aliis.

Noverint universi. Quod die lune hora vesperorum intitulata septimo kalendas julii anno dominice incarnationis MCCCXL septimo. Honorabiles Guillelmus de Santominato, prior, et capitulum sedis Dertuse, congregati in hospicio prioratus sedis predicte, fecerunt legi et publicari coram eisdem per me Guillelmum Geraldum, notarium publicum dertusensem infrascriptum, in presencia et testimonio Bernardi Rovira et Dominici Roderici, presbiterorum, testium ad hec vocatorum et rogatorum, quandam scripturam papiream inferius insertam, petentes et requirentes inde eis fieri publicum instrumentum. Et die crastina,

hora medie tercie intitulata sexto kalendas julii, in hospicio de Bitem, reverendos in Christo Pater Dominus frater Bernardus providencia divina episcopus sedis prefate, presentibus venerabilibus discretis Francisco de Crebeyno, archidiacono, Geraldo de Robione, infirmario, Francisco de Monteolivo, archidiacono de Cuyla in sede predicta et Petro Urgelesi, sindico honorabilius capituli eiusdem sedis. Fecit legi et publicari per me notarium antedictum in presencia et testimonio discretorum Francisci Bernardi Sancii, socii, et Francisci Oliverii, scriptoris eiusdem domini episcopi, testium ad hec vocatorum et rogatorum, iamdictam scripturam petens. Similiter de eadem, ut iam petitum extiterat per dictos honorabiles priorem et capitulum fieri per me, dictum notarium, publicum instrumentum. Cuiusquidem scriptura scripte et publicate ad instantiam et requisitionem predictorum domini episcopi, prioris, capituli inferius et iamdicta tenor sequitur (huius modo).

In nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti, amen. Ad laudem Beate Virginis Marie, die lune intitulato duodecimo kalendas junii anno domini MCCCXL septimo. Presidente dertusensem ecclesiam reverendo in Christo Patre et Domino, domino fratre Bernardo, divina providencia dertusensi episcopo ac sacre theologie magistro, fuit incoata fabrica ipsius ecclesie. Et per eundem dominum episcopum premissso crucis signo apposuit primos lapides, assistantibus eidem domino episcopo, venerabilibus Guillelmo de Santominato, priore, Francischo de Crebeyno, archidiacono, Berengario de Rivocaulum, decano, Raymundo de Tayano, hospitalario, Geraldo de Robione, infirmario, Francischo de Monte Olivo, archidiacono de Cuyla in dicta ecclesia, Raimundo Martini de Peralta, succentore, Jacobo Sortoris, priore claustrali, Guillelmo de Vila Francha, Petro de Castroveteri, Jacobo de Bagneriis, Johanne de Castres, et Guillelmo Scalerii, canonicis dicte ecclesie. Necnon venerabilium virorum proborum hominum dicte civitatis multitudine copiosa. Eodem die et anno prefatus dominus episcopus, de consensu venerabilium prioris et capituli predictorum, statuit et ordinavit ut sequitur.

Quia en nostra ecclesia dertusensi ad laudem et honorem divine et beate virginis Marie noviter incoata nonnulli fidelium capellas construere pro suarum animarum salute intendunt. Volentes ne propter modicita[tem] reddituum ipsarum capellarum ministri si redditus ad ipsorum vite (...) non sufficient medietate cogantur providere anno in eo quo pro sumptibus in edificando fiendis dandum fuerit impone-re certum modum. De consilis et assensu venerabilium Guillelmi de Santominato, prioris, et totius capituli nostri, statuimus et ordinamus quod quicumque capellam in dicta ecclesia constitui seu edificari facere voluerit, teneatur ad minus dare pro sumptibus operis procuratoribus ipsius fabrice quatuor mille solidos barchinonenses. Et nichilominus

teneatur ipsam capellam dotare ad minus de trescentis solidis censualibus eiusdem monete, cum laudimio et fatica in condecoratis locis. Et si voluerit in ipsa capella post obitum sepeliri, teneatur ordinare et facere unum aniversarium generale, sexaginta solidos administrus, similiter cum laudimio et fatica. Aliter vero, nisi ut permissum esset, nemini faciendi vel edificandi capellam licenciam concedatur.

Item quod inhumanum [...] ante quam plene de ipsius morte constet, tradatur ecclesiastice sepulture cum quamque aliqui viri infirmi (...), in lectus mortui reputentur. Qui, si sepelirentur posset, maximum periculum imminere de consilio et assensu ipsorum prioris et capituli prohibemus quod cum aliquis canonicus [noscere] Ecclesie dertusensis [fuerit] in medio humana conditione sublatus antequam post mortem ipsius fuerit duodecim hore lapse nullatenus aliquis presummat corpus ipsius aliquatenus sepelire. Et si aliquis contrafecerit ad meum arbitrium graviter puniatur.

Item quod antiquitus ab illis qui elixebant in claustro nostre ecclesie sepeliri (...) pro lecto in purpura magne recipi quantitates, volentes igitur hoc ad quandam reducere equitatem de consensu eorundem prioris et capituli, ordinamus quod si aliquis in dicto claustro de cetero elegerit sepeliri, solvat pro lecto septuaginta solidos. Et pro purpura alios sexaginta solidos. Quilibet vero canonicus habens dignitatem in ecclesia dertusensi solvat pro purpura sexaginta solidos. Canonicus autem claustral is solvat pro purpuram triginta solidos. Si autem aliquis rex vel filius ipsius, archiepiscopus seu episcopus nobilis, aut alia conventus persona tam ecclesiastica quam secularis, ultra personas capituli supradicti purpuram ad sepulturam habuerint vel aliter, ut puta si corpus eius transeundo per civitatem in predicta ecclesia positum fuerit licitum alibi sepeliatur, ipsa purpura remaneat in servicio ecclesie, itaque per thesaurem aut quecumque alium vendi seu alienari non valeat quoquomodo. Et si voluntarie quis plus dare voluerit ultra predictam quantitatem plus ab aliquo minimum exigitur. Per hanc autem ordinationem constitutioni sive ordinationi iamfacte (...) predictis sepulturis in canonici hominibus dignitates, officia vel administrationes vel nostra habentibus, quoad alia non intendimus derogare.

Item cum olim fuerit per dominum Berengarium, bone memorie, episcopum dertusensem, cum suo capitulo, providet constitutum quod loco vestium quos clerici comensales sedis nostre dertusensis solebant [recipere] de bonis canoniconum detententium tam in dignitate existentium quam claustralium in remunerationem laboris et servitii, quod ipsius canonici tam in eorum infirmitatibus quam post ipsorum mortem in sepulturis et aliis exhibebant, reciperent et habent certas pecunie quantitates in predicto [...] expressam. Quia vero

(...) divisione dictarum pecunie quantitatum quamque oritur disentio inter eos, nos frater Bernardus episcopus supradictus, cupientes in nostra ecclesia cuiuslibet dissensionis materiam amputare, de consilio et assensu venerabilium Guillelmi de Santominato, prioris, et totius [capituli ecclesie dertusensis], statuimus et ordinamus quod presbiter sancti Michaelis, qui est vel per tempore fuerit, propter maiorem laborem quem in predictis iuxta tenorem dicti statuti procuratoris sustinere habeat et habere debeat tantum pro parte sua (quam...) duo presbiteri similiter. Quilibet vero diachonorum habeat tres partes, partis [unum presbiterum] contingentis subdiachoni habeant inter duos quantum unus presbiter dormitorarius propter magnum laborem quem sustinet in predictis, habeat tantum quantum unus presbiter. Residuum vero inter presbiteros equis partibus dividatur.

Item cum dicti clerici comensales habeant et habere debeant [...] omnes vestes dominorum Episcoporum decendentium pro diversis laboribus et serviciis que eiusdem in suis infirmitatibus et in sepulturis inpedere sunt (aseriti). Volentes predictam consuetudinem scripto comitere ut inde melius in futurum memoria habeatur, statuimus et decernimus quod idem clerici predictas vestes de cetero habeant sicut promissum et (honore consueverunt). (Quod si) quibus testes vel (...), aut precium earundem dividantur inter eosdem clericos, diachonos et subdiachonos, et dormitoriarum prout de aliis scimus esse promissum. Si quis autem predictorum, ultra porcionem sibi taxatam receperit ad restitutionem duplicius quod ultra acceperit teneatur. Presensquem statutum extendi volumus ad vestes domini Arnaldi, bone memorie, episcopi dertusensis proxime defuncti. Statuimus etiam et ordinamus quod canonici claustrales dicte ecclesie habeant et habere debeant omnia jocalia dicte ecclesie canonicorum habentium dignitates, ut attentius habere consueverut et fuit in dicta Ecclesia observarum. (Pro quibus) siquidem jocalibus tenentur orare deum animabus dictorum episcoporum et canonicorum decendentium dignitates habentium, ut profertur. Et ut de [preciis] jocalibus [a m]odo plena memoria absque aliquo dubietatis scrupulo habentur ipsa jocalia in quantum possimus presenti scripto specificanda ducimus seu etiam inserenda (quotiens) specificanda sub forma que sequitur designatur. Superpellicia, birrota, toualloe albe, stivale, cinguli[...], corrigie gamuets absque argente, cordoni de gamuets vel corde capelli solis, giradors librorum, pattena, galerus sive capelle de sol (...), tabule (...) ad corrigiam, camisiam, femoralia, brageria et alia predictis simila ad cognitionem administratoris bonis quarumcumque episcoporum vel canonicorum dignitates habentium [...].

Dapna preterita nos futuris admonet precavere periculis invenimus siquidem quod quidam ex canonicis nostre ecclesie dertusensis

et alii ad loca remota se studiorum tam vel aliter transferentes secum librum aliquem dicte ecclesie portaverunt. Et postmodum ipsis ibidem humana sorte viam universe carnis ingressis, ecclesia ipsa libros cum personis amisit de consilio igitur et assensu predictorum prioris et capituli, statuimus et ordinamus quod aliquis canonicus vel etiam quisquis alius clericus vel laycus cui libet aliquis ipsius ecclesie fuerit comodatus vel quomodolibet ad ipsum perveniret dictum librum seu libros si plures fuerint, non abstrahat vel abstrahi faciant vel secum portent extra terminos civitatis Dertuse, impignoret seu quomodolibet alienet quovis loco. Et si quisquam contrafecerit eo ipso sententiam excommunicationis incurrat. Et ut de premissis in futurum vestri valeat plena fides petimus et requirimus pro eis presentem notarium vobis publicum instrumentum. Ad quod reverendi domini episcopi et honorabilium prioris et capituli instantiam et requisitionem ego dictum notarius qui premissa legi et publicavi, ut serius continetur, ipsa in hanc puram for[mam] [re]digi et scribi iussi. Que fuerunt acta tam in civitate Dertuse, videlicet in dicto hospicio prioratus quam in dicto hospicio de Bitem, diebus horis et anno quibus supra, atque presentibus notario et rogatis testibus antedictis.

Nos frater Bernardus Dei gratia dertusensis episcopus fideliter firmamus. Ego Geraldus de Sanctominato, prior dertusensis, subscribo. Ego Franciscus de Monteolivo, archidiaconus de Cuyla, subscribo. Ego Laurencius Bueram, canonicus dertusensis, subscribo. Ego Franchiscus de Crebeyno, archidiaconus dertusensis, subscribo. Ego Ramon Martini de Peralta, succendor dertusensis, subscribo. Ego Jacobus Sortor, prior claustral is Dertuse, subscribo. Ego Guillelmus de Villafranca, canonicus dertusensis, subscribo. Ego Petrus Aragonis, thesaurarius sedis dertusensis, subscribo. Ego Geraldus de Robione, infirmarius ecclesie dertusensis, subscribo. Sig+num Guillelmi Geraldii, notarii publici Dertuse qui predictis interfuit et hec scribi iussit.

Sig+num Johannis Salvani, qui hec scripsit iussu Guillelmi Geraldii, notarii publici Dertuse, cum aptato in X linea, ubi dicitur dandum. Et cum supraposito in XIII linea ubi dicit graviter. Et cum [...] et emmendato in XXX linea ubi dicit deputandorum, diebus et anno prenotatis.

31

1347, juny, 24

Bernat, bisbe de Tortosa, edita una constitució en la qual especifica les condicions que cal complir per a poder fer construir una capella a l'obra nova de la seu, així com els requisits necessaris per a ins-

tituir una capellania i per a poder rebre sepultura en una capella o al claustre.

ACTo, Constitucions-2, fols. 36v-37r, 7 de les calendas de juliol de 1347.

De cappellis et capellaniis et sepulturis ecclesie sive claustris. VII
kalendas julii MCCCXLVII idem.¹

Ad honorem ecclesie statuimus quod quicumque voluerit capellam edificare et cappellaniam dotare in ecclesia dertusensi, liceat hoc sibi dum tamen det procuratoribus fabrice ipsius ecclesie quatuor mille solidos barchinonenses pro fabrica, et dotet capellaniam quam inibi statuerit de XVIII libris dicte monete censualibus perpetuis. Et instituat ibi aniversarium perpetuum de L solidis censualibus distribuendis annuatim, sicut in speciali anniversario est in ipsa ecclesia institutum. Et valeat in ipsa capella absque contradiccione aliqua sepeliri. Qui vero solam capellaniam instituerit, ipsam dotare et anniversarium instituere, sicut modo dictum est teneatur. Et ne indebita exactio fiat ab his, qui in ecclesia vel claustro cupiunt sepeliri, statuimus quod pro purpura cuiuslibet canonici dignitatem vel officium obtinentis, commodet thesaurarius LX solidos. Pro simplici vero canonico XXX solidi tribuantur. Cetere vero persone ibi sepeliende que purpuram dare voluerint, pro purpura LX solidos, et pro lecto alias LX solidos dare ecclesie teneantur habendos per illos, qui talem soliti sunt habere purpuram (autem quod) cum funere regis, archiepiscopi, episcopi, filii regis aut nobilis, vel canonici aut alterius honorate persone deportate fuerint atque date in servicio ecclesie remaneat, nec vendi valeant per thesaurarium vel alium quovis modo. Executores vel administratores bonorum aut heredes illorum, qui ibi sepulti fuerint teneantur, et compellantur ipsius claustris pavimentum propter sepulturam talium corruptum reficere competenter charitates autem interessentibus sepulturis talium, vel alias dari solitas non mutamus. In aniversario vero L vel LX solidorum missa in altari maiori valeat celebrari per canonicum.

1. *Forma part d'un grup de documents encapçalats pel títol "Frater Bernardus Oliverii XI episcopus Dertuse".*

1350, abril, 9

Jaume, bisbe de Tortosa, i el Capítol de l'església de Santa Maria editen una constitució en la qual estableixen que cada any, en capítol anual, es nomene dues persones com a encarregades de rebre els béns mobles, censals o rèdis dels canonges morts i fer-ne inventari. De la mateixa manera, hauran de disposar els funerals del difunt i

dedicar a altres usos els béns restants. Els dits procuradors hauran de passar comptes cada any de la seu administració. S'estableix al mateix temps que caldrà en endavant nomenar també un canonge i un beneficiat per a dirigir l'administració de la fàbrica de l'església.

ACTo, Constitucions-2, fol. 39r-v.

De administratoribus bonorum defunctorum et anniversariorum et fabrice.¹

Cupientes ordinationes que facte fuerunt per episcopum et canonicos in vita eorum, de bonis ipsorum dispositioni commissis, vel ex illis fiendas iuxta consuetudinem predecessorum nostrorum post mortem eorum per episcopum et capitulum vel per personas que ad hoc fuerint assignate debite execucioni mandari, statuimus quod annuatim in capitulo generali ordinentur et assignentur due persone de capitulo, que bona omnia mobilia canonicorum statim, mortuis canonicis, ad manus suas recipient cum publico notario inde inventarium fideliter facientes. Ac postea quod de ipsis bonis aut censualibus vel redditibus per eos emptis, vel alias adquisitis disponendum, fuerit iuxta constitutiones predictas cum episcopi et capituli voluntate disponant funeralibus ac debitibus defunctorum ante omnia persolutis et familiis remuneratis, ut iam statutum est moderate. Caveant autem sibi, ne pecunias, vel bona defunctorum scienter rapiant vel occultent, mutuent, commoden, vel in suos, vel alios usus convertant aliter eo ipso sententiam excommunicationis incurant. Reddant autem rationem de sua administratione in capite anni, et reliqua restituant successoribus administratoribus, qui in huismodi officio in generali capitulo fuerint assignati, qui inde faciant episcopo et capitulo relationem fidelem. Et idem decernimus debere fieri de bonis cuiuslibet episcopi defuncti de quibus fuerit iuxta constitutiones predictas in pias causas similiter disponendum. De aliis vero bonis de quibus per episcopos vel canonicos viventes non fuerit dispository, nec post mortem eorum iuxta constitutiones predictas etiam fuerit disponendum respondeant futuris successoribus iuxta ordinaciones sedis apostolice, vel statuta provincialis concilii Tarragonensis. In omnibus tamen salva eis, et cuilibet ipsorum episcoporum, et canonicorum remaneat potestas testandi si quam a sede apostolica obtinent, vel duxerint obtainendam. Venditiones autem vestium, et bonorum mobilium canonicorum fiant in hospitiis defunctorum vel domo capituli, ut moris est, vocatis canonicis et clericis civitatis, prout melius fieri poterunt, et debebunt, sed pretio inde convento non soluto penitus non tradantur que fuerint vendita alias recipiens de voluntate etiam ipsorum administratorum rerum emtarum dominium non adquirat, et vendentes ad ipsa pretia solvenda realiter teneantur. Similiter annuatim

in ipso generali capitulo assignentur unus canonicus et unus capellanus comensalis, qui procuratores instituantur ad aniversariorum priorati non incorporatorum administrationem gerendam, et distributionem etiam quoties celebranda occurrent faciendam. Et unus canonicus, et alius beneficiatus ecclesie ad gerendam administrationem fabrice ecclesie cum omnibus que his occurrerint peragenda. Qui omnes ad rationem et reliqua suis successoribus reddenda, ut de aliis premissum est, teneantur. Et ipsis iuxta qualitatem laboris de bonis, que administraverint, ad arbitrium episcopi et capituli satisfiant.

1. *Forma part d'un grup de documents encapçalats pel títol: "Jacobus Syonis XII episcopus Dertuse. Quarto idus aprilis anno Domini MCCCL."*

33

1350, maig, 4

Francesc de Montoliu, prior de Santa Maria de Tortosa, amb permís del seu Capítol i de Miquel Cirera, hospitaler i vicari general del bisbe, estableix una casa a Tortosa a Raimon Gisbert, situada prop de les carnisseries velles. Afronta amb la casa de Pere Sacalm, balles-ter, el refectori de la catedral, amb una casa que el dit Montoliu té pel priorat de la seu i amb el carrer. Amb les obres que puga fer a la casa no podrà tapar la llum del palau o refectori de la canònica.

ACTo, NC 1348-1350, 3 de les noches de maig.

Quod nos Franciscus de Monte Olivo, prior sedis Dertuse, de consensu et voluntate venerabilis Michaelis Cirera, hospitalarii vicariique generalis in spiritualibus et temporalibus reverendi in Christo Patris et Domini, domini Jacobi, miseratione divina episcopi dertusensis in remotis agentis per nos et successores {nostros}. Cum hoc et cetera damus, concedimus et stablimus de consensu, ad bene meliorandum et in aliquo non deteriorandum vobis, Raimundo Gizberti, habitatori Dertuse et vestris vel cui volueritis propium quoddam hospicium quod habemus, tenemus atque possidemus intus civitatem Dertuse prope macellum vetus. Confrontatum ex una parte domibus Petriça Calm, ballistarii, ex alia in refectorio dicte sedis, ex alia in domibus nostris que pro dicto prioratu consuevit ad censum tenere [...] quondam presbiter, et ex alia in via publica. Ut ab hiis terminaciones et cetera, cum ingressibus et cetera, et cum solis fundamentis et cetera, et cum omnibus aliis dicto hospicio pertinentibus et pertinere debentibus de abissu usque ad celum qualibet ratione ut melius et cetera sic vobis et vestris predictum hospitium damus et stabilimus ad censum (et cetera) [...] ita ipsum habeatis et cetera. Et quod vos et vestri vel qui dictum hospicium deinde communiter teneamini vobis et vestris successori-

bus solveret et paccare pro censu huiusmodi stablimento in proximo venturo festo Natalis Domini. Et deinde annuatim et (propium) in eodem festo sexaginta solidos barchinonenses. Vos teneamini fecisse seu operatos fuisse infra duos annos proxime venturos quandam cameram in dicto hospicio aptam et sufficientem quam nisi feceritis nos et nostri successores possimus propria autoritate predictum hospicium tanquam (comuniter) occupare et habere. Volumus tamen quod negantes supradictum hospicium aliquod opus vel edifficia facere vel construere per quod vel per que palatium vel refectorium dicte ecclesie dertusensis posset impediri vel eiusdem lumen sive clarorem auferri. Volumus etiam et nobis et nostris retinemus quod si forte nos vel successores nostri predictum hospicium habeamus necesse ad opus stagii seu mansionis canonicorum dicte sedis, aut alias ad servitium canonicorum prefatorum seu prioratus predicte sedis, quod in hoc tamen sit nobis et nostris licitum dictum hospitium occupare et habere et vos teneamini in continenti dimitere, non expectata aliqua sententia seu cognitione super hoc promulganda seu ferenda, non obstantibus ad predicta consuetudinibus Dertuse quod emphiteotichos pro veris dominis a possessionem res emphiteotice sive (...) cum hec predicta ex pacto in[ter]lo inter nos et vos facta existant. Et quod teneamini [eo tam] vobis et vestris dare et solvere melioramentum quod vos et vestri feceritis in dicto hospicio usque ad illam diem aliumque dominum vel (...) in dicto stabilimento non faciatis, alegatis sive proclametis nisi nos et successores nostros tantum. Et si vendere vel impignorare predictum stablimentum volueritis in continenti, primum nobis et nostris scire faciatis (...) salvo (...) predictis censo, iure, dominio et fatica, atque laudimio et decimo vobis et nostris in omnibus et per omnia in perpetuum. Et ita promitimus predictum stablimentum cum omnibus melioramentis que ibi feceritis salvare et defendere [...] et facere habere et tenere [...] sub bonorum dicti prioratus omnium ypothecha. Ad hec ego Raimundus Gisbert recipiens a vobis, honorabili Francischo de Monte Olivo, priore, predictum stablimentum prefatum sub pactatis modis formis, et promito ita sub bonorum et res.

34

1353, juny, 15

Guerau de Montbrú, ardiaca de Culla de Santa Maria de Tortosa i vicari del bisbe Esteve, juntament amb el Capítol de la dita església edita una constitució en la qual ordenen que els hospicis de les dignitats, canonges i altres eclesiàstics amb oficis que no resideixen a Tortosa, no siguin llogats, sinó que s'hi acomoden els canonges residents que no tenen casa. Al mateix temps, es limita el dret a rebre per-

sones alienes a la dita església, a les cases situades dins l'àmbit de la canònica, i es prohibeix que un mateix canonge gaudisca de més d'una casa pertanyent al Capítol. Es fixa, finalment, l'obligació que els eclesiàstics no residents participen en les reparacions dels albergs que tenen en nom de l'església.

ACTo, Constitucions-2, fols. 46r-47r.

Quod hospitia canonorum non residentium commodentur residentibus. XV junii MCCCLIII.

Nos Geraldus de Montebruno, archidiaconus de Culla in ecclesia dertusensi, vicarius in Christo Patris et Domini domini Stephani, miseratione divina episcopi dertusensis in spiritualibus et temporalibus generalis in remotis agentis. Cum venerabilibus dominis capitulo eiusdem ecclesie et honori ac bono statui providere volentes. Statuimus et ordinamus de consilio et assensu eiusdem capituli, quod hospicia dignitatum officiorum seu administrationum, vel canonorum non residentium in ecclesia ipsa non locentur de cetero canonicis residentiam non habentibus per capitulum commodentur. Ita quod illi quibus commodata erunt, hospitia teneantur ea condirecta tenere. Et quod infra octo dies post adventum illorum quorum erunt hospitia commodata habeant ipsa hospitia eis libere dimittere sub excommunicationis poena. Nisi cum eisdem obtinere potuerint, quod remanere valeant in hospitio antedictis. Proviso tamen quod absentes quorum sunt hospitia, possint in eis dimittere, et tenere unum clericum pro suis administrandis bonis et negotiis, de quo eis videbitur expedire proscipientes quoque necessitatibus canonorum eiusdem ecclesie hospitia non habentium, qui non possunt commode recipi in hospitiis consistentibus infra ambitum canonice. Immo habuerunt et habent aliqui ex eisdem extra coepita ipsius canonie ad morandum querere, et habere hospitia etiam aliena. Statuimus et ordinamus, de predictorum dominorum consilio et assensu, quod nullus de canonicis dicte ecclesie cuiuscunque status dignitatis seu conditionis existat de cetero ocupet, teneat vel tenere possit pro mansione propria vel suorum familiarium aut comensalium duo simul de predictis hospitiis, sive ipsa hospitia vel eorum alterum infra ambitum canonice vel extra consistant. Et quicunque talia hospitia nunc detinent alterum de ipsis quod maluerit alicui de canonicis ipsis non comensali commendandum omnino sub pena excommunicationis dimitant infra X dies a publicatione presentis constitutionis proxime computandos. Nostre tamen intentionis existit quod illi quibus comendata erunt absentium hospitia, ut prefertur, non teneantur in condirectione seu reparacione hospitii comendati, ponere singulis annis ultra quantitatem centum solidorum, quam siquidem quantitatem ponere habeant si et prout necessitas et utilitas reparationis cuiusque anni exigerit et

non aliter. Sed si maioris summe immineat reparatio eam suppleant illi ad quos ipsa hospitia ratione dignitatis administrationis seu oficii pertinere noscuntur. Et si super reparatione huius vel aliis premissis aliqua fuerit questio, arbitrio episcopi et capituli reliquantur.

35

1353, novembre, 1

Pere Sunyol, notari del Capítol de Santa Maria de Tortosa, recull part del procés judicial existent entre Miquel Cirera, hospitaler de la dita església, i els representants del prior, amb relació al mal estat i els possibles danys causats pel primer en una casa i forn de la dignitat del segon, veïna a la casa de l'hospital.

ACTo, NC 1353, 1 de novembre.¹

Noverint universi. Quod die prima novembris [...] post horam meridiem, anno Domini intitulato millesimo CCCL tercio. In presencia mei Petri Sunyol, no[tarii] publici Dertuse, in presenciaque venerabilis Petri Baiuli, canonici dertusensis ecclesie, et Raymundi Banyoles, presbiteri, ad hec pro testibus vocatorum et rogatorum. Coram venerabili et discreto Michaele Cirera, hospitalario dicte dertusense ecclesie, intus hospicium Guillelmi Clarà, presbiteri, personaliter existente, comparuit Petrus de Ripolles, civis Dertuse, ut procurator substitutus et venerabili Nicholaus de Valle Cal[cia]ta, canonicus, toletanus procurator reverendissimi in Cristo Patris et Domini Guillelmi miseratione divina (...) Sancte Marie in Trastiberi presbiteri cardinalis, priorisque ecclesie dertusensis, prout de sua substituzione fidem fecit per publicum instrumentum constitutum per me notarium antedictum, die prima mensis octobris, anno Domini intitulato millesimo CCCL secundo, et eidem venerabili hospitalario in scriptis obtulit, ac per me dictum notarium legi et publicari fecit hec videlicet que sequuntur.

Com en Matheu Johan tingue a cert çens I alberch e forn prop la seu de Tortosa, lo qual alberch e forn se pertanyen e son del honrat prior e a la dignitat sua, lo qual alberch e forn eren fermes e en aquelles no pogues hon conex nengun jus moviment. Ara [lo] honrat en Miquel Cirera volen adobar una cuyna, los maestres los quals avie logats per adobar la dita cuyna aguen remogudes les parets de la dita cuyna, e encara lo dit spitaler tingues e age feyta fer una canal per la qual vesaven les aygues de la dita cuyna en lo socol, per les quals aygues e son moviment ague cayguda en colpa dels dits maestres, qui no fermaren ni piquaren les dites parets partida del alberch del dit prior {es caut} no res menys ço qui es romas stia en gran perill. Per ço en Pere Ripolles, axi com a substituit procurador den Nicolau Ça-

calçada, procurador del senyor prior e a conservacio del dret del dit prior, protesten dels dampnatges et interesses del dit senyor prior que tots aquells puxe aver i recobrar de vos, en Miquel Cirera spitaler, i de vostres bens, ensembs ab les despeses per aquesta raho [fetes] ni sostengudes, i de les faedores per la raho damunt dita, les quals puxe aver i recobrar en son loch e temps i jutge convinent i a conservacio del dit prior, requir al notari a ell eser feyta publica carta a memoria del esdevenidor.

Et dictus hospitalarius petens copiam de premissis protestatus fuit quod non possit subcurrere nec respondere predictis propter defectum copie eorundem.

Post hec die secunda mensis novembris anno predicto, [post horam tertiarum], dictus venerabilis hospitalarius respondendo predictis obtulit mihi, dicto notario, in scriptis in presencia videlicet Latzari Tarini et Raymundi Riera, ad hec pro testibus vocatorum et rogatorum hec videlicet.

Sequuntur dictis et protestatis per dictum Petrum Ripples asserentem se procuratorem venerabilis Nicholai de Valle Calciata, procuratoris domini prioris, quibus non asentiens tacite vel expresse. Respondendo dicit dictus hospitalarius quod culpa sui vel operariorum quos ipse hospitalarius conduxerat ad operandum in suo hospicio nec aliter propter operam quam ipse faciebat vel fieri faciebat in dicto hospitio suo tendit seu diruptum fuit, aut aliter destructum dictum hospicium, furni vel partes eius (sub) propter defectum eiusdem hospicii furni, et propter ipsum furnum qui combuserat parietes qui (...) pulvera et cinis erant, ac etiam combusserat aqua parietum et aliter non tenebatur condirectum dictum hospicium cedidit seu diruptum fuit ipsum hospicium furni vel pars eius, et ad disruptionem ipsius hospicii furni aut eius partis tendit aut dirupta fuit quedam pars dicti hospicii hospitalarii, (...) ad casum et disruptionem predicti hospicii contingentem, culpa dicti prioris vel procuratoris eius, qui dictum hospicium non tenebant condirectum nec atendebant quod iam ipsum hospicium erat ruinosum, ut est notorium in civitate, sicque prefatus hospitalarius noluisse sustinuisse dictam ruinam seu casum aut disruptionem predicti hospicii sui contingentem et venientem, culpa dicti prioris vel procuratoris illius pro C libris et ultra quas protestatur ipse hospitalarius quod possit petere et habere a dicto domino priore vel eius procuratore et bonis ipsorum et cuilibet eorundem. Et cum pars dicti hospicii furni que remansit minetur ruinam propter hospicii hospitalarie remanentem et vie publice et transeuntibus per illam ac [...] in ipsa parte hospicii hospitalis posit inficere dampno in dicto hospitio hospitalarii et excentibus ex illo et transeuntibus per

viam publicam. Idcirco idem hospitalarius requirit vos Petrum Ripples, ut procuratorem dicti domini prioris, quod dictum hospitium furni vel partem eius ruinosam dirui vel reparari taliter faciatis quod dicto hospitio suo et extantibus ex illo, et transeuntibus per viam non posit inficere dampnum, et hoc requirit ipse hospitalarius fieri statim cum periculum sit in mora, ut quibus in mora (...) intueri aliter protestatur contra nos et dictum priorem, quod si (alius) de dampno acciderit tam in ipso hospicio hospitalarii quam in personis ibi extantibus et aliis per viam transeuntibus, quod absit quod imputetur vobis et dicto priori, et non [...] hospitalario ac omnia dampna sustenta et sustinenda, et expensas factas et faciendas ex causis predictis possit habere condictum hospitalarius a vobis et bonis vestris. Petens habere continuari ad dicta proposita et protestatem per dictum procuratorem (...) habere voluerit publicum instrumentum.

Post hec die quinta novembris anno predicto paulo post terciam, dictus Petrus de Ripples dicto nomine, in presencia Berengarius Frexenet et Raymundi Bonetii, civium Dertuse, ad hec pro testibus vocatorum et rogatorum obtulit in dicto notario hicque per me post predicta continuari in scriptis que sequuntur.

Negando omnia et singula preposita et requisita per dictum dominum hospitalarium in quantum faciunt et facere possunt contra ius et intentiones dicti domini prioris. Dicit Petrus Ripples, procurator, qui (...) salvo non est verisimile nec est presumptio, quod paries furni potuerit et debuerit cadi, (...) sub movimento et cavamento operatorum et magistorum operantium in coquina hospicii dicti domini hospitalarii licet asseratur cinis et pulvis, quod expresse negatur (sua propria) antiquitatem et vetustatem parietum predice coquine et diligentiam non adhibitam per operatores quales oportebant nec fermantes parietes ut conveniebat cum primitus parietes dicte coquine corruerint (...) parietem furni predicti domini prioris ut suis loco et tempore apparebit. Ideo predictus Petrus Ripples nomine antedicto preservat et stat in prepositis requisitis et protestatis per eum potens adiungi ad finem protestatorum per dictum dominum hospitalarium [...] retineri publicum instrumentum. Post hoc die [...] mensis novembris anno predicto in terciis, in presencia videlicet Francischi Oliverii et Michaelis Fariena, notarii, ad hec pro testibus vocatorum et rogatorum, dictus venerabilis hospitalarius respondendo obtulit in dicto notario in scriptis hicque per me post predicta inseri et continuari hec videlicet que sequuntur.

Replicatis per dictum Petrum Ripples respondendo et ea negando, dictus hospitalarius in coquina sua hospicii tendit paries furni cum dictum opus non tangebat dictum parietem, sed ad casum parietis

ipsius furni dirupta fuit coquina hospicii ipsius hospitalarii et parientes predicti furni tam propter vetustatem (...) condirecto cum etiam propter ipsum furnum a multo tempore citra minata fuerit ruinam ipsi hospicio dicti hospitalarii, et erant male firmi et omne fisi et quia (quam) cinis et pulvis ut potest ooculariter hoc videri nam in se habent probationem et alia predicta omnia probabuntur per illos qui viderunt et certa erunt testimonia eorundem. Quare prefatus hospitalarius statis in omnibus prepositis requisitis et protestatis petit hec adiungi ad omnia supradicta et sibi de illis si et quando habere voluerit instrumentum publicum retinere.

1. *L'escrit forma part del text del procés esmentat a la ressenya. El mana inserir l'hospitaler al notari Pere Sunyol el dia 1 de novembre de 1353, reunits representants de les dues parts en litigi a la casa de Guillem Clarà, prevere, i actuant com a testimonis Pere Batlle, canonge de la seu de Tortosa, i Raimon de Banyoles, prevere. La resta del document es refereix a altres aspectes que mantenen en litigi les dues parts, sense cap relació amb el nostre estudi.*

36

1353, novembre, 13

Miquel Cirera, hospitaler de Santa Maria de Tortosa, fa publicar i llegir davant de Guerau de Montbrú, ardiaca de Culla i vicari del bisbe, una cèdula en la qual especifica els danys que a la casa de l'hospital va causar l'enderroc d'un alberg i l'amuntegament d'arena i terra per a l'obra de la nova seu de Santa Maria, contigua a Santa Maria la Vella. Demana que signen reparats els sectors afectats i apartada l'arena.

ACTo, NC 1353, 13 de novembre.

Noverint universi. Quod die XIII mensis novembris in vesperis, anno Domini intitulata MCCCL tercio. In presencia mei Petri Sunyol, notarii publici Dertuse. Necnon Johannis Soriano et Petri Sanctii, presbiterorum ad hec pro testibus vocatorum et rogatorum. Venerabilis Michael Cirera, hospitalarius ecclesie dertusensis obtulit et presentavit ac per me dictum notarium legi et publicari fecit coram honorabilibus Geraldo de Montebruno, archidiacono de Cuyla, vicario in spiritualibus et temporalibus domini episcopi dertusensis et capitulo dicte ecclesie in domo capituli ipsius ecclesie congregatis, quandam cedulam papiream scriptam cuius tenor talis est.

Vobis venerabilibus viris domino Geraldo de Montebruno, archidiacono de Cuyla, vicario reverendi patris et domini Dertuse episcopi, et capitulo eiusdem ecclesie dertusensis. Ego Michael Cirera, hospitalarius in ipsa ecclesia, dico et propono quod pro edificanda nova ecclesia beate Marie in spatio ubi fuit incepta, quodquidem spaciun est contiguum ecclesie veteri beate Marie, reverendus dominus episcopus Arnaldus

bone memorie, qui tunc preerat ipsi ecclesie Dertuse et venerabile capitulum predictum, dirruerunt vel dirrui fecerunt quedam hospitia contigua vel consequencia infra dictum spacium ubi ecclesia nova fuit incepta, quequidem hospitia dirupta erant contigua hospitio hospitalis hospitalarie dignitatis sue, propter quam dirruptionem dictorum hospitiorum contiguorum dictum hospitale seu hospitium hospitalis fuit dampnificatum, et totum motum et fisum a fundamento ipsius usque sumitatem eiusdem. Ita quod tam de terra que remota seu habita fuit de dicto spacio ubi fundamentum dicte ecclesie nove fiende fuit factum, et de alia terra et arena que ducte fuerunt pro ipsa ecclesia et ad necessitatem operis eiusdem, fuerunt aposite multa terra et multa arena parietibus dicti hospitii hospitalis, et dicta terra et dicta arena assiduis pluviis inundationis dicti parietes sunt dampnificati et omnes fisi, in tantum nisi de remedio celeri provideatur propter humorem prestitum ipsis parietibus dictum hospitium corruet atque cadet, et propterea coquina ipsius hospitii cum alia domo sive camera penitus fuit dirupta quapropter ego hospitalarius predictum protestans reverenter quod dampnum sustentum in ruina [et dir]ruptione dictarum coquine et camere sive domus possimus petere et habere a domino episcopo et a vobis venerabilibus capitulo vel ab opera seu fabrica dicte ecclesie et quod dicta fabrica seu opera teneatur reficere de novo dictas coquinam et cameram sive domum. Et requiro vos venerabiles vicarium et capitulum quod dictam terram et dictam arenam apositas dicti parietibus amoveatis [vel] amoveri faciat, et ad alium locum aportari. Et hoc confessim cum periculum sit in mora, aliter cum debita reverencia protestor quod omne dampnum iam factum propter dictam terram et arenam, et omne dampnum fiendum ac periculum quod de facili poterit evenire ut occulariter poteritis videre, imputetur vobis vel dicte fabrice, et non michi hospitalario et dignitati mee. Et quod omnia dampna sustenta et sustinenda ac omnes expensas [factas] et fiendas, possim exigit a vobis et a quolibet vestrum, et a dicta fabrica petens per vos notarium michi fieri unum instrumentum publicum vel plura instrumenta publica, tot et quot et quotiens habere voluero, ad habendam memoriam in futurum.

Et in continentis dictus vicarius in quantum tangit dominum episcopum dertusensem predictum petit copiam sibi dari de predictis et retinens sibi deliberationem et illud idem dixit et petit capitulum antedictum.

Santa Maria de Tortosa, Guillem, compareixen davant de Mateu Joan, habitant de Tortosa, i fan publicar un escrit en el qual indiquen que el dit Joan té unes cases i forn en nom del priorat, situades prop de l'església de Santa Maria, per les quals paga un cens anual de cinquanta sous. Atès que en el dit forn ha de coure el pa dels canonges i fa més de dos mesos que no el cou, ha perjudicat greument els béns del prior. A més, no ha fet unes reparacions necessàries a l'edifici, per la qual cosa se li mana que les porte a terme.

ACTo, NC 1353, 19 de desembre.¹

Noverint Universi et cetera. XIX die decembris tercia vesperorum anno Domini intitulato MCCCL tercio. In presencia mei Petri Sunyol, notarii publici Dertuse, in presentiaque Guillelmi Talarn et Martini de Graynena, habitatorum Dertuse ad hec pro testibus vocatorum et rogatorum discretus Arnaldus de Prato, ut procurator substitutus, et venerabilis Nicholaus de Valle Calciata, procurator reverendissimi in Christo Patris Domini domini Guillelmi miseratione divina ecclesie Sancte Marie in Transtiberim presbiteri cardinalis, priorisque ecclesie dertusensis, pro utde dicta substitutione constat per publicum instrumentum receptum per notarium infrascriptum XIII die mensis octobris, anno Domini intitulato MCCCL secundo. Comparuit coram Matheo Johannis habitatore Dertuse et eidem Matheo obtulit et presentavit ac per me dictum notarium legi et publicari fecit de verbo ad verbum quandam cedulam papiream scriptam cuius tenor talis est.² Del forn XIX die decembris tercia vesperis anno MCCCL tercio.

Cum vos Matheus Johannis teneatis quasdam domos et furnum prope ecclesiam Beate Marie sedis Dertuse, sub annuo censu quinquaginta solidorum pro domino priore et prioratu Dertuse, in quo furno tenemini et habetis coquere panem canonice, et sint duo menses vel plus lapsi quod vos non coquistis panem canonice, prout teneamini quod per culpam et negligentiam vestram alibi habuerint administratores dicti prioris coquere panem et ex hoc fuit dampnificatus dominus prior et sustinuit dampnum in CC solidis et ultra, cum esset [fuit] dampnificatus quare furnum et domos qui diruti sunt reparare non curastis nec curatis et ex hoc scilicet dominus prior extitit dampnificatus in quingentis solidis et ultra. Ideo protestatur dictus Arnaldus de Prato, procurator qui supra de dampno et totali interesse domini prioris huius occasione sustentis et sustinendis, factis et faciendis quod vos convenire {possit pro predictis} coram judice competenti similiter cum expensis huius occasione factis {et satisfactis} requirit vos et cetera. Instanter quatenus reparetis {et reparari faciatis} domum et furnum predictos, cum periculum sit [in mora] vel aliter protestatur ut [...] et requisivit

notarium ut de predictis fiat publicum instrumentum ad memoriam habendam in futurum.

Testes Guillelmi Talarn et Marcius de Graynena, et petit copiam quam habet statim.

1. L'encapçalament del document s'ha escrit a les pàgines del manual, mentre que el cos del text pròpiament dit es conserva en un paper solt, conservat entre les esmentades pàgines. 2. El fragment escrit fins aquí correspon al text copiat directament en el manual. El que segueix és el que conté el full de paper solt.

38

1358, gener, 18

Guerau de Montbrú, com a vicari del bisbe Esteve i per manament d'aquest, crea, de conformitat amb el Capítol de la canònica, la dignitat de sotstresorer d'aquesta. Determina que les seues rendes hauran de ser extretes de les corresponents fins aleshores a la tresoreria. Estableix les obligacions del sotstresorer, entre les quals hi ha la de relligar els llibres de la seu, proveir de cera i palmes els membres del Capítol, assumir les despeses derivades del servei de l'església, fer inventari dels béns que hi ha a la sagristia i l'església i donar compte d'aquests en el capítol anual del mes de juny. El tresorer, entre altres, es reserva com a pròpia de la seu dignitat la casa de la tresoreria amb tot el que conté, inclòs el celler, la botiga, l'estable i una casa adjacent anomenada la Pallissa.

ACTo, NC 1358, 18 de gener.

Noverint universi quod vos, Geraldus de Monte Bruno, archidiaconus de Culla vicarius in spiritualibus et temporalis in Christo Patrre et Domini, domini Stephani miseratione divina episcopi Dertuse, habentesque ad infrascripta peragenda comissionem in speciale mandatum a dicto domino Episcopo cum littera sua eius sigillo solito in dorso eiusdem littere cere rubee communia eius series sit se habent Stephani Dei et apostolice sedis ecclesia episcopus dertusense, venerabili viro Geraldo de Montebruno, archidiacono de Culla in ecclesia nostra dertusense, vicarioque nostro, salutem in domino et prosperitatis augmentum cum nuper inter nos et venerabile capitulum ecclesie dertusense habitis (primitus diligenti) tractatu et deliberatione fuerit stipulatum et concordatum ut propter ipsius ecclesie utilitatem evidentem et necessitatem eminentem nova administracio sive officiam de redditibus et proventibus thesaurarie creetur et instituatur que administratio seu officium subthesauraria mei cupetur consentiente ac requirente venerabile Johanni de Castris, ipsius ecclesie nostre thesaurario, et volente nosque occupati pluribus aliis arduis negotiis nostris episcopatus habuimus extra nostram civitatem proficisti nec circa premissa potumus vaccare

idcirco vel comitimus pro presente contra vos auctoritate nostra una eius capitulo nostro po[ssi]tis et voleatis dictum officium seu administrationem subthesaurarie in dicta ecclesia noviter facere et creare prout in quibusdam capitulis per nos et dictum capitulum nostrum ordinatis lacijs continentur collationem ipsius subthesaurarie nobis specialiter reservata super hiis autem vovis comitimus vitas nostras testimonis in loco de Benicartlo nostre diocesis, die XVI mensis januarii anno Domini a Nativitate MCCC quinquagesimo quinto. Et nos Raymundus de Tayano, archidiaconus maior, Dominicum Messegierii, decanus, Laurencius Bretoni, precentor, Johanes de Castris, thesaurarius, Michael Cirera, hospitarius, Petrus Urgellesi, infirmarius, Bertholomeus de Podiatis, succentor, Guillelmus Argilagerii, Johanes Spuny et Guillelmus Pineda, canonici dicte ecclesie dertusense. Convocati ad capitulum prout [mo]ris est in ecclesia antedicta, capitulum convocari congregatique pro capitulo et capitulum facientes pro infrascripto negocio in domo capituli ipsius ecclesie, nos omnes unanimiter et concorditer nemine nostrum discrepante. Attendentes quod dicto domino Episcopo et nobis incumberunt sollicitudinis [...] dia ut dicta ecclesia Dertuse tam in spiritualibus quam in temporabilibus salubriter gubernetur et cuius iura et comoda prospere dirigantur et augmententur. Idcirco pro evidente utilitate et eminente necessitate ipsius ecclesie facimus, creamus, ordinamus et instituimus novam administrationem seu officium perpetuale in dicta ecclesia Dertuse, que administració seu officium subthesauraria nuncupetur de bonis, cenovalibus, redditibus et proventibus thesaurarie dicte ecclesie pertinentibus, consentiente, requirente et volente me dicto Johannes de Castris, ipsius ecclesie thesaurario, sub condicionibus, retentionibus et capitulis infrascriptis, que hinc scripture publice duximus ad perpetuam rei memoriam comitenda et annotanda prout sequitur.

Primo enim assigno ego dictum Johannes de Castri thesaurarius dicte ecclesie subthesaurarie predicte, de voluntate dictum domini vicarii et capituli, et nos etiam vicarius et capitulum assignamus omnia censualia, {cum laudimis et faticis} ipsi thesaurarie pertinenda ratione dicte thesaurarie omni [...] luminaria et funeralia sive sepulturas, omnes quartas oblaciones quascumque et obventiones ac universa alia bona et iura qui ipsi thesaurarie pertinebant et pertinere peterant quoquomodo, exceptis {retentis} michi dicto thesaurario et meis in dicta thesauraria successoribus decima et primicia integriter prout ad dignitatis dicte thesaurarie spectat.

Item retineo ego dictus thesaurarius michi et meis in dicta thesauraria successoribus hospicium dicte thesaurarie cum omnibus utensilibus ipsius hospicii et cellarium, cum vasis vinariis tam terriis quam

fustéis et alia que sunt in boticha et stable ipsius hospicī, et quandam domum inferiorem de obissu usque ad celum vocatam la pallīça que sit dictē thesaurarie.

Retineo etiam mei et meis in dicta thesauraria successoribus omnes prioritates et preheminentias, tam in voce et loco capituli et in coro quam in omnibus aliis honori dicti thesaurarii pertinentibus quoquomodo.

Ceterum si fo[...] redditus, censualia et obventiones dictē subthesaurarie non sufficiebant ad faciendum seu administrandum serviciū, quod ego dictus thesaurarius et mei successores in dicto thesauraria teneamur et teneantur de bonis et redditibus dictē subthesaurarie facere et administrare dictum serviciū in dicta ecclesia mei tamen intentionis existit, quod ego et successores mei in dicti thesauraria possimus in sequenti anno seu sequentibus annis recuperare de redditibus, censualibus et obventionibus dictē subthesaurarie facto tamen prius et completo dicto servicio consueto siquid per me vel successores meos solutum fuerit in servicio dictē administrationis quo usque inde fuerit {plenarie et integrer} satisficiū set interim non cesseret predictum serviciū et omnia dicto servicio necessaria fieri et ministrari de bonis dictē thesaurarie me defectus aliquis in servicio dictē eccliesie vol[...] inveniri.

Item assigno ego dictus thesaurario dictē subthesaurarie decima et primicia quam filii et heredes Arnaldi Martini faciunt et solvere tene[....] annuatim, pro quodam orto quem tenebat pro dicta thesauraria et nunc pro dicta subthesauraria te[nent] in empbiteosi, in partita de Pimpí termini Dertuse, pro compensacione dictē domum patricie. Item assigno et dono ego dictus thesaurarius dictē subthesaurarie omnes embaxes sive apropamenta pertinencia ad faciendum ceram et hostias dictē eccliesie. Ita tamen quod dictum subthesaurarium et suos successores teneantur proprio tenere in condirecto dictas embaxas et apropamenta, prout dictum thesaurarius antea tenebatur.

Item quod dictus subthesaurarius et sui successores teneatur ligare libros dictē eccliesie cum fuerit necessarium de illas viginti libris de quibus per constitutionem editam in dicta eccliesia tenetur facere libros in dicta eccliesia, prout antea dictus thesaurarios tenebatur et prout in dicta constitutione continetur.

Retineo etiam dictus thesaurarius michi quod dictus subthesaurarius teneatur dare et solvere mei infra quinque annos proximum venituros videlicet viginti libras Barchinone annuatim infra ipsos quinque annos. Ita tamen quod si interim me dictum thesaurarium contigerit dimitere dictam thesaurariam per mortem vel alios ex dictum subthesaurario isto casu non teneatur ipsius XX libras solvere de cetero

{ipsi thesaurarios seu eius successori et si forte redditus et proventus ac censualia et adventiones dicte subthesaurarie non sufficiebant annuatim infra ipsos quinque annos ad faciendum servicium in dicta ecclesia consuetum, quod dictus subthesaurarius teneatur in sequenti seu sequentibus annis solvere eidem thesaurario eius successori ut predictum predictas viginti libras, quosque inde eidem integrerter fuerit satisfactum anno presenti}.

Item quod subthesaurarius et sui successores teneatur annuatim et perpetuo dare et tribuere dicto thesaurario existenti canonico dicte ecclesie en non alios et suis successoribus unam arrovam cere minus pibil bone et sufficientis ex illa cera que obveniet dicte ecclesie vel de alia cera si de illa non poterit copiam habere.

Item quod in festivitatus in quibus dari debent candele domino episcopo et canonicis in coro dicte ecclesie, quod dictus thesaurarius canonicus existens dicte ecclesie et non alios habeant inde duas candelas si in civitate Dertuse fuerit constitutus.

Item quod sicut domino episcopo sunt assuete dare tres candele et uniuersique canonicis pro qualibet dare tres candele, quod dictus subthesaurarius et sui successores dare teneatur dicto thesaurario canonico dicte ecclesie existenti et non alios duas candelas.

Item quod dictus subthesaurarius et sui successores teneatur dicto thesaurario canonico existenti dicte ecclesie et no alio et suis successoribus dare annuatim in festo Ra[mi]s Palmarum unum oculum palme bonum et dicenter; quando alis canonicis dabitur palma in coro.

Item quod dictus subthesaurarius et qui successores teneantur proprio subportare omnia onera et omnia servicia dicte ecclesie facere et m[ini]strare ad opus et servicium dicte ecclesie necessaria ad que dictus thesaurarius tenebatur ratione dicte thesaurarie prout quocumque modo fuit et est fieri [...] assuetum et in dicta ecclesia ordinatum et usitatum.

Item quod dictus subthesaurarius recipiat cum confectione publici inventari omnia que sunt in ecclesia et sacristia dicte ecclesia, et quam ad custodiam et comandam dicti thesaurarii spectabant et nunc de cetero spectent ad custodiam et comandam dicti subthesaurarii et suorum successorum.

Item quod dictus subthesaurarius et sui successores teneantur annuatim et perpetuo in capitulo annuali dicte ecclesie reddere compotum et rationem de administratis receptis et expensis per eum ratione dicte subthesaurarie secundum quod alii habentes dignitates seu administrationes que ad reddendum compotum tenentur in dicta ecclesia obligati existentur.

Item quod dictus subthesaurarius et sui successores annuatim et perpetuo teneantur ponere et mitere in orn[am]entis dicte ecclesie viginti libras Barchinone secundum constitutionem editam in dicta ecclesia et id quod ex dictis viginti libris annuatim superfuerit teneantur ponere in sacrario dicte ecclesie in dicto usu et servicio convertendum quod iusi fe[ci]t seu fecerint incurrat seu incurvant ipso facto in excommunicationis (...) et suspensionis dicti officii seu administrationis dicte subthesaurarie.

Item quod dictus subthesaurarius et sui successores nengant vendere seu alienare jocalia et ornamenta dicte ecclesie que nunc sunt vel pro tempore obvenient dicte subthesaurarie nisi feret pro necessitate et comodo dicte ecclesie, et etiam cum consensu domini episcopi et capituli.

Item quod dictus subthesaurarius et sui successores teneantur annuatim in capitulo annuali dicte ecclesie hostendere inventarium per ipsum subthesaurariun confectum ut predicitur domino episcopo et capitulo, quisquidem dominus episcopus et capitulum teneantur et possint assignare et deputare duas personas ex dicto capitulo ad recognoscendum res in dicto inventario contentas. Et si aliqua postea inde obventa seu oblata fuerint noviter dicte ecclesie post confectionem dicti inventarii, quod de illis habeant fieri novum inventarium seu publica scriptura sedum quod per dominium episcopum et capitulum ordinatum fuerit in ipso capitulo annuali.

Item quod dicte ecclesie subthesauraria negant dari seu assignari neque de eadem provisio [...] nisi canonius regulari dicte ecclesie tacite vel expresse professo.

Item quod dicta thesauraria {sit et} remaneat obligata propria ad faciendum servicia et onera dicte ecclesie, prout antea tenebatur in deffectum tamen dicte subthesaurarie ut supradictum est.

Item quod dictus subthesaurarius e sui successores possint et habent comitere omnes sermones tocius anni faciendo in dicta ecclesia, sedum quod dictus thesaurarius antea consuevit.

Item quod dictus subthesaurarius et sui successores habeatur et teneatur solvere partem prorata sibi solvere contingente in decimis logatis subsidiis et salariis corritorum sive correus domini nostri pape.

Item quod collaciones monachorum maiorum et minorum dicte ecclesie pertineant ad dictum subthesaurarium et suos successores prout antea ad dictum thesaurarium consueverunt pertinere.

Ite quod dictus subthesaurarius et eis successores teneantur et habeant dare colliridas et nectar in festibilitibus Natale Domini annua-

tim sedum quod dictus thesaurarius et alii habentes dignitates in dicta ecclesia consvererunt [...] usitatur per hoc tamen dictus thesaurarius non sit exemptus quin [...] teneatur sint alii dare nectar et colliridas.

Item quod idem subthesaurarius et sui successores teneantur solvere solidatas sive salario capellano sacriste, prout cum es convenerit annuatim. Et monacho maiori dicte ecclesie secundum constitutionem inde editam, et quatuor monachis minoribus inter omnes quatuor LXXX solidos Barchinone annuatim.

Item quod dicta subthesauraria sit ad collationem principale solam et propiam dicti domini episcopi et non alterius. Et ut de predictis omnibus et singulis in futurum haberi valeat plena fides in testimonium veritatis petimus et requirimus per vos presente notario novis fieri tria publica instrumenta unum videlicet tradendum dicto capitulo, aliud dicto thesaurario, et reliquum subthesaurario dicte ecclesie, ad quare venerabilis domini vicarii et honorabilium capituli et thesaurarii predictorum instanciam et requisitionem. Ego dictus notarius qui predictis omnibus et singulis interfui requisitus de predictis omnibus et singulis tria confecti et scribi iussi publica instrumenta. Que fuerit acta in civitate Dertuse, videlicet in dicta domo capituli dicte ecclesie XVIII die janerii interciis, anno Domini intitulatum Millesimo CCCL quarto.

Testes sunt Michaele Dalmacii, presbiter, et Petrus de Mont Ros, presbiter beneficiatus in dicta ecclesia.

Nos Stephanus, dei et apostolice sedis gratia dertusense episcopus predictam per vicarium neum nomine nostro et capitulum nostrum firmata at ordinata firmamus. Ego Geraldus de Monte Bruno, archidiaconus de Culla vicarius antedictus subscribo. Ego Raymundus de Tayano, archidiaconus maior Dertuse, subscribo. Ego Dominicus Messegerii decanus sedis Dertuse, subscribo. Ego Petrus Urgellesii, infirmarius dertusense, subscribo. Ego Johannes Spuyn, canonicus ecclesie dertusense, subscribo. Ego Geraldus Pineda, canonicus dertusense, subscribo. Ego Laurencius Breçó, precentor ecclesie dertusense, subscribo. Ego Johanes de Castris, thesaurarius sedis dertusense, subscribo. Ego Michaele Cirera, hospitarius sedis Dertuse, subscribo. Ego Bartholomeus de Podiatris, succendor ecclesie Dertuse, subscribo. Ego Guillelmus Argilager, canonicus Dertuse, subscribo.

que aquest li va donar per a pagar el tall de pedres noves per a la seu. Es compromet al seu pagament i obliga mentre no ho faça els béns pertanyents a la fàbrica, especialment dos anells i un camafeu d'or.

ACTo, NC 1355, després del 6 de juny.

Quod ego Petrus de Monros, presbiter ut procurator operis seu fabrice ecclesie dertusensis, de consensu videlicet venerabilis Geraldii de Monte Bruno, archidiaconi de Culla, vicarii in spiritualibus et temporalibus domini episcopi dertusensis, et venerabilis capituli dicte ecclesie. Confiteor et recognosco me debere vobis, venerabili Johanni Spuyn, subthesaurario dicte ecclesie presenti et vestris, centum et quinquaginta solidos barchinonenses, quos michi, dicto nomine numerando mutuastis ad opus scannorum lapidorum, que facte fuerunt noviter in dicta ecclesia. Idcirco renuncio excepcioni non numerande peccunie vobisque non (...). Quosque CL solidos, promito vobis et vestris solvere et paccare quantumcumque et tam cito cum inde a vobis fueru requitus statim sine alia dilacione. Et pro hiis complendis obligo vobis et vestris omnia bona dicte fabrice habita et habenda ubique, et specialiter obligo et trado vobis in pignore duos anulos [et unum camapheum] auri dicte ecclesie. Ad hec nos vicarius et capitulum antedicti, laudamus et firmamus omnia supradicta, et eisdem omnibus consentimus.

Testes sunt Bernardum Jover, presbiter, et Raimundo de Ulmis.

1. *El dia del mes és il·legible perquè el paper està foradat. Els documents escrits aquest dia estan inserits en dos de corresponents als dies 6 i 13 de juny respectivament. Podria correspondre també, pels fragments de lletra conservats, al dia 11.*

40

1357, maig, 22

Arnau de Prat, procurador del prior de Santa Maria de Tortosa i en nom seu, amb consentiment del Capítol d'aquesta, estableix a cens una casa del dit prior situada dintre de la canònica catedralícia. Afronta amb la infermeria de la seu, el carrer de les Carnisseries Velles —actual Taules Velles—, una casa que Domènec Taïà té en nom del priorat i el refectori. El cens a pagar haurà de ser de 60 sous barcelonesos anuals en dues solucions, una per Sant Miquel i l'altra per Pasqua.

ACTo, NC 1357, 22 de maig.

Quod ego, Arnaldus de Prato, ut procurator substitutus cum publico instrumento confecto per notarium infrascriptum, XIII die mensis octobris anno Dominice Incarnationis millesimo CCCL secundo, venerabilis Nicholai de Valle Calciata, canonici toletanis, ut procuratoris

constituti pro reverendissimo in Christo Patre et Domino domino Guillermo, miseratione divina ecclesie Sancte Marie in Trastiveri, presbitero cardinali prioremque ecclesie dertusensis, cum publico procurationis instrumento confecto per Bernardum de Transemos, clericum (Nemavesis) diocesis, publicum apostolica et imperiali auctoritate notarium, sub anno Nativitate Domini millesimo CCC quinquagesimo secundo, inductione quinta, die XVI mensis augusti. Nomine predicto, per me et omnes in dicto prioratu successores, de consensu venerabilium Raymundi de Tayano, archidiaconi maioris, et Johannis de Castris, thesaurarii, syndicorum, yconomorum et procuratorum venerabilis capituli ipsius ecclesie constitutorum et constituti honorabilis et religiosi viri domini Geraldii de Monte Bruno, archidiaconi de Culla, [vi]carii in spiritualibus generalis reverendi in Christo Patris et Domini, domini Sthephani Dei et apostolice sedis, quondam bone memorie episcopi dertusenseis ad infrascripta habentis plenum et licitum posse cum publico instrumento constituto in posse notarii infrascripti, XVI die mensis anno Dominice Incarnationis MCCCLVI. Cum [hoc publico] instrumento perpetuo valituro, dono, concedo et stabilio ad censum ad bene meliorandum et non deteriorandum vobis, venerabili et discreto Guillermo Pineda, canonico dicte ecclesie dertusensis presenti et vestris perpetuo, quoddam hospicium quod dictus dominus prior [et eius] prioratus habet et habere debet intus civitatem Dertuse, videlicet intus canonicam ipsius sedis ecclesie. Confrontatum de prima parte in hospicio infirmarie, et in via publica macelli veteris, et in hospicio quod venerabilis Dominicus de Tayano tenet pro dicto domino priore ad censem, et cum refectorio dicte sedis. Predictum igitur hospicium cum int[ro]itibus et exitibus suis (...) omnibus, et cum solis fundamenti, parietibus, portalibus, jannuis, tabelis et [envann]is, et omnibus aliis iuribus quibuscumque dicto hospicio pertinentibus et pertinere debentibus, de abissu usque ad celum, qualibet [ratione] vobis et vestris dono et concedo emphiteosim quod vos et vestris vel qui dictum hospicium deinde (...) [tene]amini dicto domino priori et suis successoribus solvere et paccare pro censu huiusmodi stabilitimenti sexaginta solidos monete [Barchinone] annuatim, et perpetuo solvendos infra duas soluciones, videlicet medietatem unam in festo Sancti Michaelis et aliam medietatem in festo Pasche Resurrectionis Domini, aliumque dominium vel pas [...] in dicto stabilimento non faciatis [preter] dictum dominum priorem et successores suos (...). Et si vendere vel impignorare pre[sente]m stabilimentum volueritis incontinenti dicto domino priori et suis successoribus pri[mitus] scire faciatis, et si ipsum retinere voluerunt consimili precio quantum unus et alter ibi dare volu[erint], quod ipsum retinere possint infra spaciun decem dierum, ex quo in dicto domino priore vel [suis] successori-

bus faticatus fueritis, (...) auctoritate possitis predictum stabilimentum vendere vel impignorare cuicunque volueritis, exceptis militibus atque sanctis, salvo tamen predicto censu, iure, dominio et fatica [at]que laudimio ad decimum dicto domino priori et successoribus suis perpetuo [salvo etiam] quod ([n]egantis) predictas¹ hospicium reacensare (rasi) de consensu dicti domini prioris et suorum successorum. Ne queatis etiam vos et vestri predictum hospicium vendere seu in alium transferree nisi canonico seu canonicis dicte sedis promitentes vobis et vestris quod predictum stabilimentum cum omnibus melioramentis quem ibi feceritis faciant vos et vestros perpetuo habere tenere pacifice contra cunctos sub bonorum dicti prioratus omnium ypothecha. Ad hec ego, dictus Guillelmus Pineda, recipiens a vobis, dicto Arnaldo de Prato, nomine predicto stabilimentum predictum, sub pactis et conditionibus antedictis pro[mi]to ipsum stabilimentum meliorare et non deteriorare, et predictum censem annuatim et in perpetuum in festo predicto solvere et paccare, et omnes missiones et expensas, siquas dictus dominus et suis successores fecerunt quod petendo et habendo a me et meis annuatim et in perpetuum censu predicto, renunciando et Dertusensi consuetudini dice[nti] sumptus in principali et annuatim debere reffundi et dictum stablimentum non reacensare, et omnia alia et singula dicto domino priori et suis successoribus debent fieri attendere et complere, quod per me et meos dicto domino priori et suis successo[ribus] debent fieri et compleri. Sub bonorum meorum omnium ypotheca.

Testes sunt Guillelmus Sanagrandi, presbiter, et Petrus Arnaldi.

1. *A continuació les paraules sorts terre ratllades.*

41

1358, febrer, 23

Joan, bisbe de Tortosa, i el Capítol de la seu de Santa Maria, d'una banda, i l'hospitaler d'aquesta, de l'altra, concreten en una constitució els drets i deures corresponents a aquesta darrera dignitat.¹

ACTo, Constitucions-2, fols. 110r-117r.

...el capella de l'espitaler que dona l'almoya deu tenir tancada la porta de la canoya a miga cadena, e no deu de encadenar la dita porta de la canoya que gent vinga per pendre la dita almoyna, ans deu tocar ab la cadena a la porta de la canoya moltes vegades per ço que la gent vinga a pendre la almoyna, e deu eixir de fora per veure si y ve ningú per pendre l'almoya e mentre que ningú hi ve no deu desencadenar la porta de la canoya ... [fol. 112r]

... item en lo damunt dia (...) de començar a continuar per tota

la quaresma entro al dijous de la cena exclusive lo dit hospitaler te metre tres pobres en convent als quals pobres es tengut de dar a cascú un pa de canonge e vi mentre que'n haura mester, e deu donar als dits frares taula e banch e tovalles e vernegats. E lo prior maior de la seu de Tortosa deu donar a dits frares peyx e cuyna e fruya, axi com a un frare de aquells que es meten en convent pel dit prior. E lo canonge, lo diaca, el sotsdiaca que son setmaners de la missa llaven los peus e les mans aquests tres frares en lo capitol, e llavats los peus e les mans ab aygua calda que l'espitaler deu ministrar draps vells ab quals exuguen los peus e les mans, e quant los han exugat deu lo canonge besar los peus e les mans a aquell frare que ha llavat el diaca i el sotsdiaca al seu que ha llavat cascu. E deuen devallar lo canonge e lo diaca e lo sotsdiaca de la sagristia descalços per fer aquest offici, e aço en los dies feriats, et calçats a dues de nou lliçons, e venen al dit capitol hon deuen esser los dits tres frares, o finit lo mandatum tornensen en la dita seu, e finida la oracio tornen en la segrestia, e despuis vensem al palau, et feyt lo senyal de la esquella per lo canonge beneyxen la taula dels dits tres frares, el canonge pren un pa e lo diaca altre, e lo sotsdiaca altre, e llesquen pa als dits frares. Item deu a dur lo capellà del espitaler al dit capitol una astora prima hon tenen los peus los dits frares quant se son descalçats, e deu haver lo dit espitaler una conca en que se meten los peus dits [fol. 112v] frares quan los llaven. El capella del espitaler deu dar aygua calda ab una cетra al canonge e al diaca e al sotsdiaca quant llaven les mans els peus dels dits frares, la qual aygua deu fer calfar l-espitaler en la cuyna del priorat ab la lenya del prior. Item l'espitaler deu fer aparellar lo dijous mati de la cena lo claustro dels canonges de estores primes compliment a tot lo claustro, e deu haver un tinell o cubell en que tinguen aygua calda, lo qual deu estar en lo verger de la claustra, e la companya del espitaler deuen complir los dits tinells de aygua calda, e de freda si obs ni ha a compliment a tots los frares, e deu haver compliment de conques en que los canonges pusquen llavar los peus als dits frares, e deu haver una cетra a cascun canonge ab que donen aygua per a llavar les mans, els peus als dits frares. Item deu haver a cascun canonge dos exugamans la un quel tinga davant e l'altre que exuch les mans, els peus al dits frares. Item deu donar lo dit hospitaler als escuders o aquells que serveixen los dits canonges diners e al canonge deu donar un diner de aquests que l'espitaler done a cascun frare que llaven los peus e poden los llavar aytants frares com se volen. Item, finit lo offici del mandatum, lo senyor bisbe ol prior major diu la oracio, finida la oracio, meten los frares en convent e beneyxen la taula e, finida la benedictió, posen pa als dits frares que son en lo convent, e totes les

altres viandes segons que davall es ordenat. Item es tengut l'espitaler que fasa provisio de peix per al dijous de la cena, ço es musoles en sols oscat, o si de aquest peix haver no pot deu haver d'altre peyx menut als pobres, e a tots aquells que aquell dia mengen en convent, e deu donar racio dels damunt dits peix al senyor bisbe e al prior e als canonges e a tots los beneficiats de la seu, e al maiordom e paniçer, e botiller, e coch, e cocastro, e als homens de cuyna. Item es tengut l'espitaler de donar aquest dia oruga ab lo peix als dits pobres que aquell dia mengen de mati en palau e als canonges, e a tots los beneficiats del convent. Item es tengut lo dit espitaler de haver llenya aquest dia, ab la qual aparellen les dites viandes que donen en convent aquest dia, e per calfar l'aygua ab que los canonges llaven los peus als frares aquest dia en la claustra. Item es tengut de donar a compliment de oli per a les viandes que aparellen aquell dia e açò a conexença del coch de la canonga. Item es tengut de donar ciurons complidament als pobres que mengen en convent de mati e de puix als canonges e a tot lo convent. Item es tengut de donar salsa als dits ciurons segons que necessari sera, ço es pebre e çafra. Item deu donar l'ortola del prior complidament de espinachs als pobres e a tot lo convent, e donense per lo dijous e per lo divendres per ço com nos dona sino pa e aygua en convent. Item es tengut l'espitaler de donar aquest dia de mati a tots los pobres que mengen en convent complidament de pa e de forment bell e bo, e (barrutillat) ço es als dits pobres, los quals meten los canonges apres quels han llavat los peus en la claustra, e deuen hi menjar tots aquells que caben hy pusquen en lo dit palau, los quals seran en aquella hora axi de aquells que son llavats com no llavats, e lo senyor bisbe si y es o lo senyor prior maior en absencia sua deu beneir la taula als dits frares en lo convent, e posar lo primer pa als dits frares, e feyt açò deusen tornar al cor, e los canonges deuen posar pa [fol. 113r-v] e vi, cuynes e oruga als dits frares, e servir aquells fins que han menjat. Item es tengut l'espitaler de donar complidament de vi als dits frares que mengen de mati en convent per al peix e oruga e naps pochs en que beguen los dits frares, e portadores en que tinguen lo vi el palau a compliment dels dits frares [fol. 114r] ... Item quan es feyt lo senyal de la primera esquella del palau pel canonge que es setmaner, lo capella del spitaler deu començar de plegar l'almoina a la taula dels capellans... e quant lo capellà ha plegada l'almoina de les taules del convent entrencen en la cuyna del convent he calfe ab la caldera tot ço que ha plegat ab la cuyna que es çobrada el palau als frares que hi mengen continuament e als capellans als dies dels aniversaris e als dies quel senyor bisbe hi menge. E vansen al hospital e pren lo pa del almoyna, e aquell que sera sobrat als canonges novicis e als dits

capellans e de (puncions) si ni ha, e partexho als frares que son a la porta del espital per a pendre almoyna [fol. 115r]...

1. Incloem només els fragments referits als drets i deures.

42

1360, desembre, 9

Domènec Messeguer, degà de Santa Maria de Tortosa, i altres representants del Capítol de la dita seu, acorden que amb els diners procedents de la venda de l'hospici, que era destinat a infermeria dels canonges, es construïsquin edificis nous a la casa de la infermeria per tal que els canonges puguen guarir-se de les seues malalties.

ACTo, NC 1360, 9 de desembre.

Noverint universi. Quod nos Dominicus Messeguerii, decanus, Laurencius Breço, precentor, Johannes de Castris, thesaurarius, Michael Cirera, hospitalarius, Guillelmus Oliverii, prior claustral, Johannes Spuny, thesaurarius, Bernardus Flandina, Guillelmus Pineda, Bernardus Company et Bernardus Çamarra, canonici ecclesie dertusensis, convocati ad capitulum ad sonum campane prout moris est in ecclesia antedicta capitulum convocari congregarique, pro capitulo et capitulum facientes pro negocio infrascripto in domo capitulari ipsius ecclesie. Attendentes et recognoscentes quod nos et canonici nostri, simplices et habentes dignitates, habemus et habuimus, et habere consuevimus temporibus retroactis usum et ademprivium dormiendo et infirmitates nostras et eorum colere et alium usum habere in hospicio dignitatis infirmarie dicte ecclesie sed a modico citra tempore venerabilis vir domini Petrus Urgellesii, olim infirmarius, nunc autem archidiaconus major dicte ecclesie, emit quoddam hospicium quod dedit, deputavit et asignavit dictis canoniciis ad dictum usum et servicium dictorum canoniconorum. Quodquidem hospicium, licet tunc utiliter emptum fuerit, tamen revera non est abile, sufficiens neque aptum ad dictum usum et servicium, maxime cum sit ruynosum, et non in bono loco positum et non bene sanum, ex eo quia in eo bonus neque purus aer reperitur sive in hospicio dicte infirmarie. Attendentes etiam quod nobis placet quod dictum hospicium, ut predicitur, assignatum vendatur, et de precio eiusdem fiant plura edificia in dicto hospicio dicte infirmarie, in quibus nos et dicti canonici (cavere) dictorum servicii et usus, et dictus etiam infirmarius et successores nostri, et ipsius (valemus, ubimus et melius inhabitare et) recipi ad laudem et honorem Dei et dicte ecclesie. Sicut venerabili et religiosus vir dominus Mathia Lanyani, nunc infirmario dicte ecclesie, placet, concedit quod nos et dicti canonici et successores nostri habeamus dictum usum et servicium in dicto hospicio sicut

nos et predecessores nostri habuimus et consuevimus habere in dicto hospicio predicte infirmarie. Idcirco, consideratis predictis, constitui-
mus et ordinamus sindicu[m] yconomu[m] et procuratorem nostrum et
dicte ecclesie certum et specialem vos, venerabilem Franciscum Cris-
tofori, canonicum dicte ecclesie presentem et recipientem, videlicet ad
petendum a dicto venerabili Mathia Alanyany, infirmario, et cum eo
conveniendum et pacifiscendum pro nobis et nomine nostro et dicti
capituli quod nos et successores nostri habemus et habere debemus
dictum usum et servicium in dicto hospicio dicte infirmarie sicut ha-
buimus et habere consuevimus prius nos et predecessores nostri. Et
super hoc instrumentum vel instrumenta quecumque in predictis et
circa premissa et opportuna nomine nostro et pro nobis concedendum,
faciendum et firmandum cum pactis et condicionibus et obligacionibus
quibuscumque de consensu cum reverendo in Cristo patre domino
nostro episcopo dertusensi. Et demum omnia alia in predictis et circa
premissa facienda et procuranda quecumque circa predictum negocium
necessaria fuerint seu sunt oportuna, et quod nos facere possemus si
adesemus. Quoniam nos damus et comitimus vobis super predictis
totum locum nostrum et plenarie vices nostras cum libera et genera-
li administratione promitentes notario infrascripto, tanquam publice
persone hec a nobis legitime stipulanti et recipienti nomine quorum
interest et intererit nos semper habere ratum et firmum quicquid in
predictis est circa premissa. Actum datum fuerit seu aliter procuratum
et nullo tempore revocabitur aliqua ratione sub bonorum nostrorum
et dicti capituli omnium ypotecha.

Testes sunt Petrus Robert, presbiter, et Guillelmus Casteylo, dor-
mitorerius.

43

1360, desembre, 19

*Arnau de Prats, procurador del prior de Santa Maria de Tortosa, en pre-
sència de Llorenç Breçó, precentor, i altres testimonis, fa publicar
un document en el qual s'indica que a causa d'una intervenció feta
pel cabiscol en la claveguera que des del terrat de la sala capitular
desaguava al pati de l'alberg del dit cabiscol, l'aigua de la pluja es
va embassar i va podrir la fusta que hi havia emmagatzemada, els
danys estimats pugen a 20 lliures.*

ACTo, NC 1360, 19 de desembre.

Noverint universi. Quod die sabbati intitulato que fuit XIX dies
mensis decembris anno Dominice incarnationis MCCCLX. In presencia
mei Petri Sunyol notarii publici Dertuse, in presenciaque discretorum

Guillelmi Ferrariai, presbiteri curati, et Petri de Monros, presbiter sedis Dertuse, ad hoc pro testibus vocatorum specialiter et rogatus constitutus in sede Dertuse venerabilis Arnaldus de Prato ac procurator [...] reverendissimi domini cardenalis Cesarauguste et prioris sedes dertensis, ante presenciam venerabilis Laurencii Breço, precentoris sedis predicte, et eidem obtulit et presentavit, ac per me dictum notarium legi et publicari fecit, quandam cedulam scriptam tenoris sequentis.

A vos, honrat senyor en Lorenç Breco, cabiscol de la seu de Tortosa, propose e diu n'Arnaud de Prat, procurador a nom de procurador del molt reverent senyor en Guillem,¹ per la gracia de Deu cardenal de Saragossa et prior de Tortosa. Que com les aygues de la pluja que del terrat davant la porta del dormitori decorreguessen et han acostumat de decorrer per una claveguera o albello a la part del alberch de vos dit cabiscol, e aço continuament depuys que capitol es edificat pacificalment e sens contradiccio de nenguna persona. E vos, dit cabiscol, amagadament de poch de temps ença en gran dampne e perjuhi del dit senyor prior e la sua possessio pacifica, e sens coneuguda de dret, aiats clos e tancat la dita clavegera o albello en manera que les aygues no poden decorrer, privant lo dit senyor prior de la sua possessio pacifica. E per la dita raho gran res de la fusta del dit terrat se sia consumada es consum e ha gran dan donat al dit senyor prior. Per ço lo dit n'Arnaud en lo dit nom requer a vos, dit cabiscol, que en continent ubrats la dita clavegera o albello e tornets aquell en lo primer estament, en tal manera que les aygues no puxen decorrer en altra manera. Proteste [...] vos dels dans ja sostenguts e del consumament de la fusta, los quals de present estime XX lliures, no res menys dels esdevenidors, los quals res ensems sostenguts e sostenidors puix aver e rebre de vos e bens vostres devant jutge o jutges covinents. Requer a vos notari de la present requesta li façats carta publica a conservacio del dit senyor cardenal e prior.

1. El cognom Vilagrassa apareix ratllat al document original.

44

1361, gener, 11

Llorenç Breço, precentor de Santa Maria de Tortosa, contesta a la demanda presentada contra ell per Arnau Desprats, com a procurador del prior major, en data de 19 de desembre de 1360, referida a l'embassament d'aigua de pluja sobre el terrat de l'aula capitular i els danys per aquest motiu ocasionats. Al·lega al seu favor que l'esmentat prior hauria de buscar una sortida a l'aigua que no fos la de caure a l'alberg del dit precentor o solucionar definitivament el problema acabant les obres del dormitori comunitari.

ACTo, NC 1360, 11 de gener de 1361.

[...]¹ que venen o caen en lo dit terrat no han loch per hon [cai]guen es culpa del dit Arnau Desprats, com no fa loch per hon pusquen vesar o exir les dites aygues, lo qual loch pot fer sens que no fora dar o buydar o vesar aquelles aygues en l'alber o pati del dit cabiscol, ni fara a ell ni altri preiudici, lo qual se faria convenient sis faia [...] que (requireix) aquell die Arnau Desprats e del honrat prior, salvant sien sa reverencia, com non fa e acabe o face fer e acabar lo dit dormitori segons que n'es tengut, car si aquell dormitori ere feit e acabat, les aygues de les puxes haurien loch per hon vesarien, correrien o exirien en la carrera publica e non en ço de altri. Perque si per tal com les dites aygues no han loch per hon exir e correr, pusquen demanar e aver dels dits Arnau e Prior e lur bens requirir vos notari aquestes coses eser continuades aquelles coses dites requestes o protestades aquell Arnau Desprats, e de aquelles e aquestes asi eser retenguda e feyta una carta publica ho moltes si e quant les voldra, per haver memoria en esdevenir.

XI die janerii. Testes sunt decanus et archidiaconus de Culla.

1. *Primeres línies desaparegudes.*

45

1362, abril, 26

Miquel Cirera, ardiaca major de la seu de Santa Maria de Tortosa, hi funda dos aniversaris generals. Estableix com a condició que els canonges que hi assistisquen hauran de traslladar-se a fer l'absolució al claustre i a l'hospital de Santa Maria, situat al davant d'una de les portes de la seu, a l'altra banda del cementiri de Santa Maria.

ACTo, NC 1362, 26 d'abril.

Quod ego Michael Cirera, archidiaconus maior sedis dertusensis, de {vestro} consensu reverendissimi in Christo Patris et Domini, domini I[ohannis], Dei et apostolice sedis gratia electi confirmati in episcopum dertusensem, et venerabilis capituli ecclesie dertusensis, constituo et ordino duo anniversaria generalia, fienda et celebranda in ecclesia Beate Marie dertusensis, pro salute et recordio animarum presentium et beneficiorum nostrorum, et mei et omnium fidelium defunctorum. Et quod canonici et clerici qui interfuerint dicto anniversario habent sive teneantur exire seu ire in claustrum dicte ecclesie, scilicet in claustrorum ubi sepeliuntur canonici, ad absolvendum seu abolutionem faciendum ut est moris. Item aliud anniversarium pro anima

omnium illorum qui mortui fuerint in hospitali ipsius ecclesie dicto ego fui hospitalarius dicte ecclesie, et pro animabus omnium fidelium defunctorum. Et quod dicti canonici et clerici qui interfuerint in ipso aniversario teneatur et habeant ire seu exire ad absolvendum seu absolutionem faciendum in cimiterio quod est ante dictum hospitale, et quod canonicus qui (offererit), fecerit seu celebraverit stet in gradibus porte {ecclesie dertusensis} que est ante dictum hospitale, et dicti clerici sint personaliter extra dictam portam [sive] jannuam, canonici vero sint intra ecclesiam, prope dictam jannuam sive portam seu extra. Et pro quolibet anniversario dono et assigno domino Deo et Beate Marie sedis Dertuse et vobis, dominis reverendissimis in Christo Patris domino episcopo et honorabilibus priori et capitulo dicte ecclesie dertusensis et vestris successoribus, precio {annuatim} [se]xaginta solidos Barchinone censuales et (perpetuos habendos et percipiendos), cum omni iure, directo dominio emphiteotico et fatica atque laudimis eorum. Quosquidem sexaginta solidos censuales pro quolibet aniversario promito emere ut citius potero. Et volo etiam et [conce]do quod dicta anniversaria fiant et celebrentur in illis diebus primis in quibus fieri et celebrari poterunt immediate post festum omnium sanctorum. Item volo et ordino quod die que celebrabitur dictum aniversarium pro animabus illius qui mortui fuerint in {dicto} hospitali, et si omnes quinque pauperes invenire non possent, quod aliis diebus induantur de dicto hospitali usque quinque pauperes fuerint induti. Et volo quod induantur de panno livido lane, valoris duodecim vel quatuordecim solidorum monete Barchinone pro unaquaque cana, et quod quilibet dictorum pauperum habeat unam canam et duos palmos dicti panni. Et pro emendo dicto panno annuatim in perpetuum dono et assigno Domino Deo et Beate Marie sedis Dertuse, et vobis dicto reverentissimo domino episcopo et capitulo dicte ecclesie dertusensis et vestris successoribus, perpetuo annuatim quinquaginta solidos Barchinone censuales et perpetuales, habendos et percipiendos cum omni iure, directo, dominio emphiteotico et fatica [ac] laudimis eorum. Quosquidem quinquaginta solidos censuales pro emendo annuatim ut prefertur [...] panne promito emere ut citius potero. Et pro predictis omnibus complendis [...] quod [specialiter et generaliter] [vestris] omnes libros meos et argentum, quos et que habeo de presenti et habebo in futurum necnon, et omnia alia bona mea presencia futura ubicunque sint vel fuerint. Promitemus vobis et vestris predicta omnia et singula, rata, grata et firma (...) habere, tenere et observare, et contra ea non venire aliqua ratione sub reflectione dampnorum, missionum et expensarum ac interesse littis et extra, et meorum predictorum omnium ypothecha et obligacione bonorum, vos vero dictus dominus {episcopus} dertusensis et successores vestri ex quolibet dictorum aniversariorum habeatis [...] interfueritis annua-

tim {dictis anniversariis ex quolibet eorum} pro charitate vestra tres solidos(tunc) et canonici et presbiteri et clerici qui interfuerint dictis anniversariis habeant pro charitate eius, prout esset consuerum fieri et ordinatum in dicta sede.

Ad hec nos dictus Jacobus Dei et apostolice sedis gracia electus, confirmatus in episcopum dertusensem de et cum consensu totius nostri capituli [in]frascripti ex certis et iustis causis super duabus constitutionibus quarum altera in[ci]pit: [...] in primitiam ecclesie. Edita per Poncium ex Mulnelliis, secundum episcopum dertusensem, quinto kalendas julii anno Domini MC sexagesimo primo. Et altera incipit: pia et laudabili consideracione ducti. Edita per Arnaldum de Lerdatho decimum episcopum dertusensem, octavo decimo kalendas februarii anno Dominice Incarnationis MCCCXL quinto. (...) videntur [...] trahite ista vice dumtaxat seu quoad istum actum dispensamus dictis constitutionibus (aliter) in suo robore duraturis. Et nos, capitulum antedictum scilicet dominicus Messeguerii, decanus, laurencius Breço, precentor, Johannes de Castris, thesaurarius, Geraldus de Monte Bruno, archidiaconus de Culla, Guillelmus Oliverii, prior claustral, Johannes Spuny, subthesaurarius, Bernardus Company, Bernardus Flandina, Guillelmus Pineda, et Bernardus Çamarra, canonici dicte ecclesie dertusensis, convocati ad capitulum ad sonum campane prout moris est in ecclesia antedicta, capitulum convocari congregarique pro capitulo et capitulum facientes pro negocio infrascripto in domo episcopali Dertuse. Recipientes a vobis venerabili Michaele Cirera archidiacono maiore ecclesie dertusensis dictos ducentos solidos censuales, volentesque vero bono proposito condescenderet et [gr]aciouse ideo bona fide firma et legitima stipulacione intercedente [nos] et successores nostri, promittimus et convenimus vobis, dicto {venerabili} [Michae]li Cirera, archidiacono presenti et [ves]tris, quod faciemus et celebrabimus dicta {duo} anniversaria generalia {et induemus dictos quinque pauperes de dicto panno} pro animabus [vestrorum parentum] et benefactorum vestrorum et omnium fidelium defunctorum, annis singulis et (proprio) in dicto termino, (...) antedictum anniversariis celebrabitur missa in altari maiori ipsius sedis, Et omnia alia et singula accedemus, faciemus et complebimus prout superius declaratur et in nullo contrafaciemus aliqua ratione, sub bonorum sedis predicte omnium ypotheca et obligacione.

Testes sunt Guillelmus Ferrariai, presbiter, et Guillelmus Castilioni.

seus Bartomeu Alaix i Bartomeu Coma perquè rebin una tomba o sepulcre de pedra que el mestre Aloï de Tarragona ha fabricat i esculpit per al bisbe Jaume de Tortosa.

ACTo, NC 1364, 3 de juny.

Quod Ego Bernardus Company, canonicus ecclesie dertusensis, constituo et ordino procuratores meos certos et sp(acial)es vos Bart holomeum Alacris, mercatorem, et Bartholomeum Coma, presbiterum beneficiatum Terrachone, licet absentes tanquam presentes ambos insimul et utrumque vestrum in solidum ita quod occupantis conditio potior non existat, sed quod per alterum unum inceptum fuerit per alium mediari valeat et finiri {ut in rem vestram propriam}, videlicet ad petendum et recipiendum, pro me et nomine meo, a Magistro Aloy, lapicida et sculptore Terracone, illam tombam lapideam cum duobus leonibus et arxeto et aliis ad ipsam tombam pertinentibus, quam mihi promisit facere, fabricare, operari et sculpere, pro salario seu mercede sexdecim librarum et decem solidorum monete Barchinone, ad opus sculpture reverendi patris domini Jacobi Cigo, bone memorie Episcopi dertusensis, consanguinei mei. Et ad reqirendum ipsum magistrum Aloy iuris remediis {opportunis} (quatenus) faciat et compleat dictam tombam, prout mihi promisit et in pactis est deductum inter ipsum {et me}. Et ad faciendum et firmandum ac recipiendum apocham vel apochas de recepto {et solvendo} dans et concedens vobis et utriusque vestrum in solidum super predictis plenum posse et mandatum agendi, defendendi, proponendi et respondendi in iudicio (...) coram iudicibus quibuscumque libellum {vel libello}, dandi et offerendi litteram vel litteras contestandi de calumpnia et veritate dicenda in anima mea iurandi et aliud genus iuramenti (...). Et partis altere deffendendi (testes) instrumentum et alia probacionum genera producendi et producta ex adverso reprobandi, disputandi, renunciandi et concludendi scriptum vel scripturas, tam interloquitorias quam diffinitivas ferri pretendi et audiendi, et ab ea vel eis et a quocumque gravamine illato vel etiam cominato (...) videbitur appellandi capitulos petendi, recipiendi et presentandi, et appellationes pro secunda protestandi requirendi et suplicandi verbo vel scriptis procriptionem vel procuratores super predictis omnibus e singulis substrahendi. Et demum omnia alia et predicta et circa premissa faciendi et expediendi que merita previssorum postulant et requirunt, et ego possem facere fieri quod de iure vel de franco mandatum exhiberent speciale. Et volens vos et substiuendos a vobis relevare ab omni onere satisdandi promito notario infrascripto ut publice persone hoc (anime) legitimate stipulanti et recipienti nomine quorum poterit vel intererit iudicio sisti iudicatumque solvi cum suis clausulis universis et eum semper havere ratum et firmum quidquid inde actum

gestum fuerit generaliter procurationis in nullo tempore revocabitur aliqua ratione sub bonorum meorum omnium hypotheca.

47

1364, juliol, 12

Miquel Cirera, ardiaca de Santa Maria de Tortosa i vicari del bisbe de Tortosa, Jaume, juntament amb la resta del Capítol catedralici, nomena procuradors per a tractar amb Francesca, vídua de Francesc Solcina, i el mestre piquer Joan Valença sobre la construcció d'una capella, dins de l'aula capitular de la canònica dedicada a Sant Joan.

ACTo, NC 1364, 12 de juliol.

Noverint universi. Quod nos, Michael Cirera, archidiaconus, vicarius in spiritualibus et temporalibus generalis reverendi in Christo Patris et Domini Jacobi, miseratione divina episcopi Dertusensis. Et nos, Capitulum ecclesie dertusensis, videlicet Michael de Villa Francha, sacrista, Johannes de Castris thesaurarius, Petrus Garret, infirmarius, Petrus Baiuli, prior claustral, Guillelmus Pineda, Andreas Cosco, Antonius Arayno et Arnaldus Burgues, canonici dicte ecclesie dertusensis, convocati ad capitulum ad sonum campane prout moris est in ecclesia antedicta Capitulum convocari congregarique pro capitulo et capitulum facientes pro infrascripto negocio in domo capitulari dicte ecclesie. Omnes predicti unanimiter concordantes, cum plures canonici de presenti non essent in civitate et termino dertusensi, constituerunt et ordinarunt certos et speciales sindicos yconomos et procuratores eorum in ecclesia antedicta, venerabiles Dominicum Messeguerii, decanum, Geraldum de Montebruno archidiaconum de Culla, Bernardum Company, operarium et Johannem Spuny, subthesaurarium dicte ecclesie presentes et recipientes omnes insimul et utrumque eorum in solidum, ita quo occupantis condicio potior non existat, sed quod per alterum eorum inceptum fuerit per alium mediari valeat et finiri, videlicet ad convenientum paciscendum et stipulandum cum domina Francischa, uxore quondam venerabilis Bernardi Solzina, domini quondam loci de Villa Sica Campi Terrachone, et ab ea et a Joanne Valença, lapicida, et ab aliis quorum interest vel intererit, recipiendum promisionem et stipulationem illius capelle quorum dicta domina Francischa promittit {promisit} et promittere intendit {facere} fieri, operari et construi pro anima sua. Et dictus magister Johannes et alii operari volunt et promitunt in capitulo dicte ecclesie prout in capitulo factis seu faciendis super hoc continetur seu continebitur. Et super hoc instrumentum vel instrumenta quecumque fieri faciendum et firmandum nomine dictorum

constitue[runt], et bona omnia eorum in eiusdem instrumentis obligandum, cum pactis pe[...], cautelis, obligationibus, stipulationibus, (promissionibus) et renunciationibus q[uibus]cumque. Promitentes havere ratum et firmum quidquid inde actum gestum fuerit et procuratum, et in illo tempore revocabitur, sub bonorum ipsorum instrumentum omnium hypothecum.

48

1364, juliol, 12

Joan Valençà, picapedrer, i la seuva muller Venguda, ciutadans de Tortosa, es comprometen amb els representants del Capítol de Santa Maria de Tortosa i Francesca, vídua de Bernat Solzina, a construir una capella al capitòl de la catedral dedicada a Sant Joan Evangelista. El document concreta les condicions tècniques i financeres del contracte.

ACTo, NC 1364, 12 de juliol.

Noverint Universi. Nos, magister Johannes Valençà, lapicida, et eius uxor Venguda, cives Dertuse, uterque nostrum in solidum sollempnem stipulationem, promitimus a (...) vobis di[cte] Francische, uxori quondam honorabilis Bernardi Solzina, quondam domini loci de Villa Siccha Campi Terrachonis presenti, et vobis, honorabilibus Dominico Messeguerii, decano, [Ge]raldo de Montebruno, archidiacono de Culla, Bernardo Company, operario, et Johannis Spuny, subthesaurario, sindicis {iconomis} et procuratoribus honorabilis domini vicarii domini episcopi et capituli sedis dertusensis presentibus et uestris, quod faciemus, operabimus et construemus, ac fieri operari et construi faciemus, nostris propriis sumptibus et expensis, quandam capellam in capitulo dicte sedis, quam vos, dicta domina Francischa, fieri et construi facitis (...), de consensu dictorum domini vicarii et capituli, iuxta formam infrascriptorum capitulorum quorum tenor fideliter hic insertus talis est.

En nom de Deu e en reverencia de Madona Santa Maria e de Mon Senyor Sant Johan Evangelista. Los honrats vicari general del senyor bisbe de Tortosa e capitol ordenen ab mestre Johan, ensemeps maestre de pedra, los capitols infra segunts sobre la hobra faedora d'una capella que es deu obrar per lo dit maestre, la qual fara fer a son cost e messio per preu de VIImil D sous, segons {per capitolls avant es escrit} la honrada Madona Na Francescha, muller ça enrere del honrat en Bernat Solzina, cuitada de Tarragona, dins lo capitol de la seu de Tortosa.

Primerament, que aie la capella de cou d'ample XIX palms. Item que aie de larch de cou XXII palms, lo qual larch es enves lo alberch

del Cabiscol. Item que aie d'alt aytant com en la volta del dit capitol. Item que aien les tres parets de la dita capella de gros IIII palms de cana, ho mes si mestre hi faie per rahons de la volta faedora, e que la paret de front enves lo alberch del cabiscol sie pujada de pedra que mostre cara enves la capella e cara enves lo alberch del cabiscol a igual, tro sus en la volta de la dita capella, e d'aqui avant que romangue la paret del Cabiscol quitia e sens perill, en guisa que romangue clos lo dit alberch e sie fet lo portal de la intrada, e sie tot be adobat he com p[rim]erament, en manera que aia aytan bona entrada ho millor se fer se pot com d'abans avia. E tot aço aia a fer lo dit mestre Johan ho fer fer a son cost e mesio, per lo preu dels VII mil D sous de la capela que avant son scrits e nomenats, a conejuda del dit vicari e canonges. Item que la dita capela sie d'escayre que es rete quadrada e puyg fins a les voltes de peu dret, ab sengles pexines a cada cayre, e d'ali amunt tornara a VI punts ab sos croes o[b]rats segons que a bon maestre pertany, o segons que plaura al dit vicarii e canonges, he a la dita dona. E en cascun payn dels VI punts aie un finestratge, obrat segons la mostra la qual tenen los dits vicari e canonges, la qual lo dit maestre Johan los ha dada e traçada. Item que dintre lo finestratge en cascu aie dues profetes, ho dos sants ho santes, los quals plauran al dit vicari e canonges he a la {dita} dona hi asignaran. Item que la ymage de Santa Maria qui sera davant la intrada de la dita capela sie semblant de les desus dites, les quals desus dites ymages agen de larch quiscuna quatre palms, posades sobre capitels ho lochs covinents, en los quals capitels aie en cascu senyals de la dita dona embotits, e que en mig de les dues ymages aie un senyal aytal com alla dita dona plaura, e axi metex a la ymage de Santa Maria aia senyal de la dita dona a la part daval on la dita ymage sera. Item que la capela sie closa ab una timara ab figura de Santa Maria embotida, e que la dita timara se afronte ab IX braços de croes, obrats segons que bon maestre deu fer, la qual timara sie daurada e dibuixada de colors, ço es de azur d'acre, e d'or, e d'altres bones colors que a la dita timara pertanguen. Item que tots los fulatges e capitels que seran en los finestratges de la dita capela e les dites ymages, axi com en les cabeladures e barbes e les fresadures dels mantels, sien daurats e dibuixats de beles colors e de fines en los lochs covinents, segons que en lo dictat es[t]a ordenat, a conejuda del dit vicari e capitol e de la dita dona. Item que hi nodresque o faça fer un armari a la un costat de la dita capela, on stigue vestiments, e lo ciri, e calze e altres coses necessaries a la dita capela. Item al altre costat una finestra covinent on stiguen les canadeles. Item en un cano de pedra on buiden lo calze a la un costat del

altar. Item lo dit mestre aie a donar feyt lo altar de la dita capela, ço es de pedra a la qual sie feyta e obrada de larch d'ample e de gros a coneguda del dit vicari e canonges e de la dita dona, en guisa e en manera que sie aparellada de dir misa. Item que lo dit maestre aie a pahimentar la dita capela de losa que sie bona e covinent, e aqui metex aie a fer dues loses grans e belles que reten pahiment, e en cascuna losa aia al cap lo senyal de la dita dona ab letres cavades del canalari de obit seu, car aqui vol esser soterrada. Item que aie a fer banchs en torn la capela de pedra, ala on staran les rexes de ferre, les quals hi seran per cloiment de la capela semblants dels banchs del capitol. Item que lo paument on l'altar sera asitiat sia pus alt a tots cayres, un palm de cana mes que l'altre payment. Item que lo dit mestre Johan aie a obrar totes les desus dites obres perfeytament e acabada ab ses propies missions, del preu que aura de fer la dita capella. Item que la dita dona do e sie tenguda de donar al dit maestre Johan per preu de totes les obres de la dita capela VIIMD sous, e si als dits vicaris e canonges e a la dita dona sera ben vist que la dita capela sie obrada e be acabada, que la dita dona li do D sous per a unes vestidures en altra guisa, no part los dits VIIMD sous. E totes les coses desus dites promet a fer lo dit maestre Johan a conexença del dit vicari e canonges he de la dita dona. E que haura acabada la dita capela dins VII anys. E que y asigna la dita dona cascun any dels dits VIIMD sous M sous, e los D sous que romanen aia a paguar tan tost passats los VII anys. Item que de la dita cantitat no puxe pendren ni aver lo dit maestre Johan, ni sie tenguda la dita dona ni altri per ella de donar sino I sous VIII diners tots jorns per a la sua provisio d'ell e de son fill, o d'altre fadri en cas que lo dit fill noy fos, mentre que lo dit maestre obrara entro que la dita capela sie acabada, car lavors apres que sie acabada puxe pendre e aver lo dit maestre ço que sobrara de la dita cantitat, pagades totes hobres e menestrals e totes altres coses necessaries a la dita capela. Item que la dita dona asigne una persona qui sie obrer de la dita obra, lo qual destribuisque e pach al mestre he a menestrals pedra e colors e totes coses que a la dita capela sera mester per a obrar aquela, e aço del dit salari dels VIIM sous segons que avant es scrit. Item que lo dit maestre Johan promete als dits vicari e canonges e a la dita dona de fer e continuar la dita {obra de la dita} capella ab sos menestrals covinents.

E que no sia empeçada per lo dit maestre altra obra a fer ne fara entro que la dita capella age tot son compliment, ne de la ciutat e terme no exira de Tortosa per neguna altra obra a fer sens licencia del vicari e del capitol e de la dona, ho d'aquells que lo vicari e capítol hi assignaran que sie del dit collegi, e axi mateix ab volentat de

la dita dona. E d'aço se obligara ab aquelles conditions e penes que als dits vicari e capitol e a la dita dona plaura, ço es de M sous aplicadors la meytat al senyor bisbe e l'altra meytat a la dita dona. Item que la dita dona e lo dit obrer de la dita capella age a dar C sous de la dita quantitat al dit maestre Johan per a ferramentes grosses per a obs de tayllar pedra a obs de la dita capella, la qual pedra sia bona e covinent e que no sie saulorença si non que no li sie rehebuda, ans sie perduda al dit maestre. E per ço que do bona pedra e covinent, plau al dit vicari e capitol que sie sua la manobra que del loch on la dita capella es fara exira. Empero entenenent-se aquests C sous que sien donats tantost que en Berenguer des Puig sia pagat dels IIII sous que avant son specificats e no abans. Item que la dita dona no sia tenguda de començar ni de bestraure [...] III mil a la dita capella ni a nengunes altres coses necessaries per aquella obra fins que en Berenguer Des Puig sia pagat del alberch on ella sta dels V mil sous que li son deguts, los quals IIII mil sous la dita dona aia auer pagats d'aci a tres anys al pus [...]ay, e d'aço li dejen ajudar lo dit vicari e capítol a traire'l's de la universitat dels juheus de Tortosa, los quals li deuen en mes quantitat avant. E de continent que sia pagat lo dit en Berenguer Des Puig aia a fer començar la dita obra, no sperat los tres anys en cas que al dit Berenguer sia pagat. Item que si la dita dona dins aquest temps moria, que ella obliga totes les sues rendes e bens on que sien a fer compliment a totes les coses demunt dites de la dita capella, segons que en aquests capitols largament es contengut en aquest fuyll de paper. Item vol la dita dona que lo dit Mestre Johan do bones fermances per acabar la dita capella. E si aquelles aver no pora, vol la dita dona que lo dit Mestre Johan que stablich en poder del vicari e del capitol ell e sa muller e son fill, e aquell fill iur per menor edat, e que obliguen tots lurs bens e cascun per lo tot sients e movents on que sien, e que renuncien a lur fer e que s'obliguen al senyor bisbe et cetera. E axi mateix a preso d'ell i de totes aquelles penes e condicions que mill sous a vist al dit vicari e capitol, e que no puga recaptar {ni fer recaptar} neguna gratia del rey ni de sos officials ne d'altres personnes que fossen periudicials a la dita dona ni a la capella. Item vol la dita dona que la invocacio de la dita capella sie mossen Johan Evangeliste. Item vol la dita dona que d'aquells VII mil D sous los quals ella assigne a la capella, sia satisfeyt aquella persona que ella hi assignara que pach los diners, que aia tots anys son salari segons que al senyor vicari e capitol sia vist faedor. Item vol la dita dona que la casa on lo dit mestre Johan e tots los altres menestrals obraran aia aver e pagar mestre Johan dels dits VII mil D sous. Item vol la dita dona que d'aço sia feyta carta per ço que la cosa sia pus

ferma a ella e al vicari e al capitol, segons que per capitols largament en aquest full de paper es contengut de verbo ad verbum.

49

1364, novembre, 26

Bernat Portell, argenter habitant de València, es compromet a fer un encenser per a la seu de Tortosa, ponderat aproximadament en vuit marcs de Tortosa, segons el disseny que li ha estat donat pel Capítol dibuixat en un paper. Utilitzarà or i argent propi i també el del sotstresorer de la seu, Joan Espuny. Es compromet a portar-lo fins a Tortosa pagant les despeses i un cop allí sobredaurar-lo amb argent i or de la seu. Demana per la seva feina un salari de cinquanta sous de Barcelona per cada marc d'argent.¹

ACTo, NC, 1364, 26 de novembre.

Quod ego Bernardus Portelli, argenterius habitator Valencie, sollempni stipulatione legitime interposita, promito et convenio vobis, venerabilibus capitulo sedis dertusensis presentibus et vestris, quod hinc ad festum ramis palmarum [proxime venturum] faciam facere operabor et operatus fuero mea propria missione cum argento meo unum turribulum sive ensenserium argenti bonum et aptum ad similem formam et mensuram quam vobis dedi depinctam in papiro, quod ponderabit octo marchia argenti boni et fini modicum plus vel minus marchati marchi Dertuse. Et confiteor habuisse et recepisse a vobis, venerabili Johanne Spuny, Subthesaurario dicte sedis, de argento quod erat in sacristia eiusdem sedis in auxilium seu ad opus faciendi dictum turribulum, tria marchia sive marcha [unam] [unciam] et quartum argenti, scilicet duos calices fractos absque patenis. Et teneamini mihi solvere sive tornare et restituere tantum argentum quantum ego ponam et mitam et posuero et misero in dicto turribulo de meo argento ultra dicta tria marcha uniam unciam et quartum dum tamen non ponderetur novem marchis argenti. Item teneamini michi de minues dicti argenti unum milleresium pro unaquaque uncia vel minus sicut est consuetum dari in civitate Dertuse, quodquidem argentum fractum vel sacerum michi teneamini solvere ut prefertur vel extimationem ipsius secundum pro tunc valebit in civitate Dertuse communiter argentum fractum vel scincerum, vos vero teneamini mihi solvere pro salario meo quinquaginta solidos barchinonenses pro quolibet marcho argenti et pro aliis omnibus infrascriptis, quos mihi exsolvatis statim cum predicta et infrascripta fecero et complevero, et ego tenear. Et promito vobis dictum turribulum perfectum et completum portare in Dertusam, et tradere meis propriis sumptibus et expensis, atque (...) et fortuna meis, et tunc et in ipsa civitate Dertuse illud deaurare sive sobreaurare cum vestro auro et

argento vivo ut vobis bene visum fuerit. Et si forte aliqua causa seu ratione sive aliquo casu fortuito ego non fecero et complevero dictum turribulum ut superius est, expresse promito vobis restituere et tornare dicta tria marcha unam unciam et quartum argenti. Promitens vobis et vestris omnia et singula supradicta rata grata et firma habere et tenere ac observare atque attendere et complere et non contrafacere vel contravenire de iure vel de facto aliqua ratione sub refectione et restitutione dampnorum, missionum, expensarum et interesse vestri et vestrorum litteris et (extra) renunciando dertusense consuetudini dicenti sumptus in principali causa minimum debere (reffundi). Et pro hiis complendis obligo vobis et vestris omnia bona mea presencia et futura ubique. Et ad maiorem vestri securitatem de predictis habendam dono et offero vobis fidantiam et principalem pactatricem videlicet dominam Agnetem uxorem condam venerabilis Bertrandi de Gallach, habitatricem quandam Xative, nunc Dertuse presentem. Et hanc fideimissionem spontanee facientem quod mecum et sine me, et cum presente vel absente vobis et vestris de restituendo dicta tria marcha unam unciam et quartum argenti videlicet vobis dicto venerabili subthesaurario integriter teneatur casu quo ego non fecero et complevero et tradidero dictum turribulum ut superius expresatur.

Quamquidem fidanciam et principalem obligationem et fidantiam ego dicta Agnes in me suscipio libenterque facio et concedo vobis dictis et infrascriptis honorabilibus capitulo et subthesaurario dicte sedis ut superius continetur, sub refectione et restitutione dampnorum missionum expensarum et interesse litteris et extra, renunciando dertusense consuetudini [dicenti] superius in principali causa (...) debere reffundi. Et pro hiis complendis obligo vobis et vestris omnia bona mea presentia et futura ubique. Renunciando dertusensi consuetudini et iuri dicenti principale prius fore conveniendum per fideimissorem. Et beneficio senatus consulti Velleyani de quo cerciorata sum per notarium infrascriptum. Et omni alie legi, iuri, foro, usatico et consuetudini promissis (...) venientibus ullo modo. Ad hec nos dicti capitulum videlicet nos Michael Cirera, archidiaconus, Dominicus Messeguerii, decanus, Johannes de Castris, thesaurarius, Petrus Garreti, infirmarius, Petrus Baiuli, prior claustral, Bernardus Flandina, operarius, Johannes Spuny, subthesaurarius, Guillelmus Pineda, Arnaldus Burgues, Antonius Arayn, canonici dicte sedis dertusense, convocati ad capitulum ad sonum campane prout moris est in sede antedicta, capitulum convocari congregatique pro capitulo et capitulum facientes pro negocio infrascripto, in domo capitulo ipsius sedis. Pronuncius vobis dicto Bernardo Portelli predicta omni et singula prout a nobis vobis sub forma predicta attendendo sunt et complenda attendere et complere

et non contravenire aliqua ratione vobis bonorum dicti capitulu et sedis predice omnium hypotheca.

Testes sunt Assensius Bacellerii, presbiter, et Guillelmus Costa, clericus diocesi dertusense.

1. *És un document ratllat. Afegit al costat de la data hi ha escrit el següent text: dapnatum de parentum voluntate XVIII die julii anno a Nativitate Domini MCCC LX quinto. Testes Johannes Ferrerii et Guillermus Costa.*

50

1367, octubre, 2

Domènec Messeguer, degà de la canònica de Santa Maria de Tortosa, institueix una capellania a la capella de Santa Maria Magdalena de la seu per 25.000 lliures. Al mateix temps, demana que després de la seua mort es venguin els seus béns i una part es destine a la construcció d'una capella a l'obra nova de la mateixa seu i al seu ornament o, si es pot, es construïsca dels rèdis procedents de les seues propietats.

ACTo, NC 1367, 2 d'octubre.

Ad honorem et reverenciam Dei et Sancte Marie Virginis eius Matris, necnon Sancte Marie Magdalene. Ego Dominicus Messeguerii, decanus in ecclesia dertusensi, in missione procuratorum meorum et parentum ac benefactorum meorum, de licencia et assensu reverendi patris et domini Jacobi, episcopi, et venerabilis capituli dicte ecclesie dertusensis. Constituo, ordino et creo unam capellaniam perpetuam et perpetuo celebrando in predicta ecclesia, in capella quam in ipsa ecclesia intendo ordinare, sub invocatione dicte beate Marie Magdalene. Et pro dotatione et sustentatione vite clerici qui dicta capellaniam habebit et celebrabit, assigno et do ipse capellanie et clericu seu capellano qui ipsam pro tempore habebit et celebravit XXV mille libras Barchinone perpetuo censuales, cum laudimiis et fadicis, et cum omni alio iure emphiteoticario. Quasquidem XXV mille libras predictas volo (emi) de bonis meis presentibus habitis et habendis, intentionis mee tamen existit quod predicta non habeat effectum nisi post mortem meam. Ita quod dum vixerim dicta capellania non celebretur nec dicte XXV mille libre censuales emantur sed post obitum meum volo et ordino quod administratores bonorum canonorum defunctorum qui fuerunt assignati tunc in capitulo annuali iuxta constitutiones ecclesie antedictae, recipiant omnia bona mea et illa vendant et de preciis eorum emant dictas XXV mille libras censuales perpetuas cum pleno iure emphiteoticario in locis tutis et sufficientibus, et illas assignent dicte capellanie et clericu seu capellanis eiusdem. Et de residuo dictorum bonorum meorum volo quod faciant et construant seu construere fieri faciant unam capellam in iamdicta ecclesia in illa parte eiusdem quam dominus

episcopus et capitulum assignaverint quaquidem capella habeat reexam de rexis ferreis competentibus, et in qua capella habeant erigere seu erigi facere altare et (...). Et dictam capellam habeant parare et ornare de pannis, vestimentis et calice, et lampade, et oleo pro ea, et cereo pro elevatione corporis Cristi. Et pro hiis perpetuo habendis et hostias et vinum habeant emere et redditus suficientes ad cognitionem domini episcopi et capituli predictorum. Et si forsan dictum residuum dicti precii dictorum bonorum meorum non suficerit ad dictam capellam construendam ac ad alia superius ennarrata, ordino et volo quod de ipso residuo emantur censualia tot quod emi poterit in bonis locis, et illa dentur et assignentur cum predictis XXV mille libris capellanie supradicte. Et si antequam moriar de voluntate dicti domini episcopi et dicti venerabilis capituli construi et fieri fecero dictam capellam predictam et ecclesiam in illa parte {qua} placuerit eisdem domino episcopo et capitulo assignare, et ipsam capellam paravero et ordinavero de omnibus supradictis et emero redditus pro illis perpetuo habendis ut prefertur et volo, quod de toto precio bonorum nostrorum que habuero tempore mortis mee emantur tot quod potuerint censualia perpetua et emphiteoticaria, et cum pleno iure emphiteoticario et in locis sufficien- tibus, ut est dictum et pro omnibus et singulis supradictis complendis et fiendis de voluntate et consensu predictorum dominorum episcopi et venerabilis capituli assigno, trado et obligo quandam mansum meum quem habeo in termino civitatis Dertuse, in partita vocata de Petrola prope Bercat, alias de Laber, cum orto, vinea et cum terra culta et inculta, et cum toto termino et iuribus suis et omnia alia bona mea presencia habita et futura, et quoddam olivare quod habeo iuxta dictum mansum et dono et assigno jus patronatus dicto capitulo dertusensi et quod habeat et teneatur presentare dicte capellanie clericum qui sint de genere meo infra iuris terminum, et volo post quod obitum meum et postea quandocumque contigerit vacare dictam capellaniam, dictum capitulum mitat unam literam rectori ecclesie loci de Gandesa vel eius locumtenenti seu eius vicario cum expensis dicte capellanie, quod dictus rector vel eius vicarius dicat publice in dicta ecclesia de Gandea quod si aliqui clericis sint vel fuerint de genere mei dicti decani infra septimum gradum qui voluerit dictam capellaniam quod infra XV dies se representet dicto capitulo et e[...]dem informet de dicta parentela, et illum si ydoneus fuerit presentet domino episcopo supradicto, et si de parentela seu consanguitate mei dicti [...]tam aliquis inventus non fuerit infra predictum gradum vel si in ven[...] fuerit et dictam capellaniam noluerit, aut infra dictum tempus non se presentaverit dicto capitulo vel se presentaverit et idoneus non fuerit (...) propter debilitatem seu diformitatem membrorum sed non propter (...) vel forciam, quod dictis cassibus vel aliquo eorum ipsum capitulum possit presentare

quemcumque alium. Et si forte dictus clericus qui presentaveritur non fuerit presbiter, quod ille habeat promoveri ad omnes sacros ordines dum fuerit in etate illos recipiendi et infra tempora a iure statuto, et donec fuerit promotus faciat ipsi capellanie deservire, et si prefatum capitulum non presentaverit dicto domino episcopo infra tempus debitum clericum ad capellaniam supradictam et iure devoluto, idem dominus episcopus habuerit providere ipsi capellanie quod eidem providere habeat de clero de parentela mei dicti decani et cum expensis eiusdem capellanie habeat modum supradictum prefatum in presentacione fienda de dicto clero ad predictam capellaniam per capitulum memoratum et intelligo quod dictus clericus sit de parentela mea et proximior, et si duo in eodem gradu fuerit idoneor presentetur per dictum capitulum vel eidem provideatur de dicta capellania per dictum episcopum ut superius est dictum et expressum, et si ambo essent equaliter idonei sit in optione dicti capituli quem presentabunt vel in optione dicti domini episcopi cui pandebit si ipsum contigerit providere de dicta *capellania iure devoluto ut est superius declaratum.*

Et si forte dicta capella non esset constructa in vita mea, quod eo casu dictus mansus non vendatur, donech dicta capella sit constructa de redditibus seu fructibus qui exierint de dicto manso seu de predicto olivario et quod interim vaccet dicta capellania.

Item volo et ordino quod dictus capellanus qui dictam capellaniam celebravit habeat interesse divino officio et in oris consuetis diurnis et {nocturnis} in ecclesia antedicta in casu cum quod de dictis bonis meis essent emti redditus {seu censualia} usque ad quantitatem XXV librarum que censualia esset et sint cum laudimio et faticha, et ad hoc restarent alia bona mea quod de illis bonis quam (residuum) emantur censualia pro aniversariis fiendis pro anima mea et omnium benefactorum meorum.

Item si aliqua debita fuerunt facta per me antequam dicta censualia sint emta, quod eo casu promptus? et autem? omnia dicta debita solvantur, et postea emantur dicta censualia ut superius dictum est. Et dictus mansus non posset vendi donech predicta sint completa. Quod est actum in civitate Dertuse, videlicet in domo capitulari ecclesie dertusensis, secunda die octobris anno a Nativitate Domini MCCCLX septimo.

Berenguer De Prats, publiquen una constitució a favor de l'ampliació i millora de l'edifici de la seu, en la qual estableixen que durant cinquanta anys es destini a la fàbrica una anualitat dels fruits i rendes pertanyents als beneficis vacants de la ciutat i la diòcesi, al mateix temps que fixen les quantitats que les diferents dignitats, canonges, oficis i beneficiats de la seu han de donar cada any a la dita fàbrica.

ACTo, NC 1375, 7 de setembre.

In Cristi nomine amen. Noverint universi. Quod die veneris in terciis septima mensis septembbris anno a Nativitate Domini MCCC-LXX quinto, in presencia mei Petri Sunyol, notarii publici Dertuse et illustrissimi domini Regis Aragonum auctoritate per totam terram, dicionem et donationem eiusdem. In presentiaque venerabilium Guillelmi Viera, rectoris parochialis ecclesie de Nules, diocesis dertusensis, Guillelmi Siscar, presbiteri, et Johannis Siurana, clerici beneficiatorum in sede Dertuse, ad hec pro testibus vocatorum specialiter et rogatorum. Reverendus in Christo pater dominus Guillermus Dei et apostolice sedis gratia Episcopus et honorabile capitulum sedis dertusensis, videlicet honorabiles et religiosi Michael Cirera, prior, Petrus Baiuli archidiaconus maior, Dominicus Messegueri, decanus, Andreas Cosco, precentor, Johannes de Castris, thesaurarius, Petrus Garreti, infirmarius, Geraldus de Monte Bruno, archidiaconus de Culla, Bernardus Company, succentor, Johannes Spuny, subthesaurarius, Guillelmus Pineda, Franciscus Canut, Arnaldus Burgues, Dominicus Çanahuy, Johannes Ballistarii et Johannes de Nogaria, canonici ecclesie dertusensis, convocati ad capitulum ad sonum campane prout moris est in ecclesia antedicta capitulum convocari et congregati pro capitulo et capitulum facientes pro infrascripto negocio in domo capitulari ipsius ecclesie. Idem dominus episcopus presente dicto honorabili capitulo dixit et retulit michi dicto notario quod ipse fecerat et ordinaverat in scriptis in capitulo annali, anni proxime preteriti, et in capitulo anni presentis renovaverat, cum consilio et expresso assensu dicti capitulo, quandam constitutionem et ordinationem super opera et fabrica dicte sedis de novo fienda et construenda, et quamquidem constitutionem et ordinationem reverentissimus in Christo Pater dominus archiepiscopus Terracone confirmaverat et ratam habuerat sed de ipsa ordinatione et constitutione nondum confectum seu receptum fuerat hucusque publicum instrumentum. Ideo iamdictus reverendus dominus Episcopus presentibus et consentientibus dictis honorabili capitulo obtulit michi dicto notario in scriptis iamdictam constitutionem et ordinacionem, et dictam confirmationem dicti domini archiepiscopi in quodam publico instrumento et sigillo ipsius domini archiepiscopi pendentí comunito, cuius tenor inferius

est insertus, quamquidem constitutionem et ordinationem huic publice scripture iamdictus dominus episcopus et capitulum dixerunt et voluerunt ac mandarunt annotari et ad memoriam rei geste redigi, et eis fieri atque [...] per me notarium antedictum unum vel plura publicum seu publica instrumentum vel instrumenta, cuiusquidem constitutionis et ordinationis tenor fideliter hic insertus talis est.

Quoniam propter crementum cleri et populi ecclesie possint ampliari et augmentari et de novo edificari hinc est quod cum ecclesia Dertuse civitate liberata per Cristi fideles a faucibus paganorum et capta fundata fuerit Katedralis, et ab ipsis fidelibus hedificata atque constructa satis decens et capax consideratis clero et populo qui tunc erat postea auctoritate Dei favente gratia clerus et populus in tantum creverint quod nec clerus ad psallendum habeat ibidem vel habere poterat locum capacem et congruum ad explendum divinum officium prout decet nec populus civitatis ibi recipi competenter. Et attendentes reverendum dominum Berengarium, bone memorie episcopum Dertuse predecessorem nostrum, propterea deliberasse dictam ecclesiam augmentare ac ordinasse et deputasse ad certum tempus iam elapsum omnes fructus et redditus beneficiorum quorumcumque ecclesiaticorum civitatis et diocesis dertusensis in opera et fabrica ecclesie antedictae, quoque ipsam ecclesiam augmentare et mutare in maiorem incepit si morte preventus non perfecit, nec postea fuit continuata neque perfecta propter mortalitates que in partibus viguerunt. Idcirco nos, Guillelmus, miseratione divina episcopus dertusensis, in medio pectoris pontificalis officii ad quod licet inmeriti sumus divina providentia et apostolice sedis gratia vocati dictam venerabilem ecclesiam dertusense recumbenter in caritatis visceribus prenimia dilectione portantes hoc est quidem quod Beate Virginis Marie insignita cingulo insignis existit ecclesia in qua venerande spine in ipsis filii domini nostri Ihesu Christi sacratissimo capite infixe et veri ligni crucis in qua pro redemptione humani generis suspensus fuit reliquie et alie multorum sanctorum honorabiliter requiescunt hic quosque infra mente precordia recensentes merito induimur et movemur, ac ad ipsis ecclesie honoris status augmentum studia nostra convertimus atque cupientes cultum divinum augeri et congrue, et cum devacionem ac honorificencia in ibi modo fieri et temporibus successoriis populumque nobis comissum ad devacionem imitari pariter et adduci, deliberabimus cum nostro[honorabili]capitulo dictam ecclesiam ampliari et augmentari et pulchrioribus et abterioribus operibus ad laudem divini nominis fabricari et construi taliter quod clerus ad suum officium exercendum et impendendum, et populus ad orandum et divina officia audienda liberius et cum maiori devocione valeant convenire. Cum itaque ecclesia ipsa opere multum sumptuoso

incepta fuerit et maiori perficietur reverendorum patrum et dominorum predecessorum nostrorum et dominorum archiepiscoporum Terracone ecclesie metropolitane nostre et aliorum episcoporum provincie ipsius sequentes vestigia et exempla qui pro fabrica ecclesiarum suarum similia sepius statuerunt deliberatione diligent et matura cum nostro capitulo habita, et cum eius consilio et expresso asensu ordinamus et statuimus quod fructum, redditus, exitus et proventus quorumcumque nomine censeantur nunc et infra et usque ad quinquaginta annos proximos a die constitutionis huiusmodi numerandos vaccantium et vacandorum per unum annum a die vacationis, cuiuslibet eorundem quos nos ad infrascripta aplicандos, statuimus et decernimus reservamus et etiam diputamus in opere et fabrica dicte nostre dertusensis ecclesie convertantur et expendantur per illum vel illos quem vel quos ad hec duxerimus ordinandum vel ordinandos decretalibus in suscepti regiminis et sancta romana ecclesia in suo robore duraturis, exceptis tamen dignitatibus personatibus, officiis et administrationibus predice nostre ecclesie propter onera que pretextu ipsius habent multipliciter sustinere et attentis statibus earundem ac eiusdem ecclesie beneficiis et beneficiatis comensalibus, quicquidem comensales in talibus solvere non consueverunt verumtamen ob reverenciam et laudem dicte Virginis Marie et honorabilium reliquiarum predictarum honorantes nos et habentes dictas dignitates, officia et administrationes in dicta ecclesia in quantum possumus comode subportare ut dicte opera et fabrica ipsius nostre ecclesie plures et pinguiores redditus habeant, decernimus et ordinamus quod durante dicto tempore quinquaginta annorum, successores nostri episcopi predicti solvant videlicet quilibet infra duos annos postquam pacifice habuerit possessionem pretacte ecclesie et episcopalis dignitatis sex mille solidos, et successores prioris qui nunc est eiusdem ecclesie solvat quilibet tres mille solidos infra tres annos postquam adeptus fuerit pacifice possessionem prioratus, successores vero aliorum habentium in predicta ecclesia dignitates personatus, officia vel administrationes infra duos annos tantum quantum in decima solvere consueverunt. Et nos episcopus predictus et prior qui de presenti est et alii habentes (...) et obtinentes in dicta ecclesia dertusense dignitates personatus officia vel administrationes, solvamus et solvant in dictis opere et fabrica totidem et easdem quantitates in terminis et solutionibus supradictis ut de successoribus nostris et dicti prioris et aliorum predictorum est superius ordinatum per hoc tamen non intendimus exonerare seu desobligare illos qui ratione suarum dignitatum personatum, officiorum seu administrationum tenentur ponere et expendere in operibus ecclesie antedictae sed remaneant in operibus et oneribus ad que tenentur adicentes. Assignamus etiam et

deputamus per totum tempus supradictum predicte fabrice mediatem relictorum in usus pios incertos et restitutionem fore sanctorum fiendam personis incertis in civitate et diocesis nostris supradictis, si tamen predicta ecclesia cum clauistro et turri campanali ante dictos quinquaginta annos perfecta esset, hec presens ordinatio sitque cassa penitus atque nulla. Et pro solvendis et complendis omnibus supradictis et ad maiorem securitatem et firmitatem statuimus et decernimus quod omnes et singuli fructus, redditus, exitus et proventus dictarum ecclesiam et beneficiorum necnon nostre dignitatis episcopalis et dictarum dignitatum personatum, oficiorum et administrationum sint obligati, et illas pro predictis obligamus, hanc autem constitutionem et ordinationem facimus si reverendissimus dominus archiepiscopus Terracone eam voluerit confirmare, quam constitutionem et ordinationem confirmavit dictus reverentissimus dominus archiepiscopus Terracone ut patet per quandam litteram patentem in formam publici instrumenti redactatam et sigillo appendicio ipsius domini archiepiscopi sigillatam de qua superius facta est mencio cuius tenor talis est.

52

1375, octubre, 10

Guillem, bisbe de Tortosa, mana als rectors de totes les esglésies de la ciutat i la diòcesi que el cartell que els tramet en llengua vulgar sobre les indulgències concedides a l'obra de la seu de Santa Maria de Tortosa sia llegit als fidels tots els diumenges i festes solemnes.
ACTo, Fàbrica, 1.

Guillelmus, Dei et apostolice sedis gratia episcopus dertusensis. Universis et singulis rectoribus ecclesiarum civitatis et diocesis dertusensis, vel aliis curam animarum habentibus et eorum locatinentibus ad quem vel quos presentes pervenerint, salutem in Domino. Per alias nostras literas vobis plene scribimus super ordinatione fabrice benefactoribus conceduntur unde cum propter predictarum literarum prolixitatem esset forte vobis vero sun ipsarum intentionem conapere atque mentem volentes vos ab onere huiusdem alleviare vobisque tradere certam et sumariam formam per vos servandam in et super collectione elemosinarum a Cristi fidelibus eidem fabrice largiendarum cartellum in vulgari ydiomate ordinari iussimus quare vobis tenore presentium et in virtute sancte obediencie precepimus et mandamus quare singulis diebus dominicis et festivis sollempnibus cum populus convenerit ad divina, legatis seu legi faciatis quilibet in sua ecclesia cartellum predictum nostras et alias indulgencias continentem sigillatumque sigillo venerabilis Geraldii de Monte Bruno archidiaconi de Culla, operarii nunc dicte fabrice, ipsum populum ut ipsorum anime cum

ab huiusmundi miseria migraverint tot et tantarum indulgenciarum participes esse possint et a penis purgatorii liberate citius et facilius ad perempnia perveniant (Paradisi) gaudia inducentes quantum de bonis adeo eis collatis eidem fabrice et ecclesie que innumerabilibus miraculis plurimumque sanctorum reliquiis noscitur corruscare in honorem beatissime Virginis Marie sub cuius est invocatione fundata pias elemosinas et alia grata caritatis conentur subsidia erogare eligentes insuper unum seu duos de parochianis vestris seu ipsi per se eligant qui predictum cartellum cum ipsum legeritis, ut dictum est, deportantes elemosinas et alia grata caritatis subsidia archiepiscopi fidelibus in vestra ecclesia congregent et eas congregatas vos et ipsi (simile fideliter) conservetur prout in ipso cartello videbitis contineri. In hiis vos et ipsi taliter habentes quod cum per procuratores fueritis requisiti bonam veram et iustum seu operarios dicte fabrice seu ipsorum nomine possitis eisdem reddere rationem sperantes propter hoc ab eo premium qui in centuplum remunerat omne bonum et alias vestre anime predictarum indulgenciarum fructu et auxilio valeant in extremo iudicio permuniri. Datum Dertuse decima die octobris anno a nativitate Domini millesimo trecentesimo septuagesimo quinto.

53

1375

Guillem de Torrelles, bisbe de Tortosa, fa publicar un cartell en llengua vulgar amb les indulgències atorgades als benefactors de l'obra de Santa Maria de Tortosa perquè sia llegit cada dia de festa a cada cuna de les parròquies de la ciutat i la diòcesi.

ACTo, Fàbrica, s/n.

Cartel de la obra de la seu.

Ordenat es estat per lo molt reverent pare en Crist e senyor en Guillem, per la gracia de Deu bisbe, e per l'onrat capitol de la seu de Tortosa, per tal que a honor e gloria de nostre senyor Deu e de la Verge Maria e de tota la cort celestial ab maior devocio e dels clergues e del poble alli lo divinal offici sia celebrat, que la obra de la dita seu ia començada gran temps ha e la qual per les grans mortaldats e tribulacions e guerres nos ses poguda a continuar, sia ara continuada. A la qual obra a fer e continuar lo dit senyor bisbe e cascun dels altres del dit capitol avens dignitats donen de present certes cantitats de pecunia e assignen d'aqui avant apres d'ells ésser donades, axi per los successors lurs en les dites dignitats com per los rectors e beneficiats del dit bisbat.

Empero per que la obra desus dita abans puxa esser acabada lo

dit senyor bisbe atorgua als benfeytos de la dita obra les indulgencies e perdons seguens.

Primerament los atorga e ha per fermes totes e sengles indulgencies atorguades als benfeytos de la fabrica o obra de la dita seu seran atorguades d'aqui avant per qualsevol archabisbes o bisbes de la Sancta Mare Esglesia, volent e atorguant lo dit senyor bisbe que les dites indulgencies sien als dits benfeytos en remissio de lurs peccats.

Item lo dit senyor bisbe de gracia special atorga a tots e sengles benfeytos de la dita obra qui seran vers penitens e confessats XL dies de perdo.

Item que'l senyor bisbe de part de deu remet a tots los benfeytos de la dita obra tots peccats venials e mortals que per oblit no agen pogut confessar.

Item lo dit senyor remet per lo poder desus dit trencament de digmenga e de festa.

Item remet e perdona de [...] de quatre tempres e altres manats per sancta mare església que no sien estats complits

Item per penitencies manades per oblit o per importancia no complides.

Item iniuries feytes a pare o mare sens tocamen de mans o de peus.

Item trespassament de vot ab quil torn a complir.

Item sagaments trencats ab que no tornen a dan o en lesio de son proisme.

En totes les coses damunt dites lo dit senyor bisbe perdona axi empero que de les coses desus dites se confessen a qual prevere se vulen, car lo dit senyor bisbe los dona licencia en les coses desus dites de confessar e de elegir qual prevere se vulen ab que a correguda del dit prevere facen be e aguda a la dita obra.

Item lo dit senyor bisbe dona licencia al dit prevere quels puxa absolle de sentencia de vet o excomunicacio si en alguna son encorreguts segons la constitucio de Tarragona per no pagar delmes o primicies. Axi empero que'ls dits del mes o primicies paguen e restituesquen si res ne deuen o an degut a aquells a qui u deuen

Item mana lo dit senyor bisbe a rectors i vicaris del bisbat de Tortosa en virtut de sancta obediencia que tots digmenges e festes solemnials ligen e declaren a lurs pobles les indulgencies desus dites e atorguades als dits benfeytos de la dita obra, e aquells indunesquen a fer be. Axi que en les IIII festes maiors del any e en la festa de Tots Sants e en la festa principal del altar maior de cascuna ecclesia no

consenten ni sofferen que altres indullgencies son legides ni mostrades sino aquestes.

Vol axi mateix lo dit senyor bisbe e mana als dits rectors e vicaris que tota vegada quey sera trames algun per preycar o per mostrar les indulgencies o per plegar o levar les aiudes dels feels de Ihesu Crist, aquells qui per les dites rahons hi seran trameses sien benignament reebuts e presentats a lurs pobles.

Vol axi mateix lo dit senyor que'l baci d'aquest acapte vaia per les dites esglésies davant tots altres acaptes.

Vol encara lo dit senyor bisbe que'l s'asigna un prohom o dos, qui ab un baci vagen davant tots altres bacins tots digmenges e festes per demanar almoyna e aiuda a la fabrica de la dita obra.

Vol axi mateix lo dit senyor que en cascuna ecclesia del dit bisbat se faça una caxa, la qual ben ferrada e ben fermada e tancada sia posada en les grases davant l'altar maior de cascuna església. Et alli per forat petit lo qual sia feyt en lo cobertor sia mes allo que'l dit prohom o promens cascun digmenga o festa plegaran, e co que'l s'altres qui volran fer be e aiuda a la dita obra hi volran metre. E la dita caxa sia tancada ab dues tancadures e ab dues claus. Et lo rector tengua la una o vicari e l'altra aquell o aquells a qui lo dit acapte sera comanat.

Encara mana lo dit senyor als rectors o vicaris e a altres qui oien confessions que tots bens que per rapina o per altra manera fan malguanyats si no saben certament aquí deuen esser restituïts, assignen a la obra de la dita seu. Et el dit senyor bisbe de son poder de present los i assigna e mana que sien dats e deliurats als obres de la dita obra.

Et per ço que'l s'assigna de Deu sien mes en animats en fer be e aiuda a la dita obra, mana lo dit senyor bisbe a tots los preveres, en virtut de sancta obediencia, que cascun any del mes o en l'altre dia si aquell divendres fer nos pora, celebren misses per anime dels difunts benfeytos per tal que abans sien deliurats de les penes de purgatori si hi fan.

Atorga encara lo dit senyor a tots los preveres qui seran diligents en procurar aiuda a la dita obra o qui del seu propi hi darà a conevida de son confessor, lo qual cascun en aquest quas per si puxa elegir, que sian fallit en algunes ores a dir se puxen los uns als altres absolre.

Et el senyor bisbe e canonges de la dita seu reeben los benfeytos de la dita obra en misses e oracions e almoynes e tots altres bens que es faran d'aqui avant en la dita seu. Et volen que n'aient axi bona part com qualsevol d'ells.

Item Papa Gregori ha donat e atorgat cent dies de indulgencies al benfeytos de la dita obra de la seu de Tortosa.

Item Papa Benet XIII ha donat e atorgat a tots aquells qui faran be a la dita obra de la seu de Tortosa tres anys e tres quarantenes de indulgencia ni y lexara legats en lurs testaments e axi mateix a aquells qui y acaptaran e portaran los bacins de la dita almoyna e aquells quiy aiudaran de ses mans.

Item Papa Clement un any e XL dies qui visitara la dita seu en les quatre festes de Sancta Maria en la festa de la consecracio e VIII dies apres la festa.¹

Item Papa Nicholau un any [XL dies] en les demunt dites festes e altres VIII dies en les octaves.

1. Aquest paràgraf i els següents van ser escrits amb posterioritat a la contraportada interior del quadern.

54

1376, juny, 18

Geraldona, vídua de Pere Ça Real, per voluntat testamentària d'aquest, fa donació a la fàbrica de Santa Maria de Tortosa 4.000 sous barcelonesos. Es compromet a pagar 2.000 sous a terminis, a raó de 15 lliures cada any. Es reserva el dret de no pagar els 2.000 sous restants fins després de la seu mort. Dóna permís perquè quan hagi traspassat es venguin els béns immobles que ofereix com a aval i amb els diners que se n'obtinguin paguin el deute a l'obra de la seu.

ACTo, NC 1376, 18 de juny.

XVIII die junii. Noverint universi quod ego Geraldona, uxor ven[erabilis] Petri Ça Real, [condam] civis Dertuse. Attendentes quod dictus Petrus Ça Real in eius testamento reliquit me dominam et procuraturem ac usufructuariam diebus vite mee omnium bonorum suorum, in quo testamento legavit operi seu fabrice ecclesie dertusensis quatuor mille solidos monete Barchinone, de quibus (...) ad exonerationem anime mee et dicti viri mei. Ut melius possim tollerare et facere solutiones dictorum quatuor mille solidorum, venio et facio compositionem vobiscum, venerabilibus Geraldo de Monte Bruno, archidiacono de Culla, Franchisco Rovirola, rectore ecclesie de Castro Forti diocesis dertusensis, ac Berengario Perellades, presbitero comensali, procuratoribus et administratoribus fabrice seu operis dicte ecclesie dertusensis, de consensu reverendi in Christo patris domini Guilhelmi, Dei et apostolice sedis gratia episcopi, et honorabilis prioris et capituli ipsius ecclesie, de solutionibus per me fiendis de dictis quatuor mille solidis, videlicet

quod ipsos quatuor mille solidos promito sollempni stipulatione (...) interposita vobis dictis procuratoribus et administratoribus dicte fabrice et vestris successoribus {in eadem} solvere et paccare terminis et solutionibus infrascriptis. Scilicet trescentos solidos in proximo venturo festo beati Johannis Baptiste mensis presentis, et deinde annuatim in eodem festo alios trescentos solidos, tantum et tandi quosque vobis et vestris exolvero et paccavero duos mille solidos {integre et complete} ex dictis quatuor mille solidis.

Residuos vero duos mille solidos possim et debeam retinere de vita mea, et post obitum meum volo et mando quod [de bonis meis dictos duos mille solidos] statim solvant et tradant ac dent vobis dictis procuratoribus seu vestris successoribus sine alia dilacione, exceptione et excusatione sub refectione dampnorum, expensarum et interesse littis et extra renunciando dertusensi consuetudini dicenti sumptus in principali causa minime debere reffundi. Et pro hiis complendis obligo vobis et vestris omnia bona mea propria, et bona etiam dicti Petri Çarreal, viri mei, presentia et futura ubique, et specialiter quoddam hospicium cum quodam furno quod et quem habeo et possideo intus civitatem Dertuse, in vico Sartorum, franchum et quitium, quod vendere seu alienare dare seu in alium transferre {nenquan} nisi cum onere huiusmodi quantitatis {solvende}. Verumtamen si contigeret infra dictum tempus me recuperare seu habere de bonis venerabilis Bernardi Aster, quondam consanguinei mei, et ab aliis quorum interest {illum} mansum quem dictus Petrus Çareal {in eius testamento} assignaverat dicte fabrice, seu recuperaverim ab eodem dictos quatuor mille solidos in toto vel in parte, eo casu volo et concedo quod id quod recuperandum de eisdem habeam et debeam ac promito vobis et vestris dare et solvere {incontinenti} (...) non obstante huiusmodi compositione in avinentia, deductis tamen de quantitatibus de (...) per me tunc vobis solutis volo (...) quod per presentem avinentiam non fiat vobis et dicte fabrice seu generetur periuditum aliquod (...) quo dictos quatuor mille solidos integre completos non haberetis seu non essent vobis soluti ut predictitur ymmo non intenditis renuntiare iuri quod habeatis et habere debetis ad habendum et recuperandum {dictos quatuor mille solidos} a me et bonis meis et dicti viri mei (...) per venerabile officiale domini episcopi dertusense. Et est sciendum quod ultra predictas obligationes pro predictis trescentis solidis annualibus vobis ut predictur exsolvendis me obligo sub pena tercii reverendo officiali et curie domini episcopi dertusensis, in manu et posse notarii infrascripti ut publice persone hec a me legitime stipulantis et recipientis nomine et vice officialis et curie predictorum renuntiando foro meo. Et submitto me bona mea foro et iurisdiccioni dicti venerabilis officiali e eius curie.

Renuncio etiam privilegio fori et excepcioni declinatorie iudici per pac-tum especiale inter vos et me super hoc initum et conventum. (Quod hoc) nos Guillelmus Dei et apostolice sedis gratia episcopus, Michael Cirera, prior, et capitulum ecclesie dertusensis, predicta omnia et sin-gula claudimus et acceptamus eisdemque consentimus, ac assensum nostrum prestamus.

55

1376, juny, 18

Geraldona, vídua de Pere Sarreal, ciutadà de Tortosa, exposa quins són els pagaments que, atenent a la voluntat testamentària del seu difunt marit, s'ha compromès a fer a la fàbrica de la seu de Santa Maria de Tortosa, així com els terminis en què ho farà.

ACTo, NC 1376, 18 de juny.¹

Madona na Çarreyala do XV lliures lo dia de sant Johan de juny primer vinent als procuradors de la fabriqua, dels III mil sous que a dar de la lexa d'en Çareal.

Item que cascun any en lo dit dia aia a dar e do XV lliures tant e tan longament que aia complits de pagar MM sous dels dits MMMM sous, e aquestes pagues aia a fer sots pena del terc a la cort del official, e que si oblich sia censada la pena o demanada sera.

Item que los MM romanents puxa tenir de sa vida, e que apres obte seu decontinent dels seus bens s'ages a dar als dits procuradors iustors los dits MM sous, e aço oblig ab carta tots sos bens, axi propis com del dit P. Çareal, en especial l'alberch e lo forn, los quals no puxa vendre ne alienar, dar ne transportar si no ab lo dit quarrech.

Item que si la dita dona dins lo dit temps cobrava o auia dels bens de Bernat Ester o daltres lo mas quey auia asignat lo dit Pere, on cobraua los dits IIII mil sous, tots o partida, que aquells decumentin ages a dar als dits procuradors, no contrastant la dita avinença, deduit empero les quantitats per ells ja rebudes si alguna n'avien rebuda segons la forma desus dita.

Per la present avinença no entenen los [dits procuradors] a renun-ciar alcun dret que en [...] complidament [...] age [...] los dits III mil sous que aquells aien e puxen cobrar de la dita dona e de sos hereus, segons la forma de la sentencia donada per Bernat oficial.

Testes sunt Guillelmus Pinyol et Bernardus Garidell.

1. El document apareix en un full solt que acompaña el text en llatí corresponent al número 127 del nostre apèndix.

56

1376, juliol, 31

Bernat de l'Estor, algepser i mestre de cases, es compromet amb Domènec Messeguer, degà de Santa Maria de Tortosa i procurador del sagristà d'aquesta, Miquel de Vilafranca, a fer correctament l'entrebigat de lloseta i algeps a les bigues que van del cap de l'escala que puja al cor fins a la paret que hi ha prop de la capella de Sant Esteve.

ACTo, NC 1376, 31 de juliol.

Noverint universi quod ego Bernardus del Aztor alieptator sive magister domorum promito [so]llepni [stipulatione] vobis venerabili Dominico Messeguerii decano ecclesie et [canonice] dertusensis ut procuratoribus venerabilis Michaelis de Villa Francha, sacriste ecclesie dertusensis {presentibus et vestris} quod entrebigabo de algepz et de loseta omnes bigas que sunt in sede Dertuse, videlicet de capite scalae per quam ascenditur ad corum usque ad parietem ipsius ecclesie qui est prope capellam Sancti Stephani, que viga sive iacene sunt in sacristia dicte ecclesie et in domo ipsius sacristie in qua dormiunt monachi sive servitores dicte ecclesie, et in introitu sive pati qui est ante portale cori ipsius ecclesie. Quasquidem jacenas sive bigas, entrebigabo et claudam de bona loseta et de bono algepz, bono et recenti, prout melius fieri operari poterit, ad comodum dicti operis videlicet mea pròpria missione quam citius potero pro loquerio videlicet sive salario sexdecim librarum monete barchinonensis, de quibus a vobis confiteor habuisse et numerando recepissem octo libras residuum vero octo librarum teneamini mihi dare et exsolvere statim perfecto dicto opere. Quare renunciando exceptioni peccunie non numerate et non recepte ut predictur, et doli mali et (inferius) promito et bona fide convenio vobis et vestris predicta omnia et singula facere, attendere et complere ac rata, (grata) et firma habere, tenere et observare et non contrafacere vel contravenire de iure vel de facto iure aliquo sine causa. Sine aliqua dilacione, exceptione et ex[c]usatione ac curie (...) ac sub refectione dampnorum expensarum et interesse litis et extra renunciando dertusensi {consuetudini} dicenti sumptus in principali causa minime debere reffundi et ferriis segetum et vindemiarum. Et pro hiiis complendis obligo vobis et vestris omnia bona mea presentia ut futura ubique (...) nos dicti Dominicus Messeguerii et Andreas Rubei, procuratores dicti venerabilis Michaelis de Villa Francha, sacriste, promitus sollempni stipulatione vobis dicto Bernardo del Aztor presenti et vestris predictas octo libras restantes ex dicto salario sive loquerio solvere et paccare statim perfecto per vos dicto opere et, ut superius continetur, statim sine alia dilacione excepcione et excusatione. Et sub refectione dampnorum, expensarum et interesse, litis et extra. Et pro

hiis complendis obligamus vobis et vestris omnia bona, redditus et iura dicti venerabilis sacriste presencia et futura ubique.

Testes sunt Petrus de Monros et Berengarius Perellades, presbiteri, pro salario XVI librarum.

57

1376, agost, 21

Arnau de Bosc, senyor del castell i el lloc de Flix, i Pere Montagut, batlle de la dita universitat, venen a Guerau de Montbrú, ardiaca de Culla de la seu de Santa Maria de Tortosa i procurador de la fàbrica d'aquesta, el dret de tallar pedra al seu terme, concretament a les eres situades a dalt i a baix de la vila, així com al lloc conegeut com a Valentonera. Es comprometen a deixar tallar i transportar la pedra sense cap impediment dins dels seus dominis. L'ardiaca, a canvi, es compromet a pagar uns diners per cada peça tallada, estipulats segons la seua mida, a extraure i portar les pedres fins al carregador del riu a càrrec seu, i a controlar que tota la pedra que es tragui siga destinada a l'obra de l'esmentada seu.

ACTo, NC 1376, 21 d'agost.

Novenint Universi quod ex ego Arnaldus de Boscho, dominus castri e loci de Flix diocesi dertusensis nomine proprio, et ego Petrus de Montaguda, baiulus dicti loci, nomine universitatis ipsius loci et singularium eiusdem, gratis et ex certa scientia vendimus vobis, venerabili et religioso Geraldo de Montebruno archidiacono de Culla ut procuratori operis fabrice sedis dertusensis presenti et vestris ac dicte operi et suis, omnes e singulas lapides contentas et especificatas iuxta formam et pactum et conditionem capitulorum que in scriptis vobis tradimus in posse notario infrascripto, de quibus convenius inter vos et nos quorum tenor talis est.

En nom de Deu, l'onrat Harnau del Bosch, senyor del loch de Flix, en nom seu propi e Pere de Montaguda, batle del dit loch, en nom de la universitat d'aquell loch, venen al honrat en Gerau de Montbtru, artiacha, així com a procurador de la obra de la fabrega de la seu de Tortosa, e a la dita obra. Primerament venen tota quanta pedra que sie del dit loch en les heres damunt la vila e davall la vila, es a saber, per quiscuna pedra VIII diners barcelonesos, pero que la dita pedra quiscuna haura o haie III palms II dits mes o menys. Pero si mes a havant havie que no hage sino per III palms. Item que si y ha pedra que II palms haie II dits mes o menys, que vagen dues pedres per una al dit for. Item si n'hi a que hagen I palm e mig, que vagen IIIs pedres per una al dit for. Item quel dit artiacha haie e sie tengut

de arencar e de amenar la dita pedra a son carregador a lurs propies messions, e que los prohomens del dit loch no y sien tenguts res fer, exceptat a comptar la pedra quen deuran carregar. Item la pedra del dit senyor ques en Valentonera va ha VI diners barcelonesos per peça, es a saber pedra de fil una davant altra, e que les do carrera francha exceptat spones, que si les trenquen que les agen a tornar a cost e a mesio de la dita seu oblat (...) altres splets esmenar. Item quel dit senyor e el dit batle se obliguen que aquella pedra facen haver e tenir per lo dit procurador, e que la puga pendre e fer venir en Tortosa sens tot contest del dit seyor ne per mens dins lo terme e terres del dit senyor. Item quel dit senyor a honor de Madona Santa Maria e de la dita seu, done licencia de tallar pedra en lo terme del dit loch per coyllir, aytanta com mester n'aura lo dit procurador e obrar la dita obra, es saber a obs de la dita seu e no a l'atri, a raho e a saber de XV diners jaquesos per centenar. E que lo maestre o aquells qui la y taylaran, haien a fer sagrament de tayllar pedra negun altre si no a obs de la dita seu.

Los terminis de les pagues son que el dit senyor reeb e ha reebut de present de senyal e de paga per ra[...]lorins, e el dit batle en nom de la dita vila dos florins de senyal e de paga per rata e lo romanent de la pedra del dit senyor, a pagar a Omnim Sanctorum primerament, e lo romanent de la pedra de la dita vila a Cinquagesima primer vinent.

58

1376-1377

El procurador de la fàbrica de Santa Maria de Tortosa anota les despeses per la compra de pedres als senyors de Flix i pel treball d'extracció fet per Marco i altres pedrapiquers a la pedrera d'aquesta població.

ACTo, ll. o. 1375-1378, fol. 44r-v.

Item compram del senyor de Flix M pedres a rao de VI diners per pedra, e a semblant for si mes ni a de arrenquades. Aixi mateix a trencantes dels promes de Flix a VIII diners per pedra com son majors, segons que apar per carta presa per en Pere Suyol. Avem dats al senyor per paga e per senyal XX florins e als promes per senyal e paga [II florins]. E aixi entre tots tenen ... CCXI sous.

Item ana Marcho ab II piques a Flix per la pedra arrenquar, de les quals arrenqua mes de trecentes, e per tallar II dotzenes de peces grans. E estigueren hi XV jorns, a III sous per jornal en Marcho, e a III sous cascu dels piquers. E entro lo dit loger, e broques, e per dur ferramens a Flix. E per III quayrats de compra e de port, e homens per

fer adobar la carrera de la porta de Tamarit, e de port de la barqua, a rao de XV sous la dotrena e pontar III dotzenes segons que apar en I quern per menut quem dona com fo vengut, lo qual es en mon poder. E aixi fo entre tot e lan pagat ... CCLXIX sous e IIII diners.

59

1377-1378

L'administrador de l'obra de Santa Maria de Tortosa anota l'ingrés de 4.340 sous deixats en préstec al procurador de l'obra, l'ardiaca de Culla, Guerau de Montbrú, com a representant de la fàbrica de la seu, per part de Vidal Bonsenyor i Pere Batlle.

ACTo, ll. o. 1375-1378, fol. 4r.

Primerament rebem de mossen l'artiacha, de mestra Pere Batlle, los quals presta per a la obra a pagar lo dins II anys, segons que apar per carta feta per en Pere Suyol. E fo fet en juny en l'any de LXXVII ... MMM sous. Ja es pagat de tot lo dit artiacha, segons que n'a presa carta en Pere Suyol.

Item rebem den Vidal Bonsenyor, los quals nos presta a IIII sous per lliura a III mesos. E prestals a XXV de janer. Los quals fan L sous, los quals son escrits devall en la despesa per ço com lo se atura e sen paga de cunitinent. E dels quals nos feu taula en Domingo Manresa, qui n'ague per la taula XV sous. E feu ne carta n'Avella, los quals n'ague II sous. E lo dit Vidal mig flori, los quals son escrits en la despesa. Com tot sa aturas e agues escrit en metem en rebuda ... M sous.

Item rebem den Vidal Bonsenyor, los quals nos presta a raho de VI sous per lliura. E prestals a XXVII de mayg. E metemli peyora II scudelles e I pleter d'argent de mi, artiacha. Ço es XXX florins, que fan lo mes VIII sous e III diners ... CCCXXX sous.

60

1378, juny, 4

Guillem, bisbe de Tortosa, i el Capítol de la canònica de Santa Maria de la mateixa ciutat editen una constitució per a ajudar a la continuació de les obres de renovació de la seu, en la qual estableixen la quantitat que haurà de pagar en els propers cinquanta anys qualsevol persona que tinga a la seu una dignitat, ofici o administració. Així, el bisbe contribuirà amb la totalitat de la dècima que rep per rao de la seu dignitat i les dignitats amb la meitat.

ACTo, NC 1378, 4 de juny.

In Cristi nomine Noverint universi quod die veneris {in terciis} quarta mensis junii, anno a Nativitate Domini M CCC LXX octavo, in presencia mei Petri Sunyol, notarii publici Dertuse et illustrissimi domini regis Aragonum per totam terram et dominationem eiusdem, in presentiaque venerabilium Bernardi de Montellis, bacallarii in decretis de Cambrils, et Franchischi de Oliu [...] ia de Cubellis ecclesiarum rectorum Terrachonensis et Barchinonensis diocesis, ad infrascripta pro testibus vocatorum specialiter et rogatorum reverendus in Christo Pater et dominus Guillelmus, Dei et apostolice sedis gratia episcopus, et honorabile capitulum ecclesie dertusensis. Honorabiles et religiosi viri Michael Cirera, prior, Petrus Baiuli, archidiaconus maior, Dominicus Messeguerii, decanus, Andreas Coscó, precentor, Johannes de Castris, thesaurarius, Petrus de Santo Amancio, hospitalarius, Petrus Garreti, infirmarius, Geraldus de Montebruno, archidiaconus de Culla, Guillelmus Gramatge, prior claustral, Bernardus Company, succentor, Bernardus Flandina, operarius, Guillelmus Pineda, Francischus Canut, Arnaldus Burgues, Dominicus Çanahuy, Johannes de Nogaria et Berengarius Serrat, canonici ecclesie dertusensis. convocati at capitulum ad sonum campane prout moris est in ecclesia antedicta, capitulum convocari congregarique pro capitulo et capitulum annale, iuxta constitutionem {et ordinationem} dicte ecclesie facientes, maxime (per infrascripto negocio) in hospicio episcopali Dertuse. Idem reverendus dominus Episcopus presentibus, et consentientibus dictis honorabili capitulo, fecit et ordinavit quadam constitutionem {et ordinationem} quam mihi dicto notario obtulit in scriptis in quadam papiri cedula infrascripti tenoris quamquidem constitutionem {et ordinationem} de mandato domini episcopi legi et publicavi ego dictus notarius huic publice scripture jamdicte dominus episcopus et capitulum dixerunt et voluerunt ac mandarunt annotari et ad memoriam rey geste redigi et (omnis) fieri atque tradi per me notarium antedictum unum vel plura publicum seu publica instrumentum vel instrumenta cuiusquidem constitutionis e ordinationis tenor fideliter hic insertus talis est.

Cum ecclesia dertusensis sit intantum modica quod nec clerus ad psallendum habeat ibidem vel habere possit locum capacem et congruum ad explendum divinum officium ut decet nec populus civitatis ibi recipi competenter propterea que fuerit ordinatum per reverendum patrem et dominum Berengarium, bone memorie episcopum dertusensem predecessorum nostrum, dictam ecclesiam augmentari seu de novo maiorem construi et edificari, dictaque augmentatio dicte ecclesie sive ipsa nova ecclesia incepta fuerit ac elemosine et obvenciones fabrice eiusdem ecclesie non sufiant ad continuationem et perfectionem ecclesie antedicte. Et atendentes quod sine sucursu infrascripto opus

dicte ecclesie non poterit continuari et perfici. Idcirco nos, Guillelmus miseratione divina episcopus dertusensis, cupientes dictum opus perfici et compleri ac cultum divinum augeri et congrue, et cum devocione ac honorificencia inibi modo fieri et temporibus successivis cum consiliis et asensu venerabilis prioris et capituli nostri dertusensis, constitui- mus et ordinamus quod hinc et usque ad quinquaginta annos completos et quolibet eorum nos et successores nostri et quilibet nostrum et habentes modo dignitates, officium vel administrationem in dicta nostra ecclesia dertusensi et successores eorum, et quilibet ipsorum teneamur et teneatur dare et solvere fabrice et operi dicte ecclesie que secuntur. Videlicet nos et successores nostri decimam integrum et prior, archidiachonus, sacrista, camerarius, decanus, thesaurarius, precentor, infirmarius, hospitalarius, prior claustral, archidiaconus de Culla et succendor, et successores ipsorum, medium decimam in duobus terminis, scilicet medietatem in festo Sancti Lucie et aliam medietatem in festo Pentecostes, secundum taxationem decime in predicta nostra ecclesia factam aut secundum consuetudinem et morem in exactione et solucione decime in eadem nostra ecclesia attenter observatos. Et pro hiis solvendis et complendis dignitas episcopalnis et alie dignitates, officia et administrationes prioris et aliorum predictorum ac creditus et iura ipsorum dignitatum, administrationum ac officiorum sint et re- maneant obligate et ypotecata suplicantis humiliter sanctissimo domino nostro pape, quatenus dignetur hanc constitutionem et ordinationem confirmare et auctoritatem apostolicam impertiri.

61

1378, novembre, 18

Guillem, bisbe de Tortosa, el Capítol i representants de la ciutat signen un contracte amb el mestre rellotger Joan de Tornai per a la fabri- cació d'un rellotge per a la seu que toque totes les hores del dia i la nit. S'estipula un salari per al mestre de quatre-cents florins d'Aragó, que inclourà totes les despeses de materials i jornals que l'obra comporte.

ACTo, NC 1378, 18 de novembre.

Noverint universi quod nos Guillelmus, Dei et apostolice sedis gratia episcopus, Michael Cirera, prior, Petrus Baiuli, archidiaconus major Dominicus Meseguerii, decanus, Johannes de Castris, thesaurarius, Petrus Garreti, infirmarius, Geraldus de Monte Bruno, archidiaconus de Culla, Guillelmus Gramatge, prior claustral, Bernardus Company, succendor, Bernardus Flandina, operarius, Guillelmus Pineda, Francischus Canut Dominicus Çanahuy, et Johannes de Nogaria, canonici

ecclesie dertusensis, convocati ad capitulum ad sonum campane prout moris est in ecclesia antedicta capitulum convocari congregarique pro capitulo et capitulum facientes pro infrascripto negocio in domo capitulari ipsius ecclesie ex una parte, et ego magister Johannes de Tornay, magister aralogiorum ex parte altera, super quadam aralogia per me dictum magistrum Johanem de Tornay fienda, operanda et construenda in dicta ecclesia. Convenimus inter nos sub firma capitulorum infrascriptorum que notario infrascripto dedimus et tradidimus in scriptis, de quibus per eundem notarium volumus et mandamus fieri publicum instrumentum quorum capitulorum tenor fideliter hit insertus talis est.

En nom de Deu sia, amen. Dissapte a XIIII jorns del mes de novembre del any de la Nativitat de Nostre Senyor MCCCLXX huit, vengueren a parlament los honrats senyors lo dega e l'artiaccha de Culla e l'enfermer de la seu de Tortosa per lo senyor bisbe e capitol, e los honrats n'Arnaud Tordeles, en Pere Burgues e en Bernat de Mora per la ciutat, ab en Johan de Tornay, maestre de relogetes, quel dit maestre que fes un reloge en la seu de Tortosa e que donàs la manera que la faria ordenada per capitols, la qual se segueix.

Primerament lo dit maestre Johan diu fer lo reloge a ses messions de fust, de ferre, de acer, de cordes e de carbo, e de contrapes de plom, e de totes altres messions que el dit alerotge se pertangues, en tal manera que ell fara toquar lo dit alerotge totes les hores del dia e de la nit, que son XXIIII hores, ço es de mig a mig dia XII, e de mig dia fins a mig dia XII.

Item diu lo damunt dit maestre fer les damunt dites coses be et complidament ab que li façen ço ques segueix. Primerament que senyor bisbe e Capitol li degen donar per preu de la dita rolotge CCCC florins d'or de Arago. Item que li degen donar loch sufficient hon ell puxa obrar la dita obra. Item com la dita rolotge sie feta e acabada, que ells sien tenguts de donar loch bo e ferm et clos en la seu, en la partida de les fonts, en lo qual ell puxa la dita rolotge possar, e quel dit loch sie obrat e fer axi com lo dit maestre sabra devissar en semps ab aquell al qual lo dit capitol o comanara, ço es a saber a lurs propies messions del dit capitol. Item demana lo dit maestre als dits senyors que ells li sien tenguts de fer fer clausura e ab tanquadura damunt la seu en dret del seny nou hon toquara lo rolotge, en manera la qual ell divissara ensemps ab aquell a qui lo capitol ho comanara a lurs messions, ço es a saber del dit capitol. Item demana lo dit maestre que li sia donada una porcio de capella comensal de la seu mentre que stara en Tortosa faent la dita obra, e dos mesos apres que la dita obra sera feyta. Empero que li plau que lo preu de la dita porcio sia

relevat dels dits CCCC florins. Item demana lo dit maestre que dels dits CCCC florins li sien administrats los diners que ell haura menester a comprar les coses damunt dites, ço a saber ferre, hacer, plom, fust, carbo, cordes e les altres coses al dit relotge necessaries, tota vegada que s'haura menester. Item demana lo dit maestre que si dels dits CCCC florins fetes les coses damunt dites los quals lo dit maestre diu fer e comprar, alguna quantitat o quantitats sobrara, que aquella o aquelles quantitats li sien deliurades sens degun enbarch, e que de aquella o aquelles puxa fer ses propies voluntats axi com de cosa sua propia, sens nengun embarch que no li sia fet. Item diu lo dit maestre que si lo dit preu dels dits CCCC florins no bastava a fer e complir la dita obra, que ell si obliga a fer compliment de ço del seu propi. Item demana lo dit maestre abans que la dita obra se començ, que tots los dits CCCC florins, llevat lo preu de la rathio, sien posats en ma de hun senyor per tal que sapia a qui demanara los diners quan mestrer los haura, la qual cosa li don de continent sens tota tarda. En altra guisa, que si messio o tarda hi havia, comptat ab los dits senyors e no al dit maestre. Item diu lo dit maestre que haura acabada la dit relotge be e complidament d'axi per tot lo mes de juliol, faent a ell les coses damunt dites. Item diu lo dit maestre que placia al dit senyor e capitol de comanar a qui a com aquell qui a ells placia e aquell se oblich per tot lo dit capitol al dit maestre de donar e de administrar allo que haia obs e de donarli, tan tost que la obra sia feta, compliment de tots los CCCC florins, e aço en pena del terç a la cort del official. Item plau al dit maestre que oblich si e tots sos bens a totes les voluntats dels senyors de capitol en poder d'aquell ques obligara a ell a fer les coses damunt dites. Item diu lo dit maestre que li plau que dels dites coses sia feta carta publica, en la qual les coses damunt dites els capitols damunt ordenats sien posats e closos.

Predicto [nos] ambe partes predicta solempni stipulatione legitime interposita, promittimus et convenimus vobis videlicet altera pars nostrum alteri ad [in]vicem et vicissim predictam omnia et singula, prout ab utraque parte nostrum alteri invicem et vicissim sub forma dictorum capitulorum attendenda et complenda sunt attendere et complere et non contrafacere seu contravenire aliqua ratione, sub pena predicta stipulatione permissa. Necnon refficere et emendare omnia dampna interesse et littis expensas que et quas altera pars nostrum occasione alterius predictam vel aliquid predictorum non servantis fecerit vel sustinuerit in iudicio vel extra quoquo modo. Renunciantes sericis segetum et vindemiarum. Et pro hiis complendis obligamus nobis videlicet alter nostrum alteri ad invicem et vicissim et nostris in manu e posse notarii infrascripti ut publice persone hec a nobis legiti-

me stipulantis et recipientis, nomine et loco dicti venerabilis officialis et omnium illorum quorum interest vel intererit omnia bona nostra et dicti capituli presentia et futura ubique. Quod est actum in civitate Dertuse, videlicet in domo capitulari ecclesie dertusensis, octavadecima die novembris anno a Nativitate Domini MCCCLXX octavo.

62

1378-1379

L'administrador de l'obra de Santa Maria de Tortosa anota les despeses per la compra d'una barca a un arrais de Saragossa, del material per a calafatar-la i dels jornals esmerçats per adobar-la.

ACTo, ll. o. 1378-1381, fol. 30v.

Item compram una barcha d'en Bernat Boy arayç de Caragoça, segons que apar per carta presa per en Flix notari. E costa de compra XXVI florins e XV diners, que fan al corredor ... CCLXXXVII sous III diners. Item compram pega per enpeguntar la dita barca, costa ... IIII sous VIII diners. Item mes pega, ço es XIII lliures, costaren XX diners. Item estopa XI lliures ... VI sous VI diners. Item una olla ... VIII diners. Item una lanada ... VI diners.

Item dos lliures de claus e II diners de fil ... II sous. Item II pots ... IV sous. Item II mestres II dies que qualafetaren ... XVI sous mig. Item de dinars e de barenes ... XVI diners.

63

1379, juny, 4

Guillem, bisbe de Tortosa, i el Capítol de la canònica de Santa Maria de la mateixa ciutat, ateses les moltes despeses que caldrà fer amb motiu de la fàbrica davant la càuria romana, editen una constitució en la qual es determina que el bisbe aporti mitja dècima i que el prior ajudi amb 1.935 sous. S'estableix també que aquest darrer podrà utilitzar el mestre major de l'obra de la seu per a construir les seues habitacions a la ciutat de Tortosa. Com a compensació, el prior tindrà l'obligació de pagar al mestre una porció de capellà diària i tres sous cada dia que treballi per a ell.

ACTo, NC 1378, 4 de juny.

Quarta die junii. Noverint universi quod die veneris in terciis quarta mensis junii, anno a Nativitate Domini MCCCLXX nono. Reverendus in Christo Pater dominus Guillelmus Dei et apostolice sedis gratia episcopus et honorabiles capitulum ecclesie dertusensis, videlicet honorabiles et

religiosi viri Michael Cirera, prior, Petrus Baiuli, archidiaconus major, Dominicus Messeguerii, decanus, Andreas Coscó, precentor, Johannes de Castris, thesaurarius, Petrus de Santo Amantio, hospitalarius, Petrus Garreti, infirmarius, Geraldus de Monte Bruno, archidiaconus de Culla, Guillelmus Gramatge, prior claustral, Bernardus Company, succentor, Bernardus Flandina, operarius, Guillelmus Pineda, Franciscus Canut, Arnaldus Burgues, Dominicus Çanuy, Johannes de Nogaria et Berengarius Serrat, canonici dicte ecclesie dertusensis, convocati ad capitulum ad sonum campane prout moris est in ecclesia antedicta capitulum convocari congregarique pro capitulo et capitulum annale facientes pro infrascripto negocio in hospicio episcopali Dertuse [...] quod idem dominus episcopus presentibus et consentientibus dictis honorabilibus capitulo [...]ent et ordinavint [hodie] quandam constitutionem et ordinacionem in posse mei notarii subscripti tenoris sequentis.

Cum ecclesia dertusensis sit in tantis modica quod nec clerus ad saliendum habeat ibidem vel habere posit locum capacem et congruum ad explendum divinum officium ut decet nec populus civitatis ibi recipi competenter propterea fuerit ac [...] supra proxime [...] in festo usque ad verbum impertu [...] veruntamen dicti dominus episcopus et capitulum i[n]tendunt et volunt quod propter multas et magnas expensas quas ipse dominus episcopus et dictus prior habent facere in magnis causis et arduis quas (...) etiam in curia romana cum magnis personis et propter onera que habent s[ubi]re quod ipse dominus episcopus dum vixerit seu prefuerit dicte ecclesie dertusensi so[l]v[er]at medium decimam. Et dictus prior cum dum vixerit seu prioratum tenuerit solvat mille nongentos triginta quinque solidos. Necnon quod ad solvendum dictis fabrice et operi quantitates quas solvere eisdem fabrice et operi tenebantur vigore constitutionum dicte fabrice ut in ea continetur nullatenus teneatur ymmo dicta constitutio in tantum ad hoc sit irrita atque nulla quoad alia volunt in suo robore permanere. Et si dominus noster papa non firmaverit dictam constitutionem et ordinationem quod ipsa constitutio et ordinatio duret cum quandiu memoratus dominus episcopus prefuerit dertusensi ecclesie supradicte et eius successores illam volueri observare. Item dicti dominus episcopus et capitulum consentiente dicto venerabili priore ut magister operis dicte ecclesie faciat habitationem suam in civitate Dertuse, et ne procuret et recipiat alia opera extra dictam civitatem sed (continent) dictum opus per predictum tempus. Et infrascriptus statuerunt quod per predictos quinquaginta annos (...) propiam confirmaverit constitutionem et ordinationem supradictam alias dum memoratus dominus episcopus prefuerit dicte ecclesie dertusensi prefatus venerabilis prior det et administret sive dari et administrari faciat prelibato magistro qualibet die unam

porcionem capellani, ut dat et administrat comensalibus capellanis. Ita tamen quod diebus quibus operabitur in dicto opere dicte ecclesie, dentur et solvantur etiam sibi tres solidos, et in diebus dominicis et aliis diebus festivis et colendis non detur nec solvatur sibi aliquid. Nec ipse magister possit aliud petere dictis diebus vel alii ratione operis ecclesie supradicte nisi dictos tres solidos et porcionem antedictam, et etiam quod ipse magister sit magister et habeat operari in operibus que dictus prior faciat vel fieri faciat infra civitatem Dertuse, et dicta opera dirigat et quando operabitur in operibus dicti prioris vel aliqua earum quod idem prior teneatur sibi tunc dare et solvere tres solidos pro unaquaque die quam operabitur et intendet in operibus supradictis. Tamen volunt quod de dicta quantitate per dictum dominum priorem persolvenda annuatim dicte fabrice et operi deducantur quingenti vel pro extimatione et valore dicte portionis (requirentes). De predictis eis fieri publicum instrumentum unum vel plura per me notarium antedictum, ad memoriam rei geste, presentibus venerabilibus fratre Petro Felias de ordine predicatorum lectore, et Bernardo Berengarii, presbitero comensali dicte ecclesie dertusensis, ad predicta vocatis pro testibus specialiter et rogatis.

64

1382, setembre, 15

El Capítol de la catedral de Santa Maria de Tortosa i el mestre Pere de Moragues signen les capitulacions que converteixen aquest darrer en mestre major de la fàbrica de la seu gòtica a Joan de Mainí en aparellador al seu servei.

ACTo, NC 1381-1382, 15 de setembre.

De affirmamento magistri operis sedis.

Noverint universi. Quod nos Johannes Castris, thesaurarius, vicarius sede vacante, Michael Cirera, prior, Petrus Baiuli archidiaconus, Dominicus Meseguerii, decanus, Andreas Cosco, precentor, Petrus Garreti, infirmarius, Geraldus de Monte Bruno, archidiaconus de Culla, Bernardus Company, succentor, Guillelmus Pineda, Arnaldus Burgues, Dominicus Çanahuy, Johannes de Nogaria, Berengarius Serrat, et Raymundus de Villafranca, canonici ecclesie dertusensis, presentes convocati ad capitulum ad sonum campane prout moris est in ecclesia antedicta capitulum convocari congregarique pro capitulo et capitulum facientes pro infrascripto negocio in domo capitulari ipsius ecclesie ex una parte. Et nos Petrus Moragues et Johannes de Mayní, lapiscide, ex altera parte, convenimus et promitimus inter nos super opera et fabricacione sedis dertusensis facere et servare omnia et singula que

continentur in capitulis que notario infrascripto dedimus in scriptis que huiusc publice scripture duximus annotanda, quorum tenoris fideliter hic insertus talis est. En nom de Deu e de Madona Santa Maria, amen. Los honrats vicari, prior e capitol han affermat per a la obra de la seu de Tortosa.

En nom de Deu e de Madona Sancta Maria, amen. Los honrats vicari, prior e capitol an affermat per a la obra de la seu de Tortosa, ço es en Pere Moragues, en la manera seguent.

Primerament, que lo dit mestre aya a eser present¹ en ordonar e aminststrar tota la obra de la seu desus dita.²

Item que en absentia sua aya aver un substitut { o aparalador }bo e suficient que entena la dita obra³ e que estia continuament en Tortosa e prenga de salari IIII sous e la porcio en absentia del mestra.⁴

Item qui si per aventura la obra s'accava per ell o per son substitut que el sia tengut de tornar aquella a ses propies messions.

Item que si lo dit mestre sera absent e lo procurador de la obra li trametia letra que vingues que sia tengut de venir⁵ dins XV dies e que prenga lo salari de III jorns de venir e de III de tornar e la messio.⁶

Item que haya a tenir e continuar la dita obra de tota sa vida e que no la puxa lexar ne lo dit capitol puxa altre mestra mudar.⁷

Item que si lo contrari feya que sia tengut a totes messions e dampnatges que la dita obra aya a fer e sostener per la dita raho oc encara que encorrega en pena de mil florins d'or aplicadors a la dita obra.

Item los dits vicari prior e capitol asignen al dit mestre per son salari per cada jorn fayner mig flori d'or.

Item una porcio de capella ultra lo dit mig flori la qual porcio prengua mentre sera present e en absentia sua prengua aquella lo son substituit per ço quel aya lo esuficient, e aço ultra lo salari que⁸ desus es escrit.

Item que aia C sous de vestiari lo dit mestra tots anys estant present o absent.

Item que aia l'alberch franch per sa habitació e lo substituit o aparelador.⁹

Item que lo dit mestre prometa complir totes les damunt dites coses e los dits vicari e prior e capitol prometen de complir al dit mestre les coses damunt dites e aço cascuna par obliç aço tots sos bens. Encara que lo dit mestre se sotsmeta a fur e iurisdicció del official e del veguer de la ciutat de Tortosa.

Item que no puxa pendre altra obra dintre la ciutat e terme de Tortosa sens licencia e consentiment dels procuradors de la dita obra.

Item asigna lo dit mestre per aparelador en Johan de Mayni, piquart, que es present e prometa de fer e complir a la dita obra tot ço que apres deu lo dit mestra li administrar e no plus.

Item lo dit Johan promes atendra e complir segons que desus e de tota sa vida. E lo dit vicari e capitol promet al dit Johan lo salari e ço que desus se conten e que non sia gitat de sa vida per negun altre enpero que si los dit mestra e altra ni avia e estancia continuament en Tortosa que rebria la dita porcio e no lo dit aparatador que en aquell cars lo fos crescut lo salari ço es que prenges V sous.¹⁰

1. ... almenys en paredar tot ço que a fer les capelles e tota l'altra obra... *invalidat a l'original.* 2. en ordonar ... desús dita, *text que Pere Moragues va fer afegir en el moment de la signatura del contracte.* 3. ... ço es saber n'Anthoni Guarc ho altre suficient ... *invalidat a l'original.* 4. ... e que estia .. absència del mestra ... *text que Pere Moragues va fer afegir.* 5. ... en continent... *invalidat a l'original.* 6. ... dins XV dies ... e la messió, *text que Pere Moragues va fer afegir.* 7. Ne lo dit capitol puxa altre mestra mudar. *Text que Pere Moragues va fer afegir.* 8. ... ab los damunt dits se convendrà ..., *invalidat a l'original.* 9. ... desus es escrit ... substituït o aparatador, *text que Pere Moragues va fer afegir.* 10. *Les dues darreres clàusules les va fer afegir Pere Moragues.*

65

1382-1383

Referències a la presència de Pere Moragues a l'obra de la seu de Tortosa anotades al llibre de l'obra de l'any 1382-1383.¹ Inclou el pagament per un torn que el mestre havia fet portar des de la seu del Salvador de Saragossa, les desavinences entre el Capítol i Antoni Guarc sobre el càrrec de mestre, la notícia de les capitulacions entre l'obra, d'una banda, i Moragues i Joan de Mainí, de l'altra, i dues referències a estades del mestre a l'obra el Nadal de 1382 i abans del mes de juny de 1383.

ACTo, ll. o. 1382-1383, fols. 16v-42r.

Item pagui el torn que ve de Saragoça de port de barca a l'obra costa VI ds.

Item costa lo torn que feu venir de Çaragoça en Moragues de compra IIII florins e de port I flori e I sou de Sent Salvador a la aygua que fa LVI sous [fol. 16v].

Primerament despenem que trametem a Valencia an Antoni Guarc per saber de cert sig seria pus no era vengut dins juny e no vench mas pres termini entro a Santa Maria d'agost costa XXII sous.

Item trametem a Çaragoça an Moragues ab la resposta de n'Antoni per ço com axí era empres que lo y fassen saber, costa XVIII sous jaquesos.

Item vench n'Antoni Guarc e fo aviat car no s'avengués ab nos car entenia eser mestre, e per lo venir e per lo tornar e per loger de bestia entre tot donam li V florins qui valen LV sous.

Item diluns a 15 de setenbra vench en Pere Moragues mestra de la hobra e en Johan de Mayni aparallador e fem la carta segons los capitols la qual pres en Pere Suyol menor de dies, e donam li per la messie e son salari de la venguda LV s.

Item començaren a hobrar lo dit diluns pren lo mestra mig flori e la racio, e lo dit Johan IIII sous e la racio en absència del dit mestra, e axi lo dit mestra hi fo lo diluns e la setmana segent donam li per son salari e per tot aço desus de la bistia e del loger de la bistia XXXVIII sous [fol. 31r].

Item com en Morages venge dic que avia promes IIII sous an Pere G. Per jornal e jo no lo li volge donar sino III sous e VI diners, empero dix li que li daria apart a Nadal a compliment e axi per ara e que d'açí avant no li don res done li XXXIII sous.

Item a Guillem de Luna II florins semblantment XXII sous [fol. 34v].

Item vench en Moragues e estech aci IIII jorns una setmana e l'altra altres IIII XXXIII sous.

Item IIII jorns entre anar e venir II florins e la messio de la bistia e d'ell mateix de VI jorns VI florins LXXXVIII sous [fol. 42r].

1. *Les referències segueixen la mateixa ordenació que les rúbriques de despesa del llibre d'obra, agrupades per conceptes. És per això que no tenen una ordenació cronològica.*

66

1382-1383

Diverses anotacions de despesa fetes per l'administrador de la fàbrica de la catedral de Tortosa en el llibre de l'obra en concepte de despeses relacionades amb la pedrera i el tall de pedra d'aquest any. Joan de Mainí i Marco apareixen com a delegats del Capítol per a controlar el treball de la pedrera, mentre que a Bartomeu Guerau, de Vilalba, i a Roca, de Batea, els paguen pel tall de la pedra. Al batlle i al senyor de Flix, els paguen, també, pel dret d'explotació de la pedrera.

ACTo, ll. o. 1382-1383, fols. 20r-39v.

Item donam al senyor de Flix per la treta de la pedra de M pedres a XV diners per centenar ço es I flori e mig e a raho de IX sous lo flori ... XII sous. 6 diners jaquesos [fol. 20r].

Item com Burret agés portades CLXIII pedres de Flix a Tamarit e agesem comtats la dotzena e lo pagam a rao de XII sous la dotzena

e ell ne demanas a XIII sous jo son met certificuat ab en Marcho e ab I altre que era a XIII sous e axi que li falisen segons que apar desus XII sous per ço donamloshi [fol. 21r].

Ana mestre Johan a Flix a rebra la pedra de'n Marcho donamli per a messió ... X sous jaquesos [fol. 21r].

Item com en Bertomeu Guerau, piquer, hages tallades les duelles e d'altres pedres, e com feren preu ab ell mestre Johan e en Marcho de certa quantitat e li fos promes que li seria feta esmena segons que dugeren, fo li feta esmena de II florins XXII sous [fol. 21v].

Ana mestre Johan a la pedrera per tallar pedra dijous a XXVII de juny e done per a mesions per ço que ali s'ages XXV florins. Item donam mig florí aquell hom quey trames en Marcho. Item an Bertomeu XII florins [fol. 22r].

Item e prestats aquest que talla les duelles VI florins lo qual es Roqua de Batea [íd., fol. 22v].

Item anaren mestra Johan e en Marcho a la pedrera e estigueren hi IIII jorns entre anar e venir e estar e axi per lur salari XXXII sous amenaren II besties en que quevelquaren, que prenien V sous de loguer que fa XX sous, e la mesio de les bisties VIII sous, e a dos piquers que mostreren la pedra e feren lo preu ab els quels donaren amanyar III sous que fa entre tot ab II sous quels donaren lo digmenga que vengeren ... LXV sous.

Item donam de senyal e de paga a aquells qui talen la pedra VII florins, los quals an nom Bertomeu Gerau e I compayo seu del loch de Vilalba II florins los quals jo done aç a mestre Johan e açi V florins que jo done al dit mestre Johan quels trames a els per l'arayz qui die Ali de Mora del loch de Mora LXXVII sous.

Item an Suyol per la carta que feu que trametem a Flix per XV diners que son a dar a senyor per centenar ... i sou III diners [fol. 34r].

Costen CCXXXVII pedres de tallar a Flix CCXXXIII sous, e per ço com damunt es escrit que li n'haviem dats de seyal e de paga aquel qui la talla LXXVII sous per ço deduits aquells no posam açi en data sino CXXXXVII sous [fol. 36v].

Item donam al batlle de Flix per lo senyor III sous jaquesos. Item al portador de la letra que porta a Vilalba aquells qui talaren la pedra III sous jaquesos. Item III sous de reals que donam an Bertomeu Guerau a compliment de lo tallar e axi en suma de jaqueses e III sous barcelonesos VI sous jaquesos e III sous barcelonesos.

Item per dos jorns que vench l'om de la pedra a tallar per la paga aver VI sous.

Item hi estech en Marcho per rebra la dita pedra en fre anar e venir e estar X jorns a IIII sous per jorn XXXX sous [fols. 36v-39v].

67

1384, octubre, 24

Guillem Ferrer, pintor que viu a Morella, es compromet a pintar, amb colors del Capítol, les fustes de les brandoneres dels ciris que cremen cada dissabte davant l'altar major de l'església de Santa Maria de Tortosa a canvi d'un salari de 50 lliures. El Capítol es compromet a oferir tant a ell com a la seua família lloc per a treballar i viure a Tortosa mentre dure l'encàrrec. Concretament, determina que ocuparan unes estances del palau del bisbe.

ACTo, NC 1384, 24 d'octubre.

Guillelmus Ferrarii, pictor, habitator Morelle, promisit dominis de capitulo pintare cum coloribus dicti capitulo omnes fustes qui operati sunt ad opus {de les brandonelles} cereorum dicte sedis Der-tuse, qui ardent in diebus sabbatinis coram altari maiore, pro precio quinquaginta librarum, solvendarum medietatem in continentि {cum dictum opus incepit, quod promisit incipere} post festum Pasce Re-surecccionis {Domini} proxime venientis. Et aliam medietatem cum dictum opus perfecerit. Et etiam promisit recipere in suo compoto colores si qui superaverint perfecto dicto opere, videlicet ad forum sive precium quod decostaverint in civitate Barchinone. Et pro hiis obligavit bona sua.

Et domini de Capitulo promiserunt solvere dictam quantitatem ut superius continetur. Et etiam promiserunt dare dicto Guillelmo Ferrarii et eius familie domum sive habitationem in qua hospitetur et predictam operetur francham et quitiam {de loguerio} durante dicto opere. Et de presenti assignarunt sibi domum domini Episcopi, {seu partem eius}, ad faciendum dictum opus, et etiam ad habitandum. Et pro hiis bona capitulum obligarunt.

Testes Guillelmus Stephani et Antonius Marçal, presbiteri.

68

1385, febrer, 27

Encapçalament del document que especifica els termes de la institució d'una capellania a la capella de l'heretat de la Petja per part de

Guerau de Montbrú, ardiaca de Culla de l'església de Tortosa, en el qual s'indica que va ser ell qui va fer aixecar la capella.

ACTo, NC 1385-1386, 27 de febrer de 1385.

In Cristi nomine. Noverint universi quod nos Petrus Baiuli, archidiaconus major in sacra pagina professor, et Jacobus Forner, presbiter comensalis, administratores et regentes subthesaurariam ecclesie dertusensis ac (sindicos) et procuratores constituti a venerabilibus vicario sede vacante, priore et capitulo ipsius ecclesie, cum publico instrumento confecto in possessione notarii infrascripti XII die junii anno a nativitate domini MCCC octuagesimo. Attendentes quod vos, venerabilis Geraldus de Monte Bruno, archidiaconus de Culla in dicta ecclesia dertusensi, de et cum consensu venerabilis Michaelis Cirera, prioris et vicarii generalis dicte ecclesie sede vacante, instituistis et dotastis de bonis vestris quan-dam capellaniam perpetuo celebrandam pro animabus vestri parentum et benefactorum vestri et omnium fidelium defunctorum in ecclesia seu capella quam fieri construi et operari fecistis in hereditate vestra turris de la Petga, in qua ecclesia erexistis altare in quo misse et divina officia celebrentur prout hec omnia liquide patent per instrumenta publica inde confecta in possessione notarii infrascripti quamquidem ecclesiam seu capellam construxistis seu operari fecistis infra parrochiam dicte ecclesie dertusensis, cui de iure pertinent et pertinere debent absolutiones, oblationes, legata, luminaria, funeralia et alia iura.¹

1. Continua el document especificant els termes de la institució i les obligacions que aquesta comporta amb l'església de Santa Maria.

69

1385, abril, 8

Còpia del procés judicial entre el Capítol de Santa Maria de Tortosa, d'una banda, i Antoni Cavall, de l'altra, a causa del tancament que aquest darrer va fer d'un carreró contigu al palau episcopal. Antoni Cavall al·lega que ho va fer amb permís de la universitat, com a espai públic que és, per a millorar la seguretat del lloc a les nits. El Capítol, contràriament, pensa que el carreró pertany a la dignitat episcopal o, en tot cas, que com a espai públic ha d'estar al servei del palau episcopal i de la canònica.

ACTo, NC 1385-1386, 8 d'abril.

Noverint universi quod die sabbati in vesperis octava mensis aprilis anno a Nativitate Domini Millesimo CCC octuagesimo quinto, in presencia mei Petri Sunyol, notari publici Dertuse et auctoritate regia, in presentiaque Garcie Muntero et Dominici Pastoris, civium Dertuse ad hoc pro testibus vocatorum specialiter et rogatorum, venerabilis Petrus de Pratis, iurisperitus, sindicus et procurator honorabilis Capituli

ecclesie dertusensis constitutus cum publico sindicatus et procuracionis instrumento confecto in possessione mei notarii predicti et infrascripti tricesima die septembris, anno a Nativitate Domini Millesimo CCC octagesimo tercio, constitutus ante presenciam Anthonii Cauallo, civis Dertuse, personaliter existentis ad januam hospicii {seu prope hospicium} habitationis eiusdem Anthonii et eidem obtulit et presentavit e per me dictum notarium legi et publicari fecit in scriptis quandam cedulam tenoris sequentis:

Com vos n'Anthoni Cauallo ayats fet portal e portes en lo carreró contigu al palau episcopal, lo qual es de la bisbalia e ampriu d'aquella e de tota la canonga, del qual ampriu son en possessió lo bisbe e la dita canonga de tant de temps a ençà que memoria d'omens no en contrari, e vos encara dit n'Athoni cumulant mal a mals edificats damunt lo dit portal per vos indebitament fet, e açò contra iustitiam per què en Pere dez Prats, sindich del honrat capítol de la església de Tortosa denuncia a vos dit n'Anthoni novella obra per jactum lapillorum et quod a modo non opereris nec operari faciatis (ymmo) quidquid attemptatis totum id illico demoliatis, protestando contra vos et bona vestra de iniuriis, dampnis, sumptibus et alio quolibet interesse super dictis attemptatis et usurpatis in dicto carrerio ad usum et ademprivium deputati palacii episcopal et canonie dertusensis requirent carta publica. Quaquidem cedula oblata et lecta et jactu lapillorum per dictum sindicum (...) super dicto opere statim dictus notarius sibi dedit die lune post vesperos decima presentis mensis aprilis, presentibus Queralto Traverii et Bernardo Escuder, notariis, civibus Dertuse, ad hec vocatis pro testibus specialiter et rogatis.

Post hec die mercurii ante vesperos XII^a presentis mensis aprilis dictus Anthonius Cauallo, respondendo predictis, presentibus Raymundo Vallseca cirurgico et Jacobo Juncosa textore, civibus Dertuse, ad hoc vocatis pro testibus specialiter et rogatis, obtulit michi dicto notario in scriptis hicque post predictam inseri et continuari fecit et requisivit quandam {cedulam} tenoris sequentis:

E lo dit n'Anthoni Cavallo responent a la denunciacio de novell obra e protestacio feytes per l'onrat e P. dez Prats, sindich del honrat capitol de la seu de Tortosa, diu que parlant ab honor del contrariant no es ver que lo dit carrero contigu al palau episcopal sta de la bisbalia ni del palau episcopal, ans carrero deputat a us publichs e comu de tots los habitans en aquella, axi ecclesiastichs com lechs, e de tots altres encara estranyes com sia via publica e regal, ni es tanpoch ver ab sobre dicta honor parlant que lo dit n'Anthoni haga usurpat tanpoch lo dit carrero per manera de apropiar lo a si mateix e de privar alguna persona quisvulla sia ecclesiastica o secular del us

de servitud que y ha tothom comunament e aver pot, axi be com lo dit n'Anthoni, ni de privar ne ans, deus nou vulla, lo palau episcopal ni la canonga ni alguns estans en aquella com segons dit es, sia e romanga via publica e a us publich destinada. Mas ço que ha feyt ha feyt ab voler e consentiment de los honrats procuradors de la ciutat per squivar moltes sutzures ques feyen en lo dit carrero romanint aquell ubert denit, e esquivarne molts perills los quals se podien per lo dit carrero esdevenir especialment denit als passants per la carrera major e comuna o publica per la qual se va a la seu, com en lo dit carrero romanint ubert denit se poguessen amagar moltes personnes avents propositos de mal fer. Hon los dits procuradors, veents esser pus espedit a la cosa publica per esquivar les coeses sobre dites que lo dit carrero se tanquas de nit atorgaren al dit Anthoni, que en lo dit carrero pogues esdevenir algun mal per que appar que lo dit carrero no sa usurpat lo dit n'Anthoni ni l'a feyt de publich que era privat ans es, e axi u confessa lo dit Anthoni, e romas publich a tota persona estranya e privada, e axin {appar} com ell lo tinga tots temps del mon de jorn e encara denit entro a la hora prohibita ubert a voler de tot hom. E no consentint en la denunciacio e protestacio feytes per lo dit sindich si e en quant sien vistes fer contra bens seus e dret de la universitat de la dita ciutat, vol la present sua resposta esser continuada per lo notari dejus scrit al peu de les dites denunciacio e protestacio, e de tot coniunctim esser feyta carta publica si aver fan voler.

De quibus dictus sindicus e procurator petuit copiam quam ego dictus notarius sibi dedi die jovis sequenti hora meridiey XIII^a presentis mensis aprilis presentibus venerabili Bernardo Burgues, in legibus licenciato, et Guillermo Equalada, civibus Dertuse ad hec vocatis pro testibus specialiter et rogatis.

Postea vero die jovis in vespere vicesima presentis mensis aprilis dictus Petrus de Pratis respondendo e replicando predictis obtulit michi dicto notario in scriptis hec que per me {dictum notari} post predictam inseri et continuari fecit presentibus venerabili Bernardo Traxer, licenciato in legibus, et Dominico Ferrarrii, cursore, civibus Dertuse, ad hec vocatis pro testibus specialiter et rogatis quandam cedulam tenoris sequentis.

E lo dit en P. de Prats el dit nom replicant a la resposta feta per n'Anthoni Cavallo diu que posat sens prejuhi quel dit carrero no fos de la dignitat episcopal aldemenys segons que es atorgat per lo dit n'Anthoni es e roman publich e a us comu del palau episcopal e canonga segons es estat de tant de temps a ença que memoria de homens no es contrari, donchs apparria que en lo dit carrero, portal e jamenys portes no y deguessen esser feytes lo reverent bisbe e capitol

no appellats de qui es principal interes e en possessió del dit us per que appar la dita denunciacio de novella obra aves loch ne contrasta ab honor parlant del contrari, dient la rao allegada quel dit n'Anthoni ho ha feyt ab voler e consentiment dels honrats procuradors de la ciutat, e aço per esquivar sotszures e molts de mals que per lo dit carrero se podien fer majorment de nit et cetera, com d'altres carrerons aia en la ciutat pels quals se porien cometre semblants mals, així com es aquell de Tamarit e d'altres, pero la ciutat nols ha feyts tanquar nes devia fer lo dit carrero sens volentat dels damunt dits, posat que els dits perills se temessen. E així appar quel dit portal, portes, armaris, barracha e altres coses hedificades en lo dit carrero pel dit n'Anthoni, perque lo dit us comu sie enpatxat tot dega esser demolit, e al primer estament tornat. E així ho requir lo dit Pere esser feyt e enseguit, segons que dessus ha request aliter e persevera en la protestatio ja dessus posada, requerint esser posat al peu de la dita resposta e aell esser feyta carta publica si lan volra conjuctim.

70

1386-1387

L'administrador de l'obra de la seu de Santa Maria de Tortosa anota les despeses esmerçades en material i mà d'obra per a tancar la volta de les capelles de Sant Pau i de Sant Vicent de l'obra nova, així com per pintar les finestres de les capelles de Sant Pere i Sant Pau de l'esmentada obra.

ACTo, ll. o. 1386-1387, fols. 14v-16r.

Item com se feu la volta de la capella de Sant Pau, entre fusta quy compram, e claus, e jornals per fer lo bastiment, e arena, e aygua, e altres menuderies segons que te per minut en un paper en Domingo Giner ... CXCII sous IIII diners.

Item entre fusta e claus, cordes, mestres, senalles, e mudar la grua, e tenalles e cantes per cloure la capella, e pega e altres menuderies, segons que apar per minut segons que a escrit en Domingo Giner, retut comte en suma ... DIII sous VI diners obolo.

Item donam an Valls per pintar la finestra de Sent Pere com fos terminat lo drap IIII florins ... XLIII sous.

Item al dit en Valls per pintar la finestra de Sant Pau ... XLIII sous.

Item despenem en desfer lo bastiment de Sent Pau, e fer lo de Sent Vicent, e portar pedres a la obra, e claus, e altres menuderies,

segons que apar per menut en lo manual de-n Domingo Giner ... XCI sous X diners.

Item despenem entre calç e port de les desus dites XLVIII pldres, e XX sous del senç del alberch, e homens que feren morter e altres menuderies ques despenen per a la cuberta de la capella de Sent Vicent, segons que apar per menut en lo manual den Domingo Giner ...CCCLXVI sous e VII diners.

71

1387-1388

L'administrador de l'obra de Santa Maria de Tortosa anota la relació de les parròquies de la diòcesi que aquest any han de donar diners a l'obra perquè tenen vacants en els seus beneficis. La fàbrica, bàsicament, ha preferit recollir els diners de la caixa dels acaptes abans que el dret corresponer a la vacant.

ACTo, ll. o. 1386-1389, fols. 11r-v.

Rubrica de la rebuda de les vagants.

Lo rector de Mancofa a pagar X florins. Ço es V a Sent Miquel primer vinent, e V a Nadal, car així s'es avengut per la vagant segons que apar en los libres pasats de la obra.

Vagant la rectoria del Canar, nos avem elegit la cacxa dins X dies après que sabem CCL sous.

Vagant Vilalva, nos avem elegit la cacxa dins X dies apres que sabem que vagava ... DCCC sous.

Vagant Almenara, avem elegit dins X dies apres quen sabem la cacxa que es MDCXX sous a fer per XL lliures a pagar X lliures tots anys en janer.

Vagant Castell de Cabres, elegim dins X dies apres que sabem la cacxa, ço es D e X sous.

Item del Rector de Xert elegim ut supra de aliis cum residuo.

Item la rectoria de Marça.

Item del rector del Lledo elegim ut supra de aliis.

Item de rector d'Arnes elegim la cacxa.

Item del rector de la Alcora la cacxa.

Item del rector de Horpesa.

Item d'Elgas e de les Pinyeres.

Item Maceluqua.

Item Vall de Los.

- Item Alcala.
- Item l'Alcora.
- Item Ares per II rectors.
- Item les Piyeres.
- Item Xerta.
- Item Quarles.
- Item Castell de Cabres.
- Item V torres.
- Item Vilafranca.
- Item vagant Orta, elegim la cacxa dins X dies apres que sabem que fa la cacxa ... II mil sous jaquesos.
- Item rector d'Ares, dins X dies apres que sabem acceptam la cacxa ... MDC sous.
- Item rector de Vila Real, dins X jorns apres que sabem acceptam la cacxa e ... DCCCXLVIII sous.
- Item rector d'Alcala e de Xivert, composuit, et alia X libras a Pascua segent, et alias X a Sent Joan.
- Item rector de Cabanes, acceptam dins X jorns la cacxa ... DC sous.

72

1388-1389

L'administrador de l'obra de la seu de Santa Maria de Tortosa anota els termes de l'avinença feta amb Bonfill per al tall de cinc-centes pedres de fil i cent de motlle per a la fàbrica, posades al carregador del riu a Vila-roja, i d'altres despeses d'aquest any relacionades amb el tall i el port de la pedra.

ACTo, ll. o. 1386-1389, fols. 19r-21v.

Item fem avinença ab en Bon Fill de tallar D pedres de fil bones e rebedores posades a carregador, a XI diners per pedra, que aien II palms e mig de larch al menys e de siti II palms de cana. E de C pedres de mollo a XXII diners per pedra, e que aien de siti II palms e mig de larch e de siti II palms de cana de Tortosa los dits palms. E que sien desgastades de siti a broqua, posades vora lo reg al terme de Vila Roga. E que aien les dites pedres la meytat a Carnestoltes e altra meytat a Pasqua. E te de paga e de seyal X florins e aixi ... CX sous.

E prestamli I mall e VI tasquons e quels torn be adobats.

En Bonfill desus dit trames per en Burret arayç de Flix de les dites

pedres, ço es entro a Tamarit, de mollo XVI, e de fil CXVIII pedres. E costaren de port les C a XVIII sous, costaren de port de Tamarit X florins. E les XVI II florins e II sous. E axi entre totes ... CXXXIII sous.

Item lo dit en Bonfill trames pedra per en Burret arayç de Flix entro a Tamarit ab barcha, pedres de fil CLX, e IIII de mollo. E axi fan de port e lo nolit. E pagam lo dit Burret les CLX fan XIII dutzenes e IIII pedres, fan a florins XIII florins e IIII sous. E VIII e IIII de mollo a rao de XVIII diners per pedra, que fan VI sous. E axi entre totes e XVI diners aquels quels aiudaren ... CLIII sous.

Item a I bastay qui tira la ferramenta a la carrrava per a la pedrera a portar ... VIII diners.

Item compram VII tasquons den Roquer ... XL sous e VI diners.

Item donam de senyal e de paga al dit en Bonfill per los X florins damunt escrits XX florins que fan ... CCXX sous.

Item ana mestra Joan a la pedrera ab (si Sinquesma) per tallar pedres de mollo diluns a VIII de febrer. E foren tornats a carnestoltes. E entre los jornals quy estigueren, e despesa de manobres, e tirar pedres al riu, e dret de senyor, e broques e altres menuderies, segons quen hom comte e mostra en I quern de paper per menut , lo qual escrivens mestre Joan. E axi en suma ... CCCCXXX sous e X diners.

Item costa la ferramenta de portar e de tornar a Flix en Burret que, lay aporta e la torna a Tortosa ... CC sous.

Item en Burret aporta CCXVIII pedres de fil de Flix a Tamarit ab barcha den Bonfill, a rao de flori per dotzena, que fan XVIII florins e XXII diners, los quals li pagam. E axi fan ... CC sous.

Item li donam los quals li manleva mentre tallava en Bonfill IIII florins, e los quals aven a comtar an Bonfill qui trames letra. E avem ha comtar segons que desus es escrit ... XL e IIII sous.

Item en Burret aporta ab barcha de Flix a Tamarit XCVIII pedres, les quals avia tallades mestra Juan e los piquers a XXII diners per pedra. Ço es a II florins la dotzena. E son VIII dotzenes e II pedres. E axi fan XVI florins e III sous e VIII fan ... CLXXIX sous e VIII diners.

Item en Burret aporta de Flix a Tamarit CLXXXIII pedres de fil e XI de mollo den Bonfill e pagam lo ço es XVII florins que fan.

Item com vejem en les dites pedres defaliment en mostrasem an Bonfill d'alguna dotzena ne minvam donant II pedres per una, e fet comta d'aquestes de fil desus e de totes les altres D e li agessem ja pagat seguns que desus, ço es XXXIII florins. E ara a compliment de paga de totes de fa CCXX sous axí ... CCXX sous.

Item ana mestre Joan a Fayo. Compra pedres e feu de messio entre ell e la bistia. E estrech II jorns ... XXII sous e VI diners.

Item tenim de'n Bonfill XXVII pedres de mollo e avem lo a pagar de aquestes e de les altres de mollo que trametra. Empero donam' li de preu e de seyal com lo acabam de pagar de les pedres de fil segons que apar desus. Ço es III florins ... XLIII sous.

Item con mestres Joan ages comprades pedres de I trull, e per çò com no sabes quantes, dona de preu e de seyal aquests de qui les compra. E nos pagam los al dit mestre Joan e a lo venedor als apendra en comte de preu II florins ...XXII sous.

73

1390, juny, 13

Miquel Cirera, prior de l'església de Tortosa, d'acord amb el compromís adquirit amb el difunt Joan de Castres, antic tresorer i vicari de l'església de Tortosa en seu vacant, i d'acord amb el Capítol de Santa Maria, es compromet a donar dos mil sous, part dels quatre mil assignats a aquesta dignitat per la tinença d'Alcalatén, a l'obra del dormitori comunitari. De la mateixa manera, manté el compromís adquirit temps enrere de pagar una porció de capellà al mestre de l'obra i de dotar-la anualment amb mil sous procedents de la dita tinença d'Alcalatén.

ACTo, Alcalaten-8.¹

Noverint Universi quod ego Michael Cirera, prior ecclesie dertusensis, attendentes quod ego de et cum consilio et assensu venerabilis Johannis de Castris, condam thesaurarii, tunc vicarii ecclesie dertusensis sede vacante, et cum consilio etiam et assensu honorabilis capituli ecclesie dertusensis, pro opere dormitorii ipsius ecclesie et complendo ipsum dormitorium, assignamus in perpetuum duos mille solidos monete regalium michi et dicto prioratui pertinentes, in illis quator mille solidis dicte monete, quos reverendissimus dominus Petrus, divina providencia sacrosante romane ecclesie tituli Sancte Marie in Cosmedin, diaconus cardinalis, arbiter communiter electus super questione decimarum locorum Tinencie de Alcalaten, diocesis dertusensis, pronunciavit fore dandos et solvendos domino episcopo dertusensi et michi pro dictis decimis per dominum dicte tenencie quolibet anno, in perpetuum. Assignavi etiam quingentos florenos auri de Aragone ex illis mille florenis auri michi pertinentibus in illis duobus mille florenis auri Aragonum quos idem dominus arbiter pro decimis subtractis et expensis inde in dicta questione per dictum dominum

episcopum et me factis (...) fore dandos dicto domino episcopo et michi per dictum dominum dicte Tinencie. Assignavi in super quidquid michi et dicto prioratui pertinent in decima leude civitatis Dertuse quantumcumque sit pro opere dicti dormitorii et complendo ipsum dormitorium ut predicitur et hec que sint necessaria ad perfectionem dicti dormitorii pefecti et completi dicti duo mille solidos et id quod pertinet michi in dicta decima leude esset et sit meum et dicti prioratus et apud me et dictum prioratum redeat et remaneat prout in instrumento dicti assignatoris confecto in posse Petri Sunyol, notarii infrascripti, vicesima sexta die junii anno a Nativitate Domini Millesimo Trecentesimo Octuagesimo Tercio hec et alia lacijs continentur. Insuper cum alio publico instrumento confecto in posse dicti notarii vicesima octava die junii anno a Nativitate Domini Millesimo Trecentesimo Octuagesimo quinto pro uberiori corroboratione dicte assignationis donavi vobis, honorabili capitulo ecclesie dertusensis iterato dictos duos mille solidos michi pertinentes pro dictis decimis dictorum locorum dicte tenencie de Alcalaten et quidquid michi et dicto prioratui pertinet et pertinebit pro futuro in dicta decima leude annuatum quantumcumque fit vel fuerit. Quequidem quantitates que ex predictis recipientur annuatum convertantur in opere dicti dormitorii ad complendum et perficiendum ipsum dormitorium de quibus peccunie quantitatibus volui et mandavi ipsi domino dicte tenencie et hominibus habitantibus in locis ipsius tinencie et eorum successoribus quod vobis et vestris successoribus responderent et satisfacerent de cetero annuatim et non michi neque alicui alteri nomine meo prout hec et alia in dicto instrumento dicte donacionis lacijs continentur. Attendens etiam quod ego dedi et assignavi cum consilio et assensu dicti honorabilis vicarii dicte ecclesie sede vacante magistro operis sedis unam porcionem cappellani ultra suum salarium, quam ipse magister nunc recipit et ab aliquo citra tempore recipere consuevit de bonis dicti prioratus unam porcionem talem qualem uniusquisque presbiter comensalis recipit in dicta sede, videlicet pro qualibet die qua ipse magister dicti operis erit presens prout in instrumento inde confecto in posse dicti et infrascripti notarii nonadecima die novembbris anno a nativitate domini millesimo trecentesimo octuagesimo sexto lacijs continetur. Nunc autem, consideratis predictis, volentes et cupientes predictas donationes et assignationes perpetuare et in melius reformare cum sint dictae ecclesie utiles et necessarie. Ideo gratis et ex certa scientia per me et successores meos in dicto prioratu, de et cum consilio et assensu vestri reverendi domini episcopi et honorabilis capituli dicte ecclesie, dono et assigno de bonis et redditibus dicti prioratus perpetuo operi dormitorii dicte ecclesie et pro complendo et perficendo ipsum dormitorium

dictos duos mille solidos annuatim michi et dicto prioratui pertinentes et pertinere debentes in dictis decimis locorum dicte tinencie de Alcalaten, et quidquid michi et dicto prioratui pertinet et pertinere debet nunc et pro futuro in dicta decima leude Dertuse necnon et dictam porcionem presbiteralem dandam dicto magistro operis ecclesie dertusensis et per ipsum magistrum et eius successores recipiendam singulis diebus quam diu ipse vel eius successor fuerit perfectum, volo et concedo quod dicte peccunie quantitates que ex dictis decimis recipiuntur annuatim ponantur et convertantur in tenendo perpetuo ipsum dormitorium in condirecto prout incepsum est dictum dormitorium ad utilitatem dicte ecclesie et cognitionem vestri dicti honorabilis capituli et (hiis) que sunt necessaria ad dictum dormitorium ut predicitur, perfectum et completum dicti duo mille solidos, et id quod pertinet michi in dicta decima leude ut dictum est sint mei et dicti prioratus apud me et dictum prioratum redeant et remaneant verumptamen vos non intenditis desobligare nec absolvere me et dictum prioratum de opere dicti dormitorii iuxta constitutionem dicte ecclesie prout in dicto instrumento dicte assignationis continetur Et sic titulo et ex causa huiusmodi donationis do, cedo et concedo atque transfero vobis dicto honorabili capitulo et vestris successoribus omnia loca, iura, voces, vices, rationes et actiones reales et personales ac quascumque alias michi et meis successoribus in dicto prioratu pertinentes et pertinere debentes in predictis que vobis, ut predicitur, dono, concedo et assigno, et pro inde contra quascumque personas et eorum bona quoquomodo volens et mandans tenore presentis instrumenti vicem etiam episcopalem gerentis omnibus et singulis personis que michi et dicto prioratui ex predictis et occasione eorum tenentur et tenebuntur quod de temporis omnibus et singulis vobis dictis honorabilibus capitulo dicte ecclesie et vestris successoribus respondeant et satisfaciant de cetero annuatim et perpetuo sicut michi et dicto prioratui respondere et satisfacere tenebantur ante huiusmodi donacionem et assignacionem, quoniam vos et vestris successores in predictis ut in rem vestram propriam constituo dominos et procuratores ad agendum, deffendendum, utendum, experiendum et vestras voluntates in predictis faciendum ut superius continetur, promittens vobis et vestris per me et successores meos predicta omnia et singula rata, grata et firma habere, tenere et observare perpetuo, ut superius continetur, et non revocare aliqua ratione sub bonorum dicti prioratus omnium yphoteca. Ad hec nos Hugo, miseratione divina episcopus, Petrus Baiuli archidiaconus, Andreas Cosco precentor, Johannes Amargos, thesaurarius, Raymundus de Santo Amancio hospitalarius, Petrus Garreti infirmarius, Geraldus de Monte Bruno, archidiaconus de Culla, Guillelmus Pineda, Arnaldus Burgues,

Dominicus de Çanahuy, Johannes Ballistarii, Johannes de Nogaria, Berengarius Serrat, Raymundus de Villa Francha et Bernardus de Verne-to, canonici ecclesie dertusensis, presentes convocati ad capitulum ad sonum campane prout moris est in ecclesia antedicta capitulum con-vocari congregaque pro capitulo et capitulum annale facientes et ce-lebrantes pro huiusmodi negocio in domo capitulari ipsius ecclesie, donationem, concessionem et assignationem huiusmodi acceptantes et recipientes predictis omnibus et singulis consentimus et assensum et consilium nostrum prestamus eaque laudamus et approbamus, ratifi-camus et confirmamus, de quibus omnibus et singulis supradictis nos omnes dicti contrahentes volumus et mandamus unum et plura unius eiusdemque tenoris fieri publica instrumenta, tot quot nobis nostrisque successoribus fuerint necessaria per notarium infrascriptum in testi-monium premissorum. Quod est actum in civitate Dertuse in dicta domo capitulari, tricesima die junii anno a Nativitate Domini millesi-mo trecentesimo nonagesimo. Signum Michaelis Cirera, prioris. Signum nostri, Hugonis, miseratione divina episcopi. Signa Petri Baiuli, Andree Cosco, Johannis Amargos, Raymundi de Santo Amancio, Petri Garreti, Geraldi de Montebruno, Guillelmi Pineda. Signa Arnaldi Burgues, Do-minici de Çanahuy, Johannis Ballistarii, Johannis de Nogeria, Beren-garii Serrat, Raymundi de Vila Francha et Bernardi de Xernetu pre-dictorum qui hec laudamus, concedimus et firmamus.

Testes huius rei sunt venerabiles Petrus de Pratis, iurisperitus, et Paschiasius Navarro, dormitorius dertusensis.

Signum Petri Sunyol, notarii publici Dertuse et autoritate Regia per totam terram et dominacionem illustrissimi domini Regis Aragonum, qui predictis omnibus et singulis interfuit eaque scribi fecit cum raso et aptato in vicesima sexta linea ubi dicitur vobis dictis honorabilis. Et Clausit.

1. A l'anvers hi posa en lletra del segle xix: "Alcalaten 8", "Donatio facta per Pri-orem Capitulo de C libris tenentie de Alcalaten et aliis pro dormitorio". Amb lletra del segle xiv, molt esborrat: Suma de donacio et assignacio que l'onrat en Miquel Cirera (...) feu a la / obra del dormitori (...) del [delme] de la [tinanca d-Alcalaten] ço que (...) tra en del delme dela leuda de Tortosa cadany, e una porcio de prevere assigna al maestre de la seu de Tortosa".

Hug, bisbe de Tortosa, com que considera que hi ha membres de l'església de Santa Maria que no es preocupen de reparar les cases en què viuen i que pertanyen a l'esmentada església, ordena en una cons-titució que cada any siguin nomenats dos canonges que trien a la

vegada dos mestres per a visurar les cases i estimar les reparacions que s'hi hagin de fer.

ACTo, Constitucions-2, fols. 75r-76r.

Quod hospitia dignitatum recognoscantur.

Nos Hugo, miseratione divina episcopus dertusensis. Attendentes et recognoscentes quod habentes dignitates, personatus administrationes, vel officia in nostra ecclesia qui habent et possident domos, hospitia, edificia, et casalia, et mansos non repararunt seu reparant, neque illa tenuerunt nec tenent in condirecto. Prout decet cum casus contingit, et necesarium fuit et est. Et propterea aliqua ex ipsis hospitiis et edificiis propter negligentiam huiusmodi fuerunt et sunt diruta et devastata in parte et aliqua ex eis timentur dirui et devastari, nisi de celeri et condecenti remedio provideatur. Quapropter indemnitati huiusmodi decurrere et providere volentes et cupientes, de et cum consilio et assensu nostri venerabilis capituli dertusensis, statuimus, et ordinamus quod de cetero annuatim in capitulo annali, quod celebratur et celebrari consuevit annuatim per nos et dictum capitulum, secundum constitutionem nostre ecclesie in mense junii, eligantur duo ex canonicis dictae ecclesie qui assumant et elegant duos magistros providos et expertos in talibus, scilicet unum lapicidam et unum carpentatorem, qui cum eis in simul videant et recognoscant ac extiment reparaciones et operas necesarias que in dictis domibus, hospitiis et edificiis necessarie sint vel fuerint fiende et reparande. Et illas reparaciones et operas faciant fieri necessarias et iniungant annuatim toties quoties necessarium fuerit ab illo vel illis cuius vel quorum dicta hospitia, domus, edificia et casalia sunt vel fuerint infra certum et congruum terminum prefigendum per ipsos duos canonicos electos seu eligendos annuatim in dicto capitulo. Quod nisi fecerint ille vel illi qui ad hoc tenentur seu tenebuntur vel procuratores eorum qui absentes fuerint, transacto dicto termino ipso facto incurvant penam viginti florenorum auri operi nostre ecclesie applicandorum pro qualibet vice qua contrafactum fuerit in predictis.

75

1390, desembre, 3

Sanç de Conca, familiar del bisbe de Tortosa, Hug, es compromet a donar a la fàbrica de la seu de Santa Maria d'aquesta ciutat 1.000 florins d'or que l'esmentat bisbe li havia deixat amb motiu del matrimoni del primer.

ACT, Fàbrica-25.

Noverint universi quod ego Sanctius de Conqua, scutifer et fami-

liaris vestri reverendissimi In Christo Patris et Domini domini Hugo-nis, divina providentia episcopi dertusensis. Atendentes vos prefatum dominum episcopum michi promississe seu dedisse in adiutorium mei matrimonii mille florenos auri de Aragonia, sub hac forma et condicione seu retencione quod si forte, quod absit, quandocumque me mori contingeret absque filiis ex legationis matrimonio procreatis de predictis mille florinis restituerentur et darentur de bonis meis vobis vel cui volueritis operi tamen ecclesie dertusensis distribuendi quingenti floreni auri et de reliquis quingentis florenis possem ordinare (cederi) et meas facere libere voluntates si vero filii ex me de legitimo matrimonio procreati superstites fuerint de predictis mille florenis testari possem et ordinare absque aliqua diminucione exceptione et contradiccione. Qua propter confitentes et recognoscentes predicta omnia et singula vero esse ac eisdem consentiens spontanee, volo et concedo vobis dicto domino episcopo presenti quod in casu predicto scilicet quod ego decederem absque filiis legitimis, ut prefertur, predicti quingenti florenos de bonis meis vobis dicto domino episcopo aut operi dicte dertusensis ecclesie persolvantur ut superius est expressum, pro quibus complendis obligo de presenti omnia bona est iura mea ubique habita et habenda. Quod est actum in domo de Bitem, termini Dertuse, tercia die decembris anno a Nativitate Domini millesimo trecentisimo nonagesimo. Signum Sancci de Conqua predicti, qui hec laudo, concedo et firmo.

Testes huius rei sunt venerabilis Johannes Amargos, thesaurarius, et Jacobus Salamo, presbiter ecclesie dertusensis.

Signum Petri Sunyol, junioris, notarii publici Dertuse et auctoritate regia, qui hec scribi fecit pro ut in notulis discreti Jacobi Pastor, olim notarii publici Dertuse, invenit die et anno prenotatis.

76

1401

L'administrador de l'obra de la seu de Santa Maria de Tortosa anota la despesa del tall de 200 pedres de motle, 10 pedres de vasos, 250 duelles i les pedres principals i crues necessàries per a una capella, obra convinguda poc abans amb Domingo Roca, pedrapiquer de Batea.

ACTo, ll. o. 1400-1402, fol. 19r-v.

Item fiu avinença ab en Domingo Rocha de Batea per tallar CC pedres de mollo a raho de IIII sous per pedra. Item per X pedres dels vasos al for desus dit. Item per CCL duelles a for de X diners per pedra. Item per les pedres principals e crues necesàries a I^a capella al for de X diners per peça per les quals pedres de tallar e portar a caredor li

do de present XII florins e d'au a miga quaresma compliment avant. Primum febroarii calaff CXXXII sous.

Item costa la carta que fiu per aquesta raho XII sous diners.

Item doni al dit Domingo Rocha per tallar aquelles pedres segon damunt es dit lo darer dia de març present n-Antoni Sena XII florins d-Arago que valen CXXXII sous.

Item a XX de mag doni a son fill de-n Domingo Rocha presents maestre Johan en Ramon Taxes e Guillermo Ferrer CX sous.

77

1408, juny, 21

El Capítol de la seu de Tortosa concedeix la capella de Sant Pau de l'obra nova a Lluís de Tous i a la seua dona Altadona perquè hi puguen tenir sepultura ells i els seus parents propers, a canvi aquests es comprometen a instituir un benefici sota invocació de sant Pau, sant Jaume menor i sant Felip, apòstols, i a ornamentar la capella.

ACTo, NC, 1407-1408, 21 de juny de 1408.

Cum inter cetera salutiffera sit illud salubrius (signum) videlicet magnificum sanguinis et corporis Domini nostri Ihesu Christi sacramentum sanctissime sue passionis memoriale, in quam mirabile ac stupendum delectabile (...) Sanctissimum et super omnia preciosum in quo habetur omne delectamentum et omnis saporis suavitas ipsa etiam dulcedo Domini degustatur in quo utque suffragium (...) consequimur et salutis a malo (...) conformatur in bono (...) quos gratiae perficimus incrementa. Cuius memoriale continua esse a fidelibus celebranda memoria (...) semper memores existamus quanto namque donum frequentius aspicitur [tantos] illius profecto onus et memoria scritus retinetur propter quod honorabilis Ludovichus de Tous et domina Altadona eius uxor in vita ipsorum tale (...) aliquid {affectantes} peragere opus quod ad suarum et parentum ipsorum fidelium defunctorum salutem perficiat (animatorum). Considerantes hoc memoriale sacramentum (...) missarum solempnia (...) plus placari ac remediantem posse aequi remissionem peccatorum animeque in purgatorio existentes penarum facilius refrigerium obtinere {disposerunt et volunt} ad laudem et honorem Sanchissime Trinitatis et in salutiffere passionis Domini nostri Ihesu Cristi gloriosam memoriam laudemque beatissime Virginis Marie et beatorum apostolorum Petri, Pauli et Iacobi {et Philipi} minoris, tociusque curie omnium Sanctorum beneficium instituere infrascriptum suplicaverant autem (...) reverendos et (...) honorabiles domino, vicario generali reverendi in Cristo patris domini Francisci, divina providencia episcopi dertusensis, priori et capitulo sedis Dertuse

ut non nulla ipsis concedantur inferius designata ipsiusque reverendi domini vicarius, prior, capitulum, cupientes ipsum (...) ad devotionem (allite) interventa et (...) dertusensis ecclesie beneficia divinumque servicium augmentare cum eiusdem honore coniugibus ad concordiam in modum pervenerunt sequentem.

Primo namque dicti Reverendi e honorabiles domini {vicarius}, prior et capitulum, cum beneficiis inferius designatis instituendis dictis honorabilibus Ludovico de Tous et sue uxori et suis successoribus in perpetuum relinquunt, tribuunt et asignant capellam factam in capite nove fabrice dicte sedis constructam sub invocatione sancti Pauli, contiguam capelle nove sancti Petri Apostoli.

Promitunt denique et convenient iamdicti reverendi et honorabiles domini vicarius, prior et capitulum dictis coniugibus quod fabricari et de novo poni facient in dicte capelle parietibus {ubi ipsi} coniuges designaverint expensa fabrice ipsorum coniugum intersiquia quinque dumtaxat, et quod nunquam in parietibus vel aliquo loco dicte {capelle} alterius pacientur intersiquia affigi vel depingi, et quod si per quemquam intersiquium aliud tempore apponi contingeret (...) inde facient penitus removeri. Promitunt etiam et convenient prefati reverendi et honorabiles domini vicarius prior et capitulum quod dictam capellam sumptibus et expensis fabrice facient pahimentatum et {lapideum} erigere unum altare.

Volunt ulterius prefatti domini et concedunt quod dicti coniuges intra dictam capellam iuxta pedem altaris vel ubi placiebit ipsis coniugibus dum tamen sit in terra et loco plano eorum habeant sepulturam, in qua sepellantur et ad sepulturam recipientur dicti coniuges eorumque heredes et successores ascendentes (...) et descendentes cuncti cuiusvis gradus collaterales qui predicti omne seu eorum (...) dictam eos recipi contingerit sepulturarum minime iuxta dicte sedis ordinationem pecuniam solvere teneantur iura et alia dicte sedi ultra pecuniam sicut ceteri qui in dicta sede sepelliuntur {interu} solvere sunt astricti hoc autem circa premissa adiecto quod quilibet qui de dictis collateralibus ultra fratres, sorores et filios, fratribus ac sororum in dicta capella sepelliri voluerint teneat e habeat [...] X solidos censuales annuales et rendales in augmentum dicti beneficii, et alios X solidos [...] aniversa{rium} in dicta sede annis singulis celebratur. Et etiam quod illi de iam dictis descendantibus vel collateralibus vellint sepelliri in dicta capella absque expressis consensu et voluntate dictorum coniugum vel eorum heredum, reverendissimus dominus episcopus, prior vel capitulum possint nullo penitus obstaculo (prestaveres) aliquiliter contradicere quibuscumque de (documentis) constitutionibus sinodalibus annualibus vel provincialibus aut quibusvis aliis factis vel

fiendis promissum obstantibus modo. Item volunt et promitunt dicti reverendi et (...) honorabiles domini vicarius prior et capitulum quod de predictis et infrascriptis fieri facient propriis eorum expensis dicti coniuges unum et plura publica instrumenta cum interposicione (...) si opus fuerit. Reverendissimus in Christo pater dominus episcopus dertusensis seu eius vicarius generalis volunt preterea et concedunt iam dicti reverendi et honorabili domini vicarius, prior et capitulum quod predictos coniuges possint et valeant ossa honorabilis Jacobi de Tous, quondam patris dicti Ludovici et suorum que sunt in cimiterio sancti Iohannis de Campo, ossaque matris dicte domine Altadone que sunt apud fratres minores dicte civitatis, intus {sepulturam} dicte capelle translatari, poni e transmutari.

Promittunt quod predicti domini dicti coniuges quod dictam capellam alteri non tradent vel asignabunt in sepulturam ullo modo tempore (animaque vel nisigiam) alterius mea affigi vel depingi ut permissum est nullatenus pacientes (vero) si quid fieret quod premissa illa per se et suos successores (volunt) promitunt et penitus revocare.

Dicti vero coniuges promitunt et convenient domino altissimo et dictis reverendis et honorabilibus dominis {vicario, priori et canonicis} quod facient et instituent in dicta capella beneficium {unum} sub invocatione beatorum Pauli et Jacobi minoris {ac Philippi apostolorum}, et asignabunt ac de presenti asignatur super omnibus bonis eorum ad vitam unius presbiteri qui dictum beneficium celebret XV libras annuales censuales rendales et perpetuales absque laudimio et fatiga ipsis coniugibus ac suis heredibus patronatus iure retento.

Item promittunt quod in dicta capella facient et tenebunt perpetuo lanteam continuo ardente cere idque ad elevationes sacratissimi Corporis Domini nostri Ihesu Christi servientem que per se et suos heredes ac successores perpetuo in condirecto tenebunt.

Promittunt etiam quod in dicta capella facient retaule et paramenta altaris, vestimenta, calicem, librum missale, clausuram cum rexis ferreis, campanellam et cetera ad capellam et altare necessaria et opportuna, que siquidem apparamenta disponetur in dicti beneficium institutione esse in condirecto perpetuo per beneficiatum ipsius capelle tenenda.

Promittunt ulterius dare dicti coniuges et de facto dabunt in auditorium nove fabrice dicte sedis totum illud precium quod eis pro fabrica debetur ratione venditionis cuiusdam hospici per eos dicte fabrice venditi siti intus dictam civitatem, in vico vocato dels Garidels. Dabunt etiam ultra dictum precium in auditorium dicte fabrice centum florenos realiter numerandos.

Promissa autem omnia et singula partes conveniunt et solempniter promitunt ad invicem dicti videlicet reverendi domini vicarius prior et capitulum {per se et eorum in dictam ecclesiam successores} dictis coniugibus et eorum successoribus et omnibus {quorum} intersit vel interesse poterit in futurum et dicti coniuges per se et suos succesores dictis reverendis et honorabilibus dominis vicario, priori et capitulo et eorum in ecclesia successoribus omnibus quorum intererit vobis interesse posit aliquatenus in futurum in possessione notarii infrascripti promissa omnia et singula per omnie quorum intererit ut interesse poterit aliquatenus in futurum solempnite stipulanti et recipienti volentes de hiis duo fieri publica instrumenta per alphabetum divissa unum quorum dictis reverendis vicario priori et capitulo tradatur et alterium dictis coniugibus.

Die jovis, hora tertiarum intitulata XXI junii fuerunt firmata capitula predicta in capitulo per multum honorabiles dominos Johannem Amargosii, archidiaconum et vicarium generalem, priore majorem, thesaurarium, infirmarium, priorem claustralem, succentorem Arnaldum Burgues, Michaelm Segarra, Berengarium Colinelles, Blasium de Lihori, Franciscum Egidii, Johannem Pellicerii et Guillelmum Sacrista, canonicos dertusensis ecclesie.

Testes discreti Simon Gomic, presbiter beneficiatus, et Franciscus Baroni, diachonus dicte ecclesie.

(...) ego dictus notarius accessi ad domum dicti honorabilis Ludovici de Thous, et firmarunt ipse Ludovicus et eius uxor que renunciavit beneficio divi ac (...) divi Adriani privilegio dotis et iuriconsulto et senatusconsulto Belleyano.

Testes predicti.

78

1412, agost-setembre

L'administrador de l'obra de la seu de Tortosa per part de la ciutat anota la despesa realitzada en la construcció de la grua nova del temple.

AHCTE, Fàbrica, s/n, 1412, s/p.

Rúbrica de despesa de la grua feyta en l'any MCCCC e XII.

Dijous a XXV d'agost començaren ha hobrar los mestres de la grua de la obra de la seu.

Hon foren al traçar en lo tarrat del capitol los seguens :

Primo lo maestre de la obra hi en Guillermo Pere, en Creetes e son cunyat e Guillermo Çaera e d'altres, donam los a beure costa ... I sou VI. Item lo dia mates hobra en Guillermo Pere, prenie de jornal

... III sous VI. Item lo dia matex en Creetes al for ... III sous VI. Item en Guillem Pere cunyat d'en Creetes ... III sous VI. Item en Berenguer Guerau ... III sous VI.

Divendres a XXVI d'agost hobraren aquells metexos en la dita grua al for damunt dit ... XVIII sous . Item lo dia matex pesa l'alfardo ab lo carro e rodanya lo qual feu fer en Guillem Vidal notari LXXI^a lliura a raó de X dines e mala fa ... LXII sous I diner.

Dissabte a XXVII d'agost foren a la dita grua aquells metexos al for damunt dit que fa XVIII sous. Item lo dia matex II serrados los qualls hague l'onrat en Martí Antolino pererrar mig alber per fer los taladós de la grua la hon volen, prenien ... VII sous. Item lo dia matex XII lliures de claus groses de II en la lliura a raho de VIII diners la lliura, fan ... VIII sous.

Suma de plana ... CXXXIII sous VIII diners malla.

Diluns a XXVIII d'agost a la dita grua.

Los damunt dits foren a la hobra al for damunt dit ... XVIII. Item lo dia matex II serrados per serrar files per al inpiular, prenien ... VII sous. Item lo dia matex XXXX lliures de claus grosos per anpiular a rao de VIII dines e malla de casa de'n Davo, costaren ... XXXI sous VI diners. Item lo dia matex compri II jàcenes ho quarantens ali hon devie per balar la grua, los quals compram de Carvi del moli serrador, costaren de prima compra... LXXIII sous. Item lo dia matex costaren de port de la lo pont fins a la hobra ... VI sous. Item lo dia matex X lliures de claus de carrrava a rao de III sous malla.

Dimarts a XXX d'agost.

Los damunt dits III mestres al for damunt ... XVIII sous. Lo dia matex II serrados al for damunt per serrar les files per a la grua ... VII sous. Item lo dia matex X lliures de claus de carrrava a rao de V dines la lliura, fan ... III sous malla.

Dimecres a XXXI d'agost.

Suma de plana CLXVIII sous III.

A la dita grua foren los dits III mestres ... XVIII sous. Item lo dia matex II serrados per serrar files ... VII sous. Item lo dia matex XII lliures de claus de carrrava a rao de V dinés ... V sous.

Dijous primer dia de setembre any Mcccc e XII.

Foren los damunt dits III mestres a la dita grua ... XVIII sous. Lo dia matex II serrados al for damunt dit ... VII sous.

Divendres a II de setembre.

Foren a la dita grua los III mestres al for ... XVIII. Lo dia matex II serrados al for damunt dit ... VII sous. Lo dia matex als qui donaren

II ligades a la grua donam en temorç, costa tot ... I sou VII diners.

Disabte a III de setembre.

Foren a la dita hobra los IIII mestres al for damunt .. XVIII sous. Item lo dia matex II serrados al for damunt dit ... VII sous. Item lo diamatex an Morel hi sos companyos per fer una ligada en la grua donam a beure, costa ... sou.

Diluns a V de setembre a la dita grua.

Los damunt dits IIII mestres al for damunt ... XVIII sous. Item lo dia matex compra en Guillermo Pere XXII lliures de claus de carava a rao de V sous, fan ... VIII sous II diners. Item lo dia matex compri una jacena d'alber per fer lo torn de la grua, costa de compra X sous e II de port ... XII sous. Item lo dia matex VI lliures de claus mijances a raó de V diners ... II sous VI diners. Item lo dia matex II serrados per a la dita grua ... VII sous.

Dimarts a VI de setembre.

Foren a la dita grua los IIII mestres al for XVIII sous. Item per fer lo peu de la grua IIII carregues d'aygua ... I sou. Item lo dia matex II mestres calafats per a calafatar la dita grua, prenie cascu IIII sous e IIII dines, fan ab II ... VIII sous VIII. Dimecres a VII de setembre. Foren los IIII mestres al for damunt ... XVIII sous. Item lo dia matex II mestres calafats VIII sous VIII diners. Item lo dia matex XII lliures de claus de casa de'n Xerich ... V sous.

Divendres a VIII de setembre.

Foren los damunt dits a la dita grua al for ... XVIII sous. Item lo dia matex LXXII lliures de claus grosses a rao de VIII dines e malla la lliura, fan ... LI sous. Item lo dia matex II serrados al for damunt ... VII sous.

Disabte a X de setembre.

Foren los IIII mestres a la dita grua al for ... XVIII sous. Item lo dia matex III mestres calafats a rao de IIII sous IIII diners ... XIII sous.

Diluns a XII de setembre.

Primo compra en Johan lo fuster IIII trenalets e IIII cordes redones per a la dita grua, costaren ... III sous VII diners. Item lo dia matex dona en Pasqual Navarro a beure alls qui fayen l'aparell per dreçar les cabries, costa ... I sou.

Dimarts a XIII de setembre.

Lo dia matex compri II dotzenes de barres de casp per trocejar a les cabries, costaren ... IIII sous. Item lo dia matex X trenalets per ligar, costaren ... III sous IIII diners. Item lo dia matex foren los següents per

endreçar e ligar les cabries : Primo en March Olzina prinie IIII sous quiscu dia IIII sous. Item n'Antoni Moyhan, gendre de'n Canela, prinie ... III sous. Item son fil de na Molinera prenie ... III sous. Item en Sauquet prenie ... II sous. Item en Gilet mariner ... II sous. Item en Bernat Cerda prenie ... II sous. Item en Pasqual Segur ... II sous. Item en Ferrando Esteve ... II sous VIII diners. Item en Pere Martí ... II sous VIII diners. Item lo dia matex VI cordes redones ... II sous. Item lo dia matex hanaren II homes ab letra del honrat en Pere Baster a la nau Que'ns presta exarcia per dricat ab I laut ... XI sous.

Dimecres a XIII de setembre.

Foren los dits marines per ligar cabries puje tota la jornada ... XXVIII sous VI diners.

Dijous a XV de setembre. Idem los damunt dits marines tota la jornada per pujar ho drecar les dits cabries ... XXVIII sous VI diners. Item lo dia matex IIII cordes redones e IIII lates ... II sous.

Divendres a XVI de setembre.

Foren a hobrar les cuxes de la grua los seguens: Primo en Guillermo Pere hi en Creetes, Berenguer Guerau, Guillem Pere ... XVIII sous. Item lo dia matex tots los marines damunt dits ... XXVIII sous VI dines. Item lo dia matex III corioles principals de la grua ... XII sous. Item lo dia matex compram de'n March Olzina IIII metalles que pesaren VI lliures a rao de III sous la lliura, fan ... XVIII sous. Disabte a XVII de setembre. Foren los III mestres per les cuxes a hobrar a rao de III sous VI, fan ... XVIII sous. Item los demunt marines aquelles matexes ... XVIII sous VI diners. Item lo dia matex an Jacme Asensi garbeler III libans a rao de II sous e VI diners X sous. Item del matex III libans grosses a rao de V sous la peça ... XX sous. Item del matex XII trenalets ... III sous. Item del matex XII cordes redones ... III sous.

Suma de plana CCVIII sous VIII diners.

Item lo dia matex den Francesch Holiver III palomeres a rao de VIII la peça, fan ... XXVIII sous. Item lo dia matex pagui an Cerda pescador que torna tota la exarcia a mar, al patro de la nau, costa de tornar VI sous. Item mes posí lo cerquol gros del sol de la grua XVIII lliures a rao de X dines la lliura, fa ... XVI sous II diners. Item mes pesaren los II cerquolls dels caps del torn XVIII lliures e mijà, fan ... XV sous V diners. Item II perns de nostre ferre matex que pesaren XIII lliures a rao de VI diners la lliura, fan ... VII sous. Item los III currons en que bale lo dit torn que pesaren XXVI lliures a rao de X dines la lliura, fan ... XXI sous VIII diners.

Diluns a XIX de setembre.

Foren los IIII mestres a la dita grua ab los marines al for ... XVIII sous. Item lo dia matex VI lliures de claus de carava a rao de V diners ... II sous VI diners. Item lo dia matex compra en Pasqual Navarro IIII lliures de claus de I en lliura a rao de VIII dines la lliura, fan ... III sous.

Dimarts a XX de setembre.

Foren III fustés a la dita grua, fo lo salari ... XIII sous VI diners. Item III marines per metre les politges e plegar totes les exarcies que avien servit al dricar, fo lo salari VIIII sous VI diners. Es tota la corda que prengueren de Bernat Corder per singlar l'arbre de la grua CIII lliures a rao de VIII dines la lliura, munta III lliures e XVII sous III diners ... LXXVII sous III diners.

Suma de plana CCXVII sous.

Item més puje tota la stopa per calafatar tot l'arbre de casa del dit Bernat Corder ... XXVIII sous. Item mes prengueren una lanada de la dita stopa ... VI diners. Item mes prengueren XX lliures de la dita stopa a rao de VI diners la lliura ... X sous. Item es tota la messio que en Pasqual Navarro feu en VIII dies alls marines al dreçar la grua en entemorzar hi entredia e berenar ... XXXII sous VIII diners. Item costaren al dit en Pasqual les entenes quens prestaren de port anar e venir VIII que eren, costaren ... XXVII sous VIII diners. Item mijia lliura de seu per fer correr les corrioles ... VI diners.

Suma de plana CXXI sous IIII diners.

Suma major de la grua de la hobra ... MCCXXV sous LL dinets malla.

79

1417, juliol, 8

Ot, bisbe de Tortosa, i el Capítol de la seu de Santa Maria nomenen procuradors de l'obra de la seu Ramon Guasc, canonge, i Berenguer Borràs, prevere curat, per a rebre els drets pertanyents a la dita fàbrica i poder efectuar els negocis relacionats amb ella.

ACTo, NC 1415-1418, 8 de juliol de 1417.

Noverint universi quod nos Otto, miseratione divina episcopus dertusensis, Johannes Siurana, prior maior, Johannes Amargosii, archidiaconis, Johannes Natalis, camerarius, Petrus de Montori, decanus, Berengarius Cesoliveres, precentor, Raymundus de Villafranca, succentor, Berengarius Serrat, Johannes Pellicerii, Raymundus Guasch et Johannes Clement, canonici ecclesie dertusensis, capitulariter congregati in palacio episcopali capitulum annale celebrando convocati ad

sonum cimbali, ut moris est, omnes concordes et nemine discrepante gracia et ex certa sciencia nostra constituimus, creamus et sollempniter ordinamus vos, venerabilem Raymundum Guasch, {canonicum}, et Berengarium Borraç, presbiterum {curatum} dicte ecclesie, et utrumque vestrum in solidum ita quod occupantis condicio potior non existat nec processus unius processum alterius impediat ita quod per unum vestrum incepsum fuerit per alium mediari valeat prosseguiri et finiri et valeat tantum quantum si per vos ambos actum esset et gestum procuratores sindicos et yconomos nostros et verius dicti capituli certos et speciales ad petendum, exigendum, recipiendum, recuperandum et habendum pro nobis et nomine dicti capituli et oneris fabrice dicte sedis, omnes et singulas peccunie quantitates vel emolumenta, obventiones, res, bona et alia quelibet iura que ipsi fabrice debeantur, pertineant aut spectent ubique pro quasvis personas quibuscumque titulis et omnibus (...) et componendum, transigendum et pasciscendum et in arbitrum vel arbitros arbitratores laudatores et amicabiles compositores cum pena vel sine compromittendum et avinencias, compositiones et transactiones quascumque faciendum et firmandum Et apocam vel apocas atque fines, absolutiones, (disentiones) et remissiones speciales et generales {in solutum dationes et recessiones} quascumque de hiis que receperitis nomine ipsius fabrice faciendum et firmandum pro hiis et eorum (...) ac etiam aliter coram quibuscumque curiis iudicibus et personis ecclesiasticis et secularibus comprehendendum (...) ducendum et tractandum et generales penas et (...) faciendum et exponendum iusque super bonis et iuribus dicte fabrice firmandum eaque pro inde obligandum, agendum quoque deffendendum excipiendum, proponendum et replicandum libellos et petitiones dandum et offerendum et littera etiam contestandum de calumpnia et aliter in animam nostram iurandum et ex adverso iurari petendum testes instrumenta et alia probationum genera producendum crimina et deffectus ac alia opponendum, disputandum, allegandum, renunciandum et concludendum in ea et omnia que in lite requirantur fieri faciendum sumas cuiuscumque generis fuit audiendum et ab ipsis et a quolibet gravaminem et processu si nobis videbitur apellandum, petendum, recipiendum et presentandum, et apellationes prossequendum et (...), protestandum, requirendum et movendum, et replicandum, triplicandum et ultra, et inde fieri faciendum et recipiendum publicum seu publica instrumenta Et emparas sive sequestrationes quascumque nomine nostro faciendum seu fieri faciendum et si vobis videbitur absolutioni consentiendum Et procurator vel procuratores ad predicta omnia et singula substituendum et destituendum quando et quotiens volueritis. Et demum ac generaliter omnia alia et singula faciendum in et super predictis et circa predicta

quod merita premissorum (...) et quod nos facere possemus si personaliter intervenerimus nos enim damus et comittimus vobis in et super predictis et circa predicta plena vices nostras. Et volentes vos dictos procuratores sindicos et yconomos nostros et substituendos a vobis relevari super predicta ab omni onere satis dandi fide iubendo in his pro nobis promitimus nobis necnon et notario infrascripto ut publice persone hec a nobis pro nobis et vestris et pro aliis etiam personis omnibus quarum intersit legitime stipulanti iudicio sisti et iudicatum solvi cum suo (titulo universis) et nos semper habere ratum, gratum et firmum quidquid per vos dictorum sindicorum yconomos et procuratores nostros et utrumque vestrum et substituendos a vobis et utroque vestrum in solidum in et super predicta et circa predicta pro nobis et nomine ipsius fabrice procuratum, et actum fuerit sive gestum et nullo tempore revocare sub bonorum et iurium dicte fabrice omnium obligatione. Actum est hoc Dertuse octava die mensis julii, anno a Nativitate Domini Millessimo Quadragesimo decimoseptimo. Signa nostrum Ottonis miseratione divina Episcopi dertusensis, Johannis Siurana, prioris maioris, Johannis Amargosii, archidiaconi, Johannis Natalis, camerarii, Petri de Montoris, decani, Berenguerii Cesoliveres, precentoris, Raymundi de Villa Francha, succentoris, Berengarii Serrat, Johannis Pellicerii, Raymundi Guasch et Johannis Clement, canonico- rum predictorum, qui hoc laudamus et firmamus.

Testes huius rey Sunt Bernardus Venrell, camerarius dicti reverendi domini episcopi et Antonius Ferrer, scutiter Dertuse.

80

1421-1422

L'administrador de l'obra de Santa Maria de Tortosa anota l'entrada de 621 sous, 6 diners i una malla feta en concepte dels acaptes realitzats pels carrers de la ciutat.

ACTo, ll. o. 1421-1423, fol. 8r.

Rúbrica dels acaptes dels carrers.

Primo a XVI de agost MCCCCXXI rehei de'n Vicent Fulleda notari, del acapte per ell fet en lo Carrer de Muncada ... LXXXX sous VIII diners. Item a XXVI del dit mes rehei de'n Miralles, qui acapte a Framenors ... LXXXVIII sous VIII diners. Item de'n Johan Ramon, barber, qui acapte en lo Carrer de Sent Blay ...XXXII. Item del dit Johan Ramon, barber ... VI sous III diners. Item de'n Antoni Aguat, a la costa del Castell ... VI sous VIII diners. Item de'n Jacme Avella, al Carrer del Olivar ... XXXII sous III diners. Item del dit Vicent Fulleda, notari ... XXXII sous. Item de'n Chies, a la Pescateria ... XXII sous.

Item de'n Udeger, a la Rambla ... XXI sous I diners. Item del dit Miralles, en lo Carrer dels Banys ... XXXXV sous I diner. Item de'n Alfonso, al Carrer de la Palla ... XXIIII sous II diners. Item de'n Berraç, al Carrer de Micer Johan de Bellmunt ... XIII sous. Item de'n Mecina, çabater, a les Taules Noves ... VII sous XI diners. Item de'n Mora, fuster, a la fusteria e a la Plaça ... XXXII sous. Item a III de febrer MCCCCXXII rebi de'n Bernat Phelip, qui acapte en la Croera ... XXXII sous VI diners. Item a XXVI de abril del dit Miralles, qui acapte a Framenors, e aquest dia comaní lo baci a'n Pedrolo, candeler de seu ... LXXVIII sous X diners. Item a XXIIII de maig del dit Alfonso, del Carrer de la Palla ... XXII sous VI diners. Item primer de juny del dit Antoni Torrebeces, qui acapte a Sent Jacme ... XIII sous III diners.

81

1421-1422

L'administrador de l'obra de la seu de Santa Maria de Tortosa anota l'ingrés de 1.100 sous que la Generalitat de Catalunya concedeix a la dita obra a canvi de reunir parlament a l'aula capitular de la canònica.

ACTo, ll. o. 1421-1423, fol. 6r.

Primo pos en rebuda los quals los deputats del General de Cathalunya han dats per amor de Deu a la obra de la seu, e per tal com se son amprats de la caxa del capitol en tenir lo parlament. Dels quals lo distret en Guillem Vidal, notari de Tortosa, com a procurador de mossèn Miquel Segarra e de mi, a firmada apoca als dits diputats cent florins ... MC sous.

82

1421-1422

L'administrador de l'obra de la seu de Santa Maria anota les despeses d'aquest any amb relació a la col·locació de l'escut de la Generalitat al mur de la capella del Sant Esperit de l'obra nova i a la donació de 100 florins que la Generalitat havia fet a la fàbrica.

ACTo, ll. o. 1421-1423, fols. 17r i 23r.

Primo costaren VI barcelles d'algeps per metre lo senyals del General de Cathalunya en la Capella del Sant Esperit ... IIII sous VI diners.

Primo en lo mes de juny costaren colors per pintar los seyals qui foren posats en la capella del Sant Esperit de la obra nova, en

les pedres qui y foren posades per lo General de Cathalunya per los donatius generosos quey ha fet lo dit General a la obra XVI sous ... XVI sous.

Item X de juliol doni al discret an Jacme Caçador notari per una procura que lo capitol fan an Johan de Fontcuberta, notari de Barchinona, e an Guillem Vidal, notari de Tortosa, per haver e reebre los cent florins que lo General de Catalunya ha dats a la obra ... III sous.

Item a V de agost rebi una letra de'n Guillem Vidal notari de Barchinona en quen scrivi lo defalliment de la procura per los cent florins que lo parlament havie assignats a la obra doni al correu I sou ... I sou.

Item a XII del dit mes pagui an Jacme Caçador, notari, per I^a substitució que mossen Miquel Segarra e yo, com a obrers, fahem als discrets an Johan de Fontcuberta e an Guillem Vidal, notari, per haver los C florins atorgats a la obra per lo parlament de Catalunya. Com la substitució feta als demunt dits per lo capitol no fos suficient, segons voluntat dels diputats de Catalunya, en la qual substitució fou inserta la potestat de mossen Miquel e mia ... III sous.

Item al discret en Guillem Vidal, notari, los quals havie bestrets a correus per dues letres que yo li tremeti a Barchinona per haver los C florins que lo General nos devie dar a la obra ... I sou VI.

Item costaren C panys d'or dos florins, e L panys d'argent obs dels seyals del General II sous ... XXIIII sous.

83

1421-1422

Rúbrica de despeses realitzades l'any 1421-1422 a l'obra de la seu de Santa Maria de Tortosa en concepte de pagaments fets pel tall de pedra a la pedrera.

ACTo, ll. o. 1421-1423, fols. 19r-20r.

Primo dillums primer de setembre MCCCCXXI partiren de Tortosa per anar a la pedrera de Vinebra per tallar pedra los devall scrits:

Primo Bernat Mir, al qual per XXII dies e mig que stigue a la pedrera, a rao de IIII sous per dia ... LXXXX sous.

Item an Bernat Margenet per XXII dies e mig ... LXXXX sous.

Item an Bernat Vidal, per XVIII dies a la dita raho ... LXXII sous.

Item an Pere Tarraçona, per XVI dies ... LXIIII sous.

Item an Guillem Pelliça, per XXII dies e mig ... LXXXX sous.

Item an Guillem Busquets, per XVIII dies ... LXXII sous

Item an Francisco Polo, moço del mestre, a rao de III sous III per XVIII dies ... LXIII sous.

Item an Pere Paschal per XVIII dies que stigue a la pedrera, a rao de IIII sous com ell no hague de la ciutat per qui es en la obra sino III sous VI diners per dia, affigili yo VI diners per dia, ... VIII sous.

Item an Domingo Genís per X dies ... V sous.

Item paguí an Barthomeu Vidal, Pere Paschal, Domingo Genis, e Pere Tarraçona, e Francesch Polo, e en Guillem Busquets, per port de ferramenta e per la casa e lits al hostal d'Ascho, com partiren de la pedrera ... II sous VI diners.

Item costa I ase que sen menaven los dits piquers per portar la ferramenta e vianda cascun dia de Vinebre a la pedrera tornar le y ... XXXXVIII sous VI diners.

Item costa una albarda per lo dit ase entre mans e canemans ... V sous X diners.

Item despes lo dit ase, en IIII jorns que stigue a la ciutat, ans que anas a la pedrera, entre palla e civada e ferrar e referrar ... I sous VIII diners.

Item costa I serco per puiar los ferros e una garrotera per lo dit ase ... II sous VIII diners.

Item costa paper en lo qual Bernat Margenet scrivi la despesa ... V sous.

Item doni a Jaffer, moro arraís de barca, per puiar la ferramenta necessaria a la pedrera ... X sous.

Item costaren de cambi XX florins de menuts barcelonesos en jaqueses, a diner per peça ... I sou VIII diners.

Suma de pagina ... DCXXVIII sous II diners.

Item pagaren los piquers qui eren VIIII a Beniffallet de taula e barcatge, e civada a l'ase ... II sous.

Item a Campoines¹ lit e casa per los dits VIIII piquers, e civada palla a l'ase II sous II de jaquesos. Valen de barcelonesos ... II sous III.

Item costa barcatge per lo mestre e altres menestrals qui pujaren ab ell a Ribaroia, per minvar les pedres quy eren I sous V de jaquesos que valen ... I sous VII.

Item costaren de bullir I mall e I capmartell ... I sou X.

Item com lo mestre e son moço se'n devallaren a la ciutat. Costa lo barcatge a Ascho ... VI sous.

Item foren donats a Ferruyo, moro de Ribaroia, per casa e lits e lum de VII jorns que stigueren los menestrals a la dita pedrera de Ribaroia V sous IIII jaquesos. Valen de barcelonesos ... V sous VI.

Item costa lo loceu d'aquells qui puiaren a Ribaroia ... I sou VI.

Item despengue lo senyor d'ase, tant com stigue en Ribaroia, palla e civada II sous IIII que valen ... II sous VI.

Item foren dats a V moros qui adobaren lo cami del carro, a XX diners per cascu, VIII sous IIII jaquesos. E valen de barcelonesos ... VIII sous II.

Item a III crestians a rao de XXII diners V sous VI jaquesos, valen de barcelonesos ... VI sous.

Item a I moro qui porta la pedra de la pedrera a Vinebra, que l'ase ere a Ribaroia VIII diners. Item per una stopada al ase com fou vengut de Ribaroia que's feu mal en la cama VI diners, valen ... I sou III.

Item al altre viatge que tornaren los piquers a Ribaroia per tirar la pedra a carregador, pagaren de casa, lits e lum III sous III. Valen de barchinones ... III sous VIII.

Item costa I fusell al carro I sou VI jaquesos ... I sou VIII.

Item costa lo barcatge dels qui anaren a la pedrera, e de'n Paschalet e Busquet qui se'n vingueren a Tortosa I sou jaques ... I sou I.

Item costa de haver I^a roda, quis era perduda que la portava lo rech ... sous VIII.²

Item foren pagats an Mestre de Vinebre per III dies que ell e I altre hom foren a tirar la pedra de Ribaroia al carregador ab dues besties. A rao de VIII sous per dia XXVII jaquesos ... XXVIII sous VIII.

Suma de pagina ... LXXVI sous.

Item costa de devallar lo carro de Ribaroia a Vinebre II sous jaquesos ... II sous II.

Item costa civada e palla per a l'ase, tant com stigue a Vinebre VII sous VI jaquesos. Valen de barcelonesos ... VIII sous III.

Item costa casa e lits e lum per los piquers, tant com stigueren a Vinebre a casa de'n Domenech, XXVI sous jaquesos. Valen de barcelonesos ... XXVIII sous VIII.

Item costaren III lliures de clau per al carro II sous jaquesos ... II sous II.

Item costa barcatge per Bernat Mir e Bernat Margeret que devallaren derrers Ascho, e civada al ase VIII diners. E a Campoines taula e palla e civada VIII diners I sou VI diners jaquesos ... I sou VIII.

Item a Benifallet barcatge e taula e lits e civada al ase ... sous X.

Item despengue l'ase del dia que vingue de la pedrera fins a XXII de octubre quel veni ... V sous I.

Item costa de nolit I perpal gros de Vinebre a Tortosa ... sous VI.

Item divendres a XIII de novembre MCCCCXXI parti ab una cavalcadura per anar sercar qui tirar la pedra que los demunt dit piquers havien tallada en setembre passat, qui eren segons trobi per compte CLXXXVI peces de mollo e LXVI peces de fil. Stigui entre anar a la pedrera punxs tornar a Gandesa, on ha molts carreters, e torni a la pedrera ab I carreter, e present mossen Berenguer Borras e mossen Barthomeu Fernando preveres firme ab en Johan Bonet de Gandesa a X diners per peça de mollo e II diners per peça de fil. Stigui en tot aço VIII dies. Costa lo mul a raho de II sous VI diners per dia XX sous ... XX sous.

Item despengui yo en messió de mi e del dit Miret, qui ana ab mi dos dies, e del mul en los dits VIII dies de barchinones ... III sous VIII.

Item de jaques XVIII sous IIII valen de barchinones ... XX sous II.

Item doni an Mestre de Vinebre per adobar lo cami de la pedrera I sou X diners jaquesos ... II sous.

Item dissapte a VI de deembre {dia de festa} trameti Domingo Genis a la pedrera, per que fahes adobar lo cami, e que fahes venir la pedra al carregador ab en Johan Bonet de Gandesa, ab qui yo havie fet preu. Done li per lo dit dia e per l'endema que fou dimege, e per lo dimenge a XIII que arriba per son despens III sous. E mes per VI dies faenes...

Suma de pagina ... LXXXXVIII sous XI.

Que atura a la pedrera per fer adobar I carro que ere a Vinebre molt havie. E per adobar altra vegada lo cami... a VI diners per dia sobre lo salari ordinari III sous. Es tot VII sous ... VII sous.

Item per la posada e barcatge en lo dit temps II sous III jaquesos ... III sous V.

Item per fer portar los carros fins a la pedrera, ço es lo que yo li havie tremes a l'escala del que yo ere a Vinebre II sous VI ... II sous VIII.

Item costa I camatimo o pertegal per al carro que ya ere a Vinebre
I sou II jaquesos ... I sou III.

Item al mestre qui adoba lo dit carro de Vinebre e a minvar
l'escala del que yo hi tremeti que ere massa gran. E son V sous III
jaquesos. Valen de barchinonesos ... V sous VIII.

Item costaren IIII homens qui adobaren altra vegada lo cami per
les aygues qui l 'avien guastat VII sous III jaquesos de barcelonesos
... VIII sous.

Item an Ferreget o Garret, moro, e a I crestia per lo dampnatge
donat per lo passatge de dos troços de terra on passava lo carro V
sous IIII jaquesos ... V sous VIII.

Item apres que lo dit Johan Bonet Carrater fou a la pedrera, com
lo cami primerament adobat fos rost e perillos per les besties, muda
lo cami per altra part on foren V homens a XX diners per dia VIII
sous jaquesos. Valen de barchinonesos ... VIII sous II.

Item li pagui dilluns a XXVIII de desembre any MCCCCXXII
per tirar CLXXXVI peces de mollo de la pedrera al carregador, a rao
de X diners per peça CLV sous jaquesos, inclosa una peça que en
Domingo Genis hi feu portar com hi puia. Valen de barchinonesos
...CLXX sous VI.

Item li pagui per tirar LXVI peces de mollo a II diners valen XI
sous jaquesos ... XII sous

Item li pagui per lo cami o passatge que havie fet ab lo carrech
per la terra de Ramon Macip I sou jaques ... I sou I.

Item lo dit dia fien preu ab ell, present en Bernat Perello de
Gandesa, que tira la pedra que es a Ribaroia tanta com sie a VIII
diners la de mollo e a III diners la de fil. E done li per seyal e paga
II florins ... XXII sous.

Suma de pagina CCXXXXVII sous VIII.

Suma major de aquesta rubrica MLII sous X.

1. Es refereix a la població de Camposines, actualment despoblada.
a 8 diners.	2. Correspon

*L'administrador de l'obra de la seu de Santa Maria de Tortosa anota les
despeses en concepte de nòlits de pedra des de la pedrera fins al port
de Tamarit, a Tortosa, i des del port de Tamarit fins a la dita seu.
ACTo, ll. o. 1421-1423, fols. 21r-22r.*

Rubrica dels nolis de la pedra fins a Tamarit e del port de Tamarit fins a la seu.

Primo divendres a IIII de juliol MCCCCXXI logui en Jacme Borraç ab dues besties e I hom per tirar pedres de Tamarit a la obra, per los quals pagui ... XII sous.

Item doni an Capalbo e an Perfeta quils ajudaren a carregar e a menar lo carro ... V sous.

Item en lo mes de setembre any demunt dit foren pagats al dit Jacme Borraç, qui ab dues besties e I hom tira ab lo carro algunes pedres qui eren a Tamarit fins la seu. E foren li dades astall ... X sous.

Item divendres a XXIII de octubre MCCCCXXI vingue una barcada de pedra que porta lo Leganyos foren de mollo LIII pedres, que valen IIII dotzenes, e V pedres a rao de XL sous la dotzena, e XXIII pedres de fil a rao de XV diners la XII. Munta tot X lliures V sous V ... CCV sous V.

Item lo dit dia costa cebo moll per untar lo torn de Tamarit e lo carro ... sous III.

Item pagui an Johan Vidal e an Vicent Girona ab dos muls per tirar pedra de Tamarit a la seu XII sous, e a dos homens quils ajudaren a carregar e descarregar V sous ... XVII sous.

Item an Pere Exemenis e an Barraço qui ab dos muls scombraren la obra nova per a llogar les pedres ... VII sous.

Item doni al fosser per adobar algunes loses del fossar, per tal que'n pogues passar lo carro ab les pedres ... sous VI.

Item dissapte a XXV del dit mes doni als dits Johan Vidal e Vicent Cirera, qui lo dit dia tiraren pedra de Tamarit a la obra ab dues besties, e a dos altres quils ajudaren ... XVII sous.

Item a XIII de Noembre logui en Johan Vidal e n'Exea ab dos muls per tirar pedra de Tamarit a la obra, XII sous, e a dos homens quils ajudaren VI sous. Munta ... XVIII sous.

Item dimarts a XX de gener MCCCCXXII doni al Leganyos per nolit de IIII dotzenes e IIII pedres de mollo, les quals reduides per ço com eren poques peces a III dotzenes e IIII peces, a rao de XL sous la dotzena munten. E les VIII peces de fil a XV sous la XII a XI sous III. Munta tot VII lliures VII sous III ... CXXXXVII sous III.

Suma de pagina ... CCCCXXXVIII sous V.

Item pagui an Johan Vidal en an Antoni, los quals tiraren dos jorns la dita pedra a la seu de Tamarit ab dues besties, a rao de V

sous VI diners per hom lo dia XXII sous. E a III homens I dia a rao de II sous VI diners cascu VII sous VI. E l'altre dia I hom II sous VIII munta per tot ... XXXII sous II.

Item a III de febrer MCCCCXXII doni al dit Leganyos per part de XXXVI peces de mollo, les quals van per XXXII de compte e mes VI peces de fil a la demunt dita raho CXIII sous II diners ... CXIII sous II.

Item dimecres a V de febrer tiraren pedra en Johan Vidal e lo dit Antoni, ab sengles muls qui tiraren lo carro, a raho de V sous VI cascuns ... XI sous.

Item a dos homens quils ajudaren a cascun II sous X... V sous VIII.

Item dimenge a XV de febrer any prop dit doni a Pastoret arahis de Mora per una barcada de pedra que devalla de Vinebra que foren a larch nombre LXXI peça, les quals reduides grans ab xiques foren V dotzenes e miga, qui a rao de XL sous per dotzena munten XI lliures ... CCXX sous.

Item li doni per III dotzenes e XI pedres de fil a rao de XV sous la dotzena fan LVIII sous VIII diners ... LVIII sous VIII diners.

Item a XII de març pagui an Johan Vidal per III jornals que carreia pedra de Tamerit a la obra ab una bestia, e per altres III jornals an Antoni Andreu ab altra bestia. A cascu XVI sous VI munta tot ... XXXIII sous.

Item pagui an Bernat Bort per dos jornals, e Alfonso Pelloreta per I jornal, e an Pere Sparti per III jornals que ajudaren a carreixar la dita pedra. A cascu per jornal II sous VI ... XV sous.

Item pagui a Caeema Babaro arahis a Ribaroya, per III dotzenes e III pedres de mollo que porta de la pedrera de Ribaroya a Tortosa a rao de XL sous la dotzena ... CXXX sous.

Item li pagui per VII dotzenes e miga de pedra de fil, a rao de XV sous la dotzena ... CXII sous VI diners.

Item li pagui per dos cayrats que porta de Ribaroya fins a Tortosa ... III sous.

Item per port dels dits cayrats de Ascho fins a Ribaroya per carriar la pedra ... II sous.

Suma de pagina ... DCCXXXVIII sous III.

Item doni an Pere Paschal, piquer, qui ana a XII de març a la pedrera de Ribaroya per fer venir a carregador la pedra qui y ere tallada. Stigue VIII dies. Pagui li per la posada ... III sous jaquesos.

Item costaren dos moros qui puiaren la barca del pas d'Ascho

fins endret de la pedrera de Vinebra, per pendre los carros ... I sou X jaquesos.

Item costaren de passar los dits carros de la pedrera fins al pas o a la part d'Ascho ... II sous jaquesos.

Item costaren de port los dits carros del pas d'Ascho fins a la pedrera de Ribaroia. Foren IIII somades ... VII sous IIII jaquesos.

Item costa de adobar lo camí de la pedrera de Ribaroia fins al riu, lo qual adop foren dos moros a XX diners casar e mig jornal ... IIII sous II jaquesos.

Item costaren de port de la pedrera fins al riu XXXII peces de mollo a VIII diners per peça ... XXIIII sous jaquesos.

Item mes costaren de port de la dita pedrera al riu LXXXVII pedres de fil, a rao de III diners per peça XXI sous VIII ... XXI sous VIII jaquesos.

Item costa I lliura de claus per adobar los carros ... sous VII jaquesos.

Item una post per als dits carros ... sous IIII jaquesos.

Item I lliura de seu e paper per scriure lo compte ... sous IIII jaquesos.

Munten aquests jaquesos LXV sous IIII, que valen de barchinonesos ... LXXI sous X diners.

Item a XXII de abril hagui en Johan Vidal ab Antoni Andreu ab sengles muls a tirar pedra de Tamerit a la seu, als quals doni I flor. Item mes a dos homens que'l ajudaren a cascun dos sous VI fa tot ... XVI sous.

Item diyous siguent doni als dits homens ab les besties per la dita raho altres XVI sous, e costa cebo II diners ... XVI sous II.

Item costaren dues graneres ... sous III.

Suma de pagina ... CIII sous III.

Item a XVII de juny MCCCCXXII pagui Abayhuch lo jove, arahiç, per nolit de XXI pedra de mollo a rao de XXXXIII sous la XII, e VI peces de fil a XIII diners la peça fan LXXXIII sous ... LXXXIII sous.

Item a XVIII de maig del present any ferman capitols mossen Miquel Segarra e yo, com a obrers, ab en Pere Guayta, de la vila d'Orta, en poder de'n Bernat Vicent, notari. De tallar certa pedra en los dits capitols contenguda. Doni per paga e senyal XX florins de que ferma àpoca en poder del dit notari ... CCXX sous.

Item doni an Johan Vidal e an Antoni Andreu per II dies que

tiraren pedra de Tamerit a la seu ab dues besties XXIII sous ... XXII sous.

Item a IIII homens qui foren ab ells entre los dits dos dies a rao de II sous VIII per cascun hom XI sous IIII ... XI sous IIII.

Suma de pagina ... CCCXXXVIII sous IIII.

Suma maior de aquesta rubrica ... MDCXX sous IIII.

85

1421-1422

L'administrador de l'obra de la seu de Santa Maria de Tortosa anota les despeses en concepte de les obres d'adob realitzades a la casa del mestre de l'obra de la dita seu.

ACTo, II. o. 1421-1423, fols. 31r-32r.

Missions fetes en reperar la casa del mestre de la obra en lo mes de maig MCCCCXXIII.

Primo a XVIII del dit mes comensa de obrar la fusta necessaria a la dita obra en Ramon Domenech ab son moço qui prenien so es lo dit Ramon III sous VI diners. E per entremos e barena VI diners. E lo dit moço II sous. E per entremos e barena VI diners. Fa per tot cascun dia VI sous.

Item fiu serrar IIII cayrats per listons a II fils per cayrat a V diners per fil ... III sous IIII.

Item a XIX obra lo dit Ramon tot sol ... IIII sous.

Item fiu serrar IIII cayrats per ampla que foren XII fils ... XII sous.

Item a XX obraren lo dit Ramon e lo moço ... VI sous VI.

Item a XXII obraren lo dit Ramon e lo moço ... VI sous VI.

Item obra N'Arnau Berenguer, fuster, a la dita raho ... IIII sous.

Item a XXIII obraren lo dit Arnau e Ramon e lo moço ... X sous VI diners.

Item fiu serrar II fils de cayrat, qui costaren ... I sou VI.

Item II lliures de claus vells ... sous X.

Item mes III lliures de claus vells ... I sou VI.

Item mes VI lliures de claus vells ... II sous VI.

Item fiu tirar VII viatges de menobra e mescla, de la obra a la casa del mestre ab I ase ... sous VII.

Item doní an Piquer, qui ajuda als dits mestres lo dit dia ... II sous VI.

Item a XXV obraren lo dit Ramon e Arnau e lo moço ... X sous VI.

Item doni a I hom de plaça per fer menobra III sous, que lo temps ere affehenat per los mestres ... III sous.

Item CC claus de quart e L claus de terç que compri de'n Joan Bonet ... V sous.

Item a XXVI obraren lo dit Ramon e Arnau e lo moço ... X sous VI.

Item II carregues d'ayga ... sous III.

Item a XXVII obraren los dits Ramon e Arnau e lo moço ... X sous VI.

Item I hom de plaça III sous.

Item a XXVIII obraren lo dit Ramon e son moço ... VI sous VI.

Item I hom de plaça ... III sous.

Suma de pagina ... CXV sous I.

Item doni a I aygades per ayga que havie tirada a la dita obra en diversos dies ... II sous VI.

Item a XXX obraren lo dit Ramon Domenech e lo dit moço ... VI sous VI.

Item I hom de plaça ... III sous.

Item a V obraren lo dit Ramon e lo moço e I hom de plaça ... VIII sous VI.

Item a VI obraren lo dit Ramon e lo moço e I hom de plaça ... VIII sous VI.

Item pagui an Torrebeces per XLVIII carregues de morter que porta de la obra nova a casa del mestre, a rao de III malles ... VI sous.

Item per VIII carregues de terquim ... I sous III.

Item costaren cent teules e cent raioles XII e I sou de port ... XIII sous.

Item XXXII carregues de terra de la qui era cayguda de la dita casa al riu a I diner per carregua ... II sous VIII.

Suma de pagina ... C sous

Suma maior de aquesta Rubrica ... CCXV sous I.

Primo a XIII d'agost doni an Cervello per CXX carregues de arena que tira de la xeguina de la moreria o de Vimpeçol a la obra de la seu a rao de II diners per carrega ... XX sous.¹

Item a XXVII del dit mes compri I pallo d'algeps obs de la scala de la casa del mestre que fou IIII caffis e mig e I pach mes a rao de V sous III lo caffis e XVIII diners mes al tot XXV sous I diner ... XXV sous I.

Item doni an Riba teuler per CC raioles obs de la scala de la casa del mestre ... X sous.

1. A partir d'aquesta rúbrica la despesa correspon a l'any administratiu 1422-1423.

86

1422-1423

L'administrador de l'obra de la seu de Santa Maria de Tortosa anota les despeses en concepte de tall de pedra per a la fàbrica.

ACTo, ll. o. 1421-1423, fol. 41r.

Rubrica d'aquells qui tallen pedra.

Item dissapte a X de octubre MCCCCXXII doni a'n Pere Guayta per la paga de la pedra que ha trencada en la pedrera de Flix, axi en la qui ja es venguda com per la qui es a venir LXIII florins, dels quals me ferma apocha en poder de'n Pere Camps notari de Tortosa. Vallen XXXIII lliures XIII sous ... DCLXXXIII sous.

Suma de pagina e de rubrica ... DCLXXXIII sous.

Item dissapte primer d'agost any MCCCCXXII ani a la pedrera per parlar ab lo regidor d'Ascho qui havie inhibit a'n Pere Guayta que no trencas sino que fos feta avinença ab ell. Stigui V dies ab I piquer qui ana ab mi, a qui fiu la messio e ab una bestia. Despengui en messio de menjar e beure XVII sous VI diners ... XVII sous VI.

Item costa de loguer la bestia a rao de II sous per cascun dia ... X sous.

Item pagui de barcatges per mi e per lo dit hom e la bestia, entre Flix e Asco e Benifallet ... III sous.

Item a XIII del dit mes trames dos perpals a'n Pere Guayta a la pedrera, per la barca de Mahomet de Cames. Costaren de port fins a la barca III diners e I sou fins a la pedrera ... I sou III.

Item dimecres a VIII de setembre tremeti en Pere Paschal a la predrera per veure e regonexer la pedra que en Guayta havie tallada, e per feer lo camí del carro. E costa lo carro que se'n puya en la barca de Mahomet de Cames fins a Flix ... III sous VI.

Item costaren V homens que lo dit Paschal loga a fer lo dit camí del carro, a XX diners jaquesos VII diners de VI a cascun VIII sous II. Valen de barchinonesos ... X sous I

Item paga barcatge a Flix tant com hi stigue per anar e venir a la pedrera I sou II jaquesos.

Item paga per la posada de Flix e per lo cami anant e vinent II sous VIII jaquesos. Item costaren claus a Flix per lo carro VI diners jaquesos. Munta tot IIII sous IIII jaquesos. Valen de barchinonesos ... III sous VIII.

Item a X de octubre doni an Pere Guayta los quals havie bestrets en loguer de IIII homens per adobar lo dit cami que havien consumat les aygues V sous VI jaquesos. Valen de barcelonesos ... VI sous.

Item a VII del dit mes ana Bernat Margenet a la pedrera, per regonexer la pedra que en Guayta havie trencada. Stigue y tres dies. Costa la bestia de loguer ab la posada ... VII sous VI.

87

1424, octubre, 3

Pere de Montcorb, degà de Santa Maria de Tortosa, i Raimon Guasch, canonge d'aquesta, com a visitadors de les cases de les dignitats de la dita església, fan una inspecció de la casa de la sagristia accompanyats dels mestres Joan de Xulbi i Antoni Solà i acorden reparar-la davant l'amenaça de ruïna.

ACTo, NC 1423-1428, 3 d'octubre de 1424.

Petrus de Monte Curvo, decanus, et Raymundus Guasc, canonici ecclesie dertusensis, ad visitandum hospicia dignitatum ecclesie dertusensis presentibus et intervenientibus Johanne Exulbi, magistro operis, Antonio Sola magistro domorum cive Dertuse, viderunt oculariter hospicium sacristie in aliquibus partibus illius diructum seu quasi. Attendentes quod tam et per informationem dictorum magistrorum et per ipsos acceptantes et aliter constat eis deterioraciones alias (...) in dicto hospicio, quod si in brevi non succurritur forte dictum hospicium (...) dirueretur. Pro tanto predicti domini visores providentes seu providere volentes predictis deterioracionibus assignarunt seu prefigerunt tempus honorabili Blasio de Lihori, sacriste, infra quod predicte deterioraciones reparentur et adaptate bene sint decenter in hunc modum, videlicet quod a die presenti usque ad festum Carnisprivi teneantur facere seu fieri facere gradarium per quod predictum hospicium habet ingressum ceterum aliis dentur et rationes a die presenti ad duos annos primo venturos. Presentibus discreto Johanne Pasquasii et Andrea (Eximeni) presbiteris, (sup) pena constitutionum.

1427, febrer, 14

Pere Corder i Miquel Savater, procuradors en nom del Capítol de la catedral de Tortosa, i Antoni Martí, mestre campaner de la ciutat francesa de Langs, signen les capitulacions segons les quals el darrer s'obliga a fer un seny nou a la dita església per 27 lliures i 7 sous.

ACTo, Fàbrica-69.

En nom de nostre senyor Hiesu Christ sia e de la humil Verge Maria, amen.

Die veneris intitulato (...) anno MCCCCXXVII.

A XIII de febrer l'any mil CCCC XXVII. Capitols fets e fermats entre los honorables e discrets de gran saviesa en Pere Corder e en Miquel Çabater, procuradors, de la [una part], e altra part N'Antoni Marti, maestre de fer campanes de la ciutat de Langs, del Regne de França, sobre la reffactio de un seny en la honorable yglesia o seu de la ciutat de Tortosa per la forma e manera seguent:

Primerament que lo dit maestre Anthoni Marti sie tengut de fer la dita campana o seny bell bo e ben sonant net dins e defora a conexençia de bons maestres entenenent en lo seu offici o art de fer campanes e que sia lo dit seny o campana de pes de que aquest es e XII quintars mes avant, e si per ventura falta hic hauria çò que Deu no vulla que lo dit maestre Anthoni sie tengut tornar a sos propis costs e messions una e tantes vegades fins que lo dit seny sia bo et bell axi com de bon maestre deu esser.

Item més que lo damunt dit Anthoni Marti [sia tengut] bestraure tot lo coure que necessari sera a fer lo dit seny e que lo dit coure sie bo, net e apurat e per tal que lo dit maestre no hic pusca metre alguna cosas les quals no sien bones e utils a profit de la campana que sie tengut de apurar e affinar lo dit a la dita ciutat de Tortosa davant tots aquells que mirar o voldran. E va lo dit coure afor de X liures per quintar e la leuda franqua.

Item mes que lo dit maestre sia tengut de cobrar tot lo coure que sobrara al dit for mateix de VI liures X sous per quintar, empero exceptat lo dret de Sent Johan que son los spiralls.

Item mes que lo dit maestre quant lo seny sera fet e acabat quel aie donar a prova çò es a saber ligar un capero o smolsa tot a la redor, e si fahent la dita prova lo sit seny se trenquara que sia tengut tornar a son cost e messio.

Item sie convengut que los honorables procuradors en nom de la honorable universitat de la ciutat de Tortosa sien tenguts de donar

al dit maestre Anthony, per fabricar e obrar lo dit seny XVII lliures X sous moneda corrent en Tortosa dins XV jorns esser lo seny en loch on auran assignat detras. E que li aien a donar per fer lo dit seny totes coses necessaries a la dita obra així com terra, lenya e carbo e manches e manobrers e totes altres coses fahent mester e necessari a la dita obra o campana.

Item mes que los honorables damunt dits sien tenguts de donar al dit maestre Anthoni ço que poran o volran en diners comptants la obra feta e acabada, e d'aço que restara de la quantitat tant com pujara lo compte que sera comptat entre los honorables damunt dits e lo dit maestre. Que lo dit maestre Antoni sie tengut fer spera d'aci a Sent Martí primer vinent.

Item mes que los dits honorables sien e sien tenguts de obligar al dit maestre la resta que restara e aço que bon compte romandra entre los honorables devant dits e lo dit maestre a ses voluntats ab carta obligatoria en forma e manera que lo dit maestre sia segur.

E per tenir e complir totes les coses devant dites et nomenades lo dit maestre obligara tots sons bens e si necessari sera donar tenguts o penyora. E que los honorables damunt dits e nomenats se obliguen en la forma e manera devant dita.

89

1427, novembre, 15

Jaume Baldira, prevere de Santa Maria de Tortosa i procurador de les obres de la seu, signa contracte amb Pere Garcia, pedrapiquer, pel tall de 1.400 peces de pedra de diferents mides per a la fàbrica de l'edifici.

ACTo, NC., 1423-1428, 15 de novembre de 1427.

Die sabbati XV novembbris anno M.CCC.XXVII fuerunt firmata capitula infrascripta per venerabilem Jacobum Baldiranum, presbiterum, parte ex una, et Petrum Guaitam¹ ex altera. presentibus Johane de Exulbe, magistro fabrice, et Guillermo Ferrarii. Firmant apocam de XI libris.

Aquests son los capitols fets entre los hobres de la hobra de la seu de Tortosa he Pere Garcia, pedra piquer, per la pedra a tallar.

Primerament que lo dit Pere Garcia aje a tallar cincentes pedres de molle de les quals ni age cent de aquestes cincentes que agen de larch de V fins en VI pams de qana e de ample III pams e mig de qana, a raho de III sous VI per peza.

Item mes aie a tallar CCCC peces de molle de les dites D que agen de larch III pams e mig e d'ample III e mig de qana a raho de III sous per peza.

Item mes que aie a tallar D pedres de fil les quals agen de larch III pams e mig e de siti palm e mig de qana a raho X ds per pedra. Empero si per ventura les dites D pedres de fil no exiran en lo tall ne tallant les dites D peces de molle que lo dit Pere Garcia no sie tengut de fer ne tallar aquelles, ne la hobra no age a rebre d'ell ni fer tallar {ni rebre} sino aquelles que en lo dit tall exiran tallant les dites D peces de molle.

Item mes que lo dit Pere Garcia, age a donar les sobre dites pedres de molle e de fil bones e ben degastades, senceres de bona pedra blanqa no mengivol ne foradada a profit de la hobra e a coneguda del maestre.

Item mes age a donar les sobredites pedres a la Riba del riu a bon qaregador, a fi que barqa puga ben qaregar totes hores que qaregar si voldra e la hobra li sie tengut da darli camins e adob de aquells.

Item mes demane lo dit Pere Garcia que la hobra hu hobres li syen tenguts de donar maça, perpal, tasqons, tans com a ell seran mester e aquells restituir a la fi del tall de la pedra a comte e a pes segunt los rebra d'ells.

Item més demane lo dit Pere que a l'entrant lo scomençament del tall de la pedra li bestragan los hobres XX florins e aquells satisfaça e prengam en comte ab les primeres dues barquades de pedra que trametra.

Item mes demane que si ell venie per dines que la hobra li page hun jornal d'anar, altre de venir segunt fuen les hobres de la seu. E si per ventura ell detrigava en la ciutat per aquesta raho, no perdent aver diners que [a la hobra le page lo jornal empero ell ho faca saber XX jorns abans].

Item mes demanen los hobres a lo dit Pere Garcia que acabat lo primer centenar de peces de molle que siran les majos que ell a de tallar no proveexqua al restant de les pedres fins tant que per les hobres li sira request. Empero que aquesta requisitio li sia feta tres setmanes hu quinze jorns abans que ell no pretehescha en tallar mes avant.

La ferramenta seguent se'n porta ab si lo dit en Pere Guercia.

Primo un perpall de pes de LII lliures.

Item XII tasquons de pes de CLI lliures de ferre.

1. Al text del document es refereix al pedrapiquer com a Pere Garcia. Només en aquesta ocasió ho fa com a Guaita.

90

1427, novembre, 18

Miquel Segarra i Guillem Guasch, procuradors del Capítol de Santa Maria de Tortosa encarregats de visurar les cases de canonges i dignitats, Guillem Pere, mestre de cases, i Bernat Margenet, pedrapiquer, reconeixen la casa de la dignitat de cambrer i indiquen que ha de fer-hi reparacions estimades en 500 florins.

ACTo, NC 1423-1428, 18 de novembre de 1427.¹

In dei Nomine. Noverint Universi quod die lune intitulata XVIII novembris anno a Nativitate Domini millesimo CCCC XXVII. Honorabilis Michael Segarra et Guillelmus Guasch, canonici dertusenses procuratores ad visitandum et recognoscendum hospicia dignitatum ecclesie antedictae legittime constituti a venerabili in Cristo Patre et Domino domino Otone miseratione divina episcopo et honorabili priore et capitulo ecclesie dertusensis in capitulo anuali quod annuatim iuxta constitutionem ecclesie prefate in kalendis junii et pro ratione ipsius mensis celebratur. Prout de ipsa procuratione constat instrumento publico inde recepto per me Petrum de Campis, auctoritate regia notarium publicum Dertuse scribaque dicti honorabilis capituli, XXIII die julii anno predicto a Nativitate Domini millesimo CCCCXXVII. Mediantibus Guillelmo Petri, magistro domorum, et Bernardo Margenet, lapicida dicte civitatis ad hec per predictos honorabiles procuratores deputati, visitarunt et recognoscerunt ac visitari et recognosci fecerunt inter alia hospicia dignitatum dicte ecclesie hospitium dignitatis camerarie ecclesie prefate per dictos magistros. Quo viso et ad plenum recognito retulerunt (confitentes) in verbo fidei veritatem fecerunt dicti magistri quod dictum hospicium pro presenti quiuaginta florenorum reparationem necessariam indigebat. Et facta concorditer dicta relatione illico, dicti domini procuratores mandarunt honorabili Johani Nathalis, camerario ibidem presenti, quod hinc ad festum Beate Marie mensis augusti proxime venturum in reparationem dicti hospicii mitteret seu converteret ac mitti seu converti faceret dictos quinquaginta florenos. Et dominus dictis honorabilis Johanes Nathalis bene percipiens ut dixit dictum mandatum obtulit se presto (ipsam) reparationem dicti hospicii necessariam intra dictum tempus (...) seu vaccare presentibus ad hec discreto Gabriele Ripalda, dormitorio, et Bernardo Senchet, clericis ecclesie dertusensis testibus vocatis specialiter.

1. Conservades dues còpies, una en paper a part guardat a la solapa posterior de l'enquadernació.

91

1428, març, 24

Els procuradors de la fàbrica de Santa Maria de Tortosa, d'una banda, i el

pedrapiquer Pere Guaita, de l'altra, signen un contracte segons el qual el segon es compromet a tallar a la pedrera de Vinebre, al terme d'Ascó, 800 peces de diferents característiques i mides per a la dita obra.

ACTo, NC 1423-1428, 24 de març de 1428.

Capitols fets entre los honorables procuradors de la fabrica de la seu de Tortosa de una part e en Pere Guayta de la part altra per raho de la pedra que prenen a tallar.

Primerament vosos dels majos CC que agen de larch IIII pams e mig de quana de Tortosa e de ample III pams de quana i d'alt a II galges en la duella ab sos tirans. E de aquests de aquesta mesura ni age aver XXXXII que agen d'alt a IIII galges en la duella, la I pam e mig de qana e dos dits e que de tots age per peça a III sous.

Item volbos dels chics CLXX que agen de llarch II pams de qana e huna ma e de ample de la duella fins a la tresdossa II pams e mig de quana e de aquest age a II sous per pedra.

Item volbos dels archs botans CXXX que ajen de llarch II pams e mig de qana e de ample de la tresclossa a la duella dos pams e mig de quana de galga en la duella a III galges ab sos tirants e que de aquests aie per pedra a II sous.

Item pedres de fil CCC que aien de llarch III pams e mig e de siti I palm [e mig], e que de aquests age per pedra I s.

Item que aquesta pedra sia bona, ben degastada, sencera, sense pells, no menjivol ne roja ne foradada e a coneguda del maestre.

Item que tota aquesta pedra age a donar a bon quaregador e dintre cert de temps en lo terme de Azquo en la pedrera appellada de Vinebre, ço es migant mag los XL magos e totes les restants de ara a Nadal.

Item que do fermança per la ferramenta que te segunt lo pes e comte que la rebe en lo primer milier de pedra.

Item que los dits obres a donar cami e carro segons es acostumat sub pena terci florenos.

Die mercurii intitulata XXIIII marci [anno XXVIII]. Testes Guillelmus Lombart e Johannes de Exulbe.

1429, març, 13

Gabriel Jaques, argenter, es compromet amb Raimon Guasch i Gaspar Bellmunt, procuradors de la sotstresoreria de Santa Maria de Tortosa, a realitzar un reliquiari dedicat a sant Pere i sant Pau, apòstols, per a l'esmentada església.

ACTo, NC, 1428-1436, 13 de març de 1429.

Gabriel Jaques, argenterius, conncedo et promitto vobis dominis Raymundo Guasch et Gaspari Bellmunt, procuratoribus subthesaurarie ecclesie dertusensis quod hinc ad festum Nativitate Domini proxime venturum operabor dicte subthesaurarie quoddam reliquiarium Beatorum Petri et Pauli apostolorum, argenteum, deauratum bene et perfectum ad forum septem librarum pro marco. Et si forsan hinc ad dictum festum non perfecero {dictum reliquiarum} quod non teneamini mihi dare nisi sex libras pro marco. Et hec promitto facere sine omni dilatione (ad simil) cum expensis et teneat etiam recipere in compotum a vobis argentum ad undecim solidos pro uncia et sub pena terciis florenorum.

Testes venerabilis Petrus Segarra, economus, et Guillelmus Alcanç, presbiter.

93

1430, abril, 18

L'administrador de l'obra de la seu de Tortosa anota les despeses per fer portar un fust de xop per a fer rodes per al carretó de la fàbrica des d'un molí draper de Barcelona fins a Tortosa.

ACTo, ll. o. 1429-1430, fol. 4r.

Item a XVIII del mes compri hun fust de chop per fer rodes al carro en Barcelona per preu de LXXVII sous.

Item costa de port del molí draper d'en Luyll fins en Barcelona XXV sous.

Item costa de serrar II files del dit fust XXII sous.

Item costa lo beure als qui ajudaren a descarregar e ajudar a descarregar II sous VIII diners.

Item doni als serradors per beure de mati e berena ...III sous.

Item costa de port lo dit fust del loch hon fonch serrat fins a la mar II sous.

Item costa de embarcar lo dit fust III sous.

Item costa de nolit de Barcelona fins en Tortosa XX sous.

Item costa de descarregar lo dit fust en terra I sou VIII diners.

94

1431, maig, 16

Jaume Baldira, procurador de la fàbrica de Santa Maria de Tortosa, d'una banda, i els pedrapiquers Gibert Trinall i Berenguer Campredó, de

Vilalba i Batea respectivament, de l'altra, signen contracte per a tallar al terme d'Ascó 400 peces de pedra per a l'obra de la seu.

ACTo, NC 1428-1436, 16 de maig de 1431.¹

Die mercurii XVI madii anno XXXI.

Jacobus Baldirani, procurator fabrice parte ex una, et Gibertus Trinell [Ville Albe] et Berenguerius Campredon de Bathee.

Primerament peces de molle XX {a raho de III sous per peça}, que agen de llarch III pams de quana e de ample III pams de quana.

Item volsolos L a raho de I sou que agen de llarch dos pams e mig e d'ample altres dos pams e mig d'alt palm e mig.

Item peces de les crues XXX a raho de I sou VI per peça que agen de llarg III pams e mig de qana d'ample palm e hun forch.

Item pedres de fil e duelles CCC a raho de I sou per pedra que agen de llarch III pams de quana hu d'alt en sus de sita palm e mig.

Per tot lo mes de septembre que totes les dites pedres ha quedar a carregador bones e rebedores e ben deguastades a coneугda del maestre de la obra, e que les dites pedres haga fer en lo terme de Azço.

Fideiuissor Johannes qui hoc acceptavit:

Primo dos perpals. Item dos tasquons. Item dues maçes. Item un cap martell gros. Item una piquola. Item si per demanar lo qui als prencipeditis pertanyera feyen despeses, totes aquelles permet de paguar la fabrica. Item que'n haigen fer apres XV jorns ans qui la pedra vinga.

Testes Johannes Exulbe, Petri Guayta et Petri Maestre, alias Largi.

1. *És un esborrany del document conservat en forma de paper solt que finalment no es va copiar al registre notarial.*

95

1432, maig, 26

Joan de Xulbi, mestre de l'obra de la seu de Santa Maria de Tortosa, i Guillem Pere, mestre de cases, indiquen sota jurament al Capítol de la dita església quines són les quantitats de diners que caldrà gastar en la reparació de les cases de les dignitats.

ACTo, NC 1428-1436, 26 de maig de 1432.

Die lune XXVI madii anno predicte a Nativitate. Domini millesimo CCCCXXXII. Venerabiles Johannes Exulbi, magister fabrice sedis, et Guillelmus Petri, magister domorum, retulerunt et fidem fecerunt michi petro de Campis, notario et scribe dicti honorabilis capituli, prius corporali iuramento ad quator evangelia manibus suis corporaliter

tacta in pose dominorum Petri Segarra et Johannis Segarra, in decre-
tis linceciati ad subscripta in capitulo annali deputatorum. Quod in
hospiciis dignitatum ecclesie prefate erant convertende de necesario
quantitates subscripte:

Primo in hospicio domini prioris maioris cum quadam letrina que
super coquinam CCCXL florenos. Item in hospicio dignitatis sacristie
CCC florenos. Item in hospicio camerarie CCC florenos. Item in hospicio
Thesaurerie L florenos. Item in hospicio infirmarie L florenos. Item in
hospicio precentorie cum cuberta afixa librerie XL florenos. Item in
hospicio artiachi maioris VI florenos. Item in hospicio hospitalarie XL
florenos. Item in hospicio archidiaconatus de Cuylla XC florenos. Item
pariete domini episcopi qui est versus parietem canonice XV florenos.
In hospicio decanati C florenos.

Et post paululum, instantibus predictis honorabilibus Petro Segarra
et Johanne Segur, procuratoribus et visoribus dictorum hospiciorum,
ego Petrus de Campis, notarius intimavi. Primo domino Blasio de Li-
hori, ut procuratori domini prioris, quod et per mensem septembris
proxime venturum, sub pena constitutionum quod dictum hospicium
suum adaptari faceret, et dictus dominus Blasius dixit quod intimaretur
domino priori.

Similem intimationem fecit dicto domino Blasio ut procuratori
domini infirmarii qui respondens dixit quod intimaretur dicto domino
infirmario. Similem intimationem feci dicto domino Blasio ut camera-
rio. Similem intimationem feci domino thesaurario. Similem intim-
acionem feci domino precentori qui dixit que no-y consentia. Similem
intimationem feci domino Johanni Amargosii ut procuratori domini
archidiaconi maioris qui dixit quod non erat presens. Similem intim-
ationem feci domino hospitalario qui dixit que no-y consentia. Similem
intimationem feci domino decano. Similem intimationem feci domino
archidiacono de Cuylla. Similem intimationem feci venerabili Stephano
de Podio (...) procuratori creditorum dicte sacristie.

96

1432, maig, 26

*Esborrany en català de l'estimació de les despeses a realitzar en l'adob
de les cases de dignitats de Santa Maria de Tortosa.*

ACTo, NC 1428-1436, 26 de maig de 1432.

Primerament la qasa del pryor CCC florins(...). La quasa del sa-
rista CCC florins. La qasa del qamarer XXXX florins ab lo quarto
davant cassa d'en Eximeno. La qasa del tresorer L florins. La qasa del

enfermer L florins. La qasa del capiscol XXX florins ab la quberta que es afixa a la libreria.

La qasa del artiaque maior VI florins. Supre noy consent. La qasa del spitaler XXXX florins. Dix que non. La qasa del artiaque de qualla LXXX florins. Dixit que placebat sibi. La paret del celler del bisbe deves la part de la canonja XV florins. La qasa del dega ab la paret que es deves lo pati de la canonja C florins. Die lune XXVI madii anno predicto. La quasa ho privada que sta sobre la volta de la quyna XXXX florins.

97

1435, setembre, 15

El Capítol de Santa Maria de Tortosa, davant la voluntat expressada abans de morir pel canonge Joan Pellicer, mostra el desig de fer bastir una capella a l'obra nova de la seu de Tortosa amb una part dels béns del difunt.

ACTo, Pellicer-11, 15 de setembre de 1435.

Cumque finaliter voluntas et iam intencio dicti honorabilis Jo-hannis post omnium per (eum) supplicatorum et completorum con-clusionem affectu maximo declinaverit nedum ad fabricam et novum opus dertusensis ecclesie quin ymmo in specie et speciebus adequatis ad unam capellam solemnem fiendam in dicto opere novo ad quam et pro qua affectabat omnia restancia in bonis sue administrationis re-perta converti atque expendi hinc est quod affectum et supplicationem eiusdem sequentes omnia que superaverant bona tam in communibus pensionibus quam veris sortibus et aliis qualitercumque reperirentur completis et distributis omnibus supradictis. Volumus, delleramus et consulte disponimus quod omnia in adiutorium dicte fabrice et dicte sedis et seu dicte capelle commitantur et exponantur ut eius suplica-cio per omnia compleatur. Et eo modo quo supradicti et capitulum supplicamus vobis reverendo domino episcopo quare dicta beneficia quorum auctoritzacio et suprema institutio, ad vos solum pertinet velitis auctoritzare, instituere et sic fieri supplicamus cum dictis exequitoribus bonorum dicti deffuncti.

98

1436, març, 13

Trasllat dels documents de la constitució capitular a favor de la fàbrica de Santa Maria de Tortosa, feta pública el 12 de gener de 1401, així

com de les confirmacions de l'obra per part de l'administrador de la diòcesi, Pere de Luna, i el papa Benet XIII.

AMT, Bisbe i Capítol-15.

Trellat autentich de la constitucio feta per lo bisbe y Capitol de la seu sobre les fabriques e obres de la seu. 1436.

Hoc est translatum factum Dertuse tricesima die marcii anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo tricesimo sexto superius fideliter (...) abstractum a quibusdam instrumentis constitutionum capitularium ecclesie dertusensis in publicam formam redactis. Necnon et litteris apostolicis bone memorie domini Benedicti pape (...) vera bulla plumbea in cordulis cirici crocei (...) colorum moratum Romane Curie bullatis (...) integris, non viciatis, non cancellatis nech in aliqua sui parte suspectis sed omni prorsus (...) et suspicione parentibus quorum quidem omnium supradictorum tenores sequuntur sub hiis verbis.

Dertusensis ecclesia que rectrix est omnium ecclesiarum sue diocesis et magistra prout eius deceret condecentiam non splendet in fabrica ecclesie ut meretur cupientes igitur illam prout splendide est incepta in operibus ut eius exposacit honorificencia ampliari in constitutionem de solvendo eiusdem ecclesie fabrice unam annatam beneficiorum et vaccantium in diocesi institutorum quascumque dignitates ecclesie beneficia illius et que in diocesi etiamsi in Romana Curia vel alias fuerint reservata vaccaverint ad solvendum dictam annatam ipsius fabrice dum vaccaverint ut prefertur volumus comprehendendi. Et in nomine Sancte et individue Trinitatis, Patris et Filii et Spiritus Sancti, Amen. Et in laudem, gloriam et honorem intemerate Virginis Marie e totius curie celestis convocatis et congregatis ad sonum campane multium honorabiles vestri domini Johannes Amargosii, Archidiaconus et vicarius generalis in spiritualibus et temporalibus Reverendi in Cristo Patris et Domini, domini Petri de Luna, administratoris perpetui ecclesie dertusensis, Andreas de Cosco, precentor, Petrus de Garreto, infirmarius, Johannes Ballistarii, prior claustralis, Berengarius Serrat, Michael Segarra et Vicencius Segarra, decretorum doctores, canonici sedis dertusensis in domo capitulari ipsius ecclesie capitulariter prout moris est capitulum annualem in eadem ecclesia convocari et congregari concorditer unanimiter in uno assensu fecerunt et ordinarunt, laudarunt, aprobarunt et firmarunt dumtamen expressus consensus domini administratoris accesserunt ad hoc constitutionem subscriptam super opere fabrice dicte ecclesie quam michi notario in quodam papiro scriptam tradiderunt in presentia discretorum Bernardi Sabastrani et Mathei Avella, presbiterorum dicte ecclesie, testium ad hec vocatorum specialiter et rogatorum cuius tenor et series talis est.

Ordinatio fienda et in capitulo concordata circa fabricam ecclesie continet que sequuntur. Primo quod reverendus dominus administrator seu quisvis alias iura et pecunias recipiens teneatur dare annuatim ad opus fabrice quartam partem unius decime, hoc est sex denarios pro libra valoris fructuum et reddituum. Et episcopali dignitati pertinentium secundum taxacionem decime in duabus solucionibus, hoc est in festo Resurrectionis et in festo Sancti Michaelis et ultra hoc obvenciones processionum in ipsa ecclesia occurrentium. Item quod honorabilis dominus prior maior det magistro operis portionem presbiteralem consuetam et ultra hoc obventiones processionum in ecclesia ipsa occurrentium et hoc ei sufficiat attentis oneribus ad que tenetur. Item quod ceteri domini dignitates in opera ecclesie obtinentes teneantur dare occasione suarum dignitatum quartam partem unius decime, hoc est sex denarios pro libra supper redditibus mense episcopalibus ut est dictum in solucionibus seu terminis predictis. Item quod domini canonici non habentes dignitates teneantur dare occasione solius canonicatus singulos florenos annuatim in dictis duabus solucionibus. Item quod omnes clerici comensales tam presbiteri quam diachoni teneantur dare annuatim singulos medios florenos occasione suorum beneficiorum comensalium in dictis duabus solucionibus. Item quod subdiachoni qui sunt in ipsa ecclesia sex in numero teneantur dare singuli binos solidos annuatim in dictis duabus solucionibus. Item quod beneficiati infra menia civitatis vel in suburbii eius beneficia obtinentes teneantur dare occasione suorum beneficiorum decimam partem unius decime suorum beneficiorum annuatim et hoc secundum taxationem vel ubi non fuerint taxata secundum verum valorem in dictis duabus terminis. Item quod quisvis presbiteri obtinentes beneficium absentium unum vel plura teneantur dare decimam partem eius quod occasione sui servicii habuerint de beneficiis predictis in dictis duabus solucionibus. Item est ordinatum quod qualibet prima die mensis vel sequenti proxime diei ad hoc oportuna fiat in dicta ecclesia unum anniversarium generale pro animabus omnium benefactorum operi dicte ecclesie tam clericorum quam laycorum. De qua quidem constitutione dicti domini de capitulo mandarunt per me notarium fieri publicum instrumentum ad cautelam presentium et memoriam futurorum, que quidem constitutio celebrata acta fuit et firmata per dominos de capitulo antescryptos in domo capitulari ipsius ecclesie, duodecima die ianuarii anno a Nativitate Domini Millesimo Quadrigentesimo primo. Actum est hoc in civitate Dertuse, die, hora, loco, mense et anno quibus supra atque presentibus vocatis et rogatis ad premissa testibus antedictis.

Signum mei Iachobi Caçador, notarii publici Dertuse et regia auctoritate, qui presentem constitutionem iam alia vice per me in publicam formam redactam michi de mandato dominorum de capitulo

iterum in hanc publicam formam redegi per aliumque scribi fei cum raso et correcto in nona linea ubi legitur occasione, et clausi.

In Cristi nomine Notum sit cunctis quod nos Petrus de Luna Dei et Apostolice Sedis gratia perpetuus administrator Sedis et diocesis dertusensis. Attendentes quod utilitate et necessitate operis seu fabrice dicte sedis Dertuse per honorabiles virum Iohanem Amargosii, vicarium generalem, et capitulum nostrum prefatum fore ordinatum et statutum provisionem ordinationem et constitutionem contentam in precedenti instrumento ex qua sequitur bonum zelum quo prefati vicarius et capitulum moti fuerunt et nos movemur in dicto tenore huius publici instrumenti prefixam provisionem, ordinationem et constitutionem et contenta in eadem rata grata et firma habemus eaque de certa sciencia laudamus aprobamus ratificamus e confirmamus. Insuper si forte aliqua fuerint per nos obmissa in ratificacionem laudacionem et confirmationem dicte ordinacionis que pro utilitate dicti operis sue fabrice sint necessaria laudare et confirmare specialiter et expresse in omnibus necessariis circa predicta vices nostras in hoc casu dicto nostro vicario duximus committendas cum omnibus et singulis dependentibus, emergentibus, incidentibus et (...) ex eisdem in cuius rei testimonium presens publicum instrumentum per notarium infrascriptum iussimus fieri, datum et actum Perpeyan, tertia die mensis madii, anno a Nativitate Domini millesimo quadrigentesimo primo. Testes fuerunt in predictis honorabilis Franciscus De Pau, Berengarius Dortaffa, milites, et Anthonius de Cabanyes, in decretis licenciatus, (...) dicti domini administratoris habitatores Perpiniani. Signum mei Andree Martini, auctoritate regia notarii publici per totam terram et dominationem serenissimi domini regis Aragonum, qui predictis omnibus interfui eaque scribi et clausi, loco, die et anno prefixis.

Cum (premesso) solito signo meo Benedictus Episcopus servus servorum Dei ad futuram rei memoriam hiis que pro fabricis ecclesiarum salubriter sunt ordinata ut illiberata consistant libenter addicimus apostoloci muniminis firmitatem. Exhibita siquidem nobis nuper pro parte dilectorum filiorum capituli ecclesie dertusensis petitio continebat quod olim dilectus filius Johannes Amargos, archidiaconus dicte ecclesie, vicarius generalis in spiritualibus dilecti filii Petri, perpetui administratoris dicte ecclesie a sede apostolica specialiter deputati et idem capitulum statuerunt et ordinarunt quod idem Petrus administrator vel illi qui bona ad mensam episcopalem dertusensis pertinentia reciperent necnon prior, canonici, presbiteri, diachoni et subdiachoni comensales nuncupati ipsius ecclesie et optinentes dignitates ac alii presbiteri celebrantes in ea alieque persone in ipsa ac aliis civitatis et suburbiorum dertusensis ecclesie pro absentibus beneficiatis in ipsis

deservientes certam proventuum suorum quotam fabrice dicte ecclesie dertusensis solverent annuatim, et quod idem Petrus administrator huiusmodi statutum et ordinationem auctoritate ordinaria laudavit, aprobavit, ratificavit et etiam confirmavit prout in diversis ipsorum vicarii prioris et capituli ac administratoris literis eorum sigillis munitis plenius continetur (...) pro parte dictorum capituli fuit nobis humiliter suplicatum ut statutum ordinacionem, laudationem, approbacionem, ratificacionem huiusmodi (et ab ut) apostolice firmitatis adicere et quosvis [...] deffectus si qui forsan intervenerint in eisdem suplere de benignitate apostolica dignaremur. Nos igitu[r] [hui]usmodi supplicationibus inclinati statutum, ordinationem, approbationem, ratificationem et confirmationem predictam ratam et gratam habemus illa auctoritate apostolica ex certa sciencia confirmamus et presenti scripto (...) communitis suplentes omnes deffectus si qui forsan [...]enerint in eisdem nulla ego commino homin[...]arit paginam nostre confirmacionis (...) et super lecionis infringere vel ei a usu temerario contrarie si quis autem hoc attemptare presumpserit indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incurrire. Datum Avinione XVI K[alendas] [...]bris pontificatus nostri anno septimo.

Signum Raimundi Guardiola, notarii publici Dertuse et regia auctoritate testis.

Signum Johannes Bonares, notarii publici Dertuse et Regia auctoritate testis.

Signum Petri de Campis, auctoritate Regia notarii publici Dertuse et (...) hoc translatum sumptum fideliter a suo originali et cum eodem legitime comprobatum scribi fecit et clausit die et anno in prima linea contentis.

99

1428-1436

Sanç d'Asquera, prior claustrer, i Pere Primer, canonge de la seu de Tortosa, com a procuradors dels béns dels canonges morts, anuncien públicament la venda de dues cases que havien estat de Sanç d'Asquera, canonge mort de la seu, situades al carrer de l'hospital de Santa Maria.

ACTo, NC 1428-1436.¹

Tot hom qui entena o vulla comprar totes aquelles dos cases contigues les quals los venerables micter Sanxo de Asquera, Prior Claustrer, e mossen Pere Primer, canonges de la seu de Tortosa, com a marmessors de la anima e bens del venerable micter Sanxo de Aschera quondam

canonge, tenen e posseeixen en lo carrer vulgarment dit del Hospital de la Verge Maria de dita seu, e afronten de unes parts ab dos carreres públiques e de la altra part ab cases del venerable mestre Joan Pellicer canonge e ab carrero, quiscuna de les quals es tenguda sots directa senyoria de la sotstresoreria de la dita seu a cens de quatre sous pagadors quiscun any en certa jornada, e venense de bon grat e de bona voluntat e axi digau qui dir hi vulla que liurar se han al mes donant.

1. *Fragment d'un full solt sense datar conservat al final del manual notarial.*

100

1438, agost, 25

Blai de Lihori, cambrer de Santa Maria de Tortosa, i els administradors dels béns de Joan Pellicer, canonge mort, acorden destinar 4.000 sous, procedents de la venda dels béns del difunt, a l'obra d'una capella a la fàbrica nova de l'església.

ACTo, NC 1437-1440, 25 d'agost de 1438.

Attendentes quod constitutione augmentationi fabrice sedis Dertuse cavetur quod quis cupiens capellam in dicta fabrica de novo edificare pro eiusdem capelle constructione tenetur seu obligatur saltem quatuor mille solidos assignare prout in dicta constitutione ad quam referri se voluerunt predicti honorabiles domini vicarii et capitulum. Verum cum dictus honorabilis Johannes Pellicerii quondam canonicus in dicta ecclesia inter alia plurimum ofertaverit in [...] fabrica capellam unam pro qua construenda reverendus dominus episcopus et honorable capitulum, ipsius domini Johannes Pellicerii procuratores sequens assignaverunt residuum bonorum predicti Johannis Pellicerii quod residuum, ut ipsi domini vicarius et capitulum asserverunt summam capit ultra quinque mille solidos monete Barcinone. Quodquidem residuum in vim dicte assignationis habendum et percipiendum pertinet et expectat fabrice antedicta. Ideo volentes de predictis bonam fidem acquirere confessi fuerunt quod dicta fabrica tanquam heres dicti residui dictorum bonorum tenetur et obligatur ad fieri faciendum et debite construendum dictam capellam pro qua fienda, construenda ac debite complenda obligarunt omnia bona (consuetu) dicte fabrice habita et habenda requisitionem de premissis eisdem dominis vicario et administratori et capitulo.

101

1439, març, 26

El Capítol de Santa Maria de Tortosa, d'una banda, i els representants de

la universitat de la mateixa ciutat, de l'altra, signen una concòrdia en la qual estableixen els mecanismes que cal emprar per a finançar la construcció del sector superior de la capçalera de la seu gòtica.

ACTo, NC 1439, 26 de març.

Die jovis XVI marci anno M° CCCC° XXXVIII.¹

Primerament plau als dits honorables procuradors, consell e capitol que lo cap de la dita obra si fer se pora sia clos d'aci a tots Sants. E per donar compliment a la dita obra son concordats los dits honorables procuradors, consell e capitol que sia feta menleuta suficient per acabar lo dit cap.

Item son concordes e plau als dits honorables procuradors e capitol que la quantitat necessaria sia menlevada la meytat per la ciutat e l'altra meytat per lo capitol.

Item quell obrer qui es o per avant sera sia tengut de pagar las annualeas pencies e de luyr e quitar las quantitats manlevadas axi per la ciutat com per lo capitol e de aço fara obligacio dels emoluments de la obra. E de aço fara poder del senyor bisbe e del dit capitol que pusque obligar segons dessus es dit. E lo dit senyor bisbe e capitol consentiran e expresament assignaran a la dita obra tots los drets que d'assi atras hi son estats assignats axi com los drets de las vagants de la fabrica e los drets ennualls de I flori per canonge e los de las dignitats e los emoluments de las professors que eran de la mensa e aquells e altres si altres d'assi atras ni ha haguts {Plau al dit capitol e mes empero que la ciutat face e done en ajuda de la dita obra aço e quant ha acostumat de fer en aiuda de la dita obra}.

Item que sien elegits IIII, dos per la ciutat e dos per lo capitoll, qui hagen plen e bastant poder de totes las cosas pertanyens a la dita obra e especialment de manleva.

Item quell obrer, lo mestre e tots los tenguts de la obra estiguen ha ordinacio dels quatre elegits e quel obrer fassa tot ço que fara ab consell de aquells.

E que tots los dines axí menlavats com dells altres emoluments de la dita obra sien mesos en certa caxa e que los dines ques metran en la dita caxa que si meten ab notari e que axi mateix sen traguen.

Item quel obrer qui es o per avant sera fassa dos libres dels quals tinga la I l'obrer de la ciutat e l'altre lo capela obrer de la ciutat e l'altre lo capela obrer lo qual fara segrament que los diners que rebra per qualsevulla raho pertenyen a la dita obra de continent quells rebra loyalment los scriura e son libre e axi matex dira al obrer de la ciutat quells scriura en l'altre libre e asso fara al pus prest que pora apres que

rebuts los haura e no res menys al cap del mes los dines que rebuts haura metra segons dessus es dit en la dita caxa.

1. Segueix l'encapçalament amb el nom dels participants en l'acte com a representants de les dues parts.

102

1439, octubre, 14

El degà de Santa Maria de Tortosa i l'obrer de la fàbrica de la seu església, mossèn Joan Joan, d'una banda, i el pedrapiquer Bernat Eixeric, de l'altra, signen un contracte segons el qual el segon es compromet a tallar mil pedres de diferents tipus per a la dita obra als termes d'Ascó o Vinebre i portar-les fins a un lloc prop del riu on es puguen carregar amb facilitat.

ACTo, NC 1439, 14 d'octubre.

Capitols fermats entre mossen el dega e mossen Johan Johan d'una part, així com a hobrers de la hobra de la seu de Tortosa, e d'altra part lo senyor en Bernat Exeich, pedra piquer.

En nom de Deu sie e de la Verge Maria, dimarts ha XIII dies del mes de octubre, any MCCCCXXXVIII volen los sobre dits hobres mossen el dega e mossen Johan Johan que lo dit Bernat Exerich tall mil pedres per a la hobra de la seu sots la forma segent.

Primerament que tal XXXXV volsos per als arbotans que agen a tots quayres dos pams e hun forch de qana e d'altaria a quatre galges {en la duela} e de aquests age de preu per pedra dos sous.

Item mes volem los dits hobres que tall altres quaranta e cinch volsos per als dits arbotants que agen de larch dos pams e hun forch de quana, e de la duella fins a la tresdossa dos pams de quana, e de altaria que agen a quatre galges en la duella, e que de aquests ha de preu a dos sous per pedra.

Item mes volen los dits hobres que tall lo dit Bernat Exerich DCCC pedres de fil e de duelles, les quals agen de larch de tres pams fins en quatre e d'aqui ensus, e que de aquests age de preu per pedra a raho de hun sou e dos dines, e que sien de galga a dues galges.

Item mes volem los dits hobres que tall lo dit Bernat Exerich cent pedres per als cruers en tal forma que en quada pedra puxqua quabre dos crues que agen d'alt a quatre galges e de larch tres pams he huna ma de quana e de la duella fins a la tresdossa dos pams bons de quana e que de qada pedra de aquests age de preu dos sous.

Item mes volen los dits hobres que de tota la sobre dita pedra sie en lo terme d'Azquó hu de Vinebre tallada, es a saber en la partida de Ter hu en la partida nomenada de Pechinelles hu en la partida de part lo coll de Pechinelles deves lo barranch que hix deves Ter.

Item més volen los dits hobres que tota la sobredita pedra sie blanqua no mengivol ne foradada ne molla e ben degastada a coneuda del maestre hu de qualsevulla menestral qui per los hobres de la dita seu sira recomanat a conixerho.

Item mes volen los dits hobres que total la dita pedra age a donar a bon carregador fora del aygua en lloch que totes hores que barqua hy vulla quaregar puxqua quaregar.

Item mes volen los dits hobres que la dita pedra age a donar dintre aquest tems que les cincentes sien a quaregador en diverses parts d'aci a per tot lo mes de marc del any MCCCCXXXVIII he les altres restants que son DC age a donar totes hores que per los dits hobres que ara son hu per tems siran. Sira requests en altra forma que lo dit Bernat Exerich enquara que les age tallades nols puga contrevir de pendre les ni los dits obres tampoch no pugan fer tallar pedra altra persona fins que aquells els agen rebudes que de aquella sisa ne mesura syen.

Item mes vol lo senyor en Bernat Exerich {e demane} que de continent le syen bestrets sis florins per obs de ferramenta que el ha mester per a la pedrera.

Item mes demane lo dit Bernat Exerich que la hora que ell entrara en pedrera de tall la dita pedra li bestraen set florins los dits hobrers.

Item mes demane que de aquests XIII florins que li aurau empresats sien los tres florins seus per tascons en forma que la hobra no li sie tenguda de dar tascons ne maza abans que finida lo tall de la pedra los dits tascons e maça se sien seus e los tres florins.

Item mes demane lo dit Bernat que le sien donats quarros, quamins frances [e pedreres], e aquests compre la hobra e sostinga aquells que obs de tirar la dita pedra segunt es stat acostumat.

Item mes demane lo dit Bernat que le sie rebuda la pedra a la vora del riu en la pedrera ab aquesta condicio que al menestral que ira le page de salari tres sous e mig per hun dia d'anar e altres tres sous i mig per altre dia de venir hu sy per ventura lo dit Bernat venie ab la barquada que no fos rebuda que le syen pagats de hun dia de venir e altre d'anar qada dia tres sous e mig.

Item mes demane que si ell venye a la ciutat ab la barquada de la pedra e rebuda la pedra he les hobres nol contestaven de la dita pedra segunt es hordenat que de hun dia avant le fossen tenguts de pagar per cada dia tres sous e mig de son salari.

Item mes demane que li sien emprestats dos porpals e aquells restituyr a la fi del tall de la pedra a comte e a pes segunt es acostumat els aurà rebuts.

Item mes demanen los dits hobres de la dita seu que lo dit Bernat Exerich restituexque huna maça la qual te de la hobra de la seu abans de totes coses e bans que entre en pedrera.

Item mes demanen los hobres que lo dit Bernat Exerich restituexque vuit florins que deu a la hobra de la seu e deu florins que li enpresten que son trenta. En la forma segent, que en qada centenar de pedra que la hobra reba d'ell, los hobres se retingen en sy tres florins fins tant ell age pagat a la hobra.

Item mes demanen los hobres que la primera pedra que lo dit Bernat trametra sien los principals e los crues.

Item mes demanen los dits hobres que de totes les sobre dites coses lo dit Bernat de bona seguretat en forma que tot hom age son compliment.

103

1440, setembre, 27

Guillem Saera, que havia estat mestre de l'obra de l'església de Sant Lluc d'Ulldecona, i Guillem Pellissà, pedrapiquer, en presència de representants del Capítol de Santa Maria de Tortosa i de la Universitat d'aquesta mateixa ciutat, són interrogats per petició del mestre Joan de Xulbi sobre si el clot per al fonament d'un nou pilar de la nau de l'església és prou profund, a la qual cosa responen que sí.

ACTo, NC 1439-1450, 27 de setembre de 1440.

Quod die a nativitate (intitulata) XXVII septembbris anno a Nativitate Domini MCCCCXXXX.

Convocato me, Petro de Campis, auctoritate regia notario publico Dertuse scribaque honorabilis capituli ecclesie dertusensis, presentibus etiam venerabiili Guillelmo Bonet, cive, et Bartolomeo Albiol, mercatore, Guillelmo Alcanyic et Gaspare Bellmunt, presbiteris, testibus ad hec vocatis specialiter et assumptis, convocatis et congregatis honorabilibus Petro Palacii et Bernardo Domenech, sindicis, actoribus et procuratoribus universitatis Dertuse, Ludovico Saranyana, utriusque iure bacallario, regente vicariatum et oficialatum pro reverendo in Cristo Patre et Domino, domino Othono, miseratione divina episcopo dertusensi in remotis agente, Raymundo Guasch, Dominico Sanctapau, priore claustral, Petro Sixon, hospitalario, et Johanes Segur, in decretis licenciato, succentore, canonicis ecclesie dertusensis, et aliis. Presentibus hominibus in multitudine (...) grandi, honorabilis Johannes Despitilles (...), et honorabiles procuratores interrogarunt venerabilem

Guillelmum Çaera, olim magistrum fabrice {de Ulldacone}, et Guillelmum Peliça, lapicidas, locutores assertos venerabilis Johannis Exulbi, magistri fabrice dicte ecclesie dertusensis, per hec: vos, digau, senyors, aquest clot hon se deu fer lo pilar es prou fons. Qui quidem Çaera et Guillem Pelliça respondentes dixerunt que lo dit clot entrava prou, e que ells consellaven que sens perill de la obra podien carregar com fos fet lo dit pilar hagues de altava fins en la cara de la (terça) XXVII palms de cana, sis palms mes avant de la obra vella, en la fi del qual clot fonch hobrat caba, tepar e argila, de amplaria XVI palms e de largaria XX palms.

104

1440, gener, 30

L'administrador de l'obra de Santa Maria de Tortosa fa trasllat de la butlla a favor de la fàbrica aprovada al concili de Basilea el mes d'octubre de 1439, en la qual s'estableixen els drets que ha de rebre per un espai de temps de cinquanta anys.

ACTo, ll. o. 1440-1441, fols. 59r-61v.

Treslat o summa de la butla de la obra de la seu de Tortosa e de ço que lo reverend senyor bisbe e los canonges e tots los altres eclesiastichs de la dita seu, ciutat e diocesi de Tortosa son tenguts paguar a la obra de la dita seu cascun any en la manera deius escrita. E comença primo lo plech del scrit execudor ut sequitur:

De nos frare Miquel d'Orta, prevere prior de la casa de Sent Johan de Ierusalem que solia esser del Temple, subexecudor nomenat e elet per mossen Arnau Corn, prevere, rector de Torroga e procurador de la fabrica de la seu de la ciutat de Tortosa en virtut de un proces apostolical fet e actitat per lo honorable micer Pere Pelegri, doctor en decrets, canonge e degua de la seu de Leyda, execudor principal ab altres ensems donat e asignat in solidum en una gracia per lo sacre consili de Basilea la universal església representant atorgada al reverend senyor bisbe e al honorable capitol de la seu de Tortosa en favor e esguart de mantenir la obra. E tuyt universalment notificam que lo dit sacre concili a sòplicacio dels dits reverend senyor bisbe e del honorable capitol ha confirmat e fet confirmar per lo dit execudor totes e qualsevol constitucions així apostolicals com sinodals o capitulars que fossen fetes o atorgades en favor de la dita obra, encara que per trespassament de temps fossen espirades. E lo dit execudor vistes e regonegudes aquelles ha confirmades e de nou promulgades e declarada sentencia de vet en escrits contra tots aquells qui no volran paguar en lo temps o terminis en les dites constitucions e ordinacions

aposats. E ha volgut e declarat que les dites constitucions e ordinacions duren e sien servades per cinquanta anys de la dita gracia en avant comtadors, la qual fon feta e data en Basilea XVI kalendes del mes de noembre del any de nostre senyor M CCCC XXX V IIII, vagant la seu apostolical.

Pertant nos subesequidor a instancia del dit procurador havem manat publicar lo dit proces apostolical a fi que degu per ignorancia nos puxa escusar de les dites penes e sentencies fulminades si en complir les dites solucions seran trobats negligents segons apar largament per nostra letra patent dat en Tortosa a XXX dies de giner any M CCCC XXXX.

E per ço nils sia notori e sàpia tot hom los drets, emoluments e pertinencies de la dita obra manam les posar e inserir per ordre segons se colligeixen per les dites constitucions.

E primerament apar per la constitucio del bisbe en Guillem Torrelles e per l'honorable capitol en favor de la dita fabrica feta sots calendari de die veneris VII mensis septembbris anno Domini M CCC septuagesimo quinto, la qual comença: Quoniam propter incrementum cleri et populi. E ara es confirmada per lo dit execudor en virtut de la dita gracia que qualsevol bisbe o administrador de la dita església de Tortosa es contingut donar e paguar en aiuda de la dita fabrica sis milia sous barceloneses dins espay de dos anys apres que haura obtenguda pacificament possessio del dit bisbat.

Item per la constitucio matixa es ordenat de qualsevol obtenint dignitats administracio o ofici pague a la dita fabrica dins dos anys apres que haura haguda la possesio tant quant li tocha paguar en decima, ço es dos sous per liura de la tacha en que cascuna dignitat es tatxada.

Item mes per la matixa constitució es provehit que tots los fruits e rendes de qualsevulla beneficis de la ciutat e diocesis de Tortosa per qual consevulla nomenats ab cura o sens cura que lavors o per avant vaguasen dins lo temps alli assignat e per consequent ara per aquesta nova previsio los qui d'aci avant n'ahuran dins los dits L anys vendors paguen a la dita obra los fruyts e renda de un any integre comtador del dia de la vacacio en avant, e aquesta constitucio fou confirmada per lo molt reverend senyor tunc archabisbe de Terragona ab sa patent letra dada en Avinyo a XVIII dies del mes de juliol any MCCC setanta cinch, segons aqueixes coses aparen per instrument original del dit tunch archabisbe signat de sa ma e encara sots escrit de dit bisbe en Guillem e de tots los canonges de son capitol lo qual instrument es en la caxa de la obra de la seu.¹

Mes avant per certa constitucio feta en capitol anual a XII dies de giner any M CCCC I confirmada per lo senyor don Pedro tunc administrador de la dita seu de Tortosa de la qual apar ab carta dada en Perpinya a III de maig any desus dit e encara confirmada de nostre Sant Pare tunc Papa Benet XIII ab bulla sua dada en Avinyo a XVI kalendes octobre pontificatus sui anno VII, per les quals fonch provehit e ordenat en favor e auement de la dita fabrica que de lavos en avant ultra les annates desus dites fossen fetes e donades tots anys a la dita fabrica per los deius nomenats les solucions e quantitats deius nomenades.²

Primo que lo reverend senyor bisbe o qui tendra la dignitat episcopal sia tengut donar a la dita obra tots anys en dues solucions ço es a pasqua de resurreccio e de sent miquel la quarta part de una decima ço es VI diners per liura segons la taxa que es en decima.³ Item les obvencions de les processons que pertanyen al dit senyor e al prior son ara de la dita obra.⁴

Item que quiscun canonge havent dignitat, administracio o ofici en la dita seu sia tengut donar e paguar a la dita fabrica la quarta part de una decima, ço es VI diners per liura en dos terminis o solucions, lo primer a pasqua de resurreccio e l'altre a la festa de Sant Miquel desus ordenats.⁵

Item los canonges qui no han dignitats {son tenguts} per causa de sol canonicat donar a la dita obra sengles florins cascun any en los dits terminis e solucions.⁶

Item los clergues comensals axi diaques com preveres son tenguts dar a la dita obra tots anys cascun mig flori en los dits terminis.⁷

Item los sotsdiaques de la dita seu que son VI es nombre son tenguts donar a la dita obra cascun dos sous cascun any en los dits terminis.⁸

Item los altres beneficiats dins los murs o suburvis de la dita ciutat son tenguts donar per causa de sotsbenefici tots anys en los dits terminis la decima part de una dècima de sos beneficis segons la tatxa o la on taxtats no sien segons la valor de aquells.⁹

Item qualsevol prevere qui cantara benefici o beneficis dels absents sia tengut donar a la dita obra la dehenia part de ço que n'aura per raho de la sevitut dels dits beneficis la qual sien tenguts paguar en los dits dos terminis.

Totes les desus dites constitucions, ordinacions, taxxes e solucions son ara novament aprovades e confirmades per lo dit honorable execudor en virtut de la dita gracia apostolical emanades e declarades tenir e servar per aquells a quis pertanyera sots les penes e censures en lo dit proces apostolical contengudes E per nos dit sots execudor intimades e publicades per tenor de la dita nostra letra emanada et cetera. Date Dertuse XXX die januarii anno a Nativitate Domini MCCCCXXX.

1. *Al marge apareix la frase effectus constitutionis capitularis confirmati.* 2. *Al marge,* que episcopus solvat VI denarios per libra secundum taxam. 3. *Al marge,* de les processons. 4. *Al marge,* cascuna dignitat pague vi diners per liura cascun any en dues solucions. 5. *Al marge,* los canonges paguen quiscu un florí cada any en dues solucions. 6. *Al marge,* los comensals paguen cascú mig florí ut supra. 7. *Al marge,* los sotsdiaques paguen quiscu II sous ut supra. 8. *Al marge,* los beneficiats infra suburvia paguen decima de decima segons la tataxa o segons la valor. 9. *Al marge,* los que canten beneficis paguen la dehena part daco que hauran del cantar.

105

1441, gener-abril

L'administrador de l'obra de la seu de Santa Maria de Tortosa anota diferents despeses realitzades en l'obra del sector de l'altar major, per a col·locar el retaule, i en l'enderroc de capelles de la seu romànica situades prop del portal de la seu, a la vora de l'hospital de Santa Maria.

ACTo, ll. o. 22, 1440-1441, fols. 50r-53r.

Item diluns que haviem II de giner any MCCCCXXXI logui an Marti maestre d'axa per mudar lo retaule magor, lo qual prenia de loguer ab lo seu moço ... VI sous VI diners.

Item lo dit diluns logui an Jacme Pallares per aiudar als maestres a fer l'exercici de mudar l'altar magor, doni li ... II sous.

Item lo dimarts seguent fonch lo dit en Marti ab lo seu moço en la dita obra, doni li ... VI sous VI diners.

Item lo dia mateix logui an Jacme Pallares e an Bertomeu Taix, per cavar la terra detras l'altar magor, e per fer morter per a pahimentar. Als quals doni de loguer ... IIII sous.

Item lo dimecres seguent foren los dits dos homens en la dita obra per la raho desus dita. Donils... IIII sous.

Item dijous foren los dits dos homens en la dita obra per la raho matexa donils de loguer... IIII sous.

Divendres fonch festa d'Aparici. No obram.

Item disagte seguent foren tres homens en la dita obra per cavar, porgar terra e fer altres faenes. Co es en Jacme Pallares, en Berthomeu Taix, en Lohis Guardiola. Als quals doni de loguer ... VI sous.

Item doni an Bernat Fortia, an Lohis Figuerola e an Pallares, per dos dies que foren en la dita obra per fer morter e servir lo maestre de manobra ... XII sous.

Item doni an Lohis Figuerola per dos que servi lo maestre ell tot sol, los quals rebe per ell mossen Pere Castello lo curat ... X sous.

Item doni an Bernat Fortia, an Lohis Figuerola e an Pedro de Medina per dos dies que aiudaren al maestre a fer lo repla detras l'altar magor... XII sous.

Item an Lohis Figuerola per III dies que feu faena davant l'altar magor, ço es cavar e traure terra, e trencar del solament vell davant lo dit altar. E fonch la primera setmana de febrer ... VIII sous.

Item doni an Bernat Marti per dia que feu faena davant l'altar magor, ço es que trencava dels solaments vells ... VIII sous.

Item doni an Lohis Figuerola per V dies que feu faena davant l'altar magor, ço es que trencava dels solaments vells, e trahia terra, e servia lo maestre. E fonch la segona setmana de febrer ... X sous.

Item doni an Bernat Marti desus dit per IIII dies que feu de la dita faena, e faya morter, e servia lo maestre, e fonch tot en la dita segona setmana de febrer ... VIII sous.

Item doni en Lohis Figuerola per IIII dies que feu faena, ço es que feya morter e servia lo maestre com feya lo solament on seu l'altar magor. E fonch en la terça setmana del dit mes ... VIII sous.

Item doni an Codina per un dia que ayuda a fer de la dita faena en la dita setmana ... II sous.

Item doni an Lohis Figuerola per V dies que havia hobrat en fer morter e servir lo maestre com pahimentava lo cap del altar magor. E fonch en la quarta setmana del dit mes ... X sous.

Item doni al dit Lohis per dos dies que feu faena, ço es que porgue terra e feu morter e foren los darrers dos dies de febrer ... III sous.

Item doni al dit Lohis per lo primer dia de març que feu faena, ço es que arranquen les loses del pahiment vell que estava davant l'altar magor e escombrava de la terra que y era ... II sous.

Item mes li doni per dos dies e mig que feu morter e servi lo maestre com pahimentava lo cap de l'altar magor ... V sous.

Item en la segona setmana de març feu faena lo dit Lohis III dies, ço es que hobri lo solament per asetiar les tres grases pus baxes que estan davant l'altar magor e aranqua les grases velles e tira pedres defora e feu morter doni li de loguer ... VIII sous.

Item en la dita setmana fonch an hon ab lo dit Lohis II dies per aydar li a fer de la dita faena doni li de loguer ... III sous.

Item en la terça setmana del dit mes de març feu faena lo dit Lohis Figuerola V dies, ço es que servia lo maestre e tirava pedres e reble al qual doni ... X sous.

Item en la quarta setmana del dit mes feu faena lo dit Lohis III dies, ço es que servia lo maestre e porgava terra per fer morter doni li de loguer ... VIII sous.

Item en la dita setmana feu de la dita faena un hom que li dien n'Ezquierdo ab lo dit Lohis III dies prenia de loguer cascun dia II sous II diners, fan los III dies ... VI sous VI diners.

Item en la dita setmana aiuda al dit Lohís un jove de Maella I dia tiraren pedra e reble defora la seu e cavaven la capella de Sent Agostí, doni li ... II sous.

Item la darrer setmana del mes de març feu faena lo dit Lohis V dies ço es que feya morter e servia lo maestre, al qual doni de loguer ...X sous.

Item doni an Marti lo fuster per dos dies e una vesprada que feu faena ab lo seu moço en assestar l'altar magor e lo retaule ... XV sous VI diners.

Item feu faena lo dit Lohis en la primera setmana de abril VI dies doni li de loguer ... XII sous.

Item la vespra de rams doni an Guillem Pere per faena que havia feta davant l'altar magor e trespolar ho per II dies ... VIII sous.

Item lo dia mateix doni a un manobrer que servia al dit Guillem Pere ... V sous.

Item lo diluns de rams doni al dit Guillem Pere per los banchs que feu davant l'altar magor ... III sous.

Item doni an Lohis Figuerola, per una ayda que servi al dit maestre aquell dia ... II sous.

Item lo dia desus dit logui V homens per derrocar les grases e l'altar de Santa Alena, e los altres que li estan apres, dels quals pagua mossen Çuera I hom. Doni als III... VIII sous.

Item lo dia mateix logui un hom ab un ase per traure de la terra e broça que trahien de les dites grasses e altars. Doni li de loguer ... III sous.

Item lo dimarts apres de rams logui VI homens, e acabaren de derrocar les capelles e dos altars e grases prop lo portal. E un hom ab un ase que ayda an Torrabeçes prenia III sous. Fan entre tots ... XV sous.

Item lo dit dimarts logui VI homens, los quals denegaren la plaça del forn e tragueren la mescla de la cercha. Als IIII doni VIII e als II III sous VIII diners, fan entre tots ... XI sous VIII diners.

Item lo Dijous Sent logua mossen Pere Alvero V homens per acabar de traure la mescla de la obra nova, en la plaça. Reberen a prop de II sous per hom... X sous.

Item ha rebut en Francesch Marti per mans de mossen Alvaro, per dos dies que feu faena ab lo seu moço en la seu, a rao de VI sous VI per jornal. Fan ... XIII sous.

Item mes ha rebut lo dit en Marti per I jornal que lo seu moço feu faena en la dita seu, a rao de II sous VI... II sous VI.

Item ha rebut en Cohombro en mans de mossen Alvaro, que acaba de ficar los banchs davant les grases ab lo seu moço ... III sous VI.

Item a XXV de agost logui an Ramon Barçalo e X homens altres, los quals cavaren e aplanaren de grans munts de terra que havia darrere la obra nova per que les aygues que hi cahien dels tarrats de la obra nova poguessen decorrer a la ayguera que es en la secrestia, los quals prenia cascú I sou VI diners de loguer ...

Item dimarts a XXVIII de agost foren dos homens en la dita hobra e acabaren de denegar tota la cercha, prenia la un XX diners, l'altre XXII diners, fan ... III sous VI diners.

106

1440-1441, desembre-abril

L'administrador de l'obra de la seu de Tortosa anota els pagaments a escar fets a Pere Guaita i a Guillem Pelliçà en concepte del tall de graons per al davant de l'altar major i de pedres per a envoltar el retaule major.

ACTo, NC 1440-1441, fol. 45r-v.

Item lo dia dels Ignocents presti an Guayta X sous e XXX sous que entri paguador per ell a un jueu giponer que es calbo, son entre tots XXXX sous per los quals porta XX graons per a davant l'altar magor a rao de II sous per grao fan ... II lliures.

Item diluns que havíem VI de març doni an Guayta per XX graons que havia tallats e VI pedres largues per asetiar lo retaule magor, los graons a rao de II sous VI per peça, les VI pedres a rao de I sou per pedra, fa entre tot II lliures XVI sous.

Item ha rebut en Guillem Pelliça per XX graons que havia tallats per a l'altar magor a rao de II sous VI per peça, e una pedra per a gargola per preu de VI sous, fa entre tot II lliures XVI sous.

Item lo primer dia de abril rebe en Pere Guayta per raho de XXXXIII graons que lo maestre li havia feyts tallar per a obs de les grases que estan davant l'altar magor a rao de II sous per graho de que pres en pagua un carro de dos que la obra tenia a la pedrera per preu de IIII florins lo restant pren en comitants que son II lliures III sous.

107

1441, març-juliol

L'administrador de l'obra de la seu de Tortosa anota diferents despeses en concepte de confecció de draps encerats per a finestres i per tapiar-ne algunes amb rajola.

ACTo, ll. o. 1440-1441, fols. 42v, 52v i 53r.

Item compri de n'Arnau Berenguer fuster III fulles o posts per fer dels bastiments dels draps encerats que estan en les clarivoyes que son en lo cap de la seu sobre l'altar magor, costaren V sous.

Item compri de casa den Bonet un cent de claus de quart e un cent de punyes per clavar los dits bastiments costaren entre tot III sous III diners.

Item compri tatxes de casa de'n Camps per clavar tres dels dits draps III diners.

Item compri veta per tatxar dels dits draps II sous.

Item compri fil vert per cosir los dits draps I diner [fol. 42v].

Item compri V quarteres de calç per tanquar la finestra de la capella de Sent Pau e les dues qui estan alt al cap de la seu ...

Item compri XII barcelles d'algepç per tanquar les dites finestres a raó de VII diners per barcella VII sous.

Item compri CCL ragoles per tanquar les dites finestres costaren a rao de IIII sous lo cent ... X sous.

Item apres pasqua com fiu tanquar les tres finestres del cap de la seu doni al esclau de n'Ortiç per XIII somades d'aygua que porta ab un esclau negre ... [id., fol. 43r-44r].

Item rebe en Francesch Martí per tres dies e mig que estigue en tancar la finestra de la capella de Sent Pau e les dues pus altes del cap de la seu, les quals tanquaren de ragola ... [id., fol. 52v].

Item doni an Arnau Berenguer per III dies que feu faena ço es que feu bastiments a les clarivoyes petites que estan sobre l'altar magor e mete y draps encerats a rao de III sous per dia ... [id., fol. 53r].

108

1441

Inventari dels objectes que pertanyen a la seu de Santa Maria de Tortosa i que són a l'hospital de pobres de l'esmentada seu.

ACTo, Inventari de la Sagristia, s/p.

Titol de les coses, robes e bens en l'espital.

Primerament en la casa iusana del hospital de Santa Maria de la seu de Tortosa trobam dotze colgas de pi cascuna ab ses marfegues plenes de palla e ab sos matalafs de diverses colors e trevessers oldans. Item VI banchs de fust encaxats. Item un banch o gran de quatre palms e altre petit. Item un lit de morts ab son matalafet. Item XII vayrats

nous de diverses colors los quals compra mossen Pere Bineffer an l'any MCCCCe vuit.

Item XXXVIII lançols nous {de canem} que no han servit, los quals compra mossen Pere Bineffer. Item en la casa de les dones IIII colgas cascuna ab sa marfega e matalafs e travesers oldans. Item entre les cases demunt e dejus cinquanta tres flacades entre bones e cominals de diverses colors. Item XXVIII flaçades bones ad diverses listes de diverses colors. Item en la cambra maior del dit spetial una colga de pi ab ses marfega matalaff vert e treveser blanch. Item XI cobertors {nous} bons barrats de teles verts vermelles verdes e blaves los quals compra mossen Pere Bineffer en l'any MCCCCXXIII. Item quatre banchs encaxats oldans. Item una caxa vella {de noguer} en que son los encartaments del special . Item una taula de noguer. Item en sa recambra de la dita recambra IIII sitis de bancals larchs de fustani los tres listats blaus e blanachs lo hu blanch. Item I^a astora de dos banchs a manera d'estudi de pi. Item un banch encaxat e afix a la paret. Item una colga de pi ab sa marfega matalaff blanch traverser blau e blanch. Item un banch dolent de IIII peus. Item una cadira de fust de quatre peus. Item en la cambra segona un lit de sis posts ab sos peus ab sa marfega matalaff listat blau e blanch ab dues listes blaves e un cobertoret blau olda. Item III banquets de quatre peus vells. Item en lo menjador una taula ab los peus vincos. Item una taula larga vella sens peus. Item una tauleta petita plegadica ab sos peus. Item una cadira sotil. Item un poal de aram.

Item en la cambra devant la cuyna. Item un lit de posts ab sos peus matalaf marfega e traverser de fustam listat. Item una caxa gran ab quatre peus en que eren les coses seguent: Primo un cubetor de tercenell vermill ab la ymatge de madona Santa Maria e IIII creus de tendat grog al mig ab les ores de tendat negra ab senyal de Teya forrad de tela blava abte a cobrir los cossos. Item un altre drap petit semblant al damunt dit ab una creu groga al mig abte a cobrir los albats. Item un coxi deseda de diverses colors ab floch de seda als caps. Item una tovallola de lli obrada de seda oldana. Item un parell de lencols de lli de dues telles oldans qui servexen a cobrir los cossos del special. Item XXVII lençols de canem entre grans e petits. Item nou lençols squincats. Item set troços de lencols squincats. Item VIII cubertos de diverses colors, tres vermells e vert e un grog e vert, e altre grog e vermill, e altre grog e blau, e altre grog e vert e negre, e un altre olda ondat grog e vermill, e un altre de pintes vermelles e grogues. Item un caxa de xop buyda ab son pany e clau. Item un archibanch de dos caxons. Item una taula ab sos peus vella. Item un banch de IIII peus sotil. Item un paves e una lança vells.

Item en la recambra de la dita cambra un lit de posts ab sos peus, marfega, matalaf e traverser blanchs oldans. Item un sotspeal al armari de fust de dues cases. Ite una caxa ab dues cases a forma de barutelladora. Item dues posts de lit ab sos peus sotils. Item en la cuyna unes grans graelles de ferre redones. Item unes altres graelles petites e largues de ferre. Item uns ferres migancers e altres petits de ferre. Item dues oles d'aram miganceres. Item dues cacoles d'aram la una gran e l'altra petita. Item una paella dolenta forada ab sa giradora. Item unes lenes de ferre. Item dos lumeners de ferre. Item una gran taça de aram. Item un caldero gran abte de fer bugades. Item una tenalla gran ayguadera trenquada. Item dos asts de ferre la un gran e l'altre petit. Item un morter de pedra. Item un culler de fust. Item un calastro gran de ferre e una rova miga nova e VIII liures de pedra e unes balances d'aram. Item un pages de fust abte a tenir cresols. Item un banch de quatre peus. Item una canada de fust. Item diverses obres de terra tro en una dotzena.

Item en la cambra de la dona pres de la cuyna un lit de posts ab sos peus, marfega, matalaff traverser blanch oldans. Item III banchs ab peus. Item una arqueta dolenta. Item un cosi bugader. Item en lo patriç tres pasteres grans fal ne una.

109

1441

Inventari dels objectes que pertanyen a la seu de Santa Maria que hi ha a la casa de la sotstresoreria.

ACTo, Inventari de la Sagristia, s/p.

Titol de tot que es en la casa de la sotstresoreria.

Primerament dues calderes {la una} per a fonre cera e l'altra per fer bugades. Item dues conques, una gran ab dues anses e una migancera dolenta. Item dues peroles, una gran e una pocha o sotil. Item dues taces, una gran o molt sotil no molt bona. Item una taça gran per cobrir lo ciri pasqual. Item dues tacetes sotils per cobrir ciris e candeles. Item una asbromadora per a la cera ab una ansa. Item un artifici de ferre ab nou ganxos per obrar ciris. Item dos ferros uns grans e altres migancers. Item deu hostiers de ferre entre bons e als e cominals. Item tres culleres de leuto petites per a fer hosties. Item un sedaç per a passar la farina de les hosties. Item una taula de dues posts ab sos peus son hi los peus. Item una taula de noguer per aplanar los brandons ab sos peus. Item tres barres de ferre que son mida de les candeles. Item una taula de noguer ab sos peus grossa per aplanar ciris. Item una post ab III molles de ciris. Item dos coltells

per trencar cera. Item un cosi bugader enserpellat ab son siti. Item una scala de fust petita. Item XVII gerres [entre] enserpellades {e foradades} algunes per tenir oli {e a mi quatre sbroqualades}, ultra les quals ne ti tres mossen prior claustrer. Item un calasto de ferre per pesar cera. Item un garbel per porgar. Item unes mordaces de fust per a pembre cera.

Item tres banchs en que senten los mongos quant obren cera. Item sis peces de ferre que son en suma vint e una lira e mig e una onza. Item unes balances e lauto per a pesar cera. Item una cotor o coltell ample e curt semblant dels de carnices per a trencar cera.

Item un artifici de portar lo ciri pasqual. Item dues postetes per aplanar cera. Item tres cabaços de palma grans. Item un librell per fer hosties. Item un librell. Item un cofre launat ab son pay e clau. Item una (toxera). Item set parells d'ales d'àngels de fust. Item una taula de ciprés per beneir la crisma. Item un artifici de fust en que portaren Sent Agostí. Item un banch sens peus. Item una porta de dues posts e larch de una casa. Item un foger per fer lo ciri pasqual. Item una tenala ayguedera ab son cobertor. Item un altar de fust ab sos petges.

110

1442, agost, 13

Els procuradors de l'obra de la seu de Santa Maria de Tortosa de la ciutat i del Capítol catedralici posen la primera pedra al fonament d'un pilar de l'obra de la nova seu, atès que el mestre de l'obra, Joan d'Exulbi, considera que és prou profund.

ACTo, NC 1439-1450, 13 d'agost de 1442.

Die lune XIII augusti anno a Nativitate domini millesimo CCCC XLII. Los honorables en Manuel dez Prats, en Johan Montones, e en Berthomeu Albiol, sindichs procuradors l'any present de la Ciutat de Tortosa, vengueren a la seu. E presents los honorables micer Francesch Roig, vicari general del senyor cardenal e bisbe de Tortosa, mossen. Ramon Guasch, sacrista, micer Pere Sixon hospitaler e canonges de la dita seu. E havents consell del honorable en Johan Exulbi, mestre de la obra de la dita seu, que lo clot del pilar {que havia fet per continuar la dita obra} entrava XX palms de cana de Tortosa, e encara que havia intrar VI palms mes. Item que {lo dit clot} entrava VIII palms mes que lo pilar veyll. Que lo dit clot entrava prou. E axi lo dix e aferma lo dit en Johan Exulbi, mestre de la dita obra. Que lo dit clot per e los desus nomenats invocats primerament los noms de Deu e de la Verge Maria, quiscun lança en lo dit clot un cabaç de morter e una pedra. Presenti me, Petro de Campis, notario, Francisco Ianua-

rii rectore ecclesie Sancti Mathei, diocesis Dertusensis, et Raymundo Nicholau, presbiteris comensalibus in dicta ecclesia, et pluribus aliis in multitudine (et cetera grandi).

111

1446-1447

L'administrador de l'obra de la seu de Santa Maria anota les despeses en la construcció de finestres i altres obres d'adob al cap de l'obra nova.

ACTo, ll. o. 1446-1447, fols. 29r-30r.

Primo fiu fer dues finestres alt en lo cap de la obra nova, e compri tres canes de encerat de casa den Camps botiguer a rao de XI sous per cana ... XXXIII sous.

Item veta per lo encerat costa ... III sous VI diners.

Item un cent de taxes costaren ... sous VI diners.

Item una fila de fust per fer les finestres costa... IIII sous.

Item costa la dita fila de serrar ... II sous VI diners.

Item per los sclaus que la portaren ... sous VIII diners.

Item quatre dotzenes de vibrons per les finestres ... II sous VIII diners.

Item docents e cinquanta claus de quart costaren ... IIII sous VII diners.

Item feu fahena en Barthomeu ab lo seu moço, qui prenien ell e lo moço tots jorns IIII sous VI. Feu fahena VII jornals, qui son entre tot ... XXXI sous VI diners.

Item feu faena ab lo dit en Berthomeu dos jorns, qui prenia tots jorns III sous son de dos dies ... VI sous.

Item costaren den Folquer lo manya sis correges de ferre per les finestres ... V sous.

Item en fer spolsar lo cap de pols e toranynes hun hom qui stech hun jorn ... III sous.

Item en spolsar lo dit cap compri tres trunyelles despart. Costaren I sou VI ... I sou VI.

Item tres graneres per lo dit cap. Costaren ... sous III.

Item die mercurii prima februarii, fiu adobar les finestres que lo vent havia fets caure, specialment lo encerat. Compri claus ... VIII diners.

Item doni an Folquer que feu bella la cerqua nova, alt en lo cap, e claus les finestres. Per tot li doni ... I sou IIII diners.

Item fiu fer bella la segrestia nova de la obra, que era restada de les privades e de mossen camarer, tot ben enbarbullat de pedra e de terra. Costa del sclau de'n Somero ... XII sous VI diners.

Item per fer levar totes les pedres de aqui mateix, e fer les metre en orde, e traure les de fora ... VIII sous.

Item compri vi per beure als sclusas ...VI diners.

Item me costa de fer bell lo racho davant lo spital. Per fer morter hun hom que leva les pedres, en Folquer per nom, hun jornal ... III sous VI diners.

Item mes dona an Torrabeçes per fer portar la terra al riu ... II sous VIII diners.

Item mes he fet adobar les rexes e claus de la lotgeta. Entre tot costa III sous II diners.

112

1449, desembre, 23

El Capítol de Santa Maria de Tortosa, d'una banda, i el prevere comensal Pere Ferrer, de l'altra, signen les capitulacions que permeten a aquest darrer disposar de sepultura per a ell i alguns familiars seus en el sector del presbiteri situat darrere l'altar major. A canvi, Pere Ferrer es compromet a instituir dos aniversaris generals per valor de tres lliures anuals cadascun, i mana que dels seus béns siga fabricat un retaule i un tancament reixat a l'esmentat àmbit presbiteral.

ACTo, NC 1439-1459, 23 de desembre de 1449.

Noverint universi quod die martis intitulato vicesima tercia decembris anno milesimo CCCC quadragesimo nono, presenti vocato me, Petro de Campis, auctoritate regia notario publico Dertuse, scribaque honorabilis capituli ecclesie dertusensis, presentibus etiam discreto Johanne Vallmoll, notario, et Johanne Narbonés, dormitorario in ecclesia dertusensi, testibus ad hec vocatis specialiter et assumptis venerabilis vir Petrus Ferrarii, presbiter comensalis in ecclesia dertusensi, rectorque ecclesie parroquialis loci de Ascó, diocesis ecclesie dertusensis existens personaliter intus domum capitularem ecclesie dertusensis, coram reverendo in Christo Patre et Domino domino Othono et honorabili capitulo ecclesie dertusensis, scilicet Antonio Oliverii, decretorum doctore, camerario, Gabriele Alegre, decano, Paulo Pinyol, priore claustral, Sanctio Vallobar, precentore, Francisco Rubei, infirmario, Johanne Segur, in decretis licenciato, succentore, Petro Alvari, Guillermo Querol et Raimundo Sent Iust, canonici dicte ecclesie dertusensis ibidem in dicta domo capitulari et personaliter existentibus obtulit et presentavit et per me dictum et infrascriptum notarium legi et publicari

petiit, fecit et requisvit dictis reverendo domino episcopo et capitulo quandam eiusdem Petri Ferrariai piam atque laudabilem ordinationem tenoris sequentis:

In (...) et voluntate honorabilis reverendi in Christo Patris et Domini domini Othonis miseratione divina episcopi, et honorabilis capitulo dertusensis eligo sepulturam corpori meo in sede Dertuse, videlicet intus ambitum novi operis dicte sedis retro altare maius eiusdem, illo loco ubi in dicto altari maiori preciosissimum Corpus Domini nostri Ihesu Christi reconditur seu aponitur a parte videlicet orientali ubi fiat sepultura plana in terra sive quedam fossa (ubi) ponatur quidam (...) lapis eiusdem planicie cum solo sive pavimento dicte (...), quo lapide sculptur signum cognitionis mee, videlicet ferrarture et quando de hac vita me migrari contigerit corpus meum in dicto sepulcro sive fossa eclesiastice sepulture tradatur ita quod si in tali loco me mori contigerit quod in continentibus corpus meus comedere (... defectum) possit in continentibus corpus eclesiastice sepulture tradatur sed si in loco tam remoto a civitate Dertuse me (...) solvere contigerit unde congruo ad dictam civitatem portari non possit pro tradendo in dicto sepulcro eclesiastice sepulture volo quod ad aliquod congruum tempus tradatur eclesiastice sepulture sive comitatur in aliqua ecclesia sive cimiterio ibi (...) et vestra (...) tempore videlicet (...) inde expectate dictum corpus meum sive ossa ad (...) deferatur et in dicto sepulcro eclesiastice sepulture tradatur et (...) tunc meam voluntatem sive dispositionem (...) etiam (...) vita vel in morte de hoc aliquam no(...) sepulturam ego dum vita michi (...) valeam aliquam post obitum meum in continentibus de bonis meis construatur. Item de et cum eadem licencia et voluntate volo quod corpora sive ossa venerabilis Bernardi Ferrariai et domine Ermessen quandam eius uxoris, parentum meorum, qui dies suos extremos clauerunt in domo hospitalis infantis Petri Collis Balagarii et ibidem receperunt eclesiasticam sepulturam per me aut sororem meam carnalem aut per meos manumissiones si hoc ego non complevero dum est michi vita vivens deferantur et portentur ad dictam sedem Dertuse et ibidem in dicto sepulcro sepelliantur perpetuo ut ibidem simul cumeis in eodem scilicet sepulcro habere possim et habeam et ipsi habeant, ut est dictum, eclesiasticam sepulturam et similiter in dicto tumulo sepelliatur corpus domine Johanne Lazara, sororis mee, post obitum suum.

Ceterum ad laudem Dei omnipotentis et ad obtinendum (...) procuratorum meorum et predictorum parentum meorum et omnium fidelium defunctorum supplico in caritate Dei eidem honorabili capitulo quatenus duo generalia anniversaria infra designanda in dicta sede quolibet anno celebrent et celebrari faciant videlicet unum pro

animabus dictorum parentum meorum et omnium fidelium deffunctionum quod celebretur infra octavam omnium sanctorum et aliud pro anima mea et omnium etiam fidelium deffunctionum quod celebretur tali die quali me de hac (...) migrari in quibus anniversariis fiat processio et solemnis absolutio supra dictum tumulum, ut est in similibus fieri consuetum.

Et ut (...) fundationem qui fuerint et laborem assigno de quodam censuali meo inferius designando ad opus dictorum duorum generarium anniversariorum et pro (mutate) dando eisdem interesentibus sex libras Barchinone annuatim pensionis, videlicet tres libras pro quolibet dictorum anniversariorum.

Volo etiam et ordino ad honorem et laudem (...) eiusdem de bonis michi a Deo collatis (servat) unum oratorium sive retaule sub invocatione aliqua devota invocatione (...) videlicet retro altare maius et etiam ad duo latera dicti oratorii sive retaule fiendi fiant rexes de ferre ad claudendum ad dicta duo latera sive ad duas partes ingressum dicti oratorii sive retaule et dicti loci ubi sacramentum eucaristie, anuatim dicte sedis reconditur ut sit cum iamdictus locus ab una parte claudatur (...) retabulo maiori et ab alia ab ambitu operis novi dicte sedis ubi sunt fenestre cum rexis ferreis cum dictis per me fiendis rexis locus (...) clausus et ad uberiorem cautelam ea que ibi (...) sub duplice possint clausura custodiri que si voluero possim de vita mea (facere) de loquum si autem modo predicto ego non fecero, volo et mando cum presenti ut post obitum meum de dictis bonis meis fiant honorifice ut decet, que rexe ferree volo quod fiant ita grosse sicut est quedam asta unius missilis sive dart et in dicto oratorio sive retaule de bonis meis fiendo fiat signum cognitionis mee, videlicet ferrature.

Supplico etiam pro maiore decoratione domus Dei et augenda populi devocione honorabilibus predictis dominis meis quod dignentur michi concedere ut ante dictum meum oratorium sive altare meis propiis sumptibus et expensis fiat unum portale cum rexis et clausura de ferro honorificis iuxta dispositionem et congruentiam loci.¹

Suprascriptas autem assignationes et omnia alia supradicta facio sub conditionibus sive modis sequentibus, videlicet quod reverendissimus episcopus Dertuse seu eius vicarius et honorabile capitulum predictum non velent predictum oratorium sive retaule a me ut est dictum faciendum nec de dicto loco videlicet retro altare maius extrahant nec predictum locum michi ut est dictum assignatum pro dicta sepultura et tumulo hec corpora sive ossa mea neque dictorum parentum meorum inde extrahi permitant, quod si in aliquo predictorum contrafecerint eo casu volo quod omnes assignationes predictas quas facio predictis anniversariis missa cotidiana et laboribus manumissorum (...) et de

cetero habeat predictum monasterium Scale Dei et dictis censualibus et preciis et annuis pensionibus (...) predicta in usus predictorum anniversariorum et misse quotidiane (...) et disponat et etiam salarium manumissorum pretactatum pro administratione (...) si post secundam monitionem (...) dicti monasterii fundare negligens (...) fuerit de qua monitione (...) facta cum intervallo unius mensis post primam (...) habeat per publicum instrumentum et ex tunc predicta legata, misse quotidiane et (...) ad predictum monasterium et (...) adquirantur.

Ad hec nos, Otho, episcopus, et nos, Anthonius Oliver, decretorum doctor, camerarius, Gabriel Alegre, decanus, Paulus Pinyol, prior claustral, Sancius Vallobar, precentor, Franciscus Rubei, infirmarius, Johannes Segur, in decretis licenciatus, succendor, Petrus Alvari, Guillelmus Querol et Raimundus Sent Iust, canonici dicte ecclesie dertusensis, convocati et congregati ad capitulum in domo capitulari dicte ecclesie ad sonum campane que pulsari est asueta quotienscumque capitulum celebratur in ecclesia antedicta capitulum facientes et celebrantes specialiter pro negocio infrascripto, omnes unanimiter concordes nemineque nostrum discrepantes predicta omnia et singula si et prout superius sunt expresata acaptamus, laudamus, approbamus et confirmamus promitentes vobis dicto Petro Ferrarii quod omnia et singula supradicta tenebimus, complebimus et observabimus tenerique et compleri faciemus et non contraveniemus nec aliquem contravenire permitimus aliquo iure et causa vel etiam ratione novissime volumus (...) dicte partes quod de huiusmodi originali nota fiant duo publica instrumenta quorum (...) utriusque parti (nostrum) fiant duo publica consimilia instrumenta quorum unum utriusque parti nostrum (...) claudatur per notarium infrascriptum. Quod fuit dicta die et anno predictis per nostrum (...) infrascriptum notarium et testibus predictis prout superius continetur.

1. *Segueixen vuit capítols referits a aspectes econòmics relacionats amb els censals concedits per al manteniment dels beneficis instituïts per Pere Ferrer.*

113

1450, gener, 15

Ot, bisbe de Tortosa, alguns membres del Capítol de la canònica de Santa Maria i els representants de la ciutat per a la fàbrica de la nova seu es reuneixen a petició de Joan de Xulbi, mestre major de l'esmentada fàbrica, i decideixen que de les cinc grases originals d'accés a l'altar major des de la nau només en romanguen tres. D'aquesta decisió se n'aixeca acta notarial a petició de Joan de Xulbi.

ACTo, NC 1439-1450, 15 de gener de 1450.

Die jovis XV jannnuarii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC quinquagesimo. Reverendus in Cristo Pater et Dominus, dominus Otho, episcopus, et honorabiles religiosi viri domini Paulus Pinyol, prior claustral, et Petrus Sixon, hospitalarius, Petrus Sala et Guillelmus Sebill, sindici, actores et procuratores anno presenti civitatis Dertuse, constituti personaliter in sede Dertuse ante capellam Sancti Antonii ad infrascripta vocati per venerabilem Johannem Exulbi, magistrum operis seu fabrice dicte ecclesie, videlicet ad videndum et seu consilium prestandum cum aquelles cinch grases per hon pugen al altar maior si deurien romanir o no. Tandem iamdictus dominus (sindicus) et honorabiles domini Paulus Pinyol et Petrus Sixon, Petrus Sola et Guillelmus Sebill, habita matura seu digesta delliberatione inter eos, concordant et delliberant quod solament romanguesen tres grases, de quaquidem delliberatione prefatus Johannes Exulbe ad sui exonerationem petii et supplicavit sibi feri publicum instrumentum (prechalendatum) ibidem et in dicta deliberatione intervenientibus honorabilibus viris Raymundo Jordà, Johanne (...), Francisco Ferrerii, Bartholomeo Ferica et Guillermo Jordà, civibus.

Testes discreti viri Johannes Guasch et Petrus (Beri), presbiteri.

114

1450, juliol-octubre

L'administrador de l'obra de Santa Maria de Tortosa, Joan de Montó, anota diferents despeses relacionades amb l'enderroc del forn de la canonja, que estava situat al davant de l'antiga porta nord del temple catedralici romànic i que en aquest moment entorbia l'avenç de la nova fàbrica, així com amb la confecció de motles per a aquesta, pagades totes pel notari Joan Vallmoll.¹

ACTo, ll. o. 1450-1451, fols. 34r-42r.

Item a VII del mes de juliol feren fahena en la hobra de la seu Domingo Cabater e Domingo Rubert manobres a rao de dos sous e sis diners per jornal fan cinch sous, pagals en Johan Vallmoll aquest dia començam a derrocar lo forn ... V sous [fol. 34r].

Item digous a XIII del mes d'agost feren fahena tots los capellans en la hobra de la seu per honor de nostre Senyor Deu e de la Verge Maria, a cavar de metre terra en la seu, e feren la despesa de messio a tothom [fol. 37v].

Item digous a XXVII del sobre dit mes tira l'arena qui portaren los capellans al portal de Tamarit, la qual arena tira en Jaume Salvador e Cardona l'esclau, costa IIII sous pagals Francesch Vallmoll per en Johan Vallmoll.

Item disapte a XXVIII del mes d'agost feren fahena en l'obra de la seu Domingo Cabater, Pere Baro, Nicolau Pastor, Guillem Vicent, tots V sous, a rao de II sous quiscu per jornal, que fan huyt sous, pagals mossen Francesc Vallmoll, e aquest dia se comenca a reblir lo fonament qui es davant lo forn [fol. 39r].

Item divendres a II del mes de octubre paga mossen Francesch Vallmoll per en Johan Vallmoll de II cantes sis dines e per lo dia que tragueren la pedra del fonament a collacio als homens que ajudaren que enfre tot costa II sous ab lo vi e begueren e pa ... II sous [fol. 41v].

Item dilums a XII del sobre dit mes paga lo senyor en Johan Valmoll paga a Bernat Pasqual pedrapiquer per micr Johan Segur per pedra que fonch comprada del alberch lo fonament davant lo forn, la qual pedra costa XI sous ... XI sous.

Item dimarts a XIII del mes de octubre fonch pagat Berthomeu Marti fuster, el qual feu los molles ab hun fadri, el qual prengue de jornal IIII sous. Pagals lo senyor en Johan Valmoll.

Item d'altra part paga lo dit en Johan Vallmoll lo sobre dit dia al ferrer per tachies que compram dell per als molles, hun sou sis diners.

Item paga lo senyor en Johan Vallmoll an Feliu per cent e hun quafis de calç per al solament davant lo forn, a rao de III sous posada en l'obra que fan CCC III sous.

Item divendres a XVI del mes de octubre feu fahena Bertomeu Marti ab hun fadri fuster per fer hun motle, el qual prengue de jornal ab lo dit fadri IIII sous, pagals en Johan Vallmoll notari [fol. 42r].

1. *Hi ha moltes més rúbriques de despesa, però només especificuen que són pagaments per jornals.*

115

1451, octubre, 2

Ot de Montcada, bisbe de Tortosa, i el Capítol de la Catedral de Santa Maria de la mateixa ciutat, estableixen amb Pere Sixon, hospitaler, les condicions per a la construcció del nou hospital de Santa Maria, l'enderroc del qual és necessari per a l'avenç de la nau de la nova fàbrica de l'església catedralícia.

ACTo, NC 1451, 2 d'octubre.

En nom de Déu he de la sua beneyta mare Madona santa Maria mare sua a la gloria he honor de la qual son ordinats los presents capitols per edificacio de la sua santa cassa don los pobres de Hiesu Crist puscan reposar he donar gloria he honor a Deu he mon Senyor Hiesu Crist, fermats per lo molt reverent don Ot de Moncada per la gracia de

Deu bisbe de Tortosa he per lo honorable capitol de la seu de la ciutat de Tortosa de una part, he Pere Sixon canonge e spitaler de la seu de Tortosa de altra, a kalendes del mes de octubre de MCCCCLI.

Et primo e principalment lo demunt dit senyor he capitol atenents l'espital de Santa Maria nomenat haverse metre en ruyna per la obra nova de la dita seu e aquella eser tenguda de construir novament altra cassa pera spital, e considerades las facultas de la dita obra es impossible poder construir lo dit spital, a convengut als demunt dits cercar modos e spediments per construir lo dit spital ho casa per tenir aquell. E ates que ab pus breu temps he sense dany de la dita obra nos podia fer ni construir an concordat pactizat ab lo demunt dit spitaler que ell se obligue dintre quatre anys per a do honorablement se pusca tenir la dita spitalitat e servar aquella segons que es stat fet d'aci arrere en aquella cassa apellada el spital de Sancta Maria, en aquesta manera que se seguex.

Primo que lo dit spitaler se obligua de dintre los quatre anys ell vinent fer compliment la dita cassa do se puscan collocar dotze lits de homes segons que ara de present stan, he una altra dins aquella do se puscan collocar quatre lits per a dones, he que aquestes casses stiguen de partidas de tal manera que los homes no puscan aver negun trilloquinto ab la cassa de las donas. E en aço se obligara lo dit spitaler solament a las cassis fer.

Item més los demunt dit senyors he capitol se obliguan de fer li donar tots los depossits ho dines que en lo deposit del dit spital son realment he quants ni son deguts del temps del demunt dit spitaler, donant potestat al demunt dit spitaler aquells pusqua traure he demanar com cossa sua per a la dita obra, e en aço no convenir ans donar li favor he auitorio sots obligacio dels bens del bisbat he de capitol.

Item mes son contents los demunt dits he consenten he los plau que lo dit spitaler pusca convertir he retenir penes si aquellas quantitats que per constitucio es contingut de depossar tots anys en lo sacrari per a robas al dit spital, que son per cada any vint he cinch liuras, las quals se pusca retirar per temps de quatre anys venidors que serian cent lliures. He aço per tant que la dita cassa sia feta prest, car no auent cassa no si poria tenir ospitalitat he si per ventura y avia necessari licencia donacio e contenssio de las ditas quantitats del papa, ells se obliguan en la del sant pare ho donar li las ditas quantitats de lurs bens volent si pena ni perill nengu y aura ni dans ells voler y esser tenguts he a ells se sguart e no pas al dit spitaler.

Item mes se obliguen los demunt dits al dit spitaler donar li la cassa que sta derrere el spital, que fonch d'en Bernat Portell e ara es de

mossen Castello, curat. He de present la y donan in perpetuum al dit spital, la qual pusca unir al dit spital y en la qual mentres se construya lo dit spital aia tenir al menys V ho sis lits per tenir alguna hospitalitat. E en aço se obliguan las demunt ditas parts tenir he observar.

Item mes demana lo demunt dit spitaler sia tenguda la obra donar li dintre los dits quatre anys lo maestre he dos obres per collocar alguns archs que seran necessaris ab la dita cassa, sense que lo dit spitaler ni sia tengut donar lis salari nengu. Empero que la dita obra no haia donar manobra ninguna, ans si aquella volira lo dit spitaler so aia a paguar he sia obtio del dit spitaler la messada que demana la dita obra hi aja donar el maestre he dos obres pendre la una tota arreu ho en diuerses vegades.

116

1451, desembre, 12

Blanca, vídua de Joan de Brusca, senyor de Paüls, dóna a la fàbrica de la catedral de Tortosa el castell amb les seues possessions fins al valor de 40.000 sous que ella havia aportat com a dot al seu matrimoni, a canvi la fàbrica, com a marmessora seu, haurà de donar certes quantitats a determinades persones després de la seu mort, l'haurà de mantenir d'acord amb la seu condició fins que s'esdevinga el seu traspàs i l'haurà de sepultar a la girola de l'obra nova de la seu, davant l'altar del Corpus. Mana també que siguen esmerçades 500 lliures per a comprar censals amb els quals es puguen instituir tants aniversaris generals com el bisbe i el Capítol consideren adients.

ACTo, Comú Bisbe i capítol, 12.

In Dei nomine neverint universi quod ego Blanca, uxor honorabilis Raymundi de Brusca, quondam militis, domini castelli et loci de Pahuls. Attendens quod ea solum modo perpetuo retinentur que pro Cristi nomine et eius servicio impenduntur. Idcirco ad laudem, gloriam et honorem Sancte et Individue Trinitatis, Patris et Filii et Spiritus Sancti et totius curie celestis ex causis et rationibus in capitulis inferius designandis assignatis quorumquidem capitulorum tenores sequuntur in hunc modum.

En nom de Deu omnipotent, lo qual lo mon e totes les coses que son en aquell ha ordenades al seu sant servey. Yo Blancha muller quondam del honorable mossen Ramon de Bruscha, cavaller e senyor del loch de Pahuls. Attenent que quant yo vengui a matrimoni ab lo dit mossen Ramon de Bruscha dugui e aporti en dot quaranta milia sous barçaloneses, los quals me foren assegurats sobre lo dit loch de Pahuls

en aquesta forma e manera que dels vassalls foren a mi empenyorats los homenatges e tota directa senyoria que lo dit mosen Ramon de Bruscha quondam marit meu hagues sobre lo dit loch, rendes, censals, fruyts, adveniments e tots drets pertanyents a senyor, segons que en les cartes del nostre matrimoni largament es compres fonch pres per en Guillem Vidal, notari de Tortosa a XXVII de giner any Mil CCCC dotze. Attenent encara que apres mort del dit mosen Ramon quondam marit meu jo ab ma condicio femenina per lonc temps sense marit haia regit lo dit loch, homens e rendes e altres drets a mi empenyorats. Ara empero venguda a ma vellea no sentint me aquella força e virtut al regiment dels homens necessaria del dit loch ni en regir rendes, fruyts ne altres adveniments pertanyents a senyor e a mi durant lo empenyorament, he dellerat dies ha e fiu arrendament del dit loch de Pahuls de tots fruyts e altres rendes pertanyents a senyor e a mi pertanyents durant l'empenyorament del dit loch, ço es en Francesch de Brusca, frare del dit mossen Ramon de Bruscha quondam marit meu, e aço a temps de sis anys, en lo qual arrendament e temps de sis anys s'encloen es comprenen los homenatges segons apar largament en lo contracte de la arrendacio pres per en Bernat Vicent, notari de Tortosa, lo jove. Attenent encara que jo del preu sobredit arrendament no he aquella vida segons lo mon ne segons l'anima decent e pertanyent a ma condició ne no stich ab aquell repos que la mia anima desija en hoyr misses e sermons e altres consolacions que pore haver en Tortosa en la Seu ab bones personnes, per tal havent Deu devant la mia pensa e tots los sants e sanctes de paradis e especial advocada la humil sagrada Verge Maria, procedesch a la salut e ordinacio de la mia anima en la forma que segueix.

Et primo jo dita Blanca, muller quondam del honorable mosen Ramon de Bruscha, vull, man e orden ab la present, la qual vull sia per notari auctenticada ab tots los capitols següents, que de tots mos bens, ço es dels meus quaranta milia sous e de qualsevulla ques trobaran sien pagats tots mos deutes que vertaderament apparan ab carta o testimonis dignes de fe, e que de aquells paguen lo que per mi deius es ordenat. En apres vull, orden e man que dels dits bens meus, rendes e fruyts pertanyents a mi en lo dit loch de Pahuls o en altre qualsevulla que tota hora e quant Deus ordenara la mia fi en aquest mon, a mi sia celebrada solemna sepultura en la seu de Tortosa ab processo general de canonges e tot lo clero, tochs de senys acostumats ab solemna processo. Item vull man e orden e en aquesta part suplique al molt reverend senyor bisbe e al honorable capitol de la dita seu de Tortosa que per al meu cors sia feta sepultura en la cerqua darrera l'altar maior, devant lo cors precios de Iesucrist. Item vull orden e man que sien comprats dels meus bens cent sous censals

e que d'aquells sien per la mia anima dites e contades misses en la capella de mosen Berenguer Gallart, la qual feu en la vila de Falset sots invocacio de Sent Jacme e Sent Johan. Item vull que dels dits bens meus sien donats a mon frare Pere Figuera, lo qual sta en la dita vila de Falset, tres milia sous, empero que haia a pendre en compte lo preu de aquells set milia sous que jo tragui de casa de mon pare. Item vull e man que sien donats al senyor en Johan Ycard, parent meu molt acostat, cent florins dor de Arago apres meu obit per mon hereu devie [ser], ço es per la obra. Item vull, man e ordèn que per la mia anima, de mon pare e de ma mare, e per totes animes feels deffunctes sien esmerçades de mos bens cinc centes lliures, e del preu de aquelles fundats e instituïts tants anniversaris annuals perpetuals com de aquells se poran formar a conexença del Senyor bisbe e capitol e del senyor en Johan Ycard, les sues consciencies de açò encarregam, en los quals anniversaris e quiscu de aquells vull que sia donada caritat a tots los canonges e comensals e a tots los altres preveres beneficiats e simples que en aquells entrevendran o per la mia anima pregaran, en lo qual aniversari vull que sien dites vespres de deffuncts e matines segons bona usança e praticha a la seu de Tortosa. Item que del preu que exira de les dites cinchcentes lliures sien donats a mosen Miquel Eximeno cent sous tots anys fins sia beneficiat en la seu, e apres tornen segons damunt es ordenat. Item vull e orden que los dits anniversaris que per la mia anima se celebraran que quiscu mes sen haia a celebrar hun, comensant lo dia del mes que Deus me apellera de aquesta vida. E d'aqui avant quiscu mes lo seu fins sien acabats. Item que tots los altres bens meus romanents dels dits quaranta milia sous, fetes e pagades les lexes dessus dites, vull sien de la obra de la humil sagrada Verge Maria de Tortosa, e aquella instituesch hereua universal de la mia anima per tal que ella sia la mia intercessora entre lo seu car fill e la mia anima en impetrar me gracia e remissio de mos peccats. Hoc encara ab la present don e fas donacio irrevocable que es dita entre vius e transporte en la dita obra regidors o procuradors de aquella, ço es capitol e la ciutat tot dret meu e antic que jo haia en los dessus dits quaranta milia sous sobre lo dit loch de Pahuls a mi empenyorat per aquells ab los homenatges dels homens e totes rendes, fruyts, censals e tots altres adveniments pertanyents a Senyor e a mi, com a obligats e empenyorats fins dels dits quaranta milia sous jo e de aqui avant la dita obra en loch meu sien contents. E vull que de aquesta donacio sia fet contracte per si largament ordenat en forma de perfecta donacio entre vius acostumada a tota seguretat de la obra de la sagrada Verge Maria de Tortosa, hereva de la mia anima per lo notari deius escrit. Item me atur cent florins dels quals jo puxa fer a mes propies voluntats en servidores e amichs o dar a algun que jo sia tenguda per descarrech

de ma consciencia. Item vull que lo procurador o procuradors per aquells qui per capitol e ciutat seran elegits de la dita obra sia presa la possesio del loch e senyoria de Pahuls e homenatges dels homens habitants del loch e terme de Pahuls de totes rendes, fruyts e de tots drets a mi pertanyents, confirmant e ratificant lo arrendament dels sis anys per mi fet an Francesch de Bruscha. E que corrent lo temps del arrendament de la dita obra de la Verge Maria reba lo dit arrendament. Item es concordat entre mi, dita dona Blanca de Bruscha, muller quondam de mosen Ramon de Bruscha, e lo honorable capitol e sindich de aquell e de la obra e per aquesta donacio han a mi oferit que ells me mantendran en la ciutat de Tortosa be e honorablement ab ma companyona e una subservicial aixi com ma condicio requir, e fer me la despesa de casa e tot lo necessari. Item quem tendran vestida e calçada ab companyona e subservicial pagaran soldades, sana e malalta, metge e speciers.¹

Ad hec nos Thomas Bonet, sacrista et procurator dicte fabrice, Paulus Pinyol prior claustral, Dominicus Egidii, magister in theologia, thesaurarius, Johannes Segur, in decretis licenciatus, succendor, Petrus Alvari, Raymundus Sent Just et Jacobus Segur, canonici ecclesie derthusensis. Convocati et congregati in domo capitulari dicte ecclesie ad sonum campane prout moris est capitulum convocari et congregari capitulum facientes et dictam fabricam etiam representantes, laudantes, aprobantes, ratificantes et considerantes predicta omnia et singula acceptantesque dictam donationem sub et cum pactis et retentionibus supradictis factam a vobis dicta domina Blanca cum multiplici.

1. Continua la fórmula d'acceptació per part del bisbe i del Capítol repetint els termes indicats per la donant.

117

1451

L'administrador de l'obra de Santa Maria de Tortosa anota la rúbrica de despesa per material i mà d'obra realitzada en concepte de la renovació de la grua de l'obra.

ACTo, ll. o. 1450-1451, fol. 21r.

Primo an costat IIII fusts de hun mul a rao de V sous per fust ... XX sous.

Item mes an costat II fusts de hun mul a rao de VI sous per fust ... X sous.

Item an costat de port los sis fusts ... I sou VI.

Item a costat hun fust d'alber per a la grua ... V sous.

Item a costat de port lo dit fust de la alboreda mig real ... sous VIII.

- Item mes a costat de port dos troços del sobre dit fust ... I sou.
- Item a costat hun fust de quatre muls per a la grua, lo qual an venut los frares ... XXIIII sous.
- Item mes a costat de port lo dit fust de frares menor ... II sous VIII.
- Item a costat de serrar lo fust de l'alber ... I sou III.
- Item a costat de serrar la fusta per a la grua e roda ... VIII sous.
- Item a costat una lanada per empear l'arbre de la grua ... sous VI.
- Item a costa hun fust de olivera per al arbre de la grua en que ti lo pern la roda, lo qual vene en Mengavaques ... XXIII sous VI.
- Item a costat de port lo fust del mas d'en Menjavaques ... VIII sous VIII.
- Item an costat los cercols de la roda ... XXIII sous III.
- Item an costat de port los dits cerquols ... sous III.
- Item feren de messio los que anaren a tallar lo fust de la olivera ... I sous III.
- Item an costat les cordes de canem per empiular l'arbre de la grua ... XXIIII sous VIII.
- Item a costat l'alquitra per cobrir ne les dites cordes ... II sous.
- Item muntaren los jornals de n'Alcanyiç e del seu jove ... CII sous.
- Item a costat una peça de olivera per a la grua lo serrar ... VIII sous VI.
- Item an estat tres poliges ... VI sous.
- Item a costat la pegunta per al arbre ... XIII sous VII.

118

1456, maig, 21

Capítols signats entre el Capítol de Santa Maria de Tortosa i la confraria de Sant Eloi dels ferrers de la ciutat per situar l'altar al cap de l'obra nova, al lloc on fins ara hi havia l'altar vell de Sant Miquel, i concretar les obligacions de cadascuna de les dues parts respecte a l'altar i a la festa de Sant Eloi.

ADT, calaix 9.

Die veneris XXI madii anno MCCCCLVI.¹

Capitols fets e concordats entre lo honorable capitol de la seu de

Tortosa de una part e los maiordomens e confrares de la almoyna de Sent Aloy instituida per los ferrers de la dita ciutat de la part altra, sobre la admissio per lo dit capitol fahedora de la dita almoyna e altar de Sent Aloy dins la cerqua del cap de la dita seu.

E primerament es stat concordat que lo dit honorable capitol acull e admet lo dit altar e retaule de Sant Aloy dins la cerqua del cap de la obra nova, en aquell lloc hon a present sta lo altar vell de Sent Miquel, permetent a la dita almoyna que el dit loch nols rentorneran ne permetran esser remoguts per neguna causa ne raho, ans lo dit loch los faran haver e tenir per tostems. E si per ventura per algun temps lo dit retaule e altar lo dit capitol volgues o permets mudar en altra part de la dita seu, que en aquell cas fos electio de la dita almoyna e maiordomens de aquella sils plaura lo dit loch, o si nols plasia que en aquell cas poguessen traure lo dit altar de la dita seu e mudar lo en altra sglesia o monestir a sa voluntat, e no fossen tenguts als carrechs e precissions deius scrites.

Item es concordat que la dita almoyna e maiorals de aquella sien tenguts fer celebrar tots los diumenges e festes anyals missa en lo dit altar de Sent Aloy per aquells preveres que benvist los seran. E mes sien tenguts lo dia de Sent Aloy fer celebrar missa solemne ab diacha e sotsdiacha e jantres segons es acostumat.

Item es concordat que lo dit honorable capitol sia tengut lo dia de Sent Aloy, ço es les primeres vespres e matines e les segones vespres, devallar processionalment al dit altar e capella de sent Aloy e fer les conmemoracions segons es acostumat. E los maiordomens sien tenguts donar les distribucions acostumades, ço es dos diners als canonges e un diner als preveres {qui hi seran} per cascuna processo.

Item més es concordat que sia celebrat un aniversari per los preveres e canonges qui seran de la dita confraria lo dia de la translacio de sent Aloy que es en l'endema de Sant Andreu.

Item es concordat que les presentalles que seran donades al altar de Sent Aloy sien de la dita almoyna e de Santa Maria per iguals parts, e ço es que la almoyna pusque de la meytat convertir aquella en ornaments, draps e altres servituts del altar de mossèn Sent Aloy, axi com fan los de la almoyna de mossèn Sent Sebastia.

1. *Continua la fórmula d'encapçalament amb el nom dels participants en representació de les dues parts signants.*

119

1457, abril, 1

El Capítol de Santa Maria de Tortosa i Pau Pinyol, prior claustral de la

catedral, d'una banda, i el canonge Tomàs Bonet, de l'altra, signen un document segons el qual el segon es compromet a reconstruir la casa del priorat claustral, amb desperfectes greus, a canvi que li siga lliurada mentre visca sense cap mena de càrrec ni obligació.

ACTo, NC 1456-1459, abril 1457.

Capitols fets e concordats entre lo honorable capítol e mosen Pau Pirol, prior claustrer, de una part, e lo canonge Bonet de la part altra, sobre les cases del priorat claustral.

E primerament que lo honorable capitol, ab auctoritat de superior, faça pendre sumaria informació de la ruyna de la casa del dit priorat claustral a maestres sufficients e experts en aquell art de obres de casa. E aço per descarrech del dit honorable capitol. De la qual informacio se fara acte publich segons que los maestres deposaran.

Item depositat que hagen los dits maestres de la ruyna e total destructio de la casa sera content lo dit Thomas Bonet, canonge, de pendre aquella a tot son carrech. Co es, de reparar e adobar e acorrer la en totes [les] coses necessaries que seran mester en sustentacio e augmentacio de la dita casa, de qualsevulla cost que sien. En aixi empero que la casa del dit priorat claustral li sia donada e liurada per lo honorable capitol, {ab voluntat e consentiment del dit prior claustrer}, a tot lo temps de sa vida, sensa preu, salari ni tatxa de conduccio neguna. Ni sia tengut per quiscun any pagar ni respondre a prior claustrer, quodsevulla que sia, loger negu de la dita casa.

Item vol axi matex lo dit Thomas Bonet, canonge, que apres que ell haurà despisos sos dines e treball en la reparacio de aquella, que per lo prior claustrer que ara es, o qualsevulla que en endevidor per voluntat dey Deu poria esser, que per aquells lo dit Thomas Bonet no pusque esser lançat de la casa, encara que per aquells o qualsevulla dells fos ofert de pagar li la quantitat que ell hi hauria bestreta e despesa. E en que per iustitia lo dit Thomas Bonet ne pogues esser lançat per lo prior claustrer present o esdevenidor, que leshores lo dit prior sia tengut de pagar li ab integro tota e qualsevol despesa feta en la dita casa, axi en obres voluntaries e utils com en les necessaries, sens comptes negun de salari ni loguer negu axi com es ja dit en lo pus prop capitol o item damunt scrit.

Item mes vol lo dit Thomas Bonet que si, per ventura, apres que ell hagues obrat e despes sos diners en la obra e reparacio de la casa a ell era ben vist de no voler estar en la casa, e que sa voluntat fos de mudar sa habitacio en l'altre alberch o en l'altra part o loch, dins o de fora la ciutat, o que per sa sort, Deus ordenant, fos promogut en qualche dignitat dins la seu, o en l'altra part que en qualsevulla de

aquests cassos, vol que lo prior claustrer que sera haia facultat, que pagant al dit Thomas Bonet tota la despesa que en la reparacio de la casa haura feta, {en la forma empero ja dita, ço es ab integro e sens tatxa ni preu ni salari de conductio nenguna}, li sie tornada e la casa pusqua cobrar, si cobrar la voldra. En altra manera, no pagant li la despesa {segons damunt dit es}, lo dit Thomas Bonet se pusqua retenir l'alberch e haver facultat de logar lo per aquell preu o loguer que ell millor pusca, {empero a personnes eclesiastiques e no altres}, fins a tant que ell, {ab aquells loguers}, sera content e integrat del quey haura despes. {E lo dit Thomas Bonet}, integrat lo dit prior claustrer que sera, pusqua cobrar e repetir son alberch.

Item mes vol lo dit Thomas Bonet que, apres que ell haura a coneguda e adobada la casa en les obres necessaries, si per son plaer hi voldra fer algunes altres obres utils o voluntaries per enbelliment de la casa, que haia facultat de poderho fer, e que per la despesa de aquelles obres utils o voluntaries haia aquell dret mateix de retenir la casa, e de esser integrat com de les obres necessaries segons es dit en lo pus prop damunt dit capitol.

Item vol mes lo dit canonge Bonet que si hagues loch que algun dels cassos en lo quart capitol damunt scrit {e specificats} vengues, que lo prior claustrer qualvulla que fos pagant la despesa de les obres de la casa damunt dites volgues cobrar l'alberch o la casa, e li volgues fer questio que la obra no costes tant, e que la despesa no fos tanta, que en tal cars vol lo dit Thomas Bonet que la casa venga a son sagrament, {ço es davant dos maestres de casa experts en l'art e produhynt davant ells la despesa per scrit e tot per menut ell pusqua iurar} en manera que, fet e prestat aquell {iurament}, lo dit Thomas Bonet sie cregut segons ab son sagrament aduerara.

Item vol lo dit Thomas Bonet que tot ora e quant Deus ordenant d'ell ell moris e fenis sos dies, que tota aquella despesa que haura feta en l'adop e obra de la casa o qualsevulla resta que al dit Thomas fos deguda per la reparacio de la dita casa, que tot se abuischa a la Verge Maria, volent que aquella hage aquell dret de retenir l'alberch, fins {a tant} que logant aquell o qualche altra manera la Verge Maria sia integratment pagada e satisfeta de tot lo degut a ell, axi com propiament lo dit Thomas Bonet podia fer.

Item mes vol lo dit Thomas Bonet que lo prior claustrer qualsevula que sera, per la freytura que haura pasat de la seu casa mateixa, haia alguns temps de aço algún profit o esmena, a deliberat lo dit Thomas Bonet e vol que tota e quan Deus ordenant ell moris e finis sos dies, l'alberch o la casa se pusqua pendre lo prior claustrer, sens que no vol que sia tengut a negu de pagar ni satisfer la despesa que per lo dit

Thomas Bonet sera feta en la reparacio de la casa. Abans qualsevulla despesa que y haura ho havia feta vol que reste neta e franca a la dita casa e que negu no puscha haver accio ni demanda per aquesta causa al dit prior claustrer.

120

1458, maig, 19

El Capítol de Santa Maria de Tortosa estableix una casa que havia estat del canonge Joan Pellicer, difunt, a Jaume Segur, succendor de la l'esmentada església. La casa està situada davant el cementiri de la seu de Santa Maria i confronta amb la casa del vicari del bisbe, el riu, la casa de l'ardiaca de Culla i el carrer.

NC 1458-1460, 19 de maig de 1458.

Paulus Pinyol, prior claustral, Dominicus Egidii, thesaurarius, Anthonius de Cardona, archidiaconus de Culla, Thomas Bonet, Raymundus Sent Just et Petrus Alvari [et Franciscus (Ner)] canonici ecclesie dertusensis, convocati in domo capitulari ad sonum campane et cetera. Cum consensu, auctoritate, et decreto reverendissimi Domini domini Othonis, episcopi dertusensis, hiis presentis, et inferitus conscientis ad bene meliorandum et in aliquo non deteriorandum, damus, stabilimus, et in emphiteosim concedimus vobis honorabili Jacobo Segur, succentori dicte ecclesie, hiis presenti et vestris in hiis successoribus, quoddam hospicium quod fuit honorabilis Johannis Pellicer, quondam canonici dicte ecclesie, situatum intus presentem civitatem, ante cimiterium sedis Dertuse. Confrontatum parte ex una cum hospicio vicariatus dicti domini episcopi, et cum flumine Iberi, et cum hospicio honorabilis archidiaconi de Culla, et cum via publica. Hanc autem stabilitatem facimus nos dicti Capituli vobis, dicto Jacobo Segur et vestris de predicto hospicio cum introitibus et cetera sub tali (...) pacto, quod pro censu dicti hospicii detis et solvatis, dare et solvere teneamini nobis anno quolibet, in festo Nativitatis Domini proxime venturo, et deinde anno quolibet in dicto termino sive festo, sexaginta solidos monete barchinonensis in hiis auctoritatem non proclamentis aliud domini et cetera liceat teneri vobis et vestris post dies decem et cetera in super et cetera. Et pro hiis complendis (res) et cetera, obligamus vobis omnia iura dicti capituli. Ad hec ego dictus Jacobus Segur acceptans presens stabilimentum, sub et cum pactis predictis. Et pro his complendis (res) obligo vobis omnia bona mea.

121

1459, juliol, 11

Els canonges i beneficiats de la seu de Santa Maria de Tortosa demanen disposar d'una capella a l'obra nova per a ser-hi sepultats i guardar-hi les escriptures, així com per a poder-hi constituir una confraria.

ACTo, NC 1458-1460, 11 de juliol de 1459.

Que en la obra nova sie otorgada per lo senyor e capitol una capella, aquella que voldran hon los comensals e tots los de la mensa e altres beneficiats, facen sa sepultura e sepultures, e capella e caxa per tenir les scriptures per a comensals fahents. E tots los de la mensa et beneficiats e puxen fer confraria segons ben vist los sera. Placet honorabili capitulo quod eligant cappellam dum tamen non fiat cum alterius perjuditio.

122

1459, agost, 3

El Capítol de Santa Maria de Tortosa i n'Asterol, fuster, signen un contracte segons el qual el segon es compromet per un període de tres anys a realitzar el manteniment i conservació de les campanes, el terrat, el cor i els bancs de la seu per 8 lliures anuals.

ACTo, NC, 1458-1460, 3 d'agost.

Capitols concordats entre lo honorable capitol de la seu de Tortosa, el senyor n'Asterol fuster sobre les obres¹ dels senys e campanes quel dit n'Esterol a tenir en conreu e altres obres fer en la dita seu.

Primerament lo dit capítol condueix al dit n'Asterol a tres anys per preu de vuit liures barceloneses, los quals comencen a correr lo primer dia de maig del any MCCCCL nou, e lo dit n'Esterol es tengut de tenir en conreu tots los senys e campanes de currons e de tota manera de ferre, exceptat de batalls e cervigueres. Es ver quel dit capitol li pague la despesa de hun curro que fa angrosir en lo seny nou en lo primer adop. D'ali avant tot va a carrech del dit n'Esterol.

Item mes lo dit n'Esterol es tengut de tenir en conreu los dits senys e campanes de fusta a ses despeses, exceptades truges e capçals, e [a] fer les batzoles noves segons a seu se pertany.

Item mes es tengut lo dit n'Esterol de tenir en conreu ço es recorrer lo terrat de la seu e de la clasta. Enpero li pague lo dit capitol la menobra, e si mes dun jornal hy aura obra quel capitol sia tengut de paguar li lo jornal o jornals que obrara a el e als que li ajudaran.

Item mes lo dit n'Esterol a a fer e tenir a la continua una escala grossa al seny nou e altra als dos senys, e una scala amanosa per a les altres campanes.

Item mes lo dit n'Asterol es tengut adobar en lo cor cadires e altres coses que y facen adobar, e que li paguen fusta e claus e lo que mester hy sera. E és encara tengut de adobar la scala de la trona de preicar, e si la volran fer nova que li paguen sos jornals.

(...) XX lrs pagadores quiscun any per cens.

Die veneris III augusti anno MCCCCLVIII.²

1. *Al text la paraula emprada és obrebrés.* 2. *Continua la fórmula d'acceptació de les condicions per les dues parts.*

123

1459, setembre, 17

Ot, bisbe de Tortosa, i el Capítol de la canònica de Santa Maria, acorden donar llicència a Pere de Comte, mestre d'esglésies, ciutadà de València, escollit poc temps enrere mestre major de les obres de la seu de Tortosa com a successor del difunt Joan de Xulbi, a causa dels molts problemes que afecten la fàbrica del temple i que impedeixen que siga de moment continuada, alhora que es comprometen a avisar-lo en el cas que l'obra siga represa i es decidisca contractar de nou un mestre major.

ACTo, NC, 1456-1459, 17 de setembre de 1459.

Die lune intitulata XVII septembris anno MCCCCLVIII. Revereendissimus in Christo pater et Dominus, dominus Otho, episcopus, et honorabiles viri domini Gabriel Alegre, decanus, Petrus Sixon, hospitalarius, Jacobus Segur, succentor, Thomas Bonet et Michael Calaf, canonici ecclesie dertusensis, convocati e congregati ad capitulum generale in palacio episcopal ad sonum campane que pulsari est assueta quotienscumque capitulum convocatur in ecclesia antedicta capitulum generale facientes et tenentes. Attendentes Petrum de Compos, civem Valencie, magistrum operis et fabrice ecclesiarum et sedium in presentem civitatem et coram eis advenisse causa essendi, pretendiendi et obtenendi pro se electionem de magistro fabrice sedis dertusensis per mortem Johannis Exulbi, eius ultimi magistri, fiendam de cuius scientia, aptitudine et habilitate, ut dixerunt, multa eis hostensa fuerunt et viderunt ob quod eum gratum accepimus et recomissem per presentem habere obtulerunt. Attendentes vero dictum capitulum multis de causis et oppressionibus esse pro presenti impeditum nedum ad dictum opus sive fabricam sedis continuandum verum etiam ad electionem magistri operis et fabrice faciendam quod eis grave est propterea supersedentes in dicta electione licentiarunt dictum Petrum de Compos ut ad propriam suam domum rediret, obtulerunt et promisserunt ei quod ipsi ad

electionem et nominationem de dicto magistro fabrice faciente minime precederent quin eum prius avisarent, convocarent eique scire facerent ea omnia que super hiis tractaturi essent. Et dictus Petrus de Compos acceptans, gratis dictam promissionem et offertam per dictum reverendissimum dominum episcopum et capitulum eidem factam obtulit et promisit se daturum eisdem mostram picture et sculpture fabrice dicte sedis, de quibus omnibus tam dictus reverendissimus dominus episcopus et honorabile capitulum quam dictus Petrus de Compos requisiverunt eis et utriusque parti eorum fieri publicum instrumentum publicum Anthonio Giner notario, vice discreti Petri de Campis in hiis interveniente, et discretis viris Johanne Guasch et Clemente Belsa, presbiteris, comensalibus ecclesie dertusensis, testibus ad hec vocatis pariter et assumptis.

124

1459, octubre, 11

Ot, bisbe de Tortosa, i els membres de la canònica de Santa Maria de la mateixa ciutat, reunits en capítol general, acorden per majoria nomenar mestre major de l'obra de la seu Pere Garçó, mestre d'esglésies originari de Savoia, amb la condició expressa indicada pel bisbe i el degà que la resolució siga notificada a Pere de Comte, revocat com a mestre major pocs dies abans pel mateix Capítol.

ACT, NC 1456-1459, 11 d'octubre de 1459.

Die iovis undecima mensis octobris anno a nativitate domini millesimo CCCCL nono, convocato capitulo generali in palacio episcopali ad sonum campane prout moris est, in qua quidem convocatione convenerunt reverendissimus dominus Otho, episcopus, et honorabiles viri domini Franciscus Climent, archidiaconus maior, Gabriel Alegre, decanus, Paulus Pinyol prior claustral, Petrus Sixon hospitalarius, Guillelmus Querol, infirmarius, Petrus Alvari pro se et pro honorabilibus ut dixit, dominis Francisco Ricardi, magistro, Dominico Egidi, thesaurario, et Anthonio de Cardona, canonici, Thomas Bonet et Miquael Calaf, canonici ecclesie dertusensis, habitis pluribus tractatis, ut asseruerunt, inter eos super eligendo magistro operis et fabrice sedis. Considerantes habilitatem, artem et aptitudinem Petri Garço de Savoya, magistri operis ecclesiarum, de cuius habilitate vocis fama multa enarrat, elegerunt propterea eundem Petrum Garço in magistrum operis et fabrice dicte sedis, et nominarunt et eidem de portione et de aliis solitis dari et solvi dictis magistris operis sedis predecessoribus suis responderi. Mandarunt et providerunt et aliter prout melius ceteris nostris dicte fabrice temporibus elapsis dare solitum fuit hanc

autem electionem fecerunt et fecisse {intenderunt} sub pactis, capitulis, questionibus et promissionibus inter dictum honorabile capitulum ex una et dictum Petrum {Garco ex alia} seorsum concordandis, fiendis et firmandis prout melius inter eos fieri poterit requirentes de promissis publicum confici instrumentum. Presentibus discretis Clemente Belsa et Johane Guasch, presbiteris, comensalibus ecclesie dertusensis, testibus ad hec vocatis pariter et assumptis.

Prefatus autem reverendissimus dominus episcopus et Gabriel Alegre, decanus, fuerunt voti et intentionis ut prius convocetur Petrus de Compos, magister operum sedium, civis Valencie, attento que illi fuit facta offerta per dictum capitulum ut ante omnia prius convocetur et aliter non consentiunt prout dixerunt testes proximi.

125

1460, setembre, 22

Pere, arquebisbe de Tarragona, fa pública la sentència arbitral que resol la controvèrsia sorgida entre el Capítol de Santa Maria de Tortosa, d'una banda, i el donzell Miquel de Brusca, de l'altra, referent a la possessió del castell i lloc de Patils, que el segon reclama com a hereu de Joan de Brusca, antic senyor d'aquest lloc, i el primer per la donació que del castell i lloc va fer na Blanca, vídua de Joan de Brusca. La sentència decideix que el dit Miquel reba la senyoria del lloc a canvi d'una sèrie de compensacions materials i a la fàbrica i de respondre a les obligacions que fixava el testament de na Blanca.

ACTo, NC 1460, 22 de setembre.

Noverint Universi quod cum lis questio seu controversia verteretur seu verti speraretur inter honorabile capitulum cattedrale dertusense ex una et honorabilem Michaelem de Brusca, domicellum, dominum loci de Ortells parte ex altera, de et super castro et loco de Pahuls, et omnibus et singulis occasione dictorum castri et loci sequentibus. Cumque dicte partes non possent inter se super eisdem aliqualiter concordare volentes parere laboribus et expensis et lites supervacaneas quod dubtos et incertos pariunt eventus compromiserunt in Reverendum in Christo Patrem et Dominum dominum Petrum, miseratione divina archiepiscopum Tarragonensem ad reformandum ecclesiam dertusensem et a sanctissimo domino nostro papa Pio specialiter delegatum in arbitrum, arbitratorem, laudatorem et amicabilem compositorem per et inter dictas partes communiter electum super omnibus et singulis questionibus, petitionibus et demandis, littibus, controversiis, quas una pars contra alteram possent facere, proponere vel movere ratione predicta.

(Laudem) die lune intitulato XXII mensis septembbris anno a Nativitate domini Millesimo CCCCLX dictus reverendus dominus archiepiscopus in domo prioratus dicte ecclesie personaliter constitutus, presente et vocato me, Petro de Campis, notario et scriba dicti capituli et testibus infrascriptus in absencia dictarum partium suam protulit sentenciam arbitralem in hunc qui sequitur modum.

In nomine sancte et individue Trinitatis. Nos don Pedro per misericordia divina archabisebe de Tarragona, jutge e comissari per nostre sant pare a reformar la sglesia de Tortosa specialment delegat. E no res menys havent plen poder he libera facultat et aliter, arbitre arbitrador e amigable composador entre lo honorable capitol de la Seu de Tortosa de una part e lo honorable en Miquel de Brusca, donzell, senyor del loch de Ortells de la part altra, comunament elet a fer les coses deius contengudes segons consta per acte reebut per en Pere dez Camps, notari del dit capitol. Vist primerament lo poder per les dites parts a nos atribuit e donat. Vistes e hoydes totes sengles coses que la una part e l'altra davant nos han voler dir, proposar e allegar, haguda plena informacio de tot lur dret per molts raonaments. Vist encara e reconegut tot ço e quant en lo present fahia veure e reconexer elegints via de arbitracio, lou e amigable composicio en la forma e manera seguent.

Primerament considerants com los castell e loch de Pahuls son estats dels predecessors del honorable en Miquel de Brusca de tant temps ença que memoria de homens no es en contrari. Considerants encara lo stat e condicio del dit en Miquel de Brusca e per altres iusts e rahanables respectes, los quals a present no es necessari aci explicar, pronunciam, arbitram e per lou e amigable composicio declaran que lo honorable capitol de la seu de Tortosa renuncie¹ e sia tengut renunciar al dit en Miquel de Brusca e als seus los dits castell e loch de Pahuls ab tots los drets pertanyents o pertanyer devents al dit capitol en los dits castell e loch per qualsevol titol causa o raho. Empero ab los pactes e condicions seguents.

Primerament que lo dit en Miquel de Brusca haia e sia tengut comprar cent sous censals e de aquells sien celebrades misses per anima de dona Blanca de Brusca, dona del dit Miquel de Brusca, quondam senyora dels dits castell e loch de Pahuls, ço es en la capella de mossen Berenguer Gallart de la vila de Falset.

Item sia tengut e obligat lo dit en Miquel de Brusca donar e pagar an Pere Figuera de Falset, germa de la dita dona Blanca, tresmilia sous, prenenent en compte lo dit Pere Figuera lo preu de aquells setmilia sous que la dita dona Blanca reeve dels bens de son pare segons que en la donació deius designada es contengut.

Item encara sia tengut e obligat lo dit en Miquel de Brusca donar al hereu o hereu de honorable en Johan Ycard, ciutada de Tortosa, cent florins d'or.

Item mes sia tengut e obligat lo dit en Miquel de Brusca per les animes de la dita dona Blanca, de son pare e mare, e de totes animes feels defunctes, smerçar cinchcentes lliures e per preu de aquelles fundar e instituir tants aniversaris annuals e perpetuials com de aquelles se poran formar a conexença nostra.

Item que de les dites cinchcentes lliures sien donats an Miquel Eximeno, prevere, cent sous tots anys fins sia beneficiat en la Seu de Tortosa de sa vida, segons totes les dues coses en la donacio per la dita dona Blanca feta al dit capitol, reebuda e closa per lo discret en Johan Pinyana, del loch del Pinell, per auctoritat real notari publich, a nou dies de novembre any mil CCCCLI pus stensament son conten-gudes e specificades.

Item mes pronuncia, arbitram e per amigable composicio declaram que lo dit en Miquel de Brusca ultra los carrechs damunt specificcats haia e sia tengut e obligat per la dita renunciacio e despeses fetes al dit capitol cinchcentes lliures barceloneses de present, e si aquelles pagar no pora o no voldra en solucio e paga de aquelles fara venda al dit capitol de vint e dues lliures de la dita moneda censals anuals reendals e perpetuals sens fadiga e luyisme, a for e raho de XXII milia per mil quiscun any, pagadores a XXII de setembre dins la ciutat de Tortosa ab special obligacio dels dits castell e loch de Pahuls, ab nova prestacio de sagrments e homenatges prestadors aixi per lo dit Miquel de Brusca com per los vassalls dels dits castell e loch de Pahuls, aixi que en cas de paga cessada lo dit capitol sia e romanga en tot plen domini, senyoria e iurisdictio dels dits castell e loch, drets e pertinencies de aquells a senyor pertanyents, aixi com hui es a senyor pertanyents. E per les dites cinchcentes lliures lo dit Miquel de Brusca fermara contracte de censal ab tots e sengles pactes, patrons, stipulacions, promissions, obligacions de bens, penes, salaris, hostatges, renunciacions, aixi de propi for com altres clausules e cancheles necessaries e opportunes ab iurament. E no resmenys donara bones e sufficients fermances a conexensa nostra que ab ell e sens ell in solidum se obligaran ab les renunciacions acostumades. Empero no volem per la specificacio dels carrechs e pagaments en la present nostra sentencia e arbitracio designats o expresats mes obligar al dit en Miquel de Brusca, sino tant quant lo capitol era o esser porra obligat segons en la dita donacio et aliter es contengut, la qual volem haver en aquest cars axi per expressada, per los quals carrechs e pagaments totes despeses, dans e interessos en qualsevol manera que venir poguessen al dit capitol per

la dita raho los dits en Miquel de Brusca, e fermances prometran e obligaran així com de present te, obliguen e prometen servar indempne lo dit capitol bens e drets de aquels, e pagar totes despeses, dans e interessos segons dit es tota dilacio, excusacio, deductio, compensacio, excepcio, machinacio e fraus censats.

Item lo dit capitol sia tengut fermar carta de gracia al dit en Miquel de Brusca luyr e quitar les dites cinchcentes lliures en tres pagues o tandes equals, e lladonchs haia a cessar o desmenuir la part de la dita pensio de les dues XXII lliures per prorata de la quantitat que de les dues cinchcentes lliures sera quitada e disminuida.

Item mes arbitram e declaram que lo dit Miquel de Brusca sia tengut pagar totes despeses fetes e fahedores així per raho de la present nostra sentencia com per la restitucio fahedora dels dits castell e loch al dit Miquel de Brusca, empero en los legats pius dessus dits retenints nos maior delleracio puscamb així com ben vist nos sera provehir.

Tatchant nos per salari de la present nostra declaracio e arbitracio e per tots nostres treballs un bonet al barret e al notari escriva per la present sentencia e per los contractes de la present sentencia instruhihs vint florins d'or, pagadors egualment per les dites parts dins quinze jorns del dia apres que la present nostra sentencia, lou e arbitracio sera promulgada en avant primer vinents e continuament comptadors, sots la pena deius scrita o abans dels dits quinze jorns si los dits contractes seran mesos en publica forma.

Finalment pronunciam e per lou e amigable composicio declaram que quiscuna de les dites parts haia e sia tenguda loar, aprobar e emologar la present nostra sentencia arbitral, lou e amigable composicio dins una ora apres que sera publicada e a ells intimada, e aquella haien tenir e observar per tots temps e en neguna manera no puguen aquella contravenir sots pena de cinchcentes lliures, en la qual pena volem e declaram que ipso facto sien incorreguts ço es aquella part que contravendra encara que no sia acusada, de la qual pena sien adquisides les dues parts a la fabrica de la seu de Tortosa e la tercera part a aquell oficial qui fara la execusio de la dita pena, la qual sia comesa tantes vegades com contrafet sera.

E si dubte o dubtes de la present nostra arbitral pronunciacion exiran pugam interpretar, declarar, corregir e smenor aquells tota ora quant benvist nos sera. No volem empero ni entenem per la nostra arbitral composicio sia fet ni engendrat negun periudici a nostra comissio apostolical directament o indirecta, ans volem que aquella romanga en sa força e valor no obstant la present nostra arbitral declaracio et cetera.

Lata fuit sentencia arbitralis per dictum reverendum dominum archiepiscopum Terracone, arbitrum, arbitratorem, laudatorem et amicabilem compositorem intus hospicium prioratus minoris ecclesie dertusensis lectaque per me Petrum de Campis, auctotitate regia, notarium publicum Dertuse (...) videlicet cum iure XXII mensis {septembris} anno a nativitate domini millesimo CCCCLX.²

1. *Escript renunciu al document.* 2. *Continua la fórmula final.*

126

1462, gener, 9

Miquel Calaf i Joan de Sant Joan, canonges de Santa Maria de Tortosa i visors de la porció del pa canonical, examinen juntament amb Pere Garçó, mestre de la fàbrica, l'olla del forn de la canonja i n'estimen la reparació en 50 sous.

ACTo, NC 1461-1464, 9 de gener de 1462.

Honorabilis viri domini Michael Calaff et Johannes de Sancto Johanne in canonica ecclesie dertusenses visores pannis canonicalium porcionum dicte ecclesie existentes intus furnum canonie, recognoscerunt ollam dicti furni, et quia viderunt dictam ollam valde devastatam, cum quodam magno cloto in medio ipsius, propterea adhibuerunt ad dictam ollam recognoscendam Petrum Garço, magistrum fabrice, qui vidiit et inspexit dictam devastationem, et indicavit seu execravit talem esse devastationem, et quod in reparatione ipsius et eius adabatatione est opus expendere seu sunt expediendi quinquaginta solidi. Et ideo in dictis quinquaginta solidis prepositi dicte sedis, ad quos de hiis pertinet et conveniencia eorum procurare condempnarunt mandantes ad presentem discreto Garcie Roiç, presbitero, administratori portionum mensate februari i proxime instantis quantum ex portione cuiuslibet prepositi sibi retineat integrum procurator, quod ad singulos eorum tangat usque ad solutionem integrum dictorum quinquaginta solidorum. Et dictam quantitatatem receptam ipsis dominis visoribus aut honorabili capitulo tradat, pro exequendo dictam remisam et indicatam reparationem. Presente me dicto et subscripto notario, presentibus etiam Francisco Ferreres, dormitorario, et Johanne, furnerio dicti clibani, testibus ad hec.

127

1462, febrer, 8

Gabriel Alegre, degà de la canònica de Santa Maria de Tortosa, i altres membres, reunits en capítol, acorden continuar les obres de la seu que havien estat paralitzades i n'encarreguen el mestratge durant tres anys al mestre Pere Garçó, al qual ofereixen la tasca d'administrar

la fàbrica ajustant les despeses a les entrades que rep de manera ordinària amb la condició de ser controlat per dos representants o procuradors del Capítol i de tornar els diners sobrants, si és el cas, al cap dels tres anys.

ACTo, NC 1462, 9 de gener.¹

Die lune (...) intitulata octava mensis februarii anno a nativitate domini Millesimo CCCC LX secundo. Honorabiles et prudentes viri domini Gabriel Alegre, decanus, Sanctius Vallobar, precentor, per se, ut dixerunt et per dominum Thomam Bonet, Dominicus Egidii, thesaurarius, per se ut dixit ac etiam per honorabilem dominum Franciscum Ricardi, Miquael Calaff, Petrus Aluari, Sanctius de Asquera et Johannes de Sancto Johanne, canonici ecclesie dertusensis convocati et congregati ad capitulum in domo capitulari ad sonum campane que pulsari est assueta quotienscumque capitulum convocatur in ecclesia antedicta, capitulum facientes et tenentes specialiter pro negocio infrascripto. Attendentes opus seu fabricam dicte ecclesie diu ab eius continuatione, cessasse, quod consentiendum non est cum inde sequatur infringedatio animarum et devotionum gentium quo iuxta suum pium devotionis affectum ad dictum opus dum tamen construentur iuvare cupiunt et suum iustum desiderium circa illud compleere intendunt. Ideo dictum honorabile capitulum cupiens devotiones gentium antedictas suum debitum surtiri effectum propterea quod Petrus Garçon, magister operis seu fabrice dicte ecclesie, inferius promittit seu promittet ex eorum certis scienciis promiserunt, dederunt et concesserunt eidem Petro Garço, magistro dicti operis et fabrice, ad tempus videlicet trium annorum a prima die martii proxime instantis in antea primo venturorum et continue sequturorum omnes illas quantitates pecuniarum et reddituum quas dignitates et canonicatus necnon et omnes prebiteri et beneficiati dicte ecclesie et quiuis alii dicto operi seu fabrice dare et solvere tenant. Etiamque omnia alia emmolumenta vaccantium, preventus et sdevenimenta ad dictam fabricam spectantes et spectantia, deductis tamen preciis censualibus pensionibus aliisque honeribus et debitibus {ordinariis} a dicta fabrica suis creditoribus solvendis gratia, videlicet quod ipsis omnibus debitibus et omnibus solutis omne id quod supererit pertineat et recipiat dictus Petrus Garço, magister dicti operis seu fabrice, in solutum et emendam suarum laborum. Necnon ita quod si solutis et satisfactis dicto magistro operis et suis infrascriptis consociis de suis laboribus quolibet anno factis, cuius solutio et satisfactio ad discretiones et conscientiam procuratoris fabrice dicte ecclesie quatenus ipso Petro Garço remittenda sit in et super qua Deum pre oculis suis habeant et perpesent si aliquid de dicta fabrice emolumensis supererit est conventum quo illud dicte fabrice

acquiratur si non sufficerit sit ad onus dicti nostri operis et fabrice sed quod dicta fabrica ad supplementum illius deffectus pro completa satisfactione habenda minime teneatur.

Et si, quod Deus avertat, durante dictorum trium annorum tempore, dictus Petrus Garço, magister fabrice, a vita cederet et suos clausisset dies extremos in tali casu nolumus quod bona ipsius sint ad premissa in aliquo obligata neque successores ipsius ymmo ipsum et eos nunc procuratores absolverunt unusquisque eorum prout cum presenti absoluunt. Et dictus Petrus Garço magister operis antedicti, acceptans et prefato honorabili capitulo omnia et singula pacta et conventiona supradicta prout superius sunt enarrata et descripta promissit et fide bona convenit in posse manu mea infrascripta ut publice persone hec ab ipso pro dicto capitulo et omnibus quos interest vel intererit recipienti et patiscenti ac etiam legitime stipulanti quod propter ea quod dictum capitulo sibi dedit, contulit et concessit operabitur seu fabricabit et continuabit opus sedis supradictum per tempus trium annorum (...) tempore, videlicet cum duobus (honorabilibus) in dicte fabrice ipsius expertis expensis videlicet et (...) eiusdem Petri Garco aducendis seu tunch conducendis dictum oppus operando et continuando iuxta formam et modum iam inceptum et per predecessores suos magistros operis antedicti in eodem uisitatum et aliter prout melius et aptius fieri debet et usquaque solitum est. Et pro hiis omnibus et singulis complendis, tenendis et firmiter observandis utraque pars, scilicet dictum honorabile capitulo obligarunt omnia et singula bona, fructus, proventus et iura ad dictam fabricam pertinentia et spectantia, et dictus Petrus Garço bona ipsius propria mobilia et immobilia ubique habita et habenda. Presentibus me, Anthonio Giner, notario, vice et nomine discreti Petri de Campis, notario et scriba dicti capituli in hiis interveniente, presentibus etiam honorabili Leonardo Climent, decretorum doctore, et Jacobo Dezbrull, presbitero dertusensi, testibus ad hec vocatis specialiter et assumpti.

Item dictum honorabile capitulo eodem contextu confirmavit et reffermavit procurationem et administrationem bonorum et iurium ad fabricam ecclesie dertusensis antedicte, honorabili Sanctio Vallobar, precentori et canonico, ac Jacobo Dezbrull, presbitero ecclesie dertusensis, ibidem presentibus et acceptantibus ad tempus videlicet trium annorum ac prima die mensis marci proxime venturi in antea primo venturorum et continue sequutrorum cum potestate substituendi qui iam aliter anno proxime elapso ad unum annum tamen ad predicta fuerunt procuratores constituti, presentibus honorabili Leonardo Climent, decretorum doctore, et Petro Garço, magistro operis et fabrice antedicte, testibus ad hec vocatis pariter et assumptis.

1. És un llibre d'actes capitulars de l'any 1462, malgrat que està classificat dins del registre de notaris de capítol.

128

1462, novembre, 12

Joan Ferran, prior de la canònica de Santa Maria de Tortosa, i altres membres d'aquesta, d'una banda, i Joan Bernat, majoral de l'almoina de Santa Bàrbara de la mateixa ciutat, i els principals confrares d'aquesta, de l'altra, signen els capítols que suposen l'acceptació de l'almoina a la capella de Sant Joan del Capítol i les condicions estipulades per les dues parts.

ACTo, NC 1462, 12 de novembre.

Noverint universi. Quod nos Johannes Ferdinandi, prior, Paulus Pinyol, prior claustral, Sanctius Vallobar, precentor, Petrus Sixon, hospitalarius, Guillelmus Querol, infirmarius, Jacobus Segur, succendor, Antonius de Cardona, Michael Calaf, Petrus Alvari, Sanctius Asquera et Johannes de Santo Johanne, canonici ecclesie dertusensis, convocati et congregati in domo capitulari ad sonum campane prout moris est capitulum convocari, capitulum tenentes et facientes agentesque in hiis de et cum consensu, auctoritate et decreto dicti honorabilis Sanctii Vallobar, locumtenentis et vicarii generalis et officialis reverendi domini Dertusensis episcopi parte ex una, et nos Johannes Bernardi, alias ex maioralibus elemosine Beate Barbere civitatis Dertuse, Petrus Olzina, Johannes Moragrega, Bernardus Sterol, Anthonius Soler, Baltasar Mairii, Francisci Sigenal, Franciscus (Tegleyer), Marcus Cases Noves et Dominicus Giner, tanquam principales elemosine Beate Barbere dicte civitatis parte ex altera [confirmamus et (recognoscimus)] quod super constructione capelle Beate Barbere fecerunt per et inter nos dictas partes inita facta et concordata capitula quorum tenor sequitur in hunc modum:

Los presents capitols son concordats entre lo honorable senyor bisbe e honorable capitol d'una part e los confrares de la almoina de madona Sancta Barbera de la part altra, hui que comptam XII dies del mes de noembre any mil CCCC LX e dos, en la forma seguent:

Primerament es estada acollida la dita almoina en Sent Johan del Capitol a la part vers lo capitol a supplicacio dels confrares de la dita almoyna.

Item mes a supplicacio dels dits confrares los es stada atorgada la missa maior ques diu a la ora acostumada, tot lo servici, exceptat que la festa no vinga en digmenge, e si venia en digmenge se dira en l'altar maior.

Item mes es concordat que tota la oferta sia de Santa Maria que aquella jornada se oferra e de tot l'any presentalles.

Item mes a suplicacio dels dits confrares es stat atorgat que en les primeres vespres a matines e segones vespres a (...) la professo al altar de la dita madona Sancta Barbera els offereixen donar caritat donar dos diners a cascun dels canonges e hun diner a cascun prevere e altres tots a quiscuna professo, segons es acostumat en les altres professons.

Item mes es stat concordat los dits confrares facen l'endema de Sancta Barbera hun aniversari general en la seu segons es acostumat en la seu fer aniversari general, e que sia celebrat en dit altar de Santa Barbera.

Item los presents capitols volen los dits confrares que calzes, llibres e joyes e ornaments de la dita capella sien a ordinacio dels maiordomens de la almoyna qui ara son e en sdevenidor seran e de tots la almoyna.

129

1463, març, 29

Francesc Burgués, Miquel Boteller i Bernat Vicent, procuradors de la fàbrica de la catedral de Tortosa per la ciutat, visiten l'obra de la seu per atendre a les explicacions del mestre major sobre la possibilitat de fer un portal darrere l'altar major de la manera com havia estat demandat pel prevere Pere Ferrer, després d'escoltar-lo consenteixen que es façà.

ACTo, NC 1461-1464, 28 de març de 1463.

Los honorables en Francesch Burgués, en Miquell Boteller e en Bernat Vicent, sindichs e procuradors l'any present de la ciutat de Tortosa, anaren a veure personalment a veure lo portal que lo maestre de la obra de la seu apellat [...] deu fer a suplicació de mossen Pere Ferrer, prevere comensal de la seu de Tortosa, en la obra nova darrere lo altar maior, e donades rahons el dit mestre per los dits procuradors, los dits procuradors respongueren e digueren que puys lo dit maestre deya que sens perill de la obra de la dita sglesia se podia fer que eren contents, e aço digueren en presencia de alguns ciutadans, los quals foren presents en les dites coses.

Testes discreti Johannes Arbones, presbiter, et Franciscus Ferreres, dormitorarius sedis Dertuse.

130

1464, juliol, 7

Pere Garçó, escultor, accepta l'encàrrec de confeccionar una imatge de sant Miquel i una del diable, ambdues de pedra, que sigui del grat del Capítol i del prevere Pere Ferrer, el qual ha de pagar per l'obra, si li plau, 15 lliures de Barcelona.

ACTo, NC 1459-1468, 7 de juliol de 1464.

Petrus Garço, marmorarius, magister fabrice Dertuse, gratis promitto vobis reverendissimo episcopo et honorabili capitulo ecclesie Dertuse et discreto Petro Ferrer, presbitero, quod faciam et formabo quandam imaginem Sancti Michaelis et quandam alteram imaginem diaboli, et predictas imagines faciam lapideas et tales quod placebunt reverendis predictis dominis. Ita tamen quod si dicte imagines non erunt formate et sculpe ut decet, dictus Petrus Ferrer non teneatur illas capere nec pro eis aliquid obligare. Et dictus dominus Petrus Ferrer promisso solvere quindecim libras Barcinone. Et pro his obligavit bona, res hec igitur et cetera.

131

1464, juliol, 7

Lluís Montoliu, pintor de Sant Mateu, es compromet amb Pere Alver, prior claustrer de Santa Maria de Tortosa, a acabar la pintura del retaule de la Lluminària de la Verge de la manera com va ser acordat amb el seu pare Valentí Montoliu, per la qual cosa deixa en penyora tots els seus béns i accepta rebre 23 lliures de Pere Alver.

ACTo, NC 1459-1468, 7 de juliol.

Ludovicus Montoliu, pictor ville Sancti Mathei, gratis promitto vobis domino Petro Alveri, canonico et priori claustral, quod perficiam et pingam quicquid supererit ad complementum retabuli Luminarie Virginis Marie, praeter les polseres, iuxta formam initam et contentam inter dictum venerabile capitulum et dictum patrem meum, ut continetur in capitulis concordie super hoc factis. Et pro hiis complendis obligo bona, et dictus dominu Petrus Alveri, ut procurator Luminarie, promisso solvere pro promissis viginti tres libras.

Testes sunt Paulus Pinyol et Gabrilel Alegre, canonici ecclesie dertusensis.

132

1487, gener, 19

Sanç d'Asquera, prior claustral de Santa Maria de Tortosa, i altres canonges de la seu reunits en Capítol acorden concedir permís a

Miquel Terçà, notari del capítol i ciutadà de Tortosa, per a fabricar i construir a l'església de Santa Maria de Tortosa un altar sota la invocació de Jesucrist.

ACTo, NC 1486-1495, 19 de gener de 1487.

Anno a Nativitate Domini MCCCCLXXXVII die veneris XVIII
jannuarii, venerabiles viri domini Sancius d'Asquera, prior claustral, Jacobus Segur, archidiaconus de Borriol, Sancius d'Asquera, Johannes Sanus, Franciscus Amici, Franciscus Corder, Johannes de Michavila et Franciscus Riert, canonici, in capitulo dicte ecclesie ad sonum campane specialiter pro subscriptis congregati. Quoniam magister Miquael Terçà, iurisconsultus, civis Dertuse, intendit sua devocione, ut exposuit, fabricare et construire in ecclesia dertusensi altare sub invocatione Ihesu Christi ibi quod suam expressit devotionem atque laudabile propositum, suplicaverit que (...) locum necnon (...) sibi destinari in quo devotionem suam et honorificentiam Dei valeat adimplere las {obres} et alias dicti domini dictam devotionem caritative suscipientes concesserunt eidem domino Miquaeli Terçà licenciam construendi ac edificandi altare ad suam devotionem in dicta ecclesia, in eo loco quem venerabilis vir dominus Jacobus Segur, archidiaconus, et Johannes Serranus, prefati, quibus eiusdem loci designationem et (humiliationem comisserunt designavit) et ad comode fieri et manere deputarunt concedentes {ac deputantes} eximini cum locum pro premissa devotione et honorificencia quem prefati domini archidiaconus et Johannes Serranus destinarunt atque dixerunt operare.

133

1489, setembre, 4

El Capítol de Santa Maria de Tortosa concedeix llicència a Miquel Terçà, notari de Tortosa, per fer erigir i construir un altar amb imatges que representin la Crucifixió a l'absis de la seu, entre les columnes que hi ha al davant de l'armari on es conserva el sagrat Cos de Crist.

ACTo, NC 1486-1495, 4 de setembre de 1489.

Super licencia erigendi ymagenes Montes Calvarii atergo altariai maiores in opere novo.

Domini de capitulo congregati capitulares ad sonum campane in aula capitulari pro subscriptis ut moris est. Concesserunt licenciam magistro Miqueli Terçà, iurisconsulto, ut possit et valeat devotionem suam quam fovet de erigendo ac construendo ymagines Montis Calvarii ad reverenciam passionis Dominice valeat aponere in sede inter columnas que sunt a tergo altaris maioris, ante armarium ubi conservatur sacratissimum Domini Nostri Ihesucristi Corpus ibique et cruces

et ymagines tam fusteas quam gipseas fieri facere et rupem (...) sue devotionis satisfaciant die IIII septembris anno LXXXVIII.

134

1490, març, 12

El precentor de Santa Maria de Tortosa i altres membres de la canònica deliberen sobre la proposició feta per Joan Jordà en nom de Joan Girona amb relació a la voluntat d'aquest darrer de concedir cada any a l'obra de la seu 400 lliures si el Capítol n'aporta la meitat. Accepten la proposta amb algunes modificacions.

ACTo, NC 1486-1495, 12 de març de 1490.

Anno a Nativitate Domini MCCCCLXXXX, die vero veneris XII mense marci, venerabiles et circumspecti viri domini precentor, archidiaconus de Corbera, Sancius d'Asquera, Johannes Serranus, Franciscus Riera et Petrus Primer, canonici, in capitulum ad sonum campane. Super propositione facta pro parte domini Johannis Jordà, civis Dertuse, procuratoris reverendi domini Johannis Girona in romana curia residentis, providerunt unanimiter sibi reddi responsum predicto precentori et dicto capitulo placet quod in secundo anno fabrice et etiam ab inde omnibus annis quamdiu duraverit fabrica ecclesie Dertuse (...) certo modo conventum extitit inter dictum capitulum et dictum dominum Johannem Girona per capitulum deponantur et deponi habeant annuatim ducente libre et predictum dominum Johannem Girona quadrigente libre in sacrario dicte ecclesie. Non obstante quod in capitulis super fabrica ipsa concordatis ipsum modo deponi debeant in secundo et aliis annis per dictum capitulum centum et per dominum Johannem Girona ducente libre, et ecclesia oferatur eidem Johanni ex parte capituli quod si voluerit quadringentas libras anni secundi deponere (huic) et per totum mensem junium prope venturum capitulum deponet termino hoc est per totum mensem junii (...) anni secundi in quarum fidem.

135

1494, juny, 7

Francesc Amic, cambrer de Santa Maria de Tortosa, i altres membres de la canònica reunits en capítol acorden, amb relació a la proposició de Joan Girona feta a través del seu procurador a Tortosa Joan Jordà, donar 300 lliures a l'obra per a la construcció del seu sepulcre funeràri a la seu a canvi de l'enfranquiment de l'heretat de l'Alcàsser que tenia en nom de la mensa capitular, acceptar la proposta i afegir als diners les 100 lliures anuals procedents de la tinença d'Alcalatén.

ACTo, NC 1486-1495, 7 de juny de 1494.

Anno a Nativitate Domini M CCCCLXXXIII die vero lune septima mensis junii, venerabiles et circunspecti viri domini Franciscus Amic, camerarius, Lucas Girona, {decretorum doctor} sacrista, Arnaldus Prohençal, precentor, Johannes Serranus, in sacris litteris magister, archidiaconus de Corbera, Franciscus Riera, Lucas Ferdinandus, Bartholomeus Fericà et Ludovicus Pellicer, canonici ecclesie Dertuse in archivo ecclesie dicte ecclesie, ubi in presentia capitulum celebratur annuale, ad sonum campane specialiter pro subscriptis convocati et congregati capitulum facientes et representantes. Super propositione facta per honorabilem Johannem Jorda, civem Dertuse, ut procuratorem venerabilis viri domini Johannis Girona, decretorum doctoris, clericis Camere Apostolice, qui obtulit se incontinenti daturum venerabili capitulo prefato trecentas libras valentie pro fundamentis faciendis arcate (contentus sequitur) faciende in dicta ecclesia et pro demolliendis arcatis operis veteris que nunc sunt impedimentum operi novo, si capitulum predictum emfranquiverit et sub (...) atque mitteret dicto domino Johanni Girona hereditatem et molendinum del Alcasser quam dictus dominus Johannes Girona possidet sub directo dominio venerabili capitulo ad censem quinque solidorum anno quolibet, solvendorum in festo Nativitatis Domini cum fatica, laudimio et omni pleno iure emphiteotico, ita ut predictis trecentis libris in dicta fundamenta fabrice et non alias convertendis dicta hereditas et molendinum del Alcasser ab inde sunt libera et franca ab omni censu et iure emphiteotico quo (...) detinentur et dictus Johannes Girona et sui successores ab inde possideant eandem et teneant in libero et franco alodo pleno iure. Dicti domini voce sua dixerunt in hunc qui sequitur modum, hoc est venerabiles domini camerarius, sacrista, archidiaconus de Corbera, Petrus Pruner, Bartholomeus Fericà et Ludovicus Pellicer, sex ex predictis dominis canoniciis de super capitulo, ut predicitur congregatis, dixerunt quod, attento quod dicta hereditas et molendinum del Alcasser facit dictum censem annum quinque solidorum cum laudimio et fatica ad mensam capituli et dicte trecente libre oblate pro parte domini dicti Johannis Girona sunt expendende in fabricam [et fundamentum] ecclesie predicte decreverut dictum (...) quod mestum fieri debere et dictam hereditatem et molendinum del Alcasser in franco alodo constitui dicto domino Johanni Girona et fieri eidem venditionem dicti census laudemii et fatice et totius iuris emphiteotici eiusdem predictis trecentis libris de super ex causa promissa oblatis et in faciendis fundamenti operis novi et demolliendo opere veteri exponendis {et in compensatione dictarum trecentarum librarum ad mensam (totius) capituli aliquid fidantiam trecentas libras recipiat nomine et parte capituli dominus camerarius et pro (...) prefati receptasque deponant in sacrario ecclesie inde quod exponantur in fabrica et fundamentis antedictis aut diminutum (...) ut

loco dictarum trecentarum libras in fabrica exponendarum (...) censualia vel census consimilis proprietatum trecentarum librarium ex illis centum libris quas capitulum recipit et recipere debet annuatim ex tinencia de Alcalaten ita quod ille cedant mense communis capituli loco dictarum trecentarum libras ex emphranquimento del Alcaser (...) et in fabricam ecclesie conservatum eorumque iam expensa sunt in fabrica et non antea providentes (...).

Et domini Arnaldus Prohençal et Franciscus Riera, duo ex canonicis de capitulo memorato de et super premissis dixerunt votum suum prout continetur in quadam cedula quam in scriptis obtulerunt et que publice per Jacobum Terça, venerabilis capituli scribam inibi lecta fuit dicendes vocantes et protestantes ut in illa continetur, cuius tenor ad verbum sequitur et est talis. Super propositione facta an sit vendendus, alienandus, emphranquiendus census molendini et hereditatis del Alcaser quam fecit venerabile capitulum cum laudimio et fatica ac alio pleno iure emphiteotico venerabilis dominus Johannes Gerona, decretorum doctor, clericus camere apostolice, utilis dominus dictarum hereditatum et molendinorum et seu super oblatione facta pro parte fuit oblatum capitulo dare et solvere ducentas quinquaginta vel trescentas {libras} pro dicto censu, laudimio et fatica eiusdem ut ab inde sit et remaneat hereditas et molendinum predictum dicto domino Johanni Gerona in franquo alodio, Arnaldus Prohençal canonicus et precentor ecclesie dertusensis possit in nomine procuratoris et ex parte venerabilium dominorum Sancii d'Asquera, prioris claustral, et Stephani de Garret, archidiaconi de Borriol, canonicorum dicte ecclesie cuius se dicit ad subscripta habere mandatum et potestatem {et Francisco Riera, canonici} cum hiis scriptis dicunt quod ferunt atque exponunt votum suum.

136

1496, abril, 14

El Capítol de Santa Maria de Tortosa comissiona Joan Soldevila, tresorer, per a recollir una peça de brocat que la reina Elisabet de Castella vol donar a la catedral i fer-ne una vestimenta, capa i gremial per a ornament de la sagristia.

ACTo, NC 1496-1503, 14 d'abril de 1496.

Iidem domini capitulares deliberarunt concorditer et unanimiter commitere et liberare realiter et de facto prefato domino Johanni de Soldevila, ibidem presenti, illam peciam de brocato quam serenissima domina Elizabeth, Castelle et Aragonum regina, his proximis diebus efluxis, sua regia magnanimitate ac regali devotione inducta, erga ipsam

ecclesiam et illius decorum tanquam cristianissima elargita est eidem ecclesie. Ut idem dominus Johannes de Soldevila ex ea faciat vestimenta, capam et gremiale, et id quod supererit ad ornatum et decorum sacristie et seu ipsius dertusensis ecclesie. Ex eo maxime quia idem dominus Joannes de Soldevila pollicitus fuit verbo spontanee dictis die hora et loco quod ipse volebat suis propriis expensis et bonis expendere totum id et quidquid opus fuisse ad ea facienda omnia predicta intuitu charitatis et religionis zelo quem erga ipsam ecclesiam gerit et faciet fieri per operarios dictorum vestimentorum laborari et depingi arma eiusdem regine salvavitque sibi. Idem dominus Johannes de Soldevila quod de per eum ministratis seu ministrandis in predictis si quando voluerit repeteret seu recuperare quidquid ab ipsam ecclesiam posset cum voluisse, quod verbum omnibus predictis placuit.

137

1496, setembre, 12

El Capítol de Santa Maria de Tortosa, reunit en sessió capitular, acorda donar a Lluís de Montoliu, pintor, els colors que necessita per a pintar una clau nova de l'obra acabada de fer a la seu i situada davant l'altar major, que haurà de finalitzar abans de la propera festa de Tots Sants. Els colors els donarà Joanota, germana d'Arnau Provensal, precentor mort de la seu, que els tenia en nom del Capítol.

ACTo, NC, 1496-1503.

Anno predicto die XII septembbris. Venerabiles domini camerarius, prior claustral, Franciscus Corder, Franciscus Riera, Petrus Primer, Ludovicus Pellicer et Thomas Climent. Convocati et congregati in sacrario ad sonum campane capitulum facientes, providerunt et deliberalunt quod honorabili magistro Ludovico Montoliu, pictori, ibidem presenti, dentur et tradantur omnes illi colores empti per quondam venerabile dominum Arnaldum Prohençal, precentorem, nomine et de pecuniis ipsius venerabili capituli, ad opus pingendi quandam clavem novam operis recenter facti in sede ante altare maius. Quamquidem clavem idem pictor teneatur pingere hinc ad festum Omnium Sanctorum proximum. Et quod cum in presenti dicti colores sunt apud dominam Joanotam, sororem dicti quondam precentoris, concesserunt facultatem et plenissimam potestatem predictis dominis priori claustral et Francisco Corder, ut ipsi nomine venerabilis capituli possint predictos colores petere, exigere, petere et habere a dicta Joannota, et illos liberare dicto Ludovico Montoliu. Et pro his (...) apocas facere et firmare. Et si opus sit ad litteras et demus et promitemus.

Testes venerabiles et discreti Bhartolomeus Taix et Guillelmus Tranxer, presbiteri, comensales sedis Dertuse.

138

1499, març, 22

El Capítol de Santa Maria de Tortosa comissiona el cambrer i l'ardiaca de Borriol per tractar amb Antoni Boteller el negoci de la seu sepultura i la de la seua muller a la capella de Sant Pau de l'obra nova, així com sobre l'ornament de la capella que ha de fer aquest darrer i la institució d'un benefici al seu altar.

ACTo, NC 1496-1503, 22 de març de 1499.

Anno predicto die vero veneris XXII dicti mensis marci. Venerabiles viri domini camerarius, decanus, prior claustral, archidiaconus de Borriol, Franciscus Corder, Joannes Pellicer, Franciscus Riera, Petrus Primer et Joannes Balaguer, fecerunt comissionem dominis camerario et archidiacono de Borriol ut super petitione et supplicatione facta per magnificum magistrum Antonium Boteller, in artibus et medicinae magistrum, eidem venerabili capitulo hodierno die et hora dum facta vive vocis oraculo possit videre locum quem querit pro sepultura pro se et uxore sua in capella beati Pauli in sede, tam super retabulo quam ceteris ornamenti capelle et negociar cum eo prout melius et utilius fuerit ecclesie attento quod ipse et dicta eius uxor intendunt ut asserit idem Boteller quoddam instituere beneficium ex eorum bonis.

139

1499, abril, 15

El Capítol de Santa Maria de Tortosa, d'una banda, i el seu precentor de l'altra, negocien sobre una canal o aqüeducte que desguassa l'aigua sobre la teulada de la capella de Sant Joan del Capítol, contigua a la casa de la dignitat de precentoria. Atès que la sortida natural de l'aigua és per la casa del precentor, acorden que aquest construïsca en una de les parets de l'edifici una canal, per a la qual cosa el Capítol li dóna 8 lliures i 3 cafços de morter. Aquest, a més, en virtut de les servituds a què està sotmesa, la canal es compromet a fer-se càrrec del seu manteniment i a evitar el perjudici de la casa del precentor. Francesc Riera i altres dissenteixen i demanen que es faca una taxació de les despeses i que es donen només els diners necessaris per a aquesta obra.

ACTo, NC 1496-1503, 15 d'abril de 1499.

Anno predicto die vero lune intitulato quintodecimo predicta mensis aprilis. Venerabiles viri domini decanus, prior claustral, precentor, archidiaconus de Carbera, thesaurarius, Franciscus Riera, Benedictus Pellicer, Petrus Primer, Thomas Climent et Joannes Balaguer, canonici. Congregati in sacristia ad sonum campane et cetera. Capitulum facientes

et cetera. Super decursu et stillicidio quod est aquarum que decurrunt a tecto capelle beati Joannes de capitulo sedis Dertuse, que quidem aque decurrere debent per quoddam foramen quasi aqueductum intrantem ab ipso tecto in domum dignitatis precentorie. Cum sit utilius et commodius habere decursum et viam per dictam domum domini precentoris quam alteram seu aliunde ad supportandum onus huismodi servitutis aquarum seu stillicidii per dictam domum dignitatis precentorie. Decreverunt et deliberarunt convenire et concordare, prout in presentiarum, cum dicto domino precentori quod idem dominus precentor consentiat prout nunc consentit quod in domo dicte sue dignitatis seu in parietibus eiusdem fiat foramen seu foramina. Ita et talire quod libere dicta aqua defluat et cursum suum a dicto tecto habeat per dictam domum dignitatis precentorie, videlicet per clocham seu aqueductum iam ibidem factum. Et pro huismodi servitute per solemnem stipulationem in pecunia numeranda promittunt dare et solvere eidem domino precentori octo libras monete currentis Dertuse convertendas et distribuendas pro fabrica et reparacione dicte domus precentorie. Et ultra dictas octo libras pro eadem fabrica seu reparacione damus tria cafficia de argamasa vel morter. Et nihilominus ultra premissa per eandem stipulationem solemnem precedentem solemni tractatu idem domini capitulares promisserunt perpetuis temporibus conservare et manutenere dictam clocham seu aqueductum et decursum aquarum et illam seu illum reparare et seu reparacionem fieri facere quotienscumque contigerit illam rui seu embocari et totaliter claudi. Ita quod aqua suum solitum decursum non faciat dum modo malitiose, dolose et fraudulenter non fiat dictum impedimentum. Et quod dictus dominus precentor possit habere usum et servitutem in dicto aqueductu pro rebus necessariis domni sue et decursis aquarum intra eius domum. Et etiam si contigerit in dicto aqueducto fieri impedimentum intus dictam eius domum et venerabile capitulum seu operarios dederit distulerit operari reparare. Et seu dictum impedimentum auferre ne aqua transire et suum cursum facere lapsis tribus diebus post requisitionem per ipsum precentorem factam ipsi venerabili capitulo, verbo vel scripto, vel ipsi operario sedis quod idem precentor possit et valeat claudere dictum foramen et impedire dictum decursum, donec dictum capitulum operatum fuerit et seu operarius sedis dictum impedimentum abstulerit. De quibus petierunt instrumentum tam iamdic Peace venerabile capitulum quam ipse dominus precentor. Et predicte deliberationi et concordie contradixit dominus Franciscus Riera et nullatenus se adherere velle dixit nisi quod dumtaxat fiant expense pro dicto aqueductu et non pro alia reparacione domus precentorie.

Testes discreti Bartholomeus Tous, dormitorarius, et Hieronimus Climent, clericus Dertuse.

REGISTRE DE FONTS DOCUMENTALS

FUNDACIÓ NOGUERA

ARXIU CAPITULAR DE TORTOSA (ACTo)

SÈRIE I. OBRA

Llibre de l'obra Anys

núm. 2	1345-1347	Procurador Pere Clergue
s/n	1348-1349	Procuradors Jaume Collbató i Pere de Monrós
núm. 3	1375-1378	Procuradors Guerau de Montbrú, Francesc Rovirosa i Berenguer Parellades
s/n	1378-1381	Procuradors Guerau de Montbrú i Pere Villoro
núm. 4	1381-1382	Procuradors Domènec Messeguer i Pere Villoro
s/n	1382-1384	Procuradors Guerau de Monbrú i Domènec Guillem
s/n	1384-1385	Dins de calaix de fàbrica, 27
s/n	1385-1386	Dins de calaix de fàbrica, 27. Procurador Domènec Giner
núm. 5	1386-1390	Procuradors Guerau de Monbrú i Domènec Giner
s/n	1387-1394	Dins de calaix de fàbrica, 27. Procuradors Gerau de Montbrú i Domènec Giner
s/n	1390-1391	Procuradors Guerau de Monbrú i Domènec Giner
s/n	1391-1392	Procuradors Guerau de Monbrú i Domènec Giner
núm. 6	1392-1393	Procuradors Guerau de Monbrú i Domènec Giner
núm. 7	1396-1397	Procuradors Guerau de Monbrú i Domènec Giner

<i>Llibre de l'obra</i>	<i>Anys</i>	
núm. 8	1400-1402	Procuradors Joan Amargós i Bernat Sebastià
núm. 9	1421-1422	Procuradors Blai de Lihori, Miquel Segarra i Francesc Perer
núm. 10.1	1424-1425	Procurador Jaume Baldira
núm. 10.2	1425-1426	Procuradors Blai de Lihori i Jaume Baldira
núm. 11	1427-1428	Procuradors Blai de Lihori i Jaume Baldira
núm. 12	1428-1429	Procuradors Blai de Lihori i Jaume Baldira
núm. 13	1429-1430	Procuradors Blai de Lihori i Jaume Baldira
núm. 14	1429-1430	Variant de l'anterior
núm. 15	1430-1431	Procuradors Blai de Lihori i Jaume Baldira
núm. 16	1431-1432	Procuradors Blai de Lihori i Jaume Baldira
núm. 17	1433-1434	Procurador Jaume Baldira
núm. 18	1435-1436	Procurador Pere Ferrer
núm. 19	1437-1438	Procurador Joan Joan
núm. 20	1438-1439	Procurador Joan Joan
núm. 21	1439-1441	Procurador Gaspar Bellmunt Inclou el capbreu de comptes de la ciutat portat per Francesc Vicent
núm. 22	1440-1441	Procurador Miquel d'Orta
s/n	1441-1442	Procurador Gaspar Bellmunt
s/n	1444-1446?	Fulls solts sense datar. Es pot deduir la datació relativa
núm. 23	1445-1446	Procurador Pere Castelló
s/n	1446-1447	Procurador Pere Castelló
núm. 24	1447-1448	Procurador Pere Castelló
núm. 25	1448-1449	Procurador Pere Castelló
núm. 26	1450-1451	Procurador Joan de Monsó
núm. 27	1453-1454	Procurador Pere Castelló
núm. 28	1454-1455	Procurador Pere Castelló
núm. 29	1459-1461	Procurador Garcia Roiç
núm. 30	1461-1463	Procurador Jaume de Brull
s/n	s/d	Extrainventari

SÈRIE III. DIGNITATS I OFICIS

Comú del Capítol, calaix 1, núm. 26

Comú del Bisbe i Capítol, núms. 12, 15, 19

Ardiaca Major, calaix 2, núm. 23

Ardiaca de Corbera, núm. 1

SÈRIE V. IMPOSICIONS I FUNDACIONS

Fàbrica, s/n (1346-1348 s/d); s/n (1375); núms. 1, 10, 23, 5, 30,
69

Institucions de Capellanies, núm. 5
Almoina de Joan Pellicer, núm. 11

SÈRIE VI. POBLACIONS

Alcalatén, núm. 8

SÈRIE B. NOTARIS I ACORDS

Notaris de Capítol

Any

1330	Notari Guillem Guerau
1331	
1332	Notari Pere Sunyol
1334	Notari Guillem Guerau
1335	
1335-1338	
1337	
1338	
1339	
1341	
1343	
1344	Notari Guillem Guerau
1346	
1347	
1348-1350	
1354	Notari Pere Sunyol
1355	
1356	
1357	
1358	
1359	
1360	
1362	

Any	
1364	
1365	
1367	
1369	
1373	
1374	
1375	
1377	
1378	
1379	
1380	
1381-1382	
1383-1384	
1385-1386	
1387	
1387-1388	
1389	
1395	Notari Jaume Caçador
1397-1398	
1400	
1404-1406	
1405-1407	Notari Francesc Perera
1407-1408	Notari Jaume Caçador
1409-1410	
1415-1418	Notari Pasqual Pellicer
1423	Notari Pere Camps
1423	Notari Jaume Caçador
1423-1428	Notari Pere Camps
1428-1436	
1430-1436	
1437-1439	
1437-1440	
1439-1443	
1439-1446	
1439-1450	

Any

1446-1448

1451-1452

1456-1459

1458-1460 (1)

1458-1460 (2)

1459-1462

1464-1468 Notaris Pere Camps i Miquel Solà

1461-1464 Notari Pere Camps

1487 Notari Jaume Terçà

1495 íd. és un llibre d'acords capitulars

1495-1503 Joan Menor. És un llibre d'acords capitulars

Actes capitulars, anys 1568, 1571, 1572, 1573, 1575, 1576, 1577, 1578, 1579, 1580, 1582, 1583, 1584, 1585, 1586 (1), 1586 (2), 1589, 1590, 1591, 1592, 1593, 1594, 1596, 1597, 1598, 1599, 1600, 1601, 1602, 1603, 1604, 1620, 1621, 1622, 1623, 1624, 1625, 1641, 1642, 1647, 1650, 1661, 1672, 1677, 1682, 1692, 1699, 1707, 1711, 1712, 1714, 1715, 1718, 1773.

SÈRIE X. ACTES EPISCOPALS

Visites pastorals, caixa 1, anys 1375, 1387; caixa 2, any 1423; s/n, any 1493; caixa 3, anys 1500, 1554.

Índex d'actes capitulars 1327-1570

Llibre de constitucions episcopals, núm. 2

ARXIU DIOCESÀ DE TORTOSA (ADTo)

Calaix 9, s/n, any 1456

ARXIU HISTÒRIC COMARCAL DE LES TERRES DE L'EBRE (AHCTE)

Calaix de Bisbe i Capítol, núms. 15, 185, 187

Calaix de fàbrica, s/n, any 1412

BIBLIOGRAFIA

- ABRIL I GUANYAVENS, Joan (1985 [1931]): *Un capítol de la meva actuació a Tortosa*, transcripció i adaptació per Ramon Miravall i M. Antònia Parés i Estil·les. Tortosa: Cooperativa Gràfica Dertosense.
- ACKERMAN, J. (1949): “Ars sine scientia nihil est. Gothic theory of architecture at the cathedral of Milan”, dins *The Art Bulletin XXXI*, pàgs. 84-111.
- ADELL I GISBERT, Joan Albert (1991): “La Catedral (o Santa Maria) de Girona”, dins *Catalunya Romànica V*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, pàgs. 110-115.
- AGUILAR CIVERA, Inmaculada (1996): *L'almodí de València i els espais de comerç*. València: Generalitat Valenciana. Consell Valencià de Cultura.
- AINAUD DE LASARTE, Joan (1986): “L'època del Cermoniós. Balanç d'un reinat”, dins *Pere el Cermoniós i la seua època. Annex de Anuario de estudios Medievales 24*, pàgs. 3-11.
- ALANYÀ I ROIG, Josep (1992-1993): “Assassinat sacríleg d'un menoret a l'església de Santa Llúcia de Morella: un *casus iuris asyli* a la Baixa Edat Mitjana (I)”, dins *Boletín de amigos de Morella y su Comarca XIII*. Morella, pàgs. 43-72.
- (1994-1995): “Assassinat sacríleg d'un menoret a l'església de Santa Llúcia de Morella: un *casus iuris asyli* a la Baixa Edat Mitjana (II)”, dins *Boletín de amigos de Morella y su Comarca XIV*. Morella, pàgs. 17-51.
- (1998): “Notícia de la seu i capítol de Tortosa a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, segles XIV i XV”, dins *Anuario de Estudios Medievales 28*. Barcelona-Madrid: Consejo Superior de Investigaciones Científicas, pàgs. 567-618.

- ALANYÀ I ROIG, Josep (2000): *Urbanisme i vida a la Morella Medieval (segles XIII-XV)*. Morella: Ajuntament de Morella-Associació d'Amics de Morella i Comarca.
- ALBAREDA, Anselm M. (1936): "Pere Moragues, escultor y orfebre", dins *Estudis Universitaris Catalans* XXII. Barcelona, pàgs. 499-524.
- ALCOVER, A. M.; Moll F. de B. (1968-1969): *Diccionari Català-Valencià-Balear*, 10 vols. Palma de Mallorca: Editorial Moll.
- ALCOY I PEDRÓS, Rosa (1999-2000): "L'art de les canòniques agustinianes a l'època gòtica", dins *Lambard. Estudis d'Art Medieval* XII. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, pàgs. 15-63.
- (2000): "La il·lustració de manuscrits a Catalunya", dins *Art de Catalunya 10. Arts del llibre. Manuscrits, gravats i cartells*, pàgs. 11-150.
- ALCOY I PEDRÓS, Rosa; RUIZ I QUESADA, Francesc (2000): "Pere Lembrí i el mestre d'Albocàsser. Inici d'una revisió sobre la pintura castellonenca en temps del gòtic internacional", dins *Actes de la XL Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos*. Morella: Diputació de Castelló, pàgs. 381-401.
- ALMELA Y VIVES, Francisco (1969): *Aportación a un vocabulario valenciano de arquitectura*. València: Colegio Oficial de Arquitectos.
- ALMUNI BALADA, Victòria (1987a): *La construcció de la seu de Tortosa segons els llibres de l'obra (1345-1441): dels preparatius a la consagració de l'altar major*. Tesi de llicenciatura llegida l'any 1987 a la Universitat de Barcelona (inèdit).
- (1987b): "Influencia de las estructuras góticas en las iglesias barrocas del Montsià", dins *Medievalismo y neomedievalismo en la arquitectura española. Actas del 1er Congreso*. Àvila: Fundación Cultural Santa Teresa, pàgs. 177-196.
- (1991): *L'obra de la seu de Tortosa (1345-1441)*. Tortosa: Cooperativa gràfica dertosense.
- (1994): "La problématique des projets d'architecture en Catalogne au xive siècle: le cas de la cathédrale de Tortosa", dins *Autour des maîtres d'œuvre de la cathédrale de Narbonne. Les grandes églises gothiques de Midi, sources d'inspiration et construction*, pàgs. 143-150.
- (1997): "Santa Maria de Tortosa", dins *Catalunya romànica* XXVI. Barcelona: Encyclopædia Catalana, pàgs. 117-120.
- (1999): "La construcción medieval de la catedral de Tortosa. Integración y originalidades respecto al modelo catalán", dins *La Arquitectura Gótica en España. Actas del coloquio de la Carl Justi-Vereinigung y del Seminario de Historia del Arte de la universidad de Göttingen. 4-6 de febrero de 1994. Ars Iberica*. Madrid: Librería Iberoamericana, pàgs. 143-158.

- ALMUNI BALADA, Victòria (2000a): Pere de Moragues, mestre major de la seu de Tortosa, *Anuario de Estudios Medievales* 30/1. Barcelona: Consejo Superior de Investigaciones Científicas, pàg. 423-449.
- (2000b): “La catedral de Tortosa. Estudi documental”, dins LLUÍS I GUINOVART, Josep *et al.* (2000) *Pla Director de Santa Maria Der-tosae*, pàgs. 58-120.
- (2003a): “El palau episcopal de Tortosa”, dins *L'art gòtic a Catalunya. Arquitectura III. Dels Palaus a les masies*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, pàgs. 176-178.
- (2003b): “La intervenció de Bernat Santalínea a l'escultura arquitectònica de l'absis de la catedral de Tortosa”, dins *Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura* LXXIX. Castelló: Sociedad Castellonense de Cultura, pàgs. 109-135.
- (2003c): “La construcción medieval de la catedral de Tortosa según los libros de fábrica. La obra del presbiterio (1346-1441)”, dins MIRA, Eduardo i ZARAGOZÁ, Arturo (comissaris) (2003), Una arquitectura gótica mediterránea, pàgs. 85-98.
- (2004a): “Tràfec de mestres d'obra, escultors i picapedrers dins de l'àmbit territorial de la diòcesi de Tortosa a la baixa edat mitjana (1340-1450). Aportacions de la documentació de l'arxiu capitular”, dins *I Congrés Cultura i Territori a la Diòcesi de Tortosa*. Benicarló-Tortosa-Morella, 10-14 de desembre de 2001, pàgs. 11-28.
- (2004b): “La catedral de Tortosa. Aproximació a la seu geometria i proporcions”, dins *L'Avenç. Revista d'història i cultura*, 289, març, pàgs. 47-50.
- (2005): “La catedral romànica de Tortosa. Aproximació documental a la seu història”, dins *Recerca* 8. Tortosa: Arxiu Històric Comarcal de les Terres de l'Ebre, pàgs. 211-250.
- (2006): “Els inventaris de béns de les dignitats catedralícies a la Tortosa baixmedieval. Aproximació a les condicions de vida dels estaments benestants” dins II Congrés Cultura i Territori de les comarques de la diòcesi de Tortosa. Tortosa, 30 de març - 2 d'abril de 2006 (en premsa).
- ALMUNI, V.; BONET, M.; CURTO, A. (1995): *De l'edat mitjana al Montsià, els castells*. Amposta: Museu del Montsià.
- ALMUNI BALADA, V.; LLUÍS GUINOVART, J. (2000a): *La catedral de Tortosa. Guia histórica i descriptiva*. Tortosa: Capítol catedral-Bisbat de Tortosa.
- ALONSO GARCÍA, Gabriel (1976): *Los maestros de la “Seu Vella de Lleida” y sus colaboradores. Con notas documentales para la historia de Lerida*. Lleida: CSIS. Patronat d'Estudis Locals-Institut d'Estudis Ilerdencs.

- Alòs, Ramon d' (1920): "Viatges d'investigació a l'Arxiu i Biblioteca Capitular de Tortosa", dins *Butlletí de la Biblioteca de Catalunya* V. Barcelona: IE, pàgs. 103-131.
- ARAGUÁS, P.; PEROPADRE, A. (1989): "La «Seo del Salvador», église cathédrale de Saragosse, étude architecturale, des origines à 1550", dins *Bulletin monumental*, 147/IV, pàgs. 281-305.
- ARGILÉS I ALUJA, Caterina (1988): "El rellotge medieval de la Seu Vella de Lleida", dins *Acta Medievalia* 9, pàgs. 259-273.
- ARGILÉS I ALUJA, Caterina (1991a): "L'activitat laboral a la seu entre 1395 i 1410 a través dels llibres d'obra", dins *La seu vella de Lleida. Actes del congrés celebrat del 6 al 9 de març de 1991*. Lleida: Estudi General, pàgs. 233-245.
- (1991b): "Contracte de Pereça Coma (1193)", dins ESPAÑOL, F.; RATÉS, E. (1991), pàg. 33.
- (2000): "El caràcter itinerant dels artesans de la pedra als segles XIV i XV a Lleida, causa de la manca de consolidació gremial?", dins VIÑOS I PUJOLÀ, Lluís (coord.) (2000), *Organització del treball preindustrial: confaries i oficis*, pàgs. 55-61.
- ASCANI, Valerio (1989): "Le dessin d'architecture médiévale en Italie", dins RECHT, R. (dir.) (1989), pàgs. 255-277.
- AUBERT, Marcel (1960): "La construction au Moyen Âge", dins *Bulletin Monumental* CXVIII/4, pàgs. 241-259.
- (1961a): "La construction au Moyen Âge (2)", dins *Bulletin Monumental* CXIX/1, pàgs. 7-42.
- (1961b): "La construction au Moyen Âge (3)", dins *Bulletin Monumental* CXIX/2, pàgs. 81-120.
- (1961c): "La construction au Moyen Âge (4)", dins *Bulletin Monumental* CXIX/3, pàgs. 181-209.
- (1961d): "La construction au Moyen Âge (5)", dins *Bulletin Monumental* CXIX/4, pàgs. 297-323.
- Autour des maîtres d'oeuvres de la cathédrale de Narbonne. Les grandes églises gothiques du Midi, sources d'inspiration et construction* (1994), *Actes du 3e colloque d'histoire de l'art méridional au Moyen Âge*. Narbonne: Mairie de Narbonne.
- AURELL, Jaume; PUIGARNAU, Alfons (1998): *La cultura del mercader en la Barcelona del segle xv*. Barcelona: Ediciones Omega.
- BADIA, Lola (1999): "El saber i les lletres fins al 1500", dins *Història de la cultura catalana. I. L'esplendor medieval, segles XI-XV*. Barcelona: Edicions 62, pàgs. 71-124.

- BAILA I PALLARÈS, Miquel Àngel (1999): *La ciutat de Tortosa. Evolució de l'espai urbà. De la Dertosa romana a la ciutat vuitcentista*. Vinaròs: Antineau.
- BALANYÀ, Pere (1997): *L'Islam a Catalunya (segles VIII-XII)*. Barcelona: Rafael Dalmau Editor.
- BALASCH, E. (1999): “Aproximación al estudio y configuración del artesanado en Cervera desde el 1440 hasta la muerte de Fernando el Católico (1516)”, dins *L'artista artesà medieval a la Corona d'Aragó*. Lleida, 14, 15 i 16 de gener de 1998. Lleida: Universitat de Lleida-Institut d'Estudis Ilerdencs, pàgs. 523-539.
- BALLESTÍN I NAVARRO, Xavier (1997): “Tortosa i la marca superior d'Al-Andalus”, dins *Catalunya romànica*, XXVI. Barcelona: Encyclopèdia Catalana, pàgs. 35-39.
- BANGO TORVISO, Isidro (1991): “La catedral de Lleida. De la actualización de una vieja tipología templaria, conservadurismos y manierismos de su fàbrica”, dins VILÀ, Frederic; LORÉS, Imma (a cura de) (1991), *Congrés de la Seu Vella de Lleida. Actes*, pàgs. 29-37.
- BARCELÓ, M. (1988): “Los límites de la información documental escrita”, dins *Arqueología medieval. En las afueras del “medievalismo”*. Barcelona, pàgs. 73-87.
- BARNES, Carl F. (1982): *Villard de Honnecourt, the architect and his drawings. A critical bibliography*. Boston.
- (1972): “The gothic architectural Engravings in the Cathedral of Soissons”, dins *Speculum* 47, pàgs. 60-64.
- (1989): “Le «problème» Villard de Honnecourt”, dins RECHT, R. (dir.) (1989), *Les batisseurs des cathédrales gothiques*, pàgs. 209-233.
- BARRAL I ALTET, Xavier (ed.) (1986): *Artistes, artisans et production artistique au Moyen Âge. I. Les hommes*. París: Picard.
- (1987): *Artistes, artisans et production artistique au Moyen Age. II. Commande et travail*. París: Picard.
- (1990): *Artistes, Artisans et productions artistique au Moyen Âge. III. Fabrications et consommations de l'œuvre*. París: Picard.
- (1994): *Les catedrals de Catalunya*. Barcelona: Edicions 62.
- BARTOLOMÉ ROVIRAS, Laura; FUMANAL I PAGÈS, Miquel Àngel; MONTOLÍO TORÁN, David (2003): “Escultura arquitectónica del convento de Sant Francesc de Morella”, dins *La memòria daurada*. Morella: Fundación Blasco de Alagón, pàgs. 226-237.
- BASFORD, Kathleen (1978): *The green man*, Cambrigde: D. S. Brewer.

- BASSEGODA I MUSTÉ, Buenaventura (1967): *Equivalencias catalanas-castellanas en el léxico de la construcción*. Barcelona: Colegio Oficial de Arquitectos de Cataluña y Baleares.
- BASSEGODA I NONELL, Bonaventura (1925-1927): *Santa María del Mar. Monografía histórico-artística*, 2 vols.
- *Glosario de dos mil voces usuales en la técnica identificatoria con las respectivas definición, etimología, sinonímia y equivalencia en alemán, catalán, francés, inglés e italiano*, Barcelona: Gustavo Gili.
- BASSEGODA I NONELL, Joan (1989): “Construcción de bóvedas góticas catalanas”, dins *BSAL XLV*. Barcelona, pàgs. 133-147.
- BATLLE I GALLART, Carme (1973): *La crisis social y económica del siglo xv*. Barcelona: Universitat de Barcelona-CSIC.
- (1984): *La societat de Barcelona a la Baixa Edat Mitjana*. Barcelona.
- (1988): “La casa i els béns de Bernat Durfort, ciutadà de Barcelona, a la fi del segle xiii”, dins *Acta Medievalia* 9, pàgs. 9-51.
- (1993): “La casa i l'obrador de Pere Sanglada, mestre d'imatges de Barcelona (+1408)”, dins *D'Art*, 19. Barcelona: Universitat de Barcelona. Departament d'història de l'Art, pàgs. 85-95.
- BAUCELLS I REIG, Josep (1981-1982): “Gènesi de la Pia Almoina de la seu de Barcelona: els fundadors”, dins *La pobreza y la asistencia a los pobres en la Catalunya Medieval. Anejo al Anuario de Estudios Medievales II*. Barcelona, pàgs. 17-75.
- BAUTIER, Robert-Henri (1986): “Les sources documentaires de l'histoire de l'art médiéval”, dins BARRAL I ALTET, X., (dir.) (1986), *Artistes, artisans et production artistique au Moyen Âge .I. Les hommes*, pàgs. 15-27.
- BAYERRI BERTOMEU, Enrique (1957): *Historia de Tortosa y su comarca. VII. Tortosa Cristiana y libre, desde fines de 1148 hasta la muerte del Rey Don Fernando el Católico (1516)*. Tortosa: Imprenta Algueró y Baiges.
- (1960): *Historia de Tortosa y su comarca. VIII. La civilización tortosina-catalana desde las postrimerías del siglo XIII hasta el siglo XX*. Tortosa: Imprenta Algueró y Baiges.
- (1962): *Los códices medievales de la Catedral de Tortosa (Novísimo inventario descriptivo)*. Barcelona: Porter-Libros.
- BECHMANN, Roland (1978): “L'architecture gothique, une expression des conditions du milieu”, dins *Pour la Science* 4. París, pàgs. 94-105.

- BECHMANN, Roland (1981): *Les racines des cathédrales. L'architecture gothique, expression des conditions du milieu*. París: Payot.
- (1985): “Villard de Honnecourt, architecte et ingénieur médiéval”, *Pour la Science* 94, pàgs. 68-76.
- (1990): “La mnémotechnique des constructeurs gothiques”, dins *Pour la Science* 158. París, pàg. 98-114.
- (1991a): *Villard de Honnecourt. La pensée technique au XIII siècle et sa communication*. París: Picard.
- (1991b): “Los dibujos técnicos del cuaderno de Villard de Honnecourt”, dins ERLANDE-BRANDenburg, A., et al. (1991), *Villard de Honnecourt. Cuaderno* pàgs. 45-58.
- BENOIST, Luc (1966): *Le compagnonnage et les métiers*. París: PUF.
- BENOIT, Pierre; CHAPELOT, O. (editors) (1985): *Pierre et métal dans le bâtiment au Moyen Âge*. París: École des hautes études en sciences sociales.
- BÉRCHEZ GÓMEZ, Joaquín et al. (1995): *Valencia. Arquitectura religiosa, Monumentos de la Comunidad Valenciana. Catálogo de Monumentos y Conjuntos declarados e incoados X*. València: Generalitat Valenciana.
- (1995): *Arquitectura valenciana medieval (s. XIII-XV), Monumentos de la Comunidad Valenciana. Catálogo de Monumentos y Conjuntos declarados e incoados I*. València: Generalitat Valenciana.
- BÉRCHEZ GÓMEZ, Joaquín; ZARAGOZA CATALÁN, Arturo (1995): “Iglesia Catedral Basílica Metropolitana de Santa María (Valencia)”, dins BÉRCHEZ GÓMEZ, Joaquin et al. (1995), *Valencia. Arquitectura religiosa. Monumentos de la Comunidad Valenciana. Catálogo de Monumentos y Conjuntos declarados e incoados*, pàgs. 16-54.
- BERNARDI, Philippe (1993a): “Pour une étude du rôle des femmes dans les bâtiments au Moyen Âge”, dins *Provence Historique* 173, pàgs. 267-278.
- BERNARDI, Philippe (1993b): “Apprentissage et transmission du savoir dans les métiers du bâtiment à Aix-en-Provence à la fin du Moyen Âge (1400-1550)”, dins *Education, Apprentissages, Initiation au Moyen Âge. Actes du premier colloque international de Montpellier*. Université de Pau, Les Cahiers du CRISIMA 1. Montpellier, pàgs. 69-79.
- (1993c): “Architecture médiévale et sources modernes: l'exemple de l'Abbaye de Cluny”, dins *Bulletin Monumental* 151-III. París: Société Française d'Archéologie, pàgs. 469-496.
- (1995): *Métiers du bâtiment et techniques de construction à Aix-en-Provence à la fin de l'époque gothique (1400-1550)*. Ais de Provença: Publications de l'Université de Provence.

- BERNARDI, Philippe (1996): "Relations familiales et rapports professionnels chez les artisans du bâtiment en Provence à la fin du Moyen Âge", dins *Les dépendances au travail Médiévaux. Langues, textes, Histoire* 30. París: Presses Universitaires de Vincennes - Paris VIII, pàgs. 55-68.
- (1997): "Sources écrites et archéologie du bâti", dins *Archeologia dell'architettura. Supplemento ad archeologia medievale* XXIII, pàgs. 141-145.
- BERTAUX, Émile (1909): "Pere Moragues, argentier et imagier. Le tombeau de l'Archevêque D. Lope de Luna à Saragosse", dins *Estudis Universitaris Catalans* IV. Barcelona, pàgs. 399-403.
- (1910): *Exposición retrospectiva de arte en Zaragoza*, 1908. Saragossa, pàgs. 261-263.
- BERTRAN I ROIGÉ, Prim (1980): "L'almoina de la seu de Lleida a principis del segle xv", dins *La pobreza y la asistencia a los pobres en la Catalunya Medieval. Anejo al Anuario de Estudios Medievales* I/9, pàgs. 347-368.
- BERTRAN I ROIGÉ, Prim (1991): "Les rendes de la clerecia de la Seu de Lleida el 1391", dins VILÀ, Frederic; LORÉS, Imma (a cura de) (1991), Congrés de la Seu Vella de Lleida. Actes, pàgs. 153-157.
- (1990): "El poder de l'Església medieval: Organització administrativa i sistema fiscal en el segle xiv", dins *L'Avenç* 139, juliol-agost, pàgs. 66-69.
- (1979): "El menjador de l'almoina de la catedral de Lleida", dins *Notes sobre l'alimentació dels pobres lleidatans el 1338*, *Ilerda XL*, Lleida, pàgs. 89-124.
- BESERAN I RAMON, Pere (1999-2000): "La dimensió italianitzant de l'estil de Moragues. Noves obres i nous arguments", dins *Lambard. Estudis d'art medieval* XII. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, pàgs. 99-140.
- BESSAC, Jean Claude (1985): "Outils et techniques spécifiques du travail de la pierre dans l'iconographie médiévale", dins BENOIT, Pierre; CHAPELOT, O. (editors) (1985), *Pierre et métal dans le bâtiment au Moyen Âge*, pàgs. 169-184.
- BETÍ BONFILL, Manuel (1917): "Benifaçà i Tortosa", dins *La Zuda* 53. Tortosa, pàgs. 115-116.
- (1927): *El pintor cuatrocentista Valentín Montoliu*, Castelló de la Plana.
- (1928): *Los Santalinea orfebres de Morella*. Castelló de la Plana.
- BIARNÉS, Carmel (1987): *La navegació fluvial per l'Ebre*. Ascó.
- BONNASSIE, Pierre (1975): *La organización del trabajo en Barcelona a finales del siglo xv*. Barcelona: CSIC.

- BONET, Maria (1991): "Las cartas de población y la renta feudal en el dominio hospitalario del Montsià (s. XIII)", dins *Miscel·lània d'homenatge al P. Agustí Altisent*. Tarragona, pàgs. 551-571.
- (1994): *La Orden del Hospital en la Corona de Aragón. Poder y gobierno en la Castellanía de Amposta* (s. XII-XV), Madrid, CSIC.
- (1999): "Tensions en les fronteres feudals al Montsià medieval i la incidència de Tortosa", dins *Recerca* 3. Tortosa, pàgs. 127-144.
- BORAU MORELL, Cristina (2003): *Els promotores de capelles i retaules a la Barcelona del segle XIV*. Barcelona: Fundació Noguera, Estudis 29.
- BORRÁS GUALIS, Gonzalo M. (1999): "El artesano mudéjar en Aragón", dins YARZA, J.; FITÉ, F. (1999), *L'Artista-Artesà medieval a la Corona d'Aragó*, pàgs. 59-75.
- BOYER, Majorie N. (1986): "Working at the bridle site in late medieval", dins BARRAL I ALTET, X. (1986), *Artistes, artisans et production artistique au Moyen Âge I. Les hommes*, pàgs. 217-231.
- BRACONS I CLAPÉS, Josep (1989): "Operibus monumentorum que fieri facere ordinamus. L'escultura al servei de Pere el Cerimoniós", dins *Pere el Cerimoniós i la seu època. Anuario de Estudios Medievales*, annex 24. Barcelona: CSIC, Institut Milà i Fontanals, pàgs. 209-243.
- (1993): "Lupo di Francesco, mestre pisà, autor del sepulcre de Santa Eulàlia", dins *D'Art* 19, pàga. 43-52.
- (1994): Jaume Fabré, maître de l'oeuvre de la Cathédrale de Barcelone, *Autour des maîtres d'oeuvres de la cathédrale de Narbonne. Les grandes églises gothiques du Midi Sources d'inspiration et construction*. Narbonne: Mairie de Narbonne: 135-142. Connaissance de Narbonne.
- (1999): "L'època gòtica", dins *Art de Catalunya*, 6. *Escultura antigua i medieval*. Barcelona: Edicions l'Isard, pàgs. 208-327.
- BUCHER, François (1968): "Design in Gothic Architecture", dins *Journal of the Society of Architectural Historians* 27, pàgs. 49-73.
- (1972): "Medieval architectural design methods, 800-1560", *Gesta* 11/2, pàgs. 37-51.
- (1977): "A rediscovered traving by Vilard de Honnecourt", dins *The Art Bulletin* 59, pàgs. 315-319.
- (1980): "L'architecture vernaculaire ou l'empreinte des particularismes locaux", dins *Histoire et archéologie* 47, pàgs. 66-83.
- BURNS, R. I. (1982): *El reino de Valencia en el siglo XIII (Iglesia y sociedad)*. València: Del Cenia al Segura.

- BUSQUETA, Joan J. (a cura de) (1998): *Lleida, la ciutat baixmedieval (segles XIV-XV)*. Lleida: Ateneu Popular de Ponent.
- CABESTANY I FORT, Joan Ferran *et al.* (1995): “Hospital vell de Santa Tecla”, dins *Catalunya romànica. XXI*, pàgs. 174-178.
- CABRÉ, D. (1974): *Riba-roja d'Ebre i el seu terme municipal*. Tarragona.
- CALVO, Ana Maria (1995): *La restauración de pintura sobre tabla. Su aplicación a tres retablos góticos levantinos (Cinctorres-Castellón)*. Castelló: Diputació. Col·lecció universitària.
- CAMÓS I CABRUJA, L. (1936): “Dietari de l'obra del rellotge i la campana del castell de Perpinyà l'any 1356”, dins *Estudis Universitaris Catalans XII*, pàgs. 423-446.
- CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA, M. Dolores (2000): “El espacio residencial privado y su proyección social en la ciudad del Antiguo Régimen. Las casas del cabildo catedralicio leonés”, dins GRACIANI, A. *et al.* (a cura de) (2000), I, pàgs. 183-191.
- CANYELLES, Núria (1993): “La influència de la mort: l'home i la societat de Tortosa al s. xv”, dins *Recerca 93*, pàgs. 89-117.
- CAPDEVILA I FELIP, Sanç (1935): *La seu de Tarragona, notes històriques sobre la construcció, el tresor, els artistes, els capitolars*. Barcelona: Biblioteca Balmes.
- CARBONELL I PALLARES, Jordi (1990): “Algunes consideracions generals sobre el retaule de la Verge de l'Estrella”, dins *Programa oficial de Festes de la Cinta 1990*. Tortosa: Ajuntament de Tortosa, pàg. 2.
- CÁRCEL, M.; TRENCH, J. (1985): “El Consell de Valencia: disposiciones urbanísticas (siglo XIV)”, dins *La ciudad hispánica de los siglos XI al XVI*, 2. Madrid, pàgs. 1481-1545.
- CARRERAS CANDI, Francesc (1993): *La navegació al riu Ebre: Notes històriques*. Barcelona. Generalitat de Catalunya.
- CARSALADE, Monique (1994): “La cathédrale et l'ensemble épiscopal de Lombez, Sainte-Marie de Lombez: une cathédrale gothique construite en temps de crise”, *Autour des maîtres d'œuvre de la cathédrale de Narbonne...*, pàgs. 129-134.
- CASANELLI, Roberto (dir.) (1995): *Cantieri medievali*. Milà: Jaca Book.
- CASTRO VILLALBA, Antonio (1996): *Historia de la construcción medieval. Aportaciones*. Barcelona: Edicions UPC.
- Catalunya romànica XXVI. Tortosa i les Terres de l'Ebre. La Llitera i el Baix Cinca. Obra no arquitectònica, dispersa i restaurada (1997). Barcelona: Encyclopædia Catalana.
- Catalunya romànica XXI. El Tarragonès. El baix Camp. L'Alt Camp. El Priorat. La Conca de Barberà (1995). Barcelona: Encyclopædia Catalana.

- CHAUVEL, Albert (1933-1934): “Étude sur la taille des pierres au Moyen Âge”, dins *Bulletin Monumental* 92-93, pàgs. 435-450.
- CIRICI PELLICER, Alexandre (1968): *Arquitectura gòtica catalana*. Barcelona: Lumen.
- CIRICI PELLICER, Alexandre (1974): *L'Art Gòtic Català I. L'arquitectura als segles XIII i XIV*. Barcelona: Edicions 62.
- (1979): *L'Art Gòtic Català II. L'arquitectura als segles XV i XVI*. Barcelona: Edicions 62.
- COLLELL COSTA, Alberto (1965): *Escritores dominicos del Principado de Cataluña*. Barcelona: Ediciones de la Ponencia de Cultura de la Diputación Provincial de Barcelona.
- COMPANY, Ximo (1991): *L'art i els artistes al País Valencià Modern (1450-1600). Comportaments socials*. Barcelona: Curial. Biblioteca d'Història dels Països Catalans 4.
- CONEJO DA PENA, Antoni (1997): “El retaule de la Verge de l'Estrella de Tortosa: introducció dels corrents italianitzants en la pintura de mitjan segle XIV a les terres de Tarragona”, dins *Lambard. Estudis d'Art medieval X*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, pàgs. 11-50.
- (1998): “Assistència i hospitalitat a l'Edat Mitjana. Procés de formació de l'hospital general de Santa Maria de Lleida”, dins BUSQUETA, Joan J. (1998), *Lleida, la ciutat baix medieval (segles XIV-XV)*, pàgs. 105-112.
- (1999a): “L'almoina del claustre de la Seu Vella de Lleida”, dins *Anuari d'història i cultura* 1. Lleida: Publicacions de l'associació Amics de la Seu Vella. Pagès Editors, pàgs. 103-146.
- (1999b): “Dades sobre la construcció de l'antic hospital de Santa Maria de Lleida a través dels seus mestres d'obra (1454-1519)”, dins YARZA, Joaquín; FITÉ, Francesc (ed.) (1999) *L'artista-artesà medieval de la Corona d'Aragó*, pàgs. 487-511.
- (2003): “Assistència i hospitalitat a l'Edat Mitjana. L'arquitectura dels hospitals catalans: del gòtic al primer Renaixement”. Barcelona: Universitat de Barcelona.
- Consuetudines Dertosae* (1972). Tarragona: Diputació Provincial.
- COULET, N. (1978): “Hôpitaux et œuvres d'assistance dans le diocèse et la ville d'Aix-en-Provence”, dins *Assistance et charité. Cahiers de Fangeaux* 13, pàgs. 213-237.
- CURTO HOMEDES, A. et al. (1984): “Excavaciones al castell de la Suda de Tortosa”, dins *Anales de la Universidad de Alicante* 1, pàgs. 141-145.

- CURTO HOMEDES, A. *et al.* (1986a): "Els nivells islàmics en l'excavació en la Plaça de Nostra Sra. de la Cinta o de l'Olivera de la Ciutat de Tortosa (Tarragona)", *Separatas del I Congreso de Arqueología Medieval Española*. (Huesca, 17-19 Abril 1985). Osca.
- (1986b): "El Cementiri musulmà del Castell de la Suda de Tortosa (Tarragona)", dins *Separata del I Congreso de Arqueología Medieval Española* (Huesca, 17-19 Abril 1985). Osca.
- (1986c): "Resultat de les excavacions arqueològiques portades a terme l'any 1984 a Tortosa (Baix Ebre)", dins *Tribuna d'Arqueologia 1984-1985*. Barcelona: Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, pàgs. 115-120.
- (1988): *La intervenció municipal en l'abastament del blat d'una ciutat catalana: Tortosa, segle XIV*. Barcelona: Fundació Salvador Vives Casajuana.
- (1993): *Lo pont de barques. L'antic pas de l'Ebre a Tortosa*. Barcelona: Llibres de l'Índex.
- CURTO HOMEDES, Albert (1993): "Notes biogràfiques de l'antic pont de Tortosa", dins CURTO HOMEDES, Albert, *et al.* (1993), *Lo pont de barques. L'antic pas de l'Ebre a Tortosa*, pàgs. 17-43.
- (1993b): "Recerques arqueològiques a la regió tortosina a l'època àrab. Estat de la qüestió", dins *La Ràpita Islàmica. Història Institucional i altres Estudis Regionals*. Sant Carles de la Ràpita, pàgs. 267-278.
- (1997): "Castell de La Suda (o de Sant Joan)", dins *Catalunya romànica XXVI*, pàgs. 114-117.
- CURTO HOMEDES, Albert; VIDAL FRANQUET, Jacobo (2003): "La ciutat de Tortosa", dins *L'art gòtic a Catalunya. Arquitectura III. Dels Palaus a les masies*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, pàgs. 68-71.
- DALMASES I BALANYÀ, Núria de (1989): "Els argenters de la Cort en temps de Pere III", dins *Pere el Cerimoniós i la seu època. Anuario de Estudios Medievales*, annex 24. Barcelona: CSIC, Institut Milà i Fontanals, pàgs. 203-207.
- (1992): *Orfebrería catalana medieval: Barcelona 1300-1500 (aproximació a l'estudi)*, 2 vols. Barcelona: Institut d'Estudis catalans.
- (1999): "L'art medieval: el romànic i el gòtic", *Història de la cultura catalana I*. Barcelona: Edicions 62, pàgs. 151-218.
- (1999): Arquitectura gòtica civil, dins *Art de Catalunya 3. Urbanisme, arquitectura civil i industrial*. Barcelona: Edicions l'Isard, pàg. 117-169.
- DALMASES I BALANYÀ, N. de; JOSÉ I PITARCH, A. (1984): *L'Art Gòtic. S. XIV-XV*. Barcelona: Edicions 62: Història de l'art Català III.

- DALMASES I BALANYÀ, N. de; JOSÉ I PITARCH, A. (1985): *L'època del Cister. S. XIII.* Barcelona: Edicions 62: Història de l'Art Català II.
- DAVIS, Michael T. (1994): "La cathédrale de Narbonne et le Royaume de France", dins *Autour des maîtres d'oeuvre de la cathédrale de Narbonne. Les grandes églises gothiques du Midi, sources d'inspiration et construction*, pàgs. 27-38.
- DESPUIG, Cristòfol (1981 [1924]): *Los Col·loquis de la insigne ciutat de Tortosa* (a cura d'Eulàlia Duran). Barcelona: Curial Edicions Catalanes: Biblioteca Torres Amat 12.
- DÍAS MANTECA, Eugenio (2005): "Santa Maria de Benifassà 1233-1835. El seu procés de construcció i ornamentació, segons els analistes del monestir", dins *Paisajes sagrados. Sant Mateu, La Llum de les Imatges*, pàgs. 152-185.
- DOMENGE I MESQUIDA, Joan (1991): "Entorn als oficis artístics de Mallorca. Una aproximació als treballs i ocupacions dels artistes medievals", dins *IX Jornades d'Estudis Històrics Locals. La manufatura urbana i els menestrals (segles XIII-XVI)*. Palma, 21, 22 i 23 de novembre de 1990. Palma: Institut d'Estudis Baleàrics - Conselleria de Cultura, Educació i Esports. Govern Balear, pàgs. 381-398.
- DOMENGE I MESQUIDA, Joan (1994): "Les maîtres d'oeuvre de la cathédrale de Majorque au cours du dernier tiers du xive siècle", dins *Autour des maîtres d'oeuvre de la cathédrale de Narbonne. Les grandes églises gothiques du Midi, sources d'inspiration et construction*, pàgs. 151-158.
- (1996-1997): Guillem Morei a la seu de Girona (1375- 1397). Seguiment documental, dins *Lambard. Estudis d'Art Medieval IX/*. Barcelona: 105-131.
- (1997): *L'obra de la seu. El procés de construcció de la catedral de Mallorca en el tres-cents*. Palma de Mallorca: Institut d'Estudis Baleàrics.
- (1999): "Servar un patrimoni: pintors i argenters a la Seu de Girona (1367-1410)", dins YARZA, J.; FITÉ, F. (eds.) (1999), pàgs. 311-341.
- DU COLOMBIER, Pierre (1973 [1953]): *Les chantiers des cathédrales. Ouvriers, architectes, sculpteurs*. París: Picard.
- DUBY, Georges (1993 [1976]): *La época de las catedrales. Arte y sociedad 980-1420*. Madrid: Cátedra: Arte. Grandes Temas.
- DURAN, F. (1928): "La Catedral", dins *Tortosa y su comarca. Tortosa et sa contrée. Guía Oficial*. Barcelona: Ediciones Gráficas, pàgs. 27-55.
- DURAN I SANPERE, Agustí (1932): *Els retaules de pedra I*, Barcelona: Alpha: Monumenta Cataloniae.

- DURAN I SANPERE, Agustí (1955-1957): "L'escultura górica", dins *L'Art Català* I. Barcelona.
- (1972): *Barcelona i la seu història*, I. Barcelona: Documents de Cultura 2.
 - (1975): *Barcelona i la seu història*, III. Barcelona: Documents de Cultura 7.
- DURAN I SANPERE, Agustí; AINAUD DE LASARTE, Joan (1956): "Escultura górica", dins *Ars Hispaniae* VIII. Madrid: Plus Ultra.
- DURLIAT, Marcel (1962): "Les attributions de l'architecte à Toulouse au début du XIV siècle", dins *Pallas* XI. Tolosa de Llenguadoc: Faculté des lettres de Toulouse, pàgs. 205-212.
- (1974): "Le rôle des ordres mendians dans la création de l'architecture gothique méridionale", dins *Cahiers de Fanjeaux*. Tolosa de Llenguadoc, pàgs. 71-85.
 - (1994): La signification de la cathédrale de Narbonne et sa place dans l'architecture gothique, dins *Autour des maîtres d'œuvre de la cathédrale de Narbonne. Les grandes églises gothiques du Midi, sources d'inspiration et construction*, pàgs. 11-14.
- EIXARC FRASNO, J. (1998): "Un retaule quattrocentista per a la nostra catedral", dins *Nous colloquis* II. Tortosa: Centre d'estudis Francesc Martorell, pàgs. 25-33.
- (1999): "Contracte d'un pal·li per a l'altar major de la seu de Tortosa, any 1417", dins *Nous Col-loquis* III. Tortosa: Centre d'Estudis Francesc Martorell, pàgs. 75-80.
- ERLANDE-BRANDENBURG, Alain (1983): *L'Art Gothique*. París: Editions d'art Lucien Mazonod. L'art et les grandes civilisations.
- (1989a): *La cathédrale*. París: Fayard.
 - (1989b): "Les cathédrales gothiques au sein de la cité", dins RECHT, Roland (coord.) (1989), pàgs. 51-57.
 - (1990): Observations sur la technique de la sculpture, dins BARRAL i ALTET, X. (1990), pàgs. 265-267.
- ERLANDE-BRANDENBURG, Alain *et al.* (1991 [1986]): *Villard de Honnecourt. Cuaderno*. Madrid: Akal.
- ERLANDE-BRANDENBURG, Alain; MÉREL-BRANDENBURG, Anne Bénédicte (1995): "Histoire de l'architecture française du Moyen Âge à la Renaissance (IV siècle- début XVI siècle)". París: Mengès/Caisse Nationale des Monuments Historiques et des Sites.
- ESCODA I VALLDEPÉREZ, Leonardo (1983, 23 de desembre): "El retaule de la «Verge de les Estrelles» i la seu restauració", dins *La veu del Baix Ebre*. Tortosa, pàg. 32.

- ESPAÑOL, Francesca; RATÉS, Esther (a cura de) (1991): *La Seu Vella de Lleida. La catedral, els promotores, els artistes. S. XIII-s. XV. Catàleg de l'exposició*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- ESPAÑOL i BELTRAN, Francesca (1991a), "La catedral de Lleida: arquitectura y escultura trecentistas", dins VILÀ, Frederic; LORÉS, Imma (1991), pàgs. 181-213.
- (1994a): "Guillem Seguer de Montblanc. Un mestre trescentista esculptor, pintor y arquitecte". Montblanc: Consell Comarcal de la Conca de Barberà.
- (1994b): "Antécédents de Pere Vallebrera, maître d'oeuvre de la cathédrale de Perpignan", dins *Autour des maîtres d'oeuvre de la cathédrale de Narbonne. Les grandes églises gothiques du Midi, sources d'inspiration et construction*, pàgs. 159-170.
- (1995): *El escultor Bartomeu de Robio y Lleida. Eco de la plástica toscana en Cataluña*. Lleida: Universitat de Lleida-Estudi General.
- (1996): "El castillo real de Lleida en época medieval", dins *Anuario de Estudios Medievales* 26. Barcelona: Consejo Superior de Investigaciones Científicas, pàgs. 437-485.
- ESPAÑOL i BELTRAN, Francesca (1999): Los materiales prefabricados gerundenses de aplicación arquitectónica., dins YARZA, J.; FITÉ, F., (dir.) (1999), *L'artista-artesà medieval a la Corona d'Aragó*, pàgs. 77-127.
- ESQUIEU, Y., (1992): *Autour de la cathédrale*. Lió.
- EVANS, Joan (1968): *La baja Edad Media. Florecimiento de la Europa Medieval*. Barcelona-Madrid: Labor.
- FALOMIR FAUS, Miguel (1996), *Arte en Valencia 1472-1522*. València: Generalitat Valenciana, Consell Valencià de Cultura, 32.
- FERNÁNDEZ FLÓREZ, J. A. (1984): "Las casas del cabildo catedralicio en la ciudad de León", dins *Archivos Leoneses* 75, pàgs. 31-157.
- FERRERES i Nos, Joan; LLATGE i BASET, Daniel (1986): *Traiguera, historia documentada*. Benicarló: Centro de Estudios del Maestrazgo.
- FICHTEN, John (1961): *The construction of Gothic Cathedrals. A Study of Medieval Vault Erection*. Oxford: Oxford at the Clarendon Press-Oxford Univ. Press.
- Fidei Speculum. Art litúrgic a la diòcesi de Tortosa* (2000). Catàleg de l'exposició. Març-juliol de 2000. Fundació La Caixa-Bisbat de Tortosa.
- FITÉ i LLEVOT, Francesc (1991): "La Seu Vella", dins ESPAÑOL, Francesca; RATÉS, Esther (a cura de) (1991), *La Seu Vella de Lleida. La Catedral, els promotores, els artistes. S. XIII-s. XV. Catàleg de l'exposició*, pags. 13-32.

- FITÉ I LLEVOT, Francesc (1999): Sobre els mestres d'obra i la construcció medieval a Catalunya (1a part: l'època romànica), dins YARZA, J.; FITÉ, F. (dir.), *L'artista-artesà medieval a la Corona d'Aragó*, pàgs. 211-238.
- FOCILLON, Henri (1990 [1938]): *Art d'occident. Le Moyen Âge roman. Le Moyen Âge gothique*. París: Biblio essais. Livre de poche.
- FOGUET, Ramon (ed.) (1878): *Llibre de les costums escrites de la ciutat de Tortosa. Texte català (autèntic) enriquit. Traduït pel Dr. Ramon Foguet*. Barcelona: Tipò-litografia Celestino Verdaguer.
- FOGUET MARSAL, José (1923): *Cofradías-Gremios (especialmente fluviales de la ribera del Ebro en Tortosa)*. Madrid: Imprenta de Juan Pueyo.
- FONT RIUS, José María (1953): "La comarca de Tortosa a raíz de la reconquista cristiana (1148. Notas sobre su fisonomía político-social)", dins *Cuadernos de Historia de España XIX*. Separata. Buenos Aires: Facultad de Filosofía y Letras, pàgs. 104-128.
- (1973): "El procés de formació de les costums de Tortosa", dins *Revista Jurídica de Cataluña* 62, pàgs. 155-178.
- (1985): "La comarca de Tortosa a raíz de la reconquista catalana", dins *Estudis sobre els drets i institucions locals en la Catalunya medieval*. Universitat de Barcelona, pàgs. 75-92.
- Franchetti PARDO, Vittorio (1985): *Historia del urbanismo. Siglos XIV i XV*. Madrid: Instituto de Estudios de Administración Local.
- FRANKL, Paul (1960): *The gothic literary sources and interpretations Through Eight Centuries*. Princeton: Princeton University Press.
- (1962): *Gothic Architecture*. Londres: Penguin Books.
- FREIGANG, Christian (1991): "Jean deschamps et le Midi", dins *Bulletin Monumental* 149, pàgs. 265-298.
- (1994): "La cathédrale gothique septentrionale dans le Midi, symbole royaliste ou formule ambitieuse?", dins *Autour des maîtres d'œuvre de la cathédrale de Narbonne. Les grandes églises gothiques du Midi, sources d'inspiration et construction*, pàgs. 15-26.
- (1995): "La organización del taller en el Sur de Francia en los siglos XIII y XIV: el ejemplo de Narbona", a CASSANELLI, Roberto (dir.), *Contieri medievali*, pàgs. 169-179.
- (1989): "Jacques de Fauran", dins RECHT, R. (dir.) (1989), *Les batisseurs des cathédrales gothiques*, pàgs. 195-199.
- FREIXAS I CAMPS, Pere (1983): *L'art gòtic a Girona*. Girona: Institut d'Estudis Gironins, Col·lecció monografies, 9.
- FREIXAS, Pere; NOLLA, Josep Maria; PALAHÍ, Lluís; SAGRERA, Jordi; SUREDA, Marc (2000): *La catedral de Girona. Redescobrir la seu romànica. Els resultats de la recerca del projecte Progress*. Girona: Ajuntament de Girona.

- FUENTES I GASSÓ, Manuel Maria; RAMOS I MARTÍNEZ, Maria Lluïsa (1995): “Santa Maria de Tarragona. Història”, dins *Catalunya romànica. El Tarragonès, el Baix Camp, l'Alt Camp, el Priorat, la Conca de Barberà*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, pàgs. 122-124.
- FUGUET I SANS, Joan (1986-1987): “Apreciacions sobre l'ús de les cobertes amb arcs diafragma de l'arquitectura medieval catalana”, dins *Acta Medievalia* 7-8. Barcelona, pàgs. 437-451.
- (1989a): “L'arquitectura de les capelles templeres a la Catalunya Nova”, dins *Aplec de treballs. Centre d'Estudis de la Conca de Barberà*, època I, núm. 9, pàgs. 5-51.
- (1989b): “L'arquitectura dels templers al Camp de Tarragona i la seua aportació als orígens del gòtic”, dins *XXXV Assemblea d'estudiosos de Catalunya*. Valls: Institut d'Estudis Vallencs, pàgs. 1-26.
- (1995): *L'arquitectura dels templers a Catalunya*. Barcelona: Rafael Dalmau Editor.
- (1998): *Templers i hospitalers. II. Guia de les Terres de l'Ebre i dels castells templers del Baix Maestrat*. Barcelona: Rafael Dalmau editor.
- (1999): *La Comanda Templera i Hospitalera d'Horta*. Ajuntament d'Horta de Sant Joan.
- FUNCK-HELLET, Charles (1949): “L'équerre des maîtres d'oeuvre et les proportions”, dins *Cahiers techniques de l'art* 2, pàgs. 38-82.
- FUMANAL I PAGÈS, Miquel Àngel; MONTOLÍ TORÁN, David (2003): “La porta dels apòstols. El taller arquitectònic”, dins *La memòria daurada*. Morella, Fundación Blasco de Alagón, pàgs. 212-219.
- (2003): “La porta dels apòstols. El taller de los apóstoles”, dins *La memòria daurada*. Morella, Fundación Blasco de Alagón, pàgs. 222-225.
- GAGNIÈRE, Sylvain (1982): *Le Palais des Papes d'Avignon*. París: Caisse nationale des monuments historiques.
- GALINDO, Mariano (1913): *Guerra Civil en Tortosa y su comarca en los años 1461 a 1466: contribución a la historia catalana del siglo xv*. Tortosa: Imprenta Acción Social Católica.
- (1915a): *Visita de reyes y príncipes a la ciudad de Tortosa en los siglos XIV y XV*. Tortosa: Imprenta moderna de Algúeró y Baiges.
- (1915b): “La Lonja”, dins *La Zuda* 30. Tortosa, pàgs. 154-155.
- GALVANY LLOPIS, V. A.; FERRER GRACIÀ, M. J. (2000): “Extracción de Marés. Utilaje y procedimiento”, dins GRACIANI GARCÍA, A. et al. (a cura de) (2000), I, pàgs. 335-341.

- GARCIA BIOSCA, J. E., LORIENTE, A.; MARTÍNEZ, J. (1998): "La gènesi dels espais urbans andalusins (segles VIII-X): Tortosa, Lleida i Balaguer", dins MIQUEL, Marina; SALA, Margarida (coord.) (1998), *L'islam i Catalunya*, pàgs. 137-165.
- GARCIA EGEA, M. Teresa (1993): *La visita pastoral a la diòcesis de Tortosa del obispo Paholac, 1314*. Castelló: Diputació, Història i Documents.
- GARCIA LISÓN, Miguel; ZARAGOZÀ CATALÁN, Arturo (1983): "Iglesia arciprestal de San Mateo", dins *Catálogo de Monumentos y Conjuntos de la Comunidad Valenciana*. València: Generalitat Valenciana-Consejería de Cultura, Educación y Ciencia, pàgs. 148-153.
- GARCÍA MARSILLA, Juan Vicente (1995): "Capilla, sepulcro y luminaria. Arte funerario y sociedad urbana en la Valencia Medieval", dins *Ars Longa* 6. València, pàg. 69-80.
- GARCIA SANCHO, Manuel (2000): "La restauració de la Seu episcopal de Tortosa", dins *Fidei Speculum*, pàgs. 18-29.
- GENERA, M.; ARBELOA, J. (1987): "L'estat actual de la recerca sobre la Tortosa romana i la seua àrea d'influència", dins *Tribuna d'Arqueologia* 1986-1987.
- GIMPEL, Jean (1980 [1958]): *Les bâtisseurs de Cathédrales*. París: Éditions du Seuil.
- GIMPEL, Jean (1981[1977]): *La revolución industrial en la Edad Media*. Madrid: Taurus.
- GIRARD, Alain (1994): "Blaise Lécuyer «maistre des ouvraiges» de la cathédrale de Carpentras et de la collégiale de Pont-Saint-Esprit au XVe siècle: profil d'une carrière", dins *Autour des maîtres d'œuvre de la cathédrale de Narbonne. Les grandes églises gothiques du Midi, sources d'inspiration et construction*, pàgs. 95-104.
- GLICK, Thomas (1968): "Levels and Levelers: surveying irrigation canals in medieval Valencia", dins *Tecnology and Culture* 9, pàg. 165-180.
- GÓMEZ MARTÍNEZ, Javier (1994): "Maestría versus destajo en la Catedral de Salamanca (1530-1535)". *Medievalismo y Neomedievalismo en la arquitectura española: Las catedrales de Castilla y León. I*. Àvila: Fundación Cultural Santa Teresa, pàgs. 249-256.
- GONZÁLEZ CIRER, F. (1957): "El arte gótic en Tortosa", dins *La Zuda. Revista de Artes y Letras del Círculo Artístico*, 2a època, 34. Tortosa, pàg. 678 i s.
- GONZÀLEZ MARTÍ, Manuel (1927): "La cerámica medieval valenciana", dins *Archivo de Arte Valenciano*, pàg. 10.

- GORT I JUANPERE, Ezequiel (1995): "Tarragona. El capítol catedralici", dins *Catalunya romànica XXI* Barcelona: Enciclopèdia Catalana, pàgs. 70-72.
- GRACIA, Cristóbal (1923): *Un retablo inédito de la Catedral de Tortosa*. Barcelona: Universidad de Barcelona. Facultad de Filosofía y Letras.
- GRACIANI GARCÍA, A. et al. (a cura de) (2000): *Actas del Tercer Congreso Nacional de la Construcción. 2 vols. Sevilla, 26 a 28 de octubre de 2000*. Sevilla: Universidad de Sevilla.
- Gran Geografia Comarcal de Catalunya 7. Baix Ebre, Montsià, terra Alta, Matarranya i Ribera d'Ebre* (1993). Barcelona: Fundació Enciclopèdia Catalana.
- GRAU, J.; SORRIBES, J. (1985): *El Montsià. Estructura dinàmica i socioeconòmica*. Tarragona.
- GRODECKI, Louis (col·laboració d'Anne Prache i Roland Recht) (1989): *Arquitectura gótica*. Madrid: Aguilar.
- GUDIOL I CUNILL, Josep (1920): "Les creus d'argenteria a Catalunya", dins *Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans VI*, pàgs. 98-99.
- (1930): La creu dels Lleonets de la Catedral de Tortosa, dins *Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura* 11, pàgs. 1-6.
- (1955): *La pintura medieval catalana. Els primitius, III. Els llibres il·luminats*. Barcelona: Llibreria Canuda.
- Guía de Tortosa y su comarca. Tortosa et sa contrée. Guía Oficial. Sus bellezas, Agricultura, Industria y Comercio. Ses beautés, Agriculture, Industrie et Commerce* (1928). Barcelona: Ediciones Gráficas.
- GUILLERÉ, Christian (1980a): "Assistance et charité à Gérone au début du xiVème siècle", dins *La pobreza y la asistencia a los pobres en la Catalunya Medieval. Anejo al Anuario de Estudios Medievales I/9*. Barcelona, pàgs. 191-204.
- (1980b): "Une institution charitable face aux malheurs du temps: la pia almoina de Gerone (1347-1380)", dins *La pobreza y la asistencia a los pobres en la Catalunya Medieval. Anejo al Anuario de Estudios Medievales I/9*. Barcelona, pàgs. 314-345.
- (1993-1994): *Girona al segle XIV*, 2 vols. Girona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Biblioteca Abat Oliva.
- GUINOT, Enric (1995): *Els límits del Regne. El procés de formació territorial del País Valencià Medieval (1238-1500)*. València: Edicions Alfons el Magnànim. Institució valenciana d'estudis i investigació. Generalitat Valenciana-Diputació Provincial de València.
- (1986): *Feudalismo en expansión en el norte valenciano*. Castelló: Diputació de Castelló.

- HARVEY, John (1970): "The education of the mediaeval english master masons", dins *Mediaeval Studies* XXXII, pàgs. 1-26.
- (1968): "El arte del albañil. Desarrollo de la arquitectura", dins EVANS, Joan (1968), *La Baja Edad Media. Florecimiento de la Europa Medieval* pàgs. 81-132.
- (1971): *The Master Builders. Architecture in the Middle Ages*. Londres: Thames and Hudson Ltd. (Library of Medieval Civil).
- (1972): *The medieval Architect*. Londres: Wayland Publishers.
- (1975): *Mediaeval Craftsmen*. Londres-Sidney: B. T. Batsford Ltd.
- HERNANDO GARRIDO, Jose Luis (1991-1993): "Los artistas llegados al foco barcelonés durante el gótico internacional (1390-1450): procedencia, actividad y posible asentamiento. Aspectos documentales", dins *Lambard VI*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, pàgs. 359-388.
- Histoire et Archéologie* (1980), núm. 47, novembre.
- HOMS ROURICH, Cristina (1977): "Los Constructores de la Catedral de Gerona", dins *Cuadernos de Historia Económica de Cataluña*, 17. Barcelona: Cátedra de Historia Económica. Facultad Ciencias Políticas, Económicas y Comercio Universitat de Barcelona, pàgs. 75-157.
- IBARBURU ARSUMENDI, Eugenia (1984): "Estudio iconográfico de la «Ciudad de Dios» de San Agustín, códice 20 del Archivo Capitular de Tortosa", dins *D'Art* 10, pàgs. 93-124.
- IBARBURU ARSUMENDI, Eugenia (1985): "Algunos comentarios estilísticos sobre la «Ciudad de Dios» de San Agustín, códice 20 del Archivo Capitular de Tortosa", dins *D'Art* 11, pàgs. 103-121.
- IGLÉSIES I FORT, Josep (1961): *La conquesta de Tortosa*. Barcelona: Rafael Dalmau. Episodis de la Història, 20.
- (1987): *La població de les vegueries de Tarragona, Montblanc i Tortosa segons el fogatge de 1496*. Reus, Rosa de Reus.
- (1991): *El fogatge de 1497 II. Estudis i transcripció*. Barcelona: Fundació Salvador Vives i Casajuana.
- IZQUIERDO, Pere (1989-1990): "Excavacions al portal de Temple: una aproximació a l'evolució del recinte emmurallat de Tortosa", dins *Acta Arqueològica de Tarragona* III, pàgs. 9-20.
- JACOBS, David (1974 [1970]): *Los Constructores de Catedrales de la Edad Media*. Barcelona: Timun Mas, S. A. (Hombres y Países).
- JIMÉNEZ SANCHO, A. (2000): "Rellenos cerámicos en las bóvedas de la catedral de Sevilla", dins GRACIANI GARCÍA, A. *et al.* (a cura de) (2000), II, pàgs. 562-567.

- JOSÉ PITARCH, Antoni (1986): "Retaule de la Mare de Déu", dins *Thesaurus. Estudis. Art dels bisbats de Catalunya 1000-1800*. Barcelona: Fundació Caixa de Pensions. Núm. 109, pàgs. 174-175.
- (1986): "Les arts plàstiques: L'escultura i la pintura gòtiques", dins *Història de l'Art al País Valencià I*. València: Tres i Quatre.
- (1989): "Anònim. Imatges de Sant Pere i Santa Maria Magdalena, del retaule major de la seu de Tortosa", dins *Millenium: història i art de l'església catalana*. Barcelona: núms. 214-215, pàg. 279.
- (1999): "Virgen entronizada con ángeles", dins *Honor del nostre poble. La Virgen en el arte y en el culto por las comarcas castellonenses*. Obispado de Segorbe-Castellón. Bancaixa. Catàleg de l'exposició, pàgs. 120-121.
- JOSÉ PITARCH, Antoni; OLUCHA MONTINS, Ferran (2003): "Secuencia de contexto de la escultura en Morella: siglos XIV y XV", dins *La memoria dorada*. Morella, Fundación Blasco de Alagón, pàgs. 94-115.
- JOVER FLIX, Mariano (1973): *Tortosa. Testimonio Histórico-gráfico*. Tortosa: Coop. Gráfica Dertosense.
- (1982): "Les pintures del primitiu altar de la Mare de Déu de la Cinta al claustre de la catedral de Tortosa", dins *Programa oficial de Festes de la Cinta*. Tortosa: Ajuntament.
- JUNYENT, Eduard (1975): *L'arquitectura del segle XII*. Montserrat: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- JUNYENT, Eduard (1976): *El monestir de Sant Joan de les Abadesses*. Barcelona: Junta del monestir de Sant Joan de les Abadesses.
- KIMPEL, Dieter (1977): "Le développement de la taille en série dans l'architecture médiévale et son rôle dans l'histoire économique", dins *Bulletin Monumental* 135, pàgs. 195-222.
- (1980): "L'apparition des éléments de série dans les grands ouvrages", dins *Histoire et Archéologie* 47, pàgs. 40-59.
- (1985): "Le développement de la taille en série dans l'architecture médiévale et son rôle dans l'histoire économique", dins CHAPELOT, O.; BENOIT, P. (dirs.), pàgs. 209-217.
- (1986): "La sociogenèse de l'architecte moderne", dins BARRAL I ALTET, X., (dir.) (1986), *Artistes, artisans et production artistique au Moyen Âge I. Les hommes*, pàgs. 135-161.
- (1989): "Les méthodes de production des cathédrales", dins RECHT, R. (dir.), (1989) *Les bâtisseurs de cathédrales gothiques*, pàgs. 91-101.
- (1995): "La actividad constructiva en la Edad Media: estructura y evolución", dins CASSANELLI, R. (dir.), pàgs. 15-50.

- KIMPEL, Dieter; SUCKALE, Robert (1990): *L'Architecture gothique en France. 1130-1270*. París: Flammarion.
- KNOOP, D.; JONES, G. P. (1967 [1933]): *The Medieval mason. An Economic History of English Stone Building in the Later Middle Ages and Early Modern Times*, Nova York: Manchester University Press.
- KRAUS, Henry (1979): *Gold was the mortar. The Economics of Cathedral Building*. Londres: Routledge & Keagan Paul London-Henley and Boston.
- KURMANN, Peter (1989): "Gautier de Varinfrio et le problème du style personnel d'un architecte au XIII siècle", dins RECHT, R. (dir.) (1989), *Les bâtisseurs de cathédrales gothiques*, pàgs. 187-194.
- La Seu Vella de Lleida. La Catedral, els promotores, els artistes. S. XIII a s. XV*, (1991). Catàleg de l'exposició. Lleida: Generalitat Catalunya. Direcció General del Patrimoni Cultural.
- LALBAT, Claude; MARGUERITTE, Gilbert; MARTIN, Jean (1987): "De la stéréotomie médiévale: la coupe des pierres chez Villard de Honnecourt", dins *Bulletin Monumental* 145, pàgs. 387-406.
- LAMBERT, Elie (1982 [1977]): *El arte gótico en España en los siglos XII y XIII*. Madrid: Cátedra.
- LAMPÉREZ Y ROMEA, Vicente (1922): *Arquitectura Civil Española*. Madrid.
- (1930): *Historia de la arquitectura cristiana española en la Edad Media. Segundo el estudio de los elementos y los monumentos*. Madrid: Espasa Calpe.
- LAVEDAN, Pierre (1935): *L'Architecture gothique religieuse en Catalogne, Valence et Baleares*. París: Hénry Laurens.
- LEFRANÇOIS-PILLION, Louise (1949): *Maîtres d'œuvre et tailleurs de pierre des Cathédrales*. París: Robert Laffont.
- LEVI, Ezio (1929): "I Fiorentini nel Maestrazgo al tramonto del Medio Evo", dins *Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura* X/1. Castelló, pàgs. 17-29.
- (1932): "Pittori e mercanti in terra di pastori", dins *Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura*. Castelló.
- LIAÑO MARTÍNEZ, Emma (1983): *Inventario Artístico de Tarragona y su provincia. III*. Madrid: Ministerio de Cultura. Subdirección General de Bellas Artes.
- (2000): "Sant Joan Evangelista de la creu dels Leonets", dins *Fidei Speculum. Art litúrgic a la diòcesi de Tortosa*, pàg. 121.
- L'Islam i Catalunya* (1998). Institut Català de la Mediterrània i Museu d'Història de Catalunya.

- LLADONOSA I PUJOL, Josep (1970): "Santa Maria l'Antiga i la primitiva canonja de Lleida (1149-1178)", dins *Miscel·lània històrica Catalana. Homenatge al pare Jaume Finestres, historiador de Poblet* (†1769). *Scriptorium Populeti* 3. Santa Maria de Poblet: Abadia de Poblet, pàgs. 85-136.
- (1980): *La Suda, parròquia de la Seu de Lleida, problemàtica arqueològica i urbanística d'una antiga ciutadella*. Lleida: Institut d'Estudis Ilerdencs.
- LLOBET, J. M. (1999): "Pere Perull, un dels mestres de l'obra de Santa Maria de Cervera (1401-1423)", dins YARZA, J.; FITÉ, F. (eds.) (1999), *L'artista-artesà medieval a la Corona d'Aragó*, pàgs. 513-522.
- LLOMPART, Gabriel (1973): "Pere Mates, un constructor y escultor trecentista en la «Ciutat de Mallorques»", *BSAL XXXIV*, pàgs. 91-118.
- LLOP I TORNÉ, J. M. (1996), "Les intervencions urbanístiques a l'entorn de la Seu Vella de Lleida", dins *Congrés de la Seu Vella de Lleida*, pàgs. 21-23.
- LLUÍS I GUINOVART, Josep (1984): "Una breu reflexió de l'Absis de la Catedral de Tortosa", dins *La Veu del Baix Ebre*. Núm. 1405, 31-8-1984, pàgs. 25-26.
- (1997): "Metodología de un trazado catedralicio en el siglo XIV", dins *Jornadas Técnicas de Conservadores de Catedrales. Las Catedrales de España. Cuadernos Temáticos del Patrimonio* 1. Alcalá de Henares: Junta de Castilla y León: s/p.
- (1998): "La restauració de les cobertes de la catedral. La recuperació del perfil gòtic. Una nova imatge de Tortosa", dins *La Veu del Baix Ebre*, núm. 2.078, 13-3-1998. Tortosa, pàg. 6.
- (2000a): "Traça de la catedral de Tortosa", dins *Fidei Speculum. Art litúrgic a la diòcesi de Tortosa*, pàg. 190.
- (2000b): "La catedral de Tortosa y su plan director", dins *Ars Sacra* 6, pàgs. 124-133.
- LLUÍS I GUINOVART, Lluís (1995): "Una hipòtesi a la construcció de la Reial capella de la Cinta", dins *La Veu del Baix Ebre* 1.954, 19-9-1995, pàgs. 26-27.
- (1995): "Una hipòtesi a la construcció de la Reial capella de la Cinta", dins *L'Ebre*, 19-9-1995, pàgs. 58-59.
- LLUÍS I GUINOVART, Josep et al. (2000): *Pla Director de Sancta Maria Dertosae*. Tortosa: Bisbat de Tortosa. Pla Director Catedral (inèdit).
- LLUÍS I GUINOVART, Josep; ALMUNI BALADA, Victòria (1997): "La traça de la catedral de Tortosa. Els models d'Antoni Guarc i Bernat Dalguaire", dins *Lambard. Estudis d'Art Medieval* IX. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, pàgs. 23-37.

- LLORCA, Alfons; LLUÍS, Josep (2000): "L'obra d'intervenció en el Claustre de la catedral de Tortosa", dins *La veu del Baix Ebre* 2.183, 14-1-2000, pàg. 6.
- LÓPEZ PICUETA, Tomàs (1995): "El «mal any primer»: alimentación de los pobres asistidos en la Pia Almoina de Barcelona: 1333-1334", dins *Primer Col·loqui d'Història de l'Alimentació a la Corona d'Aragó. Edat Mitjana, II*. Lleida, 7-9 de novembre de 1990. Lleida: Institut d'Estudis Ilerdencs, pàgs. 613-623.
- LORÉS i OTZET, I.; GIL i GABERNET, I. (1999): "L'antiga canonja de la Seu Vella de Lleida: noves aportacions a l'evolució arquitectònica del conjunt dels seus edificis", dins *Seu Vella. Anuari d'Història i Cultura*. Associació amics de la Seu Vella de Lleida. 1. Lleida: Publicacions de l'Associació d'Amics de la Seu Vella. Pagès Editors, pàgs. 15-93.
- LUND, F. M. (1921-1922): *Ad quadratum. Étude des bases géométriques de l'architecture religieuse dans l'antiquité et au Moyen Âge découvertes dans la cathédrale de Nidaros*. Londres-París.
- MACIÀ, M. et al. (1994): "Recuperació d'un conjunt arquitectònic: la tribuna o balcó de la canonja de la Seu Vella de Lleida", dins *Ilerda. Humanitats*, LI. Lleida, pàgs. 7-17.
- MADURELL i MARIMON, Josep Maria (1935): "Pere el Cerimoniós i les obres públiques", dins *Analecta Sacra Tarragonensis* 11, 1935, pàgs. 371-393.
- MADURELL i MARIMON, Josep Maria (1940): "El Palacio Real de Barcelona. Nuevas notas para su historia", dins *Analecta Sacra Tarragonensis* 13, 1937-1940, pàgs. 89-113.
- (1948): "Los contratos de obras en los protocolos notariales y su aportación a la historia de la arquitectura (siglos XIV-XV)", dins *Estudios Históricos y documentos de los archivos de protocolos* I. Barcelona: Publicaciones del Colegio Notarial, pàgs. 105-199.
- (1983): "Notes de vocabulari de l'art antic de la construcció", dins *Miscel·lània Aramon i Serra* 3. Barcelona: Estudis Universitaris Catalans-Ed. Curial, pàgs. 337-367.
- MAINONI, P. (1982): *Mercanti lombardi tra Barcellona e Valenza nel Basso Medioevo*. Bolonya, Capelli Editore.
- MANCHON i SUÀREZ, Carles (1997): "Noves dades sobre els manuscrits 196 i 62 (homilies d'alguns sants pares, parts I i II) i el manuscrit 51 (saltiri amb glosses), de l'Arxiu Capitular de Tortosa (ACT)", dins *Lambard. Estudis d'Art medieval* IX, 1996, pàgs. 15-22.
- MANOTE i CRIVILLES, M. R. et al. (1998): *Guia art gòtic*. Barcelona: Museu Nacional d'Art de Catalunya.

- MARCH, J. M. (1916): "Miniaturas españolas antiguas. Biblioteca Capitular de Tortosa. Códice n.º 20", dins *Razón y Fe* 45. Madrid, pàgs. 351-354.
- MARTÍN, E.; PRADALIER-SCHLUMBERGER, M. (1994): "L'église Saint-Paul de Narbonne, un édifice du premier gothique en Languedoc", dins *Autour des maitres d'oeuvre ...*, pàgs. 45-55.
- MARTINELL, Cèsar (1935): "Els hospitals medievals catalans", dins *Pràctica mèdica*, vol. III, núm. 27, pàgs. 109-132.
- MARTÍNEZ SUBÍAS, A. (1988): *La platería gótica en Tarragona y provincia*. Tarragona.
- MARTÍNEZ I TOMÀS, Joan (1997): "Jaciment de la Plaça de Sant Jaume", dins *Catalunya romànica XXVI*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, pàgs. 159-161.
- MARTÍNEZ I TOMÀS, Joan (2000): "Arqueologia de la catedral", dins LLUÍS I GUINOVART, Josep et al. (2000), *Pla Director de Santa Maria Dertosae*, pàgs. 30-48.
- MARTORELL Y DE LUNA, Francisco (1925 [1626]): *Historia de la antigua Hibera*. Tortosa: Imprenta de Joseph L. Foguet.
- MARTORELL, Francisco (1909): "Pere Moragues i la Custodia dels corporals de Daroca", dins *Estudis Universitaris Catalans III*. Barcelona, pàgs. 225-239.
- MASSIP FONOLLOSA, Jesús (1980): "El territori de Tortosa", dins *Jornades sobre l'Estatut d'Autonomia de Catalunya*. Barcelona: Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Catalunya, pàgs. 273-278.
- MASSIP I FONOLLOSA, Jesús (1968a): "La Font de l'Àngel", dins *La Voz del Bajo Ebro* 540, 5 de gener. Tortosa, pàg. 2.
- (1968b): "La Llotja", dins *La Voz del Bajo Ebro* 561, maig. Tortosa, pàg. 10.
- (1968c): "La Llotja. II", dins *La Voz del Bajo Ebro* 562, juny. Tortosa, pàg. 3.
- (1968d): "La Llotja. III", dins *La Voz del Bajo Ebro* 563, juny. Tortosa, pàg. 2.
- (1968e): "L'administració municipal als segles XIV i XV, segons els salariis", dins *La Voz del Bajo Ebro* 665, juny. Tortosa, pàg. 8.
- (1984): *La Gestació de les Costums a Tortosa*. Tortosa, Consell Intercomarcal de les Terres de l'Ebre: Cooperativa Gràfica Dertosense.
- (1997): "Santa Maria de Tortosa. La biblioteca de l'arxiu capitular", dins *Catalunya romànica XXVI*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, pàgs. 124-125.

- MATAMOROS, José (1926): "Visiones Tortosinas. Marcas de las lapicidas de «l'obra de la Seu»", dins *La Zuda* 154, octubre, pàgs. 173-179.
- (1927): "Visiones Tortosinas. Los «Mestres de Obra» de la Catedral", dins *La Zuda* 175, febrer, pàgs. 227-230.
- (1927): "Visiones Tortosinas. La Catedral de Tortosa. Historia de su construcción", dins *La Zuda* 177, desembre, pàgs. 179-182.
- (1929): "Visiones Tortosinas. La Catedral de Tortosa. Historia de su construcción. II", dins *La Zuda* 178, gener, pàgs. 2-5.
- (1929): "Visiones Tortosinas. Los gráficos de la Catedral", dins *La Zuda* 184, octubre, pàgs. 119-122.
- (1932): *La Catedral de Tortosa. Trabajos monográficos acerca de su construcción y de su contenido artístico y religioso*. Tortosa: Editorial Católica.
- MAURA GAMAZO, Gabriel (1913): "La vida urbana en el siglo XIII", dins *Boletín del Orfeón Tortosí* 6, agost. Tortosa, pàgs. 1-2.
- MEISS, Millard (1988): *Pintura en Florencia y Siena después de la Peste Negra: arte, religión y sociedad a mediados del siglo XIV*. Madrid: Alianza Editorial.
- MELIS, F. (1976): "Mercaderes italianos en España (siglos XIV-XVI)", dins *Anales de la Universidad Hispalense*. Sevilla.
- MESQUÍ, Jean (1986): "Le pont de pierre au Moyen Âge. Du concept à l'exécution", dins BARRAL i ALTET, X. (dir.) (1986), *Artistes, artisans et production artistique au Moyen Âge I. Les hommes*, pàgs. 97-215.
- MESTRE i NOÉ, Francisco (1898): *El arte en la Santa Iglesia Catedral de Tortosa*. Tortosa: Imprenta de Josep Lluís Foguet i Sales.
- MESTRE NOÉ, Francesc (1900): *El Palacio episcopal de Tortosa. Guía Histórica y descriptiva*. Tortosa.
- (1924): "Lo retaule de l'Estrella i'ls procuradors de Tortosa", dins *La Suda* 124. Tortosa, pàgs. 1-7.
- MILIAN BOIX, Manuel (1945): "Nuestros grandes artistas: Bernardo Santalínea", dins *Vallibana*. Morella.
- (1987): "Inventario y estudio de las iglesias del arciprestazgo de Morella", dins *Homenaje a Mosén Milian II*. Castelló de la Plana: Diputació de Castelló, pàgs. 525-602.
- MIQUEL, Marina; SALA, Margarida (coords.) (1998): *L'Islam i Catalunya*. Barcelona: Institut Català de la Mediterrània-Museu d'Història de Catalunya.

- MIRAVALL I DOLC, Ramon (1970): *La societat tortosina de la postconquesta (30-XII-1148/05-VIII-1151)*. Barcelona: Rafael Dalmau: 54. Episodis de la Història, 141.
- (1968): *Tortosa i l'Orde de l'Aixa*. Barcelona: Rafael Dalmau: Episodis de la Història, 108.
- (1970): *Gaufred d'Avinyó, bisbe dels tortosins (5 Agost 1151-28 maig 1165)*. Tortosa: Rafael Dalmau Editor: Episodis de la Història, 134.
- (1972): *Ponç de Torrella, bisbe dels tortosins (23 gener 1212-29 agost 1254)*. Barcelona: Rafael Dalmau Editor: 63. Episodis de la Història, 159.
- (1983): *Tortosa: guia general*, Tortosa: Regidoria de Cultura. Ajuntament de Tortosa. Dertosa, 14.
- (1986): *Necròpolis, sepultures i inhumacions a Tortosa*. Tortosa: Cooperativa Gràfica Dertosense, Dertosa.
- (1997): “Epigrafia altmedieval de Tortosa”, dins *Catalunya romànica XXVI*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, pàgs. 153-159.
- MOLINA I FIGUERA, Joan, (1999): *Arte, devoción y poder en la pintura tardogótica catalana*. Múrcia: Universidad de Murcia.
- MONLLEÓ I GALCERÀ, Àngel (1996): “Estudi iconogràfic de la capella major de l'església de Sant Joan d'Orta (Tarragona)”, dins *Anuario de Estudios Medievales*. Barcelona: Consejo Superior de Investigaciones Científicas, pàgs. 407-436.
- (1998): La fàbrica de l'església parroquial d'Orta de Sant Joan (Tarragona). Etapes constructives, dins *El Mediterráneo y el Arte Español. Actas del XI Congreso del CEHA*. València, setembre 1996. València, pàgs. 471-477.
- MONTESINOS, Vicent; ITURAT, Joaquim (1991): “Les imatges gòtiques al campanar de Traiguera”, dins *2as. Jornadas sobre arte y tradiciones en el Maestrazgo III*. Benicarló, Centro de Estudios del Maestrazgo.
- MORALES GÓMEZ, J. J.; TORREBLANCA GASPAR, M. J. (1989): *Tiempo y relojes en Teruel en el siglo XIV*, dins *Homenaje Académico al profesor Antonio Ubieto Arteta*. Saragossa, pàgs. 449-474.
- MORENO I LUCAS, Josep Maria (1991-1993): “Els sistemes constructius al llarg de l'evolució de la coberta de Sant Llàtzer (Barcelona)”, dins *Lambard VI*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, pàgs. 81-86.
- MORTET, Victor (1906): “La Maîtrise d'oeuvre dans les grandes constructions du XIIIe siècle et la profession d'appareilleur”, dins *Bulletin Monumental LXX*, pàgs. 263-270.

- MORTET, Víctor; DESCHAMPS, Paul (1995): "Recueil de textes relatifs à l'histoire de l'architecture et à la condition des architectes en France au Moyen Âge. xi-xiii siècles". París: Comité des Travaux Historiques et Scientifiques.
- MÜLLER, Werner (1989): "Le dessin technique a l'époque gothique", dins RECHT, Roland (dir.) (1989), *Les batisseurs des cathédrales gothiques*, pàgs. 237-254.
- MUNDÓ, Anscari Manuel (1999): "La cultura a les canòniques agustinianes", dins *Lambard XI*. Barcelona, pàgs. 17-24.
- MUÑOZ I SEBASTIÀ, Joan Hilari (2001): "Les confraries de Tortosa al segle XVI", dins *Programa oficial de Setmana Santa*, Tortosa, pàgs. 17-19.
- NAVASCUÉS PALACIO, Pedro; GUTIÉRREZ ROBLEDO, José Luis (ed.) (1994): *Medievalismo y Neomedievalismo en la Arquitectura Española. Las catedrales de Castilla y León I*. Actas de los Congresos de Septiembre de 1992 y de 1993. Ávila: Fundación Cultural Santa Teresa.
- NAVASCUÉS PALACIO, Pedro (1994): "El coro y la arquitectura de la catedral. El caso de león", dins NAVASCUÉS PALACIO, Pedro; GUTIÉRREZ ROBLEDO, José Luis (1994), pàgs. 53-94.
- NOËL, Pierre (1960): "Comment fut taillée la pierre en France depuis le début de l'ère chrétienne", dins *Actes du Congrès internationale des architectes et techniciens des Monuments Historiques*. París: Vincent, Fréal et Cie., pàgs. 118-126.
- NOHLEN, M. J. (1980): "Les comptes de l'oeuvre Notre Dame de Strasbourg", dins *Histoire et archéologie* 47, pàgs. 60-65.
- O'CALLAGHAN, Ramon (1995 [1886]): *Anales de Tortosa* I. Tortosa: Impr. Católica de Gabriel Llasat.
- (1895 [1887]): *Anales de Tortosa* II. Tortosa: Impr. Católica de Gabriel Llasat.
- (1895 [1888]): *Anales de Tortosa* III. Tortosa: Impr. Católica de Gabriel Llasat.
- (1890): *La Catedral de Tortosa. Descripción histórica de la misma, relacionada con la Historia de dicha ciudad*. Tortosa: Impr. Católica de Gabriel Llasat.
- (1895): *Apéndice a los anales de Tortosa*. Tortosa: Impr. Católica de Gabriel Llasat.
- (1896): *Episcopologio de la Santa Iglesia de Tortosa*. Tortosa: Impr. Católica de Gabriel Llasat.
- O'CALLAGHAN, Ramon (1897): *Los Códices de la Catedral de Tortosa*, Tortosa: Imp. Católica de José L. Foguet y Sales.

- O'CALLAGHAN, Ramon (1901): *Una visita a la catedral de Tortosa*. Tortosa: Imprenta de Salvador Isuar.
- (1906): *Capitulares Distinguidos de la Catedral de Tortosa*. Tortosa: Imprenta de Salvador Isuar.
- (1910a): *Los Conventos de Tortosa y las ermitas de su término*. Tortosa: Imprenta Salvador Isuar.
- (1910b): *Historia de la Santa Cinta*. Tortosa: Imprenta Salvador Isuar.
- OLIVER, Bienvenido (1876): *Historia del derecho en Cataluña, Mallorca y Valencia. Código de las Costumbres de Tortosa II*. Madrid: Imprenta de Miguel Ginesta.
- ORTOLL MARTÍN, Ernest (1999): “Bernat Roca, un artífax pluridisciplinar”, dins YARZA, J.; FITÉ, F. (dirs.) (1999), *L'artista-artesà medieval a la Corona d'Aragó*, pàgs. 271-293.
- OSMA, G. J. (1923): *Los maestros alfareros de Manises, Paterna y Valencia*. Madrid.
- PAGAROLAS, Laureà (1984): *La comanda del Temple de Tortosa: primer període (1148-1213)*. Tortosa. Dertosa.
- PADILLA LAPUENTE, J. L. (1991): “Las campanas horarias de la catedral de Lleida: hacia una nueva cesura del tiempo urbano (s. xv)”, dins VILA, Frederic; LORÉS, Imma (a cura de) (1991), pàgs. 159-163.
- PAGAROLAS, Laureà (1999): *Els templers de les Terres de l'Ebre (Tortosa). De Jaume I fins a l'abolició de l'Ordre (1213-1312) 2 vols*. Tarragona: Diputació de Tarragona.
- PALOU I SAMPOL, Joana Maria (1999): “Pere Morey, mestre major del portal del Mirador de la catedral de Mallorca”, dins YARZA LUACES, Joaquín; FITÉ, Francesc (1999), *L'artista-artesà medieval a la Corona d'Aragó*, pàgs. 385-397.
- PANOFSKY, Erwin (1959): *Arquitectura gótica y escolástica*, Buenos Aires: Ediciones Infinito. Biblioteca de Arquitectura, 4.
- PASTOR LLUÍS, Federico (1915): “El arte pictórico en Tortosa (1347-1703)”, dins *La Zuda* 34. Tortosa, pàgs. 245-248.
- PASTOR I LLUÍS, Federico (1917): “El reloj público”, dins *La Zuda* 53. Tortosa, pàgs. 118-119.
- (1918): “La bóveda del Vall”, dins *La Zuda* 90. Tortosa.
- (1922): “Tortosa histórica: El solar de los frailes menores de Tortosa”, dins *La Zuda* 106. Tortosa, pàgs. 76-79.
- (1922): “La Catedral de Tortosa”, dins *La Zuda* 108, pàgs. 113-114.
- PASTOR I LLUÍS, Federico (1925): “Tortosa histórica: las puertas de la ciudad (I)”, dins *La Zuda*, 138. Tortosa, pàgs. 42-44.

- PAUL, Vivian (1994): "Le passage d'une architecture du nord à une architecture du Midi à la cathédrale Saint-Just-Saint Pasteur de Narbonne: sa signification dans l'architecture du Languedoc", dins *Autour des maîtres d'oeuvre de la cathédrale de Narbonne. Les grandes églises gothiques du Midi, sources d'inspiration et construction*, pàgs. 15-26.
- (1988): "The Beginnings of Gothic Architecture in Languedoc", *The art Bulletin* 70/1, pàgs. 104-122.
- PÉREZ SÁNCHEZ, A. (1986): *La historia del dibujo en España, de la Edad Media a Goya*. Madrid: Cátedra.
- PÉREZ SANTAMARIA, Aurora (1981-1982): "El hospital de San Lázaro o Casa dels malalts o masells", dins *La pobreza y la asistencia a los pobres en la Catalunya Medieval. Anejo al Anuario de Estudios Medievales II*. Barcelona, pàgs. 77-115.
- PEVSNER, Nicholas (1942): "The term «architect» in the Middle Ages", dins *Speculum* XVII, pàgs. 549-562.
- PIFARRÉ TORRES, Dolors (1980): "Dos visitas de principios del siglo XIV a los hospitales barceloneses d'en Colom i d'en Marcús", dins *La pobreza y la asistencia a los pobres en la Catalunya Medieval. Anejo al Anuario de Estudios Medievales I/9*, pàgs. 81-93.
- PIOLA CASELLI, Fausto (1981): *La costruzione del Palazzo dei Papi di Avignone (1316-1367)*. Milano-Università di Cagliari: A. Giuffré Editore (Publ. Facoltà Scienze Polit.): 283.
- PIRENNE, H. (1972): *Las ciudades en la Edad Media*. Madrid: Alianza Editorial.
- PLADEVALL I FONT, Antoni (1987): "Sant Joan de les Abadesses", dins *Catalunya Romànica X*. Barcelona: Edicions 62, pàgs. 326-363.
- PLADEVALL I FONT, Antoni (1997): "Barcelona. El palau episcopal", dins *Catalunya Romànica XX*. Barcelona: Edicions 62, pàgs. 181-182.
- (1997): Acta de consagració de Santa Maria de Tortosa, dins *Catalunya Romànica XXVI*. Barcelona: Edicions 62, pàgs. 118-119.
- THONZ, Antonio (1788): *Viage de España XIII*. Madrid: Viuda de Ibarra, Hijos y Cia.
- PORCEL BEDMAR, Matilde (2000): "Regulación del oficio constructivo en Barcelona a finales de la Edad Media", dins GRACIANI GARCÍA, A. et al. (a cura de) (2000), II; pàgs. 869-877.
- PUIG I CADAFALCH, Josep; FALGUERA, A.; GODAY, J. (1983 [1918]): *L'arquitectura romànica a Catalunya. Els segles XII i XIII*. Barcelona (edició facsímil): Departament de Cultura. Generalitat de Catalunya.
- PUIG I CADAFALCH, Josep (1921): "El problema de la transformació de la catedral del Nord importada a Catalunya. Contribució a l'estudi

- de l'arquitectura gòtica meridional", *Miscel·lània Prat de la Riba*, Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, pàgs. 65-87.
- PUIG I CADAFALCH, Josep (1936): "Idees teòriques sobre urbanisme en el segle XIV: un fragment d'Eiximenis", dins *Estudis Universitaris Catalans* XXI/. Barcelona, pàg. I-9.
- PUIG, Juan (1947): "Canteros en Catí", dins *Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura*. Castelló, pàgs. 93-104.
- QUEROL LOR, Aurelio (1966): "Una serie de diez tumbas de Obispos de Tortosa de la edad media (s. XII-XIV) han sido recuperadas en nuestra seo y van a ser repuestas honoríficamente en ella durante las próximas fiestas", dins *Programa Oficial de Festes de la Cinta* 1966. Tortosa: Ajuntament de Tortosa, pàg. 7.
- (1980): "Dos cortesías con el presidente Pujol", dins *La Voz del Bajo Ebro* 1202, 12 de setembre de 1980, pàgs. 7-8.
- (1992): "En la Cuaresma del año olímpico", dins Programa oficial de Setmana Santa. Tortosa, s/p.
- (1993): "La personalidad del ábside y otros valores arquitectónicos de la catedral de Tortosa", dins *Programa oficial de Semana Santa*. Tortosa, s/p.
- RÀFOLS, J. F. (dir.) (1951-1954): *Diccionario biográfico de artistas de Cataluña desde la época romana hasta nuestros días*. 3 vols. Barcelona.
- RECHT, Roland (1981): "Sur le dessin d'Architecture gothique", dins *Études d'Art Médieval offertes à Louis Grodecki*. París: Editions Ophrys, pàgs. 233-243.
- RECHT, Roland (1980): "Sur Villard de Honnecourt", dins *Histoire et Archéologie* 47, pàg. 8.
- (1980): "Le traité de géométrie de Mathieu Roriczer", dins *Histoire et archéologie* 47, pàg. 24 i s.
- (1980): Les termes techniques de l'architecture médiévale, dins *Histoire et archéologie*, pàg. 84-90.
- (dir.) (1989): *Les batisseurs des cathédrales gothiques*. Catàleg d'exposició. Strasburg: Editions de les Musées de la ville de Strasburg.
- (1989): "L'art gothique: une introduction", dins RECHT, R. (dir.) (1989), pàgs. 17-39.
- RISCO, Manuel (1801): *España Sagrada* XLII. Madrid: Imprenta de la Vda. de Joaquín Ibarra.
- RIU DE MARTÍN, María del Carmen (1992): "Las piezas de cerámica halladas en las bóvedas de las iglesias barcelonesas del siglo XIV", dins *Acta Medievalia* /13, pàgs. 375-424.

- ROBIN, Françoise (1999): *Midi Gothique. De Béziers a Avignon.* París: Picard. Les monuments de la France gothique.
- ROLLAN I BESALDUCH, Xavier (1997): “Palau Episcopal”, dins *Catalunya romànica. XXVI. Tortosa i les Terres de l'Ebre, la Llitera i el Baix Cinca. Obra no arquitectònica, dispersa i restaurada.* Barcelona: Enciclopèdia Catalana, pàgs. 150-152.
- ROSAS ARTOLA, Manuel (1991): Notícia dels forns de cànters i teules del Maestrat (segles XIV-XIX), dins *Boletín del Centro de Estudios del Maestrazgo* 36, pàgs. 55-59.
- RUBIÓ I BALAGUER, Jaume; ALÒS, Ramon d' (1913-1914): “La biblioteca del capítol de la catedral de Tortosa”, dins *Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans*, any V, part II. Barcelona, pàgs. 745-757.
- RUBIO SAMPER, José María (1985): La figura del arquitecto en el período gótico. Relaciones entre España y el resto de Europa, dins *Boletín del Museo e Instituto Camón Aznar* XXII/. Saragossa, pàgs. 101-115.
- RUBIO VELA, A. (1984): *Pobreza, enfermedad y asistencia hospitalaria en la Valencia del siglo XIV.* València: Institució Alfons el Magnànim. Diputació Provincial.
- RUIZ, J. A.; RODRÍGUEZ, J. C. (2000): “Monteas en las azoteas de la catedral de Sevilla. Análisis de testimonios góticos de su construcción”, dins GRACIANI GARCÍA, A. et al. (a cura de) (2000), II, pàgs. 965-978.
- SABATINO LÓPEZ, Roberto (1952): “Économie et architecture médiévale. Cel aurait-il tué ceci?”, dins *Annales. Économies-Sociétés-Civilisations* 7, pàgs. 433-438.
- SALRACH, J. M.; DURAN, E. (1982): *Història dels Països Catalans. Dels orígens a 1714*, II. Barcelona: EDHASA.
- SALRACH, Josep Maria (1989): “La Pesta Negra i els orígens del problema remença”, dins *Pere el Cermoniós i la seua època. Annex de l'Anuario de Estudios Medievales*, annex 24. Barcelona, pàgs. 13-34.
- SANAHUJA, P. (1944): *Historia de la beneficencia en Lérida. I. La almoina de la catedral.* Lleida: Imprenta escuela provincial.
- SÁNCHEZ GOZALBO, Àngel (1987 [1932]): *Pintors del maestrat. Contribució a la història de la pintura valenciana quattrocentista.* Castelló: Sociedad Castellonense de Cultura.
- (1935): *Bernat Serra, pintor de Tortosa y de Morella.* Castelló de la Plana.
- SÁNCHEZ-ROBLES, J. Cecilio (1992): “Elementos de la arquitectura de la ciudad: hospitales medievales en la ciudad de Valencia”, dins *Actas VIII Congreso Español de Historia del Arte.* Murcia 1988. Múrcia: Universidad de Murcia: 87-92.

- SANCHIS SIVERA, J. (1909): *La catedral de Valencia. Guía Histórica y artística*. València: Vives Mora.
- (1914): “Relojes públicos en Valencia en los siglos XIV i XV”, dins *Almanaque las provincias*. València, pàgs. 223-231.
- (1926): Maestros de obras y lapicidas valencianos en la Edad Media, dins *Archivo de Arte Valenciano XI*. València, pàgs. 23-52.
- SANDRINE, Victor (1996): “Les salaires des ouvriers du bâtiment à Gérone au XVème siècle”, dins *Anuario de Estudios Medievales*. Barcelona: Consejo Superior de Investigaciones Científicas, pàgs. 365-405.
- SANFAÇON, R. (1982): “Le rôle des techniques dans les principales mutations de l'architecture gothique”, dins *Cahiers d'Études Médiévales* 7, pàgs. 93-129.
- SARRADE, M. Th. (1986): *Les connaissances mathématiques des batisseurs de cathédrales*. París: Librairie du Compagnonnage, 62.
- SCHOCK-WERNER, Barbara (1989): “Peter Parler, maître d'œuvre à Prague”, dins RECHT, R., (1989), *Les batisseurs des cathédrales gothiques*, pàgs. 201-203.
- (1989): “Ulrich d'Enzingen, maître d'œuvre de la cathédrale de Strasbourg, de l'église paroissiale d'Ulm, et de l'église de Notre-Dame d'Esslingen”, dins RECHT, R., (1989), *Les batisseurs des cathédrales gothiques*, pàgs. 205-208.
- SCHÖLLER, Wolfgang (1989): “Les dessins d'architecture à l'époque gothique”, dins RECHT, R. (dir.) (1989), *Les batisseurs des cathédrales gothiques*, pàgs. 227-235.
- SEDÓ, Salvador (1928): “Catedral de Tortosa. Una maravillosa tracería”, dins *La Zuda* 167, pàg. 56.
- SEGARRA, Núria; GALINDO, Esther (1997): “Santa Maria de Tortosa. Capitells historiats del claustre”, dins *Catalunya romànica XXI*, pàgs. 121-122.
- SEGARRA, Mila (1999): “Llengua i escriptura en la societat medieval”, dins *Història de la cultura catalana. L'esplendor medieval I*. Barcelona: Edicions 62, pàgs. 125-150.
- SENÉ, Alain (1970): “Un instrument de précision au service des artisans du Moyen Âge, l'équerre”, dins *Cahiers de Civilisation Médiévale* 13, pàgs. 349-358.
- (1973): “Quelques instruments des architectes et des tailleurs de pierre au Moyen Âge. Hypothèses sur leur utilisation”, dins *Actes du Congrès de la Société des Historiens Médiévistes de l'Enseignement Supérieur*. París: Les Belles Lettres: 39-58.

- SENÉ, Alain (1974): "Les équerres au Moyen Âge. Remarques sur la forme inattendue d'un outil simple", dins *95ème. Congrès national des sociétés savantes*. Reims, 1970. París: Ministère de l'Education nationale.
- SERRA DESFILIS, Amadeo (1991): "La belleza de la ciudad. El urbanismo en Valencia, 1350-1410", dins *Ars Longa* 2. València, pàgs. 73-80.
- (1994): "Al servicio de la ciudad: Joan del Poyo y la práctica de la arquitectura en Valencia (1402-1439)", dins *Ars Longa* 5. València, pàgs. 111-119.
 - (1997): "El Consell de Valencia i l'embelliment de la ciutat, 1412-1460", dins *Actas del Primer Congreso de Historia del Arte Valenciano*. València: Conselleria de Cultura de la Generalitat Valenciana, pàgs. 75-79.
 - (1999): "El mestre de les obres de la ciutat de València (1370-1480)", dins YARZA, J.; FITÉ, F. (dirs.) (1999), *L'artista-artesà medieval a la Corona d'Aragó* pàgs. 399-418.
 - (1991): "La belleza de la ciudad. El urbanismo en Valencia 1350-1410", dins *Ars longa* 2. València.
- SERRA I RÀFOLS, Elies (1947-1951): "La nau de la Seu de Girona", *Miscel·lània Puig i Cadafalch* I. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, pàgs. 185-204.
- SERRA VILARÓ, Joan (1960): *Santa Tecla la Vieja. La primitiva catedral de Tarragona*. Tarragona: Reial Societat Arqueològica Tarragonense.
- SHELBY, Lon R. (1961-1965): "Medieval Masons'Tools: The Level and The Plumb Rule", dins *Technology and Culture* 2-4, pàgs. 127-130.
- (1964): "The role of the Mediaeval Mason in Mediaeval English Building", dins *Speculum* XXXIX/ 3, pàgs. 387-403.
 - (1965): Medieval Masons'Tools: II. Compass and Square, dins *Ebda* 6, pàgs. 236-248.
 - (1970): "The Education of Medieval English Master Masons", dins *Mediaeval Studies* 32. Toronto (Canadà), pàgs. 1-26.
 - (1972): "The Geometrical knowledge of Medieval Master Masons", *Speculum* 47, pàgs. 395-421.
 - (1975): "The Practical Geometry of Medieval Masons", dins *Studies in Medieval Culture* 5, pàgs. 133-144.
- SIMSON, Otto von (1980 [1965]): *La catedral gótica. Los orígenes de la arquitectura gótica y el concepto medieval del orden*. Madrid: Alianza Editorial (Alianza Forma, 10).
- SOLÉ, Eduardo (1923): "De Nuestro Tesoro artístico. Regalos del Papa Luna a la Seo dertosense", dins *La Zuda* 119, pàgs. 306-312.

- SOLÉ, Eduardo (1923): "Lo retaule i altar de la Seu de Tortosa", dins *La Zuda* 121, pàgs. 343-348.
- SOSSON, Jean Pierre (1986): "Structures associatives et réalités socio-économiques dans l'artisanat d'art et du bâtiment aux Pays-Bas (xivème.-xvème. siècles)", dins BARRAL I ALTET, X. (dir.) (1986), *Artistes, artisans et production artistique au Moyen Âge .I. Les Hommes*, pàgs. 111-121.
- STEIN, Henri (1930 [1909]): *Les architectes des cathédrales gothiques*. París: Laurens.
- STREET (1926): *La arquitectura gótica en España*. Madrid: Saturnino Calleja.
- SUCKALE, Robert (1989): "La théorie de l'Architecture au temps des cathédrales", dins RECHT, R. (dir.) (1989), *Les batisseurs des cathédrales gothiques*, pàgs. 41-57.
- (1989): "Pierre de Montreuil", dins RECHT, R. (dir.) (1989), *Les batisseurs des cathédrales gothiques*, pàgs. 181-185.
- TARRADELL, M.; FELIU, G.; CABESTANY, J. F.; BATLLE, C.; GRAU, R.; ROCA, F. (1983): *Evolució Urbana de Catalunya*. Barcelona: Edicions de La Magranera, Institut Municipal d'Història 128.
- TARRAGÓ, Salvador (1992): "Projectes per a Orta", dins *Butlletí del Centre d'Estudis de la Terra Alta* 18. Horta de Sant Joan.
- TERÉS I TOMÀS, Maria Rosa (1983): "Una nova aportació de l'obra d'Antoni Canet", *D'Art* /8-9. Barcelona: Universitat de Barcelona: 201-204.
- TERÉS I TOMÀS, Maria Rosa (1983-1985): "Llorenç Reixac, escultor de la Catedral de Barcelona", dins *Lambard* III. Barcelona, pàg. 171-181.
- (1987): *Pere ça Anglada. Introducció de l'estil internacional en l'escultura catalana*. Barcelona: Artestudi.
- (1990): "El palau del rei Martí a Poblet: una obra inacabada d'Arnau Bargués i Françoi Salaú", dins *d'Art* 16. Barcelona: Universitat de Barcelona. Departament d'Història de l'Art, pàg. 19-40.
- (1991): "La seu Vella: els seus artistes", dins *La seu vella de Lleida. La catedral, els promotores, els artistes. S. XIII a s. XV*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, pàg. 125-139.
- (1991-1993): "Obres del segle xv a la catedral de Barcelona. La construcción de l'antiga sala capitular", dins *Lambard* VI. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, pàgs. 389-413.
- (1993-1994): "Els cadirats de cor: una crònica d'època. El cor de la Catedral de Barcelona", dins *Lambard* VII. Barcelona, pàgs. 129-137.

- TERÉS i TOMÀS, Maria Rosa (1997): "Lèpoca gòtica", dins *Art de Catalunya 6. Escultura antigua i medieval*. Barcelona: l'Isard, pàgs. 210-327.
- TERÉS i TOMÀS, Maria teresa (1998): "Art profà i vida quotidiana entorn a 1400: els inventaris barcelonins", dins *Acta Mediaevalia 19*. Barcelona, pàgs. 295-317.
- TERRENOIRE, M. O. (1982): *Le travail d'architecture a l'époque gothique. Sources écrites et interpretations*, memòria del projecte de recerca encarregat pel Comité de la Recherche et du Développement en architecture. París: Ministère de l'Urbanisme. Sense editar. Microfitxat a la Bibliothèque Nationale de Paris.
- Thesaurus-Estudis* (1986). Catàleg de l'exposició *L'art dels bisbats a Catalunya, 1000-1800*. Barcelona.
- TORRES BALBÁS, Leopoldo (1952): *Arquitectura Gótica*. Barcelona: Plus-Ultra (Ars Hispaniae, VII).
- (1959): "Naves de edificios anteriores al siglo XIII cubiertos con armadura de madera sobre arcos transversales", dins *Archivo Español de Arte XXXII*. Madrid: CSIC, pàgs. 109-119.
- (1960): "Naves cubiertas con armaduras de madera sobre arcos perpiaños a partir del siglo XIII", dins *Archivo Español de Arte XXXIII*, pàgs. 19-43.
- TRAMOYERES BLASCO, Luis (1917): "Los artesonados de la antigua Casa Municipal de Valencia. Notas para la historia de la escultura decorativa en España", dins *Archivo de Arte Valenciano*, any III, núm. 1. València, pàgs. 31-71.
- TRAMOYERES BLASCO, Luis (1991): *La arquitectura gótica en el Maestrazgo*, 2 vols., Textos recuperados para la historia del Maestrazgo, Benicarló: Publicaciones Centro de Estudios del Maestrazgo.
- TRENCH i ÒDENA, Josep (1991): "De l'Estudi General a la Seu: la confecció de llibres a Lleida durant el segle XIV", dins *Congrés de la Seu Vella de Lleida*. Lleida: Paeria, pàgs. 133-145.
- TREPPO, M. del (1976): *Els mercaders catalans i l'expansió de la Corona Catalano-aragonesa al segle XV*. Barcelona: Curial.
- UTGÉS i VALLESPÍ, M. (1993): "La construcció i el manteniment del pont de barques a l'època baixmedieval", dins CURTO HOMEDES, Albert, et al. (1993), pàgs. 45-73.
- UTGÉS i VALLESPÍ, M. i altres (1997): "Ciutat de Tortosa. La ciutat islàmica", dins *Catalunya romànica XXVI*, pàgs. 111-114.
- VERGÉS i TRIAS, Martí; VINYOLEΣ i VIDAL, Teresa (1983-1985): "La catedral romànica de Barcelona", *Lambard. Estudis d'art medieval III*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans: 97-102.

- VERGÉS I TRIAS, Martí; VINYOLES I VIDAL, Teresa (1992): "Santa Creu i Santa Eulàlia de Barcelona", dins *Catalunya Romànica XX*. Barcelona: Edicions 62, pàgs. 157-165.
- VERGÉS PAULÍ, Ramon (1912): *Espurnes de la Llar IV*. Tortosa.
- VERRIÉ, F. P. (1951): "El arquitecto Bernat Roca y sus obras barcelonesas", dins *Divulgación Histórica VIII*. Barcelona: Instituto Municipal de Historia de la Ciudad, pàgs. 246-248.
- VICENS, G. de I.; FLÓREZ DE LA COLINA, M. A.; PÉREZ MARTÍN, J. L. (2000): "Medios de elevación de materiales en la construcción medieval", dins GRACIANI GARCÍA, A. et al. (a cura de) (2000), II, pàgs. 1113-1122.
- VICENS, Teresa (1993): "Una iconografia avinyonesa per a la cadira del bisbe de la catedral de Barcelona", dins *D'Art 19*. Barcelona: Universitat de Barcelona. Departament d'Història de l'art, pàgs. 53-64.
- VIDAL FRANQUET, Jacobo (2001): "Notes sobre els bisbes Francesc Climent Sapera i fra Pere Gacet: addendes a l'episcopologi de Ramon O'Callaghan", dins *Congrés sobre cultura i territori a la diòcesi de Tortosa. Tortosa-Morella-Benicarló. Desembre 2001*.
- (2002): "Notes sobre la contribució municipal a l'obra de la Seu de Tortosa (ca. 1406-1455)", dins *Recerca 6*, pàgs. 151-196.
- (en premsa): *Pere Safàbrega o la impossibilitat d'un mestratge. Una revisió documental*, "Estudis Castellonencs", 9.
- (2005): "Pere Compte, mestre major de l'obra de la seu de Tortosa", dins *Anuario de Estudios Medievales*, 35/1, pàgs. 403-425.
- VILÀ, Frederic; LORÉS, Imma (a cura de) (1991): *Congrés de la Seu Vella de Lleida. Actes*. Lleida: Pagès Editors.
- VILA I COMAPOSADA, Marc Aureli (1986): *Tortosa al segle XIII. Vida i costums dels tortosins*. Barcelona: El Llamp (Antropologia).
- VILASECA, Salvador (1958): "Hospitals medievals a Reus", dins *Asociación de Estudios Reuenses*. Reus.
- VILELLA, F. (1993): "El movimiento comercial del puerto de Tortosa segun los «llibres de Lleuda» del s. xv", dins *Recerca-93*. Tortosa, pàgs. 71-88.
- VILLANUEVA, Joaquín Lorenzo (1806): *Viage literario a las iglesias de España V*. Madrid: Imprenta Real.
- (1850): *Viage literario a las iglesias de España XII*. Madrid: Imprenta Real.
- VILLAR DOMINGO, Juan (1928): "El primer reloj de la torre de la Catedral de Tortosa", a *La Zuda* 171, pàgs. 70-72.

- VINOLES, T. M. (1985): *La vida quotidiana a Barcelona vers 1400.* Barcelona: Rafael Dalmau.
- VIOLETT-LE-DUC, E. (1863): *Dictionnaire Raisonné de l'architecture française du xi au xvi siècle; vol. VI.* París.
- VIRGILI I COLET, Antoni (1997a): *Diplomatari de la Catedral de Tortosa (1062-1193),* Barcelona: Fundació Noguera.
- (1997b): Conquesta i feudalització de les Terres de l'Ebre. Segles XII-XIII, dins *Catalunya romànica XXVI.* Barcelona: Encyclopèdia Catalana, pàgs. 39-48.
- (1997c): "Tortosa. La restauració de la seu eclesiàstica a partir del segle XII", dins *Catalunya romànica XXVI.* Barcelona: Encyclopèdia Catalana, pàgs. 50-54.
- (1985-1986): "Conquesta, colonització i feudalització de Tortosa (s. XII) segons el cartulari de la Catedral", dins *Estudi General 5-6.* Girona, pàgs. 275-289.
- (2001a): *Ad detrimentum Yspanie. La conquesta de Turtusa i la formació de la societat feudal (1148-1200)*, Barcelona: Universitat Autònoma-Servei de Publicacions de la Universitat de València.
- (2001b): *Diplomatari de la catedral de Tortosa (1193-1212).* Episcopat de Gombau de Santa Oliva, Barcelona: Fundació Noguera.
- VIRÓS I PUJOLÀ, Lluís (2000): *Organització del treball preindustrial: confraries i oficis.* Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat-Coordinadora de Centres d'Estudi de Parla Catalana.
- WHITE, L. (1990 [1962]): *Tecnología medieval y cambio social.* Barcelona: Paides.
- WILSON, Christopher (1990): *The gothic cathedral. The architecture of the Great Church. 1130-1530.* Londres: Thames and Hudson.
- YARZA LUACES, Joaquín (1987): *Formas artísticas de lo imaginario.* Barcelona: Anthropos.
- (1983-1985): "Artista-artesano en el gótico catalán", dins *Lambarde. Estudis d'art medieval.* III. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, pàgs. 129-169.
- (1992): "Clientes, promotores y mecenas en el arte medieval hispano", dins *Actas del VII Congreso del CEHA. Murcia 1988.* Universidad de Murcia, pàgs. 15-47.
- (1999): "Artista-artesano en la Edad Media hispana", dins YARZA, J.; FITÉ, F. (dir.) (1999), pàgs. 7-58.
- YARZA LUACES, Joaquín; FITÉ, Francesc (1999): *L'Artista-Artesà medieval a la Corona d'Aragó.* Lleida: Universitat de Lleida i Institut d'Estudis Ilerdencs.

- ZARAGOZÁ CATALÁN, Arturo (1991): "Algunas actuaciones de mantenimiento del Patrimonio Arquitectónico en Morella y en el Maestrazgo desde 1986 a 1988", 2as. *Jornadas sobre arte y tradiciones en el Maestrazgo III*. Benicarló: Centro de Estudios del Maestrazgo.
- (1994): "La arquitectura gótica del maestrazgo en tiempos del Papa Luna", dins *Ars Longa*. València, pàgs. 99-109.
- (1996): Naves de arcos de diafragma y techumbres de madera en la arquitectura civil valenciana, dins *Actas del primer congreso nacional de Historia de la Construcción*. Madrid: Instituto Juan de Herrera-Ministerio de Obras Públicas, Transportes y Medio Ambiente, pàgs. 551-555.
- (1997a): "El arte del corte de piedras en la arquitectura valenciana del cuatrocientos. Francesc Baldomar y el inicio de la esteriotomía moderna", dins *Actas del Primer Congreso de Historia del Arte Valenciano*. València: Conselleria de Cultura de la Generalitat Valenciana, pàgs. 97-104.
- (1997b): "La Capella Reial de l'Antic Monestir de Predicadors de València", dins *La Capella Reial d'Alfons el Magnànim de l'antic Convent de Predicadors de València. Estudis I*. València: Generalitat Valenciana, pàgs. 14-51.
- (1998): "El arte del Corte de piedras en la arquitectura valenciana del Cuatrocientos: Pere Compte y su círculo", dins *El Mediterráneo y el Arte Español*. Actas del XI Congreso del CEHA. València, setembre 1996. València, pàgs. 71-79.
- ZARAGOZÁ CATALÁN, A. (1999): "Juegos matemáticos; aplicaciones geométricas de los maestros del gótico en el episodio valenciano", dins YARZA, J.; FITÉ, F. (dir.) (1999), *L'artista-artesà medieval a la Corona d'Aragó* pàgs. 183-210.
- (2000): *Arquitectura gótica valenciana. Siglos XIII-XV*, València: Generalitat Valenciana. Monuments de la Comunitat Valenciana, 1.
- (en premsa): "Incensarios y tabernáculos. Arquitectura tardogótica e inspiración bíblica en el siglo xv Valenciano", dins *L'Europa de les Catedrals. Art, Cultura i societat al segle xv. I colloqui internacional "Civitas Europa"*. València, 4-9 de novembre de 1996.
- (2003): "Experimentación arquitectónica en la frontera medieval valenciana: Morella i Benifassà", dins *La memòria daurada. Obradors de Morella s. XIII-XVI, La memòria daurada*. Morella, Fundación Blasco de Alagón, pàgs. 54-93.
- (2005): "La iglesia arciprestal de sant Mateu", dins *Paisajes sagrados*. Sant Mateu, la Llum de les Imatges, pàgs. 94-123.

ZARAGOZÁ CATALÁN, Arturo; GIL SAURA, Yolanda (2005): "La iglesia parroquial de Peñíscola", dins *Paisajes sagrados*. Sant Mateu, la Llum de les Imatges, pàgs. 142-151.

ZARAGOZÁ CATALÁN, Arturo; GÓMEZ-FERRER LOZANO, Mercedes (2007): *Pere Compte. Arquitecte*, València, Ajuntament de València-Consorci de Museus de la Comunitat Valenciana.

ZULAICA PALACIOS, F. (1997): "Mercados y vias fluviales: el Ebro como eje organizador del territorio e integrador de la economía aragonesa en los circuitos europeos", dins *Aragón en la Edad Media XIII*, pàgs. 65-104.

FUNDACIÓ NOGUERA, constituïda el 20 de juliol de 1976
pel notari de Barcelona Raimon Noguera Guzman

Antics presidents: Raimon NOGUERA GUZMAN
Lluís FIGA I FAURA
Josep M. PUIG SALELLAS

Patronat

President: Joan J. LÓPEZ BURNIOL
Vocals: Robert FOLLIA I CAMPS
Jordi FIGA I LÓPEZ-PALOP
Enric BRANCÓS NÚÑEZ
Francesc-X. FRANCINO I BATLLE
Francesc TORRENT I CUFÍ
Secretari: Lluís JOU I MIRABENT
Director de Publicacions: Josep Maria SANS I TRAVÉ

Publicacions de la Fundació Noguera

Inventaris d'Arxius Notarials de Catalunya

- Vinyet PANYELLA: *Catàleg de l'Arxiu Notarial de Sitges*. Barcelona, 1981.
- 1. Antoni JORDÀ I FERNANDEZ: *Catàleg de l'Arxiu Notarial de Vilafranca del Penedès*. Barcelona, 1983.
- 2. Lluïsa CASES I LOSCOS: *Catàleg dels Protocols Notarials de Lleida*. Barcelona, 1983.
- 3. Lluïsa CASES I LOSCOS: *Catàleg de l'Arxiu Notarial de Tremp*. Barcelona, 1983.
- 4. Sebastià BOSOM I ISERN I Salvador GALCERAN I VIGUÉ: *Catàleg dels Protocols de Puigcerdà*. Barcelona, 1983.

5. Pere PUIG i USTRELL i Josep SANLLEHÍ i UBACH: *Catàleg de l'Arxiu Notarial de Terrassa*. Barcelona, 1984.
6. Josefina MOLINERO: *Catàleg de l'Arxiu Notarial de Sabadell*. Barcelona, 1984.
7. Ramon PLANES i ALBETS: *Catàleg dels Protocols Notariaus dels Arxius de Solsona*. Barcelona, 1985.
8. Montserrat CANELA i GARAYOA i Montse GARRABOU i PERES: *Catàleg dels Protocols de Cervera*. Barcelona, 1986.
9. Lluïsa CASES i LOSCOS i Imma OLICH i CASTANYER: *Catàleg dels Arxius Notariaus de Vic*. Barcelona, 1986.
10. Joan PAPELL i TARDIU: *Catàleg dels Protocols de Valls*. Barcelona, 1989.
11. Lluïsa CASES i LOSCOS: *Catàleg dels Protocols Notariaus de Barcelona*. Barcelona, 1990.
12. Albert TORRA PÉREZ i M.ª Luz RETUERTA JIMÉNEZ: *Catàleg dels Protocols Notariaus de l'antic districte de Sant Feliu de Llobregat*. Barcelona, 1991.
13. Joan FARRÉ i VILADRICH: *Catàleg dels Protocols de Balaguer*. Barcelona, 1991.
14. J. M. PONS i GURI i Hug PALOU i MIQUEL: *Catàleg de l'Arxiu Històric Notarial d'Arenys de Mar*. Barcelona, 1992.
15. M. TORRAS, B. MASATS, R. VALDENEBRO, L. VIRÓS: *Catàleg dels Protocols Notariaus de Manresa*. Volum I. Barcelona, 1993.
16. M. TORRAS, B. MASATS, R. VALDENEBRO, L. VIRÓS: *Catàleg dels Protocols Notariaus de Manresa*. Volum II. Barcelona, 1993.
17. Maria Lluïsa CASES i LOSCOS: *Catàleg de l'Arxiu de Protocols del districte notarial de Sort*. Barcelona, 1995.
18. Anna SABANÉS ALBERICH: *Inventari de l'Arxiu de Protocols Notariaus del Vendrell*. Barcelona, 1995.
19. Josep M. T. GRAU i PUJOL: *Catàleg del fons notarial del districte de Santa Coloma de Farners*. Barcelona, 1995.
20. M. A. ADROER i PELLICER, J.M. T. GRAU i PUJOL, J. MATAS i BALAGUER: *Catàleg dels Protocols del districte de Girona (I)*. Barcelona, 1996.
21. Marta VIVES i SABATÉ: *L'Arxiu de Protocols del districte d'Igualada*. Barcelona, 1997.
22. Roser PUIG i TÀRRECH: *Catàleg dels protocols notariaus dels antics districtes de Falset i Gandesa*. Barcelona, 2000.
23. Isabel COMPANYS i FARRERONS: *Catàleg dels protocols notariaus de Tarragona (1472-1899)*. Barcelona, 2000.
24. Lluïsa CASES i LOSCOS: *Inventari de l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona. Segles XIII-XV*. Vol. I. Barcelona, 2001.
25. Rafel MESTRES i BOQUERA i Núria JORNET i BENITO: *Catàleg dels protocols notariaus de Vilanova i la Geltrú*. Barcelona, 2001.
26. Joan FORT i OLIVELLA, Erika SERNA i COBA; Santi SOLER i SIMON: *Catàleg dels protocols del districte de Figueres (I)*. Barcelona, 2001.
27. Lluïsa CASES i LOSCOS: *Inventari de l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona. Segle XVI*. Vol. II. Barcelona, 2003.
28. M. Àngels ADROER i PELLICER, Erika SERNA i COBA, Santi SOLER i SIMON: *Catàleg dels Protocols del districte de Figueres*. Vol. II. Barcelona, 2004.
29. Lluïsa CASES i LOSCOS: *Inventari de l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona. Segle XVII. 1601-1650*. Vol. III. Barcelona, 2004.
30. Lluïsa CASES i LOSCOS: *Inventari de l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona. Segle XVII. 1651-1700*. Vol. IV. Barcelona, 2006.

Textos i Documents

1. Germà COLON i Arcadi GARCIA: *Llibre del Consolat de Mar.* Vol. I. Barcelona, 1981.
2. Germà COLON i Arcadi GARCIA: *Llibre del Consolat de Mar.* Vol. II. Barcelona, 1982.
3. Germà COLON i Arcadi GARCIA: *Llibre del Consolat de Mar.* Vol. III. 1. Estudi jurídic. Barcelona, 1984.
4. Germà COLON i Arcadi GARCIA: *Llibre del Consolat de Mar.* Vol. III. 2. Diplomatari. Barcelona, 1984.
5. Antoni UDINA i ABELLÓ: *La successió testada a la Catalunya altomedieval.* Barcelona, 1984.
6. Joan BASTARDAS i PARERA: *Usatges de Barcelona.* Barcelona, 1984 (2.ª edició 1991).
7. Josep Maria PONS GURI: *El Cartoral de Santa Maria de Roca Rossa.* Barcelona, 1984.
8. Jesús ALTURO i PERUCHO: *L'Arxiu antic de Santa Anna de Barcelona del 942 al 1200.* Volum I. Barcelona, 1985.
9. Jesús ALTURO i PERUCHO: *L'Arxiu antic de Santa Anna de Barcelona del 942 al 1200.* Volum II. Barcelona, 1985.
10. Jesús ALTURO i PERUCHO: *L'Arxiu antic de Santa Anna de Barcelona del 942 al 1200.* Volum III. Barcelona, 1985.
11. Arcadi GARCIA i SANZ i Josep Maria MADURELL i MARIMON: *Societats Mercantils a Barcelona.* Volum I. Barcelona, 1986.
12. Arcadi GARCIA i SANZ i Josep Maria MADURELL i MARIMON: *Societats Mercantils a Barcelona.* Volum II. Barcelona, 1986.
13. Tomàs de MONTAGUT i ESTRAGUÉS: *El Mestre Racional a la Corona d'Aragó (1283-1419).* Volum I. Barcelona, 1987.
14. Tomàs de MONTAGUT i ESTRAGUÉS: *El Mestre Racional a la Corona d'Aragó (1283-1419).* Volum II. Barcelona, 1987.
15. Germà COLON i Arcadi GARCIA: *Llibre del Consolat de Mar.* Vol. IV. Barcelona, 1987.
16. Josep Maria PONS i GURI: *Les col·leccions de costums de Girona.* Barcelona, 1988.
17. Pere PUIG i USTRELL, Teresa CARDELLACH i GIMÉNEZ, Montserrat ROYES i PIJOAN i Judit TAPIOLAS i BADIELLA: *Pergamins de l'Arxiu Històric Comarcal de Terrassa, 1279-1387.* Barcelona, 1988.
18. Josep FERNÀNDEZ i TRABAL i Joan FERNÀNDEZ i TRABAL: *Inventari dels pergamins del Fons Mercader - Bell-lloc de l'Arxiu Històric Municipal de Cornellà de Llobregat (segles xi-xviii).* Volum I. Barcelona, 1989.
19. Josep FERNÀNDEZ i TRABAL i Joan FERNÀNDEZ i TRABAL: *Inventari dels pergamins del Fons Mercader - Bell-lloc de l'Arxiu Històric Municipal de Cornellà de Llobregat (segles xi-xviii).* Volum II. Barcelona, 1989.
20. Josep M. PONS i GURI: *Recull d'estudis d'història jurídica catalana.* Volum I. Barcelona, 1989.
21. Josep M. PONS i GURI: *Recull d'estudis d'història jurídica catalana.* Volum II. Barcelona, 1989.
22. Josep M. PONS i GURI: *Recull d'estudis d'història jurídica catalana.* Volum III. Barcelona, 1989.
23. J. M. PONS i GURI i Jesús RODRÍGUEZ BLANCO: *Inventari dels pergamins de l'Arxiu Històric Municipal de Calella.* Barcelona, 1990.
24. Max TURULL i RUBINAT: *La configuració jurídica del municipi Baix-Medieval.* Barcelona, 1990.

25. María del Carmen ÁLVAREZ MARQUEZ: *La Baronia de la Conca d'Òdena*. Barcelona, 1990.
26. Margarida ANGLADA, M. Àngels FERNÁNDEZ i Concepció PETIT: *Els quatre llibres de la reina Elionor de Sicília a l'Arxiu de la Catedral de Barcelona*. Barcelona, 1992.
27. Jordi ANDREU i DAUFI, Josep CANELA i FARRE i M. Àngels SERRA i TORRENT: *El llibre de comptes com a font per a l'estudi d'un casal noble de mitjan segle xv. Primer llibre memorial començat per la senyora dona Sanxa Ximenis de Fox e de Cabrera e de Navalles*. Barcelona, 1992.
28. Josep M. SANS i TRAVÉ: *Dietari o Llibre de Jornades (1411-1484) de Jaume Safont*. Barcelona, 1992.
29. Montserrat BAJET i ROYO: *El mostassaf de Barcelona i les seves funcions en el segle XVI. Edició del "Llibre de les Ordinations"*. Barcelona, 1994.
30. Josep HERNANDO: *Llibres i lectors a la Barcelona del segle XIV*. Volum I. Barcelona, 1995.
31. Josep HERNANDO: *Llibres i lectors a la Barcelona del segle XIV*. Volum II. Barcelona, 1995.
32. Maria Mercè COSTA i PARETAS: *La casa de Xèrica i la seva política en relació amb la monarquia de la Corona d'Aragó (segles XIII-XIV)*. Barcelona, 1998.
33. Antoni UDINA i ABELLÓ: *Els testaments dels comtes de Barcelona i dels reis de la Corona d'Aragó. De Guifré Borrell a Joan II*. Barcelona, 2001.
34. Ricardo CIERBIDE: *Edició crítica dels manuscrits catalans inèdits de l'orde de Sant Joan de Jerusalem (segles XIV-XV)*. Barcelona, 2002.
35. Agustí ALCOBERRO: *L'exili austriacista (1713-1747)*. Volum I. Barcelona, 2002.
36. Agustí ALCOBERRO: *L'exili austriacista (1713-1747)*. Volum II. Barcelona, 2002.
37. Josep Maria SANS i TRAVÉ: *El Llibre Verd del pare Jaume Pasqual. Primera història del monestir de Vallbona*. Barcelona, 2002.
38. Josep M. PONS i GURI: *Recull d'estudis d'història jurídica catalana*. Volum IV. Barcelona, 2006.
39. José Enrique RUIZ-DOMÈNEC: *Quan els vescomtes de Barcelona eren. Història, crònica i documents d'una família catalana dels segles X, XI, XII*. Barcelona, 2006.

Textos i Documents. “Maior”

1. Jesús MASSIP i FONOLLOSA i altres: *Costums de Tortosa*. Barcelona, 1996 (format 22 x 31 cm).
2. Germà COLON i Arcadi GARCIA: *Llibre del Consolat de Mar*. Barcelona, 2001.

Estudis

1. AA. DD.: *Estudis sobre història de la Institució Notarial a Catalunya, en honor de Ramon Noguera*. Barcelona, 1988.
2. Aquilino IGLESIAS FERREIRÓS (ed.): *El dret comú i Catalunya*. I. Actes del I Simposi Internacional de 1990. Barcelona, 1991.

3. Aquilino IGLESIAS FERREIRÓS (ed.): *El dret comú i Catalunya. II. Actes del II Simposi Internacional de 1991.* Barcelona, 1992.
4. Ángel MARTÍNEZ SARRIÓN: *Monjos i clergues a la recerca del Notariat. Estudi dels documents llatins de l'abadia de Sankt Gallen (segles VIII-XII).* Barcelona, 1992.
5. Aquilino IGLESIAS FERREIRÓS (ed.): *Ius proprium - Ius commune a Europa. El dret comú i Catalunya, III.* Actes del III Simposi Internacional de 1992: *Homenatge al professor André Gouron amb motiu de la seva investidura com a Doctor Honoris Causa per la Universitat de Barcelona.* Barcelona, 1993.
6. Arcadi GARCIA I SANZ i Núria COLL I JULIÀ †: *Galeres mercants catalanes dels segles XIV i XV,* Barcelona, 1994.
7. AA. DD.: *Actes del I Congrés d'Història del Notariat Català.* Barcelona, 1994.
8. Belén MORENO CLAVERÍAS: *La contractació agrària a l'Alt Penedès durant el segle XVIII. El contracte de rabassa morta i l'expansió de la vinya.* Barcelona, 1995.
9. Josep M. PUIG SALELLAS: *De remences a rendistes: els Salellas (1322-1935).* Barcelona, 1996.
10. Aquilino IGLESIAS FERREIRÓS (ed.): *El dret comú i Catalunya, IV. Actes del IV Simposi Internacional de 1994: Homenatge al professor Josep M. Gay Escoda.* Barcelona, 1995.
11. Aquilino IGLESIAS FERREIRÓS (ed.): *El dret comú i Catalunya, V. Actes del V Simposi Internacional de 1995.* Barcelona, 1996.
12. Aquilino IGLESIAS FERREIRÓS (ed.): *El dret comú i Catalunya, VI. Actes del VI Simposi Internacional de 1996.* Barcelona, 1997.
13. Jaume CODINA: *Contractes de matrimoni al delta del Llobregat.* Barcelona, 1997.
14. Maria Adela FARGAS PEÑARROCHA: *Família i poder a Catalunya, 1516-1626. Les estratègies de consolidació de la classe dirigent.* Barcelona, 1997.
15. Aquilino IGLESIAS FERREIRÓS (ed.): *El dret comú i Catalunya, VII. Actes del VII Simposi Internacional de 1997.* Barcelona, 1998.
16. Tomàs LÓPEZ PIZCUETA: *La Pia Almoina de Barcelona (1161-1350). Estudi d'un patrimoni eclesiàstic català baixmedieval.* Barcelona, 1998.
17. Josep M. CRUSELLES: *Els notaris de la ciutat de València. Activitat professional i comportament social a la primera meitat del segle XV.* Barcelona, 1998.
18. Aquilino IGLESIAS FERREIRÓS (ed.): *El dret comú i Catalunya, VIII. Actes del VIII Simposi Internacional de 1998.* Barcelona, 1999.
19. Josep SERRANO DAURA (ed.): *El territori i les seves institucions històriques.* Actes de les Jornades d'Estudi. Volum I. Barcelona, 1999.
20. Josep SERRANO DAURA (ed.): *El territori i les seves institucions històriques.* Actes de les Jornades d'Estudi. Volum II. Barcelona, 1999.
21. Anna RICH ABAD: *La comunitat jueva de Barcelona entre 1348 i 1391 a través de la documentació notarial.* Barcelona, 1999.
22. Aquilino IGLESIAS FERREIRÓS (ed.): *El dret comú i Catalunya, IX. Actes del IX Simposi Internacional de 1999: La família i el seu patrimoni.* Barcelona, 2000.
23. AA. DD.: *Actes del II Congrés d'Història del Notariat Català.* Barcelona, 2000.
24. Jordi FIGA I LÓPEZ-PALOP (ed.): *Miscel·lània Lluís Figuerola i Faura.* Barcelona, 2000.
25. Josep SERRANO I DAURA: *Senyoriu i municipi a la Catalunya Nova. Comandes de Miravet, d'Orta, d'Ascó i de Vilalba i baronies de Flix i d'Entença.* Volum I. Barcelona, 2000.
26. Josep SERRANO I DAURA: *Senyoriu i municipi a la Catalunya Nova. Comandes de Miravet, d'Orta, d'Ascó i de Vilalba i baronies de Flix i d'Entença.* Volum II. Barcelona, 2000.

27. Daniel PIÑOL i ALABART: *El notariat públic al Camp de Tarragona. Història, activitat, escriptura i societat (segles XIII-XIV)*. Barcelona, 2000.
28. Maria VILAR i BONET: *Els béns del Temple a la Corona d'Aragó en suprimir-se l'orde*, Barcelona, 2000.
29. Cristina BORAU: *Els promotores de capelles i retaules en la Barcelona del segle XIV*. Barcelona, 2003.
30. Alfons ZARZOZO: *Medicina i llustració a Catalunya*. Barcelona, 2004.
31. Santiago DE LLOBET MASACHS: *El matrimoni infantil a Catalunya i Europa*. Barcelona, 2005.
32. Joaquim ALBAREDA SALVADÓ: *El "cas dels catalans". La conducta dels aliats arran de la Guerra de Successió (1705-1742)*. Barcelona, 2005.
33. Miquel Àngel MARTÍNEZ RODRÍGUEZ: *Els magistrats de la Reial Audiència de Catalunya a la segona meitat del segle XVII*. Barcelona, 2006.
34. Imma PUIG ALEU: *Una visita pastoral al Baix Empordà als anys 1420-1423*. Barcelona, 2006.
35. Maria GARGANTÉ LLANES: *Arquitectura religiosa del segle XVIII a la Segarra i l'Urgell. Condicionants, artífex i pràctica constructiva*. Barcelona, 2006.
36. Martín RODRIGO Y ALHARILLA: *Indians a Catalunya: capitals cubans en l'economia catalana*. Barcelona, 2007.
37. Victòria ALMUNI BALADA: *La catedral de Tortosa als segles del gòtic*. Volum I. Barcelona, 2007.
38. Victòria ALMUNI BALADA: *La catedral de Tortosa als segles del gòtic*. Volum II. Barcelona, 2007.

Acta Notariorum Cataloniae

1. Laureà PAGAROLAS i SABATÉ: *El protocol del notari Bonanat Rimentol de 1351*. Barcelona, 1991.
2. Pere PUIG i USTRELL: *Capbreu primer de Bertran acòlit, notari de Terrassa, 1237-1242*. Volum I. Barcelona, 1992.
3. Pere PUIG i USTRELL: *Capbreu primer de Bertran acòlit, notari de Terrassa, 1237-1242*. Volum II. Barcelona, 1992.
4. J. HERNANDO, J. FERNÁNDEZ, J. GÜNZBERG: *Liber examinationis notariorum civitatis Barcinone (1348-1386)*. Barcelona, 1992.
5. G. GONZALVO, M. C. COLL, O. SAMPRÓN: *El protocol del notari Pere de Folgueres (1338)*. Barcelona, 1996.
6. Rafael GINEBRA i MOLINS: *El Manual primer de l'Arxiu de la Cúria Fumada de Vic (1230-1233)*. Volum I. Barcelona, 1998.
7. Rafael GINEBRA i MOLINS: *El Manual primer de l'Arxiu de la Cúria Fumada de Vic (1230-1233)*. Volum II. Barcelona, 1998.
8. Miquel FORRELLAD SOLÀ: *Manual de Francesc Ajac, notari de Sabadell, 1400-1402*. Barcelona, 1998.
9. M. C. COLL, X. CAZENEUVE, J. HERNANDO: *El manual de Joan de Cabreny (1385-1386)*. Barcelona, 1999.
10. Rafel GINEBRA i MOLINS, Anna Maria DE ROCAFIGUERA i GARCIA, Jordi VILAMALA i SALVANS: *El manual de 1641 de Joan Francesc Torrellebreta, notari de Vic*. Barcelona, 2001.
11. Joan PAPEL i TARDIU: *El manual de les escriptures públiques d'Ignasi Cases i Ferrer, notari de Valls (1790-1791)*. Volum I. Barcelona, 2001.

12. Joan PAPELL i TARDIU, *El manual de les escriptures públiques d'Ignasi Cases i Ferrer, notari de Valls (1790-1791)*. Volum II. Barcelona, 2001.
13. Miquel TORRAS i CORTINA: *El manual del notari Pere Pau Solanelles de l'escrivania pública d'Igualada (1475-1479)*. Volum I. Barcelona, 2003.
14. Miquel TORRAS i CORTINA: *El manual del notari Pere Pau Solanelles de l'escrivania pública d'Igualada (1475-1479)*. Volum II. Barcelona, 2003.
15. Joan PEYAVÍ DEIXONA: *El manual de 1700 de Jaume Esteve, notari de Perpinyà*. Barcelona, 2004.
16. Teresa ALEIXANDRE i SEGURA: *El Liber Iudeorum núm. 90 de l'Aleixar*. Barcelona, 2004.

Llibres de Privilegis

1. Max TURULL i RUBINAT, Montserrat GARRABOU i PERES, Josep HERNANDO i DELGADO i Josep M. LLOBET i PORTELLA: *Llibre de Privilegis de Cervera, 1182-1456*. Barcelona, 1991.
2. J. VALLÉS, J. VIDAL, M. C. COLL i J. M. BOSCH: *El Llibre Verd de Vilafranca*. Volum I. Barcelona, 1992.
3. J. VALLÉS, J. VIDAL, M. C. COLL i J. M. BOSCH: *El Llibre Verd de Vilafranca*. Volum II. Barcelona, 1992.
4. Antoni MAYANS i PLUJÀ i XAVIER PUIGVERT i GURT: *Llibre de Privilegis d'Olot (1315-1702)*. Barcelona, 1995.
5. Marc TORRAS i SERRA: *Llibre Verd de Manresa (1218-1902)*. Barcelona, 1996.
6. G. GONZALVO, J. HERNANDO, F. SABATÉ, M. TURULL i P. VERDÉS: *Els llibres de privilegis de Tàrrega (1058-1473)*. Barcelona, 1997.
7. Christian GUILLERÉ: *Llibre Verd de la ciutat de Girona (1144-1533)*. Barcelona, 2000.
8. Griselda JULIOL i ALBERTÍ: *Llibre Vermell de la ciutat de Girona (1188-1624)*. Barcelona, 2001.
9. Antoni COBOS FAJARDO: *Llibre de Privilegis de la vila de Figueres (1267-1585)*. Barcelona, 2004.
10. Teresa CARDELLACH i GIMÉNEZ, Pere PUIG i USTRELL, Vicenç RUIZ i GÓMEZ i Joan SOLER i JIMÉNEZ: *Llibre de privilegis de la vila i el terme de Terrassa (1228-1652)*, Barcelona, 2006.
11. Anna GIRONELLA DELGÀ: *Llibre Groc de la ciutat de Girona*. Barcelona, 2007.

Diplomataris

1. Josep Maria MARQUÈS: *Cartoral, dit de Carlemany, del bisbe de Girona (s. ix-xiv)*. Volum I. Barcelona, 1993.
2. Josep Maria MARQUÈS: *Cartoral, dit de Carlemany, del bisbe de Girona (s. ix-xiv)*. Volum II. Barcelona, 1993.
3. Pau MORA - Lorenzo ANDRINAL: *Diplomatari del monestir de Santa Maria de La Real de Mallorca, 1361-1386*. Volum I. Barcelona, 1993.
4. Pau MORA - Lorenzo ANDRINAL: *Diplomatari del monestir de Santa Maria de La Real de Mallorca, 1361-1386*. Volum II. Barcelona, 1993.

5. Maria PARDO i SABARTÉS: *Mensa episcopal de Barcelona (878-1299)*. Barcelona, 1994.
6. Albert BENET i CLARÀ: *Diplomatari de la Ciutat de Manresa (segles ix-x)*. Barcelona, 1994.
7. Esteve PRUENCA i BAYONA: *Diplomatari de Santa Maria d'Amer*. Barcelona, 1995.
8. Pere PUIG i USTRELL: *El monestir de Sant Llorenç del Munt sobre Terrassa. Diplomatari dels segles x i xi*. Volum I. Barcelona, 1995.
9. Pere PUIG i USTRELL: *El monestir de Sant Llorenç del Munt sobre Terrassa. Diplomatari dels segles x i xi*. Volum II. Barcelona, 1995.
10. Pere PUIG i USTRELL: *El monestir de Sant Llorenç del Munt sobre Terrassa. Diplomatari dels segles x i xi*. Volum III. Barcelona, 1995.
11. Antoni VIRGILI: *Diplomatari de la catedral de Tortosa (1062-1193)*. Barcelona, 1997.
12. Josep M. MARQUÈS: *Col·lecció diplomàtica de Sant Daniel de Girona (924-1300)*. Barcelona, 1997.
13. Ramon MARTÍ: *Col·lecció diplomàtica de la Seu de Girona (817-1100)*. Barcelona, 1997.
14. Xavier PÉREZ i GÓMEZ: *Diplomatari de la cartoixa de Montalegre (segles x-xii)*. Barcelona, 1998.
15. Andreu GALERA i PEDROSA: *Diplomatari de la vila de Cardona (anys 966-1276)*. Barcelona, 1998.
16. Ramon SAROBE: *Col·lecció diplomàtica de la Casa del Temple de Gardeny (1070-1200)*. Volum I. Barcelona, 1998.
17. Ramon SAROBE: *Col·lecció diplomàtica de la Casa del Temple de Gardeny (1070-1200)*. Volum II. Barcelona, 1998.
18. Gaspar FELIU i Josep M. SALRACH (dirs.): *Els pergamins de l'Arxiu Comtal de Barcelona de Ramon Borrell a Ramon Berenguer I*. Volum I. Barcelona, 1999.
19. Gaspar FELIU i Josep M. SALRACH (dirs.): *Els pergamins de l'Arxiu Comtal de Barcelona de Ramon Borrell a Ramon Berenguer I*. Volum II. Barcelona, 1999.
20. Gaspar FELIU i Josep M. SALRACH (dirs.): *Els pergamins de l'Arxiu Comtal de Barcelona de Ramon Borrell a Ramon Berenguer I*. Volum III. Barcelona, 1999.
21. Jesús ALTURO i PERUCHO: *Diplomatari d'Alguaire i del seu monestir santjoanista de 1076 a 1244*. Barcelona, 1999.
22. M. Josepa ARNALL i JUAN: *Lletres reials a la ciutat de Girona (1293-1515)*. Volum I. Barcelona, 2000.
23. M. Josepa ARNALL i JUAN: *Lletres reials a la ciutat de Girona (1293-1515)*. Volum II. Barcelona, 2000.
24. Pere PUIG, Vicenç RUIZ i Joan SOLER: *Diplomatari de Sant Pere i Santa Maria d'Ègara. Terrassa, 958-1207*. Barcelona, 2001.
25. Antoni VIRGILI (ed.): *Diplomatari de la catedral de Tortosa (1193-1212). Episcopat de Gombau de Santa Oliva*. Barcelona, 2001.
26. Antoni BACH i RIU: *Diplomatari de l'Arxiu Diocesà de Solsona (1101-1200)*. Volum I. Barcelona, 2002.
27. Antoni BACH i RIU: *Diplomatari de l'Arxiu Diocesà de Solsona (1101-1200)*. Volum II. Barcelona, 2002.
28. Josep M. PONS i GURI i Hug PALOU i MIQUEL: *Un cartoral de la canònica agustiniana de Santa Maria del castell de Besalú (segles x-xv)*. Barcelona, 2002.
29. Manuel PASTOR i MADALENA: *El cartulari de Xestalgar: memòria escrita d'un senyoriu valencià*. Barcelona, 2004.
30. M. Josepa ARNALL i JUAN: *Lletres reials a la ciutat de Girona (1517-1713)*. Volum III. Barcelona, 2005.

31. M. Josepa ARNALL i JUAN: *Lletres reials a la ciutat de Girona (1517-1713)*. Volum IV. Barcelona, 2005.
32. Arxiu Municipal de Girona: *Catàleg de pergamins del fons de l'Ajuntament de Girona (1144-1862)*. Volum I. Barcelona, 2005.
33. Arxiu Municipal de Girona: *Catàleg de pergamins del fons de l'Ajuntament de Girona (1144-1862)*. Volum II. Barcelona, 2005.
34. Arxiu Municipal de Girona: *Catàleg de pergamins del fons de l'Ajuntament de Girona (1144-1862)*. Volum III. Barcelona, 2005.
35. Joan PAPELL i TARDIU: *Diplomatari del monestir de Santa Maria de Santes Creus (975-1225)*. Volum I. Barcelona, 2005.
36. Joan PAPELL i TARDIU: *Diplomatari del monestir de Santa Maria de Santes Creus (975-1225)*. Volum II. Barcelona, 2005.
37. Josep BAUCCELLS, Àngel FÀBREGA, Manuel RIU, Josep HERNANDO i Carme BATLLE (eds.): *Diplomatari de l'Arxiu Capitular de la Catedral de Barcelona. Segle xi*. Volum I. Barcelona, 2006.
38. Josep BAUCCELLS, Àngel FÀBREGA, Manuel RIU, Josep HERNANDO i Carme BATLLE (eds.): *Diplomatari de l'Arxiu Capitular de la Catedral de Barcelona. Segle xi*. Volum II. Barcelona, 2006.
39. Josep BAUCCELLS, Àngel FÀBREGA, Manuel RIU, Josep HERNANDO i Carme BATLLE (eds.): *Diplomatari de l'Arxiu Capitular de la Catedral de Barcelona. Segle xi*. Volum III. Barcelona, 2006.
40. Josep BAUCCELLS, Àngel FÀBREGA, Manuel RIU, Josep HERNANDO i Carme BATLLE (eds.): *Diplomatari de l'Arxiu Capitular de la Catedral de Barcelona. Segle xi*. Volum IV. Barcelona, 2006.
41. Josep BAUCCELLS, Àngel FÀBREGA, Manuel RIU, Josep HERNANDO i Carme BATLLE (eds.): *Diplomatari de l'Arxiu Capitular de la Catedral de Barcelona. Segle xi*. Volum V. Barcelona, 2006.
42. Jordi BOLÒS: *Diplomatari del monestir de Santa Maria de Serrateix (segles x-xv)*. Barcelona, 2006.